

T.C.
KARA HARP OKULU
SAVUNMA BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

İDEOLOJİK BOYUTU İLE
PKK TERÖR ÖRGÜTÜ

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan
Aşkın İnci SÖKMEN

Tez Danışmanı
Prof.Dr. Türel Yılmaz ŞAHİN

ANKARA – 2012

TEZ TANITIM FORMU

TEZİN TARİHİ : 08.06.2012

TEZİN TİPİ : Doktora Tezi

TEZİN BAŞLIĞI : İdeolojik Boyutu İle PKK Terör Örgütü

TEZİN YAPILDIĞI BİRİM : Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü
Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı

SPONSOR KURULUŞ : –

DAĞITIM LİSTESİ : Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Tez
Hazırlama, Onay, Dağıtım ve Muhafaza Esasları Kılavuzunda Belirtilen Yerlere

TEZİN ÖZETİ : Bu tez çalışmasında PKK terör örgütü ideolojisi bağlamında analiz edilmiştir. Tüm terör örgütü yayınları incelenerek, temel tezleri ortaya konmuştur. İdeolojik çerçevede hedef aldığı insan kaynakları tespit edilmiş ve analizi yapılmıştır. İdeolojiye dayalı stratejik bir terörle mücadele yöntemi ortaya konmaya çalışılmıştır.

ANAHTAR KELİMELELER : PKK Terör Örgütü, Marksizm-Leninizm, Anarşizm
,Eko Anarşizm, Terörle mücadele

SAYFA SAYISI : 459

GİZLİLİK DERECESESİ : Tasnif Dışı

KARA HARP OKULU
SAVUNMA BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Aşkın İnci SÖKMEN'in, "İdeolojik Boyutu İle PKK Terör Örgütü"
konulu tez çalışması, jürimiz tarafından GÜVENLİK BİLİMLERİ Ana Bilim
Dalında DOKTORA tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan -----
Prof.Dr. Sertaç BAŞARAN

Üye -----
Prof.Dr. Türel Yılmaz ŞAHİN
(Danışman)

Üye -----
Prof.Dr.Canan Ateş EKŞİ

Üye -----
Doc.Dr.Mehmet ŞAHİN

Üye -----
Yrd.Doç.DrÖğ.Alb.Ertan EROL

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

14/12/2012

Ali IŞIK
Yrd.Doç.Dr.Öğ.Alb.
Svn.Bil.Enst.Md .

TEŞEKKÜR

Öncelikle bana doktora eğitimi olanağı tanıyan Kara Harp Okulu Komutanlığı'na, Terörizm konusunda doktora yapmamı destekleyen Bahçeşehir Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi (BÜSAM) Başkanı Dr.Ercan ÇİTLİOĞLU'na, bu tezin yazılması sürecinde en fazla emeği geçenlerden tez danışmanım Prof.Dr.Türel Yılmaz ŞAHİN'e, iyi bir çalışmanın ortaya çıkması için yoğun iş temposu içerisinde ayırdığı zaman ve yönlendirmeleri nedeniyle kendisine minnettarım.Ayrıca tez jürime ve tez izleme komitesine katılarak bu tezin nihai noktasına gelmesine katkıda bulunan Prof.Dr.Sertaç Hami BAŞEREN, Prof.Dr. Canan ATEŞ EKŞİ, Doçent Doktor Mehmet ŞAHİN ve Yrd. Doçent Doktor Öğretmen Albay Ertan EROL'a destekleri için teşekkür ederim.

Öğrenim süresince burs desteğini sağlayan Mersin Çağ Üniversitesi Uluslar arası İlişkiler Bölüm Başkanı Prof.Dr.Esat ARSLAN'a, makale yayını ve sempozyum konusunda fırsat veren Aydın Üniversitesi Orta Doğu Araştırmalar Merkezi(ORSAM) Yrd.Dr. Sait YILMAZ'a yapıcı eleştirileri için teşekkür ediyorum. Tezin PKK nedenleri konusunda önerilerde bulunan Emekli Albay Dursun ÇİÇEK'e teşekkür ediyorum.

Hem idari hem akademik konularda bize yol gösteren Anabilim Dalı'nda görevli J.Bnb.Metin GÜNAL ile J.Bnb. Engin AVCI'ya destekleri için teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim. Sayın Battalgazi Tanrıverdi ve sivil memur Kadriye PÜRÇEK'e destekleri için teşekkür ediyorum.

Sol literatür çalışmalarının büyük çoğunluğunu gerçekleştirdiğim İstanbul Nazım Hikmet Kültür Merkezi Kütüphanesi ve Bilgi Üniversitesi Kütüphaneleri çalışanlarının yönlendirici ve destekleri için müteşekkirim.

T.C.
KARA HARP OKULU
SAVUNMA BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
ANKARA 2012

İDEOLOJİK BOYUTU İLE PKK TERÖR ÖRGÜTÜ

DOKTORA TEZİ

Aşkın İnci SÖKMEN

ÖZET

Bu tez çalışmasının temel amacı PKK terör örgütünün ideolojisinin analiz edilerek ileri sürdüğü tezleri ortaya koymak, ideolojisinin temel aldığı taban bulduğu hedef kitleyi tespit etmek, bu kitleyi hem yeniden kazanmak hem önleyici karşı tezlere dayalı stratejik model kurmaktır.

PKK üzerine odaklanmış bir Stratejik Terörle Mücadele Modeli yaratılmaya çalışılmıştır. İdeoloji ve onu oluşturan nedenler (ekonomik, sosyal vb.) ile birlikte değerlendirileceği makro bir model olduğundan, güvenlik alanında yapılan mücadeleleri tamamlayıcı nitelikte olmaktadır. Bu model yaklaşımı ile Türkiye'nin *Beka'sına* (toprak bütünlüğü ve egemenliğine, demokratik, laik, sosyal ve hukuk devleti yapısına) tehdit oluşturan PKK terör örgütü için *ulusal* boyutta değerlendirilmiştir.

Öncelikle temel kavramlar açıklandıktan sonra, PKK terör örgütü incelenmiştir. Kuruluşundan günümüze kadar olan gelişimi, örgütlenme yapısı, lideri Abdullah Öcalan ve siyasallaşma süreci içinde terör örgütünün uzantısı siyasal partiler ve Kürdistan Toplulukları Birliği (KCK) 'ne verilmiştir.

Üçüncü bölümde PKK terör örgütünün 1999 yılına kadar geçerli olan Marksizm –Leninizm ideolojisi, daha sonra günümüze kadar gelen Demokratik-Ekolojik-Cinsiyetçi paradigmayı oluşturan anarşist kuramlar incelenmiştir. Her iki ideolojinin temel kavramları açıklanmıştır. PKK terör örgütünün temel aldığı ideolojilerine göre siyasal analiz her ideolojinin sonunda yapılmıştır.

Dördüncü bölümde PKK terör örgütünün ideolojisinin hedeflediği insan kaynakları açıklanmıştır. Bu kaynakların ideolojisinde yer alma nedenleri konu ile ilgili sosyolojik ve psikolojik kuramlar kullanılarak açıklanmıştır.

Son bölümde ideolojiye dayalı Stratejik Terörle Mücadele Yöntemi belirtilmiştir. PKK terör örgütünün ortaya koyduğu tezlere yönelik karşı tezler, nedenleri şekil üzerinde gösterilerek ortaya konmuştur. PKK terör örgütünün hem Marksist –Leninist hem de Anarşist kuramlara dayalı ideolojisinde temel aldığı Batı kaynaklı kapitalizm eleştirisidir. Kapitalizme alternatif bir toplumsal ve siyasal bir yapıyı temel hedef olarak belirlemiştir. Kökten değişecek bu yapı Kürt etnik kimliğine dayalı kendi kendini yönetmesi esasına dayanmaktadır. İlk dönem bağımsız bir ulus devlet kurma fikrinden vazgeçilerek, Türkiye Cumhuriyeti’nin sınırları değişmeden, siyasi statü olarak özerklik hedefi konmuştur.

Anahtar Kelimeler : PKK Terör Örgütü, Marksizm-Leninizm, Anarşizm ,Eko Anarşizm, Terörle mücadele

Tez Yöneticisi : Prof.Dr. Türel Yılmaz ŞAHİN

Sayfa Sayısı : 432

**T.R.
TURKISH MILITARY ACADEMY
DEFENSE SCIENCES INSTITUTE
SECURITY SCIENCES DEPARTMENT
ANKARA 2012**

**IDEOLOGICAL ANALYSIS OF
PKK THE TERRORIST ORGANIZATION
DISSERTATION THESIS**

Aşkın İnci SÖKMEN

ABSTRACT

The main objective of this thesis is the ideology of the PKK terrorist organization by analyzing the arguments put forward, identifying the target people base its underlying ideology; establishing a strategic model based on its ideology both to prevent and to regain the people .

A Strategic model was created by a focus on PKK Terrorist organization's ideology. In the model the ideology and the reasons for it is evaluated .It is complementary for the field of security. By the approach of this model, a threat that pose to Turkey's territorial integrity and sovereignty, democratic, secular, social and legal structure was analyzed in the national scale.

In the first section of the review, the subject of study, scope and method were informed.

In the second section, in terms of explaining main concepts. Lately the PKK terrorist organization is specifically studied in the following chapters. Firstly, it is studied in a historical context. Then it is searched with respect to

organizational level, leadership and the extension of political parties in the processes of politicization and the Kurdistan Democratic Confederation (KCK) as well.

Afterwards , the ideologies of the PKK terrorist organization are specifically studied in the following chapter. Firstly the Marxist Leninist then democratic ecological and freedom of gender paradigm based on some anarchist theories. The basic concepts of both ideology are described .At the end of every ideology section, the analysis based on political theories were made.

In the fourth section, the targeted human resources of the PKK terrorist organization are explained by using sociological and psychological theories.

The last section Strategic combating terrorism model based on ideology stated. For dissertations and theses put forward against the PKK terrorist organization, on the figure showing the reasons have been revealed. Its both ideologies based on the critique arguments of capitalism. The main objective of this system is communism and socialism. The PKK is aimed to change radically the society that take power on it. Disregarding first aim, namely a United Socialist Kurdish independent nation -state, it has been the target of autonomy as a political status currently without changing the borders of the Republic of Turkey.

Keywords : The PKK Terrorist Organization, Marxism-Leninism, Anarchism ,Eco Anarchism, Combating Terrorism

Advisor : Prof.Dr. Türel Yılmaz ŞAHİN

Number of Pages : 432

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
ÖN SÖZ	xvii
GİRİŞ	xviii

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇALIŞMANIN KONUSU,AMACI VE METODU

1.Çalışmanın konusu	20
2.Çalışmanın amacı	22
3.Çalışmanın önemi	26
4.Çalışmanın varsayımları.....	26
5.Çalışmanın metodu	27
6.Çalışmanın sınırlılıkları.....	34
7.Kavramsal olarak Terörizm ve Terörizmle Mücadele.....	35
8.Kavramsal olarak İdeoloji ve Terörizm İlişkisi.....	40

İKİNCİ BÖLÜM

PKK (KÜRDİSTAN İŞÇİ PARTİSİ) TERÖR ÖRGÜTÜ

1.PKK Terör Örgütünün Özellikleri	48
a. PKK'nın Kuruluşu ve Gelişimi	54
1.Doğum 1985-1991 Dönemi.....	54
2.Büyüme Dönemi 1991-1994.....	61
3.Düşüş Dönemi 1995-1999.....	63
4.Değişim Dönemi 1999-Günümüz.....	65
b. PKK Terör Örgütünün Amacı.....	74
c. PKK Terör Örgütünün Lideri Abdullah Öcalan-Önderlik.....	77
ç. PKK Terör Örgütünün Temel Yapılanması	84
d. PKK Terör Örgütünün Siyasallaşması- Siyasal Partiler-KCK	88

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN İDEOLOJİSİ

1.PKK Terör Örgütü ve İdeolojisi.....	105
a. Marksist/Leninist İdeolojinin Temel Alınması (Kuruluş-1999)	110
1.Marksizm.....	118
a.İdeoloji.....	121
b.Felsefi Materyalizm.....	124
c.Diyalektik.....	124
ç.Tarihsel Materyalizm.....	125
d.Sınıf Kavramı.....	127
e.Ekonomik Doktrin.....	129
f.Sosyalizm.....	130
g.Komünizm.....	132
h.Praksis/Pratik.....	134
ı.Üst yapı-Alt Yapı.....	134
i.Lider.....	135
k.Çelişki.....	136
l.Devlet.....	137
m.Demokrasi.....	140
n.Paris Komünü.....	145
o.Planlama.....	148
ö.Yabancılaşma.....	149
p.Komünist Manifesto.....	150
r.Aile.....	151
s.Özgürlük ve Eşitlik.....	152
ş.On Birinci Tez.....	154
t.Enternasyonalizm-Yurtseverlik.....	155
u.Kadın.....	155
ü.Şark Meselesi.....	158
v.Şiddet.....	160
2.PKK Terör Örgütünün İdeolojisinde Marksizm.....	160
3.Leninizm.....	175
a.Devlet ve Devrim.....	177

b.Devrimci Bilinç-Devrimcilik.....	179
c.Burjuva Devrimi –Sosyalist Devrimi.....	180
ç.Örgüt Teorisi.....	181
d.Parti.....	182
e.Lenin’in Yönetim İlkeleri.....	184
f.Strateji-Taktik.....	185
g.Tekelci Kapitalizm-Emperyalizm.....	186
h.Ulusal Sorun.....	188
ı.Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı.....	189
i.Milliyetçilik.....	191
k.Bölgesel Özerklik.....	192
l.Federasyon.....	193
m.Proletarya Diktatörlüğü.....	194
n.Demokrasi.....	195
o.Sınıf kavramı.....	197
ö.Gençlik.....	197
p.Silahlı Mücadele-Ayaklanma.....	197
r.İç savaş.....	199
s.Gerilla Savaşı.....	200
4.PKK Terör Örgütünün İdeolojisinde Leninizm.....	201
5. Demokratik-Ekolojik –Cinsiyet Özgürlükçü Paradigma / Toplumsal	
Anarşizm veya Anarşist Komünizm (2005 den itibaren -)	206
a.Anarşizm.....	212
1.Anarşizmin Politik Görüşleri	215
a. Otorite Kavramı.....	215
b. Devlet.....	216
c. Ademi Merkezîyetçi Yapılar.....	216
ç. Komün Tipi Örgütlenme.....	217
d. Parti.....	218
e. Yerel Yönetimler.....	219
f. Demokrasi.....	219
g. Hükümet-İktidar.....	221
h. Aile-Hükümet Benzerliği.....	221
ı. Yasa Yerine Anarşist Sözleşme.....	222

i. Şiddet.....	223
k. Anti Militarizmin Yaygınlaşması.....	225
l. Özgürlük... ..	226
2.Anarşizmin Sosyal Görüşleri.....	227
a.Eğitim.....	228
b.Kültür.....	230
3.Anarşizmin Ahlak Görüşleri.....	231
4.Anarşizmin Ekonomik Görüşleri.....	232
b.Anarşist Komünizm/Özgürlükçü Komünizm veya Toplumsal	
Anarşizm.....	233
1.Michael Bakunin	237
2.Peter Kropotkin	240
3.Gustav Landauer	243
4.Amerikalı Eko Anarşist Murray Bookchin.....	244
a.Marksizm Eleştirisi	245
b.Kapitalizm Eleştirisi	246
c.Toplumsal Anarşizm	247
ç.İnsan-Doğa İlişkisi	248
d.Ekolojik Bakışın Diyalektik Doğası	249
e.Ekosistem	249
f.Ekolojik Toplum	250
g.Otorite -Tahakküm	250
h.Eşitlik	252
ı.Özgürlük	252
i.Konfederalizm.....	253
k.Özgürlükçü Bir yönetim örneği Atina <i>Polis</i>	255
l. Komün Tipi Örgütlenme.....	256
m.Cumhuriyet-Demokrasi Ayrımı	258
n.Seçmen Yerine Yurttaş	258
o.Kent Kavramı	260
ö.Politika Yapmak İçin Ulus Devlet Yerine Kentler	262
p.Doğrudan Demokrasi	263
r.Özgürlükçü Belediyecilik	264

5.Anarko Eko Feminizm-Kadın /Cinsiyet Özgürlüğü	265
6.Anarko Komünizm/Toplumsal Anarşizm Çerçevesinde PKK Terör	
Örgütünün İdeolojisinin Analizi	268
a.Demokratik Uygarlık.....	273
b.Demokrasi-Doğrudan Demokrasi	281
c.Demokratik Sosyalizm	288
ç.Ulus-Demokratik Ulus.....	291
d.Devlet-Ulus Devlet.....	307
e.Yasa Yerine Toplumsal Sözleşme.....	320
f.Yurttaşlık.....	321
g.Doğrudan Eylem ve Şiddet-Sivil İtaatsizlik.....	323

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN İNSAN KAYNAKLARI

1. Üç Temel Grup: Çocuklar-Gençler-Kadınlar	324
a.Çocuklar	325
b.Gençler	332
ç.Kadınlar	337
2. Mesleki Gruplara Göre Temel Olanlar : Köylüler-İşçiler	342
a.Köylüler.....	349
b.İşçiler.....	351
3. Göçmenler – Sığınmacılar/Mülteciler.....	354
a.İç Göç	354
b.Dış Göç	364
c.Mülteci veya Sığınmacılar.....	368

BEŞİNCİ BÖLÜM
PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN İDEOLOJİSİNE DAYALI
STRATEJİK TERÖRLE MÜCADELE YÖNTEMİ

1.İdeolojilerin Dayandığı Tezlerin Çürütülmesi.....	373
2. Hedef İnsan Kaynağının Saptanması.....	375
3. Militan Kimliğinin Tersine Çevrilmesi.....	376
4.Öncelikli yerlerin tespiti.....	377
5.Terörün Nedenlerinin Yorumlanması.....	378
6.Karşı Tezlerin Geliştirilmesi.....	383
 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	 404
KAYNAKÇA.....	407

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil-1 : Ishikawa Balık Kılıcı Diyagramı Sebep-Sonuç Diyagramı.....	32
Şekil-2 : Ulusal Politika'nın Oluşum Süreci.....	40
Şekil-3 : Planla –Yap- Sına –Uygula Şeması.....	372
Şekil-4 : Terör Örgütü Militan Düzeyi.....	376
Şekil-5 : Ekonomik Neden Diyagramı.....	380
Şekil-6 : Sosyal Neden Diyagramı	381
Şekil-7 : Psikolojik Neden Diyagramı.....	381
Şekil-8 : Coğrafi Neden Diyagramı.....	382
Şekil-9 : Tüm Nedenler Diyagramı.....	383

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
ACM	:Avrupa Cephe Merkezi
ADYOD	: Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği
ANC	: Afrika Ulusal Kongresi
ARGK	: Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu
BDP	: Barış ve Demokrasi Partisi
BM	: Birleşmiş Milletler
CDK	: Avrupa Demokratik Toplum Koordinasyonu
DDKO	: Devrimci Doğu Kültür Ocakları
DEP	: Demokrasi Partisi
DEHAP	: Demokratik Halk Partisi
DHP	: Demokratik Haklar Platformu
DTP	: Demokratik Toplum Partisi
ERNK	: Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi
ETA	: Euskadi'ta Askatasuna (Bask Ülkesi ve Özgürlük)
FDKC	: Filistin Demokratik Kurtuluş Cephesi
HADEP	: Halkın Demokratik Partisi
HEP	: Halkın Emek Partisi
HPG	: Halk Savunma Güçleri
HRK	: Kürdistan Halk Kurtuluş Birliği
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
KADEK	: Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi
KCK	: Kürdistan Topluluklar Birliği
KDP	: Kürdistan Demokratik Partisi

KHRP	: Kürt İnsan Hakları Derneği
KKK	: Kürdistan Demokratik Konfederalizmi
KKK/TK	: Kürdistan Demokratik Konfederalizmi / Türkiye Koordinasyonu
KJB	: Yüce Kadınlar Topluluğu
KNK	: Kürdistan Ulusal Kongresi
KONGRA-GEL	: Kürdistan Halk Kongresi
KON-KURD	: Avrupa Kürt Dernekleri Konfederasyonu
LTTE	: Sri Lanka Tamil Anayurdu Özgürlük Kaplanları
NATO	: Kuzey Atlantik Paktı
PÇDK	: Kürdistan Demokratik Çözüm Partisi
PKDW	: Sürgünde Kürdistan Parlamentosu
PKK	: Kürdistan İşçi Partisi
PJAK	: Kürdistan Özgür Yaşam Partisi
PWD	: Yurtsever Demokrat Partisi
PYD	: Demokratik Birlik Partisi
SHP	: Sosyal Demokrat Halkçı Partisi
OHAL	: Olağanüstü Hal Bölgesi
T-KDP	: Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi
TAK	: Kürdistan Özgürlük Şahinleri
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDP	: Toplumcu Demokrasi Partisi
TEVKURD	: Kürt Ulusal Birlik Hareketi
THKP-C	: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi
TİKKO	: Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu
TİP	: Türkiye İşçi Partisi
TKEP	: Türkiye Komünist Emek Partisi

TKP-ML	:Türkiye Komünist Partisi / Marksist-Leninist
TÜDEK	: Türkiye Demokratik Ekolojik Toplum Koordinasyonu
UNPO	: Temsil edilmeyen halklar ve insanlar örgütü
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
YCK	: Kürdistan Gençler Birliği
YJA/STAR	: Özgür Kadın Birlikleri

ÖNSÖZ

Günümüzde terörizm, sosyal bilimciler tarafından üzerinde en çok konuşulan, tartışılan ve çözüm yolları üretilmeye çalışılan sorunlardan biri haline gelmiştir. Zira terörizm, küreselleşerek bütün dünya toplumlarını derinden etkileyen bir fenomen haline dönüşmüştür. Terör hareketleri (ayrılıkçı, bölücülük gibi) toplum içinde bir devletin oryantasyonunu bozmaya yönelik şiddet içeren eylemlerdir. Toplumun ayakta tutan kilit moral değerleri yıkmaya, siyasal amaçlı halk üzerinde korku, endişe yaratıcı eylemleri kapsar. Sembolik bir fiil ile orantısız bir etki yaratmaya çalışır. Yaratılan etki sonucunda kendi alternatifini ortaya koymayı hedeflemektedir. Propaganda yolu ile örgüt eylemlerine halk üzerinden sempatican toplamaya çalışır. Toplum içinde terör örgütü ve mevcut halk olarak ikili bölünme söz konusudur. Örgüt eylemleri kendini farklılaştırdığı halk yığınları üzerine yönlendirir. Terörizmin en önemli özelliği “kuralsız” olması ve insanlığın ürettiği tüm değerleri “araçsallaştırarak” kullanmasıdır. Bunu dünyanın değişik bölgelerinde faaliyet yürüten terör örgütleri incelendiğinde görmek mümkündür. Nitekim bu örgütlerin ideoloji, din, etnisite, aile, kültürel değerler, gelişmişlik/az gelişmişlik, şiddet ve insan gibi pek çok konuyu araçsallaştırdıkları gözlenmektedir.

Türkiye’de de terör örgütlerinin birçok konuyu araçsallaştırdıkları görülmektedir. 1980’li yıllardan itibaren silahlı faaliyetlere başlayan PKK hareketi buna en iyi örneklerden biridir. PKK faaliyetlere başladığı günden günümüze kadar Marksist/ Leninist-Anarşist ideolojiler, aileler, aşiretler, dil, din, kültürel etkinlikler, az gelişmişlik, şiddet, çocuk, genç ve kadınlar olmak üzere pek çok konuyu araçsallaştırmıştır.

Bu tez çalışması, PKK terör örgütünün insan kaynağını azaltma yönünde bir stratejik model itibariyle alana yeni bir bakış açısı getirmeyi hedeflediğinden, konu ile ilgili araştırma yapan ve uygulayıcılara yeni çözüm alternatifleri için imkan sağlayacaktır. Türkiye’nin terörle mücadele alanında daha da iyi olabilmesi için bir kaynak teşkil etmektedir.

GİRİŞ

PKK terör örgütünün ideolojilerinin analiz edilerek, terör örgütünün ileri sürdüğü tezlerin ortaya konulması hem stratejik bir planlama yapmak hem hedef aldığı taban bulmak istediği kitleye yönelik önleyici politikalar geliştirmek açısından önemlidir. PKK uluslararası sistemdeki gelişmelere uygun olarak varlığını devam ettirebilmek için sürekli taktik değiştiren nihai hedefine ulaşınca kadar farklı tezler ileri sürebilecek bir seyir izlemektedir.

Taban bulduğu kitle insan kaynağı ve finansal açıdan, siyasal faaliyetleri açısından büyük önem taşımaktadır. Terörle mücadele sırasında yapılan yanlışları en hızlı şekilde kendi lehine çeviren terör örgütü, dış komşularımızın siyasal istikrar yapılarındaki dalgalanmalardan da kendine yeni güvenli üsler bulabilmektedir.

11 Eylül 2001 saldırısı sonrası gerçekleşen terör eylemleri, tüm dünyada teröre karşı ciddi bir mücadele başlatılmasına yol açmışken, terör örgütü faaliyetlerini sürdüremeyeceğini düşünerek siyasal alanda daha aktif olarak legal ortamda hedefine ulaşmaya için çalışmıştır. Yenilenen PKK tüzüğünde kendini bir toplumsal hareket olarak tanımlayarak uluslararası alandaki baskıdan kurtulmayı hedeflemiştir. Samuel Huntington'ın Medeniyetler Çatışması tezine istinaden doğu toplumları için PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan, "Demokratik Uygarlık" adı altında yeni bir toplum modelini PKK terör örgütünün nihai hedefi olarak belirlemiştir. Bu uygarlık anti kapitalist ve anti modernleşmeci bir yapıya dayalı komünizm'in esas alındığı bir toplumsal modeldir.

Bu tezin temel amacı; PKK terör örgütünün ideolojilerinin temel kavramları analiz edilerek karşı tezler üretmek, hedeflediği insan kaynağına yönelik iyileştirici projeler geliştirmek, tabanını küçülterek marjinal seviyeye indirmektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇALIŞMANIN KONUSU, AMACI VE METODU

1.Çalışmanın Konusu

Terörizmle mücadele, ulusal ve uluslararası düzeyde terörün nedenlerinin, ideolojisinin, inanç ve fikirlerinin doğru tanımlanarak oluşturulacak kısa, orta ve uzun vadeli planlar ve stratejiler çerçevesinde devlet birimleri tarafından gerçekleştirilen bir stratejik yönetim sürecidir. Ulusal stratejik bir mücadele eş zamanlı ve bütünsel bir bakışla tüm önleyici stratejileri planlama, organize etme, yürütme ve kontrol etme süreçlerini içermektedir. Bu stratejiler kurumsal yapılanma (güvenlik güçleri, istihbarat teşkilatları ve diğer terörle mücadele sorumluluğu olan kurumlar), yasal düzenlemeler, uluslararası alana yönelik çabalar, sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel alanları kapsamaktadır.

Planlama evresinde terörün nedenlerinin doğru analiz edilmesi çok önemlidir. Asıl nedenler ortaya konulmadan çözüm önerileri için stratejiler geliştirmek geçici önlemler olarak kalacak ve terörle mücadelenin uzun dönemde kontrol edilebilecek bir seviyeye düşürülmesine veya tamamen bitirilmesi sonucuna ulaşılmasına engel teşkil edecektir.

Devletin, mücadele politikalarını oluşturma, terör sorununu çözme inisiyatifi elinde tutan aktif taraf olması temel kriterdir. Hangi parti iktidarda olursa olsun belirleyici güç siyasi irade olarak mücadelede süreklilik önemlidir. Terör örgütünün uzlaşmaz ve faydacı bir tutum benimsemesi nedeniyle, aralıklı şiddet kullanarak havuç/sopa mantığı ile tavizler koparmaya çalışacak, nihai amacına ulaşmaya kadar zamana yayarak bu stratejiyi uygulamaya devam edecektir. Çözumsuzluktan elde ettiği çıkarı ve ısrarı devam edeceğinden örgütü, ideolojisi ancak marjinal fanatik bir grup tarafından benimsenmiş ama ciddi bir eylemselliğe devam edemeyecek seviyeye düşürerek dağılma süreci içine sokmak gerekmektedir.

Terör örgütünü tanımlayan üç kıstas; ideoloji, organizasyon ve eylemler içerisinde en önemli olanı ideoloji kriteridir. *Stratejik Terörle Mücadele Modelinde* ağırlık merkezi ideoloji üzerinde odaklanmalıdır. Terör örgütü benimsediği ideoloji çerçevesinde kendini meşrulaştırmaya çalışır. Örgüt içerisinde grup kimliği ve militan yaratmada, eylemleri gerçekleştirmede bu ideolojiden yararlanır. Şebeke ağ örgüt yapıları ve gelişen teknolojinin kolay propaganda imkânları, örgütün ideolojisine yeni militanlar kazandırma imkânını kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle örgütün ideolojisi üzerine kurgulanmış bir Stratejik Terörle Mücadele Modeli ile örgüte yeni üye kazanımlarını engelleme ve hedefteki büyük kitleyi kazanma amaçlanmaktadır. İlâveten propaganda metotları kullanılarak devletin hedef kitle üzerinde güç ve saygınlık kazanması hedeflenmektedir.

Terörle Mücadele politikalarının yumuşak tarzını oluşturan ideolojik mücadelenin yanında askeri güçle silahlı mücadele özellikle terör örgütü lideri ve komuta kademesinin, silahlı grupların yakalanma ve etkisiz hale getirilmesine devam edilmelidir. Güvenlik Harekâtı adı altında güvenlik güçlerinin teröristleri etkisiz hale getirmeleri *Teröristle Mücadele* olarak tanımlanmaktadır. BM Güvenlik Konseyi'nin daimi beş üyesinden ABD, İngiltere, Fransa, Rusya Federasyonu ve Çin terörle mücadele söz konusu olduğunda *özgürlük-güvenlik* denkleminde, güvenlik eksenini ağır basan politikalar uygulamaktadırlar. Böyle bir eğilimin arkasında yatan temel felsefe terörizm-insan hakları-güvenlik kavramları çerçevesinde çoğunluğun (terörden mağduriyete olan kitle) haklarının korunması adına terör örgütünün insan hakları ve özgürlük değerlerini vesile ederek devamlılığını sağlamaya çalışmasını engellemektir.

Doğası gereği terörizm, insan haklarını ve güvenliğini tehdit eder, güvenlik bu tehdidin bertaraf edilmesi için önlemler alınmasını gerektirir, bu alınan önlemler bazı durumlarda insan haklarını ihlal edici nitelikte olabilir. Terörizmin ihlal ettiği insan hakları, güvenlik tedbirleri nedeni ile ihlal edilince, yaygınlaşması istenilen değerler ve haklar önemini kaybetmektedir. İnsan haklarının olmadığı bir korku ve kin duygularının beslendiği bir toplum yaratılmakta ve terörizm bu ortam içinde varlığını devam ettirebilmektedir. Devletler uzun süreli terörizmle mücadele süreçlerinde insan haklarının göz ardı edilmediği, hatta ön planda tutulduğu güvenlik tedbirleri almalıdır.

Uluslararası normları oluşturan BM Güvenlik Konseyi daimi üyelerinin askeri güçlerini asimetrik tehdidin niteliğine göre biçimlendirerek mücadeleye devam etmeleri diğer

devletler içinde örnek teşkil etmektedir. Terör tarihine bakıldığında askeri güçle mücadelenin bitirilmesini isteyen siyasallaşmış bir terör örgütü silah bırakmadığı sürece, diğer alanlarda yapılacak çalışmalar etkisiz kalmaktadır. Sri Lanka hükümeti, 2006 yılında Tamil Kaplanları'na yönelik ileri askeri hareketla, örgütün alan hâkimiyetini daraltmış, sınırlı bir bölgeye sıkıştırarak askeri alanda önemli bir darbe vurdurmuştur. Bu askeri başarı Sri Lanka hükümetinin terörü çözme inisiyatifinin eline geçmesini sağlamış, 2009'da tam anlamıyla örgüt sona erdirilmiştir. Hükümetin askeri alanda gerçekleştirilen başarıları, diğer alandaki politikalarla destekleyip Tamil toplumunu kazanması ve ülkedeki genel siyasi sisteme dahil edebilmesi sonucunda gerçekleşmiştir.

Thomas Herzog 'a göre “ Terörizm her toplumun özel sorunlarından, farklı sosyal ve etik tarihinden kaynaklanmaktadır. Doğal olarak milliyetçi ve/veya ayrılıkçı terörizm için geçerli olan faktörler sosyal ihtilalcı terörizm için geçerli olmayacaktır.” (Herzog,1991 :109) Her terör örgütü çıktığı ülkenin yapısal koşulları çerçevesinde değerlendirilerek o ülkeye özgü çözüm önerileri hayata geçirilmelidir. Çünkü her ülkenin siyasi tarih ve siyasi sistemi birbirinden farklıdır. Demokratik sistemlerde belirli sınırlar çerçevesinde mücadele edilirken, demokrasi kültürü eksik totaliter ve baskıcı rejimlerde uygulamalar daha sert olmaktadır. Ancak terör örgütlerinin *öğrenen organizasyonlar*¹ olarak geçmiş ve mevcut diğer terör örgütlerinin uyguladığı taktikleri ve eylemleri benimseme eğilimi içinde olduklarından, diğer ülkelerin terörle mücadele politikaları da değerlendirilme kapsamında göz önünde tutulmalıdır. Örneğin Türkiye PKK terör örgütü, Sri Lanka Tamil Anayurdu Özgürlük Kaplanları (LTTE) ve İspanya Bask bölgesinin bağımsızlığını savunan ETA terör örgütlerinin tecrübelerini uygulama eğilimi içinde olmuştur.

2.Çalışmanın Amacı

Teröre karşı etkili mücadele edebilmek ve mücadelenin süresini kısaltabilmek için, güvenlik ve ideolojik mücadelenin paralel ve eş zamanlı yürütülmesi gerektiği çalışmada vurgulanmıştır. Birbirini tamamlaması ve karşılıklı denge içerisinde olması gereken bu faaliyetlerin yürütülememesi terör örgütleri için fırsat yaratmaktadır.

¹ *Öğrenen Organizasyon* Öğrenme yoluyla sürekli kendini yenileyen, taktik ve stratejiler geliştiren değişime açık dinamik kurumları ifade etmek için kullanılır. AKSOY Ali, “Örgütsel Öğrenme”**Örgütsel Davranış Boyutlarından Seçmeler** , Mehmet Tikici (der) ,Ankara :Nobel Yayın Dağıtım, 2005,s.287.

Bu çalışmada, terör örgütünün ideolojisi üzerine odaklanmış bir Stratejik Terörle Mücadele Modeli yaratılmaya çalışılmıştır. İdeoloji ve onu oluşturan nedenler (ekonomik, sosyal vb.) ile birlikte değerlendirileceği makro bir model olduğundan, güvenlik alanında yapılan mücadeleleri tamamlayıcı nitelikte olmaktadır. Türkiye'nin *Beka'sına* (toprak bütünlüğü ve egemenliğine, demokratik, laik, sosyal ve hukuk devleti yapısına) tehdit oluşturan PKK/KONGRA-GEL terör örgütü için Stratejik Terörle Mücadele model yaklaşımı *ulusal* boyutta incelenmiştir.

İdeolojik mücadele, terör örgütlerinin yapılanmasının dayanak ve hareket noktası olan ideolojilerine yönelik bir mücadele yöntemidir. İdeolojik mücadele; militan kimlik olmanın önleyici ve militan kimlik inşa sürecinin tersine çevrilmesi olarak iki aşamalı düşünülmüştür. Terör örgütünün temel insan kaynağını ve kitle desteğini azaltmayı hedeflemektedir.

PKK terör örgütü mensuplarını sempatican –taftar-kadro olarak üçlü bir gruba ayırır. Önleyici mücadelede temel amaç terör örgütünün gri grup olarak nitelendirilen daha kadro olmamış, taftar ve sempatican insan kaynağının kazanılmasıdır. Militan kimlik inşa sürecinde kadro olmuş ve devletin idari makamları tarafından cezai işlem görmüş cezaevlerindeki örgüt üyelerinin tekrar kazanılması üzerine planlanmıştır.

1980 sonrası Diyarbakır Cezaevi olayları terör örgütünün sürekli kullandığı argümanlardan biridir. Kalıplaşmış önyargıları değıştirebilmek, terör örgütüne işsizlik, mesleksizlik, yoksulluk gibi katılım nedenlerini ortadan kaldırarak topluma yeniden kazandırabilmek önemlidir. Çeşitli metinlerde, dağıdaki silahlı kadro içerisinde örgütün benimsediğı ideoloji ile farklılıkların olduğu bir pratik yaşam olması, örgüt militanlarının imkan bulanların kaçmasına, bulamayanların ise intihar süsü verilerek öldürölmesiyle sonuçlanmaktadır(Yücel,2010:358-368). Bu olaylar, ideolojinin dayandığı kitleye ulaşarak, iddiaları çürütölerek militanların yeniden kazanılabileceğini gösteren ve ideolojik mücadelenin önemini ortaya çıkaran bir faktördür. Terör örgütü lideri Öcalan, "güçlü bir ideolojik ve siyasi retoriğe başvurmadan toplumu yönetmenin zor" olduğunu belirtmiştir (Öcalan, 2009a:51). İdeolojisinin dayandığı toplumsal gerçekler inşa edilmiş gerçekler olduğu için bunların yıkılması, terör örgütünün hitap ettiğı toplumu yönetmesini zorlaştıracaktır. Yaşanılan pratikler, sözler ve yazılı metinlerden daha etkilidir. Kazanılamayacak olarak nitelendirilen gruba siyah grup adı verilmiştir. İçerisinde ailesinden ölen ve bu yüzden mücadele içerisinde yer alan, duygusal bağları olan örgüt üyeleri yer almaktadır.

PKK insan kaynağının tanımlanması bu nedenle hayati önem taşır. İdeolojisine göre insan kaynağı, hangi sınıfsal kesimden seçildiğini ortaya çıkarmaktadır. PKK terör örgütünün ideolojisi, lideri tarafından militanları için bir yaşam tarzı olması şart koşulmuştur. Kullandığı her iki ideoloji de, belirli bir kitleye yönelik seçilmiştir. Bu kitle Türkiye kökenli Kürt bireylerin en fakir kısmını oluşturan işçi, köylü, kadın, üniversite eğitimi alan gençler, çocuk, göçmenlerden oluşmaktadır. Orta sınıf ve üst sınıf burjuvazi olarak nitelendirilen bu grup içerisinde yer almaz. Her iki ideolojinin de ortak noktası kapitalizm sistemini benimsemiş, sınıflı sisteme dayanan zor rejim olarak nitelendirdiği Türk devletinin egemenlik yetkisini yıkarak, tam bağımsız ,özgür, sınıfsız halklaşmış Kürt siyasi ulus devletini kurmaktır. Marksist-Leninist ideoloji ile sosyalizme dayalı bir Kürt devleti kurmak hedeflenirken, özgürlükçü anarşizme dayalı ideolojisinde aşiret sisteminin ve dini cemaat yapılarının çözülerek bireyselleşen Kürt bireylerin komünizme dayalı bir ekonomik yapı içerisinde, Türkiye sınırları değişmeden egemenlik yetkisini demokratik özerklik altında siyasal olarak paylaşarak, kendi kendilerini yöneten bir siyasi yapıyı oluşturmaktır.

Terör örgütünün politik amacına ulaşmak için asıl hedefi bölge halkını, kazanmak ve kontrol etmektir. Terör örgütü, mevcut sosyal yapıdaki durumu, haksızlıkları, yoksullukları, umutsuzluğu istismar ederek, sahip olduğu ideoloji çerçevesinde yakınlık duyanları kazanmaya çalışarak tabanını güçlendirme faaliyetleri içerisinde bulunur. Örgütün en büyük dayanağı ortaya çıktığı Doğu ve Güney Doğu Anadolu coğrafyasında ekonomik ve sosyal yapısal şartlardan faydalanarak, bölge halkını ikna veya şiddet kullanarak kazanmaktır. Kitlesele bir çoğunluğa ulaşmak birincil öncelik olduğu için, halkın duygu ve düşüncelerine ideolojisi doğrultusunda etkin olmaya çalışan terör örgütünün, ideolojisi ile mücadelesine odaklanmak bu açıdan önemlidir.

Terör örgütünü tanımlayan üç kıstas; ideoloji, organizasyon ve eylemler içerisinde en önemli olanı ideoloji kriteridir. *Stratejik Terörle Mücadele Modelinde* ağırlık merkezi ideoloji üzerinde odaklanmaktadır. Terör örgütü kendini benimsediği ideoloji çerçevesinde meşrulaştırmaya çalışır. Örgüt içerisinde grup kimliği ve militan yaratmada, eylemleri gerçekleştirmede bu ideolojiden yararlanır. Şebeke ağ örgüt yapıları ve gelişen teknolojinin kolay propaganda imkânları, örgütün ideolojisine yeni militanları kazanma imkânını kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle örgütün ideolojisi üzerine kurgulanmış bir Stratejik Terörle Mücadele Modeli örgüte yeni üye kazanımlarını engelleme ve hedefteki büyük kitleyi

kazanma amacı taşımaktadır. İlâveten ikna edici, kucaklayıcı, yumuşak metotlar kullanılarak devletin hedef kitle üzerinde yeniden güven, güç ve saygınlık kazanması amaçlanmaktadır.

Terörle Mücadele politikalarının yumuşak tarzını oluşturan ideolojik mücadelenin yanında eş zamanlı olarak askeri güçle silahlı mücadele, özellikle terör örgütü lideri ve komuta kademesinin, silahlı grupların yakalanması ve etkisiz hale getirilmesine devam ettirilmelidir.

İdeolojik odaklı mücadelenin iki aşamalı olması düşünülmüştür;

(1) Bir örgütün ideolojisi bağımlı değişken olarak alındığında, onu üreten bağımsız nedenler (yapılar, faktörler) tanımlanmalıdır. Sebep-sonuç diyagramı ile ideolojiyi oluşturan nedenler belirlenmeli, Pareto analizi yardımıyla en temel sorunlar saptanmalıdır. Yapılan durum analizinde; öncelikli nedenler saptanmalı, önleyici ve düzeltici faaliyetler planlanmalı, uygulandıktan sonra sonuçları kontrol edilmeli, fayda sağlayan uygulamalar standartlaştırılmalıdır.

(2) Mevcut terör örgütü ideolojisinin eleştirel bir analizle çarpıklığını anlatan karşı tezler oluşturmak, gerçekliği, geçerliliği ve uygulanabilirliği olan bir sentez yaratmak. Yaratılan bu sentez için ulusal ve uluslararası alanda ortak bir bilinç oluşturmak. Devletin propaganda taktiklerini kullanarak bu ortak bilinci yaymak.

Stratejik yönetim süreci, uzun döneme yayılmış mücadelenin bilimsel verilere dayalı olarak bilgi toplama, analiz, seçim, karar ve uygulama faaliyetlerinin tümünü kapsamaktır. Stratejik amaca ulaşmak için izlenen bir yol olarak temel hedef saptandıktan sonra mevcut bütün kaynaklar hedefe uygun şekilde tasarımlamağa dayanır.

Kültürel bilinç ve sosyal istihbarat kavramlarına bu mücadelede önem verilmesi gerekmektedir. Etkili bir iletişim programı ve örgütsel kültür, zihniyet ve bürokrasinin bu mücadeledeki rolü çok önemlidir. Sorunun kaynağı olan ülkenin kendi koruma mekanizmalarını güçlendirerek bu mücadelenin uluslararası işbirliği çerçevesinde gerçekleşmesi önemlidir.

3.Çalışmanın Önemi

PKK, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerini de içerisine alacak şekilde Suriye, İran ve Irak toprakları üzerinde Marksist-Leninist ideoloji doğrultusunda birleşik bir *Kürdistan* devleti kurabilmek amacıyla 1984 tarihinden itibaren silahlı eylemlerine başlamış bir örgüttür. Bölgenin ekonomik, sosyal, psikolojik bazı sorunlarını istismar ederek, propaganda çalışmaları ile etkinliğini arttırmıştır.1992 yılında PKK ile mücadele stratejisi değiştirilerek, güvenlik güçleri örgüte ciddi darbe vurmuştur. 1999 örgüt lideri Abdullah Öcalan'ın yakalanmasından sonra daha da köşeye sıkışan örgüt, yeni bir ideoloji ve ona dayalı strateji belirleyerek siyasal alan çalışmalarını başlatmıştır. Günümüzde örgütün terör hareketinin temelinde ulus devlet ve üniter devlet yapısının ortadan kaldırılması yatmaktadır. 1990–1999 yılları arasında güvenlik güçlerinin elde etmiş olduğu başarılar, devletin siyasi iradesi tarafından ekonomik, sosyal, siyasi ve psikolojik politikalarla ayrı bir zeminde mücadeleye devam edilmiş olabilseydi, örgüt günümüzde varlığını tümüyle noktalamıştı. Yapılmış olan bazı sosyal ve ekonomik iyileştirmeler, değişen siyasi partiler tarafından süreklilik arz etmemiş, var olan uygulamalar değiştirilmiş veya verimlilikleri kontrol edilmemiştir. Örneğin Köy enstitüleri bir sonraki hükümet tarafından kaldırılmıştır. Model çerçevesinde iyileştirmelerin standartlaştırılması hedeflenmektedir.

İlaveten PKK terör örgütünün hedeflediği siyasi ajandası, bölgesinde *Barış ve Güvenlik Kuşağı* yaratmak isteyen, komşularının toprak bütünlüğüne saygılı Türkiye için ilave bir sorun oluşturmaktadır. İç sorun bölgesel alana yayılarak *bölgesel bir savaşa* dönüşme riski taşımaktadır. Çalışmada kullanılacak modelin Orta Doğu bölgesinin barış ve güvenliğine katkıda bulunması amaçlanmaktadır.

4.Çalışmanın Varsayımları

İdeolojik odaklı mücadele iki aşamalı olmalıdır;

(1) Bir örgütün ideolojisi bağımlı değişken olarak alındığında, onu üreten bağımsız nedenler (yapılar, faktörler) tanımlanmalıdır. Yapılan durum analizinde; öncelikli nedenler saptanmalı, önleyici ve düzeltici faaliyetler planlanmalı, uygulandıktan sonra sonuçları kontrol edilmeli, fayda sağlayan uygulamalar standartlaştırılmalıdır.

(2)Mevcut terör örgütü ideolojisinin eleştirel bir analizle karşı tezlerini oluşturmak, gerçekliği, geçerliliği ve uygulanabilirliği olan bir sentez yaratmak. Yaratılan bu sentez için ulusal ve uluslararası alanda ortak bir bilinç oluşturmak,devletin propaganda tekniklerini kullanarak bu ortak bilinci yaymak.

5.Çalışmanın Metodu

Metot sosyal bilimlerde gerçeğe ulaşmak için izlenen yol ya da olgulara bir bakış biçimidir. Toplum bilimlerinde bir metot tekliği değil bir metot çokluğu söz konusudur. Çünkü her metodun üstün bir yönü olduğu gibi yetersiz bir yönü de bulunmaktadır. Terörizmle mücadele, sosyal bilimlerin özellikle sosyoloji, antropoloji, işletme, psikoloji, ekonomi, yönetim bilimi ve siyaset biliminden faydalanan çoklu disiplin çalışmalarının bir sentezidir. Bu çalışmada temel olarak Max Weber'in toplumsal eylemleri açıklamak için kullandığı *Anlayıcı Yöntem ve Nedensel Yorumlama* metodu,PKK terör örgütünün ideolojilerini açıklamak için *İçerik Analizi*, sentez oluşturabilmek için *Diyalektik Yaklaşımı* ve sebep-sonuçları ortaya koyabilmek için Ishikawa'nın *Balık Kılçığı Diyagramı* ve *Pareto Analizi*, sorunların çözme süreci konusunda stratejik modelleme için *Deming Diyagramı* *Planla-Yap-Sına-Uygula /P-Y-S-U* ve *Sorun Çözme* sistematik yaklaşımı kullanılmıştır.

Max Weber'e göre toplumsal eylem, toplum içinde başkalarının davranışlarına karşı yönelen eylemdir. Bu eylemleri anlamak için *Anlayıcı Yöntem* içerisinde bu eyleme bağlanan nedenleri açısından anlamak gerekir. Farklı biçimlerde ortaya çıkan eylemlerin nedenlerini öğrenebildiğimiz ya da bilebildiğimiz aşamada olgu ve olayları anlamak bilimsel bir yöntem niteliğini kazanmış olmaktadır.(Weber,1949:30) Weber toplumsal eylem tiplerini nedenleri açısından dört kategoriye ayırır. Tek bir nedene bağlı eylem olamayacağını, karma nedenlerin etkin olduğuna vurgu yapar. Bu nedenler (Armağan,1983:38):

1.Geleneksel nedenlerle yapılan eylemler Geleneksel davranış, görenek ve inançların kişide oluşturduğu alışkanlıklara uygun olarak gösterilen davranıştır. Otomatik tepkiler niteliğindedir. Örneğin Güney Doğu'da aşiret sistemi kuralları, mevcut hukuk rejiminden önde gelir.Töre ve Berdel gibi uygulamalar geleneksel nedenlerle yapılan eylemlere örnek teşkil etmektedir.

2.Duygusal Nedenlerle Yapılmış Eylemler Bireyin durumundan ve duygularından kaynaklanan davranış biçimleridir. Alışılmamış bir tahrike karşı, intikam,haz gibi şiddetli bir tepki biçiminde kendini gösterebilir.Terör örgütleri ideolojilerini yaygınlaştırmak için *mağduriyet, ayrımcılık, haksızlık duygularını* istismar edici propagandalar yaparlar. Etnik milliyetçilik ideolojisini benimsemiş terör örgütlerinde tarihsel olaylardan yararlanılarak bu duygular üzerinden sempatizan yaratmaya çalışırlar.PKK terör örgütü, Kürt varlığının inkar,asimilasyon ve 1980 sonrası Diyarbakır cezaevi olayları ile imha edildiğini ileri sürerek militan kazanmaya devam etmektedir.

3.Değere Yönelmiş Akılcı Nedenlerle Yapılan Eylemler Değere yönelmiş akılcı eylemler, hedefleri bilinçli olarak saptanan ve bu hedeflere planlı ve şaşmaz bir biçimde yöneltilen eylemlerdir. Bir değer karşısında akılcı eylem kendi anlayışına bağlı kalarak hareket ettiğinden akılcı bir davranış içerisinde kalmakta ve akılcı olmaktadır. Terör örgütü için değer demek, ideoloji demektir. Eylemlerinin masum insanların hayatını sona erdirmesiyle sonuçlanması nedeniyle etik (doğru/yanlış-adil/gayri adil) bir yanı yoktur. Terörizm her zaman etiğe aykırı bir fiil içerir. Örgütün teröristi için değer, örgüt ideolojisi çerçevesinde yapılan her eylemin meşru gözükmesidir. Etnik kimlik adına öldürmek veya benimsediği bir dinin radikal yorumu adına öldürmek bir terörist için değere yönelmiş akılcı nedenlerle yapılan bir eylemdir. Bu değerleri yükseltmek için *Şehitlik* gibi makamlar örgüt içerisinde yaratılarak eylemlere katılım teşvik edilmektedir.

4.Amaca Yönelmiş Akılcı Nedenlerle Yapılan Eylemler Belli bir amaca varmak için, araçlarla amaçlar, amaçlarla belli sonuçlar iyice tartılarak yapılan eylemlere amaca yönelmiş akılcı eylemler denir. Terörizm, “siyasal amaçlar için örgütlü, sistemli ve sürekli terör kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir strateji anlayışıdır.” (Başeren,2003:51) Siyasal terörizmde fail siyasal bir saik ile harekete geçerek şiddet içeren bir hareket yapar. Şiddet amaca ulaşmak için kullanılan bir araçtır. Şiddet içeren bu hareket rastgele seçilmiş kurbanlarını önceden tanımadığı sonucu itibarıyla kamuoyu için önem taşıyan bir hedefe yönelir. Fail bu sonucun ötesinde bir yarar elde etmek ister, maksat kitleleri etkilemektir.

Terör hareketleri (ayrılıkçı, bölücülük gibi)toplum içinde bir devletin oryantasyonunu bozmaya yönelik şiddet içeren eylemlerdir. Toplumu ayakta tutan kilit moral değerleri yıkmak, siyasal amaçlı halk üzerinde korku, endişe yaratıcı eylemleri kapsar. Sembolik bir fiil ile orantısız bir etki yaratmaya çalışır. Yaratılan etki sonucunda kendi alternatifini ortaya

koymayı hedeflemektedir. Propaganda yolu ile örgüt eylemlerine halk üzerinden sempatican toplamaya çalışır. Toplum içinde terör örgütü ve mevcut halk olarak ikili bölünme söz konusudur. Örgüt eylemleri kendini farklılaştırdığı halk yığınları üzerine yönlendirir.

Weber'in *Toplumsal Nedensellik Yaklaşımı* belirli bir olayı doğuran kendine özgü koşulları belirler. Somut bir eylemin, nedensellik açısından doğru olarak yorumlanması eylemin ortaya çıkış şeklinin ve nedenlerinin doğru tanımlanması ve aynı zamanda birbirleriyle bağlantılı olarak anlaşılması demektir. Tipik bir eylemin (terör örgütünün eylemleri) nedensellik açısından doğru bir biçimde yorumlanması, söz konusu eylemin hem tipik olduğu öne sürülen oluş biçimlerinin asıl anlamına uygun bulunması, hem de asıl nedenlerinin saptanabilir olması gerekmektedir.(Armağan,1983:34-35)

Max Weber'in Anlayıcı Yöntemi, toplumsal eylemin anlamlarının (ideolojisinin) bulunup çıkarılmasında nedensel açıklamaların yapılmasını ve böylece toplumsal sorunların (bulunduğu devletin oryantasyonunu bozma) çözümlenmesinde önce kavramların (örgütün ideolojisinin ortaya koyduğu fikirler) derinlemesine açıklanmasını gerektirir. PKK terör örgütünün ideolojisinde taban olarak benimsediği kitlenin sınıfsal ve niteliksel analizi, bireylerin neden terör örgütü içerisinde yer almasına sebep olan faktörlerin ortaya çıkarılması için bu yöntem kullanılacaktır.

İçerik analizi, tanımlanmış araştırma sorusu açısından önem arz eden içerikleri üzerinde odaklaşan bir arama ve tarama stratejisidir. İçerik analizi metinler üzerine odaklanmakta ve onlardan sonuç çıkarmaktadır. Metinlerdeki ideolojik boyutun tespiti ve analizi açısından önemlidir. Metinlerde yer alan bazı sözcükler ideoloji ile ilgili olarak okuyucuyu etkilemek için yüksek bir duygusallıkla yüklenmişlerdir. Bu sözcükler toplumu belli bir düşünce ve tutuma karşı harekete geçirmek, belirli bir tutum ve davranışlara kışkırtmak için olumlu ve olumsuz biçimde kullanılır. Kullanılan dil nefret, korku, acıma, sevgi uyandırmak, tehdit oluşturmak içindir. Metinlerde sözcükler ya da simgeler, yapılan ve yapılması istenen davranışlara, eylemlere ve işlere sis perdeleri oluşturmak amacıyla seçilmişlerdir.(Gökçe,2009:113)

İçerik analizinde metin incelemesi yapılırken; metinleri yapısı ve kurgusu; yazarın analizi; ideoloji ve etki analizi yapılır. Metinlerin yapısı incelenirken, konusu, amacı, ideolojisi hangi kelimeler seçilerek vurgulanmış, metinde çok sık tekrarlar, kişiselleştirme,

okuyucunun bildiklerine atf gibi psikolojik etkisi olan figürlerin kullanılması, halk dili kullanarak etki yaratma, yazarın imajı, mevcut düzene karşı gelinmesini, karşı tutumların güçlenmesini, argümanı ile haklılığının benimsenmesini ya da kendisinin desteklenmesini mi istemekte, yazarın üslubu, hikâye mi anlatıyor, kendi yaşam örneklerinden mi yola çıkıyor, açıktan ya da dolaylı olarak insanların itibar görme, güvenlik ihtiyaçları, korkularına yönelik psikolojik taktikler mi kullanılıyor, argümanlarında küçümseme, karalama taktikleri, yazarın kendi düşüncesine ve ideolojisine geçerlilik kazandırmak amacıyla nasıl bir mantık kurgusu işlenmekte gibi kriterlerden yola çıkılır.(Gökçe,2009:118) İçerik analizi yapılırken PKK terör örgütünün ideolojisini analiz edebilmek için, kuruluş tüzüğündeki amacı, kongre toplantı kararları ve örgüt lideri Abdullah Öcalan'ın kitapları ve konuşmaları metinsel olarak incelenecektir. Kullandığı ideolojinin temel kavramları açıklanarak, liderin bu ideolojiye uygun terör örgütünün amaç, strateji ve taktikleri, hedef kitlesi ortaya çıkarılacaktır.

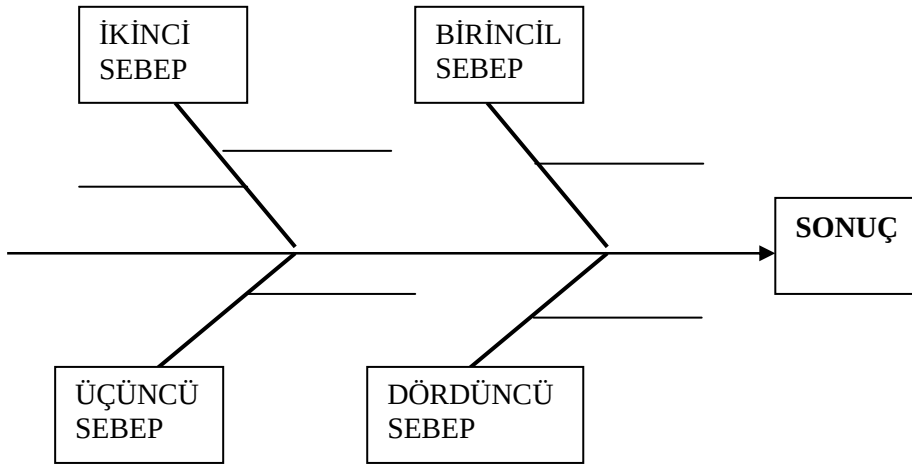
Diyalektik yöntem çelişkileri ortaya çıkarma yöntemidir. Hareket ya da toplumsal eylem (gerçeğin özü) başlangıcından itibaren çelişkili olduğundan karşıtlık kavramıyla bağlantılı olarak açıklanmaktadır. Bir nesneyi tek başına değil öteki varlıklar ile ilişkili olarak bir bütün içerisinde ele almaktır. Diyalektik yönteminin yaratıcısı ünlü Yunan filozof Sokrates, sorduğu sorular ile karşı tarafı çelişkiye düşürmek ve kendine olan güvenini kırmak amacıyla bu yöntemi kullanıyordu.(Berk [web] 2007) George Friedrich Hegel felsefi bir çalışma ile diyalektik yöntemi, mutlak fikir'in tez-antitez-sentez diyalektik hareketiyle gerçekleşmesi sonucu kuramsal bir açıklamayla ortaya konulmasıdır.(Armağan,1983:89) Karl Marx ekonomiyi toplumsal sistemin bir parçası olarak kabul etmiş; ekonomi ile toplumsal yapılar arasındaki ilişkileri diyalektik bir yaklaşımla ele almıştır. Maddi unsurları da dâhil ettiğinden yöntemine *Diyalektik Materyalizm* adı verilir.(Lefebvre,2006) Rus kökenli Fransız Toplumbilimci Georges Gurvitch, *Diyalektik ve Toplumbilim* adlı kitabında ifade ettiği üzere, toplum, doğal olarak diyalektiktir ve ancak diyalektik bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Metot olarak diyalektik ise, toplumsal hareketlerin incelenmesi yöntemidir. Gurvitch diyalektik yöntemi, eleştirisel, toplumsal hareketi anlamaya yönelik ve insan eylemleriyle ilişkilendirilmiş olarak niteler.(Cangızbay,1999)

Marksist-Leninist ideolojiye uygun PKK terör örgütü kölecî,feodal ve kapitalist sömürgeci olarak nitelendirdiği Türk devletini yabancı egemenlik olarak belirterek, bu sömürü altındaki Kürt halkının bağımsızlık mücadelesini gerçekleştirdiğini ve bu mücadele sonucunda, işçi ve köylü sınıfına dayalı bir sosyalist Kürt devleti kurma amacıyla ortaya

çıkmiştir. İkinci dönem de etnik Kürt kimliğini ulusal kimlikten farklılaştırmak, batı uygarlığına dayalı kapitalizm, modernleşme ve ulus devlet modeline karşı demokratik uygarlık, komünizm ve devlet odaklı olmayan bir model için diyalektik yöntemin karşı tezini kullanmıştır.

Devlet yönetiminde kabul gören temel düşünce devletin vatandaşları için var olduğudur.(Osborne,1997)Vatandaşını müşteri olarak gören yeni devlet paradigmasında, kaliteli bir yönetim için sürekli yenilik ve mükemmellik arayışlarını sürdürebilir hale getirmektir. Devletin baskı aracı değil hizmet aracı olması, Güney Doğu bölgesinde terör nedeniyle halk ile devlet arasındaki iletişimsizliğin ortadan kaldırılması mücadelede önemli bir unsurdur. Devletin sokaktaki temsilcisi öğretmen, doktor, asker veya polis gibi memurların hizmet yönünden etkinliği, bölgedeki bireyler için devlete olan güvenin yeniden tesis edilmesinde önemli bir unsur olacaktır. OHAL döneminde, asker ve polis gibi güvenlik güçlerine duyulan korku ve onlardan yapılan baskının, eşit bir vatandaşlığı ifade etmeyen algısı böylece ortadan kalkacaktır.(Aktan,2012: 48) Vizyoner yaklaşımlarla strateji, organizasyon ve süreçlerimizde kökleşmiş problemleri tanımlayıp, analiz edip, radikal değişiklikler yapmadan çözüm üretmemiz mümkün değildir. Devlet yönetiminin kalitesini artırmak amacıyla gerçeklerin farkına vararak yeni bakışlar geliştirilmesi zorunluluğunu doğurmaktadır. İlaveten 21.yüzyıl Bilgi Çağı dönemi olarak, değişimi yöneten güç bilgidir. Bilimsel verilere dayanmayan hiçbir karar süreci geleceği garantiye almayacaktır.Bu nedenle Toplam Kalite Yönetiminde kullanılan tekniklerden bazılarını bir ülke ciddi bir tehdit içeren terörle mücadele stratejisine uygulanmıştır.

Örgütün benimsediği ideolojiyi doğuran nedenleri yorumlamak için Kaouru Ishikawa'nın *Balık Kılıcı Diyagramı* kullanılmıştır. İşletme Bilimi literatüründe *Toplam Kalite Yönetimi* (Marsh,1992) başlığı altında Problem Çözme Teknikleri içerisinde kullanılan tekniklerden biridir. Balık Kılıcı Diyagramı, bir örgütün süreçlerinde ona etki eden temel sebepleri belirlemeye yardımcı olur. Bir sürecin çıktısı birçok etkenin sonucudur. Bu etkenler ve süreç

Şekil 1. Ishikawa Balık kılçığı Diyagramı
Sebep-Sonuç Diyagramı (Kogem,1993:56)

çıkışı arasında birçok “sebe-sonuç” ilişkisi belirlemek mümkündür. Süreçteki faktörleri veya girdiler kontrol edilerek problemin gerçekleşmesi engellenebilir. Problem olarak adlandırılan, terör örgütüne eleman kazanmayı sağlayan hangi faktörler görülmesidir. Sorun analiz edilirken (Kogem,1993:57);

- (1) Soruna yol açabilecek nedenler belirlenir ve neden-sonuç diyagramı üzerinde gösterilir.
- (2) Soruna yol açtığı düşünülen nedenler iyileştirme olanaklarına işaret eder ve çözüm/iyileştirme yöntemleri geliştirilmesine yardımcı olur.

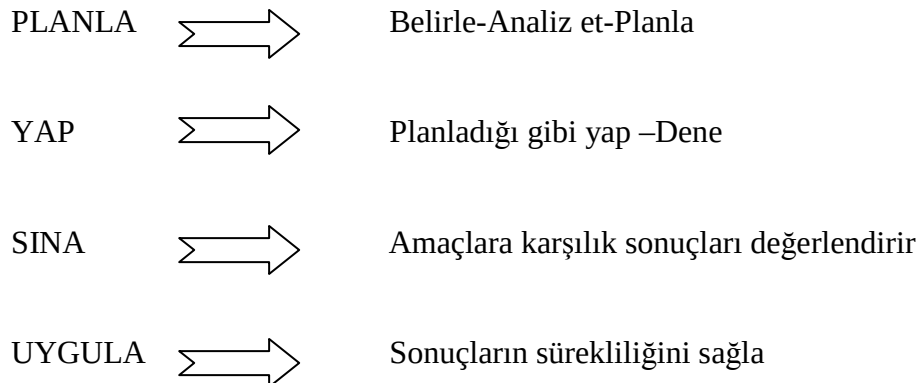
Bir terör örgütünün belli bir zaman diliminde ortaya çıkış nedenleri arasında ekonomik durum, sosyal, coğrafi, psikolojik etkenler sayılabilir. Bu değişkenler örgütün ulusal ve uluslararası çevresiyle bağlantılı olduğundan koşullar değişebileceğinden, örgüt de amacına ulaşmak için kendini günün koşullarına göre değiştirebilmektedir.

Kimi uzmanlar terörün ortaya çıkışında belirleyici faktörler olarak geleneksel toplumun çözülmesi, mülkiyet ve toprağın eşitsiz durumu, hızlı iç ve dış ekonomik ve siyasi gelişmelerin doğurduğu toplumsal sonuçlar, hukuki yapı ile ilgili nedenleri değerlendirmeye almaktadır. Marta Crenshaw sebepleri ön koşul ve ortaya çıkaranlar olarak ikiye ayırmıştır.(Crenshaw,1981:379-399) Ortaya çıkaran nedenler olarak; modernleşme,

şehirleşme, terörizmi oluşturan ideoloji ve davranışların ulusal sınırların ötesine geçmesi, devletin terörle mücadelede yetersiz ya da isteksiz kalmasını saymaktadır. Doğuran nedenleri etnik çatışmalar, siyasi katılımın sınırlı olması, elit memnuniyetsizliği, hükümetlerin terörizmi tahrik eden davranışları, uluslararası alanda bir büyük devletin yenilmesi sayılabilir. Terör örgütünün bulunduğu çevrede (ekonomik, sosyal-siyasi-teknolojik, fiziki) ki faktörlerin yapısı birinci derecede etkili olurken, terör sorunu yaşayan ülkelerdeki terör örgütlerini birbirinden farklılaştırmaktadır. Terörden kaynaklanan sorunları çözerken farklı ülkelerin uygulamalarından çok, o ülkenin dinamiklerine uygun ulusal çözüm üretilmesi ön plana çıkmaktadır.

Pareto Analizi ; İtalyan ekonomist Vilfredo Pareto tarafından İtalya'nın bir bölgesindeki aileler arasındaki gelir dağılımının düzgün olmadığını grafiksel olarak anlatmaya çalışmıştır. Ortaya çıkarmış olduğu kanuna göre sınırlı sayıdaki unsurlar (yaklaşık % 20) olayların büyük çoğunluğunun (yaklaşık % 80) sebebini oluşturur.(Kogem,1993:82) Eğer bir problemin ana unsurları belirlenirse, pek çok önemsiz unsur üzerinde çaba harcanmadan araştırılan sebepler üzerinde odaklanılarak iyileştirme faaliyetleri yapılabilir. Geçerli veriler, devlet kurumlarının yapmış olduğu raporlar, alan araştırmaları, bilimsel çalışma sonuçlarından elde edilerek önem derecelerine göre sınıflandırarak iyileştirme faaliyetlerine başlanabilir. Terör örgütünün hâkim olduğu yerlerde, alan çalışmaları yaparak hem durum tespiti yapmak, hem de öncelikli sebeplerin iyileştirilme politikalarının hedeflenen sonuca ulaşp ulaşmadığını tespit etmek için, bu çalışmalardan faydalanmak önemlidir.

P.Y.S.U –Planla-Yap-Sına-Uygula sürekli iyileştirmenin etkin kontrolü için sistematik bir yaklaşımdır. Sorun çözme sürecinin çoğunu kapsadığından bütün iyileştirme süreci içinde planlama safhası çok önemlidir.

Analizde ve sorunların çözümünde düzenli olarak ilerlemeyi sağlayan sorular şunlardan kaynaklanmaktadır (Kogem,1993:7);

(1) Ne iyileştirilmelidir?

- Birinci çözümsel süreç aracılığıyla sorunları tanımlamak ve öncelikleri açıklamak içindir. (Balık Kılçığı Diyagramı)

(2) Bu sorun niçin var?

- Öncelikli olarak ortaya çıkan sorunu analiz etmek ve kesin bir teşhisle olası sebeplerini belirlemek için. (Pareto analizi)

(3) Durum nasıl iyileşir?

- Her bir sorun için karşı önlemler planlanacak ve seçilecektir.

Terörizmle mücadele bir süreçtir. Ortaya çıktığı ülkede ulusal birlik ve bütünlüğe, iç güvenliğe ve istikrara yönelik bir tehdittir. Bu tehdit, terör örgütünün ideolojisinin ulusal sınırları aşması nedeniyle uluslararası bir nitelik de kazanmaktadır. Tekrardan güvenliğin oluşturulması, bu süreç içinde sürekli iyileştirilmelerin yapılması için bilimsel bir yaklaşımla ele alınması gereklidir.

6. Çalışmanın Sınırlılıkları

Terörizm tanımının uluslararası alanda kabul edilmemiş olması, devletlerin algılamalarında farklılık yaratmakta ve devletlerarası işbirliğini istenilen düzeyde gerçekleştirememektedir. Gelecekte Türkiye'nin çevresinde bulunan komşularının özellikle PKK terör örgütünün enternasyonal yanı olarak gösterilen üç ülkede birleşik bir Kürt oluşumu yaratmak istediği Irak, Suriye ve İran'daki iç istikrarsızlıklar, büyük güçlerin yükseliş ve çöküşleri, ekonomik dünya krizleri, çıkabilecek bölgesel savaşlar önceden tahmin edilemeyeceği için, ülke güvenlik algılamasına yönelik tehditler taktik istihbarat ile gelişme göstermeden, krizlere yönelik senaryo planları yapılmalıdır. PKK terör örgütü kendisine üs sağlayabilecek istikrarsız alanları değerlendirdiği için, Türkiye'nin yakın komşularında cereyan eden,ekonomik ve siyasi gelişmeler, büyük öneme sahiptir.

7. Kavramsal Olarak Terörizm ve Terörizmle Mücadele

Belirli bir bölge ya da belirli bir devletle sınırlı olmayan, belirli bir alanın ötesinde etki ve sonuçlar doğuran terörizm, ulus devletlerin ve uluslararası toplumun istikrarına yönelik en önemli güvenlik sorunlarından birini teşkil etmektedir. Terörizm günümüz dünyasında yeni bir savaş metodu olarak ortaya çıkmıştır. “ Düşük Yoğunluklu Savaş” olarak da birçok bilim adamı tarafından sınıflandırılan teröre karşı, dünyada tümüyle ortadan yok edebilecek maalesef etkili ve kalıcı bir mücadele yolu bulabilmiş değildir.(Ceylan-a,2012 :31-32) Terörizmin tanımı üzerinde henüz bir uzlaşma sağlanamazken, uluslararası alanda devletlerin örtülü bir şekilde terör örgütlerine destekleri mücadeleyi güçleştirmektedir.

Geniş bir yelpazede çok boyutlu olarak terörizm tanımlanmaya çalışılmaktadır. Örneğin her çeşit şiddet eylemini terörizm kavramıyla açıklamaya çalışan görüşler olduğu gibi, şiddet içerse dahi devrimci ayaklanmaları terörist faaliyet kapsamında görmeyen görüşler de vardır. Her ülke, her siyasal oluşum veya ideoloji, terör kavramına kendi hedeflerine ulaşmayı kolaylaştıracak bir anlam ve ifade yüklemiştir Kısaca “ birinin teröristi diğerinin özgürlük savaşçısıdır “ şeklinde bir kavram karışıklığı vardır. Başka bir deyişle Soğuk Savaş döneminde ABD, Sovyet yanlısı rejimlere karşı mücadele veren grupların eylemlerini meşru kabul edip “özgürlük savaşçısı“ olarak değerlendirmiş, Amerikan rejimine karşı olanları terörizm saymıştır.

Hollandalı Siyaset Bilimci Alex P.Schmid, terörizm üzerine 140 tanım saptamış olup, bunların içinde 20 ortak amaç bulunmaktadır. En sık sözü edilen beş temel öge ise şiddet veya zor kullanımı, siyasal amacının olması, dehşet ve korku salma, tehdit, toplumda uyandırılan psikolojik etkidir. En çok belirtilen beş amaç ise; halkı veya hedef topluluğu korkutmak, yerleşik otoriteyi tahrip etmek, otoriteye veya düzene karşı olan güçleri harekete geçirmek, kamuoyunu olumlu ya da olumsuz yönde etkilemek ve siyasal güç odaklarını ele geçirmektir.(Ergil,1992:140)

Walter Laquer terörizmi “genellikle örgütlü grupların seçilmiş hedeflere yönelerek siyasal amaçlarını gerçekleştirmelerini sağlayacak şiddet eylemleri” olarak tanımlarken, Noam Chomsky’e göre “ herhangi bir ülkenin hukuk kurallarına aykırı şekilde insan hayatını hedef alan ya da tehdit eden, belirgin ya da ürkütücü gizeme sahip, sindirici ve sivil topluma

yönelik olan, bir hükümetin politikalarını etkileyecek her tür şiddet eylemi “ olarak kavramsallaştırmaktadır. Paul Wilkinson ise “ istenen sonuçların alınabileceği bir çevre yaratmak için, belirlenen bölgede gerçekleştirilen ve anılan amacın elde edeceği sonuçlar yaratan her tür davranış “ şeklinde bir tanım yapmaktadır. (Gün,2002 : 114).

Doğu Ergil’e göre daha çok aşağıdan devlet-altı grupların kendi devletlerine ya da güçsüz devletlerin güçlü devletlere karşı yürüttüğü şiddet ve tehdit eylemleridir.(Ergil,1992:139) Sertaç Başeren’e göre terörizm bir kişiyi öldürüp, milyonları korkutarak onların siyasal tercihlerini etkilemektir. Buna dayanarak terörizm sembolik bir fiildir. Eylem sonunda ortaya çıkan etki çok önemlidir.(Başeren,2003:53)

Günümüzde etnik ve dine dayalı çatışmaları, sağ-sol ideolojilerdeki ayrılıkları ve ekonomik çöküntüleri kullanmakta ve eylemlerini meşrulaştırma mekanizmasını da bu gerekçelere dayandırmaktadır. Terörizm,” hesaplı ve siyasal amaçlı bir şiddet biçimidir. Amacı eylemlerini mesaj niteliğinde göndererek kitleleri etkilemek ” olarak tanımlanmaktadır. Terör uzmanı Thornton terörizmi tanımlarken “şiddet kullanmaya ya da şiddet tehdidi içeren normal dışı yollarla siyasal davranışları etkilemek üzere dizayn edilmiş sembolik bir fiildir “ diyerek sembolik yanını vurgulamaktadır.(Thornton,1964:77)

Türkiye’de terörle mücadele için 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası çıkartılmış ve 2006 de yapılan değişiklikle yasanın 1.maddesinde terör tanımı, “cebir, şiddet kullanılarak; baskı ,korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa’da belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini ,siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek,Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir “ olarak belirtilmiştir.(Özgenç,2006:19)

Günümüzde terör savaşı uluslararası hâkimiyet mücadelesinde uygulanan örtülü faaliyet biçimi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle yöntem ve doğurduğu sonuçlar itibariyle son derece etkili olan uluslararası terör savaşı oldukça karmaşık, yanıltıcı ve dünya çapında planlamayı gerektiren bir yeraltı faaliyet alanıdır.

Rand Corporation'ın terör uzmanı B.M.Jenkins: "Savaş, diplomasinin devamıdır denir. Terörizm ise, savaş ve diplomasi ile elde edilemeyen sonuçları elde etmek için başvurulur " diyerek bunu bir araç olarak göstermektedir.(Pırtaşı,2002:91) Terörist örgütler için devletlerin bir şekilde onlarla ilişkide bulunması, devamlılıklarını sağlayabilmek açısından önem taşırken, diğer yandan devletlerin hükümet olarak resmen yapamadıkları fiilleri teröristleri kullanarak gerçekleştirmeleri ve menfaat alanlarını terörizmi bir araç olarak kullanarak yaymaları ile karşılıklı bir bağımlılık ilişkisi ortaya çıkmaktadır. Devletlerin terörizme verdikleri destek aşağıdaki ayrımda olduğu gibi devletten devlete farklılık göstermektedir (Erickson,1989 :32-34; Taşdemir, 2006:46-59);

1.Devlet Himayesi (Sponsorluk): Bir devletin ulusal sınırları dışında direkt olarak savaş silahı olarak kullanmasıdır. Bizzat kendi organları vasıtasıyla terörist eylemlerde bulunmakta ya da örgütlediği veya kontrol altında bulundurduğu gayri resmi devlet ajanlarını, paralı askerleri, silahlı çeteleri kullanmak suretiyle terörist eylemlerin gerçekleşmesini sağlamaktır. Filistin Kurtuluş Örgütü Halil Ebu Vezir Tunus'taki evinde 1988 İsrail kuvvetlerince öldürülmüştür. Aynı şekilde tekerlekli sandalyeye mahkûm Şeyh Yasin'in öldürülmesi de örnek olarak gösterilebilir .

2. Devlet Desteği :Bir devletin kaynaklarının terörizme yardım sağlamak için eğitim, silah, patlayıcı, takım, istihbarat, iletişim, finans ya da lojistik destek şeklinde kullanılması halinde ortaya çıkmaktadır. ABD'ye göre Sovyetler Birliği, Bulgaristan, Küba, Çekoslovakya ve Doğu Almanya da dâhil olmak üzere tüm Doğu Bloku bu kategoriye giriyordu. Hizbullah örgütüne İran ve Suriye'nin sağladıkları finansal, eğitim, patlayıcı yardımlarda bu kategoride sayılabilir.

3.Devlet Hoşgörüsü:Devletin ülkesinde kendi toprakları üzerindeki teröristlerden haberdar olup onlara bir şekilde engel olmak veya bunları ülke dışına çıkarmak için bir gayret göstermemesi ve bu tür faaliyetleri sona erdirmesine yönelik talepleri reddetmesi halinde bir hoşgörü olmaktadır. Taliban yönetiminin, uluslararası teröristlerin Afganistan'ı bir eğitim ve operasyon üssü olarak kullanmalarına izin vermesi örnek verilebilir.

4.Devletin Yetersizliği:Devletin ülkesinde kendi toprakları üzerindeki teröristlere göz yummayı istememesine rağmen etkin bir karşılık verme ya da ulusal politikalar üretmede

yetersiz kalması halinde ortaya çıkar. 1977 yılında Somali yönetimi, Mogadishu’da uçak kaçırma olayını sonuçlandıramayınca Batı Almanya’dan yardım istemiştir.

Terörizm, Soğuk Savaş döneminde SSCB ve ABD tarafından araç olarak kullanılmıştır. Bu savaş bir bakıma devlet destekli silahlı gruplar tarafından çevre ülkelerde yabancı topraklarda yürütülmüştür. El Salvador, Afganistan bunun en güzel örnekleridir. Fransa’nın Vietnam da komünist gerilla savaşına yanıt olarak geliştirdikleri “karşı-ayaklanma“, devlet destekli terörizmin etkin bir biçimde meşrulaştırılmasıydı.

Terörizmin; ekonomik, sosyal, hukuki, siyasal gibi çok çeşitli nedenleri vardır. Terör örgütlerinin zaman içinde öznel ve nesnel açıdan sürekli değişim geçiren, kendini yenileyen hiper dinamik yapıları, terörizmle mücadele boyutunda önleyici yaptırımları zorlaştırmaktadır. Karmaşık organizasyon yapısı ve gevşek bağları nedeniyle çözümleri de oldukça zordur. İlaveten günümüz iletişim ve ulaşım teknolojilerinde görülen gelişmelerin de devletlerin mücadele imkânlarını zorlaştırmaktadır.

Bir siyasal şiddet eyleminin terörizm olarak nitelendirilebilmesi için ideoloji, örgütlenme ve eylem olarak üç temel unsurdan oluşması gerekir. Şiddet kullanma ya da şiddet tehdidi içeren normal dışı yollarla siyasal davranışları etkilemek üzere biçimlendirilmiş sembolik bir fiil olan terörizmde, en önemli unsur ideolojidir. İnanç, değer yargıları ve amaçları bünyesinde barındıran ideoloji, eylemlerin meşruluk kazanmasında en önemli görevi sağlar. Sıradan bir şiddet eylemini terörizme taşıyabilecek güçlü bir etkiye sahiptir. Bir örgütün ideolojisi, o örgütün adeta kimliğini tanımlamaktadır. Örgütlenmenin sağlanmasında, militan devşirilmesinde, sempatizanlar oluşturulmasında, bağlılığın ve eylemlerin gerçekleştirilmesinde en önemli faktör ideolojisidir. Her bir terör örgütünün nihai amacı kendi ideolojisine uygun bir siyasi düzen kurmaktır. Terörizmle mücadelenin ağırlık merkezi olarak ideoloji üzerine odaklanmanın gelişen günümüz koşullarında önem kazanmasına neden olmuştur.

Terör örgütü lider kadro olmak üzere illegal ve silahlı birimlerden oluşan bir yapıya sahiptir. Lider kadro örgütün beyin takımıdır ve eylemlerle ilgili emri veren, örgütün ideolojisini ve stratejisini belirleyen birimdir. Lider kadro silahlı eylemlere aktif katılmazlar. Marksist ideolojiyi benimsemiş örgütlerde *Merkezi Komite* olarak lider kadro adlandırılır. İllegal birim, lider kadronun emrinde bölge, il ve birim sorumluları şeklinde küçük gruplara

ayrılarak hücre sistemine dayalı olarak yapılandırılır. Hücre sistemi güvenlik güçlerinin örgüte sızmalarını önlemek amacıyla tercih edilen bir şekildir. Silahlı birim eylemleri gerçekleştiren gruptur.

Şiddet, terör örgütlerinin hedeflerine ulaşmaları için önemlidir. Şiddet uygulamayan bir terör örgütü varlığını fazla sürdüremez. Saldırı, işgal, pusu kurma, sokak eylemleri, grev ya da boykot, adam kaçırmaya ve öldürme, uçak kaçırmaya gibi eylem türlerini gerçekleştirirler.

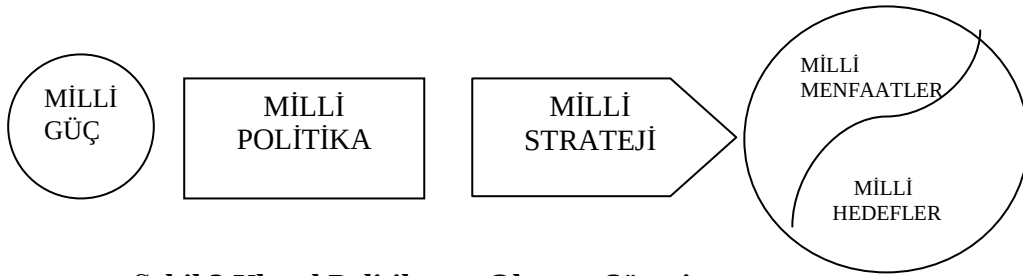
Terörizmle mücadele, ulusal ve uluslararası düzeyde terörün nedenlerinin, ideolojisinin, inanç ve fikirlerinin doğru tanımlanarak oluşturulacak kısa, orta ve uzun vadeli planlar ve stratejiler çerçevesinde devlet birimleri tarafından gerçekleştirilen bir stratejik yönetim sürecidir. Ulusal stratejik bir mücadele eş zamanlı ve bütünsel bir bakışla tüm önleyici stratejileri planlama, organize etme, yürütme ve kontrol etme süreçlerini içermektedir. Bu stratejiler kurumsal yapılanma (güvenlik güçleri, istihbarat teşkilatları ve diğer terörle mücadele sorumluluğu olan kurumlar), yasal düzenlemeler, uluslararası alana yönelik çabalar, sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel alanları kapsamaktadır. (Başbuğ,2011:73-77)

Terörizm bir ulus devletin bekası (kalıcılık) ile doğrudan ilintili olduğu için ulusal politika –devlet politikası olarak ele alınmaktadır. Terör ve terörle mücadele güvenliğinin önemli sorunlarından biridir. Millî Politika, milletin genel istek ve eğiliminden doğan millî hedeflere ulaşmak için, devletin milli güç ve öğelerini iç ve dış ortamda uyguladığı yöntem ve hareket tarzı, genel plan veya politikadır. (Mütercimler, 2006: 166).

Ulusal politika süreci; politikanın belirlenmesi, onay, uygulama ve geri besleme olmak üzere dört evreden oluşmaktadır. Politikanın belirlenmesi, öncelikle problemin tanımlanması ve değerlendirme süreci içinde bu probleme karşılık verecek politikanın formüle edilmesi ve ilgili güç unsurlarının görevlerinin belirlenmesini kapsar. Onay süreci, icra makamlarının ve yasama organının, bazen de baskı gruplarının tartışmalara katılımını gerektirebilir. Uygulama safhası ise kimlerin, ne yapacağı ile ilgilidir ve bürokrasi bu dönemde kilit mekanizmadır. Gücü kullananlar politikaları doğru algılamak, uygun güç tatbik etmek ve bazen de plânlarını revize etmek zorundadır. Geri besleme, uygulanan politikanın görünen sonuçlarına göre yeni politikaların ve revizelerin yeniden doğru karışımlarla enjekte edilmesi veya yeni politik vasıtaların devreye sokulmasını sağlayan bir geri dönüşüm sürecidir. (Yılmaz, 2006:233).

Planlama evresinde terörün nedenlerinin doğru analiz edilmesi çok önemlidir. Asıl nedenler ortaya konulmadan çözüm önerileri için stratejiler geliştirmek geçici önlemler olarak kalacak ve terörle mücadelenin uzun dönemde kontrol edilebilecek bir seviyeye düşürülmesine veya tamamen bitirilmesi sonucuna ulaşılmasına engel teşkil edecektir.

Devletin, mücadele politikalarını oluşturma, terör sorununu çözme inisiyatifini elinde tutan aktif taraf olması temel kıstastır. Hangi parti iktidarda olursa olsun belirleyici güç siyasi irade olarak mücadelede süreklilik önemlidir. Terör örgütünün gayretlerini zamana yayarak ve coğrafya üzerinde genişleterek politik amaçlarına ulaşmayı hedefler.

Şekil 2 Ulusal Politikanın Oluşum Süreci

Uzlaşmaz ve faydacı bir tutum benimsemesi nedeniyle, aralıklı şiddet kullanarak havuç/sopa mantığı ile tavizler koparmaya çalışacak, nihai amacına ulaşmaya kadar zamana yayarak bu stratejiyi uygulamaya devam edecektir. Çözumsuzluktan elde ettiği çıkarı ve ısrarı devam edeceğinden örgütü, ideolojisi ancak marjinal fanatik bir grup tarafından benimsenmiş, ama ciddi bir eylemselliğe devam edemeyecek seviyeye düşürerek, dağılma süreci içine sokmak gerekmektedir. Bu hedef doğrultusunda dış ve iç etkenleri dikkate alan bir terörizmle mücadele stratejisi geliştirmek önem kazanmaktadır. (Başbuğ,2011:72-73)

8. Kavramsal Olarak İdeoloji ve Terörizm ilişkisi

İdeoloji kavramı; günümüze kadar birbirine yakın ve karşıt birçok anlamı ifade etmek için kullanılmıştır.Terry Eagleton; İdeoloji adlı kitabında bu anlam çeşitliliğini göstermek için, 16 farklı ideoloji tanımı yapmıştır.² İnsanın toplumu açıklamaya yönelik duygu, düşünce

² Bu tanımlar: “1.Toplumsal yaşamda anlam ,gösterge ve değerlerin üretim süreci; 2.Belirli bir toplumsal grup veya sınıfa ait fikirler; kümesi,3.Bir egemen siyasi iktidarı meşrulaştırmaya yarayan fikirler;4.Bir egemen siyasi iktidarı meşrulaştırmaya hizmet eden yanlış fikirler; 5. Sistematik şekilde çarpıtılan iletişim; 6. Özneye belirli bir

ve tutumlarını içeren düşünce ve inanç sistemidir. (Eagleton,1991:18) Genel olarak tarih boyunca kitlelere rehberlik eden farklı kavramsal düşünceleri içeren eylem amaçlı bir metindir.

Hızlı dönüşümün ve değişimlerin yaşandığı 19.yüzyılda ideolojiler ortaya çıkmıştır. İnsanlara bu değişim ortamında yaşanan değişimi açıklamak ve yol göstermek için aydınlar tarafından geliştirilen sistemli fikir yapıları olarak adlandırılmaktadır.(Türk,2007:110) İdeoloji sözcüğü ilk kez 18.yüzyılın sonlarında Aydınlanmacı Fransız filozof Destutt de Tracy (1754-1836) tarafından insanlara doğru düşünme imkânları sağlayacak fikirler bilimini tanımlamak amacıyla kullanılmıştır. Tracy için ideoloji, özel mülkiyet, bireysel özgürlük ,serbest piyasa ,devlet iktidarının meşru sınırları gibi konuların da sağlam bir temel üzerinde savunulmasını sağlayacak olan liberal bir toplumsal ve ekonomik felsefedir. Tracy 1801-1815 tarihleri arasında yazdığı, birçok ciltten oluşan *İdeolojinin Unsurları* adlı eseri, 1820'erin başında devrimci eylemlerde aktif katılan genç kuşak liberaller üzerinde önemli ölçüde etkili olmuştur.(Çelik,2005 :34-35) On altıncı yüzyıl ile on dokuzuncu yüzyıl arasındaki felsefi tartışmalar, devlete temel teşkil eden sistemli siyasi ideolojilere dönüşerek, yirminci yüzyılda ortaya çıkmışlardır.Marksizm, Doğu Avrupa ve Asya'da en kapsamlı totaliter politik ideolojiyi meydana getirmiştir.Devrimci ve totaliter dönüşümcü, ideolojiye dayalı devlet biçimi yaratmıştır.

Tüm ideolojilerde ortak amaç diğer siyasi yaklaşımları alt ederek tek bir ideoloji veya inancı geçerli kılmaktır İdeolojinin temel hedefi dünyayı dönüştürmektir. Her bir ideoloji “inşa” edici bir projeye dayanmakta, bu anlamda toplumsal mühendislik özelliğine sahiptir. Kenneth Minogue ‘e göre bütün ideolojiler siyasi anlamda muhaliftirler. Hâkim bilginin karşısında yer alan totaliter kalıplardır.(Minogue,1985 :4) Muhalif bir yapısı içinde, kurulu düzeni daha iyisiyle değiştirmek iddiasında olduğu teziyle, kurgu ve amaçlarıyla başka bir dünyanın özlemine hedeflediği için duygusal öğelerden oluşan hayalî öğeleri de kendi içinde barındırır. Bu muhalif yapı kendi gibi düşünmeyenleri “öteki” olarak nitelendirerek düşman olarak belirler.İdeolojik refleksten hareket eden bireyler öfke,kin ve nefrete dayanan düşman

konum sunan şey; 7.Toplumsal çıkarlar tarafından güdülenen düşünme biçimleri;8. Özdeşlik düşüncesi;9. Toplumsal olarak zorunlu yanılama ;10.Söylem ve iktidar konjonktürü; 11.Bilinçli toplumsal aktörlerin kendi dünyalarından anlam verdikleri ortam; 12.Eylem amaçlı inançlar kümesi;13.Dilsel ve olgusal gerçekliğin birbirine karıştırılması ; 14.Anlamsal kapanım; 15.İçinde bireylerin ,toplumsal yapıyla olan ilişkilerini yaşadıkları vazgeçilmez ortam; 16.Toplumsal yaşamın doğal gerçekliğe dönüştürüldüğü süreç.” ,Terry Eagleton, **İdeoloji**, İstanbul :Ayrıntı Yay,1991, sf.18

mitosuna dayalı bir dünya kurgusu inşa ederler.Siyasi fanatizm çatışma kültürünü sürekli canlı tutar.

Edward Shils'e göre ideolojiler doğası gereği kesin, kapalı, yeniliğe direnen, dogmatik, katı, büyük ölçüde insanların duygularına hitap ederek yayılan ve kendisini savunan insanlardan mutlak bağlılık isteyen düşüncelerdir.(Shils,1968) Nefret, öfke ve kin gibi duyguların ön planda olması, ideolojinin akıldan çok duygulara hitap ettiğini gösterir. Toplumsal ve bireysel yaşamda çaresizlik arttığı ölçüde yoğun bir şekilde hayali umutları canlandırır. İnsanların umutlarına hitap ederek kendilerini benimsetirler. Bilimsel bir bilgiye dayanmadan da inanç güçlenebilir. Bu anlamda her türlü dini düşünce, etnik kimlik, cinsiyetçilik ideolojik haline getirilebilir. Dini referans alan terör örgütleri, etnik terör ve PKK terör örgütünün kadının özgürleşmesi ideolojisi buna örnek gösterilebilir. Siyasal ideolojiler; marksizm, faşizm, milliyetçilik, ırkçılık, cinsiyetçilik , bireylerin duyarlıklarını harekete geçiren ideolojiler olmuşlardır.

İdeolojilerin çoğu kez, kendi inançlarını doğal kılmayı, hiç kimsenin daha farklı olabileceklerini hiçbir zaman aklına bile getirmeyeceği şekilde toplumun değerleriyle özdeşleştirdiği düşünülür. Özneler sorgulanmaya gerek olmayacak kadar kesin olan doğruları anlamak ve onaylamak düşer. İdeolojileri kavradığını düşünen bir bireyin hoşgörüsüz olmasının, farklı olana tolerans göstermemesinin arkasındaki neden budur. Son derece masum bir tutumdan en acımasız uygulamalar çıkabilir. Fransız sosyolog Pierre Bourdieu, ideolojilerin günlük yaşama nüfuz etme mekanizmalarını incelediği kitabı Outline of a Theory of Practice 'de *doxa* adını verdiği bir süreçten bahseder.(Bourdieu,1977:168). Bu süreç ideolojinin kendi ile toplumsal gerçeklik arasında bire bir örtüşme yaratmasını ve böylece eleştirilebilme imkânını azaltmayı kapsar.

İnsanlar çevrelerindeki olayları ,olguları,ilişkileri belli bir çerçevede anlamlandırır, ilişkilendirir ve yerleştirirler.Kendi dışındaki ortamı anlamlandırma, ilişkilendirme ve yerleştirmeyi ideoloji adı verilen belirli bilinç biçimlerine ve düzeylerine göre yaparlar.Devlet, sınıflar, siyasi partileri kimi dernekler ve topluluklar, kendi konumlarını anlamlandırmak, kendilerini başkalarından ayırtmak, bu ayrılmış konumdan hareketle başkalarını da etkilemek için çeşitli görüş ve düşünceler geliştirirler. (Çulhaoğlu,1998:17-20) İdeolojinin söylemleriyle karşılaşan öznenin eyleme yönelebilmesi, zihninde aşağıdaki sorulara karşılık bulabilmesine bağlıdır;

- İdeolojinin fikirlerini ve amaçlarını ortaya koyan gerekçeler nelerdir?
- Mantıksal tutarlılık için uygulanabilirliği var mı? Yoksa hayali bir kurgu mu?
- Hangi güçlerle gerçekleştirilecek? Dayanakları nelerdir?
- Daha önce denenmiş mi?

Bireyin ideolojiye bağlanması iradesini gönüllü olarak ona teslim etmesi anlamına gelir. Birey bu şekilde o ideolojinin nesnesi haline dönüşür. Tek merkezli düşünce giderek tek doğrulu düşünceye dönüşebilmektedir. Bağlılık ve iradeyi teslim etmek süreç içinde giderek somut otoritelere boyun eğmeye dönüşür. Erik H. Erikson'a göre ergenlik çağı ideolojiler için uygun bir ortam yaratır, ergenlik çağındaki gençlerin bazı isteklerini ve sorularına cevaplandırır, bundan dolayı bu yaş grubunca benimsendiğini belirtmiştir.(Erikson,1956:102) Otoriteye karşı gelmek ideolojinin temel ilkelerini yok saymak ile eş anlamlı olur. Her türlü baskı, yasaklama, ortadan kaldırma bu amaçla uygulanır. İdeolojik karakterli örgütlerde yöneticilerin hızlı değişmemesi ve yeni fikirlerin üretilmemesi bu süreçlerin bir sonucudur.

İdeoloji kavramının temelinde doğru/yanlış, negatif/pozitif, yanılsama/gerçeklik gibi bilginin niteliğine ilişkin ayrımlar yer almaktadır. İdeolojiler çoğu doğru fikirlerden oluşsa da yanlışlığı belirgin olan çok sayıda önermeyi de kapsar. Bunun nedeni adil olmayan, baskıcı siyasal sistemleri onaylama ve meşru kılma girişimi sırasında yapmak zorunda oldukları çarpıtmadır. Toplumsal gerçeklik; ideolojiyi yaratanın kendi gerçekliğini saklayarak ideoloji yardımıyla yeniden tanımlanır. Kendinden önceki hâkim sınıfın yerini alan yeni sınıf kendi amacını gerçekleştirmek için kendi çıkarlarını toplum üyelerinin tamamının ortak çıkarı olarak sunmak zorundadırlar. İdeal biçimde ifade edilmiş bu çıkarlar bu şekilde rasyonel, evrensel geçerli fikir haline getirilir. De Tracy dan itibaren ideolojilere genellikle iki yönlü; negatif ve pozitif bir anlayışla yaklaşılmış ve her iki eğilim de önemli argümanlar geliştirmiştir. Pozitif anlayış ideolojiyi olumlu olarak anlayıp *toplumsal bir bilinç biçimi* olarak zorunlu yapı olarak görür. 20.yüzyılda ise daha çok kullanılan negatif anlayış ise epistemolojik* düzlemde bir *yanlış bilinç* meselesi olarak değerlendirip, yadsır ve ona karşı doğruluğu gösteren başka bir fikir yapısı çıkarılır.

İdeoloji teorisi içinde ideoloji kavramının epistemolojik ve felsefi gelişiminde Marksist düşünürler önemli bir ağırlık oluşturmaktadırlar ve negatif ideoloji anlayışının en belirgin örneklerini verirler. Alman İdeolojisi'nde Marksist düşünürler için en genel anlamda

ideoloji *yanlış bilinç* veya *bilgi durumu* dur. Hâkim olan grubun çıkarlarını toplumun çıkarları arasındaki çelişkileri gizlemek istendiğinde devreye girdiğini belirtirler.(Larrain,1979:62) Alman düşünce geleneği içinde ideoloji terimi epistemolojik ve siyasi anlamı arasında farklılıklar göstermektedir. Marx'ın yazılarında yanlış bilinç ve meta fetişizmi olarak maddeci bir ideoloji anlayışı, toplumsal sınıfın düşünsel donatımı; Engels için yanlış bilinç; Plehanov için toplumsal olarak koşullanmış her düşünce; Bernstein ve kısmen Lenin için sosyalizm için verilen hararetli siyasi mücadele ve sosyalizmin bilimsel kuramı olarak anlamlandırılmaktadır. Hegel ideolojinin yerine başka bir şey koyarak, mevcut fikrin çürütülmesinin mümkün olduğunu ileri sürmüştür.(Marx ve Engels,1987:65-66)

Yapısalcı Marksist Louis Althusser ise *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları* adlı çalışmasında ideolojinin doğasına ilişkin olarak bireylerin gerçek var oluş koşullarıyla aralarındaki hayali ilişkilerin bir tasarımı olarak tanımlar. İdeoloji gerçekliğin bir temsili değildir. Althusser, devlet tarafından geliştirilen ideoloji "resmi ideoloji" olarak tanımlar.Baskın sınıfa hizmet eden devletin eğitim kurumları, aile , üniversite ve hukuk gibi ideolojik temeller üzerine dayanarak varlığını sürdürdüğünü belirtmiştir. (Althusser, 2000:10) Karl Mannheim ise , *İdeoloji ve Ütopya* adlı kitabında ideolojiyi tekil birey ya da toplumsal tabakaların düşüncelerinin bütününe, yani dünyayla ilgi tasarımları olarak ifade eder. Fikir ve düşünceler karşı tarafın çıkarına uygun olmayan bir gerçeğin bilinçli bir şekilde örtbas edilmesidir. Bu çerçevede bilinçli bir yalandan yanılmaya kadar geniş bir yelpaze içindeki her şey ideolojiyi oluşturmaktadır. İdeolojiler ilkesel olarak bilinçli inançlarla etkili olmayıp, insana dayatılan yapılardır. Algılanan-benimsenen-katlanılan kültürel nesnelerdir ve işlevsel olarak, kendilerinden kaçan bir süreçle insanlar üzerinde etkili olurlar.Bireyin yaşadığı döneme ilişkin taşıdığı bakış açısı olan ideoloji, bu bakış açısından sistemli bir gelecek öngörüsüne yöneldiği zaman ütopyaya dönüşmektedir. (Mannheim,1995:8,36) Michael Foucault için ideoloji; gerçek sayılması gereken başka bir şeyin fiilen karşısında duran, bir öznenin düzeni gibi bir şeye işaret eden, maddi ve ekonomik belirleyeni olan bir kavramdır.(Foucault,1989:4)

İdeoloji; fikir, kitle ve amaçların birliğinden oluşur. Mevcut toplumsal koşullar içinde, koşulların kötü olduğu ve nedenleri bu durumdan hoşnutsuz olan kitlelere tutarlı fikirler biçiminde anlatılır. Kendi içinde tutarlı gözüken açıklamalar sunan ideolojik söylemler insanların aklına hitap eder, fikirlerin yaygınlaştırılması, doğru olduğuna kitlelerin ikna edilmesi gerekir. Bundan dolayı içerikleri ne olursa olsun bütün ideolojik yapılarda

propaganda önemli yer tutar. Fikirler kitlelerle genişlediğinde geçerlilik kazanabilirler. Fikirlerin yol göstericiliğinde kitlelerin iktidarı ele geçirebilmelerinin olanaklı olması gerekir. Bunun için sadece öznelerin fikirsel önermeleri konusunda ikna edilmeleri yeterli değil, somut koşulların bulunması gerekir. Bilgiler kitlelere ayrıntılarıyla kavratılmaz. Bunun yerine düşünceleri ve talepleri kendisinde birleştiren basit, kolay kavranır, kalıplaşmış söylem olan *sloganlar* kullanılır. Sloganlar özenle seçilmiş fikirler olarak somut yaşamsal gereksinimleri talep eden, hemen uygulanabilir, eyleme dönük önerilerdir. Bir kere oluşturulduktan sonra beyinlere kolayca yerleşir. Bilince egemen olduktan sonra kolay değişmezler. Bir değişimin olabilmesi için büyük alt-üst oluşların yaşanması gerekir. İdeolojiler kitlelerin önüne sloganlarıyla çıkarlar, toplum önünde kimliklerini bu şekilde belirlerler. Slogan üretimi ideolojik oluşumun bir göstergesidir. Kitle ile ideoloji arasında köprü vazifesi yapar. İki yönlü etkileşimli bu ilişki biçiminde birliğin olabilmesi için söylemlerin hedef kitesince benimsenmesi gerekir. (Avcı, 2005:49)

İdeolojilerin temel zayıflıkları; kendi kendilerini düşüncede tutuculuğa, uygulamada baskıya, örgütsel yapılanmada değişime açık olmamalarıdır. Kendisine bağlı bireyler üzerinde aşırı otoriter yapı kişiliklerine müdahale, o ideolojinin yıkımına doğru atılmış bir adımdır

İdeoloji olarak nitelendireceğimiz bu görüşler ve düşünceler, terör örgütleri tarafından da oluşturularak kendilerini ilişkilendirirler. Anarşizm, Komünizm, Faşizm, Milliyetçilik ve bazı dini akımlar kendilerini terörizmle ifade etme yolunu seçmişlerdir. Terörizm, tarihsel süreç içinde nihai amacı mevcut kurulu düzeni şiddete başvurarak siyasal bir amaç uğruna değiştirmek isteyen, farklı yöntemleri benimsemiş, farklı ideolojilerin kullandığı ortak bir stratejiye dönüşmüştür. Sol terörizm, etnik terörizm ve dini motifli terörizmin ortak noktası belirli bir ideoloji çerçevesinde siyasal şiddet içeren bir yapı oluşturmalarıdır. Terör örgütü için ideoloji bir hedefe varabilmek için takip edilecek yol haritasını belirlemektedir. İdeolojik unsurun yer almadığı şiddet içeren bir hareket terör olarak adlandırılmaz.

İdeolojinin terörizm üzerindeki etkileri şöyle sıralanabilir;

- (1)Terör örgütünün siyasi ajandasını belirler.
- (2) Terör eylemleri için meşruluk kazandırır.
- (3)Terörist eylemin niteliğini tanımlar.
- (4)Terörist eylemin taktik ve stratejisini belirler.

- (5) Örgüte katılımı sağlama ve bağlılığı güçlendirir.
- (6)Örgütün propaganda unsurlarının temelini teşkil eder.
- (7)Mevcut düzenin dışında farklı bir dünya yaratmak için araç görevini sağlar.
- (8)Örgüt üyeleri arasında özdeşlik yaratır.

Mevcut ideolojinin oluşturduğu dünya, terör örgütü içerisinde her şeyden önce bireye yeni bir aidiyet, yeni bir grup kimliği kazandıran ve cemaat hayatını bir siyasal-sosyal haritanın, yani ideolojilerin rehberliğinde yapay olarak bile olsa yeniden kurulması için modern bir çağrı olarak nitelendirilebilir.

Terör ile ideoloji arasında bir nedensel ilişki olması nedeniyle, öncelikle terörizmin sebebi olarak bu ideolojileri anlamak gerekir. Örgütlerin lider kadroları tarafından tayin edilen ideolojik oluşum ve yönlendiriliş ilgili örgütlerin faaliyetlerin kılavuzu olmaktadır. Bir terör örgütünün faaliyetlerini gerçekleştirdiği ülke toprakları üzerinde taban bulabilmesi ve eleman kazanabilmesi ancak ideolojik olarak kabul görmesi ile mümkün olabilir. İdeolojik olarak toplumda kabul görmeyen terör örgütleri yok olmaya mahkûmdur. İlâveten insanlar inandıkları değerler ve düşünceler doğrultusunda, ahlaki olarak uygun olmayan eylemleri gerçekleştirebilirler. İnanmış bir terörist için uğruna mücadele ettiği dava hiçbir fedakârlıktan kaçınılmaması gereken yüce bir değerdir. Bu anlayış özellikle intihar bombacılığı eylemlerini kullanan dini motifli hareket eden gruplarda görülmektedir. Tanrı istediği gerekçesiyle eylemlerini gerçekleştirmektedirler.

Sağ ideolojiye sahip terör örgütleri, belirli bir dinin üstünlüğüne dayalı, onu tek ve egemen ideoloji konumuna getirmeyi amaçlayan grupların uyguladıkları şiddet hareketlerine dini referans alan sağ terör adı verilir. Amaçları devlet düzenini yıkarak yerine din veya ırk esasına dayalı bir devlet kurmaktır. Bu tip terör örgütlerine, Hizbullah, El Kaide örnek verilebilir.

Sol ideolojiye sahip terör örgütleri, Marksist felsefeye dayalı bir toplum yaratmak için mevcut düzen ve onun dayandığı toplumsal kurumları kökten değiştirmeyi amaçlayan terör örgütleridir. Demokratik yollarla iktidarı ele geçirip, mevcut sistemi değiştiremeyeceklerini düşündüklerinden terör yolu ile başarılı olabileceğine inanmaktadırlar.

Bölücü etnik terör örgütleri, bir bütün olan toplumun unsurlarının ayrı ırk ayrı din ve ayrı mezhep olduklarını iddia ederek, toplumu bölmek amacıyla yapılan faaliyetlerdir. Bir ülke sınırları içerisinde, belirli bir bölgeyi ülkeden kopararak, o bölge toprakları üzerinde hâkim olan etnik gruba dayalı bir devlet kurma amacıyla terör eylemleri uygulurlar.

Belirli ideolojilerin öngördüğü siyasi ve sosyal yapıyı gerçekleştirmede araç olarak kullanıldığı için, gerçekçi ve demokratik hayat içerisinde gerçekleşmesi mümkün olan talepleri önceden dikkate alınarak, ideolojik terörizmin önü kesilebilir. Mevcut insan kaynağı temini, yanlış ve çarpıtılmış gerçeklerin ortaya konulmasıyla engellenebilir. İngiliz strateji analisti Lawrence Friedman'ın ifade ettiğı gibi terörizmle mücadele bir stratejik söylem ile ilgili savaştır. Bu bağlamda terör örgütlerinin inanç sistemini anlamak ve operatif, stratejik programlar izleyerek onları etkilemek önem kazanmaktadır.(Hasım,2008:37) Bir başka deyişle mevcut terör eylemlerine karşılık savaş bir fikirler ve dünya görüşü savaşı olarak da nitelendirilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

PKK BÖLÜCÜ TERÖR ÖRGÜTÜ

1.PKK Terör Örgütünün Özellikleri

Kürdistan İşçi Partisi (PKK), Marksist-Leninist ve Anarşist kuramlara dayalı ideolojileri ve etnik motivasyonlara sahip olmasından dolayı, ideolojik amaca dayalı terörizm sınıflaması içerisinde yer alır. Etnik terör; belirli bir etnik kimliğe sahip bireylerin yaşadıkları ülkenin siyasi yapısı içerisinde toplum tarafından dışlandıkları ve haksızlığa uğradıklarını iddia etmeleri sonucunda uzun dönemde kendi ulus devletlerini kurmak amacıyla üzerinde yaşadıkları ülkeden toprak talep ederek, şiddete başvurmaları sonucunda ortaya çıkan terör hareketleridir. Örgütler amaçlarına ulaşırken topluma korku salarak, siyasi iktidara baskı uygulanması amacıyla sivil vatandaşlara yönelik eylemlere başvururlar. Hedef ve motivasyon esasına dayalı sınıflamaya göre Ahmet Taner Kışlalı, PKK'yı etnik terör uygulayan *Ayrılıkçılar* sınıfında değerlendirmiştir. Kışlalı, Ayrılıkçıları ; “ bir parçası oldukları siyasi toplumu tümüyle reddeden, ondan koparak ayrı ve bağımsız bir siyasi toplum oluşturmak isteyen terör örgütleri” olarak tanımlamıştır.(Kışlalı, 1996: 225-226).

PKK; Türkiye'nin Güney doğusu, Irak'ın kuzeyi, Suriye'nin kuzey doğusu ve İran'ın kuzey batısını kapsayan bir bölgede ilk olarak devlet kurmayı sonrasında “demokratik özerklik” adı altında otonom olmayı amaçlayan ve bu amaçlarla söz konusu toprakların Türkiye Cumhuriyeti sınırları dâhilinde kalan kısmında etkin olabilmek için, devletin güvenlik güçlerine, sivil halka karşı silahlı eylemlerde bulunan bir terör örgütüdür. Ortaya çıktığı ülke, eylem alanı ve örgütlenmesi itibarıyla hem Avrupa hem de Orta Doğu coğrafyasında yer alan bir bölücü terör örgütüdür. Temel iddiası; “sömürülen, ezilen insan hakları tanınmayan Kürtlerin” haklarının savunucusu olduğu yönündedir. Türkiye, Irak, İran ve Suriye topraklarının bir bölümünde *Kürdistan* adında bağımsız birleşik sosyalist Kürt devleti kurmak nihai siyasi amacı taşısa da talepleri konjonktüre uygun olarak devlet kurma-federalizm-otonomi arasında gidip gelmektedir. Örgütün siyasal faaliyetleri Avrupa'da da yoğunlaşmıştır. AB, ABD, BM ve NATO tarafından yasa dışı terör örgütü listesinde yer almaktadır.

Örgüt kurulduğu tarihten günümüze kadar ismini, 2002’de KADEK (Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi), 2003’de Kongra-Gel (Halk Kongresi) olarak değiştirmiş ancak 2005’te tekrar PKK’ya çevirmiştir. Terör örgütünün kurucusu ve lideri Abdullah Öcalan’dır. Halen ayakta kalabilmesini Kuzey Irak’ta Celal Talabani ve Mesut Barzani’nin kent merkezlerinde ve dağlarda barınmasına izin vermesi, Avrupa ülkelerinde kültürel hak peşinde siyasi güç edinme lobicilik faaliyetlerine destek bulmasından kaynaklanmaktadır. Siyasallaşmaya başlayan örgüt artık kendini terör örgütü kimliğinden çıkarıp legalleşme çabalarına odaklanmıştır. Siyasallaşma faaliyetleri siyasi açıdan legal olarak taban bulmasına ciddi katkı sağlamaktadır. En temel hedeflerinden biri “Önderlik” adını verdikleri Abdullah Öcalan’ın serbest kalmasıdır. Diğer bir hedef ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını kullanarak, kendi kendini yöneten bir siyasi statü elde etmektir.

PKK terör örgütünün belgeleri, fiili uygulamaları incelendiğinde temel özellikleri şu noktalarda özetlenebilir;

(1) Terör örgütü elindeki silahlı gücü, “*güç hak yaratır*” ilkesi ile şiddeti her Zaman mücadele yöntemi olarak birincil öncelikli kullanmıştır. PKK lideri Öcalan’ın ilk kuruluş döneminde Kürt eylemcilerin hiçbirinin desteğini alamamasının etkisi olduğu düşünülebilir. Devrimci olmaktan çok aşırı sert, eğitimsiz ve toy olarak görülmüştür.(Marcus,2009:50) Toplumun korkutulması, korku içine girmesi için kendileri adına mücadele ettiklerini iddia edilen Kürt kökenli vatandaşları kadın, çocuk, yaşlı öldürmüşlerdir. “*Bebek katili*” damgasını vuran köy yakmaları ile anılırlar. Cezayir devriminin ideologlarından Frantz Fanon’un etkisini benimsemiş bir tarzda aşırı şiddete dayalı eylem biçimi, birçok Kürdü kendisine karşıt hale getirmiştir.(Bruinessen,2012:103)

(2)PKK’nın terör örgütünün, örgüt içi infazları, militanlara yönelik şiddeti *Antep Hizbi* olarak adlandırılmaktadır. Farklı bir yerde olmak, farklı düşünmek ihanet olarak kabul edilmekte, bu davranışları sergileyenler örgütten ihraç veya öldürülme ile cezalandırılmaktadır. Terör örgütü içerisinde disiplini sağlamak için itirafçı, ajan nitelendirmeleriyle infazlar gerçekleştirilmektedir. Muhalif görüşler, kabul edilmemekte, muhalif görüştekiler her zaman ölümle cezalandırılmışlardır.

(3)PKK, eğitilmiş gençten çıkmış bir tür öğrenci hareketi de sayılmaktadır. Üniversite eğitimi alan gençler tarafından başlatılmış bir terör örgütü olmasına rağmen kadrolarını, köylü

ve fakir kesimlerden temin etmiş bir örgüttür. Köylü ve şehirli küçük burjuvazinin birbirine benzemediğini, aralarındaki çelişkinin derin olduğu sürekli vurgulanmıştır. Terör örgütü içinde dışlananlar küçük burjuva olarak nitelendirilmiştir. Özgürleşmek isteyen öncelikle sınıfsal olarak intihar etmeliydi. Proleterleşmek, hiçbir şeye sahip olmamak anlamını taşımaktadır. Devlet bürokrasisinde görev alan kürler işbirlikçi; orta ölçekli Kürt zenginlerini haraca bağladığı kişiler; küçük esnaf ve üniversite öğrencileri küçük burjuva ve sınıf düşmanı olarak görmüştür. (Sakık, 2012: 123-126,233)

(4)Öcalan'ın temel stratejisi toplumu kendi içerisinde çatışmalı bir hale getirmektir. Halkları birbirine düşürme politikası, böl ve yönet benimsenen stratejidir. Türk- Kürt ayrışması, Kürtlerin kendi içerisinde ayrıştırılması, terör örgütü içerisinde bilinçli bir çabayla kuşkuculuk, güvensizlik, ayak kaydırma ile rakiplerinin ortadan kaldırtmıştır. Arkadaş, dost ve yoldaş ideolojik bir ilişki temelinde yorumlanmıştır. Ailesel bağlar aşındırılmış, siyasal anlamda “ dava arkadaşlığı “ temel kılınmıştır. Aile düşman ocağı ilan edilmiştir.(Sakık, 2012 : 122,131,133)

(5)Kürt kadınlarını şiddet ortamına çekerek, intihar bombacısı olarak şiddet aracı haline getirmiştir. Öcalan için kadın ancak savaşarak özgürleşir. Temel slogan kadınlar için; “ savaşan özgürleşir, özgürleşen güzelleşir; güzelleşen sevilir “ dır.(Sakık,2012:236) Barışın inşasında kadınların rolü, PKK da savaş aracına dönüşmüştür. Erkeğe ilgi duyan her kadın, fahişe ve ajan olarak görülmüştür.Kadınların terör örgütü içerisinde; cinsel obje, ayak işlerinin hizmetçisi, ajan, intihar bombası ve erkeklere karşı kullanılan etkin bir silah olarak görevler tanımlanmıştır. (Sakık,2012:156,200)

(6)Terör saldırıları başta devletin güvenlik güçlerine olmak üzere, Türk ve Kürt kökenli sivilleri de hedef almaktadır. (Özdoğan, 2012:119)

(7)Terör anlayışı siyasallaşma sürecine giren örgüt için, sadece savunma eksenli meşru müdafaa anlamında devam ettiği söylene de silahlı eylemleri pusu, saldırı şeklinde devam etmektedir.

(8)Terör örgütü hem örgüt içerisinde hem de ülkede insanları birbirine düşürerek, birbirine karşı kullanarak gücünü korumaya çalışmaktadır. Kısal alanda aşiretler arası çekişme ve kan davası türünden çekişmeleri kendi lehine kullanmıştır. Bucak aşiretine

karşı Kıvrar aşireti ile işbirliği yaparken; Hilvan ve Siverek olaylarında da aynı stratejiyi izlemiştir.(Özdoğan,2012 :122)

(9)Terör örgütü içerisinde Kürt kökenliler çoğunlukta olmak üzere Türk sol görüşlü militanlar da bulunmaktadır. Kuruluş aşamasında yer alan kadro içinde öldürülen Haki Karaer ve Kemal Pir Türk sol görüşlü öğrencilerdi.Halen örgütün dağ kadrosunda yönetimde olan Duran Kalkan, Adana doğumlu Türk ve Sivas doğumlu Türk Mehmet Karasu yer almaktadır.PKK'nın oluşumunda sol ideolojinin, etnik milliyetçilikten çok daha fazla rol oynadığının göstergesi olarak alınmaktadır.(Çandar,2011:30)

(10)Alevi Kürt kökenli militanlar bulunmaktadır. Ankara Grubu olarak Alevi sol geleneğine sahip halen dağ kadrosunda bulunan Mehmet Karasu ve Rıza Altun yer alır. Zaza'lar dan da katılımlar gerçekleşmektedir. (Çandar,2011:29)

(11) Avrupa'da sivil toplum kuruluşları ve dernekler olarak örgütlenmeye sahiptir.

(12)Suriye, Irak ve İran'da PKK benzeri partiler etkin olamamışlardır. Irak'da seçime girememiştir. Suriye'de Esad rejimine bağlılık göstermişlerdir. İran'daki yönetim nedeniyle etkin değillerdir. PKK, Kürt kimliğinin kültürel çeşitlilik olarak sürekli vurgu yapması, Kürtlerin kendi içinde de çeşitliliği de ön plana çıkarmıştır. Kürt milliyetçiliği konusunda kitap yazmış, Wadie Jwadih, Kürtlerdeki ulusal birliğin önündeki engel olarak; dilsel (Kürtçe yerine Zaza veya Gurani lehçesiyle konuşanlar) ve mezhepsel (Yezidilik, ehli hak, alevi gibi..) farklılıklar, dar aşiret bağlılıkları, uluslararası sınırları saymıştır. Her ülkedeki Kürtler, diğer ülkelerdeki Kürtleri, farklı olarak görme eğilimindedir. Öcalan'ın Türkiye dışındaki diğer ülkelerde PKK benzeri oluşumları etkin kılamamasının nedenlerinden biri olarak söylenebilir.(Bruinessen, 2012: 105)

(13) Abdullah Öcalan ideolog, felsefeci ve siyasetçi olarak tanımlanarak PKK ile özdeş kılınmıştır. Önderlik olarak nitelendirilen konumu ile Öcalan herkes adına karar verebilen mutlak güçtür. PKK, Öcalan liderliğine dayalı bir lider örgütüdür.(Özdoğan, 2012:119)

(14) Avrupa ve Amerika'nın terör örgütleri listesinde³ yer almasına rağmen PKK kendini terör örgütü olarak inkar etmekte, özgürlük adına yaptığı terör eylemlerini gerilla savaşı olarak nitelendirmektedir. PKK örgütünün sempatizanlarının günümüzde bu düşünceler doğrultusunda çok yerde güvenlik güçlerine yönelik sokak hareketlerini, terör hareketleri olarak değil meşru savunma savaşı olarak gerçekleştirmekte olduğunu iddia etmektedirler.

(15) Tarihsel referansını, 1978 yılına ait Kürdistan Devrimi'nin Yolu'nda (Manifesto) belirtilen, Kürtlerin kökeni olduğu iddia edilen Turani veya İrani halkların bir kolu olan Med kadim topluluğu ile bağlantı kurar. PKK terör eylemleri *Yeni bir Med Hareketi* ile özdeşleştirilmektedir. (Manifesto,{web},1978) Tarih yazımı politik bir mücadele alanı ve ulusal tarih, en güçlü ulusal sembol olduğundan, Öcalan yazılarında tarihsel olaylara sürekli vurgu yapmıştır. Metinde Med kadim topluluğu ile Asur'lara karşı halk olma mücadelesini 300 yıl sürdürdüğünü ve bu mücadelenin kurtuluş günü olarak Nevruz günü kutlanmaktadır. PKK, Kürt halkı oluşturmak için, Nevruz adına bölgede yerleşik bir kutlama şekli yok iken örgüt tarafından bayram ilan edilmiştir. Nevruz ve Kawa Destanı ortak kimlik duygusu yaratabilmek için ulusal semboller haline getirilmiştir.

(16) Kuzey Vietnam Savunma Bakanı General Vo Nguyen Giap'ın ülkesinde emperyalist güçlere karşı verdiği tarihin en uzun direniş savaşını, PKK kendine örnek almıştır. (Giap, 1975) Vietnam Halk Savaşı'na paralel, Uzun süreli halk savaşını gerçekleştirmek için parti-ordu-cephe şeklinde örgütlenmiştir. Bu örgütlenme şekli Çin lideri Mao'nun uyguladığı gerilla savaşı taktiğidir.

(17) Örgütün tek taraflı ateşkes ilan etmesi, daha iyi hazırlanması,uluslararası alanda diplomatik hamle imkanını kazanmak ve Türkiye Cumhuriyeti devletine örgütünü muhatap kabul ettirmek için uygulanan bir taktiktir. Celal Talabani kanalıyla Turgut Özal'ın 1993 yılında Kürt sorunu için çözüm arayışları konusunda ateşkes talepleri, 1996 yılı Başbakanı Necmettin Erbakan'ın siyasi, ekonomik, kültürel açılımları ateşkes karşılığı yapabileceği, 2002 yılından itibaren AKP iktidarının ateşkes karşılığı iyileştirmelerin

³ Bakınız AB için <http://www.statewatch.org/terrorlists/docs/EUterrorlist-May-06.pdf>, ABD için <http://www.state.gov/s/ct/rls/fs/2002/9014.htm> .

*1978 Kürdistan Devrimin Yolu Manifestosunda Pers İmparatorluğu egemenliği altında yaşayan Med Kavminin sürekli ayaklandığını, yenildiğinde dağlara çekilerek kültür ve dil bağımsızlıklarını korudukları yazılmıştır.

yapılması terör örgütünün lehine işlemiş, bekleme-eylemsizlik-ateşkes örgüte yeni kazanımlar elde etmek amaçlı olmuştur.

(18) Terör örgütü konjonktüre göre kendini sürekli yenileyen ve strateji değiştiren bir örgüttür. Öcalan, PKK'nın tasfiye edilmemesi için gerekli ittifaklar kurularak sonuca varılabileceğini belirtmiştir. Gerektiğinde ittifaklar kurarak nüfuz alanını genişletmeye çalışmaktadır. Dış destekler ararken ideolojik değil pragmatik davranmıştır. Toplumdaki geleneksel güçlerle menfaatleri gereği uzlaşma stratejisini seçmişlerdir. Bucak aşiretine karşı Kıvrar aşireti ile, Hilvan ve Siverek olaylarında bir ağa veya aşirete dayanarak diğer bir ağa veya aşirete karşı mücadele etmişlerdir. (Özdoğan, 2012:122) Başta sosyalist ideolojiyi benimseyen, sonrasında yeni demokratik uygarlık alternatifini ortaya koyduğu, sert şekilde eleştirdiği Kapitalist uygarlık temel temsilcisinden biri olan AB'ni, siyasal amaçlarına ulaşmak için esas almıştır. 141-142-163 anayasa maddelerinin kaldırılması sonucu yeni değişiklikler sonucunda muhalif gruplar (yeşiller, kadın hareketleri ve dinsel gruplar) ile birlik kurulabileceğini savunmuştur. KCK sözleşmesi 14.madde de sosyal alan komitesinin görevleri bu görüşleri yansıtmaktadır. (Deligöz, 2012:174) Radikal bir çizgide hareket edip, batı yanlısı rejimleri devirmeyi amaçlayan dinsel hareketler düzen karşıtı olduğundan dostluk kurulması tavsiye edilmiştir. (Öcalan, 1993d:199) Nakşibendicilik devletin bir tarikatı olarak görüldüğünden, bölgede güçlenen Nurculuk temelindeki Fethullah Gülen hareketi ile işbirliği uygun görülmüştür. Öcalan'ın avukatlarının, Gülen hareketinin ikinci önemli ismi ile toplantısı bu işbirliğinin bir başlangıcı olarak değerlendirilebilir.

(19) PKK kadroları bölgede sosyolojik hareketliliği sağlayan bir örgütlenme olarak görmektedirler. Sözde Kürt kimlik bilincini dönüştüren; bir millet algısı yaratan; dolaylı yoldan vatandaş-devlet ilişkisini normalleştiren; halk içinde popüler olan; toplumsal çözümsüzlükleri (aile, aşiret davası, arazi anlaşmazlığı, kız kaçırma ve kan davası gibi..) düzelten adalet dağıtan bir örgüt olarak ifade edilmektedir. (Aktan, 2012:50)

(20) Kürtlerde, kutsal üçleme olarak Abdullah Öcalan, isyan ederek dağa çıkma ve PKK görülmektedir. Dağa çıkan gençler, aile, kariyer ve sosyal hayatı geride bırakarak giden kişiler olarak “ gerilla kuşağı “olarak adlandırılmaktadır. Dağa çıkan siyasi hareketi de denetleyen olarak, PKK açısından dağ kavramı, bir ulusal sembol haline getirilmiştir. (Çandar, 2012:37)

a.PKK'nın Kuruluşu ve Gelişimi

Terör örgütlerinin yaşam evreleri; doğum-büyüme-değişim-etkisizleşme olarak dört dönemde incelenir. Doğum olan 1985-1991 dönemde, örgütün kuruluşunu ilan ettiği fakat sürekli eylemlere başlamadığı, örgütlenme ve ideolojik çalışmalarını yaptığı yılları kapsar. 1991-1994 arasında olan büyüme döneminde, örgütün eylemlerini arttırdığı ve eylemlilik tarihi içerisinde en yüksek noktaya ulaştığı yılları kapsar. 1995-1999 döneminde terör örgütünün düşüşe geçtiği, Abdullah Öcalan'ın yakalandığı dönemdir. 1999'dan günümüze kadarki dönemde söylemlerinde değişime gittiği zaman dilimidir. PKK uluslararası sistemdeki hakim olan eğilimlere göre ve tabanını kaybetmeden devamlılığını sağlamak amacıyla ideolojisinde iki kere değişiklik yapmıştır. Bu değişimler örgütün stratejik hedefinden bir sapma olmadan taktiksel değişimlerdir. Marksist-Leninist ideoloji temelinde bir Kürt devleti kurma amacından, anarşist kuramlara dayalı olarak toplumsalcı-cinsiyetçi-ekolojik paradigma temelinde değişerek siyasallaşmaya önem vererek, yerel yönetimlerin özerkliği kapsamında sınırlar değişmeden demokratik sosyalizm esaslarında, halk yönetime dayalı kendi kendini yöneten otonomi ve özerklik statüsüne sahip olmaktır. PKK yedinci kongresinde siyasallaşmayı başlatsa da belli dönemlerdeki eylemsizlik zamanları dışında silahı bırakmamış, örgütte çözümleri önlemek amacıyla silahlı saldırı eylemlerini ve sokak olaylarını sürdürmüştür. Savunma eksenli meşru müdafaa anlamında şiddet uyguladıklarını dile getirmektedirler. İstedikleri gerçekleşmezse silahlı mücadeleye başvuracaklarını da örgüt metinlerinde belirtmişlerdir.

1-Doğum 1985-1991 dönemi

1961 anayasasında kitle hareketleriyle ilgili hükümlerin esnekliği devlet karşıtı siyasi Kürtçülük faaliyetlerinin Marksist –Leninist ideoloji çerçevesinde güçlenmesine neden olmuştur.1970 sonrası ulusal kurtuluş amacıyla girişilecek bilinçlenme ve örgütlenme dönemidir. PKK terör örgütü bu dönemde ortaya çıkmış bir terör örgütüdür.

1970'li yıllarda sol görüşlü üniversite öğrencileri üzerinde siyasi Kürtçülük görüşleri etkin olmaya başlamış ve çeşitli dernekler altında bu görüşlerini savunmak için örgütlenmeye başlamışlardır.Dev-Genç'ten ayrılan Kürt kökenli üniversiteli gençlerin Ankara'da kurduğu Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) sonradan kurulan tüm Kürtçü derneklerin temelini oluşturmuştur. Musa Anter,Tarık Ziya Ekinci, Naci Kutlay, Sait Elçi,Canip Yıldırım,Tahsin

Ekinci, Hüseyin Musa Sağnıç'ın yer aldığı bu ocak, legal alanda Kürt milliyetçiliği ile Marksist-Leninist felsefeyi sentezleyen bir faaliyet yürütmüştür. DDKO ve Türkiye İşçi Partisi'nin Doğu mitingleri toplantılarında üniversite gençliği arasında doğulu-batılı ayrımı yapılmıştır. Doğu Anadolu'nun sorunları, sömürgecilik ve geri kalmışlık olarak geniş katılımlı mitinglerde dile getirilmiştir.Devletin Kürt dilinin tanınması ve kültürel hakların verilmesini sağlamaya çalışmışlardır. 1971 yılında faaliyetleri nedeniyle kapatılmış, birçok üyesi tutuklanmıştır.(Yılmaz ve Akagündüz,2011:104-105)

1974 yılında çıkarılan af sonrasında,Marksist-Leninist düşünce yapısında olanlar örgütlenme çalışmalarına yeniden başlamışlardır.Gelişen Kürtçülük faaliyetleri sonucu PKK ortaya çıkmıştır.Dünya'da öğrenci hareketlerinin Üçüncü Dünya, Üçüncü Dünya'daki devrimler, emperyalizm, kurtuluş mücadeleleri ve bağımsızlık teorileriyle çok yakından ilgilendiği yıllardı. PKK da eğitilmiş sol görüşe sahip gençlerden çıkmış bir tür öğrenci hareketi olmuştur. 21 Mart 1973 Nevruz Bayramı gününde Ankara yakınlarında Çubuk Barajı civarında halen örgütün fiili lideri konumundaki Abdullah Öcalan ve arkadaşları tarafından kurulmuştur. Öcalan'ın kendisinin de üye olduğu Kürtçü örgütlenme DDKO ve Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği'nde (ADYOD) irtibatlı olduğu bir grup Kürtçü düşüncelere sahip Doğu kökenli arkadaşları bu toplantıda yer almıştır. Toplantıda, Kürdistan olarak adlandırılan, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerinin, Türkiye'nin sömürgesi olduğu, amaçlarının bağımsız bir Kürt devleti kurmak olduğu,bunun için gizli örgüt kurmak gerektiği belirtilerek örgütlenmelerin yapılması kararlaştırılmıştır. Mücadele için kendi gruplarını kurmanın ve Kürtlerin bağımsızlığı için silahlı mücadelenin tek yol olduğunu düşünmüşlerdir. DDKO ve ADYÖD içerisinde göründükleri için, kendini gizleyen çok dar bir kadro hareketi olarak örgütlenmişlerdi. (Temizöz,2012:62)

Bölücü gruplanmanın ideolojik alt yapısı 1973-1975 tarihleri arasında oluşturulmuştur. (Pirim ve Örtülü, 1999 :26). Ankara Rıza Altun'un evinde 1974 yılında bir toplantıda Kürtçülük hareketleri ortaya konularak teorik ve ideolojik kavramlar geliştirilmiştir. Bu toplantıya Öcalan, Ali Haydar Kaytan (Alevi Kürt kökenli halen dağ ekibi Kandil'de), Haki Karaer (Türk solcu üniversite öğrencisi, vuruldu), Mustafa Karasu (Alevi Kürt kökenli halen dağ ekibi Kandil de), Kemal Pir (Türk solcu üniversite öğrencisi, öldü) ,Rıza Altun (halen dağ ekibi Kandil'de), Mehmet Hayri Durmuş (Diyarbakır cezaevinde öldü), Kesire Yıldırım (Öcalan'ın eski eşi, Alevi Kürt kökenli, İsveç'de yaşıyor), Musa Erdoğan (itirafçı oldu öldürüldü) ,Şahin Dönmez (itirafçı oldu öldürüldü), Cemil Bayık (halen dağ ekibi Kandil'de)

dır. Örgütün bu dönemdeki adı *Kürdistan Devrimcileri* dir. 1976 yılında Dikmen’de merkezleşme çalışmalarına başlanmıştır. Öcalan, Hayri Durmuş’la birlikte *Kürdistan Devriminin Yolu* isimli 68 sayfadan oluşan temel ideoloji özetini oluşturmuştur. 25-30 kişinin katıldığı 1976 yılında yapılan Dikmen toplantısı sonrasında grup *Apocular* adıyla anılmaya başlanmıştır. (İmset, 1993: 34) Toplantı sonrası Ankara’da oluşturulan çekirdek kadronun benzeri kadroların, Doğu ve Güneydoğu Anadolu’nun çeşitli il ve ilçelerinde oluşturulmasına karar verilmiştir. Bu amaçla propaganda yapmak ve taraftar kazanmak üzere, Cemal Bayık ve Kemal Pir’in Gaziantep’e, Ali Haydar Kaytan ve Şahin Dönmez’in Tunceli’ye, Haki Karaer’in Ağrı’ya gitmeleri kararlaştırılmıştır.(Temizöz,2012:64)

Kürdistan devrimcileri Güneydoğu Anadolu’daki çalışmalarında taban ve sempati kazanmak için bölge halkı ile doğrudan gizli görüşmeler yapmışlar, kurulacak örgüt hakkında bilgiler vermişlerdir. Diğer yandan feodal yapı olarak nitelendirilen Hilvan’da ki Süleymanlar aşiretini ve Bağdaşlar aşiretini, Siverek de benzer yöntemle aşiretleri kendi yanlarına alarak Kürt örgütleri arasındaki mahalli çatışmaları devam ettirmişlerdir. Terör örgütünün bu çatışmalı dönemi, *Hilvan-Siverek Dönemi* olarak nitelendirilir. Gaziantep de aşırı sol THKO Kurtuluş, Batman’da toprak ağalarına karşı, bölücü Kürt örgütleri⁴ Rızgari, Kawa, Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları (KUK) karşı silahlı mücadele yürüterek etkinliklerini sona erdirmiştir. Bu örgütlerin tabanları Kürdistan Devrimcilerine katılmıştır. Terör örgütü bu dönemde bölge genelinde adını duyurmuş, sempatzan kitlenin yaratılmasını sağlamıştır. Kürdistan Devrimcileri elde ettikleri sonuç ile parti ilan etmeye karar vermişlerdir. (Ersever, 1993: 43-50)

1978 yılında örgüt partileşme amacıyla, 27 Kasım 1978’de Diyarbakır’ın Lice ilçesi Fis köyünde 25 kişinin katıldığı ilk kongresini gerçekleştirmiştir. Bu toplantı PKK’nın 1.Kuruluş Kongresi olarak kayıtlara geçmiştir. Sözde kongre sonucunda Kürdistan

⁴ **Rızgari Örgütü** Kürdistan Kurtuluş Partisidir.1978 yılında Türkiye’nin sömürgeci bir devlet olduğu iddiasına dayanarak halk kitlelerinin desteği ile Türkiye Kürdistanı tabir edilen bölgelerde bağımsız bir Kürdistan devleti kurmak amacıyla ortaya çıkmıştır. Rızgari adlı dergiden ismini almıştır.1988 yılında adını Kurdistan Kurtuluş Partisi (KKP) olarak değiştirmiştir.

⁴ **Kawa Örgütü** 1976 yılında Devrimci Doğu Kültür Derneklerinden ayrılıp köylüyü temel güç olarak işçi öncülüğünde Mao’cu düşünce çerçevesinde faaliyet yürütmek üzere kurulmuştur.

⁴ **Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları (KUK)** 1978 yılında Türkiye Kürdistan Demokrat Parti yönetiminde görüş farklılığı sonucu ayrılanlarca;İran,İrak,Suriye ve Türkiye Kürtlerinin bulundukları bölgede bağımsız bir Sosyalist devlet kurmak için Sovyet tipi devrim gerçekleştirmek amacını taşımış bir örgüttür.

Devrimcileri adlı örgütün ismi Kürdistan İşçi Partisi (PKK) olarak değiştirilmiştir. 1974 yılında başlayan Apocular-Kürdistan Devrimcileri dönemi de bu kongre ile tamamlanmıştır. PKK terör örgütünün kuruluş tarihi 25 Kasım 1978 dir. PKK 1.Kuruluş Kongresinde Abdullah Öcalan Genel Sekreter,Cemil Bayık Genel Sekreter Yardımcısı seçilmiştir. Ancak kuruluşunu ilan etmeyip ,gizli tutma ve ilanı etkili bir eyleme bırakma kararı alınmıştır.

İlan edilmemiş PKK bölgesel örgütlenmeye yönelmiştir. Örgüt ilk faaliyet alanlarını Diyarbakır, Şanlıurfa, Gaziantep, Mardin, Batman, Diyarbakır, Elazığ, Tunceli, Bingöl, Ağrı illerinden seçmiştir.Gençlik ve öğrenci kesimine yönelik ideoloji tanıtma çalışmaları için bu illerde hazırlık komiteleri oluşturularak gizli olarak faaliyetlerini yürütmüşlerdir.Yurt dışına eylem amaçlı eleman gönderme ve kırdaki ve şehirde şiddetin tırmandırılması stratejisini benimsemiştir. Mardin ve Şırnak’da KUK ile çatışmıştır. Bu örgütü yenerek tasfiye etmiştir. (Marcus,2007:46)

Bu çatışmalarda kuruluşunu bölge halkı üzerinde etkili olacak silahlı bir eylemle ilan etmeye karar veren PKK’nın seçtiği hedef, örgütün hem ağalık sisteminin hem de devletle işbirliğinin temsilcisi olarak gördüğü Bucak aşiretidir. 1979 yılında Bucak aşireti lideri ve Şanlıurfa Adalet Partisi milletvekili Mehmet Celal Bucak’a suikast girişiminde bulunarak, olay sonrasında bırakılan bir bildiri ile PKK’nın kuruluşu sözde resmen ilan edilmiştir. Celal Bucak yaralı olarak kurtulurken grubun lideri Salih Kandal ölmüştür. Bu saldırıdan sonra Bucak aşireti ile PKK’ lılar arasında kanlı çatışmalar yaşanmıştır.(Özcan, 1999:45)

Mayıs 1979’da PKK Merkez Komite üyelerinden Şahin Dönmez’in Elazığ’da polis tarafından yakalanması ile korkuya kapılan Öcalan, Haziran 1979’da Şanlıurfa üzerinden Suriye’ye geçmiştir. Beyin takımı yurt dışında yer alarak örgütü yönetmeye başlamıştır. Öcalan, Suriye’nin desteği ile Lübnan Beyrut’ta Naif Havatme’nin Filistin Demokratik Kurtuluş Cephesi (FDKC) ile temasa geçerek, Ocak-Şubat 1981 tarihine kadar örgütün Suriye Beka vadisine yerleşmesini sağlamıştır. Örgüt militanları burada profesyonel gerilla eğitimi almışlardır. PKK, terör eylemlerinin temelinde gerilla savaşı yer almaktadır. Silahlı kadroyu gerilla olarak tanımlayarak, tek yaşam kaynağı ve halkın örgütlenme aracı olarak görülmektedir. Gerilla faaliyetlerinin arkasındaki misyon kurtuluşçu olmasıdır. Temel slogan “ Vur gerilla vur, Kürdistan’ı Kur “ şeklindedir. (Öcalan,1993a:216) Bu savaşın stratejisi kırsal kesimi temel alarak, siyasi ve askeri çatışmaları hızlandırıp gerilla üs bölgeleri yaratılırken, bunlara dayanarak şehirlerde siyasi çalışmalar yapmak, kırsal uzun süreli bir

yıpratma savaşı ile devlet yönetiminden çıkarıp şehirleri ele geçirmektir. Bölgeyi kızıl-sarı-beyaz şeklinde alanlara bölmüştür. Kızıl bölgeler olarak adlandırılan örgütün kontrolünde kurtarılmış bölgeler kurarak, Türk devletinin yerine alternatif kurumlar koyarak, Kürt devletinin kurulması amaçlanmıştır. PKK'nın halk üzerinde tam hakimiyetini kurduğu yerlerdir. Sarı bölgeler devletin ve örgütün ortak denetiminde olan bölgelerdir. Beyaz bölgeler Türk silahlı kuvvetlerinin denetim yerleri olarak adlandırılmıştır. Sızma şeklinde aniden girilip eylem yapıp çıkılan yerlerdir. (Öcalan, 1993a :117 ve Saral,2012:302-303)

Eğitim amaçlı Lübnan'a giden terör örgütü üyelerinin büyük bölümü (Mazlum Doğan, Mehmet Hayri Durmuş, Yıldırım Merkit, Mustafa Karasu, Mehmet Cahit Şener, Rıza Altun ve Ferhat Kutay gibi..) yakalanmıştır. PKK tutuklularının yoğun olarak bulunduğu Diyarbakır, Elazığ ve Adana cezaevleri terör örgütü için eğitim kurumu haline gelmiştir.(Temizöz,2012:70) 12 Eylül 1980 tarihinde askeri ihtilal olması nedeniyle terör ve bölücü faaliyetler önemli ölçüde yok edilmiştir. PKK'nın ilk yenilgisi olarak kabul edilir. Darbe sırasında tutuklanmayan diğer örgüt üyeleri, tekrar yurt dışına kaçmıştır. Darbe sonrası tutuklanan Kürt asıllı vatandaşların Diyarbakır cezaevinde yaşanan olaylar sonrasında *Zindan Direnişçiliği*⁵ olarak adlandıran eylemler başlamıştır. Cezaevi olayları, devletin “ulusal imha stratejisi “ olarak gösterilerek, PKK'nın eylemlere başlama nedeni Kürt halkına benimsetilerek meşruluk kazandırılmaya çalışılmıştır. Ön açıcı ve yönlendirici olarak belirtilmektedir.(Pir,2000:128; Şafak,2002 :63-75) Cezaevi olayları duygulara hitap eden ve öfke ve intikam gibi karşıt duyguların gelişmesine kolaylıkla imkan sağlayarak, terör örgütünün ideolojisinin benimsenmesini kolaylaştırmıştır

Darbe ve sonrası uygulamaları faşist bir yönetim olarak nitelendirilerek,birleşik bir cephe kurarak mücadele edilmesi için 1982 yılı başlarında PKK, Dev-Yol, Türkiye Komünist Emek Partisi (TKEP), THKP/C Acilciler TKP İşçinin Sesi, Sosyalist Vatan Partisi;Türkiye Emekçi Partisi,Devrimci Savaş Örgütleri Faşizme karşı birleşik direniş cephesi oluştursalar da varlık gösterememişlerdir. (Temizöz,2012:72)

1982 Ağustos ayında, Suriye'nin Ürdün sınırına yakın ve Filistin Halk Kurtuluş Cephesi denetiminde bulunan kampta 2'nci kongresini gerçekleştirmiştir. Bu kongrede 1983 sonbaharında yurt içinde silahlı propaganda faaliyetlerinin başlanmasına karar verilmiştir.

⁵ Kendini yakmalar, ölüm oruçları gibi eylemler bir direniş sembolü haline getirilerek, PKK'nın eleman temininde kullandığı önemli argümanlardan biri olmuştur.

Yöntem olarak silahlı propaganda türü sansasyonel eylemler, hedef olarak siyasi parti başkanları, milletvekilleri, polis şefi, üst rütbeli subaylar, toprak ağaları, ihbarcı vatandaşlar, jandarma ve polis karakolları, fabrika, işyeri ve mağazalar belirlenmiştir. Kongrede ayrıca Avrupa faaliyetlerinin Merkez Komite düzeyinde yeniden güçlendirilmesi, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerine (Libya) temsilcilikler açılması alınan diğer kararlar arasındadır. (Bal ve Özkan, 2006 : 148)

2'nci Kongrede PKK militanlarının Kuzey Irak'a aktarılma kararı alınmıştır. Karara istinaden 1983 yılında Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) lideri Mesut Barzani ile PKK arasında yazılı bir protokol, "*KDP-PKK Dayanışma İlkeleri*" adı altında uygulamaya konulmuştur. Protokol sonrası Lübnan'da bulunan PKK kadroları Irak'ın kuzeyine kaydırılmış, bölgede Lak ve Lolan denilen yerlerde Kamp adıyla yeni bir üs bölgesi oluşturulmuştur. Suriye'de bulunan örgüt üyeleri Suriye'den İran'a oradan da Irak'ın kuzeyine geçirilmiştir. (Özcan, 1999:229) PKK zamanla bölgeye hakim oldukça, KDP'nin kontrolünden çıkarak, Kandil, Hakurk, Durzi, Hantur Dağı, Mergasor, Barzan, ve Bote, Avagöze, Birkiavdal, Elagiş, Sarıkavaklar, Zap, Avaşin, Şivi ve Basyan bölgelerinde kamp yeri kurarak üslenmiştir. Talabani ve Barzani'nin denetim altında tuttuğu yerlerde taban bulmaya çalışması PKK'nın bu güçler ile çatışmalarına neden olmuştur. (Temizöz, 2012:74)

2 'nci kongrede alınan karar doğrultusunda, silahlı propaganda faaliyetleri sınır boylarında Hakkari ve Şırnak kırsalında başlamıştır. Kuzey Irak'daki kamplardan sınırı geçerek gelen ve sınır karakollarına saldıran PKK buralarda üslenmeden Van, Siirt, Bitlis, Muş, Bingöl, Diyarbakır, Batman ve Tunceli illerine ilerlemiştir.

Öcalan'ın talimatıyla 1984 Temmuz ayında düzenlenen bir toplantıda Kürdistan Halk Kurtuluş Birliği" (HRK) ve Kürdistan Ulusal Kurtuluş Cephesi (ERNK) kuruldu. 1985 yılında ilan edildi ve üç birlik oluşturuldu. Mahsun Korkmaz komutasındaki 14 Temmuz Silahlı Propaganda Birliği Eruh-Şırnak-Pervari bölgesine; Abdullah Ekici komutasındaki 21 Mart Silahlı Propaganda Birliği Hakkari-Çukurca-Şemdinli ve Ali Ömürcan komutasındaki 18 Mayıs Silahlı Propaganda Birliği Van-Çatak bölgelerine saldıracaktı. (Marcus, 2007:80)

15 Ağustos 1984'de Siirt ili Eruh ilçesindeki Jandarma Karakol Binasına ve Hakkari ili Şemdinli ilçesindeki Jandarma binalarına ilk silahlı eylemini gerçekleştirmiştir. Böylece örgüt silahlı direnişe başlamış oluyordu. Bu eyleme katılanlar eylemin amacının asker ile halk

arasındaki bağı koparmak ve PKK'nın silahlı gücünün kuruluşunu ilan etmek olarak belirtmişlerdir. Ali Ömürcan ekibi eylemlerini gerçekleştirememiştir. Böylece örgüt bölge halkına varlığını ve gücünü ispatlamayı hedeflemiştir. (Tulgar, 2005 :40)

Öcalan ilk sorgusunda Eruh ve Şemdinli baskınlarıyla ilgili olarak şunları ifade etmiştir (Pirim ve Örtülü, 1999: 52) ;

“ PKK örgütünün kuruluşundan itibaren silahlı mücadelesini 1984 Ağustos ayına kadar olan bölüm ve ondan sonraki bölümler olarak ikiye ayırabiliriz. Birinci dönem Hilvan ve Siverek dönemidir.Daha çok yerel otoriteye karşı yani ağalar, şıhlar gibi etkin ailelere karşı olduğumuz dönemdir. Şemdinli ve Eruh baskınları ise devlete karşı doğrudan gerilla hareketinde başlar, kendi içinde aşamalara ayrılmaktadır.Birinci aşama 1987 yılına kadardır.”

Örgüt ilk eyleminden sonra yeni bir strateji geliştirmiştir. Bu stratejiye göre silahlı çatışmalara paralel yerel isyanlar da gerçekleştirilecekti. Bu stratejiye uygun olarak terör örgütü PKK, parti,cephe ve ordu şeklinde bir yapılanmayı seçmiştir. Bu yapılanmaya geçmesinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin alan hakimiyeti sağlaması neticesinde, PKK'nın manevra kabiliyetini azaltmış olması ve kırsal kesimde halktan destek bulamaması etkili olmuştur. Bu nedenle 21 Mart 1985 tarihinde çeşitli toplum kesimlerinde cephe örgütlenmesini gerçekleştirmek üzere “Kürdistan Halk Kurtuluş Cephesi” (ERNK) adı verilen daha önce kurmuş olduğu yapıyı ilan etti. PKK'nın siyasi kanadı olan ERNK'in, görevi yurt içerisinde verecekleri mücadelenin yanı sıra, örgüte eleman kazandırmak, lojistik ihtiyaçları karşılamak, kırsalda silahlı mücadele yürüten militanları ile koordineli bir şekilde çalışmak olarak planlanmıştı. Halka giderken devletin zayıf olduğu, bürokrasinin iyi çalışmadığı izole yerler öncelikli seçilmiştir. Terör Örgütü bölgedeki Kürt kökenli Türk vatandaşlarını cephe örgütlenmesi içine çekerek devlete karşı isyana teşvik etmeyi amaçlıyordu. Silahlı gücü desteklemek için teoriye göre lojistik, istihbarat ve insan kaynağı oluşturma diğer yandan siyasal şiddet aracı olarak kitle hareketlerinin kullanılması planlanmıştı. (EGM ,1984 : 37) Böylece örgütün etki alanı büyüyüp yayılacak, şiddet artan bir ivme ve yoğunluk kazanarak örgütün silahlı güçlerini besleyen kitleler ele geçirilecekti.

PKK, Beka vadisindeki Helve kampında zamanla militan sayısını çoğaltarak en etkili örgütlerden biri haline gelmiştir. İlk kongresi bu kampta gerçekleşmiştir.Bu kamp, Bu kamp, örgüt tarafından Eruh baskınını planlayan ve yöneten Mustafa Korkmaz'ın adı 1986 da

verilerek,” Mustafa Korkmaz Akademisi “adı altında eğitim ve siyasi merkez olarak kullanmıştır.1993 yılına kadar kamp faaliyetlerini sürdürmüştür.(İmset, 1993:90) 1986 yılında Lübnan Beka Vadisi Helve (Mahmut Korkmaz Akademisi) kampında yapılan 3’ncü kongrede, mücadelenin tüm alanlara yayılarak silahlı şiddet eylemleri gerçekleştirme kararları doğrultusunda, sözde ordulaşma adı altında HRK’nın adı değişerek terör örgütün askeri kanadı olan “Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu” (ARGK)’na dönüştürülmüştür. Terör örgütü, halk savaşlarının 3 temel unsuru olan Parti PKK (Kürdistan İşçi Partisi), Cephe ERNK (Kürdistan Halk Kurtuluş Cephesi) ve ordu ARGK (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) örgütlenmesini tamamlamış oldu. Aynı kongrede örgütün ilerlemesinde engel gördüğü bölge halkından geçici köy korucularını hedefine almıştır. Köy korucularının ve yakınlarının öldürülmesi, evlerinin kundaklanması, mallarının yağmalanması yöntem olarak belirlenmiştir. 1987 yılı içinde köy korucularına yönelik, Mardin, Şırnak, Siirt başta olmak üzere 15 ayrı toplu katliam gerçekleştirmiştir.

Bu dönemden sonra dağda başarılı olamayan veya propaganda yönü kuvvetli militanlar şehirlere gönderilerek halkın içinde komiteler oluşturulmuş ve dağdaki elemanların ihtiyaçları karşılanmaya başlanmıştır. Yurt dışında sürdürdüğü propaganda ve örgütlenme gibi temel faaliyetlerin önemli bir kısmı ERNK tarafından gerçekleştirilmiştir. Temel propaganda ve örgütlenme teşkilatları ise birliklerdir. PKK’nın faaliyetlerini kamufle eden birlikler, sözde *demokratik-mesleki birlikler* adı altında örgütlenmişlerdir. İşçi, köylü ve aydınların oluşturduğu bütünleşmiş bir cephe ile mücadele daha etkin hale getirilmeye çalışılmıştır. (İmset, 1993 : 111-113) PKK halkın desteğini kazanmak için şiddetini artırarak, bölge halkı üzerinde korku ve şiddet yoluyla devlet ve örgüt arasında bir seçim yapma ortamı yaratmıştır.14 köye baskın yapılmış, 242 köylü öldürülmüş 115 kişi yaralanmış,137 köy okulu yakılmıştır. “ Devlet vatandaşını koruma konusunda yetersiz “ iddiasıyla etki alanını genişletmeye başlamıştır.(Yılmaz ve Akagündüz,2011:130)

2-Büyüme Dönemi 1991-1994

Bu dönem terör örgütünün, silahlı şiddet gücünü en çok arttırdığı dönemi kapsamaktadır. Askeri olarak bir denge sağlayamamış olsa da Körfez Savaşı mülteci akını sonrasında, boşalan yerlerde barınma, lojistik ve bölgede konuşlanma imkanı bularak askeri gücünü arttırmıştır. Körfez’den Irak lideri Saddam’ın orduları çekilirken silahlarını PKK’ya bırakmışlardır. 1991 ilkbaharında eleman temini konusunda bir patlama yaşamış, eleman

sayısı 12.000'e ulaşmıştır.Bu artışta hem Körfez Savaşı hem de Suriye yönetiminin Suriye Kürtlerini PKK'ya katılmaları konusunda desteklemesi önemlidir.(Başbuğ,2011:81-82)

1991 yılı Körfez Savaşı PKK için büyük bir avantaj sağlamıştır. 1992 ile 1994 yılları arası terör örgütünün eylemlilik açısından en aktif olduğu dönemdir. Sınır boyunca askeri hedeflere saldırmaya devam ederek, karakolların boşaltılmasını sağlamaya ve kurtarılmış bölgeler oluşturmaya yönelik bir taktik izlemiştir. 1992 yılında terör örgütünün siyasi partisi ve Cumhuriyet tarihinin ilk yasal Kürt siyasi partisi olarak nitelendirilen Halkın Emek Partisi (HEP), TBMM'nde yer almıştır. (Aktan,2012:79) Bundan sağladığı güçle Nevruz bayramı sırasında Cizre, Silopi, Şırnak ve Nusaybin gibi yerlerde PKK silahlı gücünün kontrolü ele geçirmesi için halk ayaklanması düzenlemeyi kararlaştırmıştır.Çıkarılan bu kaos ortamında amacına ulaşamamıştır.

1992 yılında PKK ağır yenilgiyi Kuzey Irak'da Türk Silahlı Kuvvetleri'nin 15.000 askeri kuvvetle yaptığı saldırıda 1452 militanını kaybederek almıştır.Stratejik denge ve kurtarılmış bölge stratejisini de bitirmiştir. Öcalan bu yenilgi karşısında 1993 yılında tek taraflı ateşkes ilan etmiştir. Örgütün tek taraflı ateşkes ilan etmesi , örgütün biraz daha iyi hazırlanması, uluslararası alanda diplomatik hamle imkânını kazanmak ve Türkiye Cumhuriyeti devletine örgütünü muhatap kabul ettirmek için alınmış bir karardır.

1993 yılının Mayıs ayında Bingöl-Elazığ karayolunu keserek silahsız seyahat eden 33 erin,otobüsten indirilerek şehit edilmesi ve Temmuz ayında Erzincan ili Kemaliye ilçesi Başbağlar köyünü basarak 31 köylünün öldürülme eylemleri bir seferde en fazla ölüme sebebiyet veren eylemler olarak tarihe geçmiştir. Yapılan ateşkesin de taktik olduğunu göstermiştir.Köy baskınları, köy yakma ve köy boşaltma gibi faaliyetlerin devam etmesi nedeniyle 1993-1994 yılları arasında PKK'ya karşı büyük bir askeri operasyon gerçekleştirilmiştir. Arka arkaya yapılan operasyonlarda yaklaşık 300 bin asker görev alarak terör örgütüne ciddi darbe indirilmiştir. (Pirim ve Örtülü, 1999 : 61)

Silahlı mücadele sırasında ciddi kayıplar vermeye başladığında yeniden taban bulabilmek ve Avrupa üzerinden Türkiye'ye baskı yapabilmek için yeni taktikler uygulamaya konulmuştur. 1991 yılında gerçekleştirdiği 4'ncü kongrede Kürt gruplarını ve Kürt oluşumlarını yanına çekmek için İslami yönü ağır basan kesimi PKK saflarında örgütlemek ve kamuoyunda imaj değişikliği için Kürdistan İmamlar Birliği,Kürdistan Mollalar Birliği ve

Kürdistan Dindarlar Birliği lağvedilerek yerine Kürdistan İslami Hareketi oluşturma kararı alınmıştır.(Yılmaz ve Akagündüz, 2011:109-110)

1990'lı yıllarda PKK terör örgütü faaliyetlerini yoğunlaştırdığı Avrupa'da kurduğu dernekler, siyasal ve kültürel organizasyonlarla adından söz ettirmeye çalışmıştır. Daha çok siyasallaşma ve propaganda faaliyetlerinde bulunmak amacıyla dokuz Avrupa ülkesinde (Almanya-Avusturya-Danimarka-Hollanda-İsveç-Fransa-Britanya-İsviçre-Belçika) bulunan PKK uzantısı Kürt dernekleri 1993 yılında Avrupa Kürt Dernekleri Konfederasyonu (KON-KURD) adını alarak Belçika'da bir çatı altında toplanmıştır. Avrupa'da örgütün hiçbir şekilde PKK adını kullanmadığı görölmektedir.(Kurubaş, 2004 : 138)

Türk askerinin yoğun yurtiçi ve sınır ötesi operasyonları karşısında ağır yenilgiler alan terör örgütü silahlı mücadele konusunda da yeni taktikler benimsemiştir. 5-15 Mart 1994 tarihleri arasında Suriye'de III.Ulusal Konferansı'nı düzenlemiş ve sayıca az olan militan sayısını arttırmak için eyalet, bölge ve diğerkomutanlıkların yeni kurulacak Saha (cephe) komutanlıklarına bağlanması kararlaştırılmıştır. Buna göre (Öcalan Dava,[web]) ;

- Kuzey Saha Cephe Komutanlığı (Dersim-Orta Erzurum,Serhat)
- Orta Saha Cephe Komutanlığı (Amed ve Garzan)
- Güney Saha Cephe Komutanlığı (GAP,Mardin,Botan) ismiyle üç cephe komutanlığı oluşturulmuştur.

3-Düşüş Dönemi 1995-1999

Terör örgütü 08-28 Ocak 1995'deki 5'nci kongresinde ulusal meclisin kurulması kararını almıştır. Buradan hareketle 12 Nisan 1995'de Hollanda'nın Lahey şehrinde 65 kurucu üyeyle "Sürgünde Kürdistan Parlamentosu (PKDW) " kurulmuştur. Bu yapılanmayla birlikte Avrupa'da destek kazanma çalışmaları yürütölmüştür. Amaç tüm Kürtlerin temsilcisi olduğu görüşünden hareket ederek Avrupa'da şemsiye örgüt kurmaktır.Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde toplantılar gerçekleştiren PKDW 26 Eylül 1999'da kendini feshederek, yerini " Kürdistan Ulusal Kongresi " (KNK) 'e bırakmıştır

Terör örgütüne 1994-1995 yılları arasında baskınların yoğunlaştırılması, örgütte çözümleri arttırmıştır. 20 Mart 1995 de Türk ordusu 35.000 asker ile Irak'ın 60 km içersine

giren *Çelik Operasyonu*'nu gerçekleştirmiştir. PKK kampları dağıtılmıştır. Başarısızlıklar artınca terör örgütü intihar saldırılarına başlamıştır. Terör örgütü PKK, 1997 Ocak ayında Yumurtalık-Kerkük Boru Hattı'nın Midyat 'tan geçen bölümünü bombayla imha etmiştir ve Irak'ın kuzeyindeki faaliyetlerine devam etmesi üzerine, 12 Mayıs 1997'de Türk Silahlı Kuvvetleri *Çekiş Harekatı*'nı başlatmıştır. İki buçuk ay süren operasyonda örgüte ciddi bir darbe vurulmuş ve tarihe o güne kadar yapılan en kapsamlı operasyon olarak geçmiştir.(Aksiyon, 2006 :607)

Örgüt, 1997 yılında Karadeniz üzerinde Pontusçuluk, Lazcılık ve Gürcülük faaliyetlerini bir taraftan hızlandırırken, Akdeniz, Ege ve Marmara Bölgeleri'nde de Arap ve Kürt vatandaşlar üzerinde bölücü çalışmalara devam etmesine karşın, İç Anadolu Bölgesi'nde mezhebe dayalı (Alevi) faaliyetler geliştirmek istemiştir. Karadeniz açılımı ile Amanos-Akdeniz açılımı, *Türkiyelili* adı altında bölge halkına yönelik propaganda söylemi gerçekleştirilmiştir.Bu söylemde, PKK Kürtçü bir örgüt olarak değil,bütün Türkiye halklarının kurtuluşuna yönelik gerilla faaliyetleri yaptığı yönündeydi.(Temizöz,2012:276) Bu amaçla da Tokat-Amasya Bölgesi'nde DHKP/C ile ortak eylemler yapmıştır. 15-25 Mart 1998 tarihleri arasında Suriye'de 5'inci konferansını gerçekleştirdikten sonra Avrupa'da 1 Haziran 1998 tarihinde PKK, TKP-ML, TKP/KIVILCIM ,TKP-ML/KONFERANS MLKP,DEV-SOL ,DHP ve TDP örgütleri arasında *Devrimci Birleşik Güçler Platformu* adı altında bir protokol imzalanmıştır.Örgütün Karadeniz'e açılması için de TKP-ML/TİKKO ve TDP örgütleri ile ittifak kurulmuş ve Sivas-Ordu-Tokat bölgelerinde ortak eylemler gerçekleştirilmiştir. (Pirim ve Örtülü, 2000 :212) Terör örgütü bu yerlerden de militanlarını kaybetmiştir.Öcalan PKK'nın artık Türk Silahlı Kuvvetlerine karşı başarılı olamayacağını anlayarak, silahlı bir ordu kurmaktan vazgeçtiğini 1999 da MED TV'de itiraf etmiştir.Önemli olan siyasi bir hareket için örgütlenmeydi. (Yılmaz ve Akagündüz,2011:140)

Bu başarısızlıklar karşısında örgütün ikinci adamı Şemdin Sakık, örgüt içi hesaplaşmadan kaçmak amacıyla KDP lideri Mesut Barzani'ye sığınmış fakat Barzani tarafından Türkiye'ye teslim edilmiştir. 13 Nisan 1998 'de Irak'tan Türkiye 'ye getirilmiştir. Suriye'ye örgüte verilen desteğin kesilmesi için Türk hükümeti yetkililerinin uyarıları sonucunda ,9 Ekim 1998 yılında Abdullah Öcalan , PKK Yunanistan temsilcisi Ayfer Kaya ile birlikte Suriye'yi terk etmiştir. 9 *Ekim Komplosu* olarak geçen bu olay sonrasında , 15 Şubat 1999 da Kenya'da Abdullah Öcalan yakalanmıştır. (Özkan,2000:24)

Öcalan, 5 Temmuz 1999 günü avukatlarına, şiddeti durdurma, silahlı mücadele aşamasını geride bırakma tekniğini uygulama, silahlı güçleri sınırların gerisine çekme ve devletin tavrını bekleme planını açıkladı. (Kapmaz, 2011 :86) PKK Öcalan'ın bu talimatı doğrultusunda 1 Eylül 1999 günü sınırın gerisine çekileceğini ilan etti ve bu kararını uyguladı. Türk Silahlı Kuvvetleri bu dönemde PKK'ya ağır darbeler indirdi ve örgütte bölünmeler oldu.

Öcalan'ın yakalanması sonrasında örgüt içerisinde yönetim karışıklığı başlamış, pek çok üst düzey yönetici başa geçmek için mücadele içerisinde bulunmuştur. Örgüt içerisindeki yönetim mücadelesi, örgütün eylemlerinde düşüşe neden olmakla birlikte, yurt dışında da örgüt faaliyetlerini etkilemiştir. Terörist başının yakalanarak İmralı cezaevine getirilmesinden sonra örgüt silahlı strateji yöntemi ile bir yere varılamayacağını anlayarak strateji değiştirmiştir. Terör örgütünün bundan sonraki ilk hedefi Öcalan'ın sağ kalması ve özgürlüğüne kavuşması için çabalamak olmuştur. Türkiye'nin AB'ye tam üyelik sürecini kendi siyasallaşması ve siyasi hedeflerinin bir parçası haline getirmiştir.

4-Değişim Dönemi 1999 -Günümüz

23 Ocak 2000 tarihinde Irak'ın kuzeyinde gerçekleştirilen olağanüstü 7'nci kongresinde, Öcalan'ın talimatları doğrultusunda “*sivil itaatsizlik / siyasal serhildan*” kavramını ortaya atan PKK'nın Filistin türü intifada tarzında eylemliliğin yaygınlaştırılması kararı alınmıştır. Sivil serhildan aslında pasifizm içerisinde olmak demektir. Pasifizm sömürgeciliğin bilinçli yaratılan bir uygulamasıdır. Öcalan pasifizmle isyancılık kavramlarının iç içe geçtiğini belirtmiştir. Pasifizmde isyanın bastırılmış suskunluğu vardır. İsyanda ise pasifizmin ayak bağları vardır. Koşullara göre biri diğerrinin önüne çıkar. Diğeri siner ve koşulunu bekler. Pasifizme geçmenin bir adım ötesi isyancılığın başlamasıdır. (Öcalan,1993a:179)

Sözde bir barış projesi niteliğinde ” *Demokratik Cumhuriyet ve Barış Mücadelesi*“ kararının alındığı 7'nci kongrede, demokratik siyasi mücadele için ARGK'nın adı Halk Savunma Güçleri (HPG), yurt içi ve yurt dışı faaliyetlerde bulunan ERNK'nın adı Demokratik Halk Birliği'ne dönüştürülmüştür. ARGK 'nın Halk Savunma Kuvveti adını alması, güvenlik güçlerinin operasyonlarına terör saldırısı olarak değil bir halkın meşru müdafaası gerekçesiyle yanıt verildiğini belirtmek amacıyla önemli bir isim değişikliğidir.

Öcalan ve PKK'nın askeri kanadı HPG arasında simbiyotik bir ilişki vardır. Her ikisi de birbirlerini ayakta tutmaktadır. Örgütün silahlı kanadı olan HPG'nin PKK kaynaklarına yansıyan, “ Silah bırakılmasının koşulu önderliğimizin (Öcalan) özgürlüğünün teminat altına alınmasıdır “ açıklaması bu ilişkinin en önemli göstergesidir. (Faraç, 2008 :190)

Örgüt, bayrak ve tüzüğünde yapılan değişikliklerle stratejisini değiştirmiştir. Alınan kararlar “Demokratik Dönüşüm ve Birlik Manifestosu “ adı altında kongre kararlarının yönetim ve örgütsel işleyişini kapsayan bir metin haline getirilmiştir.Dört ülke toprağında sözde bağımsız Kürdistan kurma fikrinden vazgeçilerek, Kürt kimliğinin tanınması, Öcalan'ın serbest bırakılması, idamın kaldırılması talepleri demokratik cumhuriyet ve barış projesi olarak belirtilmiştir. Üniter devlet yapısı bozulmadan halkların kardeşliği temelinde Kürt kimliğinin ifadesi ve kültürel hakların elde edilmesine karar verilmiştir.(Demirel, 2005:419)

Kültürel haklar konusunda Öcalan 1972'de Kemal Burkan'ın Avrupa'da Sosyal Demokrasi adına yaptığı bir anlaşmayı ihanet olarak kabul eder. Bu anlaşmada silahlı savaşım reddi temelinde barışçı mücadeleyle elde edilmesi gereken hedefin sadece kültürel özerklik ile sınırlandırılmasıdır.Sosyal-demokrat potada eritilecek olan PKK 'nın ulusal kurtuluş mücadelesine sekte vuracağını belirtmiştir. Öcalan, Kemal Burkan'ın işbirlikçi ve gerici olarak nitelendirmiştir.Avrupa'da Kürt kozunu elinde tutan ve gençleri emperyalizmin bir dayatması olan “Kültürel Özerklik” yalanı ile ikna etmeye çalışan bir kişidir.(Öcalan, 1993b :178, 265) Öcalan'ın bu görüşleri, demokratik dönüşüm ve birlik manifestosu ekseninde bir aldatmaca olarak düşünülmelidir.

Böylece 1984-1999 Öcalan'ın yakalanmasıyla siyasallaşma faaliyetlerinin daha yoğunluk kazandığı bir dönem başlamıştır. 4-10 Nisan 2002 tarihinde 8.kongresini gerçekleştirmiş, alınan kararlar sonucunda siyasallaşma faaliyetlerine yönelmiştir.8'nci kongresinde Kürdistan kelimesinin sadece coğrafi bölge olarak ifade edildiği belirtilmiştir. Kürt kültürel kimliğinin kabul ettirilmesi, bunun için tüm toplum kesimlerinde siyasi örgütlenme sağlanarak sivil itaatsizlik eylemlerine girişilmesi yöntemi belirlenmiştir. Halkı uluslaştırmada en temel araç siyasi parti olacaktır. Çünkü parti üyeleri etnik kimliği ulusal kimlik haline getirmek için, milletin iradesini yansıtan mecliste yer alarak görünürlüğü sağlayacaklardı. (Öcalan 1993a:175-176)

11 Eylül 2001 terör saldırısı sonrası, yeni ve meşru bir örgüt görüntüsü verme politikasına uygun olarak ve uluslararası kamuoyunu inandırmak amacıyla terör örgütü, 4-10 Nisan 2002 de 8'nci kongresinde ismini KADEK (Kürdistan Özgürlük ve Demokrasi Kongresi) olarak değiştirmiş, PKK'nın görevini tamamladığını ve artık siyasi bir kuruluş olarak tanınmak istediğini ileri sürmeye başlamıştır. Mayıs 2002 de AB, PKK'yı terörist örgüt olarak tanımlamıştır. Terör örgütü elinde bulunan silahlı güçleri bu dönemde dağıtmamıştır.

27 Ekim-06 Kasım 2003 tarihleri arasında Kandil'de gerçekleşen 9'ncu kongresinde, serhildan (şehir eylemleri/başkaldırı) adı altında gerçekleştirilen eylemlerde gençlerin ve halkın eskisi gibi katılmadığı, eylemlerin münferit ve etkisiz olması nedeniyle, sempatan kitledeki ümitsizliği ve yılgınlığı önlemek ve yeni bir heyecan oluşturmak, örgütün askeri kanadı olan HPG'den kaçışları engellemek ve Avrupa'daki kitleyi yeniden kazanmak amacıyla KADEK olan örgüt ismini ise bu kez KONGRA-GEL (Kürdistan Halk Kongresi) olarak değiştirmiştir. AB'nin KADEK'i de terör örgütü listesine almasının da bu kararda büyük etkisi vardır. Bu karar 15 Ekim 2003 tarihinde Irak'ta yapılan bir basın açıklamasıyla duyurulmuştur. Bu adı almasından sonra stratejide bazı değişiklikler yapılarak; Kürt kimliğinin tanınması temelinde anayasal vatandaşlık hakkının verilmesini, stratejisi siyasi mücadele, eylem biçimi siyasi serhildan (başkaldırı -yasal-siyasal-kültürel boyutlu kitlesel faaliyetler), sivil toplum örgütlerinin çabalarının arttırılması, diğer yandan AB nezdinde girişimlerde bulunarak AB desteği ile dönüşümlere zorlanması kararlaştırılmıştır. Değişik ülkelerde yaşayan tüm Kürtlerin dayanışmasını sağlamak amacıyla ortak kurumlar geliştirmek ve bu kurumlar vasıtasıyla birçok uluslararası kuruluşlar nezdinde kültürel kimlik, insan hakları gibi konularda ilgili ülkelere baskı uygulanması benimsenmiştir. (Temizöz,2012:429-430)

1 Mart 2003 de TBMM'de ABD ordusu ile Irak'ın kuzeyinde yapılacak operasyon için gerekli tezkerenin reddi, ABD'nin Irak'ın kuzeyini kontrol etme görevini Kürt gruplara vermesine neden olmuştur. Irak'ın kuzeyinde Irak Kürdistan'ı olarak nitelendirilen federatif yapıda, PKK , Kandil dağını üs alanı olarak kullanmış, yeniden toparlanması için örgütü oldukça rahatlatmıştır. AB ilerleme raporlarında reform istekleri, terör örgütünün 7. ve 8. kongre kararları ile örtüşen talepler olmuştur. AB için çıkarılan uyum yasaları PKK'nın eylemlerini kolaylaştırmıştır. Siyasal alanda yerel seçimleri kazanan terör örgütünün siyasi partisi, taban kazanırken, ikili bir toplum yaratarak ayırtırmaya yönelik çabalarına hız

vermiştir. Aynı yıl PKK , Türkiye’ye karşı Meşru Savunma Savaşı ilan etmiştir. Bu savaşta temel strateji, Öcalan’ın serbest bırakılması için sürekli siyasal ayaklanmalar gerçekleştirilecek, silahlı mücadele ile direniş gösterilecektir.(Demirel,2005:330-331) PKK’ya yönelik askeri operasyonlar başladığında operasyonu kesintiye uğratmak için mayın patlatılması bu direnişe bir örnektir.

Terör örgütü PKK adına Irak Kürtleri arasında faaliyet yürütmesi amacıyla 2002 Mart ayında Kürdistan Demokratik Çözüm Partisi (PÇDK), Suriye’de faaliyet yürütmek amacıyla 2003 yılı içerisinde Demokratik Birlik Partisi (PYD),İran Kürtleri içerisinde faaliyet yürütmek amaçlı 2003’de Kürdistan Özgür Yaşam Partisi (PJAK) kurulmuştur.

16-26 Mayıs 2004 tarihleri arasında Kandil Dağı ve Avrupa olmak üzere 2 yerde 10’ncu kongrelerini gerçekleştirmişlerdir. 1 Haziran 2004 tarihinde Abdullah Öcalan’ın serbest bırakılması, örgüte yönelik operasyonların durdurulması, koruculuk sisteminin kaldırılması, Kürt kimliğinin anayasada kabul edilmesi, KONGRA-GEL’in muhatap alınması şeklindeki taleplerinin yerine getirilmediği gerekçesiyle sözde tek taraflı ateşkes uygulamasından vazgeçerek eylem sürecini başlattıklarını ilan etmişlerdir. 2004 yılında başlatılacak olan şiddet eylemlerinin halk tarafından yapıldığı imajını vermek amacıyla Kuzey Irak’ta Kürdistan Özgürlük Şahinleri (TAK)⁶ adı altında bir terörist eylem grubu oluşturulmuştur. Kuzey Irak terör kampında eğitilen teröristler sınırdan illegal yollardan geçerek eski üs bölgelerinde toplanarak büyük kentlerde ve turizm bölgelerinde bombalama eylemlerine başlamışlardır. (Temizöz, 2012:431-432) 2004 Ağustos ayında Abdullah Öcalan’ın kardeşi Osman Öcalan ve Nizamettin Taş ve Halil Ataç örgütü eleştirerek ve örgütten ayrılarak Yurtsever Demokrat Partisi (PWD) kurmuşlardır. (Deligöz,2012:35)

Kuzey Irak’ta örgütün başında yer alan Öcalan’ın hemşerisi Urfalı veya diğer bir adıyla “*Suruçlu eski sırt Hamalı* “ Murat Karayılan bulunmaktadır. Geçmişte Suriye’ye sınır kaçakçılığı yapan Karayılan mayın konusunda uzmandır. Kuzey Irak’ta yakalanarak getirilen “Parmaksız Zeki “ kod adlı Şemdin Sakık ifadelerinde Karayılan, örgütte askeri ve siyasi kişiliği zayıf olarak belirtilmiştir. Terör örgütünün mayın eylemlerinde etkin olmasının Karayılan’dan kaynaklandığı söylenilebilir. (Faraç, 2008 :23-24) Kuzey Irak’ta Kandil

⁶ TAK, PKK’nın üstlenmediği şiddet eylemlerini yapan ve üstlenen şehir gerillası amacını taşıyan terör örgütünün bir koludur.6.Kongrede , Öcalan’ın yakalanmasına tepki ve tehdit kararlarının sonucunda özel bir terörist grup olan Kürt İntikam Tugayının devamıdır. Sivilleri ve turistik merkezleri hedef alan eylemlerini TAK gerçekleştirmektedir. (Temizöz, 2012:431-432; Deligöz,2012:39-42)

Dağı'nı karargah olarak kullanan örgüt , diğer yöneticileri Cemil Bayık, Duran Kalkan, Ali Haydar Kaytan ve Mustafa Karasu tarafından yönetilmektedir.

Terör örgütü istenilen düzeyde kitlesel eylemler gerçekleştiremediği için örgüte bağlı sivil kurumların (belediye, parti, sivil toplum örgütleri gibi..) tek bir merkezden koordine edilmesi için 2004 yılı Aralık ayında Türkiye Demokratik Ekolojik Toplum Koordinasyonu (TÜDEK) adı altında yeni bir oluşum kurmuştur ancak istenilen başarıyı sağlayamamıştır. (Temizöz, 2012: 290) 2005 den itibaren pasif savunma olarak belirlediği askeri stratejisini kendini güçlü hissettiği zamanlarda sözde aktif savunmaya çevirerek saldırılarını artırmıştır. 2005'de tekrar PKK ismine geri dönmüştür. Örgüte eleman kazanımı artmıştır.

Abdullah Öcalan, 2005 yılı başlarında Kürdistan Demokratik (KKK) adı altında yasadışı yeni bir yapılanma oluşturmuştur. 4 Nisan 2005 tarihinde KKK sisteminin ideolojik organı olarak PKK yeniden kurulmuştur. Dört bölümden oluşan Türkiye, Irak, İran ve Suriye topraklarının bir kısmını içine alan bölgede tüm Kürt halklarının yasa dışı yapılanma içerisinde yer alması gerektiğini avukatları aracılığıyla PKK/KONGRA-GEL terör örgütü üst düzey yöneticilerine ulaştırarak bu oluşum çerçevesinde yeniden yapılanmaya gidilmesi talimatını vermiştir. 4-21 Mayıs 2005 tarihleri arasında Irak'ın kuzeyindeki örgüt kamplarında gerçekleştirilen 3.Genel Kurul toplantısı sonrası örgütün Bilim ve Aydınlanma Komitesi üyesi Mustafa Karasu başkanlığında sözde Kürdistan Demokratik Konfederalizmi / Türkiye Koordinasyonu (KKK/TK) adı altında yeni bir yapılanma oluşturulmuştur. 2000 yılında 7.Kongrede Barış projesi kapsamında karar altına alınan Demokratik Cumhuriyet modeli terk edilmiştir. (Temizöz,2012 :435) Bu tarihten sonra başta Nevruz kutlamaları, mitingler, açlık grevleri gibi birçok propaganda faaliyetleri gerçekleştirmiştir.

KKK/TK bağlı örgüt üyelerine yönelik güvenlik güçlerinin başarılı operasyonları, örgüt içi bölünme ve karışıklıklar, elde edilen paraların bir kısmının örgüt militanlarının şahsi hesaplarına geçirmeleri nedeniyle bu oluşum başarılı olamamıştır.Yeniden tek bir merkezden verilen talimatların gerçekleştirilmesi için 17-22 Nisan 2006 tarihleri arasında Irak'ın kuzeyindeki terör kamplarında gerçekleşmiş Genel Kurul toplantısında Türkiye Koordinasyonu (TK) isminin Türkiye Meclisi, il koordinasyonlarının da İl Meclisi olarak değiştirilmesi yönünde kararlar alınmıştır. Türkiye Meclisi'nin başına Amed kod adlı Sabri Ok getirilmiştir. Ülke genelindeki çalışmaların, Çukurova, Diyarbakır, Serhat Bölgesi (Van-Hakkari-Ağrı-Kars-Iğdır-Ardahan-Bitlis-Muş-Erzurum illeri) ve Ege olmak üzere dört ana

bölge üzerinde koordine edilmesine karar verilmiştir. İl koordinasyonları feshedilerek İl örgütlenme komiteleri oluşturulmuştur. İl örgütlenme komiteleri adı altında Türkiye Meclisi'nin yeniden yapılandırılmasına yönelik 3-5 Kasım 2006'da İstanbul'da bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda Türkiye Meclisi'ne benzer bir yapının Irak, İran ve Suriye'de hayata geçirilmesi ülke genelinde bölge, il, ilçe, semt, mahalle ve sokak temsilcileri şeklinde örgütlenerek halkı kazanma, Eşit Özgür Yurttaş Dernekleri faaliyetlerine devam edilmesi, Irak'ın kuzeyinde ve İran'daki örgüt kamplarına eğitim çalışmasına gideceklerin koordine edilmesi, Abdullah Öcalan'ın avukatları ve ailesiyle görüşmesi engellendiğinde kitlesel eylemler yapmak, terör örgütünün kadın yapılanması YJA/Star (Özgür Kadın Birlikleri) ve KJB(Yüce Kadınlar Topluluğu) ile paralel olarak şehir merkezlerinde kadınların mahallelere yerleştirilmesi yönünde kararlar alınmıştır.(Temizöz,2012 :435-436)

16-22 Mayıs 2007 tarihinde yaptığı 5'inci Genel Kurulu'nda , başta sözde Kürdistan'ın 4 bölümü (İran,Suriye, Irak ve Türkiye) olmak üzere örgütün tüm birimlerindeki dağınıklığı ve sorunları gidermek amacıyla yeni bir yapılanmaya gitmiştir. Kürdistan Demokratik Konfederalizmi (KKK) adını Kürdistan Topluluklar Birliği (KCK) olarak değiştirmiştir.KCK çatısı altında yeniden şekillenen PKK terör örgütü yine lideri Öcalan , onun altında Murat Karayılan yürütme konseyi başkanı ile dört başkan yardımcılarını bulunmaktadır.(Deligöz,2012:51-60) Yine bu kongrede Türk devleti demokratik çözüme yanaşmaz; inkar ve imhada ısrar ederse kendi demokratik sistemini devlet + demokrasi anlayışı çerçevesinde kurmayı kararlaştırmıştır. Buna *a-devlet çözümü* adı verilmiştir. (Bayık, [web] 2010) Günümüzde halen bunu uygulamaya devam etmektedir. Otuz kişilik Yürütme Konseyi'nin altında Avrupa'da yasal olarak faaliyet gösteren yurt dışı bağlantıları bulunmaktadır.KCK, PKK'nın şehir yapılanmasına verilen addır.⁷

KCK sözleşmesi sözde terör örgütünün anayasası gibi değerlendirilmektedir. Örgütlü bir devlet sistemi gibi yapılandırma amacı taşıyıp, Öcalan liderliğinde yerel yönetimler üzerinde söz sahibi olmaya çalışmaktadır. İstanbul'da 2006 da alınan İl meclisi kararları sözleşmenin içinde aynen yer almaktadır.KCK sözleşmesinin 36.maddesinde “PKK'nın KCK sisteminin ideolojik gücü olduğu ,önderlik felsefe ve ideolojisinin hayata geçirilmesinden

⁷ Dış İlişkiler komitesi bünyesinde Avrupa Demokratik Toplum Koordinasyonu (CDK), Kürt Yezidiler Birliği, Kürt Aleviler Birliği, Kürdistan Hukukçular Birliği, Kürt Sanatçılar Birliği, Kürdistan İmamlar Birliği, Kürdistan İşçiler Birliği, Kürdistan Yazarlar Birliği, Kürdistan Kadınlar Birliği ile Avrupa Kürt Dernekleri Federasyonu gibi birimler yer almaktadır.

sorumlu olduğu “ belirtilmiştir. KCK içindeki her kadro ideolojik,ahlaki ve felsefi açıdan Öcalan’ın önderliğine bağlıdır.(Deligöz,2012:53-54)

1999 ile 2005 arasında terör örgütünün eylemleri örgüt tarihinde en düşük düzeye inmiş, fakat 2005’den itibaren eylem sayıları yeniden artışa geçmiştir. 1 Haziran 2004’de Murat Karayılan liderliğindeki PKK/KADEK ateşkesi sona erdirdiğini açıkladıktan sonra saldırılar başlamıştır. PKK son yıllar içerisinde özellikle, 2007’de dikkatleri çeken şiddet düzeyi yüksek saldırılar gerçekleştirmiştir. 29 Eylül 2007’de Şırnak’da bir minibüsün taranması sonucu 12 sivil, 7 Ekim’de Şırnak’ta 13 asker, 21 Ekim’de Hakkari Dağlıca’da 12 asker yaşamını yitirmiştir. (Genelkurmay Başkanlığı [web], 2010) Saldırılar karşısında terör örgütünün mensuplarını etkisiz kılmak ve Kuzey Irak’taki örgütsel altyapıyı kullanılamaz hale getirmek amacıyla,Türk Silahlı Kuvvetleri, 2007 Ekim’inde Türkiye Büyük Millet Meclisi’nden geçen tezkereden aldığı yetkiye dayanarak, 21 Şubat 2008’de Irak’ın kuzeyine hava hareketi ile desteklenen sınır ötesi kara hareketi gerçekleştirmiştir.

“ *Güneş Harekatı veya Güneş Operasyonu* “ olarak adlandırılan hareket 29 Şubat 2008’de Türk Silahlı Kuvvetlerine ait birliklerin Türkiye sınırları içine dönmesiyle son bulmuştur. Türk Silahlı Kuvvetleri’nin yaptığı açıklamaya göre hareket süresince bölgedeki 60 hedef grubuna hava saldırısı düzenlenmiş, manevra birlikleri ve uçaklar tarafından terör örgütüne ait mağara, barınak ve sığınak, komuta merkezi,muhabere-eğitim-lojistik-ulaştırma tesisleri, hafif silah ve uçaksavar mevzileri kısmen ya da tamamen tahrip edilmiştir. (Genelkurmay, [web], 2008). Yapılan hareketin bölgenin teröristler tarafından kalıcı ve güvenli bir üs bölgesi kullanılmasını önleyerek, uzun vadede Irak’ın istikrar ve iç barışına katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

19 Kasım 2008’de ABD-Türkiye-Irak arasında kurulan üçlü komisyon sonrasında,diplomatik olarak Türkiye Irak’ın kuzeyindeki yönetimden, PKK buradaki faaliyetlerine son verilmesini talep etmiştir. Bu girişimden sonra 2009’da terörle müzakere politikası benimsenmiştir.21 Temmuz 2009 da Türk hükümeti önce Kürt açılımı sonra Demokratik açılım olarak düzeltilen iyileştirmeleri başlattıklarını duyurmuştur.Amaç “*annelerin bir daha ağlamaması*” dır. Öcalan içinse devletin “*analar ağlamasın* “ tezine karşılık geliştirdiği söylem; “*Anayı güçlü kılmak istiyorsanız, devrim yapmalısınız*” dır. Anasından ayrılıp terör örgütüne katılanlar üzülmemeli, karşılığında bir anavatan kazanmaktadırlar. Ana kucağını terk etmek bir vatana koşuştur. (Öcalan, 2002: 198-199)

Askeri zaferi umutsuz gören PKK, açısından bu açılım, verilen şehitler ile ana babaların bu durumu sorgulamasını, oluşturulan kamuoyu ile Türk devletine baskı yapıp, siyasi çözüme razı olmak stratejisinin hayata geçmesiydi. (Gürsel,2004:69)

17 Ağustos 2009 da Öcalan *Yol Haritası* adı altında Kürt sorununun barışçıl ve demokratik siyasi çözümü için yapılması gerekenleri hükümete ulaştırmıştır.Türkiye'nin gerçek anlamda demokratikleşmesinin, Kürt halkının özgür iradesini esas alma temelinde diyalog ve müzakere yöntemiyle gerçekleştirilmesi belirtilmiştir.Eğer demokrasi ile çözüm alınmazsa, KCK sözleşmesinin 32. maddesin de belirtildiği gibi;”..*istekleri yerine getirilmediğinde ayaklanma ve öz savunmaya dayalı silahlı mücadeleye devam edilir şartı..* “ da eklenmiştir.(Deligöz,2012 :184)

19 Ekim 2009'da Kuzey Irak'taki Kandil Dağı ve Musul yakınlarındaki Mahmur kampından, Silopi-Habur' dan giriş yapan 8 ana karargah, 26 PKK terör örgütüne ait BM gözetimindeki Mahmur Kampından gelen 34 PKK militanı devletin teslim olma çağrısı üzerine gelmediklerini, Öcalan çağırıldığı için geldiklerini belirtmişlerdir.Öcalan daha önceki yazılarında “ *Teslimiyet ihanettir, direniş zafere götürür*” ve etkin pişmanlık yasasını alaya alan, genel afla iş ve yeni yaşam vaatlerinin devlet tarafından verilmeyeceğini iddia etmiştir.(Öcalan,1994a:51) Bu görüşlerine paralel, 34 PKK'nın Habur gelişi, teslim amacından çok terör örgütü lehine çeviren bir durumla sonuçlanmıştır. “*Ülkeye (sözde iddia edilen topraklara) , ancak bir militan, bir asker yürüyüşü ile gelinir* “ ifadesi, gelen kişilere yapılan karşılamalarda terör örgütü lehine zafer kazanmış bir havada gerçekleşmiştir. (Öcalan,1994a:36) Habur olayı PKK tasfiyesini değil bilakis Türkiye cumhuriyetinin güçsüzlüğünü gösteren bir olay olarak, örgüt militanları tarafından yorumlanmıştır.

Barış sürecini sağlamak için dokuz maddelik taleplerini içeren bir mektubu basına açıklamışlardır.Bu maddeler genel olarak Kürt kimliğinin anayasal güvenceye alınması, Öcalan'ın yol haritasının tüm kamuoyuna açıklanması, çocuklara Kürtçe adlar verebilmek, Kürtçe ana dilde eğitim, Kürt kültürünün özgürce uygulanması, asker ve polisin sözde Kürdistan da yer almadan demokratik siyaset yapmak taleplerini içermekteydi. (Temizöz,2012 :510-512) Habur süreci, yerel seçimlerde 98 belediye başkanlığı kazanan terör örgütünün gücünü pekiştirerek demokratik özerklik ilan etmesinin önünü açmıştır.Kurtarılmış bölgeler siyasi kazanımlarla gerçekleşmiş olmaktadır.

Demokratik Toplum Kongresi 18-19 Aralık 2010 tarihinde Diyarbakır'da Barış ve Demokrasi Partisi (BDP)'li belediye başkanları ,Demokratik Özerklik Çalıştayı yaparak, halkın devlet olmayan kendi coğrafyasındaki öz yönetime katılması olarak ,statüsü *demokratik özerklik* talebini dile getirmişlerdir. Türkiye'nin 1988'de önemli bazı maddelerine çekince koyarak imzaladığı; Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın; yerel makamlara kamu işlerine önemli bir bölümünün kendi sorumlulukları altında ve yerel halkın çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkından ortaya ileri sürülebilmektedir.(Sönmez-a,2012:40) Diyarbakır'da 100'ün üzerinde sivil toplum kuruluşu demokratik özerkliğin ilanını desteklemiştir. Özerk bölgelerin kendi meclisi olması ilkesiyle, Demokratik Toplum Kongresi'nin, yerel özerk parlamento haline dönüştürülmesi için gerekli çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Kimliksel yönden kendini farklı gören Kolektif grubun, taleplerinin yeni devlet kurmadan, aynı çatı altında siyasal hakların elde edilmesi olarak görülmektedir. (Ersanlı-a ve Bayhan,2012:210)

1982 anayasasına alternatif yeni anayasa çalışmalarında mevcut iktidar partisi AKP'nin, etnik kimliğin tanınması amacıyla Kürt etnik kimliği ibaresinin konulması şartına bağlanmıştır.Böylece Kürt etnik kimliği ulusal bir kimlik statüsüne kavuşacaktır. Sivil bir anayasa talep eden terör örgütünün siyasi partisi,bu anayasa da kendi kendilerini yönetebileceği bir siyasi statü talep etmekte,anayasa yapılması sürecini beklemektedirler. BDP demokratik özerklik çerçevesinde, Türk ulusu yerine Türkiye ulusu; merkezi idare yerine güçlü bir yerinden yönetim; vilayet sistemi yerine 20 veya 25 taneden oluşan eyalet sistemi; üniter yapı yerine federalizm ilkesine dayalı bir idari yapı; Kürtçe'nin bölgesel resmi dil olarak kabul edilmesi; temsili demokrasi yerine radikal ve katılımcı demokrasinin işlerlik kazanmasını istemektedir. Abdullah Öcalan 2007'den beri taslak olarak değerlendirdiği demokratik özerkliğin; yerel meclis ve yerel hükümet; anayasal statü; yerel ve özerk ekonomi; Kürtçe eğitim; bölgesel güvenlik -özgüvenlik; diplomasi olarak altı öğeden oluştuğunu belirtmiştir. (Yeğen, 2011:94-97)

Osmanlı döneminde Kürt beylerine ve Kürt aşiretlerine dolaylı yönetim stratejisi olarak “doğrudan yönetim”, “kısmi özerklik tanınan yönetim”, “tam özerklik tanınan yönetim “ gibi üç farklı statüye de bir geri dönüş olarak da nitelendirilebilir.Kürt beyleri ile Osmanlı Sultanı arasında kabul edilen özerklik şartlarının Cumhuriyet döneminde ,AKP iktidarının Osmanlı İmparatorluğu modelini esas alarak Türkiye'nin dış politika esaslı yayımlacılık olarak ifade ettiği “Yeni Osmanlıcılık “ stratejisine uygun, eski Kürt beylerinin özerklik

yetkilerinin yeniden geçerlik kazanması olarak da değerlendirilebilir. Bu özerklik şartları genel olarak; Kürt beyi atalarından kendine intikal eden topraklarda geleneksel düzenlerini koruyarak, belli bir oranda her yıl vergi verecekler ve savaş durumunda asker göndereceklerdi.(Heper, 2008:71-74; Tan,2009 :79-80)) İspanya da yer alan 17 özerk bölge⁸ modeli deneyimi, Türkiye’de Kürtlerin yoğun yaşadığı bölgelerde uygulanarak, hem Türkiye’nin daha demokratik yönetilmesi hem de Kürt sorunun siyasi yönden çözümü olarak ortaya konmuştur. Kürtlerin yüzde 40’ndan fazlasının Batı illerinde yaşadığı, BDP’nin aldığı oy oranına göre Kürtlerin üçte birini temsil etmesi nedeniyle, kolektif grup olarak etnik temele dayalı bir bölge formülünün, sözde ulusal sorun olarak dillendirilen, Kürt bireylerin sorunlarına kökten çözüm getirmeyecek bir siyasal çözümdür.İspanya’da bütünüyle toplumsal bir uzlaşma sağlanamamış olması, Katalan özerk bölgesinin devlet kurma isteği, özerk yönetimin ayrılmaya karşı mutlak bir çözüm olarak değerlendirilmemektedir. Toprağa dayalı bölgesel çözümler ayrılıkçı eğilimleri daha da güçlendirmektedir.(Ersanlı-a ve Bayhan, 2012:219)

b-Örgütün Amacı

1977 yılı Kürdistan Devriminin Yolu Manifestosu, 1995 PKK Parti programı ve onun yenilenen biçimi 10’uncu Kongresinde kabul edilen 2008 PKK Parti programı ve KCK sözleşmesi örgütün temel dokümanları olarak kabul edilmektedir. (Manifesto,[web],2010;PKK Tüzüğü, [web], 2008 ve KCK, [web],2009) Bu temel dokümanlarda ilk amacı Bağımsız Birleşik Sosyalist Kürdistan devletini kurmaktır. 2008’deki Parti tüzüğünde devlet kurma amacından vazgeçilmiş, Kürt kimliğinin tanınması ve devletin egemenlik yetkilerinin otonom yerel yönetimlerde olduğu özerk bir yönetim anlayışı ortaya konmuştur. Hazırlanan KCK sözleşmesi bu yönetimin nasıl olacağını göstermektedir.

Kürdistan İşçi Partisi olarak PKK programı, 1977 yılı sonlarında hazırlanan *Kürdistan Devriminin Yolu –Manifesto*⁹ broşüründeki görüşlerin formüle edilmiş şeklidir.Bu programa

⁸ İspanya 17 özerk bölge ve 2 özerk kent yönetiminden oluşan bir ülkedir.Bask ülkesi, Katalunya ve Galiçya etnik temele dayanan özerklik söz konusu olan bölgelerdir.İspanya anayasasına göre; Bask ve Katalanlar farklı milliyetler olarak tanınmakta ancak İspanya ulusunu oluşturan bileşenler olarak nitelendirilmektedir.Özerk bölgeler bir federasyon oluşturması anayasaya göre yasak olduğu için İspanya üniter bir devlet statüsündedir. Etnik gerilimi azaltmak için özerk bölge modeli benimsenmiştir.Bask ve Katalan bölgesi , İspanya’nın diğer bölgelerine nazaran en zengin bölgelerdir.(Sönmez-a,2012:53-54)

⁹ Manifesto, birinci bölümünde Sınıflı Toplum ve Sömürgecilik Tarihi, ikinci bölümünde Kürdistan Toplumu ve üçüncü bölümünde Kürdistan Devrimi bilgilerini içermektedir.(Scribd, [web],2010).

göre; PKK terör örgütü, Türkiye'nin doğu ve güney doğusunda, Marksist-Leninist ideolojiye dayalı bağımsız bir Kürt devleti oluşturmak amacı ile ayaklanma ve terör faaliyetlerine gerçekleştirmek üzere kuruldu. Doğu ve güney doğu bölgesinde yaşayan vatandaşlarımızın ayrı bir Kürt ırkına mensup olduğu , Türk devleti tarafından sömürüldüğü propagandası yaparak silahlı eylemlere halk desteğini sağlamaya çalışmıştır. Parti programına göre, gelecekte kurulacak bağımsız devletin toprakları halen dört sömürgeci emperyalist devletin (Türkiye, İran, Irak,Suriye) işgali altındadır. Örgüt kurucuları olan Abdullah Öcalan, Kesire Yıldırım, Haki Karer, Cemil Bayık ,Kemal Pir'in iddialarına göre, sözde Kürdistan denilen bölgenin en büyük parçası Kuzey Kürdistan olarak adlandırılan 22 ili kapsayan Güney doğu ve Doğu Anadolu bölgesidir ve amaçları tüm bu toprakları birleştirerek, sömürgeciliğe son verip, bağımsız, demokratik ve Birleşik Sosyalist Kürdistan'ı kurmaktır. (Aktan ve Koknar, 2005 :262)

Abdullah Öcalan yakalandıktan sonra Devlet Güvenlik Mahkemesi savcılar tarafından İmralı Cezaevi'nde alınan ilk ifadelerinde bağımsız Kürt devleti kurma düşüncesinden vazgeçildiğini, Cumhuriyet'in kuruluşunda rol almış bir halk olarak siyasal, kültürel, sosyal ve ekonomik özgür olduğu bir ortam içinde bir arada yaşayabileceğine karar verdiğini ifade etmiştir.(Özkan, 2000:211) Yazılı savunmasında ayrılmış bir Kürdistan'ın bölgedeki diğer güçlerin kontrolü altına gireceği, en iyi çözümün Türkiye'nin genel Misakı Milli sınırları içerisinde özgürlük ve bağımsızlığın gerçekleşmesi olduğunu yenilemiştir. Siyasi savunmasında, PKK programının temelini oluşturan sömürge teorisini temelden reddetmiştir.Türklerin ve Kürtlerin birlikte yaşama zorunluluğunu esas almıştır. Amacını ulusal ve üniter devlet içerisinde “demokratik cumhuriyet “, Kemalist Devrim'in tamamlanması olarak gören değinmelere de yer vermiştir. Atatürk milliyetçiliğini, Ziya Gökalp'ın Türklerle Kürtler yazısındaki görüşlerini bütünüyle benimsediğini belirtmiştir. Bu açıklamalar Kürt kitleleri içinde kardeşlik ve birlik yönündeki eğilimleri güçlendirmiştir. (Sakık, 2012:103) Tekil (üniter) devlet içinde, Mustafa Kemal'in 1919-1924 siyasetiyle çözmeye yönelik açıklamaları PKK yayın organlarında yazılmıştır.2008de PKK Tüzüğü bu görüşler ekseninde düzenlenmiştir.

26 Ağustos 2008 tarihinde yapılan, 10'uncu kongresinde PKK tüzüğü, örgütün amacını “ *demokratik, ekolojik ve cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması ve bilimsel demokratik sosyalizm çizgisi temelinde demokratik konfederal yapılanmayla Kürt ulusunun öz demokratik yönetimini ve birliğini* “ geliştirmek olarak belirtmiştir. (PKK Tüzük, [web],

2008) Parti programında değişiklikler yapılmış olmasına rağmen programın 3.bölümünde yer alan “ *Kürdistan Devriminin Özellikleri ve Görevleri* “ aynen korunmuştur. 2005 yılında hapishanede yatan terörist başı Abdullah Öcalan’ın verdiği talimatla oluşturulan ve PKK anayasası niteliğindeki Kürdistan Topluluklar Birliği-KCK sözleşmesinde de Kürdistan Devrimin Yolu Manifestosu’nda yazan bilgiler tekrarlanmıştır. Sözleşmenin 36.maddesinde “*PKK’nın KCK sisteminin ideolojik gücü olduğu ,önderlik felsefe ve ideolojisinin hayata geçirilmesinden sorumlu olduğu*” belirtilmesi manifestonun temel alındığının göstergesidir. (Deligöz, 2012:186)

26 Ağustos 2008 tarihinde yapılan, 10.kongrede PKK programı, paradigma kavramı altında devlet,iktidar, savaş,ulus, ulus-devlet kavramlarına yeniden bir tanımlama yapmak suretiyle yenilenmiştir. Sözde bilime ve ahlaka dayalı açık demokratik bir toplum, devletçiliğe karşı, burjuva ulus anlayışını yok sayan, özgürlük ve eşitlik temeline dayalı komünal bir toplum biçimi yaratma kavramları ön plana çıkarılmıştır. (PKK Tüzüğü,[web]2008) Yeniden yapılandırmasını Demokratik Konfederalizme dayandırmaktadır. Özünde iki temel unsur vardır ;

(1)Ulusal (PKK fikrini benimseyen Kürtlere özgü) olması; Sömürgeciliğin (Türkiye Cumhuriyeti devlet uygulamaları) siyasal, askeri, ekonomik ve kültürel alandaki hakimiyetini hedef alma.

(2)Demokratik Olması; Ortaçağdan kalma feodal,komprador, aşiret, mezhep ve kadının sömürölmesine neden olan çelişkileri kaldırmak. Bu çelişkiler çözüldükçe toplum demokratik bir nitelik kazanacaktır. Demokratik halk yönetimi esas alınarak, bağımsız bir ekonomik yapı inşa etmek, Kürtçe eğitim veren okullar açmak, Kürtçenin anadil olmasını sağlamak.

Terör Örgütü, kurulduğu yıllardan itibaren başta Marksist-Leninist, günümüzde Reel Sosyalizmin sorunlarının örgüt lideri Öcalan tarafından aşılarak, yeniden oluşturulduğu tarım-köy toplumuna ve komünal demokratik değerlere dayalı Demokratik Sosyalizm ilkelerine uygun bir Kürt devleti kurmak olan nihai hedefine ulaşmak için dört aşamalı bir strateji ortaya koymuştur; ilk aşamada kültürel ve sosyal bazı hakların temin edilmesini , ikinci aşamada özerk veya federasyon tipi bir yönetim sisteminin oluşturulmasını, üçüncü aşamada, Türkiye topraklarında sözde Kuzey Kürdistan devletinin kurulmasını, son aşamada ise bağımsız ve

birleşik, sözde Büyük Kürdistan Devletinin oluşturulmasını ön görmüştür. Tabanının Türkiye Cumhuriyeti Kürt kökenli vatandaşlarından oluşmasını istediği planlı ve örgütlü *Uzun Süreli Halk Savaşı* stratejini benimsemiştir. 1960'lı yıllarda sol görüşlü gençlerin benimsediği *Kesintisiz Devrim* fikrinin silahlı mücadele biçimidir.

c. Örgüt Lideri Abdullah Öcalan -Önderlik

PKK terör örgütünün temel unsurlarından biri örgüt lideri Abdullah Öcalan'ın kendisidir. PKK terör örgütünü diğerlerinden en ayırıcı özelliğin Önderlik temeline dayalı bir hareket olduğu örgüt yazılarında belirtilmektedir. Öcalan, kurumsallaşmış bir kişiliktir. Gücü kendisinde merkezileştirmiştir. (Sakık, 2012: 113,117) Terör örgütünün temel karakteristik özelliklerini kendisini yaratan, Abdullah Öcalan'dan almıştır. Öcalan'ın yaşamı tüm örgüte katılanlar için bilinmesi gereken bir konudur. Stratejik önder olarak, kendi yaşantısının, fikirlerinin örgüt üyeleri tarafından benimsenmesini ve uygulanmasını militan kimliğinin kazanılmasında temel ilke olarak saptamıştır.

Amiral Mark Lambert Bristol tarafından, Amerikan Dışişleri Bakanlığı'na Kürt ayaklanmaları ile ilgili 20 Şubat 1972 tarihli gönderdiği yazının Askeri Ataşe raporunda (Mumcu, 1995 :33-34);

“...Kürt akımı ciddiye alınmamalıdır. Kürtler bir lider bulamamışlardır. İstanbul'da bulunan iki Kürt derneği (Teali ve Teşkilat) uzun uzun tartışmakta, ancak ortaya bir lider çıkaramamaktadır. Süleymaniye'de bulunan Kürt Kongresi , bir başkan seçmek ve bir program üzerinde birleşmek için çağrıda bulunmuş, ancak Kürt aşiret reislerinin üçte ikisi bu çağrıya katılmamışlardır. Askeri ve siyasi liderlikten yoksundurlar....”

vurgulanan askeri ve siyasi liderlik olgusu ve bir program dahilinde hareket edilmesi boşluğunu, Abdullah Öcalan yerine getirmektedir.

Öcalan'ın önderliğindeki her değişim ve dönüşümü kendi yaşantısındaki üç temel doğuş olarak değerlendirilir. İlk doğuş doğal olan doğumdur ve etrafı olduğu gibi kabul eder. İkinci doğuş PKK örgütünü yaratmaya karar verdiği zamandır. Son dönem ise devletçi yapıya alternatif geliştirerek kendine özgü modelinde yaşamaya başlamasına karar verdiği dönemdir. Bu model genelde devlet odaklı, özelde kapitalist modern yaşamdan kopuştur. (Kaytan, [web])

2010) Öcalan'daki her değişim aynı zamanda PKK' da değişimdir. Örgütün sona erdirilmesinde bu nedenden dolayı Abdullah Öcalan kilit unsurdur.

Öcalan ailesinin soyu konusunda çelişkili bilgiler bulunmaktadır. Türk istihbarat birimlerine göre Aslen Ermeni kökenli ve adının "Artin Aramyan " olduğu belirtilmektedir. (Aydın,[web] 2007) 1947 yılında Şanlıurfa ili, Ömerli Köyünde Üveyiş (Türk) ve Ömer (Suriyeli bir Ermeni) isimli şahıslardan yoksul bir köylü ailesinin, dördü kız olan yedi çocuğundan biridir. Öcalan, bulunduğu ortama göre annesi Türkmen, kendisi Ermeni veya Kürt olduğunu söyleyebilmektedir.(Sakık, 2012:22) Abdullah :APO ismi Alevilerde önemli bir konumda olan Dede isminin karşılığı olduğu için özellikle seçildiği tahmin edilmektedir. (Şehirli, 2000 :267) Babasının Suriyeli olmasını, Suriye'de kaldığı süre içinde iyi kullandığı söylenebilir.

1970'de Diyarbakır'da Tapulama ve Kadastrolama memuru olarak görev yaparken, 1971'de İstanbul Hukuk Fakültesinde öğrenimi için tayinini Bakırköy'e aldırır. Öğrenimi sırasında silahlı mücadele yöntemini benimsemeyen ve halkların kardeşçe ve eşitçe yaşamaları için mücadele eden Doğu Devrimci Kültür Ocakları'na (DDKO) üye olarak, Kürtlerin Bajari (kentli ya da kent soylusu) sınıfının temsilcilerinden Musa Anter ve Hikmet Kıvılcımlı'nın fikirlerinden etkilenmiştir.(Alış,[web],2010) DDKO'ndan arkadaşları ile birlikte, Doğu sorununun silahlı mücadele ile çözülebileceği fikrini yaymaya çalıştıkları için ihraç edilmişlerdir.(Gürses,1997 :76-77)

Marksist-Leninist görüşlü Türkiye Halk Kurtuluş Partisi (THKP-C) örgütünün kurucusu, lideri ve ideologu Mahir Çayan ile yakınlaşmaya başlar. 1972 yılında Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni burslu kazanır ve üniversitede THKP-C sempatzanı gibi hareket eder. 7 Nisan 1972'de Mahir Çayan'ın Kızıldere'de öldürülmesini protesto mitingine katılır ve burada bildiri dağıtmaktan tutuklanır. Mamak Askeri cezaevinde yedi ay hapis yatar. Hapishane de çeşitli sol örgüt üyeleri ile yaptığı görüşmeler sonucunda PKK fikrini oluşturmaya başlayan Öcalan, 1973 Nisanında Ankara'da Çubuk Barajı'nda bir grup Doğu kökenli arkadaşı ile birlikte yaptığı toplantıda örgütün ilk adımını atmıştır. Önceleri Türk solu içerisinde varlıklarını sürdüren bu grup, bu tarihten itibaren Güney doğu, geri kalmışlık, yoksulluk sorununa öncelik veren bir tutum içine girmişlerdir. Arkadaşlarına bir parti kurup, gerilla yöntemleri ile ayaklanma hazırlamak gerektiği konusunda fikirlerini açıklayarak yandaş toplamaya başlamışlardır.

Öcalan'ın Siyasal Kürtçülüğe yönelmesi, 1974 yılında kurulan Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği (ADYÖD) üyesi olması ile başlar. 1976'da Şanlıurfa örgütlenme sorumlusu olarak bölgeye gider. Öcalan'ın kendisine tema yaptığı konu Güneydoğu olarak sınırları çizilen sözde Kürdistan'ı, Türkiye sömürgesi olarak algılaması ve amacının Mahir Çayan'ın devrimci şiddet metodunu kullanarak bu sömürge durumuna son verilerek bölgede bağımsız bir Kürt Devleti kurmak ve bunu sağlamak için gizli bir örgüt kurulmasıydı.(EGM, 1999 :42)

1977 Ocak ayında Ankara Mimar ve Mühendisler Odası'nda yapılan toplantı ile örgüt amacını ilk kez ilan ederek, "Kürdistan Devrimcileri " adını aldı. 1978 yılında Kesire Yıldırım ile Ankara'da evlendi. Okul hayatları yarıda bırakarak, Diyarbakır'a yerleşip partileşme çalışmalarına başlamıştır. (Özcan , 1993 : 38-39)

Bu dönem Marksist Kürt örgütlerin bölgede hakimiyet kurmak için kendi aralarında çatışma içerisinde oldukları dönemdir. Apocular ya da Kürdistan Devrimcileri, Özgürlük Yolu ve Devrimci Demokrat Kültür Derneği taraftarları Diyarbakır'da çatışırken, Mardin'de Kürdistan Ulusal Kurtuluşçular, Tunceli'de Halkın Kurtuluşu militanlarıyla çatışmaya girmişlerdir. Öcalan bu süreçte kendisinden başka bir örgüt tanınmaması ve tekeli elinde tutmak için bu mücadelenin içerisinde yer almıştır. 1978 yılı aynı zamanda kırsala açılma ve silahlı çatışma ile korkutarak yandaş aşiret kazanmaya çalışılma yılı olmuştur. İsyanı bir geleneğe sahip Diyarbakır ilinin Lice ilçesinin Ziyaret köyünde üç gün süren toplantı sonunda Kürdistan İşçi Partisi'nin (PKK) kurulması kararlaştırılmıştır. 1979 Temmuz ayında Celal Bucak'a yapılan saldırı ile örgütün kuruluşunu ilan etmişlerdir. (Ersever, 1993 :43-50)

Öcalan, otorite olmak için silahlı şiddeti daha PKK kurulmadan benimsemiştir. 1978 Manifestosunda Orta Doğu'da bir Kürt devletinin kurulması için önerdiği metot Büyük İskender'e atfedilen *Gordion Düğümü*, yani çözümü zor bir sorunun kaba kuvvetle halledilmesidir. Kaba Güç teorisi olarak adlandırdığı silahlı şiddeti faşistlik olarak görür ama en çok uygulayan kendisidir. Demokrat-demokrasi-özgürlük gibi kavramları teorik olarak metinlerde kullanmasına rağmen pratikte inkar ve inat kişilik özelliklerini barındıran *Narsist*¹⁰

¹⁰ Narsist liderler kendi gözlerinde nefes alıp yürüten yeryüzü tanrılarıdır. Yaşam ya da ölüm olaylarına tek bir cümleyle karar verebilmektedirler. En büyük korkuları güçlerini kaybetmeleri, ölüm ve etrafındaki herkesin kendilerine düşman olmasıdır. Güçlerinin ve şehvetlerinin bir sınırı yokmuş gibi davranırlar, sayısız insan

bir liderin tüm özelliklerini yansıtarak onun dışındaki düşünce, karar ve yetkilendirme yapma imkanını despotik bir şekilde engeller.(Sakık,2012 :80-87) Yazılarında silahlı şiddet sadece iktidara ulaşmak için bir araç değildir. Kendi varlığı ve devamlılığı için iktidarın şiddeti elinde bulundurması ve uygun zamanda kullanılması gerektiğini söyler. (Ortadoğu 4 pkkonline,[web],2010)

PKK'nın örgüt içine dönük şiddeti *Antep Hizbi* adı altında kurumsallaşmıştır. Farklı bir yerde olmak, farklı düşünmek ihanet olarak kabul edilmekte, bu davranışları sergileyenler örgütten ihraç veya öldürülme ile cezalandırılmaktadır. Hain ilan ederek imha edilmeleri için örgüte emir vermiştir. "...*Keşke Hitler olsaydı da bunların hepsini fırınlarda yaksaydı...* " diyecek kadar ileri gitmiştir. (Öcalan, 2002 :118). PKK'nın IV.Kongresi'ndeki Öcalan'ın (Öcalan, 1993c :142) ;

"..partiye bağlı olan, ölümü hak etmedikleri halde ölümle cezalandırılan çok sayıda kişi vardır. Bazılarının itibarlarının iade edilmesi de karar altına alınmalıdır.."

sözleri örgüt içi öldürmelerin olduğunu doğrulamaktadır. PKK tarafından öldürüldüğü iddia edilen Hikmet Fidan, PKK'nın terör eylemlerine karşı çıktığı ve özeleştiri yaptığı için tasfiye edilen isimlerinden biridir. Murat Karayılan ve Kandil Dağı'nın iki numaralı ismi Cemil Bayık da, Öcalan'ın izinden örgüt içinde birçok cinayetten sorumlu tutulmaktadır.1992 de bir mağarada 17 militanı, yaralı oldukları ve ele geçirilmemeleri için Bayık'ın öldürttüğünü Öcalan belirtmiştir. (Faraç, 2008: 26) Eski PKK üyesi Şemdin Sakık, Lübnan Bar Elias'taki çiftlik ve Bekaa Vadisi'ndeki kampın civarında, yapılacak bir kazıda tek kurşun deliği olan örgüt militanları cesetlerine ulaşılabilceğini belirtmiştir. Terör örgütünün bu infazlarının bir insanlık suçu olduğunu kitaplarında yazmıştır. (Sakık, 2012:163-164)

Abdullah Öcalan'ın kardeşi PKK Kongra-Gel'in Genel Başkan Yardımcısı Osman Öcalan , kardeşi yakalandıktan sonra örgütten kopan ilk kişi olmuştur. Bazı PKK üst düzey yöneticileriyle birlikte Yurtsever Demokratik Parti'yi (PWD) kurup silahlı mücadelenin son verilmesini istediği için örgüt tarafından yargılanıp idam cezası almıştır. Abdullah Öcalan tarafından affedilerek cezası uygulanmamıştır.

öldürebilirler. Narsist liderler halklarının gereksinimlerini göz önüne almadan kendilerini öne çıkarmaya ve her şeyi istedikleri gibi. yönlendirmek için başkalarından yararlanmaya çalışırlar. Gerçek dışı güç, aşk ya da ideal aşk düşünceleri geliştirirler. Sergiledikleri üstünlük tavırlarının altında derin bir güvensizlik vardır.

Abdullah Öcalan yazdığı *Kürdistan'da Zor'un Rolü* isimli kitabında şiddet eylemlerini zor kavramına dayandırmıştır. Makyaवेल्लि'nin “*Düşmanınızı kesin denetim altında bulundurmak istiyorsanız, çok şiddetli bir baskıyla beraber, ona zaman zaman zorun gücünü*” gösterin ifadesini benimsediğini görüyoruz. (Öcalan-i,1993:9) Zor'un ilerici ve gerici yanları olduğunu iddia eden Öcalan, ekonomik ve toplumsal gelişmeyle uygunluk teşkil ettiği durumlarda her türlü şiddet uygulaması geçerlilik kazanmıştır. (Öcalan ,1982 : 27) Temel taktik zora dayalı bir devrim anlayışıdır. Halkın ayaklanması, gösterileri ve halkın düzeni zorlaması da bir şiddet olayı olarak görülmekte ve zoru simgelemektedir. Silahlı şiddet olarak görülen dağ kadrosu ise siyasal şiddet olarak görülen halkın cephesel çıkışıdır. Silahlı olanına gerilla, silahsız olanına da siyasal zor denmektedir. (Öcalan,1993a:149) İdeolojisi ihtilalcı bir şekilde siyasal egemenliği, otoriteyi devletten almak olduğu için, devletin silahlı gücüne karşı yine silahla mücadele edilmesi şarttır. Türk etnik kimliğe dayalı devlet otoritesinden bağımsız olmak için silahla mücadele verilerek kendi otoritesini kurmak zorunluluktur.

Öcalan'ın liderliğini pekiştiren kitle olarak seçtiği grubun eğitilmiş olmaması, genç ve yoksul olmasının etkinliği önemlidir.Öcalan kendi kendilerini yönetebilecek yeteneğe sahip olamayacaklarını, güçlünün karşısında boyun eğen, onlar adına düşünme ve yönetme yeteneğine sahip tek kişi olduğunu yazılarında vurgular. PKK liderinin verdiği kararların önemini “Parti öncülüğü, bütün faaliyetlerimize, ekonominin inşasından bütün askeri faaliyetlere kadar, egemen kılınmıştır “ şeklinde belirtmiştir. (Öcalan, 1993c:244)

Kitlenin duygularını körüklemek ve psikolojik baskı altında tutabilmek için sürekli aşağılayarak onlara birer hiç olduklarını, örgütün amacına asla ulaşamayacağını daha fazla özveride bulunmaları gerektiğini vurgulayan ve lider egemenliğinin tartışmazlığını ortaya koyan söylemler yapmıştır. Parti üyesi olan militanları beğenmeyen, orta sınıfa geçtikleri için ciddi eleştiren ve aşağılayan Öcalan, örgüt mensuplarına yönelik yaptığı bir konuşmasında (Çürükaya, 1994 :61);

“ ...Kafanız taşlaşmış. Disiplin nedir, emir nedir, talimat nedir, bilmiyorsunuz. Bir küçük grubu bile yönlendiremiyorsunuz. Daha on tane koyun bile güdemiyorsunuz. Siz serserisiniz.”

gibi psikolojik baskı yöntemlerini kullanarak adanmışlık duygularını pekiştirmektedir. Sevgi ve aşk sadece PKK'ya duyulabilir. Bireysel mutluluk yasaklanmıştır. Terör örgütü içinde var

olan militanlara yönelik sevgi olmadığı Öcalan'ın şu sözlerinden anlaşılabilir; “ .Her biriniz bir dinamit kurumu gibisiniz. İstedğim yerde patlatacağım bir silahtan farksızdır.” (Öcalan, 2002: 264) İntihar bombacılarının patlayıcının pimini çekmeden önce mağdurlarının insanlıktan çıkmış oldukları saptanmıştır. Bireysel kimliğinden çıkmış militan önderin liderliğinde aldığı eğitimle kolektif şiddete başvurarak hem kendisini hem de düşman gördüğü gruba zarar verebilmektedir. Hem kendi hemşerisine hem de ülke içindeki diğer insanlara sürekli nefret etmeyi telkin eden bir örgüt, Kürt kökenli vatandaşlarımızı sevgisiz, ruhsuz, kendi tabiriyle cüce kalmış bir kimlik içine sokmuştur

Öcalan karşılaştığı iftiraları, haksızlıkları, tutuklamaları acılarına göğüs germesi gereken bir kahraman gibi göstererek sevgi kazanmaya çalışmaktadır. Kültürün yaratıcı gücünün mitolojik gerçeklikle ilişkisinden yola çıkarak psikanaliz imgelemeleri kendisinde tanımlar. Mitoloji hakikatin bir söylem biçimi olduğundan, Öcalan için önemli metinlerdir. Yazdığı metinlerde kimi yerde kendini Mezopotamya'nın Uruk medeniyetinin korkusuz, ölümsüz olmak isteyen, yarı insan yarı tanrı ve yenilmez savaşçı Gılgamış Kralı veya Yunan Mitolojisindeki tarihte ilk devrimci kabul edilen ve geleceği gören Prometheus olarak tanımlar. Kendini gücünü yaşamdan alan ve sabırlı kişilik olarak Hz. İsa ile özdeş kılar. Yazılarının bir kısmında Hz. İsa'ya yönelik övgüler vardır. Hz. İsa'nın Roma zulmünün yoğunlaştığı bir dönemde kurtarıcı olarak çıkması ile kendi konumu arasında benzerlik kurar.(Öcalan-1, 1993: 24) Örgüt üyesi Sakık'a göre Hz İsa şiddet konusunda; biri yanağınıza vurduğunuzda diğer tarafı çevirin sözlerinin sahibi, kişiliğinde ve sözlerinde hümanizm görülebilen, sonuna kadar basit ve yalın bir yaşam sürdürmesi ile Öcalan arasında bir benzerlik bulunmaktadır olduğunu belirtmiştir.(Sakık,2012:275)

Militanlarına yönelik yaptığı bir konuşmada yıkılmaz bir kişiliği olduğunu, sabırlı ve haklı olduğunu belirtmiştir.(Öcalan, 2002 :80) Hapishaneden avukatları aracılığıyla yaptığı açıklamada, Nietzsche'nin “*öldürmeyen şey beni güçlendirir*” sözü ve tutuklu bulunduğu İmralı'da çekilmiş ayaktaki pozu,yine bir konuşmasında “ *..en zayıf dönemde bile yürüyüşüm güçlü olmuştur...*” sözü kendisine bağlı olan militanlar üzerinde yıkılmaz kişiliğini doğrulayıcı ve mücadeleyi sürdürücü, motive edici bir etki yaratmak amaçlıdır. Hz. İsa gibi eski Roma İmparatorluğunun devam gibi görünen ABD'ye karşı çıkacak kadar güçlü olduğunu militanlarına belirtmiştir.(Öcalan, 2002: 40,83)

Marksist Louis Althusser'e göre “ *Felsefe halkın teori alanındaki sınıf mücadelesini temsil eder* “. (Çayan, 1992 :100) Felsefe kelimelerle dövüştür. Sınıf mücadelesinin gerçekleri kelimeler tarafından temsil edilen, fikirler tarafından temsil edilir. Bilimsel ve felsefi akıl yürütmelerde kelimeler (kavramlar, kategoriler) bilginin araçlarıdır. Siyasi, ideolojik ve felsefi mücadelede kelimeler aynı zamanda silah veya patlayıcı yerine geçebilir. Öcalan'ın da felsefeye verdiği önem bu görüşlerden de etkilendiğinin bir örneği olarak verilebilir.

Öcalan'ın siyasi önderlik yaparken benimsediği felsefeci tarzı, Platon'un *Devlet* kitabında filozofların hakikate ilişkin konuşurken, mevcut yapıyı değiştirecek ve gerçek bir toplumsal yapının inşa edilmesini sağlayacak kişilerin filozoflar olduğu görüşünden esinlenmiştir. Platon'un bu kitapta öne çıkardığı temel noktalar şunlardı ; Bir devlette filozoflar kral ya da önder denilen kişiler gerçekten filozof olmadıkça yani akıl gücü ile devlet gücü birleşmedikçe sorunlar devam eder görüşündedir. Filozofun *Diyalektik Yürüyüşü*, diyalektik yöntemi ile akıllı kullanarak her şeyin özünün bilgisine ulaşmaya çalışılmasıdır. Filozofun kendi devlet tasarımını açık bir şekilde açıkladığı zaman kitle büyük oranda itiraz edemeyecektir. Filozof kavramsal düşünen bir kişidir. Bu şekilde düşünebilen kişi diğer kişilerden ayrı durur ve daha üstün bir konumda yer alır. Hakikatin özüne ulaşmak filozofa ayrıcalıklı bir yer sağlayarak , devlet yönetiminde söz söyleme hakkına sahip olmasını gerçekleştirir. (Platon,2006:208)

Felsefeci olarak en benimsediği kişi, Nazilerin görüşlerine düşünsel temel sağlayan Friedrich Nietzsche'dir. Germen ırkının, Hitler'in üst ırk tezinin temelinde bu felsefecinin görüşleri yer alır. Nietzsche'nin Nihilist felsefe temelinde Zerdüştlük bağlantılı özdeyişler (aforizmalar) yeni bir insan tanımlamaları ve Kapitalist modernitenin insanlık ve çevre üzerindeki yıkımından kaynaklanan karşıtlığı, Öcalan'ın kendi kitlesini yaratırken aldığı birey modeline ve Modernite alternatifi Demokratik Modernite kavramı için esin kaynağı olmuştur. Nietzsche'nin *Üst İnsan* kavramını temel kişilik ilkesi olarak kabul eder. Üst insan eski değerleri hiçe sayan, her türden boyun eğmeyi ret eden, insanın kendisinin inşa edeceği, kendisine karşı katılık derecesinde dürüst olacağı bir Kürt birey modeli, Öcalan'ın geliştirmiş olduğu demokratik uygarlık sisteminin temel unsuru olacaktır. Üst insan hedefinde her tür kölelik, çevre yıkımı ve kimliksizleştirme karşıtlığı sağlanacaktır. (Öcalan, 2011a: 121,243) Abdullah Öcalan'ın Kürt halkını tanımlamak amacıyla kullandığı “düşürülmüş halk” kavramı üzerinden, PKK'nın bu düşkünü tasfiye edecek olan hareket olduğunu sürekli vurgulamıştır. (Gündoğan,2012:121) Özgürlüğü tutsak edilmiş, tüm hakları elinden alınmış,

itilmiş, horlanmış, yok edilmeye çalışan bir halk olarak tanımlayarak, terör örgütüne insan kazanmak ve onlara bu açılardan yaklaşılarak motive etmeye çalışmaktadır.

Kültürü, insan ile değişen bir olgu olarak ele alır. Kültürel değişim toplumsal yapı ve kuralları tarafından belirlendiği için, PKK'nın son olarak benimsediği ekolojik-cinsiyetçi yeni bir toplum paradigmasıyla yeni bir kültür ortaya çıkacaktır. PKK yeni bir toplum modelidir.(Devrimci Kültür, 2009 :109)

Öcalan da Lenin ve Mao'nun çizgisinde Marksist ideolojinin temel kitaplarını okuyarak , terör örgütü için siyasi bir program oluşturmuştur. Marx'ın 11 tezine uygun olarak, filozofların dünyayı yorumlamanın dışında dünyayı değiştirmek gerekir düşüncesi ile yeni bir Kürt kimliği ve Kürt toplumsal yapısı yazılarında inşa etmiştir.Demokratik uygarlık felsefesini geliştirmiştir. Demokratik Uygarlık kavramı ve bu kavramın siyasi ve ideolojik programları, stratejik ve taktik ilkelerini belirleyen kişi olmuştur. Terör örgütünün tüm siyasi yol haritasını belirleyen kişi olarak demokratik toplumu kapsayan demokratik cumhuriyet mücadelesinin önderlik gücü, ona oluşturacağı toplumu yönetme liderliğini sağlamıştır.

ç.Terör Örgütünün Temel Yapılanması

Terör örgütü, halk savaşlarının 3 temel unsuru olan Parti PKK (Kürdistan İşçi Partisi), Cephe ERNK (Kürdistan Halk Kurtuluş Cephesi) sonradan DHB Demokratik Halk Birlikleri ve ordu ARGK (Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu) örgütlenmesi şeklinde bir yapılanmayı benimsemiştir. Marksist-Leninist ideolojiyi benimsediği dönemde, Leninist parti ve cephe örgütlenmesi iki önemli temel unsurlardan sayılmıştır.

Parti; Kürdistan İşçi Partisi (PKK) dır. Leninist ideolojide iktidarın ele geçirilmesinde önemli bir göreve sahiptir. İdeolojik fikirlerin kitlelere benimsetilmesinde etkilidir. PKK-Kürdistan İşçi Partisi, tekelci kapitalizmin karşıtlığını savunan Marksist-Leninist ideolojinin iki temel kavramını *işçi* ve *parti* ve hedeflenen coğrafi yer adı Kürdistan, örgütün isminde yer vererek etkileyeceği kitlelerin niteliğini de belirlemiştir. Hiyerarşik bir örgütlenme yapısına sahip, en tepede önderlik Öcalan, onun altında merkez komitesi yer alır. Partilerin toplumsal devrime öncülük edeceği kararlaştırılmıştır. Devrimci şiddete dayandırmak, planlı,örgütlü yanını geliştirmek demektir. Leninist parti modeli demokratik merkezîyetçilik esasına göre çalışır. Bu model aynı zamanda burjuva partilerinin de özelliğidir. Alt-üst,yerel-ülke çapında

yönetim birimleri vardır. Kararlar çoğunluğun eğilimine göre alınır. Azınlık çoğunluğa tabiidir. Leninist parti modelini eleştirmek, partinin öncülük konumunu eleştirmekle eş değer olduğundan kabul edilir bir tutum değildir. (Saral ,2012: 297)

Öcalan’a göre parti öncüllüğü plan geliştiren ,hazırlık yapan, bu tutumla isyancı kalkışa geçmesi gerekenleri isyana kaldıran, silahlı kadroya çekmesini bilen, örgüt ve eylem biçimlerini ayarlayan bir çaba içerisinde olma ve bu çabasını sürekli kılmadır.(Öcalan,1993a: 150) Halk kendi başına isyan edemez, onun isyan duygularına tepkilerine ifade olabilmek için parti önderliği gerekmektedir. 1992’de Hilvan-Siverek ve Nusaybin-Cizre direnişleri ve son dönemde Hakkari Yüksekova olayları bu şekilde gerçekleşmiş örneklerdir.

Cephe faaliyetleri özünde siyasal bir faaliyet olarak tanımlanmaktadır. Silahsız yürütülen faaliyetlerdir. Cephe bir halk örgütlenmesidir. Bir ulus yaratmak için cephe örgütlenmesi şarttır.Cephe bir ulustur.Parti halk tabanına sahip olduğu noktada cepheleşir. Halk cepheleştiği oranda partinin kitlesi olur. Cepheleşme için parti öncüllüğü gerekmektedir. (Öcalan,1993a:179) 21 Mart 1985 tarihinde çeşitli toplum kesimlerinde cephe örgütlenmesini gerçekleştirmek üzere ERNK bu amaçla kurulmuştur.Örgütsüz hiçbir Kürt ferdi kalmayacak ilkesine dayanmaktadır.Örgütlenme en alt yapıdan yukarıya doğru olur.İlk kurulduğunda PKK’nın siyasi kanadı olan ERNK’in, görevinin yurt içerisinde verecekleri mücadelenin yanı sıra, örgüte eleman kazandırmak, lojistik ihtiyaçlarını karşılamak, kırsalda silahlı mücadele yürüten militanları ile koordineli bir şekilde çalışmak olarak planlanmıştı. “Kürdistan Ulusal Kurtuluş Problemi ve Çözüm Yolları” isimli ERNK kitapçığında teori düzeyindeki ilke ve hedefleri şu şekilde belirlenmiştir (Temizöz,2012:160-161);

Sözde Türk sömürgeciliğinin sona erdirilmesi ile ilgili;

- Türk güvenlik güçlerinin bölgede faaliyetlerine son verilmesi,
- Devletin tüm idari kurumlarının sona erdirilmesi,
- Devletin tüm ekonomik kurumlarına el konulması,
- Devletin eğitim kurumları sona erdirilerek, Kürt dili ve kültürünü geliştirecek kurumların hayata geçirilmesi,
- Büyük tüccar ve toprak ağalarının mal varlıklarına el konularak kamulaştırılması.

Sözde Halk iktidarının kurulması için;

- Ulusal meclis ve halk hükümetinin kurulması,

- Mülkiyeti PKK yönetiminde olmak üzere topraksızlara toprak verilmesi, kapitalist ekonomik sistemden bağımsız bir ekonomik örgütlenme,
- Kürt dili ulusal dil olarak kabul edilerek, buna dayalı eğitim ve kültür kurumlarının geliştirilmesi,
- Türk devlet sisteminden bağımsız bir yargı sisteminin geliştirilmesi,
- Temel insan haklarının güvence altına alınması,
- Türk toplumu içinde adeta farklı bir grup yaratarak, kolektif haklar temelinde Ulusal Azınlık olarak nitelendirilmek,

Halka giderken devletin zayıf olduğu bürokrasinin iyi çalışmadığı izole yerler öncelikli seçilmiştir. Terör örgütü bölgedeki Kürt kökenli Türk vatandaşlarını cephe örgütlenmesi içine çekerek devlete karşı isyana teşvik etmeyi amaçlamıştır.Kürtler ancak Türklere düşman yaparak gerçekleştirebileceğini düşünmüştür. A.Öcalan'ın kamplarda Türkler hakkında “ düşman, barbar, cüce, istilacı, gaspçı, ruh derinliği olmayan, yıkıcı, hileci, acımasız” kelimelerini kullanarak düşmanlık yaratmaya çalışmıştır.(Saral,2012:294) Türkiye içerisinde yaşayan Kürt nüfusun yarısına yakını Türkiye büyük şehirlerinde kendi kaderleri ile baş başa olduğu değerlendirilmesi yapılarak ulusal kurtuluş mücadelesinin Kürt nüfusunun içine çekilmesini sağlamak temel amaçtır.Böylece örgütün etki alanı büyüyüp yayılacak, şiddet artan bir ivme ve yoğunluk kazanarak örgütün silahlı güçlerini besleyen kitleler ele geçirilecekti. 2000 yılında 7.Kongreden sonra yapısal değişiklik gereği Demokratik Halk Birlikleri (DHB) olarak değiştirilmiştir. Cephe sistemine yeni bir üyenin alımı, cephe de görevli en az iki üyenin teklifi ile olur.Cephe de faaliyetler tam bir gün üzerinden yürütülür.İdeolojik yanı güçlü kişiler görev alırlar.(Temizöz,2012:162-163)

Halkın öz savunması halkın kendi milisi ile yapılan savunmadır.Halk çeşitli seviyelerde komiteleşerek örgütlenme esasına dayalıdır.Şehir komiteleri,mahalle komiteleri, köy komiteleri, milis güçleri olarak örgütlenmeleri düşünülmüştür.Kırsal da üs dağ ise şehirlerde evdir. Şehirlerde gizlilik içinde haberleşme sağlanırken, konferans ve toplantılar kamufle edilerek yapılmaktadır.Şehir komitelerinin görevleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir (Temizöz,2012:164);

- Dağdaki silahlı kadro için eleman ayarlamak,
- Medya organizasyonu yapmak,
- Dağdaki kadro ve şehir kadrosu arasında iletişimi sağlamak,

- Terör örgütünün propagandasını yapmak,
- Bilgi toplamak, istihbarat çalışması yapmak,
- Yasal kurumlar ile işbirliği geliştirmek,
- Cezaevinde kalanlar ile sürekli irtibat içinde olmak,
- Lojistik destek sağlamak,
- İş yerlerinde grev veya yavaşlatma, okul boykotu,açlık grevleri, protesto gösterileri gibi eylemleri organize etmek,
- Ölen örgüt üyeleri için cenaze organizasyonu yapmak,yas ilan etmek,
- Devletin vergi toplamasını ve diğer resmi işlemlerini protesto etmek (genel yerel seçim ve idari seçimlerde parti sıralaması belirlenmesine katılmamak gibi..),
- Terör örgütüne yönelik askeri operasyonlar başladığında canlı kalkan olma veya bölgeye giderek askerlerin dikkatini dağıtma gibi eylemleri organize etmek.

Cephe , toplum içindeki Kürt bireylerin çelişkilerini eyleme dönüştürmeyi bir strateji olarak belirlemiştir. Ulusu sürekli etkileyecek,hareket psikolojisi içinde tutacak bir çalışma esası vardır.Kadın hareketi,işçi hareketi,köylü hareketi yaratarak tüm halk kesimlerini kendi ulusal çizgisine göre biçimlendirmek esastır.Her çelişkiden bir eylem çıkarılmalıdır. Zabıta haksız yere ceza keserse bütün esnaf kepenk kapatabilmelidir.Bu esnafın cephe pratiği olmaktadır. (Temizöz, 2012:171)

Ordunun ilk aşaması 1984 Temmuz ayında düzenlenen bir toplantıda “Kürdistan Halk Kurtuluş Birliği” (HRK) olarak, daha sonra da 1986 yılında Lübnan Beka Vadisi Helve (Mahmut Korkmaz Akademisi) kampında yapılan 3.kongrede, mücadelenin tüm alanlara yayılarak silahlı şiddet eylemleri gerçekleştirme kararları doğrultusunda, sözde ordulaşma adı altında adı değişerek terör örgütün askeri kanadı olan “Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu” (ARGK) olmuştur. 2000 yılında 7.Kongreden sonra yapısal değişiklik gereği Halk Savunma Kuvveti (HPG) olarak değiştirilmiştir. ARGK’da hiyerarşik olarak, yukarıdan aşağıya yüksek askeri konsey, genelkurmay, ana karargah, saha komutanlığı, eyalet komutanlığı, saha yapılanması gibi bir kurumlaşmaya gidilerek, tabur, bölük, takım ,manga gibi askeri birlikler oluşturulmaya çalışılmıştır. (Temizöz,2012:88)

Cephe ve ordu yapılandırması eyalet sistemi üzerinden yapılmıştır. Türkiye'nin Güney doğu ve Doğu Anadolu bölgesindeki coğrafi alanlara örgüt kendisi isim vermiştir. Cephe ve ordu yapılanmasında ayırdığı eyalet isimleri şu şekildedir (Temizöz,2012:89-91);

Koçgiri eyaleti : Sivas ve Malatya'nın kuzeyi

Dersim eyaleti : Tunceli, Erzincan, Elazığ

Orta eyaleti: Erzurum, Bingöl merkezi ve Muş kuzeyi

Serhat eyaleti : Kars, Ağrı, Ardahan, Iğdır, Van kuzeyi

Amed eyaleti :Diyarbakır, Muş merkez, Muş güneyi, Bingöl güneyi, Elazığ doğu ve güneyi

Riha (GAP) eyaleti : Şanlıurfa, Mardin Derik sınırı ve Suriye içinde kalan alan

Mardin eyaleti : Mardin alanı, Diyarbakır ,Çınar-Bismil güneyi

Tolhildan eyaleti (Güney batı) Adıyaman, Malatya merkez ve güneyi Kahramanmaraş ,Gaziantep

Garzan eyaleti : Batman, Siirt kuzeyi ve batısı, Bitlis

Botan eyaleti : Siirt'in doğu ve güneyi, Şırnak, Van, Çatak, Beytüşşebap Uludere, Haftanin, Hakurki

Zağros eyaleti : Hakkari, Van, İran, Irak ve Türkiye sınır bölgeleri

Akdeniz eyaleti : Amanoslar (Hatay, Osmaniye, Kilis) Amanoslar eyaleti, Toroslar eyaleti (Adana' dan Egeye kadar uzanır)

Güney eyaleti : Kuzey Irak'tadır. Gare -Zap-Zeli-Metina-Behdinan olmak üzere beş bölgeden oluşur.

d. PKK'nın Siyasallaşması ve Siyasal Partiler -KCK

Askeri zaferle bölgeyi ele geçiremeyeceğini anlayan terör örgütü, siyasal olarak uluslaşma ve halk yaratarak, meşru zeminde yoğun halk iradesi söylemiyle bölgenin yönetimini ele geçirmek, Türk devletinin egemenlik haklarına sahip olmak amacıyla siyasallaşmaya büyük önem vermiştir.Osman Öcalan'ın örgütten ayrılmasıyla başlayan çözülmeyi de, siyasal platforma yayarak engellemek amacıyla siyasallaşma kararı da alınmıştır. Siyasi parti ve KCK sisteminin yaratılması siyasallaşma faaliyetleridir. Kurulan

siyasi partiler, Genel seçimlerde ülke barajını aşamadıkları için yerel seçimlere dayalı bir strateji benimseyerek, eko anarşizm kuramına uygun özerklik talebinde ısrar etmektedirler. KCK sistemi yerel yönetimlerden çıkan sonuca göre oluşturulmuş olup, PKK kontrolünde bölgenin yönetilmesidir.

Siyasallaşma; silahlı eylemlerin üstü örtülü bir şekilde, gerek silahlı kadro da yer alacak kişilerin saptanması, bölge halkının yanına çekilmesi için propagandanın yapılması ve sivil eylemlere gerekli örgütlenmenin ve mali desteğin oluşturulmasını demokratik bir çerçeve içinde sağlamaktadır. Siyasallaşması silahların terk edilerek örgütün etkisizleştirilmesi değil, terör örgütünün farklı bir biçimde devamlılığının sağlanmasıdır. Taban oluşturduğu kitleye halkla ilişkiler yoluyla ve parti aracılığıyla siyasal ve ulusal bir bilinç kazandırma, kitlelere cesaret kazandırma, örgütlenme ve eyleme çekmenin önemli bir aracıdır. Halkla ilişkiler kurmak temelinde basında tartışmalar, kongre veya çalıştay şeklindeki toplantılar düzenlemektedir. (Öcalan,1993a:186)

Militan kadrosunu güçlendirmek için, “ *her katılım demokratik çözüme açılan bir adımdır*” denerek gençlerin örgüte katılmaları için propaganda yapılmıştır. Örgütün yedinci kongresinde yapılan strateji değişikliği ile siyasi mücadele kararı başlatılmış, tüzük ve programında değişiklikler gerçekleşmiştir. Kongrede “*Kürtler siyaset yapabilir hale gelmiştir*” sözü ile örgütün “*Merkez Komite*” adı “*Parti Meclisi*” olarak değiştirilmiştir. Kürt kimliği hak arama ile özdeş tutulmuştur. Siyaseten Kürtleşmeye başladıkları oranda, gündelik hayatta eşit vatandaşlar olmaya başlayacakları özendirilmiştir.(Aktan, 2012:49)

Demokrasinin bir araç olarak kullanıldığı bu süreçte, örgütün Avrupa’da etkin olan ERNK’nın parti üyelerini biçimlendirdiği bir siyasallaşma süreci yaşanmıştır. Örgüt Demokratik Cumhuriyet ekseninde bir Barış Projesi adı altında siyasallaştıkça Türkiye’yi dönüştürmeyi hedeflemiştir. Türkiye’nin 1999 Helsinki Zirvesi’nde AB üyelik sürecini onaylaması ve gerçekleştirmesi gereken Kopenhag kriterlerinden, (siyasi kriterler demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü, azınlıkların korunması) demokratikleşmenin ancak PKK aracılığıyla kabul ettirilerek gerçekleşeceği iddiasını ileri sürebilmiştir. Üyelik süreci sonunda yapılan reformlar, siyasal Kürt hareketi için önemli olanaklar sağlamıştır. AB ülkelerinde lobi çalışmalarının merkezine tek seçenek olarak siyasi çözüm konulmuştur. Demokratik Toplum Partisi (DTP), tüzüğünde, amacının b bendinde Türkiye’nin AB’ne üye olmasını savunulmuş ve üyelik sürecinin takipçisi olacakları ifadesi kullanılmıştır. Kopenhag siyasi kriterleri, aday ülkeleri ulusal azınlıkların dil ve kültürlerini koruma ve geliştirmelerine imkân sağlamaya

zorlamaktadır. AB Türkiye 2004 İlerleme Raporu'nda Aleviler ve Kürtler “azınlık “ olarak değerlendirilmesi önemli bir etkidir. Gelen tepkiler sonrasında, “azınlık” yerine “kültürel farklılık” terimi kullanılmıştır. Batı Avrupa’da birçok etnik grup, sorunlarını Avrupa Birliği’ne taşıyarak, tabi oldukları ulus-devletlerin kendileri üzerindeki hegemonyayı aşmaya çalışmaktadırlar. Basklar, Korsikalılar ve Katalanlar kendi sorunlarının çözülmesi için taleplerini Avrupa Komisyonu’na taşımışlardır. .(Kaya,2008:60-61) PKK’nın siyasi partisi de aynı politik manevrayı benimsemiştir. Türkiye’de görev yapan AB ülkelerinin diplomatlarına yönelik görüşmeler, AB’nin merkezi Brüksel’de temsilcilik açması amacına uygun olarak gerçekleştirilen çalışmalar olduğu ileri sürülmüştür. (Kavak, 2012:25,163)

Öcalan için parti, tarihi ve toplumsal bir ihtiyaç olarak ortaya çıkar. Bu ihtiyaç yani programında ulusal kurtuluşu, demokrasiyi, sosyalizmi esas alıyorsa parti programını gerçekleştirinceye kadar varlığını sürdürmelidir. İhtiyaç karşılandığında, amaca ulaşıldığında artık partiye ihtiyaç kalmayacaktır. Partiye katılımlarında bu temelde gerçekleşmesi esastır. (Öcalan1993a:72) Abdullah Öcalan’ın 1999 yılı Haziran ayında “İmralı’da Savunma “ adı altında ileri sürmüş olduğu tezin temelinde “ demokratik cumhuriyet “ kavramını temel almıştır. Ortak vatanda özgür birliktelik anlamındadır. Bu kavramı “ demokratik toplum “ kavramına dönüştürerek, sözde Kuzey Kürdistan toplumuna bir kurtuluş alternatifi ve Kürtlerin haklarına kavuşmasının bir aracı olarak *Demokratik Toplum Hareketini* yeni bir siyasi örgüt ismi olarak ortaya koymuştur. Demokratik Toplum Hareketi, Halkın Emek Partisi (HEP), Demokrasi Partisi (DEP), Halkın Demokratik Partisi (HADEP), Demokratik Halk Partisi (DEHAP) çizgisine paralel, Demokratik Toplum Partisi (DTP) olarak bu amaçla ortaya çıkmış bir partidir. Kürtlerin Türkiye Cumhuriyeti’ne siyasi entegrasyon projesi olarak da ifade edilen bu hareket, entegrasyonu özerklik ve federasyon tipi siyasi statünün anayasa da güvence altına alarak gerçekleştirilmesini desteklemektedir. (Tanrıku,[web] 2005) DPT’nin kapatılmasından sonra 2008 de kurulan Barış ve Demokrasi Partisi (BDP), kapatılan DPT’nin milletvekili, il ve ilçe örgütlerini bünyesine katarak halen aktif siyaset yapmaktadır. Bir arada yaşama iradesi ancak, Kürtlerin kendi kendilerini yönetebildikleri demokratik özerklik verildiği sürece olabileceğini savunan hareketin son siyasi temsilcisidir.

Maurice Duverger, “*Siyasal Partiler*” adlı eserinde, kadro-kitle partisi olarak bir sınıflandırma yapmıştır. Ekonomik bakımdan güçlü toplum kesimlerinin temsilcilerinin oluşturduğu partilere kadro partisi denir. Kitle partileri ise toplumsal tabanları daha çok ekonomik bakımdan güçsüz toplumsal kesimleri oluşturur.(Duverger,1970) Halkçı ya da

sosyalist nitelikli kitle partileri, bürokratik bir yapıya ve belirli bir merkez otoritesine sahiptir. Terör örgütünün partileri bu sınıflandırma içerisinde örgütün ideolojisi doğrultusunda kitle partilerindendir. Merkez otorite Öcalan liderliğindedir.

Kitle partileri “ocak” lara dayanır. En küçük yerleşim birimine kadar yayılan ocaklar, mahalle ve köylere kadar uzanan bir örgütlenme çok sayıda üyeye dayanma zorunluluğunun bir sonucudur. Kitle partilerinin üyeleri, buna ek olarak siyasal bir eğitimden geçer, yeni siyasal seçkinler oluşturulmaya çalışılır. KCK sisteminde madde 26’da ocak, “demokrasi okulu” olarak nitelendirilmiş, komünal toplumsallaşmanın merkezi olması gerektiği belirtilmiştir.(Deligöz,2012:181)

İşçi sınıfının en militan kesimine dayanarak komünist partiler ortaya çıkmıştır. Komünist parti modeli, işçi sınıfının öncü gücü olmak ve ona dışarıdan bilinç götürmek görevi ile kurulmuştur. Rusya’da 1917 devrimi başarıya ulaştıktan sonra, tek parti rejimi olarak Stalin’le devam ettirilmiştir. Komünist partilerin temel örgütlenmesi, mahalle ve işyeri düzeyinde kurulan “hücre”lerdir. Partinin etkinlik alanı, siyasal, toplumsal ve kişisel yaşantının tümünü kapsar. 2008 de yenilenen PKK tüzüğü’nün 18.maddesinde köy, mahalle, işyeri, okul gibi temel yerleşim birimlerinde parti faaliyetlerini yürütmek üzere parti komünleri ve hücreleri örgütlenmelidir esası yer almıştır. Komünist partiler demokratik merkeziyetçilik esasına dayalıdır. Merkeziyetçiliğin işlemesi oranında demokratiklik kaybolur. Lider kültü etrafında siyaset devam eder. Parlamenterlerin yetkisi sınırlıdır. Asıl ağırlık merkez organlarındadır.(Kışlalı-b, 1987 :237) Komünist tek parti olarak SSCB sisteminde lider Stalin putlaştırılmıştır. Çin de Mao da lider kültüne sahiptir. PKK’da da Öcalan’ın liderliği kurumsallaşmıştır.

Sosyalizmin savunulması ve korunması için Öcalan, Stalin tipi bir uygulamanın kaçınılmaz olduğunu vurgular. (Öcalan,1992:25) Her devrim devlet bürokrasisini oluşturur ve otorite ve iktidar aygıtı üst yapıyı kurumlaştırırken çoğunlukla otoriter olmak zorundadır. Öcalan demokratik konfederalizm-özerklik sonrası oluşacak bir siyasi model sonrasında, PKK’yı temsil eden siyasi partiyi amaçlara ulaştığı için sonlandırarak, piramidin tepesindeki tek kişi olarak yönetimi devir alacaktır. Öcalan’ın sahip olduğu lider özellikleri ve geçmiş uygulamaları göz önüne alındığında totaliter bir yönetim hakim olacaktır. İddia ettikleri köle düzeni olarak adlandırılan bir yaşam tarzından, PKK militanları otorite köleliğine geçmiş olacaklardır.

Leninizm’de siyasi partiye katılanların toplumun öncelikli ihtiyaçlarına herkesten önce cevap vermek zorunda olması gerektiği belirtilmiştir. Ancak toplumda terör örgütünün partisinde yer alan yöneticisinin ve üyesinin temsil ettiği tabandan, ekonomik ve sosyal olarak farklılaştığı, siyasal ifade olarak yönetenler-yönetilenler karşıtlığı yarattığı ve bürokrat bir parti diktatörlüğüne dönüştüğü gerçekliği PKK’nın siyasal kanadında Öcalan’ın bizzat kendi yaptığı eleştirilerden anlaşılmaktadır. “*İktidar yozlaştırır*” deyişi, terör örgütüne bağlı siyasi partiler için de geçerlidir. Şahısların parti üyeliği dolayısıyla toplum içinde yükselmesi ve merkezi bir rol alması, başta Öcalan ve diğerleri tarafından istenmeyen bir muhalefet olarak algılanmaktadır. Partiyeye üye olan kişi sınıf atlamakta, orta burjuvazi olarak kendini görmektedir. Parti içerisinde orta sınıf yaratılmaya çalışılması, etkin ailelerin ön plana alınması özgürce yaşama ilkesinin hayata geçirilmesine engeldir. Öcalan, özgürce dayanmanın ancak yoksulların örgütlenmesinde mümkün olabileceğini belirtmiştir. Kişisel hedefler peşinde koşmaları, partinin hitap ettiği topluma moral ve öncülük etme vasıflarını zedelemiştir. (Öcalan-f, 1994: 95) BDP üyesi Bengi Yıldız’ın medyaya yansıyan özel hayatındaki seçimi, parti ilkeleriyle ters düştüğü için ayrılmak zorunda kalmasına neden olmuştur.

Kürt siyasal partilerinde çekememezlik, şikâyetçilik, düşmanlık yaygın tutumlardır. Parti de herkesin birbirinin kardeşi anlamında *Yoldaşlık* vurgusu yapılarak, hizipçi tutumların aşılmasına çalışılmaktadır. Ankara’da meclis lojmanlarında yaşama, halktan kopma, lüks otellerde konaklama, her gün yeni bir elbise giyme şeklindeki, ne oldum delisi yaşam tarzları ve bazı parti bürolarının paraları şahsi kullanımları yeni ağalar yarattığı için, partilerin kapatılması Öcalan tarafından da desteklenmiştir. (Öcalan,1994a :97)

Terör örgütü siyasallaşmada milis’lere dayanması, düşünmeden boyun eğme ve uygulamayı kitlelere benimsetme konusunda Faşist parti özellikleri de göstermektedir. Milisler üzerine kurulu askeri örgütlenme modeline dayanan faşist partilerde önderin emirlerine, tartışmasız tam bir itaat söz konusudur. Almanya’da Hitler liderliğindeki ve İtalya’da Mussolini liderliğindeki parti, faşist partilere örnek verilebilir. İtalyan faşistlerine göre Mussolini her zaman haklıydı. Alman Nasyonal Sosyalist partisi başkanı Adolf Hitler, gençleri “*Adolf Hitler Okulları*” da eğitmiştir. (Kışlalı-b,1987:238-239) PKK terör örgütü şehirlerde milis’lere dayanır. Abdullah Öcalan’ın emirlerine tartışmasız itaat edilir. Siyasal alanda beklenen başarı elde edilirse PKK öz savunma güçleri olarak bu örgütlenmenin bel

kemiğini oluşturacaklardır. Hitler gibi, Öcalan da “*Abdullah Öcalan Siyaset Akademi*”sinde gençlerin eğitilmesi gerektiğini, pozitivizme savaş açarak, en doğru bilginin öğrenileceği yer olarak, yazılarında belirtmiştir. Bu benzerlikler terör örgütü PKK’da faşist özelliklerin yer aldığını göstermektedir.

Parti isimlerinde “*Demokratik*” kelimesinin sıklıkla yer almasının Marksist-Leninist ideoloji-politik çizgi ile de bağlantısı bulunmaktadır. Halkların ulusal kurtuluş mücadelesini Marx ve Engels ancak demokrasiyi temsil ettiği sürece desteklemişlerdir. Rus çarına karşı mücadele eden Polonya halkının mücadelesi buna örnek verilebilir. ABD’nin Orta Doğu’da yeniden ulus inşasında demokrasi temel ilke olmuştur. Partileşmek için önerdiği Demokratik konfederalizm modeli, alttan üstte doğru halk birliklerinin örgütlenmesidir.

PKK terör örgütü Türk devletini bütün boyutlarıyla en faşist olarak nitelendirilerek, demokratik kavramına Öcalan’ın sıklıkla vurgu yapması, Kürt kökenli vatandaşları kazanmaya çalışma amacını taşımıştır. Terör bir insan hakları ihlali olmasına rağmen, terör örgütünün devamı bir siyasal parti en çok insan hakları savunucusu konumundadır. Terör örgütünün yasal siyaset yapan parti üyeleri arasında hukuk eğitimi almış ve İnsan Hakları Derneği üyeleri çoğunluktadır. Bunun nedeni self determinasyon ilkesinin geçerliliği sadece insan hakları ihlalleri olduğu zaman geçerlidir. Afrika Ulusal Kongresi’nin (ANC) Güney Afrika örneğini benimsemiş terör örgütü, insan kayıpları ve ölümler konusunda bir “Hakikatleri Araştırma Komisyonu” kurulmasını istemektedir. Başkan Nelson Mandela ile Abdullah Öcalan’ın mücadeleleri arasında meşru lider, cezalarını bir adada çeken özellikler nedeniyle benzerlikler kurularak, ANC’nin elde ettiği sonucu gerçekleştirmek istenmektedir. (Moosa,2011:41-42) Devletin terörle mücadelesini devlet terörizmi olarak nitelendirip, faili meçhul cinayetlerden insan hakları ihlallerinin resmileşmesini sağlamak ve komisyondan çıkan sonuçla self determinasyonun uygulanması için gerekçe olarak kullanmayı planlamaktadır.Batı perspektifinde Kürt hak ve özgürlükleri, bireysel anlamda tanımlanarak, insan hakları çerçevesinde değerlendirildiği için, işkence ve kayıplar terör örgütü tarafından kendi tezlerini meşrulaştırılmak açısından önemli savlardır.

Terör örgütünün tüm siyasi partileri aynı çizgide kalarak, PKK ile organik bağı kaldırmadan, farklılaşma ve ayrılma temelli söylemler çerçevesinde hareket etmişlerdir. Parti üyeleri organik bağın yanında içlerinden çıktıkları taban olduğunu söyleyerek, duygusal bağlarını, PKK terör örgütüne aidiyetlerini kanıtlamışlardır. Organik bağ konusu, Antonio

Gramsci'nin *Hapishane Defterleri* adlı kitabında *profesyonel* ve *organik* entelektüel ayrımından analiz edilebilir. *Profesyonel entelektüeller* devletin yönetici elitiyle işbirliği halinde çalışırlar ve devletin hegemonyasının yeniden üretilmesi sürecinde aktif rol oynarlar. Bu tip entelektüeller kendilerini devlet ile özdeşleştirmiştir. Devleti ve siyasal iktidarı içselleştirmişlerdir. *Organik entelektüeller*, siyasete yeni katılan ve baskı altında tutulan grupların içinden çıkan aydınlardır. Organik olarak içinden çıktıkları toplumsal gruba bağlıdırlar. Ekonomik anlamda değil politik ve kültürel alanlarda grubun çıkarlarını gözetirler.(Gramsci,2009:146) Terör örgütünün siyasi partileri halka hizmet getirmek yerine kimlik siyaseti yaparak, özerklik ve özgürlük sağlamak amacındadırlar. Kürt kökenli vatandaşlarımızın bireysel ekonomik ve sosyal sorunlarını görmezden gelerek, kolektif bir kimlik oluşturmak, Kürt dilinin ana dil olması ve her konuyu politikleştirerek siyasal alanda bir iktidar mücadelesi vermektedirler. Organik entelektüel olarak, PKK içinden çıktıkları toplumsal gruba bağlıdırlar. Terör örgütü siyasi uzantısı partilerdeki Kürt siyasetçilerin çoğunluğu, üniversite yıllarından beri aktivizm içine girmiş, bu mücadelede hapis yatmış, çocuklarını ve yakınlarını kaybetmiş kişilerden oluştuğu için duygusal bağları çok güçlü olan bireylerdir.(Aktan,2012:85-86)

Kürt siyasal partileri bir süre sonra PKK'ya karşı hale geldiği için, partinin kadroları ikiye bölünmekte ve sürekli birbiriyle mücadele içindedir. (Öcalan-k,1993:104) PKK'yı "terörist örgüt" olarak ilan edememektedir. DEP-HEP, partiyi silahlı kadrodan ayırmaya çalıştıkları için PKK ile ters düşmüştür. Kürtçe dil meselesi ve ekonomik konular, DTP üyelerini bölen belli başlı meseleler olmuştur. Siyasal çözümünden yana olanlar "Güvercinler " (Ahmet Türk, Sırrı Sakık, Aysel Tuğluk, Nuri Yaman, Akın Birdal), askeri çözümünden yana olanlar "Şahinler" (Emine Ayna, Selahattin Demirtaş, kardeşi Nurettin Demirtaş, Sebahat Tuncel ve Bengi Yıldız) olarak nitelendirilmiştir. Şahinlerin çoğunluğu, DTP kadın komitelerinde çalışmış kadınlar ve hapishanede kalmış kişilerden oluşuyordu. DTP, PKK ve Öcalan'dan uzaklaşırsa tabanından kopabilirdi. DTP parlamento grubu ve aralarında Diyarbakır Belediye Başkanı Osman Baydemir'in de yer aldığı bazı belediye başkanlarının, başta ekonomik sorunlar ve Kürtçenin eğitim kurumlarında ve resmi kamusal söylemde seçmeli kullanımı olmak üzere Kürt mağduriyetlerinin giderilmesi için hükümet ve TSK ile ciddi müzakereleri kolaylaştırması umuduyla, PKK'nın hem Kuzey Irak'ta hem de Türkiye'de sona erdirilmesinden yana olmuşlardı. Daha militan olan diğer grup ise, güç kullanımı olmadan ya da PKK tarafından ortaya konulan güç tehdidi olmaksızın bu tür

politikaların geçerli olmayacağını düşünüyorlardı. Silahlı oldukları sürece dikkate alınacağı inancı vardı. Şahinler parti içinde daha ağır basmıştır.(Olson,2009:41)

Türkiye’de yaşayan Kürt kökenli bireyler ilk başta etnik tabanlı siyasal partilerde değil daha çok sağ ya da sol eğilimli kitle partilerinde politika yapmışlardır. 1990 sonrası, etnik temelde kurulan ilk parti HEP seçim barajı nedeniyle Sosyal Demokrat Halkçı parti (SHP) listelerinden seçilen 22 milletvekili ile TBMM’ye girmiştir. HEP, 1987 yılında PKK’nın desteğini almadan kurulmuş, daha sonra terör örgütünün kadrolarını yerleştirdiği, tabanını örgütleyip dağ silahlı kadrosuna militan temin ettiği bir parti olmuştur. ERNK’nın görevleri HEP siyasi parti tarafından yasal zeminde devam ettirilmeye başlanmıştır.(Aktan, 2012: 79) 1991 seçimleri öncesinde HEP, SHP ile seçim ittifakı yaparak, Öcalan’ın onayladığı Hatip Dicle, Leyla Zana, Orhan Doğan, Sedat Yurttaş, Muhsin Melik, Zübeyir Aydar’ı TBMM’ye milletvekili seçilmesine imkân tanıdı. Leyla Zana ve Hatip Dicle TBMM’de Kürtçe yemin etme girişimlerini, halk iradesini temsil edenlere zorla, tehditle, tutuklanma ve zindan atılmaya karşı bir direniş olarak gerçekleştirmiş olduklarını belirtmişlerdir.(Temizöz,2012:244-245)

Terör örgütü bu isimler sayesinde propaganda yapmak, ulusal ve uluslararası alanda tanınmak için yasal zemine girmiş bulunmaktaydı.2008 PKK parti tüzüğünde madde 2 de belirtilen PKK amblemi bayrak renklerinde (kırmızı-yeşil-sarı) kıyafetler giyerek, kongrelerinde PKK bayrağı asarak yasal alanda eylem yapmışlardır. TBMM de yer alma, birlik içerisinde toplumsal sorunları çözmek yerine, siyasi haklar (otonomi, federasyon, bağımsızlık) taleplerinin HEP milletvekilleri tarafından dile getirilmesine neden olmuştur. Türk devletinin üniter yapısına uymayan fikirleri eylemlere dönüştürdüğü için 1993 yılında HEP kapatılmıştır. Abdullah Öcalan’ın direktifleriyle 1992 tarihinde DEP Diyarbakır milletvekili Hatip Dicle başkanlığında kurulmuştur. Terör olarak şiddeti savunan açıklamalar yapılması, Kürtçe yemin edilmesi ve PKK’nın özgürlükçü söylemleri nedeniyle partinin bazı milletvekillerinin dokunulmazlıkları kaldırılarak tutuklanmıştır. Partinin PKK terör örgütü ile ilişkilerinin belgelerle kanıtlanması üzerine Anayasa Mahkemesi tarafından 1994’de kapatılmıştır. Kapatılan parti yerine, Öcalan’ın talimatları ile HADEP 1994 de kurulmuştur. HADEP, ERNK in şehir faaliyetlerini üstlenmişti. Kürt kültürel kimliğinin tanınması, PKK bir terör örgütü değil, ulusal kurtuluş hareketi olması yönünde ciddi bir propaganda yürütmüştür. 1995-1999 genel seçimlerine katılan HADEP sırasıyla ,% 4 ve % 5 oranında oy almıştır. 1999 yerel seçimlerde 37 belediye başkanlığını kazanmıştır. Yasa dışı eylemler ve

söylemler nedeniyle 2003 yılında kapatılmıştır. 46 HADEP üyesine 5 yıl siyaset yasağı getirilmiştir. (Ersanlı-b ve Özdoğan,2012:27-28)

1997 yılında kurulan DEHAP 2002’de % 6 civarında oy almışlardır. 2005 yılında Ahmet Türk başkanlığında DTP kurulunca parti kendini fesih etmiştir. 2007 Temmuz Türkiye Genel Seçimlerine DTP bağımsız adaylarla katılmış ve yaklaşık % 5 oranında oy almıştır. Türk solu ile DTP arasında işbirliğine dayanan “*Bin Umut Adayları* “adıyla 22 bağımsız aday TBMM’ye milletvekili olarak göndermiştir.(Ersanlı-b,ve Özdoğan,2012:33) Hakkâri bağımsız milletvekili Hamit Geylani’nin seçim yasağından dolayı 21 milletvekili olarak yer almışlardır. DTP parti tüzüğünde (DTP,[web] 2008);

“DTP, demokratik uygarlık çağı değerleri olan özgürlükçü, eşitlikçi adaletçi, barışçı, çoğulcu, katılımcı, çok kültürlü toplumu zenginlik olarak gören ve yenileşmeyi savunan; insan ve toplum odaklı diyalog ve uzlaşuya dayalı, otoriter- merkezi- hiyerarşik siyaset yapma tarzı yerine, demokratik- yerel –yatay işleyişi benimseyen, demokratik iç işleyişi kararlılıkla savunan, barışçıl demokratik siyaseti esas alan, evrensel değerlere sahip çıkan, her türlü ayrımcılığı ve ırkçılığı ret eden, insanlığın özgürleşmesini, cinsler arası eşitlikte gören, bu temelde özgür, demokratik-ekolojik toplumu hedefleyen demokratik özgürlükçü, eşitlikçi sol bir kitle partisidir.”

DTP, PKK’in yeni paradigmasının temel kavramları olan demokratik uygarlık, cinsiyet özgürlükçü, demokratik, ekolojik kavramlarına yer vererek PKK’ya olan bağlılığını ortaya koymuştur. Aynı bir ulus olmak için kolektif kimliğe dayalı PKK çizgisinde Kürt toplumu ve demokratik olmak, siyasi partinin adında yer alarak verdiği mesajdır. Bireysel Kürt hakları yerine *Kolektif grup* hakkı ön plana çıkarılmıştır. Kürtlerin ırk, dil ve din açısından farklı olduğu bilincini yerleştirmek, ayrı bir dili ve kültürü olan ayrı bir halk olarak tanınması, terör örgütünün siyasi uzantısının temel stratejilerinden biridir. Kürtlerin bir Türk boyu olduğu, Kürtçenin de Türkçenin bir lehçesi olduğu tezini çürütmeye çalışmaktadırlar. Devleti temsil eden her şeye karşı reaksiyoner olma adına, sokakta yapılan gösteriler bunun yansımasıdır. (Aktan, 2012:85) Kültürel kimliklerin anayasal ve yasal çerçevede tanınması talebi bir grup hakkı olarak tanınması anlamına gelmektedir. Kürtlerin örgütlü olarak kolektif hakları talep etmesi, paralel devlet anlamında bir oluşumun istenmesidir. Demokratik özerklik, kolektif hakların talep edilmesidir. Ulus devlet ilkesi üzerine kurulmuş, milli sınırlar içerisinde tek millet kabul edilen anlayışla çatışan bir taleptir.

İzlenen siyaset, özgürlükçü demokratik siyasettir. Özgürleştirici siyaset, etnik grupların kendi iddia ve yorumlarını belirleme, bu iddia ve yorumlara göre yaşama olanağını genişletmek fikrine dayanmaktadır.(Uçarlar,2012:263) Türkiye'nin hukuki, siyasi, idari, sosyal, ekonomik, kültürel ve diğer bütün alanlarda kapsamlı demokratik reformlarla yeniden yapılandırılmasını tespit ederek, demokratlık olarak, ulus-devlet ideolojisinin tek dile dayalı milli kimlik ve statükoyu sorgulamayı esas almıştır.(DTP,[web] 2008) PKK, 2008 tüzüğünde madde 4 de kendini bir toplumsal hareketin kurmay örgütü olarak tanımlarken, siyasi partisi demokratik toplum hareketini yasal alanda yürütmektedir. Öcalan'ın Kürt sorunu, bir toplum meselesidir anlayışının yansıtılmasıdır. Cinsiyet özgürlükçü ilke olarak Aysel Tuğluk'un eş başkanı olduğu, ilk defa eş başkanlık sistemini uygulayan partiydi. Yüksek Seçim Kurulu onay vermediği için Ahmet Türk partinin genel başkanı olmuştur. Öcalan'ın kadınlar için özgürleşmeyi cinsler arası eşitliğin sağlanmasına dayalı görüşü, DPT'de benimsemiştir. Demokrat Parti ve Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi (T-KDP) içerisindeki ağa olarak erkek egemenliğindeki Kürt siyasi hayatı, Öcalan denetimindeki siyasi partilerde kadınlara da yer vererek daha çoğulcu bir kimliğe sahip olmuştur.(Aktan,2012:68) Kürt kadınları, Türkiye ortalamasının çok üstünde katılım göstermektedirler.Kürt siyasetinde kadınların belirleyici olmasına imkan tanımıştır. Sosyalist Enternasyonal ve Avrupa Sosyalist Partisi'nde gözlemci olan bir parti olarak, Kürt sorununu uluslararası platformda dikkat çekerek, uluslararası yardım alınması hedeflenmiştir.

22 Temmuz 2007 seçimlerinden sonra DPT'nin parlamentoda olması, diyalog için bir şans olduğu partililer tarafından ileri sürülmüştür. Sözde farklı düşünen ve farklı yaşayan iki halkın bir demokratik sistemde paylaşmaları bu şekilde sağlanmış olunuyordu. Kürtler, Türkiye'nin diğer sorunlarını çözmede önemli bir görev üstlenmiş olabilirlerdi. 29 Mart 2009'da DTP toplamda 99 belediye başkanlığı kazanırken bir önceki seçimde kazandığı 56 belediye başkanlığını arttırmıştır. Batman, Diyarbakır, Hakkâri, Van, Iğdır, Siirt, Şırnak, Tunceli, Van da birinci parti olmuştur. Bu seçim sonuçlarından sonra terör örgütünün taleplerini, daha rahatlıkla dile getirmeye başlamıştır. Ancak anayasa mahkemesi kapatmaya gerekçe olarak 141 neden sayarken bu diyalog ortamından çok, PKK terör örgütünün lehine yönelik çalışmaları gerekçe olarak göstermiştir. PKK ile DTP aynı siyasal tabandan beslenmiştir. Oy verenler PKK propagandasıyla geliştirilen sözde Kürtlük bilincinden etkilenmektedirler. Oy toplamak için silahlı baskı gücünü kullanarak, tehdit yolu ile seçimlerde kazanmayı sağladığı bilinmektedir. DPT'nin toplantılarında Öcalan'ı önder diye

adlandırması, Batman Belediye Başkanı Hüseyin Kalkan'ın PKK 'lı ları ülkenin en onurlu insanları, Aysel Tuğluk'un terörist olarak nitelendirilen insanların, kahramanları olarak nitelendirmesi gibi mesajlar PKK'nın insanlık dışı eylemlerini desteklediklerini göstermektedir.(Faraç,2008:365) Avrupa'da, kendi siyasal partilerinin kapatılmasının sonrasında, “*Kürtlerin siyaset hakkı engelleniyor, bu yüzden dağa çıkıyorlar*“ şeklinde propaganda yaparak destek toplamaya çalışmışlardır. Türkiye'ye karşı Avrupa İnsan Hakları örgütlerinin desteğini almak için, devletin güvenlik kuvvetleri ve iktidar partisine yönelik protestolarda çocuk ve gençlerin yer alması için teşvik edilmiştir. Venedik Komisyonu'nun Aralık 1999'da kabul ettiği, “ siyasal partilerin kapatılması ancak şiddeti savunmaları veya bir yöntem olarak şiddete başvurmaları durumunda kabul edilebilir” görüşü ve 2006 yılında Terörle Mücadele Kanunu'nda yapılan, terör örgütleriyle herhangi bir yakınlık içerisinde olan örgütlenmelerin terör ve şiddeti desteklediklerine dair somut veriler altında kapatılabilmelerine olanak veren hüküm, bu propagandaları etkisiz kılmıştır.(Ersanlı-b ve Özdoğan, 2012:32)

Siyasallaşmanın diğer bir alanı KCK sözleşmesiyle ortaya konulması amaçlanan siyasal sistemdir. 2005 yılında hapisanede yatan terörist başı Abdullah Öcalan'ın verdiği talimatla oluşturulan Kürdistan Topluluklar Birliği,2008 PKK tüzüğü madde 3'de sözde Kürdistan adlı coğrafyada belirtilen yerde egemen devletin (Türk devletinin) siyasal, ekonomik ve sosyal yaşamdaki rolünü sınırlandırmak üzere planmış siyasal örgütlenmedir. KCK sözleşmesinde 36.maddesinde “*PKK'nın KCK sisteminin ideolojik gücü olduğu, önderlik felsefe ve ideolojisinin hayata geçirilmesinden sorumlu olduğu*” belirtilmesi manifestonun temel alındığının göstergesidir. PKK'nın cephe ve ordu örgütlenmesinde esas aldığı eyalet (bölge) sistemi üzerine kurulu bir örgütlenme yapısı vardır. KCK sözleşmesinin 20.maddesinde ülkenin coğrafi ve etnik kültürel özelliklerine göre ayrıştırılması ile eyalet-bölgeler oluşacak ve her eyaletin karar organı eyalet-bölge meclisleri olacaktır.(Deligöz,2012:178) “Kürdistan Ulusal Kurtuluş Problemi ve Çözüm Yolları” isimli ERNK broşüründe yer alan ulusal meclis, Diyarbakır merkezli Demokratik Toplum Kongresi olarak gerçekleştirilmiştir. Bu kongre demokratik uluslaşmanın sağlanması açısından önemlidir.(Öcalan,[web]2009a)

İlk dönem iktidarlaşma, devletleşme olarak nitelendirilmekteyken, konfederalizmde iktidar olmak tek devlet sınırları içerisinde iki millet, iki bayrak, olarak kendi kendini yönetmekle tanımlanmıştır Demokratik konfederalizm modelinden demokratik özerklik ve

sonucunda gelinecek aşama, terör örgütünün hedefinden sapmadan aynı çizgide devam ettiğini göstermektedir. Öcalan 1993’de PKK’nın 4’ncü kongresinde sunulan raporda bu çizgiyi şu şekilde belirtmiştir (Öcalan, 1993d: 192);

“ Kendi meclisi ve yürütme organlarıyla kendi kaderini eline alan halk, bir anlamda Kürdistan’da ikili iktidarın yaşamasının koşullarını yaratmış olacaktır. Askeri denetim olsa bile siyasi denetim olmayacaktır. Ekonomik, sosyal, kültürel yaşama fazla müdahale edemeyecektir. Kendini bu duruma getirmiş Kürdistan halkı, tam kurtuluşun eşiğine gelmiş demektir. Doğru öncüllük, halka görevlerini kavratma, artan bir tempoyla bu sonucu kesinlikle sağlayacaktır. Bağımsızlık savaşımızın kazanılmasında belirleyici fonksiyonlardan biridir.”

Cephe, ordu ve KCK sisteminde temel alınan eyalet sistemi, Öcalan’ın 2004’te,Türkiye’ye cumhuriyet reformu olarak önerdiği eyalet sisteminin aynısıdır. Cumhuriyet Reformu’nda başkanlık sistemine geçilmesi ve Türkiye’nin 25 eyalet(bölge) sistemine geçilmesi önerilmiştir.25 bölgenin 7’si Kürtlerin çoğunlukta yaşadığı bölgeler olup, bu bölgelerin yerel sistemlerde alınan sonuçlar itibariyle terör örgütünün egemenliğine verilmesini içermektedir.(Temizöz,2012:434) 8 Kasım 2007 tarihinde toplanan DTP İkinci Olağanüstü Kongresi’nde “ Siyasi Tutum Belgesi” olarak kabul edilen, Demokratik Özerklik Projesi’nde; Türkiye’nin yirmi ya da yirmi beş bölgeye ayrılmasını tekrardan yinelemiştir. (Kavak,2012: 172)

BDP’nin “ Türkiye Cumhuriyeti’nin Demokratikleşmesi ve Kürt Sorunu’na Dair Siyasi Tutum Belgesi”, aynı 20-25 bölgeye ayrılmasını ve bu bölgelerin kendi meclisleri olarak, bu meclisler aracılığıyla kendini yönetme yetkisine haiz olmasını yenilemiştir. Öcalan’ın 2010 yılında ifade ettiği demokratik özerklik fikrinde; demokratik bir ulus fikriyle paralel, yerinden yönetim mantığına dayalı katılımcı demokrasiyi destekleyen, anayasa da statüsü tanımlanmış,yerelde özerk ekonomine dayalı bir siyasi yapı fikirleri yer almıştır. BDP’nin demokratik özerklik konusunda; Türk ulusu yerine Türkiye ulusu; merkezi idare yerine güçlü bir yerinden yönetim; vilayet sistemi yerine eyalet sistemi; üniter yapı yerine federalizm ilkesine dayanan bir siyasi yapı; temsili demokrasi yerine radikal ve katılımcı demokrasi ikame edilmesini önermiştir.(Yeğen, 2011: 94-97) : Öcalan’ın fikirlerinin BDP tarafından savunulduğunun da bir örneğidir. PKK-DTK-BDP aynı çizgide halen bu fikirlerin gerçekleşmesi için faaliyet de bulunmaktadır.

Terör örgütünün siyasi partilerinin politik alandaki temel talepleri kısaca şu şekilde özetlenebilir;

- Tarihsel olarak Kürt hareketinin talepleri İsmail Beşikçi'nin önderliğinde Doğu Mitinglerinde bölgesel kalkınma sorunu olarak ekonomik başlamış, kültürele dönmüş son devrede politik olmuştur. Bölgenin ekonomik problemlerinin nedeni olarak, bilinçli olarak modernleşmenin dışında bırakılmasıdır. Bunu sağlayan etmen merkez destekli geleneksel toplumsal yapı gösterilmiştir. Kültürel sorunlar; kültürel hakların inkar edilmesi, eğitimde Kürtçenin kullanılmaması ve Kürt kültürünün kendisinin uygarlaşma misyonundan uzak olmasıdır. (Bruinessen, 2012:100-101) Siyasal hak talebi, etnik grubun potansiyel olarak komşu devletin beşinci kolu olarak görülmektedir. Talep edilen demokratik özerklik de diplomasi yapabilme boyutu (halklar, değişik grup ve topluluklar arasında karşılıklı dayanışma ve çıkarlara dayalı gelişme) ve ortak kimlik temelinde bölgesel işbirliğini geliştirecek sınır sürecin başlatılması kararı, parçalanma ve farklı sınırlar içerisindeki aynı etnik kökenli bireyler ile birleşme tehdidini ortaya çıkarmıştır.(Ersanlı-a ve Bayhan,2012 :210) Bu sonuç özerklik talebini ortadan kaldırmaktadır.

- Kürt siyasal hareketi, kendi kendini yönetme hakkı olarak nitelendirdiği özerkliğin bir siyasi statü olarak, anayasada verilmesi. Statü bir yönetim hakkı olarak, terör örgütünün bölgesel yönetimlerde söz sahibi olması. Genel demokratikleşme bağlamında özerklik, Türkiye'nin siyasi ve idari yapısında bir reform olarak gösterilmektedir. Seçimle iş başına gelen bölgesel bir meclisin sorumluluk alanları; eğitim,sağlık, kültür,sosyal hizmetler, tarım, denizcilik,sanayi, imar,çevre,turizm,telekomünikasyon, sosyal güvenlik, kadın ,gençlik, spor gibi hizmet alanlarından sorumlu olacaktır. Toprak egemenliğine dayalı ayrı bir devlet kurma hakkı geçmiş de kalarak, egemenlik yetki devri olarak siyasi statü talep edilmektedir (Ersanlı-a ve Bayhan,2012: 224, 229)

-Kürt sorunun demokratikleşme kanalıyla çözümü, için Türkiye'nin idari yapısının mevcut 81 ilden, 20-25 eyalet sistemine geçmesi ve bu eyaletlerin özerk olmasıyla gerçekleşmesi. Bu özerklik bir federatif veya etnik özerklik değil, her bir eyalet kendi sembollerini, bayrağını belirleyebilecektir. (Kavak,2012:172) Ademi merkezîyetçiliğe dayanan bu sistem, merkezi, bürokratik ve hantal idari yapının iyileştirilmesi için çözümdü.

Bu çözüm için; *tek devlet, tek bayrak, tek dil, tek millet* olarak ifade edilen milliyetçi anlayışın terk edilerek, *tek devlet iki millet-iki bayrak-iki dil* anlayışının benimsenmesi.”Tek bir çakıl taşı verilmez” görüşüne karşılık sınırlar değişmeden yapılan bir düzenlemedir. (Olson,2009:109) Devletin hakkı geniş ölçüde tanınması ve ulusal ekonomik refahın yüksekliğinin ayrılıkçı akımlara set çekmediği İspanya’da Katalanlar ve Belçika’da Flaman ve Volan ayrışması , bu şekilde bir çözümün nihai çözüm olamayacağını ortaya koymaktadır.

-Yerel yönetimlerin yetkisi arttırılmalıdır. Bölge meclislerinin bölgesel yönetimde özerk olması. Mali kaynaklar konusunda halen merkezi yönetim söz sahibidir. İl genel meclisine bütçe yapma yetkisi verilmiştir. Vali onaylamadığı sürece o bütçe kullanılamamaktadır.Bu yetkinin kaldırılarak, kaynakların kullanımı ve dağıtımı bölge meclislerinde olması istenmektedir. Türkiye’nin AB Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nı çekincelerle kabul etmesine istinaden bu talep ileri sürülebilmektedir. (Yeğen,2006:144)

-Dünyada yerinden yönetimin güçlü olduğu ülkelerde, yerel güvenlik güçleri yerel yönetimlere bağlı olduğu için, İçişleri Bakanlığı’na bağlı polis teşkilatının bu bölgelerde görevinin sona erdirilmesi. Öz savunma grupları olarak bölgeden seçilen kişilerin yerel güvenlik birimi olması. (Düzel,2012:11) PKK’nın silahlı kadrosu bu görev için düşünülmüştür.

-“ Eşit Vatandaşlık “ ilkesi temelinde yeni yapılacak anayasada, Kürt kimliğini bu ülkenin kültürel etnik bir kimliği olarak tanımak. Türkiyelileşmek, farklı kültürlerin ve farklı kimliklerin anayasada kabulü ile mümkün olacağını ifade eden bir görüştür. Eşitliğin bu şekilde sağlanacağı düşünülmüştür. Farklı kimlik korunacak ve geliştirilmesi güvence altına alınacaktır.(Kavak,2012: 164) Anayasal vatandaşlık temelinde , BDP’nin Kürt kimliği konusunda anayasal güvence istemesi, kolektif bir hak talebidir.Kolektif hak, belirli bir grubun ötekileşmesini tescil ettirilmesidir. Farklılığın toplumun ana kesimleriyle bütünleştirilmesi ve barıştırılması, toplumsal uzlaşma sağlanması için bütün vatandaşlara hukuk üstünlüğü ilkesi çerçevesinde eşit mesafede devletin durması önemlidir. Mevcut AKP hükümeti en iyi çözüm olarak, eşit mesafeyi bireysel hakların iyileştirilmesi olarak gerçekleştirmektedir. Birçok Kürt aydınının da savunduğu, Kürtlerin “ kurucu ulus “ olarak nitelendirilmesi, Lozan Antlaşması’nda gayri Müslimlere verilen pozitif (dini-kültürel-dilsel) hakları geçerli kılmamaktadır.

- Kürtçe ana dil olması. Seçmeli ders olarak benimsenmesine karşıdır.

Anayasanın 42. maddesi bunu Türkçe ile sınırlandırdığı için değiştirilmesi. Lozan Antlaşması'nda azınlıklara farklı dinden olduğu için tanınan ana dilde eğitim hakkı, Kürtler Müslüman olduğu için kullanılamamaktadır. Din yönünden de ülke çoğunluğundan farklı olunması için son dönemlerde eski İran dini Zerdüştlük ön plana çıkarılmaktadır. Öcalan, “ Demokratik Uygarlık Çözümü “ kitabında, uygarlığa karşı ahlaki direnişin Zerdüş geleneği ile sağlanabileceğini belirtmiştir. Doğru yaşam Zerdüştlükte bir ilkedir. Ahlaki temelde anti-uygarlıkçı ve sosyal yaşamda kişilikli olmak demokratik uygarlığın vazgeçilmez ilkesel değerleridir. Demokratik uygarlığın Ortadoğu kültüründe sahip çıkması ve güçlenmesi gereken Zerdüş geleneğidir. Kandil dağında basına yansıyan Zerdüş ayinleri bu farklılaşmanın örnekleridir.(Öcalan,2011a:119-121)

-Birçok Kürt kadının Türkçe bilmediği için, Türkçe konuşan öğretmen ve sağlık görevlilerini anlayamamakta bu nedenle Kürtçenin kamusal alanda kullanımının yaygınlaştırılması. Bu amaçla DTP kazandığı belediyelerde resmi işlemlerde Kürtçenin kullanımını arttırmıştır. Öcalan, için Kürt dili konusunda iyileştirmeler ve kalkınma sorunu, devletin terör politikalarına zemin hazırlayan barajlama şeklindeki reformist hareketler olarak görülmektedir. Çözüm üretilemeyeceğini iddia etmiştir. Kürtçe konusunda taleplere rağmen, DTP milletvekili grubunun çoğunluğu Kürtçe bilmemektedir. Emine Ayna, Sebahat Tuncel Kürtçe bilmiyorlardır. Hakkâri milletvekili Selahattin Demirtaş, Aysel Tuğluk, Tunceli milletvekili Şerafettin Halis ve Batman milletvekili Ayla Akat Ata Zazaca bilen DTP'li milletvekili olup Kırmançi Kürtçesini anlamamaktadırlar.(Orson,2009:221) Kandil dağında röportaj için bulunan Türkiye gazetesi muhabiri, dağda Türkçeden başka bir dil konuşulmadığını yazdığı için terör örgütü tarafından tehdit almıştır. Sırrı Sakık, Abdullah Öcalan'ın en iyi konuştuğu tek dil Türkçe olduğunu ve Kürtçe dilinde kendi eliyle yazdığı bir kitap olmadığını söylemiştir. (Sakık, 2012: 67) İlaveten, TRT 6 'daki ilk Kürtçe yayın, 1 Ocak 2009 da yayın hayatına başlamıştır. PKK bir bildiri yayınlayarak, Kanal 6 programlarında yer almayı kabul eden Kürt sanatçı ve icracılara karşı saldırı ve tehdit olacağını duyurmuştur. Kanal 6'ya çıkmak bir ihanet eylemi olarak sayılmış, kendisini Kürt olarak gören ve bundan gurur duyan hiçbir Kürtün bu kanalda yer almaması ya da ona hiçbir şekilde hizmet etmemesi belirtilmiştir. TRT 6'da çalışacak kişiler için sabıkasız olma koşuluna, DTP Muş milletvekili Sırrı Sakık, “suç kaydı olmayan bir Kürt'ün Kürt olmakla alakası yoktur “ açıklaması terör örgütünün Kürtçe dili konusundaki taleplerinin yerine getirilse de çözüm üretilemeyeceğini ortaya koymaktadır.(Orson,2009:189-190) Hâkimiyet

kurmak istedikleri bölgede siyasi rekabet nedeniyle, yapılan iyileştirmelere çok negatif ve aykırı biçimde yaklaşarak, talep ettiklerini ret eder hale gelmektedirler. Gerçek haberlerin ancak Özgür Gündem veya ROJ TV gibi kendi yayın kuruluşlarından verileceğini söyleyerek diğer tüm basın kanallarına ulaşımı ihanet olarak görmektedirler

- Okulda tarih kitaplarında Kürt tarihi'nin de okutulması. Coğrafya ders kitabında sözde Kürdistan bölgesinin anlatılması. (Düzel,2012:11)

-Türk vatandaşları için geçerli olan ifade, basın özgürlüğü ve örgütlenme hakkına sahip olmak. Terörle Mücadele Kanunu'nun 7/2 maddesinin ve TCK'nin 220.maddesi¹¹ iptali ya da değiştirilmesi talep edilmiştir. Bu talepler KCK davası sanıklarının serbest kalması için ileri sürülmüştür. KCK davasının, gerekli hukuki düzenlemeler yapılarak düşürülmesi, Cengiz Çandar, Kürt Sorunu'nun Şiddetten Arındırılması raporunda, bu tip hukuki düzenleme ve genel afların "*PKK'nın Türkiyelileşmesi*" olarak adlandırılan dağdaki silahlı kadroya Türkiye'de siyaset yapma yollarının açık tutulması anlamına geleceğinden, PKK'nın eylemsizlik halinin sürekli kılınması için önemli olduğunu belirtmiştir. (Çandar,2011: 84-85) Dağdaki öldürme eylemlerine karışmamış PKK militanlarına genel af getirilmesi, PKK liderlerinin Kuzey Avrupa ülkelerine iltica etmelerine müsaade edilmesi bu çerçevede ileri sürülmüştür.

-Abdullah Öcalan'ın Güney Afrika lideri Nelson Mandela gibi ev hapsine alınması, PKK terör örgütü birçok terör örgütünün taktiklerinden istifade etmiş olduğu gibi kendini ulusal kurtuluş hareketi görerek, Güney Afrika lideri Nelson Mandela'nın silahlı kanadını oluşturduğu, Afrika Ulusal Kongresi (ANC) stratejisini izlemektedir. Ayrımcılık konusunda ileri sürdüğü tezlerde, ABD deki Martin Luther King'in yurttaş hareketini referans almakta, özgürlük için Hakikatleri Araştırma Komisyonu kurulması yönünde yoğun propaganda yapmaktadır. Ahmet Türk bir konuşmasında, Öcalan'ı kendisi de bir terörist olarak adlandırılan Nelson Mandela'ya benzeterak Öcalan'ın serbest bırakılması gerektiğini söylemiştir. Mandela'nın ABD Başkanı Barak Obama'nın yakın dostu olması ve terör

¹¹ TCK'nin 220 /4, 220/6 ve 220/7 fıkraları, sırasıyla " Terör örgütü faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur"; Örgüte üye olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi örgüt üyesi olarak cezalandırılır"; "Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi örgüt üyesi olarak cezalandırılır" ifadelerini içermektedir. Terörle Mücadele Kanunu'nun 7/2 maddesi ise: "Terör örgütünün propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında arttırılır. Suçun işlenişine iştirak etmemiş basın organı sahipleri ve sorumlularda adli para cezasına çarptırılırlar. "(Çandar,2011:84)

örgütünün bu ülkede yoğun temasları ABD'yi kendi çözümleri konusunda etkileyecek olduğu düşünülmektedir.

Siyasallaşma faaliyeti sonrasında PKK terör örgütü kendini tüm Kürtlerin temsilcisi olduğu yönünde, Kürtlerin haklarıyla ilgili her türlü kararı verebilme iddiası ile ortaya çıksa da yapılan araştırmaların sonucu bu iddiayı çürütmektedir. Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerinde yaşayan ya da buralardan göç eden vatandaşlar üzerinde yapılan bir çalışmada katılımcıların % 54'ü DPT'nin Kürt halkını temsil etmediğine inandığını belirtmiştir. (BÜSAM Proje Raporu, 2009 :414). Bu sonucu destekleyen 10000 kişi ile yapılan başka bir çalışmada katılımcıların % 50 si DPT'nin siyasi fikirlerinin Türkiye'deki tüm Kürtleri temsil etmediğini vurgulamışlardır. (SETA, 2009 :112) Mevcut durum ülke genelinde Kürt kökenli nüfusun, üçte birini temsil eden bir parti olmasıdır. Bu da PKK tabanının, Kürt etnik kökenli vatandaşların kolektif grup olduğu iddiasını zayıflatmaktadır. Bu sonuçları değerlendiren, BDP tüm Türkiye partisi olma stratejisini benimseyerek, Türkiye'nin batı bölgelerinde şubeler açarak kayıtlı seçmen sayısını artırarak, tüm Kürtlerin tek temsilci olmaya çalışmaktadır.

Yerel seçimler sonucu Güney Doğu Anadolu bölgesinde 99 belediye başkanlığı alan terör örgütünün siyasal partisi, yerel demokrasi kavramı açısından, siyasi haklardan yararlanma anlamında kendi kendilerini bu şekilde yönetebilmektedirler. Etnik toplulukların parti kurma ve seçim kampanyaları süresince kendi dillerinde kampanya yürütmeleri haklarını gerçekleştirmişlerdir. Tüm bu sonuca rağmen, anayasal bir siyasi statü güvencesi, merkezden atanan valilerin görevlerinin sona ermesi ile bölgesel egemenlik hakkı ve kendi savunma güçlerinin oluşturulması taleplerinden vazgeçmemişlerdir. Hakkâri ve Şırnak'a artan PKK etkinliği, devletle herhangi bir psikolojik bağın kalmadığı yerler olarak nitelendirilirken, belediye başkanlığını alan yerler, terör örgütü sivil kanadı tarafından Kürt şehri-Türk şehri sınıflandırması argümanına imkân sağlamıştır. Kürt milliyetçiliğinin sembol kenti Diyarbakır yerine Hakkâri bu direnişin merkezi olmuştur. Diyarbakır, sivil Kürt siyasetinin 2007'den beri elde ettiği parlamento deneyiminin de etkisiyle de facto başkent imajını güçlendirdiği iddia edilmektedir.(Aktan,2012:52-53) Siyasallaşma ve kentleşme şiddetten uzaklaşmayı gerçekleştirmemiştir. Bu gelişmeler, iyi niyetli ve samimi olunmadıklarının ve terör örgütünün silahsızlandırılmasının ancak nihai hedefi kendi devletini kurma sürecinde biteceğinin kanaatini güçlendirmiştir

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN İDEOLOJİSİ

1.PKK Terör Örgütü ve İdeolojisi

Bu bölümde her iki ideolojinin, ideolojinin dört temel fonksiyonu çerçevesinde temel tezleri ortaya konacaktır. PKK Terör örgütünün her iki ideoloji çerçevesinde genel bir değerlendirmesi yapılacaktır.

İdeoloji bireylerin hayata bakış biçimi, hayatı anlama ve açıklama çabası olarak tanımlanabilir. Bir bilgi, değer ve eylem örgüsüdür. İdeolojilerin anlam ve kavrayış sunabilmesi için ona inananlara yaşadıkları dünyayı anlatması gerekir. Toplumda yanlış olanları gösterip, bu yanlışların nasıl düzeltileceğini öngörürler. Her ideoloji “inşa” edici bir projeye dayanmakta, bu anlamda toplumsal mühendislikçi bir görevleri vardır. Geçmiş-bugün ve gelecek üzerinden açıklamalar yaparak, insanların gelecekteki bir toplumda nasıl yaşayacakları konusunda bir görüş önerirler. İdeolojileri kısaca dört temel fonksiyonla belirtebiliriz (Ball ve Dagger,1995 :9-11);

- (1)Sosyal-siyasi- ekonomik durumları basit bir şekilde açıklayıcı.
- (2)Değerlendirici (ne kötü -ne iyi).
- (3)Yönlendirici. Bireye nerede durması gerektiğini gösteren bir kimlik kazandırmaktadır.
- (4) Siyasi bir programları vardır. İdeolojiyi benimseyenlere sosyal ve siyasal olarak ne ve nasıl yapılması gerektiğini ortaya koyar.

İdeoloji, bir değerlendirme yaparken, “öteki “ kavramını kullanarak bir bölünme yaratır. Bir ideoloji için mücadele edenler kendilerini zorunlu olarak çatışma kültürü içinde görürler. İdeolojik refleksten hareket eden siyasal kültürler, düşman mitosuna dayalı bir dünya görüşü inşa ederler.İdeolojik hareketin itici gücü karşı tarafa yönelik, negatif özelliklere sahip düşman mitosudur. Siyasi ideolojiler öteki kavramından hareket ederek, öfke, kin ve nefrete dayalı siyasi fanatizm üretirler. Kışkırtıcılık, ayrılmakçılık, direniş, isyan,

çatışma gibi değerler ideolojiler tarafından önem verilen değerlerdir. Bu tür özellikleri itibariyle değerlendirildiğinde ideoloji, “negatif” bir özelliğe sahiptir.

İdeolojinin bu dört fonksiyonu, onu –izm den ayırmak için kullanılır. Siyasal ideolojiler, hem açıklayıcı hem de kesin kurallar koyarlar. Yaşadıkları dünyadaki olayları açıklamaları, Lenin’in deyimiyle “*somut durumunun somut analiz*”i ne kadar ikna edici olursa o kadar sempatican bulabilirler.Bu noktada bireyin çevre ile *algıları* ideolojinin benimsenmesinde kolaylaştırıcı etki yaratmaktadır. Akıldan çok duygulara hitap eden, insanların özlemlerine hitap etmeye çalışırlar. Bun anlamda her türlü dini düşünce, etnik özellik, cinsiyet sorunu, çevre problemi ideolojik haline getirilebilir. Tarihsel olarak başat siyasi ideolojiler Marksizm, faşizm, milliyetçilik, ırkçılık, cinsiyetçilik gibi ideolojiler olmuştur. Karl Marx, insanları eyleme geçiren her şeyin, önce zihinlerinde yer etmesi gerektiğini belirtmiştir. İdeoloji, ancak kitleler tarafından kavrandığında maddi bir güce dönüşür.Bireyin kimliğini nasıl tanımladığı ideolojisine bağlıdır.

Birçok siyasi ideoloji, bilimsel teorilerden dünyayı açıklamak için yardım almışlardır. Bilimsellik ölçütü, ütopyacı bir siyasal program modeli olmaktan kurtarır. İdeologlar kendi önyargılarını da teorilerinin içine kattıkları için, tam anlamıyla objektif sayılmazlar. Anarşist Kropotkin, Darwin ‘in evrim kuramını sosyal bilimlerin bilimsel temeli olarak kabul eder .Bilimsel bir teori insanları eyleme geçmesi konusunda bir strateji geliştirmez. Deneyisel olarak olayları açıklamaya çalışır. (Ball ve Dagger, 1995 :11-12) Ütopyalar, özgürlükçü niteliktedir.

Her ideoloji içerisinde demokrasi ve özgürlük farklı tanımlamalardan dolayı çelişkili iki kavramdır. *Demokrasi* birçok ideolojinin ideal olarak ulaşması gereken kavramlardan biridir. Ancak nasıl ulaşılması gerektiği konusunda çelişkiler içermiştir. Bunun nedeni de her ideolojinin demokrasi tanımının farklı olmasıdır. Bir devletin meşruiyet kaynağı hukuk yerine ideoloji olduğu zaman, “fanatizm”, “ bölücülük “ gibi özellikleri kendi bünyesine alır. İdeolojik devletin temel amacı ideolojiyi hakim kılmak olduğu için, bu amaç uğruna her şey meşru gösterilebilir. Hukuk devletinde ise bireyin temel hak ve hürriyetlerinden hareket eder. Devletin varlık nedeni herhangi bir düşünceyi, ideolojiyi hakim kılmak değil, bireylerin her tür güvenliğini sağlamaktır. Hukuk devletinde bireylerin temel hakları ve toplumsal ihtiyaçlarına göre yapılan kanunlar, ideolojik devletlerde ise seçkinlerinin ideolojik tercihlerine göre yapılmıştır. İdeolojik devlet, toplumun üzerinde mutlak otorite, ideolojiye

dayalı tek tip kamusal ve siyasal alan yaratılmıştır. Tarihsel örnekleri ideolojik devletlerin olduğu ülkelerde demokrasinin gelişmesinin zor olduğu görülmüştür. (Erdoğan, 1999:237) Çin’de Mao Tse-Tung 40 yıl iktidarda olduğu sürece, halkın demokratik yönetimi için diktatörlüğü uygun görmüş bir liderdi. Çin’de vatandaş sadece insan kaynağı olarak görülmüştür.

Siyasi ideoloji ve demokratik ideal ile bağlantılı 20.yüzyılda üç temel demokrasi modeli ortaya çıkmıştır; Liberalizm ile bağlantılı *Liberal Demokrasi*, Sosyalizm ile bağlantılı demokratik sosyalist veya sosyal demokratları tanımlayan *Sosyal Demokrasi* ve komünist ülkelerde orijinal Yunan demokrasi fikrine yakın *Halkın Demokrasisi*. İlaveten birçok politik düşünür, demokrasinin istikrarsızlığı konusunda anarşi ve despotizm üretebilmesi nedeniyle eleştiriler geliştirmişlerdir. Demokrasi, eşitlik ve özgürlük ile bağlantılıdır. Eşitlik ve özgürlüğün kimin için ve hangi formlarda olduğu ideolojilere göre değişiklik gösterir. Siyasi Özgürlük Marksizm’de işçi sınıfının özgürlüğünü savunurken, feminizm kadın özgürlüğünü savunur. Sosyal demokraside, demokrasi eşitlik anlamındadır. Toplum ve iktidar eşit güce sahiptir. (Ball ve Dagger, 1995 :43-50)

Değişiklikler ve reformlar yeterli olmadığı için yanlış ve kötü olan eski düzeni yıkarak daha iyi bir modelle değiştirmek esas alındığından *Devrim*, ideolojiler için önemlidir. Siyasi ideolojilerde bu konuda tek istisna muhafazakarlık ideolojisi. Muhafazakar ideoloji belirgin ilerleme ve önemli iyileştirmelerle insan hayatının kalitesinin yükseltilebileceğine inanır. Liberalizm, feodalizmi burjuva devrimleri ile, sosyalizm de kapitalizmi iktidarı ele geçirmek suretiyle ortadan kaldıracağını siyasi programına koymuştur. (Ball ve Dagger, 1995 :17)

Her siyasal ideoloji hedefi konusunda bir strateji ve taktik belirlediği için, karşı strateji ve taktik geliştirmek mücadele açısından önemlidir. Terörizm ideolojilerde bir strateji olarak ele alınır. (Ball ve Dagger, 1995 :12) Bu nedenle mücadele aşamasında terör örgütü üyelerinin dünyaya hangi kavramlar ile baktığı ve taleplerinin arkasındaki gerçek nedenlerin ortaya çıkarılması ve buna uygun stratejiler geliştirilmesi için ideolojik analiz kritik bir öneme sahiptir.

PKK terör örgütü ilk kuruluş ve 2005 sonrası yeniden şekillendirdiği sol-sosyalist akımlar içinde sayılan iki siyasal ideolojik görüşe sahiptir. Önderlik olarak konumlandığı Abdullah Öcalan, örgütün stratejisini belirleyen kişidir. Öcalan’ın kitap ve yazılarında,

örgütün kuruluş ve diğer ona bağlı örgütlerin kuruluş sözleşmelerinde siyasal ideolojisi, terör örgütünün bulunduğu toplumu nasıl algıladığını, ekonomik, kültürel ve siyasi taleplerinden nelerin düzeltilmesi gerektiği ve ulaşılmak istenen siyasi programı tanımlar. Kuruluşunda dünyada konjonktüre uygun olarak terör örgütü, doğu bloğunun ideolojisi Marksist –Leninist ideolojiyi benimsemiştir. Emperyalizm ile mücadele eden ezilen ulusların bulunduğu ülkelerde, özgürlükçü hareketlerin benimsediği bir ideolojiyi, terör örgütü temel ideoloji olarak almıştır. Soğuk savaş sonunda bu ideolojinin, batı bloğunun liberal ideolojisi karşısında yenilmesi ve uygulanan ülkelerde devlet kapitalizmine geçilmesi, Marksizm’in sadece akademik çevrelerde teorik olarak incelenen bir siyasal ideoloji olması nedenlerinden dolayı örgütün ideolojisini yeniden gözden geçirmesine neden olmuştur. Marksizm-Leninizm ideolojisinin özgürlük ve demokrasi görüşleri, devletin bu ideolojiye dayanması ve ideoloji adına yapılan uygulamalar, pratikte totaliter rejimler ortaya çıkarmış, sınıfsız toplum Komünizm yerine devlet bürokrasinin azınlık olarak yönettiği oligarşik toplum modeli gerçekleşmiştir.

Daniel Bell’in *İdeolojilerin Sonu* adlı kitabıyla yeni bir dönem başlamıştır. İdeolojilerin sona erdiğini ilan eden yaygın görüş içerisinde, terör örgütü paradigma kavramını temel almıştır. Thomas Kuhn’un bilim felsefesine kazandırılan paradigma kavramı, belli bir bilimsel yaklaşımın doğayı sorgulamak ve doğada bir ilişkiler bütünü bulmak için kullandığı açık ya da örtülü bütün inançları, kuralları, değerleri ve kavramsal-deneyssel araçları kapsayacak model şeklinde tanımlanmıştır.(Kuhn,2006) Öcalan’ın geliştirdiği felsefi, ideolojik ve toplumsal örgütlenme modeli *Demokratik-Ekolojik-Cinsiyet Özgürlükçü* bir paradigma olarak adlandırılmıştır.(Sönmez, 2011:46) Son yılların ekolojik –toplumsal ve özellikle de ekolojik bunalımları karşında geleneksel topluma ilişkin bir açıklayıcı model ve çözüm önerisi sunma iddiasındadır. Sanayi sisteminin yapısı değiştirilerek, ekolojik bakımdan tahammül edilebilir bir denge ekonomisine, hiyerarşik olmayan, aktif tabanlı bir demokrasiye dayalı bir toplum sistemi, siyasi program olarak belirlenmiştir.

Özgürlük temelinde Marksizm’in rakip ideolojisi Anarşizm’in kuramlarından yararlanarak yeni bir ideoloji ortaya konmuştur. *Anarşist Komünizm, Özgürlükçü Komünizm* veya *Toplumsal Anarşizm* olarak adlandırılan feminizm, ekolojik ve demokratik unsurları içeren bu yeni paradigmanın en temel özelliği, özgürlük isteyen halk toplulukları için uygulanabilir olmasıdır. Sözde Kürt Özgürlük Hareketi olarak eylem yapan terör örgütünün yeni ideolojisi, bu amaca en uygun ideoloji gözükmektedir. Yeni paradigma anlayışı ezilenler

olarak ifade edilen çağın proleterlerini işçiler, işsizler, etnik gruplar/halklar/kültürler, kadınlar, göçmenler, üçüncü dünya ülkeleri gibi toplumsal kesimleri bütünsel olarak ele almaktadır. Egemen kapitalist sistemin yabancılaştırdığı ve sömürdüğü geniş halk kesimleri ile azınlık küresel sermaye arasındaki temel çelişki üzerine inşa edilmiş bir modeldir.(Bayhan,2011:73) Hedef devletsiz bir toplum olan Komünizmi gerçekleştirmek amacıyla, merkezi devletin yetkilerinin yerele aktarıldığı, yerel yönetimlerin konfederasyon şeklinde örgütlendiği, kendi kendine yeterli otarşik ve halkın iradesini ifade eden komün-kooperatif-halk meclisleri unsurlarından oluşan, katılımcı yurttaş özelliğine sahip bir siyasal model ortaya koyar. Özgürlükçü komünistlerin özyönetime dayalı bir toplum yaratma idealini taşır.

Mevcut kapitalist sistemin yer aldığı, kaynağını Aydınlanma felsefesinden ve Newton'cu bilim anlayışından alan modern paradigmanın, karşı alternatifi olarak kuantum ve izafiyet bilimlerine dayanan, kapitalizmin yarattığı çelişkileri çözümlemek için yeni bir tarih-toplum paradigmasının geliştirildiği ileri sürülür. Marx toplumsal ütopyacılığa karşı çıktığı için, sosyalizmi bilime dayandırmıştır. Ütopyacı toplum modeli olmaması için bilimsel temellere dayandırılmaya çalışılmıştır. Bilimsellik ölçütü olarak hiyerarşik düzen modelleri ,statik bir değişim sürecini ve tek boyutlu ilerleme kavramı şeklinde özetlenen kapalı düşünce sistemi bilimselliğini Newton'cu bakış açısından alır. Materyalist dünya görüşü kapalı bir dünya görüşüdür. Alternatif olarak geliştirilen, bir kişinin ani ve kesintili değişim gerçekleştirebileceği dinamik toplum yasası Kuantum ve İzafiyet bilim anlayışı olarak ele alınmıştır. (Cantzen, 2000:63,79)

Mevcut Türkiye Cumhuriyeti statükosuna karşı mücadele eden terör örgütü, Kürt etnik temelli ayrı, özgür ve kendi kendini yöneten bir halk yaratma amacı taşıdığından, *daha az devlet daha çok toplum* ilkesine dayalı, halkın aktif katıldığı, bu niteliği ile demokrasinin gerçekten işletildiği ileri sürülen, yeni paradigmasını benimsemiştir. İstenen uluslararası küresel sermayenin, sınırların eski tip ulus-devlet şeklinde gerçekleşmediği, daha esnek ve küresel karşılıklı bağımlılığı yaşatan bir durum almasıdır. Devletsiz çözüm arayan etnik topluluklar için, var olan devletin talep edilen hakları vererek devletin yetkilerinin küçülmesi, böylece etnik grubun aynı sınırlar içerisinde yaşamaya devam etmeye gönüllü olmasıdır. Demokratikleşmenin ve tam demokrasi uygulaması olarak nitelendirilmektedir. Daha az devlet, ademi merkezîyetçiliği savunan idari yeniden yapılanma modeli, demokratik özerklik olarak yerinden yönetimin hayata geçirilmesidir. (Ersanlı-a ve Bayhan, 2012 :206) Sivil toplum alanında sahip olduğu gerek Avrupa'da ve Türkiye'deki dernekler kanalıyla ve terör

örgütünün siyasallaşarak yasal alanda bir parti olarak ülke içinde faaliyette bulunması, geniş bir halk kitlesini bu paradigma bakış açısıyla etkilemesine ve halk desteği konusunda güçlü bir pozisyon sağlamasının önünü açmıştır. Bölge halkının siyasal toplumsallaşmasını teşvik ederek, sivil Kürt vatandaşın kendi yaşantısı üzerinde kontrolü yeniden ele geçirmesini ön plana çıkarmışlardır. Kürtlerde cemaat yapısını oluşturan dini ve aşiret toplumsal yapılarının zayıflaması, bireyselleşmenin güçlenmesini sağlamıştır. (Aktan, 2012:76) Bireyin özgürlüğünü savunan anarşist ideolojinin etki alanı için uygun bir ortam mevcut olmuştur.

Anarşist kuramlar, Marksizm'in etkisi altında kalmış kuramlardır. 1.Enternasyonal uluslararası işçiler birliği (1864), Paris komünü (1871), 1920 er'in konsey hareketi, 1936-1939 İspanya'da anarşistlerle Marksistlerin işbirliği yaptığı örneklerdir.(Beyer, 1999:15) Bu işbirliği daha sonra rekabete dönerek, Stalin döneminde anarşistlerin tutuklama ve öldürmeleriyle sonuçlanmıştır. Devletin devamlılığı ve merkeziyetçi/ademi merkeziyetçi yapılar konusunda farklı görüşleri olan her iki ideoloji diğer noktalarda benzer fikirleri savunur. Anarşizm, Leninizm'in devlet fikirlerinden ciddi bir sapma gösterir. Her iki rakip ideoloji de sosyalist bir perspektifte ,devrimci bir bakış açısıyla mevcut statükoyu değiştirerek, terör örgütünün hedefi yani Türkiye Cumhuriyeti'nden bağımsız olma idealini taşır.Anarşist komünistler diğer bir sosyalist akım olan Marksistlerden farklı olarak devrimden sonra iktidarın devlet tekelinde toplanmasına karşı çıkarlar.Bunun yerine tüm kararların toplumun katılımıyla alınmasını savunurlar. Yeni paradigmada ortaya konan temel kavram demokrasi, Kürt etnisitesini özgür bir toplum olmasına imkân verecek şekilde kullanılmaktadır. Kimliğine ilişkin dilsel, dinsel, kültürel yetkilere sahip olması, bu topluluğun bir ulus olarak kendi kaderini tayin hakkının içsel yönden ifadesidir.(Ersanlı-a ve Bayhan, 2012: 207) İki ideolojinin toplum kuramları şiddet–terör-kargaşa ile özdeşleştiriliyor olması, sürekli çatışma ortamında ideolojinin negatif özelliğinden kaynaklanmaktadır. Şiddet, şiddet tekeli elinde tutan devlete karşı direnme ve karşı olma şeklinde meşrulaştırılır. Terör bu siyasi ideolojilerde bir strateji olarak kullanılmaktadır.

a. Marksist-Leninist İdeolojinin Temel Alınması (Kuruluş-1999)

PKK, sözde Kürdistan aydınlanması ve siyasal hareketi içinden değil, 1971 Türkiye devrimci gençlik hareketi ortamından çıkmıştır. Düzensiz devrimci radikal bir kopuşun simgesi olan, 1971 direnişçiliğinin mirası olarak adlandırılır.(Yüce,1999a:178) Abdullah Öcalan sol ideoloji ile üniversitelerde kurulan fikir kulüplerinde tanışmıştır. Fikir kulüpleri

toplumsal sorunlara karşı çözüm arayışının somut yerleriydi. 1960'ların ikinci yarısından itibaren üniversitede fikir kulüplerinde dünyada ezilen uluslar ve yoksullar için zor şartları hazırlayan emperyalist kapitalist sistem öğretiliyordu. Marksizm, üniversite gençliği, işçiler ve köylülere, olaylara yeni bir bakış açısı getiriyor, bir ideoloji olarak neyin iyi neyin kötü olduğunu, yeni bir yaşam için neler yapılması gerektiğine açıklamalar getiriyordu. Marksist ideoloji çerçevesinde Kürtlük düşüncesi önem kazanırken, Lenin'in "Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı " kitabı PKK temel referanslarından biri olmuştur.(Özcan, 1999:29)

Devrim, ideoloji, hedeflerde netlik, örgütlülük ve önderlik temel unsurlar bu dönemde önem kazanmıştır. Carlos Marieghela'nın Şehir Gerillasının El Kitabı ve Che Guevara'nın Gerilla Savaşı Türkçeye çevrilen eserleri bu dönemde gerilla hareketinin gelişimine katkıda bulunurken, Halk Kurtuluş Savaşı da bir ilke olarak yerleşmeye başlıyordu. Halk savaşı tezinde ilke olarak devlete karşı yıpratıcı bir mücadele vermek, devrimci mücadelenin en geliştiği bölgelerde iç savaş olaylarını aktif mücadeleyle ülkenin tüm alanlarına yaymak, mücadeleyi siyasallaşmış bir askeri mücadele biçiminde yürütmek, ekonomik ve demokratik mücadeleleri asıl mücadeleye yardımcı olması bakımından önemsemekti.(Tufan,2007 :91) Öcalan da bu bilgileri PKK terör örgütü için temel almıştır

Öcalan öğrenci yıllarında en çok etkilendiği kişi olarak, THKP-C'nin önde gelen isimlerinden Mahir Çayan'ı belirtir.(Öcalan,1995:50-51) Mahir Çayan, toplumun en alt kesimiyle özdeşleşmeyi başarmış, yoksulluk ve baskıya karşı mücadele etmiş sol ideolojiye sahip bir öğrenci lideriydi. Öcalan' da *"Ben Kürt halkı için mücadeleye Kürt olduğum için değil sosyalist olduğum için el attım. Benim ki Barzani ve Talabani gibi aşiret Kürtçülüğü değil. Benimki yoksulluktan geliyor "* diyerek Mahir Çayan'ın yolunda olduğunu belirtmiştir. (Çevik, 2007 : 69)

Çayan, "Bağımsızlık", "Devrimci İrade ", "Eşitlik ", "Devrim " gibi terimler üzerinde tezlerini geliştirmişti. Küba Devrimi'nin ardından tüm Latin Amerika'ya sıçrayan devrim dalgası ve ardından gelişen Vietnam Direnişi ülkede devrimci ideali benimseyenler için önemli bir yol haritası niteliğindeydi. Öncü gerilla savaşının ilk gerilla hareketlerinden biri olması, Milli Demokratik Devrim ve Leninizm konusundaki tespit ve görüşlerinin devrimci hareketler açısından bir kılavuz niteliği olmuştur. Çayan'ın Öcalan'ı etkileyen en önemli düşüncesi " Devrimci şiddeti ele almakta çekinmemesi gereken örgüt üzerine olan " fikirleriydi. Marksizm de ifadesini bulan, Çayan'ın öngördüğü Silahlı propaganda temel

mücadele biçimidir ve emekçi kitleleri devrim saflarına çekerek, devrimci mücadelenin bir halk savaşı ile zafere ulaşacağını belirtmiştir. Çayan'ın önerdiği devrimci mücadelenin amacı yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülke olan Türkiye'nin tam bağımsızlık ve demokrasi için yapılan mücadelesiydi..(Çayan, 1969 :10)

Devrim halkın aşağıdan yukarı örgütlenerek devleti parçalaması, politik iktidarın ele geçirilmesi ve yukardan aşağıya bu iktidar yardımıyla daha ileri bir üretim düzenin örgütlenmesidir. Marx ve Engels üç devrim kavramı ortaya koymuştur; politik devrim, sosyal devrim ve sürekli devrim. Politik devrim, siyasi iktidarın o tarihsel süreç içinde daha ilerici bir yönetime, mevcut gerici iktidarın alaşağı edilerek geçmesidir. Bir hareket kitleler tarafından iktidara yönelik olursa ve ele geçirilirse politik devrimden bahsedilebilir. İkinci ön koşulda iktidarın ele geçirilmesi sonucu yönetimin ilerici ve demokrat olması şarttır. İlericilik Marx ve Engels için kamu kredisi ile özel kredinin ortadan kaldırılmasıdır.(Marx, 1967 : 53) Politik devrim sosyal dönüşümü de sağlar. Çünkü bu devrim burjuva kredisini ve borsayı ortadan kaldıracaktır. Bu da burjuva üretim ve rejiminin ortadan kalkmasıdır; yeni bir sosyal ve ekonomik düzene geçmektir. Bir üretim tarzından daha ileri bir üretim tarzına geçiştir. Politik devrim sosyal devrimin tamamlayıcısıdır. Sosyal Devrim gerçekleştirebilmek için ekonomik, sosyal, kültürel dönüşüm toplum bazında tamamlanana kadar iktidarda kalmak zorundadırlar. Marksist devrim anlayışı, sürekli ve kesintisiz bir devrim sürecini öngörmektedir. (Çayan, 1992 :224)

Mahir Çayan *Kesintisiz Devrim* I-II-III adlarıyla yayınlanan makalelerinde Türkiye'ye özgü bir devrimci anlayışı oluşturmuştur. *Milli Demokratik Devrim* adı altında, Marksist-Leninist kesintisiz devrim teorisini savunmuştur. (Çayan, 1992: 89) Çünkü Türkiye'de o dönemde temel çelişki proletarya ile burjuvazi arasında değil, Amerikan emperyalizmi ile bütün Türkiye halkı arasında görülmüştür. İşçi sınıfı milli cephenin başına geçip, öncülüğünde yapılan köylü bir devrimini gerçekleştirilmesini hedeflemiştir. Bu baş çelişki çözülmeden ülkede sosyalist devrimin yapılmasının mümkün olmayacağını söylemiştir. İşgal altındaki bir ülkede Marksistlerin görevi, Çayan'a göre "sosyalist" değil, "milli devrimi" yapmaktır.(Çayan, 1992 :112)

Osmanlı feodal yapısının belirgin özellikleri katı merkezîyetçilik ve güçlü devlet kurumu Anadolu insanının da devlet otoritesinin yenilmez ve yıkılmaz olduğu düşüncesini yerleştirmiştir. Çayan'a göre merkezi devlet otoritesinin baskısı altında ezilmiş Anadolu

insanı siyasi pasiflik altında, statükocu bir duruş sergilemektedir. Devlete karşı konulamaz, çünkü yenilemez düşüncesinin kırılarak kitlelerin devrim safhasına çekilmesi gereklidir.(Çayan, 1996 :329) Hedefin anti-emperyalist ve anti-oligarşik devrimdir.Ülkedeki baş çelişki oligarşi ile halk arasındadır. Oligarşi içinde bizzat emperyalizm yer aldığı için devrimci savaş sadece sınıfsal planda değil ulusal alanda da yürüyecektir. Çayan'ın ulusalcılık ve milliyetçilik konusunda Leninist ilkelerin ışığında verilecek olan mücadelenin bir milliyetin değil ,tüm ülkelerin ezilen ve köleleştirilmiş halkları tarafından yürütülmesi gerektiği konusunda vurgu yapmıştır.Bağımsızlık , ancak eşit,özgür ve adil bir dünyanın ön koşulu olarak ifade edilmekteydi. Kürt meselesini, ulusların kendi kaderini tayin hakkı altında ayrılma hakkının kullanılması olarak düşünmüştür. (Çayan, 1996 :196) Öcalan bu düşünceleri Suriye, İran,İrak ve Türkiye’de yaşayan ezilen olarak gördüğü Kürtler için benimsemiş ve bağımsızlık için eşit ve demokratik özerklik gibi kavramlar etrafında politika üretilmesini sağlamıştır.

Mahir Çayan, Lenin'in “ *Bize bir savaş örgütü (parti-silahlı örgüt) verin ,Rusya’yı alt üst edelim*” sözüne atıfta bulunarak Türkiye’de ezilenlerin ve emekçilerinin kurtuluşunu savaş örgütü yani parti ve onun öncülüğünde yürütülecek olan Halk savaşında olduğunu düşünmüştür. (Tufan,2007 :102) Öcalan da PKK ‘yı Lenin felsefesinde Kürdistan İşçi Partisi adı ile kurmuş ve PKK aracılığıyla bir Halk savaşı başlattığını yazılarında belirtmiştir. Öcalan Özgür Yaşamla Diyaloglar adlı kitabında “ *Lenin 1900’de ne ise ben de 21.yüzyıl sosyalizmini temsil ediyorum, reel sosyalizmle savaşarak, emperyalizmle savaşarak yeni sosyalizmi inşa ediyorum*” ve Kürdistan’da Halk Kahramanlığı kitabında “ *PKK, Marksizm – Leninizm geleneğine uygun bir gelişme yaşamıştır. Bundan sonrası açık ki etle tırnak gibi birbirinden ayrılmayan bu miras üzerinde şekillenecektir* “ diyerek çizgisini belirtmiştir.(Öcalan, 2002 : 201 ve 2004 :78) PKK-Kürdistan İşçi Partisi, Marksist-Leninist ideolojinin iki temel kavramını *işçi* ve *parti* ve hedeflenen ulus inşası bölge adı Kürdistan isminde yer vererek ideolojisini ortaya koymuştur. Öcalan için devrimcilik tüm söylem ve eylemlerinde teorik donanım ile hareket etmektir. Zerdüş, dini peygamberler Musa-İsa-Muhammed devrimci olarak örnek alınmasını belirtmiştir. KCK, PKK’nın ideolojisine dayalı olarak şehir ve sivil yapılanmadır ve aşağıdan yukarıya doğru politik iktidarın gücünü ele geçirmek hedefindedir. Uzun süreli Halk Savaşı, kesintisiz devrimin başka bir ifadesidir.

Faşizme karşı, emperyalist düşmana karşı da gerilla savaşı yürütülebilir görüşünü benimseyen Çayan, *Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisini* tezlerinde kullanmıştır.

Emperyalizmin işgali altında olan, dolayısıyla halk savaşının zorunlu olduğu ülkelerde, sosyalistlerin temel mücadele yöntemleri, politikleşmiş askeri savaş stratejisidir.(Çayan, 1996 :200)Kır,şehir,silahlı propaganda ve diğer siyasi mücadele biçimlerini diyalektik bir bütün alan stratejidir. Gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak yürütülmesine *Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi* denir. (Tufan, 2007 :104)

Çayan, Türk gençliğini bir sınıf olarak görmemiştir. Öğrenci gençliğinin genellikle küçük burjuva kökenli ve tüketim yapan bu nedenle de ülke ve dünya sorunları ile ilgilenen bir grup olarak görür. Gençliğin doğası gereği cesaretli ve yürekli olması, her türlü çıkar duygusundan uzak durması emperyalizm karşısında ülkenin tam bağımsızlığını savunan bir kitle olmasını sağlamaktadır. Politik bilinçlenmenin yetersiz olduğu yarı-sömürge ülkede, bağımsızlık mücadelesinde toplumun devrimci sınıf ve tabakalarını harekete geçiren öncü grup olarak nitelendirmiştir. (Çayan, 1996 : 6) Öcalan'da gençliğin en önemli kitle olduğunu ve bunalımlarını en yoğun biçimde yaşadığı için silahlı kadroya alınmasının kolay olduğunu belirtmiştir.

Sosyalistlerin halk savaşındaki temel mücadele yöntemleri askeri savaş yöntemidir. Bu savaş klasik savaş yöntemiyle değil, politikleşmiş askeri savaş yöntemiyle yürütülür.Bu savaşta, bütün demokratik ve ekonomik amaçlı hareketler, kitle gösterileri bu politikleşmiş askeri mücadeleye tabidir. Emperyalizmin işgalinin varlığı karşı tarafın zora başvurması demektir. Karşı taraf zora başvurduğu için, devrimci temel politika askeri mücadeleyi esas alır. Politik liderlik yapan Marksist-Leninist parti olup halk savaşını o yönetecektir.

Silahlı propagandayı askeri değil siyasi bir mücadele olarak tanımlamıştır. Ferdi değil kitlesel mücadele biçimidir. Terörizm değildir. Maddi olaylar etrafında siyasi gerçekleri açıklayarak, kitleleri bilinçlendirir, onlara siyasi hedef gösterir. Silahlı propaganda, halkın düzene karşı olan memnuniyetsizliğini ajite etmeye çalışır. Merkezi otoritenin güçlü olmadığını, kuvvetinin her şeyden önce yaygara, gözdağı ve demagojiye dayandığını göstermeye çalışır. Kitleleri devrime yöneltecek bilinçlendirmeyi gerçekleştirir. Silahlı propaganda, kır ve şehir gerilla savaşı ile psikolojik ve yıpratma savaşını içerir. Silahlı propaganda temel mücadele biçimidir. Bunun dışındaki eylemler, bilinçlendirme, siyasi eğitim, propaganda ve örgütlendirme işleri ile uğraşır. Politik, ekonomik, demokratik

m¼cadele biçimleri silahlı propagandaya tabi olarak biçimlenir. Bu devrimci stratejiye de *Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi* denir.(Çayan, 1996 :309-310) Çayan’a göre Politikleşmiş askeri savaş stratejisi doğrultusunda devrimci hareket şu şekilde gerçekleşecekti (Çayan, 1996 :336-337);

1.aşama :şehir gerillasını yaratma

2.aşama: şehir gerillasını geliştirme ve kır gerillasını yaratma. Bu iki aşamada savaşın psikolojik yıpratma yönü ağır basacaktır.

3.aşama :Şehir gerillasını yaygınlaştırma.Kır gerillasını geliştirme.

4.aşama :Kır gerillasını yaygınlaştırma aşamalarıdır.

Üçüncü ve dördüncü aşamalar gerilla kuvvetlerinin düzenli orduya dönüşme aşamalarını hedefler. Gerilla savaşı, politik mücadelenin en üst ve en etkili biçimi olarak görülmüştür. Politik mücadele de devrimci yayınlı yapıla politik propaganda dan, siyasi nitelikteki kitle gösterilerinden, siyasi grevlere ve de gerilla savaşına kadar çeşitli biçimlerde olabileceğini belirtmiştir.Halk Kurtuluş Savaşını, şehir gerillası biçiminde başlatmayı planlamıştır. Ernesto Che ‘nin; küçük savaşçı grupların başlattığı mücadeleye yeni güçlerin katılımıyla, kitle hareketleri artar ve işçi sınıfı ile şehirli yığınlar savaşın kaderini tayin eder görüşünden yola çıkarak bu stratejinin başarıya ulaşabileceğini öngörmüştür. (Çayan, 1992 : 347)

Çayan, Brezilyalı Ulusal Kurtuluş Hareketinin lideri Carlos Marighella’nın yazmış olduğu *Şehir Gerillasının El Kitabı* adlı eserinden alıntı yapmıştır. Marighella, Brezilya’nın Stalin’i olarak soğuk, katı ve inatçı kişiliği ile anti-bürokratik, uzlaşmaz bir lider olarak görülmektedir. Küçük savaşçı grupların örgütlenme modelini, Küba deneyiminden aldığını belirtmiştir. Halkın esas düşmanı Kuzey Amerikan emperyalizminin kovulması, burjuvazinin ve askeri diktanın devrilmesi, büyük toprak sahiplerinin toprağına el koyarak toprak reformunun yapılarak köylülerin özgürlüğe kavuşması ve bir halk iktidarının kurulması amacıyla gerillanın oluşturulmasına önderlik etmiştir. Gerilla bir yaşam tarzı ve devrimci savaşın tamamlayıcısı olarak, kitleleri iktidara götüren yol olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle anti oligarşik ve anti kapitalist ulusal kurtuluş savaşı olarak görülmüştür. Temel reformların barışçıl yollarla gerçekleştirilebileceğini düşünmemiş, devrim yapıp iktidarı ele geçirerek ve egemen sınıflara bağlı askeri yapının değiştirilmesiyle ulaşılabilceğini belirtmiştir. Silahlı mücadele ve kitlelerin gücü mücadele yöntemi olarak benimsenmiştir. Şiddet, radikalizm,

diktanın şiddetine karşılık verilebilecek en iyi mücadele terörizm, kapitalizmin genel krizi aşamasında uygulanabilecek tek strateji olarak görülmüştür. (Marighella,1970:79)

Ulusal Kurtuluş Hareketinin üç aşamadan geçerek oluşacağını belirtmiştir; (Marighella,1970:40)

- 1.Şehir için Gerilla gruplarının hazırlanması ve örgütlenmesi. Amaç sürekli siyasi krizi askeri krize dönüştürmek.
- 2.Gerillanın başlatılması ve yaygınlaştırılması (kır gerillalarının oluşturulması)
- 3.Gerillanın gelişimi ve hareket savaşına dönüşümü. Gerilla düzenli orduya dönüşüyor ve konvansiyonel savaşa başlıyor.

Marighella, şehir gerillalarının amacının kır gerillasına destek olmak, silahlı halk kuvvetleriyle birlikte yeni bir yapı kurmak olarak belirtir. Ulusal Kurtuluş Hareketi'nde proletarya, köylülük ve orta sınıfın silahlı birliğini kilit unsur olarak görmüştür. Köylülük devrimde sonucu belirleyen bir unsur olarak sayılmıştır. Köylülüğün katılımı olmadan, proletarya burjuvazinin çekim alanından kurtulamaz. Kır gerillasına, köyden şehre gelen gençler alınmaktadır. Kırıldaki savaş için destek noktaları düzenler, yiyecek yardımı yapar, yol gösterici olurlar. Şehirde ise en çok orta sınıf destek vermiştir. İşçiler şehirlerin sanayi kesimini çok iyi bildiklerinden çok iyi militan olabilirler. Öğrenciler okudukları okullardan atılacakları için kendilerini devrime adayabilirler. Aydınlar ve sanatçılar, toplumsal adaletsizliğe ve insanlık dışı baskıcı eylemlere karşı savaşta temel bir rol oynarlar. Büyük bir etkinlik ve haberleşme olanağına sahip olduklarından devrimci inancı geliştirmede etkilidirler. Din adamlarının davaya katılımı çok önemlidir. Halkla iletişimi sağlarlar. İktidarın yalanlarını gösterme, dayanışma ağının oluşturulmasında din adamlarının etkin rolü vardır. (Marighella,1970:65,136,137) Şehirlerde karışıklıkları sistemli bir şekilde arttırarak, diktayı kırlarda baskı kuramayacak ve birliklerinin büyük kısmını şehirlerde tutmak zorunda kalacak bir duruma düşürmek esastır.

Marighella, devrimci savaş stratejisi; birbirini bütünleyen; şehir gerillası, kır gerillası ve psikolojik savaş olarak üç durumdan oluşmaktadır. Brezilya'nın coğrafyasına uygun olarak bu yöntemi geliştirmiştir. Şehir gerillasının en büyük avantajı, çok iyi bildiği eylem alanıdır. Eylem esastır. Her bir eylemin başarıya ulaşması insan unsuruna bağlıdır. Eylemler basitten karmaşığa doğru; saldırı, bir yerin basılması veya işgali, pusu kurma, sokak taktikleri, grev ya

da boykot eylemleri, mahkumların kaçırılması, adam kaçırmalar, uçak veya gemi kaçırılmaları, sabotajlar, terörizm, sınır savaşı ve silahlı propaganda olarak sayılmıştır.(Marighella, 1970 :116) Silahlı savaşçı gruplar öncü onlardır. Saldırı zafer demektir. Saldırı noktaları; bankalar, şirketler, askeri tesisler, karakollar, hapishaneler, resmi binalar, Kuzey Amerikalılara ait firmalar ve kurumlardır. En popüler saldırı şekli, banka soygunlarıdır. Sokak taktiklerinin amacı, kitlelerinde kazanılmasına yöneliktir. Barikatlar kurmak, kaldırım taşlarını sökerek silah olarak kullanmak, bina tepelerinden tuğla veya şişeler atmak sokak taktikleri arasında yer almaktadır.(Marighella, 1970 :121) Sokak taktikleri yeni tip şehir gerillası yaratmıştır. Göstericilerin arasında karışarak, göstericilere saldırmak isteyenleri korur, halkın tanıdığı baskıcı kişileri cezalandırır. Hareketinin üstün yanı, düşman kesimin saldırılacağını bilmesine rağmen, yer-zaman nasıl olacağı konusunda bir fikir sahibi olamamasıdır. (Marighella,1970:67) Şehir gerillacı, bir siyasi devrimci, vatansever, ülkesinin kurtuluşu uğrunda savaşan, halkçı ve özgürlüğün dostu olarak görülmüştür.

Kesin olarak terörizm kelimesini ret etmesine rağmen, Çayan'ın görüşleri ve Marighella'nın yöntemleri, Öcalan'ın liderliğindeki PKK terör örgütü temel stratejilerinden bir olmuştur. Kır ve şehirde, silahlı propaganda ve siyasallaşma süreciyle birlikte bütün alan stratejisi olarak uygulanmaktadır. Terör nedeniyle başka şehirlere göç edenler, bulundukları şehirlerde getto adı verilen mahallere yerleşmişlerdir. Şehirlere entegre olamayan ve mesleksiz ve eğitimsiz Kürt kökenli gençler şehir gruplarının asli unsurlarını oluşturmaktadır. Kürt siyasal hareketinin, sokak hareketleri şehir gerillasının eylemlerine uygun olarak gerçekleşmektedir. Kaldırım taşlarını sökerek devletin güvenlik güçlerine atmak, çöp kutularını yakmak, belirli mahallelerde arabaları kundaklamak, devletin öğretmen, yargı mensuplarını kaçırmak şehir gerillası eylemleri olarak sayılabilir. Bu tip eylemlerde toplanan kalabalığın sayısı, diğer geri kalan bireylerin eylemlere çekilmesinde kullanılmaktadır. Diğer kullanılan argüman halkın çıkarı doğrultusunda bu eylemlerin yapıldığının belirtilmesidir. Mevcut iktidarın moralini bozmaya yönelik eylemler olarak Marighella, ekonomik, siyasi ve sosyal düzene zarar vermeyi meşru göstermiştir. (Marighella,1970: 95) PKK'nın ileri sürdüğü tez, baskıcı ve korku salan vatandaş-devlet ilişkisini ortadan kaldırmak için yapılmaktadır. Halk kitlelerine mevcut devlet yönetiminin ne kadar zayıf olduğunu, vurduğu yerden ses çıkartan ,zalimleri cezalandıran bir teşkilatın olduğunu göstermektedir.PKK'nın karakol saldırılarının sürekliliği, karakoldan güvenlik güçlerinin çıkartılmaması, faili meçhul cinayetlerin engellenerek halkın güvenliğinin sağlandığı ileri sürülmektedir. Taş atan çocuklar, birer siyasi aktör olarak, eğitimde Türkçe dilini öğrenme zorunluluğu ve dayak,

ayrımcılık gibi karşılaştıkları adaletsizliklerin bir sonucu olarak taş attıkları belirtilmiştir.(Aktan,2012:160-161)

O dönemde diğer önemli bir etmen, Türkiye’deki Marksist-Leninist gruplar, gerilla eğitimi için diğer ülkelerde eğitim merkezleri bulabilmiş olmalarıydı. Ülkelerinden çıkarılan Filistinlilerin İsrail’e karşı uyguladıkları gerilla tarzı için eğitim merkezleri oluşturmuşlardı. Maoist-Troçkist eğilimli bir politika benimseyen Nayıf Havatme’nin önderliğindeki Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesi, Türkiye sol hareketi üzerinde ciddi bir etkiye sahipti. El –Fetih gerilla kamplarında eğitim görürken, silahlandırılıyorlardı. Öcalan Beyrut’tayken Naif Havatme’nin Filistin Demokratik Kurtuluş Cephesi (FDKC) ile temasa geçerek örgütün Beka vadisinde yerleşmesini sağlamıştır. PKK, Beka vadisindeki Helve kampında zamanla militan sayısını çoğaltarak en etkili örgütlerden biri haline gelmiştir. Bu etkileşimi şu sözlerinden de anlaşılmaktadır (Öcalan, 2004 :87):

“ İşte proletaryanın kahramanları Marx ve Engels. İşte onun teorik, siyasal dâhisi Lenin ve yine onun pratik ustaları Stalin, Ho Chi Minh ve Mao. Ve bunların önderliğinde yürüyen birçok ulusal ve enternasyonalist kahraman. İnsanlığın özgürlük bilincini ayaklandıran, örgütlendiren ve halk ordusu denilen orduları ortaya çıkaran bu büyük kahramanların insanlık tarihindeki yeri gerçekten büyüktür “.

Öcalan diğer teorisyenleri överken özgürlük adına bir silahlı güç oluşturarak, buna *halk ordusu* adı veren hareketin teorisyeni olarak, kendisini de insanlık tarihinde anılacak bir kahraman olarak yüceltmekte ve kendisine bağlı kişiler üzerinde liderliğini pekiştirmektedir.

a.1. Marksizm

Bilimsel sosyalizm ya da Marksizm; ekonomik, sosyolojik ve politik açıdan toplumsal düzeni yapılandırmayı ön gören, kurumsal açıklamanın yanında eylemin anahtarını veren ve amacını gösteren diyalektik felsefedir. Karl Marx ve Friedrich Engels Bilimsel Sosyalizmin kurucularıdır. Sağlığında terimi reddetmiş olsa da, Marksizm öncelikle Karl Marx`ın düşüncesidir. Engels, Marx`ın mezarı başında yaptığı konuşmada, kendisi için bir devrimci olduğunu ve hayatı boyunca gerçek görevini, kapitalist toplumun ve devlet kuramlarının çeşitli şekillerde yıkılmasına katkıda bulunması olarak belirtmiştir. (Cornforth, 1975 : 15)

Bu ideolojinin gücü Marksizm'in felsefe olarak adlandırılan, fikirlerle gerçeklik arasındaki ilişkiyi temel almasından ileri gelir. Marx yaşadığı İngiliz toplumunda, o dönemde işçi sınıfının ağır koşullar altında çalışmasından esinlenerek tezlerini yazmıştır. Teorileri modernleşme ve sanayi devriminin ürünüdür Sanayi toplumunun sınırsız kar amacı ve güçlü olanın toplumu biçimlendirdiğini belirterek kapitalizme yönelik ciddi eleştiriler geliştirmiştir. *Kapital*'ın eserinin önsözünde modern toplumun (kapitalist toplumun) ekonomik hareket yasasını açıklamak için bu eseri yazdığını belirtmiştir. Marx'a göre kapitalist toplum, üretimin en gelişmiş ve en çeşitli tarihsel örgütlenmesidir.(Moore, 1989 :60) Kapitalist sınıf burjuvazi, üretici güçleri geliştirerek işçi sınıfı proletaryayı yaratacak ve bu sınıf da iktidarı ele geçirerek sosyalizm düzeninde üretici güçleri daha da geliştirecekti. Kapitalizm kendi mezar kazıcılarını yaratmıştır.

Marksizm, sanayileşen toplumlarda hem entelektüel ortamı hem de politik mücadelenin içeriğini belirlemiştir. Marksizm sadece bir ekonomik doktrin ya da siyasal program değil, evren ve insana ilişkin tüm konularda (insanın oluşumu, yeryüzündeki yeri ve görevi, tarihsel gelişim, toplum ,devlet ve doğa ,tanrı,özgürlük gibi) belirli tezleri savunan bütüncül bir dünya görüşüdür. Kapitalist toplumun sosyalist topluma dönüşmesinin kaçınılmazlığını yalnızca çağdaş toplumun gelişmesinin iktisadi yasasından çıkarır.

Marksizm'in temelinde üç akım bulunmaktadır; Fransız Sosyalizmi (Ütopik Sosyalistler), Alman klasik felsefesi İdealizm temsilcisi Hegel'den Diyalektik Yöntemi, İngiliz klasik iktisadının Emek Değer teorisi Marksizm'in temel tezleri, bu üç akımda yer alan düşünürlerin çözümlemelerine yönelik eleştirilerin üzerine oturmaktadır. Kavranılabilmesi için diyalektik materyalizm, tarihi materyalizm, Marksist iktisat teorisi ile modern işçi hareketlerinin eleştirel tarihleri önemlidir.

Marx'ın bilime katkıları üç kuram ile özetlenebilir (Pannekoek,2002 :23-24); :

(1)Tarihsel materyalizm doktrini. *Feuerbach Üzerine Tezler*'de (1845) Marx kendi felsefesini yeni bir materyalizm olarak belirtmiştir. İnsan biliminin ilk problemi yani fikirlerin kökeni sorusunu açıklamaya çalışmıştır. Hangi gerçeklerin düşünceyi belirlediğini ortaya koymuştur. Bütün politik ve ideolojik olguların ve genel olarak tinsel yaşamın üretici güçler ve üretim ilişkileri tarafından belirlendiği kuramdır. Üretici güçlere bağlı olan üretim sistemi, özellikle sınıf mücadelesi aracılığıyla, toplumsal gelişimi belirler.

(2) Artı-Değer Kavramı. Marx'ın *Kapital* adlı eserinde açıkladığı, modern kapitalist toplumun ekonomik teorisinin temel taşı *Artı-Değer* kavramıdır. Sermayenin artmasını sağlayan artı değer diye de adlandırılan artık değerdir. Artık değer, bir dönem boyunca kapitalist etkinlikten doğan sermaye artışı miktarını belirtir. Artık değer işçinin satın alabileceği malların üretimi için gerekli olandan daha fazla çalışma saatleri artık değer ya da artı değer kaynağıdır.

(3) Sınıf Mücadelesi Kuramı. Marksist doktrinin ana çatısı olan sınıf mücadelesi, toplumun sınıflara ayrılmış olmasının ekonomik nedenidir Marksist tarih kuramının en önemli kavramıdır. Sınıf savaşı, Marx'ın *Fransa'da Sınıf Savaşları* (1850), *Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire* (1852) ya da *Fransa'da İç Savaş* (1871) eserlerinde; Engels'in *Köylüler Savaşı'nda* (1850) tüm tarihsel çalışmalarında temel bir yere sahiptir. *Komünist Parti Manifestosu* (1848) girişinde yer alır;” *Bugüne kadarki bütün toplumların tarihi , sınıf mücadeleleri tarihidir.*”. Mücadele, iktisadi olmaktan çok siyasal terimler olan” ezen ve ezilenler “ savaşıdır. Ezen ile Ezilen birbirleriyle sürekli karşı karşıya gelmişlerdir. Modern toplumda iki sınıf vardır ve bunlar birbirlerine karşı uzlaşmaz çelişki içindedirler; proletarya ve burjuvazi. Modern kapitalist toplumda sınıf mücadelesi esasen bu iki sınıf arasında yürütülür. Proletarya ise tek devrimci sınıftır.

Marksizm, işçi sınıfı için, toplumsal gelişimin bilimi olan sosyal bilimleri (politik ekonomi) kullanarak örgütlenme gücünü ve bilgisini oluşturmuştur. Sömürüye dayalı ekonomik konumlarını anladıktan sonra işçilerin, nasıl savaşıacakları, zayıflıklarını aşabilmeleri için birlik halinde olarak güçlü olmalarını sağlayacak olan ideoloji yani Marksizm esas kılınmıştır. Herhangi bir sınıfın ekonomik temelini ortadan kalkınca, o sınıf ortadan kalkar Söz konusu sınıfın üretim sistemi içindeki yeri, üretim araçları ile olan ilişkileri; emeğin toplumsal örgütlenmesinde oynadığı rol, toplumsal zenginlikten aldığı pay, bu payı alırken kullandığı yollar değişir. Burjuvazi kendisini ekonomik olarak burjuvazi kılan işçiyi sömürebilme imkanı sağlayan üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti kaldırıp, sosyalist mülkiyete dönüştürünce burjuvazi sınıf olarak tasfiye olmaktadır.

Lenin'in 1914 yılında *Karl Marx* olarak yazdığı kitapta ,Marx'ın öğretilerinin en temel unsurlarını ana hatlarıyla belirtmiştir. Lenin için, Marksizm'in bu temel unsurları yedi noktada toplanmaktadır (Cornforth,1975 : 17)

- (1) Felsefi Materyalizm
- (2) Diyalektik
- (3) Tarihin materyalist anlayışı
- (4) Sınıf Mücadelesi
- (5) Marx'ın ekonomik öğretisi
- (6) Sosyalizm
- (7) Proletaryanın sınıf mücadelesinin taktikleri

Marksizm'in önemli kavramlarının açıklaması ideolojinin daha kolay anlaşılabilirliğini sağlar. Bu kavramlar;

a.İdeoloji

Karl Marx burjuvazinin dine ilişkin eleştirilerini model alarak egemenlik ve sömürünün yeni biçimini ortadan kaldırmak için kendi ideoloji kavramını geliştirmiştir. Kapitalist topluma eleştirel bir bakış açısıyla bakmak için ideolojiyi kullanmıştır.

Marx için her toplumsal düşünce ideoloji değildir.Bir düşüncenin ideolojik olabilmesi için toplumsal pratik içinde var olan insanların sınırlı maddi pratik biçimleri ve toplumsal ilişkilerinden kaynaklanan ve esas olarak bu pratiğin içindeki çelişkileri görmesini engelleyen bir niteliğe sahip olması gerekir. İnsan zihni ile dışsal gerçeklik arasındaki ilişki ile bağlantılı olarak, içinde bulunulan toplumsallıkla ilgilidir. Sadece egemen maddi ilişkilerin devamını olanaklı kılan düşünce ideolojiktir. (Ransome,2011 :158-159)

İdeoloji kavramı Marx'da üç farklı anlamda; yanlış bilinç olarak ideoloji, yansıtma olarak ideoloji ve hegemonya bağlamında ideoloji olarak tanımlanmıştır. 1852 den sonra *Kapital* adlı eserinde ideoloji yerine *meta fetişizmi* kavramı bağlamında ideolojiyi esas almıştır. (Marx, 2010 :44-56)

İdeoloji toplumdaki çelişkileri maskeleyerek sistemin kendini yeniden üretmesini sağlayan bir çeşit çarpık bilinçti. *Alman İdeolojisi* kitabında yanlış bilinci ifade etmek için algıya dair *Camera Obscura* metaforu ile açıkladığı ideoloji; “Eğer ideolojide insanlar ve onların ilişkileri bize camera obscura da gibi baş aşağı görünüyorsa , bu olay da tıpkı nesnelerin, gözün ağ tabakası üzerindeki tersliğinin onun doğrudan fiziksel yaşam sürecinden ileri gelmesi gibi ,onların tarihsel yaşam süreçlerinden ileri gelir.” maddi gerçekliğin tersine dönmüş halidir. (Marx ve Engels,1974 :47) Maddi koşullar, örneğin işçi sınıfının gerçek çıkarlarını açıkça gösterirken , ideolojide bu çıkarlar basit tersine dönmeye (optik yanılsama) gizemleşir.Böylece insanlar kendi çıkarlarını, gerçekte olduklarının karşısı gibi görürler. Bu nedenle sahte bilinç, siyasal bilincin olması gereken şeyin ayna simgesidir.

İdeoloji, Marx tarafından bireylerin maddi yaşam koşulları içinde yaşadıkları çelişkilere ilişkin oluşturdukları toplumsal bilinç ve bu bilince ait bir mücadele alanı olarak da tanımlanmıştır. Maddi koşullar temelindeki çelişkilerin bir ürünü olarak ve bir mücadele içindeki öznenin kendi konumunun farkına varma bilinci olarak ideoloji tanımlanmaktadır. Yaşadıkları sorunları ideolojiye yansıtmışlardır. Bu nedenle Marksizm’de ideolojinin salt ekonomik temel tarafından belirlendiği söylenebilir. Kapitalizmde ideoloji kavramını işlerken ele aldığı çelişkilerin tümü kapitalizmin temel çelişkisinin dışı vurumu veya bundan kaynaklanan sorunlardı.Kapitalizm sadece bir üretim sistemi olmayıp bütünsel bir toplumsal yaşam biçimidir.

Kapitalizmde çarpıtılmış düşünceler ya da ideolojiler avantajlı azınlığın çıkarlarına hizmet etmektedir. Marksist önerme “*Her toplumda hakim ideoloji, hakim sınıfın ideolojisi*” dır. İdeolojinin işlevi, egemen sınıfın lehine çelişkili dünyasını yeniden üretmeye yardımcı olan bilimden özgün bir çarpıtmaydı. Toplumun egemen maddi gücü olan sınıf, aynı zamandan egemen entelektüel güçtür. Maddi üretim araçlarını elinde bulunduran sınıf aynı zamanda zihinsel üretim araçlarını da kontrol eder. Onu ortaya koyan sınıf sistemi ayakta kaldığı sürece geçerli bir ideoloji olacaktır. (Marx ve Engels, 1987 :70)

Çünkü maddi üretim araçlarının sahibi ve ücretli emeği kullanan egemen sınıf, aynı zamanda ideolojik üretimi ve bu üretime katkısı bulunan aygıtları kontrol eder. Burjuvazinin kendi ideolojisini benimsetmek için *temel/üst yapı metaforunu* kullanır. Egemen sınıfın nesnel çıkarları ile egemen fikirler arasında doğrudan bir bağlantı kurulmaktadır. İdeolojinin dâhil olduğu bütün üst yapı kurumları alt yapının belirlenimi altında kabul edilmişlerdir. Kültür

kurumları, aile, hukuk, eğitim, dini kurumlar ve siyasi partiler gibi sivil toplum kurumları sermayenin gereksinimlerine uygun olarak düzenlenmiştir. Ekonomik üretim ilişkileri üst yapıda da yansımaktadır.(Marx,1970:26)

Marx, burjuvazi ve işçi sınıfı dünyaya ilişkin ideolojik anlayışlar geliştirdikleri için, *pozitif* ve *negatif* ölçütün getirilmesi gerektiğini belirtir. Pozitif ideoloji topluma yararlı, negatif ideoloji ise toplumu ayrıştırıcıdır. Marx için ikisi arasındaki en önemli fark; pozitif ideolojiler bütünsel çıkarlarını desteklerken, negatif ideolojiler toplumun belli bir grubunun özel çıkarlarını destekleme eğilimindedir. Pozitif işçi sınıfı ideolojisi ve negatif burjuva ideolojisi sonucunda özel amaçlar için birbirine rakip gruplar tarafından geliştirilmişlerdir. (Ransome, 2011 :159)

Engels için ideoloji, varlıkla düşünce arasındaki gerçek ilişkileri tersine çevirerek, gerçeği yanlış bir biçimde yansıtan kuramdır. Devlet, topluma nazaran bağımsız bir güç olduğunda kendisi yeni bir ideoloji yaratır. Lenin ise ideolojiyi geniş bir kuram çeşitliliği için kullanmıştır. Lenin'e göre, her ideoloji tarihsel olarak görevlidir. Ama her bilimsel ideolojiye nesnel bir gerçekliğin tekabül etmesi gereklidir. (Moore, 1989 :114)

Marksist Antonio Gramsci ise ideoloji kavramını *hegemonya* terimi ile ilişkilendirerek kullanmıştır. İktidarı elde etmek ve bırakmak istemeyen her toplumsal grubun sahip olması gereken dünya görüşü olarak hegemonyayı tanımlar. (Ransome,2011 :171) Marksist söylem içindeki en yaygın kullanımı, fiziksel güç veya zor'u, düşünsel,ahlaki ve kültürel ikna veya rıza ile birleştiren bir toplumsal ve siyasal kontrol biçimi anlamındadır. (Ransome, 2011 :179) İdeoloji insan kitlelerini organize eder, bu nedenle de pratikte etkilidir.

Hegemonya teorisi, demokratik çoğulluk fikrini zorunlu kılar. Gramsci'ye göre entelektüel ve ahlaki önderlik, ideoloji yoluyla bir tarihsel bloğu birleştiren organik çimento haline gelen, bir kolektif irade oluşturur. İdeoloji bir fikirler sistemi veya yanlış bilinç olarak değil de, bir tarihsel bloğu birtakım temel eklemlenme ilkeleri çevresinde bir araya kaynaklayan kurumlarda ve aygıtlarda cisimleşmiş organik ve ilişkisel bir bütün olarak görülür. (Laclau ve Mouffe, 1992 :156-157)

b. Felsefi Materyalizm

Marx *Alman İdeolojisi* (1846) kitabında, materyalizm kavramını, idealizm ve idealist tarih eleştirisinden ortaya çıkarmıştır. Amaç tarihi, ekonomik temeliyle ilişkilendirerek incelemektir. Ludwig Feuerbach yolundan giderek her türlü metafiziğe karşı materyalizmin savunulmasıydı. Hegel'in idealist fikirlerinden ayrılarak dine bağlı idealizm yerine materyalizmi benimsemişlerdir. (Lenin, 1974 :16-18)

c. Diyalektik

Marx, bu kavramı Alman Felsefeci Hegel'den almıştır. Hegel'in diyalektiği idealist bir diyalekti. Marx materyalist görüş ile Hegel den aldığı diyalektik yöntemi birleştirmiştir. Hegel'de diyalektiğin yasalarını; nicel den niteliğe geçiş, zıtlıkların iç içe oluşu ve çelişki anti tez olarak yadsınabilmesini, Marx “ maddenin yasaları” olarak yorumlamıştır. Buna *Diyalektik Materyalizm* adını vermiştir. Bu yöntemin tarihe ve insan ilişkilerine uygulanması Marksizm'in tezlerinin temelini oluşturmaktadır. Felsefi temelinde yöntem diyalektik, teorisi ise materyalisttir.

Marx'a göre *Diyalektik*, hem dış dünyanın hem de insan düşüncesinin hareketlerini açıklayan genel kanunların bilimidir. Kapital eserinin son bölümünde, diyalektiği eleştiri olarak da nitelendirir (Lenin, 1974 :20) Diyalektik yöntemi, yaşama gerçekte olduğu gibi bakmamız gerektiğini anlatır. 'Yaşamda yıkılan ve yaratılan nedir ?' sorusunu incelenmesini sağlar.

Diyalektik düşüncenin temeli tez-anti tez-sentez sürecidir. Düşüncenin dışında ondan bağımsız ve onu koşullayan bir maddi gerçeklik vardır. Düşünce nesneyi, nesne düşüncüyü etkiler ve bu süreç kesintisiz devam eder. Diyalektik materyalist bakış açısı insanlık tarihini maddi temellerde belirlenen sınıflar arasındaki mücadelenin tarihi olarak görmektedir. Başka bir ifade ile “ *varlık, bilinci belirler* “ anlayışı hakimdir. (Cohen, 1998 :9) Marksist tarih anlayışına göre, insanlığın toplumsal gelişme sürecini belirleyen, üç tür diyalektik süreç vardır; (Tıkıroğlu, 1974 :42)

- (1) İnsanla doğanın karşılıklı etkileri sırasında ortaya çıkan çelişki
- (2) Yeni üretim güçleri ile eski üretim ilişkileri arasındaki çelişki

(3) Yeni üretim ilişkileri ile esli üst yapı arasındaki çelişkiler.

Marx'ın diyalektik materyalizm metodolojisine göre bir sosyal biçimin açıklanabilmesi için karşıtı bir sosyal biçime ihtiyaç vardır.Güney Hindistan örneğinden yola çıkarak yaptığı Doğu toplumu çözümlemelerini Batı toplumunu daha iyi açıklamak için kullanmıştır. Marksizm'in özünde yatan, Edward Said'in tanımlamasıyla Doğu ve Batı arasında ontolojik ve epistemolojik ayrıma dayanan düşünce biçimi *Şarkiyatçılığı* muhafaza etmesidir. (Said, 1978: 2) Teshale Tibebu Marksizmi "*Kızıla boyanmış Şarkiyatçılıktır* " diye tanımlar. (Tibebu, 1990:83-85)

ç.Tarihsel Materyalizm

Marx ve Engels'in materyalizmi benimseyişlerinde, Alman filozofu Ludwing Feuerbach etkisi büyüktür. Feuerbach, *Hristiyanlığın Özü* kitabında insanı yaratının Tanrı değil, Tanrı'yı yaratanın insan olduğunu, doğanın ve insanın dışında hiç bir şey bulunmadığını gösterir. Feuerbach tarihsel süreç anlayışını esas kılmıştır.(Stephanova, 1997 :31) Marx ve Engels, her mantıkta materyalist bakış açısının sosyal olayları açıklama ve insan toplumunun tarihini araştırma işine uygulanmasını benimseyerek Feuerbach'tan ileri gitmişlerdir. *Kutsal Aile ya da Eleştirel Eleştirinin Eleştirisi*, Bruno Bauer ve Hempalarına Karşı adlı kitabında tarihi materyalizmin başlıca ilkelerinden birini, tarihin gerçek yaratıcılarının kahramanlar değil, halk yığınlarının olduğunu öne sürmüşlerdir.

Tarihsel Materyalizm; insanların davranış ve düşüncelerini son çözümlemede hayatlarını kazanma biçimleri belirlediğini, her toplumun temelini var olan ekonomik yapısı olduğu; bu yüzden de tarihin itici gücünün ekonomik değişme olduğunu ifade eder.(Marx ve Engels, 2008 :124)

Marx ve Engels, *Alman İdeolojisi* adlı eserde tarihsel materyalizmin temel ilkelerini ortaya koymuşlardır. Marx, tarihsel sürecin temelini, toplumun maddi hayatının koşulları tarafından maddi zenginliğin üretim tarzı tarafından oluşturulduğuna ve dolayısıyla tarihsel değişimlerin, sosyal yıkımların derin nedenlerinin, fikirlerde, teorilerde ve soyut kavramlarda değil, aksine bu fikirlerin ,teorilerin ve siyasal kavramların yansısı olduğu toplumun maddi hayatının koşullarında ve sosyal kişide aranması gerektiğini ortaya koymuştur.

Marx ,*Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı ve Alman İdeolojisi* gibi kimi çalışmalarında insanlığın tarihsel dönemlerini anlatır. Sınıflı ve sınıfsız toplumları bu tarihsel çerçevede içinde inceler. Tarihi bilimsel şekilde düşünme, yani toplumların temel yapılarını meydana çıkarıp varlık sebeplerini ve gelişme yasalarını açıklamaya çalışmıştır. Her bir dönem bir üretim tarzı temeline dayanan çağların birbirini izlemesidir. Üretim tarzı, toplumsal hayatın maddi temelidir. İnsanların temel ihtiyaçlarını üretmek için kullandıkları araç, bilgi ve tecrübe, üretim sürecinde birbirleriyle kurdukları bütün ilişkiler, üretim ve yaşama yöntemlerinin tümüdür. Toplumun manevi, siyasi, düşünsel yaşamının da temelidir. Üretim tarzı değişince, bütün toplumsal sistemin de değişmesi demektir. (Akdere, 2010: 15) Üretim ilişkileri ve üretici güçler, maddi üretimin veya üretim tarzının iki esas unsurunu oluşturur. Üretim ilişkileri maddi ilişkilerdir. Üretici güçler ise, insanın bilgisi ve yeteneği, üretici sınıfın kendisi, teknoloji ve bilimdir. Bu güçlerin içinde sayılan emek gücü insan emegidir. Üretim araçları üzerinde kimin mülk sahibi olduğu, toplumdaki diğer ilişkileri belirlemede önemli bir unsurdur. (Akdere, 2010 :16-17)

Üretim tarzı daima tarihsel olarak öncekini dönüştürerek kendine özgü yeni biçimler yaratarak belirlenmiştir. Bu üretim biçimleri tarihsel sıralamasına göre, Asya tipi, köleci, feodal ve modern burjuva tipidir. İnsan toplumu başlangıcından beri beş toplumsal sistem görmüştür; sırasıyla ilkel komünal toplum, köleci toplum, feodal toplum, kapitalist toplum ve sosyalist toplum. Marx'a göre insanlık tarihi, ilkel –komünal toplumun (sınıfsız) bir toplumun gerilemesinin ardından köleci topluma (sınıflı bir toplum) doğru ilerlemiştir. (Godelier, 1974 :10) Bu gerileme ve ilerleme üretim güçleri ve üretim ilişkileri arasındaki çok yönlü ilişkiye bağlı olmuştur. Bu ilişkiye dayanarak ilkel komünal toplum çözülmüş ve sınıflı toplumlar doğmuştur.

İşbölümü sınıfsız toplumdan sınıflı toplumlara doğru gelişmesinin ardından, farklı özelliklere sahip toplumsal sınıflar ortaya çıkmıştır. İşbölümü kendine uygun bir mülkiyet biçimine yol açtıkça birbiriyle uzlaşmaz çıkarları olan sınıflar doğmuştur. Bunun sonucunda ise toplum *egemen sınıflar* ve *ezilen sınıflar* olarak iki temel tipe bölünmüştür. Her iki grup da, toplumsal üretim sisteminin yapısına uygun olarak, üretim araçları ile olan ilişkilerine, emeğin toplumsal örgütlenmesindeki yerlerine, toplumsal zenginlikten aldıkları payın büyüklüğüne ve bu payı nasıl aldıklarına göre kendi aralarında çeşitli sınıf ve tabakalara ayrılırlar. Üretim biçimlerinde bir sınıf egemen konumda diğeri ezilendir veya sömürücüler ve sömürülenlerdir. Asya tipinde bir despot ve onu çevreleyen din adamı ve yöneticiler-köylüler;

köle sahipleri-köleler; feodal beyler-serfler; burjuva-proleterler olarak ezen-ezilen ilişkisi gerçekleşmiştir. Egemen sınıf emeğin mülkiyetine sahip olan burjuvazidir. İnsanın insan tarafından sömürüldüğü sınıfsal ayrım sona erecek ve işçi sınıfının egemen olduğu Sosyalizm den sonra Komünizme geçilecektir. Sosyalizm; Marx ve Engels için kapitalizm tarafından yaratılan sorunlara toplumsal çözümler bulan ve işçi sınıfının egemen olduğu bir toplum biçimini ifade etmektedir. Sınıfsız komünist topluma geçişin bir evresidir. Komünizm ise; işbölümünün ortadan kalktığı, toplumsal üretim araçları üzerindeki mülkiyetin tüm topluma ait olduğu toplum biçimidir. Marx’a göre, komünist toplum “*herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacı kadar* “ ilkesiyle işleyecektir. (Marx ve Engels, 2008 :76-78)

d.Sınıf Kavramı

Marx ve Engels *Alman İdeolojisi*’nde sınıf kavramını ; “ *Üretimsel olarak belirli bir biçimde aktif olan belirli bireylerin , belirli toplumsal ve siyasal ilişkilere girdikleri bir gerçektir.Toplumsal yapı ve devlet ,sürekli olarak belirli bireylerin yaşam süreçlerinden gelişme göstermektedir. “* şeklinde ifade etmişlerdir. (Marx ve Engels, 1976 : 46-47). Sınıf kavramı, ekonomik kategoriler içinde ele alınan, üretimdeki yerleri ve araçları ile olan ilişkilerine göre birbirinden ayrılan insan gruplarını ifade eden bir kavramdır. Toplumsal ve siyasal yapı esas olarak sınıfsaldır.

Marksizm’de tarihsel özne toplumsal sınıflardır. Marx ve Engels Komünist Manifesto da belirttiği gibi günümüze dek tüm toplumların tarihi, sınıf savaşımı tarihi. Sınıfları da belirleyen üretim sürecinin kendi iç çelişkileridir Marx, “ *Her çağın hâkim fikirleri o çağın hâkim sınıfının fikirleridir. Toplumun hâkim maddi kuvveti olan sınıf aynı zamanda zihni üretim araçları üzerinde de kontrol sahibidir. Hâkim fikirler, fikir şeklinde kavranmış olan bu hâkim maddi ilişkilerden ibarettir* “ der.(Marx ve Engels,1968: 84) Marksizm’de mülkiyet sahibi olanlarla olmayanlar arasındaki bu çatışma kapitalizmin zorunlu bir çıktısı olarak görülmektedir. Bu çelişkiler bir an önce aşılmalı, Kapitalizmin yıkıcılığı ortadan kaldırılmalıdır. (Marx ve Engels, 1976: 28)

Marx, *Kapital*’in üçüncü cildinin sonunda insanın elde ettiği gelirle nasıl sınıf oluştuğunu açıklar. Kişinin sınıfsal konumu, toplumdaki üretim sürecinde tuttuğu yer ile belirlenir. Doğrudan üreticiler (köle-köylü-ücretli işçi) sadece kendi geçimleri için değil, aynı zamanda üretim araçları sahiplerinin (köle sahibi-feodal lord ya da kapitalist) geçimini

sağlamak için de üretmek zorunda bırakılır. Gelir-sınıf bağlantısı kapsamında, işçi sınıfı üretken emeğinin işgücü fiyatı olarak ücret; üretim araçlarının sahibi olan kapitalist sınıf artık değeri oluşturan kar payları ve faizler; toprak sahibi sınıf da toprak rantı alır.(Colinforth,1975:84-85)

Toprak rantı konusu, tarım alanında kapitalizmin gelişmesi ile ilgili olarak önem taşır. Toprağın sömürülmesinin de bir göstergesidir. Kapitalist toprak rantı tarım nüfusundaki birçok köylüyü mülksüzleştirilmesine hem büyük toprak sahiplerinin doğmasına hem de sermaye için yedek bir işçi ordusu yaratmıştır. Köylüler, şehir ya da imalat proletaryasına geçerek yaşamını idame ettirmeye çalışmak zorunda kalmışlardır. Marx için tarım işçisi, her zaman asgari ücrete razı ve bir ayağı yoksulluk çukuruna batmış durumdadır.Küçük toprak sahiplerinin tarımda makineleşme ile zaman içinde yok olması kaçınılmaz olduğunu söylemiştir.Kooperatif birlikler, Marx’a göre ilerici burjuva rol oynamakla birlikte, fakir köylüler için bir fayda sağlamazlar.Kooperatifler ücretli emeğin, sömürücüsü durumuna gelirler. (Bilgi,1992:309-311)

Kapitalizmin temel sınıf formu burjuvazidir. Sermayenin merkezileşmesiyle para az sayıda kapitalistin elinde toplanır. Büyük kapitalist birlikler bir tekel durumuna gelir. İşçinin emeğiyle yaratılan sermaye, işçiyi ezer, küçük mülk sahiplerini yok eder ve bir işsizler ordusu yaratır. İnsanın insan tarafından sömürülmesi gerçekleşir. Sefalet, baskı, kölelik, alçalma ve sömürüde yığın olarak artar. Marksist kuramda bu nedenle sınıf kavramı, sömürü kavramından ayrılmaz.

Marx tarafından tarihin evrensel sınıfı, burjuva toplumunun gerçek ürünü veya devrimci sınıf olarak adlandırılan proletaryadır. Proletarya kendilerine ait hiçbir üretim aracına sahip olmadığından yaşayabilmek için emek güçlerini satmak zorunda olan ücretli emekçiler sınıfıdır.(Marx ve Engels, 2003: 11) Toplumun bütün olarak özgürleşmesini sağlayacak güç, devrimci potansiyele sahip olan proleter sınıfın iradesidir. Marksist Tarih anlayışı çerçevesinde, insan iradesinin, toplumsal gelişmeyi etkilediği varsayılır.(Tıkıroğlu,1976: 29) Bu gelişmeyi sağlayacak olan, işçilerin iradesidir. Proletarya devrimci ve dönüştürücü bir bilince sahip olduktan sonra bu dönüşüm başlayacaktır. Bu devrimci sınıfın burjuva sınıfıyla mücadelesinin bir sonucu olarak sınıfların ve burjuva toplumunun yerine, “ *her bireyin özgür gelişiminin koşulu olan ortaklık*; Komünizm “ortaya

çıkacaktır. Bu yeni ortaklık, insanın üretim ilişkilerinin gelişimi sonucu olan yabancılaşmayı ortadan kaldıracak, ideolojinin etkisinden kurtararak üretken bir varlık olarak kendini gerçekleştirmesinin bir sonucu olacaktır. (Çelik,2011: 25-26)

Tarihi yaratan ezilen ve sömürülen sınıflardır. Burjuva devrimi sırasında, feodal üretim ilişkileri devrilmiş, yeni burjuva üretim ilişkileri yaratılmıştır. Ekonomik yasaları toplum yararına kullanarak toplumsal gelişmeleri ileri safhalara götürenler, her zaman toplumun öncü durumundaki sınıflardır. Her tarihi devrede, toplumun gelişmesi ve ekonomik yasaların uygulanması mücadelesine en aktif biçimde katılanlar halk kitleleridir. Köleci toplumda isyan ederek feodal ilişkilerin kurulmasını zorlayan köleler, feodal toplumda isyan ederek kapitalist ilişkilerin kurulmasını zorlayan köylüler ve kapitalist toplumda isyan ederek sosyalist ilişkileri hâkim kılan işçiler bunlar hep ezilen, sömürülen sınıflardır.

e.Ekonomik Doktrin

Marx'ın ekonomik doktrininin içeriğini, tarihsel olarak belirlenmiş bir toplumdaki üretim ilişkileri, bunların doğuşu, gelişmesi ve çöküşünün incelenmesi oluşturur. Ekonomi politik bilimi olarak ifade edilen bu bilimi Engels, insan toplumlarının maddi malları hangi biçimler ve koşullar altında ürettiğini, değiştirdiğini, bölüştürdüğünü araştıran tarihsel bir bilim olarak tanımlar. (Moore, 1989:59)

Marx'ın ekonomik doktrini, İngiliz klasik iktisatçıları Adam Smith ve David Ricardo'nun *Değer-Emek Teorisi'nin* tutarlı bir şekilde ispat ederek geliştirilmiş biçimidir. Marx, incelemesini insanın gereksinimini karşıladığı ve değiştirilebilen meta ile başlatır. Meta; insanın belli bir gereksinimini karşılayan, sonra da başka bir şeye dönüşebilen bir nesnedir.(Bilgi,1992:75) Meta üretimi kapitalizmden çok önce de vardı ancak burjuva toplumunda egemen bir ilişki halini almıştır. Metayı iki yönlü olarak inceler: kullanım değeri ve mübadele değeri. Köylü ürettiği buğdayı kendi beslenmesi için karşılarken, atının nalını almak için değiştirdiği anda bu buğday meta haline gelir. Her meta insanın gereksinimini doğrudan ya da dolaylı karşılar. Değişim değeri ise başka metalarla değişebilme özelliğidir. Meta dolaşımının formülü meta-para-metadır. Başka bir metanın alımı için bir metanın satışındır. Sermaye ise bu bağlantının bir diğer gelişimini belirler. (Dumenil, Löwy ve Renault, 2011:119-121)

Her metanın değeri, o metada somutlaşan toplumsal bakımdan gerekli emek miktarına bağlıdır. İnsanın emek gücü bir meta olmaktadır.(Sweezy, 2009 :41-42) Metaların üretimi için gerekli emekten yapılan değerlendirmeye ,Marx, “değer yasası” adını verir. Fiyat değer biçimidir ve kapitalist sömürünün analizinde emek değer kuramı esastır. (Dumenil, Löwy ve Renault, 2011:43)

Meta dolaşımına katılan paranın esas değerindeki bu artışa Marx, *artık değer* adını verir. *Artık değer*, Marx’ın ekonomik teorisinin ana noktasını oluşturur. Artık değerinin kökenini inceler, bunun önce kara, faize ve toprak rantına bölüşülmesini ortaya koyar. Kar, artık değer ile bir girişime yatırılan toplam sermayenin oranıdır. Ücretli işçi, kendi emek gücünü toprak, fabrika ve üretim araçlarını elinde bulanlara satar. İşçi, iş gününün bir kısmını kendisinin ve ailesinin yaşamasını sağlamak için kullanır, diğer kısmında ise, ücretsiz çalışarak karın ve kapitalist sınıfın servetinin kaynağı olan, artık değeri yaratır. (Bilgi,1992:115-117)

Kapitalizmin ekonomi politiği kapitalizm öncesi toplumları anlamak için de yararlıdır. Politik ekonominin yasaları tarihidir. Ancak, o anki somut tarihi koşullar altında doğru olarak kavranabilirler.

f. Sosyalizm

Sosyalizm Marx ve Engels’den önce ortaya konmuş bir siyasi doktrindir Gerçek sosyalist durumun ilk teorik ifadesi, on altıncı yüzyılın başlarında Thomas Moore’un *Ütopya*’sında görüldü. Sosyal hareketin bir yansıması değil, kişisel bir fikirdi. Sosyalizm topluluk olgusunun önemini arttıran toplumcu bir düşüncedir. Kaynağını geniş halk kesimlerinin ekonomik sıkıntılarından almıştır. Eşitlik sosyalizmin temel değeridir. Liberalizmin fırsat eşitliğine dayalı eşitlik anlayışının karşısında yer alan bir anlayışı savunurlar. Ortak mülkiyete dayalı bir sistemin eşitlik ve kardeşlik ilkelerine uygun olduğu düşünülür.(Türk, 2007:126)

Saint Simon, Charles Fourier ve Robert Owen, Ütopik sosyalizmin düşünürleri olmuştur. İlkel sosyalizm, *ütopik sosyalizmdir* Ütopacı sosyalistler, Marksistler gibi bir sınıfın değil, tüm insanlığın kurtuluşu, sosyal adaletin ve sağduyunun egemenliğini gerçekleştirmek istemişlerdir. Sömürüyü zenginlere ahlaksız bir hareket olarak göstermeye

çalışmış ancak bu durumdan kurtulma yolunu gösterememişlerdir. Kapitalist düzende ücret sömürüsü nereden kaynaklanmakta, kapitalist gelişme nasıl olmakta ve hangi toplumsal güçler yeni bir toplumu yaratmada öncü olabileceğini ortaya koyamamışlardır. Sosyalizmi ütopyadan bilime dönüştürme çalışmalarını Marx ve Engels yapmıştır. Onların bilimsel sosyalizm öğretilerini Lenin ve Stalin geliştirmiştir. Kapitalist toplumdan sosyalizme kaçınılmaz geçişin nedeni Marx'ın ekonomik doktrinine dayanır. Modern Kapitalist toplumun yerine önerilen düzen sosyalizmdir. (Kışlalı,1987:326-327)

Bilimsel Sosyalizmi geliştiren Marx ve Engels'in kurdukları düşünce sistemi, birbirine dayanan beş tabakadan oluşur. En altta diyalektik materyalizm denilen felsefe ve yöntem anlayışı vardır. Tarihin materyalist, bir başka deyişle maddi temel-üst yapı ilişkisi bunun üstünde yükselir. Daha sonra ekonomik kavram, artı-değer kuramı gelir. Buna bağlı olarak toplumsal sınıf savaşı görüşü vardır. En sonunda da, bütün bu teorik açıklamalar, sosyalist devrimci eylemi temellendirir. (Tunçay,1976:139)

Kapitalist üretim biçimi üretimi toplumsallaştırmak zorundadır. Üretimin toplumsallaştırılması, sosyalizmin maddi ön koşulunu oluşturur. Üretim giderek daha fazla toplumsal olmaya başlar, milyonlarca işçi düzenli bir yapı içinde toplu halde çalışır. Toplumsallaştırılmış üretimde anarşi egemendir. Plansızlık, üretilenin satılıp satılmayacağı belli olmadığı için bu anarşi ile ilişkilendirilir. Toplumsallaştırılmış üretim ile kapitalist mal edinme arasındaki çelişki ortaya çıkmıştır. Bolluk vardır ama yoksulluk da yer almaktadır. Üretimin toplumsal karakteri ve ona kapitalist el koyuş kapitalizmin temel çelişkisi olmaktadır. Üretim anarşisi, krizler, pazar bulma yarışı ve insanların güvensizliğinin artışıyla bu gelişmeler sonuçlanmaktadır. Geliri yüksek kapitalistler, işçi sınıfını sömürerek zenginliklerini daha da artırırlar. (Malinin,1979:44-45) Üretimin toplumsallaştırılması, ancak üretim araçlarının toplumun malı olması ve mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirilmeleri ile sonuçlanır.

Sosyalizm, kişilerin bireysel çıkarları ile toplumun çıkarları arasında bir uyum sağladığı için, insanın özgürlüğüne kavuşmasının gerçek temelini yaratır. İnsanlar sosyalist toplumda kendi hayatının temel toplumsal şartlarını kendi eline almak imkanına kavuşmuşlardır. Kapitalist mülkiyet ve üretim ilişkilerinin ortaya çıkardığı; paraya ve mülkiyete düşkünlük; herkesin kendini düşünmesi; herkesin bir diğerini kendisine rakip veya düşman görmesi, insanlar arasındaki ilişkileri, her türlü dostluktan uzaklaştırıp menfaat

ilişkileri haline sokarken, sosyalist toplumda, insanlar ilişkilerini dostluk ve dayanışma temeli üzerine kuracakları düşünülmüştür. (Cornforth,1975:24)

g.Komünizm

Komünizm Latince bir kelime olan, *Communis* “ortak” kelimesinin Latincesidir. Komünist toplum, toprak, fabrika gibi şeylere ortak sahip olmanın ve halkın ortaklaşa çalıştığı bir toplumdur.(Lenin, 1975 :292) Marx’a göre ancak komünizm, kapitalist toplumun doğurduğu karşıtıtlıkların sonucunda, sınıf mücadelesi içinde, işçi sınıfının burjuvaziye karşı bir zafer kazanması ile ortaya çıkar.(Fernbach, 2008:29) Engels, komünist toplumun insanlığın zorunluluk aleminden; özgürlük alemine geçtiği bir toplum olduğunu söylemiştir.(Yeşil,1990 :34)

Marx bilimsel bir ayrımla sosyalizmi komünizmin ilk evresi olarak adlandırmıştır. Komünizmin ilk evresinde üretim araçları bireylerin özel mülkiyetinden toplumsal mülkiyete geçecektir. Toplumsal bakımdan gerekli çalışmayı tamamlayan her toplum üyesi, toplumdan sağladığı çalışmanın miktarını gösteren bir belge alır. Bu belgeyle kamusal tüketim eşyaları mağazasından çalışmasına tekabül eden bir miktarda eşya alma hakkını elde eder. Eşitlik bu şekilde sağlanmış olacaktır. Ancak ilk evrede adalet ve eşitlik gerçekleşemez, zenginlik bakımından insanlar arasındaki adaletsiz farklılıklar devam edecektir. Sadece insanın insan tarafından sömürülmesi özel mülkiyet kalktığı için gerçekleşmeyecektir. (Lenin, 1969 :121)

Komünizmin üst evresinde ise toplumsal eşitsizlik kaynaklarından olan kol ve kafa emeği ayrımı ortadan kalkarak, çalışmak sadece bir hayati ihtiyaç haline geleceği için bireyler çok yönlü geliştikçe üretim güçleri de artacak ve bütün kolektif zenginlik kaynakları genişleyecek ve herkesin yeteneğine göre, herkesin ihtiyacına göre ilkesi geçerlilik kazanacaktır. (Lenin, 1969 :124-125)

Komünizme dayalı sistemin özellikleri şunlardır; (Buharin ve Preobrajenskiy, 1992 :120-132)

- (1) Örgütlü bir toplumdur.
- (2) Sınıfsız bir toplumdur.
- (3) Üretim ve değişim araçlarının mülkiyeti toplumsaldır. Makine, tren, fabrika binaları, gemi, depolar, toprak ve hayvanlar toplumun denetimi altında olmalıdır.
- (4) Toplum kooperatif üretim için çalışan dev bir örgüt niteliğindedir. Üretim örgütlüdür. Bir girişim diğeri ile rekabet etmeyecektir.
- (5) Üretim Pazar için değil kullanım içindir. Kişisel üretim yapan imalatçı veya köylü yoktur. Üretim faaliyeti bir bütün olarak dev kooperatif tarafından yerine getirilir. Emtia değil sadece ürün vardır. Bu ürünler birbiri ile değiştirilmez, sadece komünal depolarda toplanırlar ve ihtiyaç duyanlara verilirler.
- (6) Para artık geçerli olmayacaktır.
- (7) Emeğin tam karşılığını almak yine mümkün olmayacaktır. Yapılan işin bir kısmı daima üretimin geliştirilmesi ve iyileştirilmesine ayrılacaktır.
- (8) Devlet olmayacaktır. Polis, hapisane, yasa ve kararnameler olmayacaktır.
- (9) İnsanlar artık birbirleriyle mücadele etmeyecektir. Savaş olmayacağı için insanların enerjisi üretim faaliyetinde harcanacaktır.
- (10) Sınıf kültürü olmayacak, gerçek bir insan kültürü olacaktır.
- (12) İnsanın insan üzerindeki egemenliği ortadan kalkacağı için, doğanın insan üzerindeki egemenliği de yok olacaktır.

Sınıf çatışmasının sona erdiği, kendine özgü temeller üzerinde gelişmiş komünist toplum, bireylerin işbölümüne köleleştirici bağımlılığı ve onunla birlikte kafa ve kol emeği arasındaki karşıtlığın kaybolduğu bir toplumdur. Toplumun tüm üyeleri toplumsal zenginlikten, ihtiyaçları kadar pay alırlar. İhtiyaçlardaki farklılıklar da toplumda çatışmalara yol açmaz. Herkes kendi ihtiyacını kendisi tespit eder.

Marksist komünizm teorisi; kapitalizmin sömürüsü ve yabancılaştırıcı niteliği devam ettiği sürece, komünist devrimin olasılığı devam edeceğini belirtir. Tarihsel deneyimlerin ışığında yeryüzünde kurulmuş bütün kısmi/ yerel komünizmler bir dünya sistemi haline gelmedikçe eski sistemi yeniden üretmektedirler. O nedenle yerel komünizm, komünizm olarak nitelendirilmemektedir. (Marx ve Engels, 2008 : 267)

h.Praksis /Pratik

Feuerbach Üzerine Tezler'de (1845) Marx, pratiği 'nesnel bir etkinlik' ve 'etki yaratan' duyuşsal bir etkinlik olarak tanımlar. Fikirlerin günlük yaşamda gerçekleşmesidir. Bilinç,eylem ve değerler yardımıyla dünyayı dönüştürme aracı praksistir. Toplumsal etkinlik içinde, insanlar dış dünyayı dönüştürürken, kendi kendilerini de dönüştürürler. İdeoloji, toplumsal pratik kavramının kuramsal açılımı çerçevesinde ele alınır.

Pratik, teorik bilgiden üstündür. Çünkü gerçeklikle iç içedir. Çarpık olan maddi toplumsal pratiktir.Toplumsal yapının kendisinin çelişkili doğası bu durumu yarattığı için, bu yapıdaki değişim bilinç düzeyini de değiştirecektir.

Praksis felsefesinde; teori ile eylem arasındaki bir başka ifadeyle tarihin çözümlenmesi ve yorumu ile tarihin seyrini değiştirme pratiği arasındaki ilişki karşılıklıdır. Tarihsel eylemi içinde proletarya ve onun insanlığı ileri taşıyan hareketinin bilimsel karşılığı olarak da ifade edilebilir. (Mert, Yurtsever,Çelik, 2005 :14) Bu toplumsal pratik, insan eyleminin temel paradoksunun açığa çıkmasıdır. Marksizm'de temel paradoks olarak ifade edilen kapitalist üretim sisteminin özüne ilişkin olan emek –sermaye ilişkisidir. Emek sermayeyi doğurur, fakat sermaye emeği kontrol eder; sermaye kendi zıddını ücretli işgücünü yeniden üreterek kendini çoğaltır.Sermayenin kendi zıddını yeniden üreterek sürekli çoğalmasını ifade eden bu çelişkili süreç ideolojinin kökenini ve fonksiyonunu açıklamaktadır.

Marx ve Engels; Ezen ve ezilen ilişkisinin sadece burjuvazi –proletarya arasında değil özgür insan-köle, derebeyi-serf, lonca üyesi –kalfa arasında da olduğunu söyler ve sürekli bu karşıtlık ilişkisi kesintisiz bir biçimde bazen gizli, bazen açık, ama her seferinde tüm toplumun devrimci bir dönüşümle ya da mücadele eden sınıfların birlikte çöküşüyle sonuçlanan bir mücadele üzerinden yürütülmüştür.(Marx ve Engels, 2003: 11)

1.Üst Yapı-Alt Yapı

Marksist görüşte toplumun maddi hayatına/iktisadi rejimine, Alt-yapı; manevi hayatına (din, sanat, felsefe,) ise Üst-yapı adı verilir. Her üretim yapısının, kendine özgü bir

üst-yapısı vardır. Feodal üretim kendine özgü bir üst yapısı, kapitalist rejim ve sosyalist rejim içinde aynı şekilde kendi üst yapıları vardır. Materyalist felsefe, üst yapının alt yapı tarafından belirlendiğini açıklarken, üretimdeki değişmelerin ve üretici güçlerdeki değişmelerin ekonomik temele yansımalarını ifade etmiştir. Temel ile üst-yapı arasında diyalektik bir birlik vardır. Temel ile üst yapının uygunluğu hakkında en iyi örnek mülkiyet ilişkileri ile hukuk arasındaki ilişkidir. Ekonomik ilişkilerin temelinde bulunan mülkiyet ilişkileri, her toplum tarafından yasallaştırılmaya çalışılmıştır. Yani, mülkiyet hukuk ile korunmuştur. Mülkiyet ilişkileri değiştiği zaman buna uyacak yeni hukuk kurallarının geliştirilmesi zorunludur. Bu da toplumsal gelişme konusunda Marksist anlayışın temelini oluşturmaktadır. (Dumenil, Löwy ve Renault, 2012:16-17)

Antonio Gramsci, 1921 yılında İtalyan Komünist Partisinin kuruluşuna öncülük eden kişilerden biri olarak, kendi toplumunda radikal değişimi başlatma çalışmasıyla kişisel deneyimlere sahip siyasi bir eylemcidir. Yapı ile üst yapı arasındaki ilişki ve ideolojinin rolü üzerinde yoğunlaşmıştır. Radikal toplumsal değişme için verilen mücadele ekonomik olduğu kadar siyasi ve ideolojik olarak yapılmalıdır. Kapitalist sistemin kendi egemen konumunu sadece ekonomik pratikler üzerindeki denetiminin bir sonucu olarak değil, halk kitlelerini ideolojik olarak da ikna ederek varlığını devam ettirmesidir. Hegemonyacı toplumsal denetim liderlik ile oluşur ve önderlik için birleştirici ve ortak amaca yönelik bir ittifak yani toplumsal grupların tarihsel bloğu ve onların amaçlarını gerçek olarak ne oranda temsil ettiğine bağlı olarak gelişir. Ortaya çıkacak alternatif hegemonya hem ekonomik yapı hem siyasal üstyapı çerçevesinde pratik ve düşünsel sorunların farkında olan ve bunlarla bağ kurmaya hazır yeni bir ekonomik, siyasal ve ahlaki önderlik geliştirmiş olacaktır. (Ransome, 2011 :181)

i.Lider

Tarihsel materyalizm kişileri toplumun kurtarıcısı ve yönlendiricisi olarak tanıtır. Her toplumun kendi liderini yaratabileceğini belirterek, liderlerin topluma yön verebileceğini değil, bizzat toplumun içinde bulunduğu maddi-manevi koşulların bu liderlerin doğuşunu veya tarih sahnesinden silinişini belirleyeceğini belirtmektedir.

Rusya'daki Narodnikler kitleleri sürü olarak görüp, tarihi kahramanların yarattığı ve kahramanların sürüyü halk haline getirdiği iddialarına karşılık, Marksistler kahramanların tarihi değil, tarihin kahramanları yarattığını ve kahramanların halkı değil, halkın kahramanları

yarattığını ve tarihi ileri götürdüğünü kanıtlamışlardır. Kahramanlar ancak toplumun gelişme şartlarını ve bu şartları daha iyiye dönüştürme yollarını doğru olarak kavrayabildikleri ölçüde toplumun yaşayışında önemli rol oynayabileceği iddia edilmiştir. Kahraman bireyler, toplumun gelişme şartlarını doğru olarak kavrayamaz ve kendilerinin tarihin yaratıcıları oldukları yanlış inancına saplanarak toplumun ihtiyaçlarına karşı düşerlerse, başarısız olmaları kaçınılmazdır. Bu yanlış inanç içindeki bireyler, devrimci olduklarını söylese de bireysel terörizme kayma eğilimleri yüksektir. (Tıkıroğlu, 1974 :33)

k.Çelişki (Sorun)

Marx'da çelişki kavramı iki tip analiz içerisinde ele alınmıştır. Bir yanda kapitalizmin yapısal çelişkilerinin incelenmesinde; diğer yandan sınıf mücadelesi analizinde kullanılır. Marksist teoride sorun, toplumsal eşitsizliğin kaynağını açıklamaktır. Bu nedenle ekonomik indirgemeci¹² bir yaklaşım kullanılır. Kapitalizm toplumsal bir sistem olarak ele alınmaktadır. Kapitalizm güçlü bir ekonomik büyüme ve zenginlik yaratsa da, bu zenginlik gerek belli bir toplum içinde gerek toplumlar arasında eşit şekilde paylaşılmamaktadır. (Dumenil, Löwy ve Renault, 2012:41-42)

Kapitalizm, iki temel çelişki taşır; bir yanda, rekabete, krizlere ve savaşlara yol açan üretim anarşisi, öte yanda, toplumun bir bölümünün sayesinde kendini diğer bölümün öldürücü düşmanı olarak bulunduğu durum (sınıf savaşı) yani toplumun sınıfsal karakteri. Kapitalist toplum kötü yapılmış bir makine gibi bir bölüm sürekli olarak diğer bölümün hareketlerini engeller. Belli bir azınlığın zenginliği, büyük ölçüde çoğunluğun yoksulluğuna ve sömürüsüne dayanmaktadır. (Dumenil, Löwy ve Renault, 2012:97-98)

Marx modern kapitalist sistemin insan hayatına etkileri konusunda genellikle olumsuzdur. Sistemde yer alan ekonomik çelişkiler sürekli olarak kriz yaratmaya neden olmakta, bu krizler egemen sınıfın çıkarlarıyla bağdaşan ve kriz önleyici ideolojik ve politik süreçlerle devamını sağlayabilmektedir. Kapitalist sistem ancak egemen bir ideolojinin yaratılması sayesinde krizden kurtulabilmektedir. Açık şiddet ve zorbalık olmadan kitleleri ikna yoluyla yönetebilmektedir.

¹² Felsefi anlamda indirgeme; A terimi biçiminde ortaya çıkan görüngüyü B terimini akla getirerek açıklamaktır. Marksizm de indirgemecilik sorunu klasik açıklama stratejisi dir.

Marx *Kapital*'ın birçok yerinde kapitalizmin modern işleyişine yönelik eleştirilere değinmiştir. Kapitalist sistemin ret edilmesi için beş neden belirlemiştir; burjuvazinin işçi üzerindeki sömürsünün adaletsizliği; işçinin çalışma koşullarından dolayı her şeye yabancılaşması ve özgürlüğünü yitirmesi; her şeyin metalaşması, parayla alınıp satılabilmesi; akıl dışılık; modern barbarlık. Bu nedenlerden dolayı kapitalizmden kurtulmalıdır. Sömürü ve zulüm insanın aklının kabul edeceği bir şey değildir. Burjuva dünyası akılcılığa aykırı ve adaletsizdir. Akla uygun bir devlet ve akla uygun bir toplum kurulmalıdır. (Engels, 1993: 59) Modern barbarlık ise batılı sömürgecilerin pratikleridir. Yeni, özgür, adil, sınıfsız ve dayanışmacı bir toplum yani *Komünizm*'e geçilmelidir

I.Devlet

Marx *Yahudi Sorunu Üzerine*'de, devletin varlığı, insanın kendi güçlerini toplumsal güçler olarak elinde tutup bunları kendisinin düzenlemesi yerine, bu güçlerin siyasal güçler biçimi altında insana yabancılaşarak kendisinden ayrılması olarak ifade etmiştir. (Marx, 2009: 42) Devletin kavram olarak tanımlanmasında, sınıflı toplumlara özgü bir olgu olması, sınıflı toplum yıkılınca ortadan kaldırılacağı şeklindedir.

Burjuva devletinde, toplum ile devlet temelden ayrılmıştır. Burjuva devleti bu özelliğini kapitalizmdeki ekonomik ilişkiler ile siyasal ilişkilerin birbirinden farklı alanlarda yer almasından ileri gelmektedir. Kapitalist sömürü salt bir ekonomik sömürüdür. Devlet tüm toplumu temsil ediyor görünür. Devlet, toplumdan ayrı ve toplumu oluşturan insanların faaliyetlerinin bir bölümünün kendisine yabancılaşmış olmasını ifade eder. Devlet bireyin-toplumun haklarını güvence altına alması ve geliri eşit paylaşması gerekirken gerçekte eşitsiz bir konumu koruma durumu ortaya çıkmıştır. Bu ayrılma bağlamında, demokrasi her zaman ve zorunlu olarak siyasal demokrasidir. Devletin güçlü bir kurum olarak varlık göstermesi, bireylerin kul olarak nitelendirilmesi, aşırı merkezîyetçi bir yapı ile yerel yönetimlerin gelişmeyişi anti demokratikliğin nedenleridir. Devlet, çatısı altında yaşayan toplumlara refah, özgürlük, kendini ifade etme, yönetime katılma hakkı getirmekten çok, oligarşik bir yapılanmaya dönüştürülerek toplumlar yoksulluğa itilmiş, hak yoksunluğunda yaşamak zorunda bırakılmışlardır. (Savran, 1987 :55)

Marx'ın *Hegel'in Hukuk Felsefesi'nin Eleştirisi* yazısı büyük ölçüde devletle ilgilidir. Devlet filozofu olan Hegel *Hukuk Felsefesi*'nde devleti toplumun genel çıkarının cisimleştiği,

özel çıkarların üzerinde bir konumda bulunan ve bu yüzden sivil toplum ve devlet arasında bölünmenin ve bireyin kendi içinde özel kişi ve yurttaş olarak parçalanışının üstesinden gelme yeteneğine sahip bir kurum olarak tanımlar. Belli gelişme aşamasında toplumun bir ürünüdür. Devlet toplumu sağlam bir şekilde ayakta tutar. Devlet olmazsa sosyal gerçekliğin öğeleri ve aile, şehir gibi kısmi gruplar, şehirler ve düzenler bozulup gider. Hegelci sistem eylemi yasaklar, çünkü geleceği kapatır ve oluşu durdurur. (Lefebvre, 1968 :33)

Marx; Hegel'in devlet ve hukuk görüşlerini köklü bir biçimde eleştirerek, mevcut sistemi ve devleti kutsallaştıran (dinsel ve kutsal bir varlık haline getiren) bir felsefi sistemi kabul etmez. Eleştirisinde Hegel'in sivil toplumda devletin önceliği ve üstünlüğü kuramını tersine çevirmiştir. Marx'a göre siyasal kurumların gelişimi, sivil toplumun gelişimine dayanmaktadır. (Moore, 1989 :58) Sivil toplumun anatomisi de ekonomi politikte incelenebilir. Marx eylem adamı olarak girer ve işçi sınıfını mevcut kurumlara itiraz ettiği ve onları ret ettiği eden bir strateji ortaya koymuştur. Devlet gerçek yaşamda genel çıkarın yanında olmayıp mülkiyetin çıkarlarını savunmaktadır. Devletin genel çıkarı savunmadaki bu yeteneksizliğini ortadan kaldırmak için demokrasinin gerçekleştirilmesi fikrini geliştirmiştir. Demokrasi de tam anlamıyla kişileri eşit kılmayacağı için, sınıfsız toplum yaratılarak devlet kurumunun ortadan kaldırılması önemli kılınmıştır. Marx için “..Yoksulluk, siyasal köleliği, devleti üretir “ der. (Bakunin, 2010 :44) Siyasal kölelik yani devlet varlığının bir koşulu olarak yoksulluğu kendi hesabına yeniden üretir ve sürdürür. Yoksulluğu sona erdirmek için devletin sona erdirilmesi gerekmektedir.

Devlet toplumların sınıflara bölünmüş halde yaşamaya başladıkları bir dönemin ürünüdür. Tarihin ilk dönemlerinde insanlar henüz sınıflara bölünmediği dönemde toplumlar devlet diye bir örgütlenmeye ihtiyaç duymamışlardır. Kamu işleri, toplumun bütünü tarafından ve herhangi bir gruba egemenlik tanımadan yürütülmüştür. Özel mülkiyet ortaya çıkınca toplum uzlaşmaz sınıflara bölünerek ve mülk sahibi sınıfların çıkarlarını mülksüz sınıflara karşı korumak için silahlı güce, özel olarak devlet işlerini yürütmekle görevli bir bürokratlar kadrosu kullanan bir örgüt yaratılmıştır. Sınıf mücadelesiyle iç içe yaşamak zorunda kalan her toplumda devlet örgütlemesi olacaktır. Marksizm'in devletin tarihi rolü ve anlamı üzerindeki temel fikir, sınıf çelişmelerinin uzlaşmaz olmaları olgusunun ürünü olmasıdır. Devlet var oldukça sınıflar arası bir uzlaşma mümkün olmayacaktır. Marx için devlet bir sınıf egemenliği örgütü, bir sınıfın bir başka sınıf üzerindeki baskı örgütüdür. Devlet iktidarı toplumsal kölelik amacıyla örgütlenmiş bir kamu gücü, bir sınıf egemenliği

aracıydı. Marx, sınıflı toplumsal yapı bağlamında devleti ortadan kaldırarak dünyayı değiştirmek istemiştir.(Dumenil, Löwy ve Renault, 2012:45)

Engels, *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni* adlı kitabında; devletin üretim araçlarının özel mülkiyetini ve denetimini elinde tutması sayesinde bir yönetici sınıfın aracıdır. Engels için Devlet, insanlık üzerindeki ilk ideolojik güç olarak kendini göstermiştir. Ekonomik temeldeki değişim üst yapıyı da değiştirir.(Moore, 1989 :113) Devlet topluma dışarıdan zorla kabul ettirilmiş bir güç değildir. Ahlak fikrinin gerçeği de değildir. Toplumun gelişmesinin belirli bir aşamasındaki ürünüdür. Sınıflı toplumda üretim biçimini sürdürmenin gerekli koşulu kitlelerin gücünün silahlı ve örgütlü bir azınlığın gücüne bağımlı kılınmasıdır. Burjuvazinin devlete ihtiyacı, mülkiyetin korunmasıdır. Yürürlükteki yasalar ve düzeni sürdürmek için, sömürenler sömürülenleri baskı altında tutacak bir aygıtı geliştirmek ve denetlemek zorundadırlar. Toplumdan doğan, onun üstünde yer alan ve gittikçe ona yabancılaşan güç, devlettir. (Engels, 1967 :238-239) Gramsci de yönetici sınıfın egemenliğine sadece zora dayanılarak değil, aynı zamanda bu egemenliğin rıza ile de sağladığını belirtmiştir. Devletin kültürel ve ideolojik alanlar ile rızanın örgütlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Hukuki –anayasal dar anlamıyla devlet siyasal ve sivil toplum arasında bir denge olarak veya ikisini de birden kapsayarak kullanılmıştır.(Duman,2007:356)

Burjuva devlet yapısı, ekonomik tekelleşmeye bağlı olarak siyasette de tekelleşmeyi getirmiştir. Burjuva demokrasisi yerini finans oligarşisinin diktatörlüğüne bırakmıştır. Emperyalist kapitalist ülkelerin, sömürge durumundaki ülkelerdeki kendisi ile işbirliği içindeki yerli tekелci burjuvaziye denetlemeli şekilde bırakarak yaptıkları yönetime *Oligarşik Dikta* adı verilmektedir. (Tıkıroğlu, 1974 :62) Sömürge-yarı sömürge ülkelere sermaye yatırımı yapan emperyalistler, ülkede yaratılan değeri halkın yararına olacak şekilde ekonomiye aktarmadan, işbirliği içindeki yerli tekелci sermaye yardımı ile dışarıya göndermektedir. İşçilerin demokratik hak ve özgürlükleri yoktur. Buna *Sömürge Tipi Faşizm* de denilmektedir. Bu yönetim klasik burjuva demokrasisi ile temsili demokrasi aracılığıyla yürütülmektedir. Halk yığınları, burjuva demokratik devriminden esinlenerek bu sefer burjuvaziye yönelince, karşı güç olarak burjuvazi baskıları arttırmıştır. Bu politik yapının devamı olarak Avrupa’da Faşizm ortaya çıkmıştır. Finans kapitalin en gerici, en emperyalist ve en şoven unsurların yönetimi olarak Faşizm tanımlanmıştır. Günümüze kadar burjuva devlet biçimleri olarak üç ana siyasal yönetim görülmüştür; Burjuva demokrasisi, Finans Oligarşisinin Diktatörlüğü ve Faşizm.(Tıkıroğlu, 1974 :62)

Marksist ve Fransız Komünist parti üyesi Louis Althusser'ın , *Devletin ideolojik Aygıtları* eserinde devlet baskı aracı olarak kabul edilir.Devlet, yönetici sınıfların (19.yüzyılda burjuva ve büyük toprak sahipleri sınıfı) artı-değeri sızdırma sürecine (yani kapitalist sömürüye) boyun eğmesi için, işçi sınıfı üzerindeki egemenliklerini güven altına almalarını sağlayan bir baskı makinesidir. (Althusser, 2000 :56) Althusser'e göre Marksist devlet kuramı şu esaslara dayanır (Althusser, 2000:61);

- (1) Devlet, baskı aygıtıdır. Hükümet, idare, ordu, polis, mahkemeler, hapishaneler bu baskı aygıtını oluşturan kurumlardır. Baskı, yani zoru kullanmaktadır.
- (2) İktidar ile devlet aygıtını birbirinden ayırmak gerekir.
- (3) Sınıf mücadelesinin hedefi devlet iktidarındır.
- (4) Proletarya, var olan burjuva devlet aygıtını yıkmak ve bu ilk aşamada onun yerine başka bir devlet aygıtı koymak, daha sonraki evrede radikal bir süreci, devleti yıkma sürecini gerçekleştirmekle yükümlüdür.

Devletin ideolojik aygıtları olarak Althusser, dinsel; öğrenimsel (gerek özel gerekse devlet okullarının oluşturduğu sistem), aile, hukuki, siyasal, sendikal, haberleşme (basın, radyo-televizyon), kültürel (edebiyat, güzel sanatlar, spor) alanlarda ideolojik aygıtlar olarak tanımlar. Özel ve kamusal alanda olan bu kurumların, devletin ideolojik aygıtları olarak tanımlanmasına burjuva hukukunun her iki alana da egemen olmasıyla açıklar. Marksizm pozitif ve doğal hukuk öğretisini, yasal ilişkilerin ekonomik ilişkilere bağlı olduğu gerçeği ile ret eder. Doğal hukuk, sınıf toplumunun bir kavramıdır. Doğal hukuk ve pozitif hukuk toplumun ekonomik yapısına bağlı olarak şekillenir.(Moore, 1989 :34) Önemli olan işleyişleri, yani egemen ideolojiyi kullanarak çalışmalarıdır. Amaç üretim ilişkilerinin yeniden üretimi, yani kapitalist sömürü ilişkilerinin yeniden üretimini sağlamaktır. Hukukun önceliği ve üstünlüğü kuramları, ekonomik düzenin siyasal düzenin bir ürünü olduğunu ileri sürerler. Haberleşme aygıtı tüm yurttaşları basın, radyo, televizyon ile günlük milliyetçilik, şovenizm, liberalizm, ahlakçılık konularında bilgilendirir. Şovenizm açısından en önemli rol spora aittir. Dinsel alan ölüm, nikâh ve doğum gibi önemli törenleri anımsatır. (Althusser, 2000: 63-65) Hiçbir sınıf devletin ideolojik aygıtları içinde ve üstünde kendi hegemonyasını uygulamadan devlet iktidarını kalıcı olarak elinde tutamaz.

m.Demokrasi

Marksistlere göre demokrasi, kapitalist sınıf egemenliğine en çok uyan devlet biçimidir. Kapitalist ekonomi, toplumun bütün üyelerinin genel anlamda özgürlük ve eşitlik koşulları altında gönüllü olarak katıldıkları, bir dizi rekabetçi değişimler aracılığıyla denetlenir gibi görünür. Demokratik burjuva devleti de, toplumun bütün üyelerinin genel anlamda özgürlük ve eşitlik koşulları altında gönüllü olarak katıldıkları, bir dizi rekabetçi seçimler ile denetlenir görüntüsündedir. Ama kapitalist değişimin biçimsel özgürlük ve eşitliğinin altında, üretim araçlarının kapitalist sınıfın üyelerinin tekelinde olmasından ileri gelen, kapitalist üretimin maddi köleliği ve sömürsü yatar. Demokratik burjuva seçimlerinin biçimsel özgürlük ve eşitliğinin altında, baskı altına alma araçlarının kapitalist sınıfın temsilcilerinin tekelinde bulunmasından kaynaklanan, bürokratik yönetimin maddi köleliği ve zulmü vardır. Demokratik cumhuriyet, kapitalizm için en uygun siyasal biçimdir, çünkü bürokratik yönetim ve genel oy arasındaki ilişki, kapitalist sömürü ve mal değişimi arasındaki ilişkinin en uygun tamamlayıcısıdır.(Nimtz,2012 :382-383)

Köleci demokraside ve burjuva demokrasisinde halkın yönetiminden bahsedilir, ama hem halk hem de yönetmek sözcükleri belirsiz kavramlardır. Köleci toplumlarda demokrasilerde yönetmek yönetimin tümü, ama halk, halkın sadece bir kısmı anlamına gelir. Kapitalist toplumlardaki demokrasilerde ise halkın tümü için olan, sadece yönetimin bir kısmı anlamına gelir. Burjuva demokrasileri, diğer sınıf demokrasilerinden örneğin köleci toplumlardaki demokrasilerden iki önemli noktada ayrılır (Moore, 1989: 85) ;

(1)Köleci toplumlardaki demokrasilerde köleliğin, yönetici halkın resmi olarak dışında tutulması bu yönetimlere sınıf niteliğini oluşturur. Kapitalist demokrasilerde işçi sınıfının yönetici halkın resmen dışında tutulmaması bu demokrasilerde tüm sınıfların üyelerini temsil eden yönetim şeklindedir.

(2)Köleci toplumlardaki demokrasilerde yönetici halk yasama, yargı ve yürütme işlevlerine doğrudan doğruya katılır. Ama kapitalist demokrasilerde halk ne yasaları yapar, ne onları yorumlar ne de uygular. Halkı oluşturanlar oylarını kullanırlar ve oyları ile yasama üzerinde tam denetim kurdukları varsayılır.

Siyasal demokrasi temsildir. Toplum ile siyasal alan, kendi sınırları içinde belirlenmiş faaliyetleri ve işlevleri barındırırlar. Devletin yapısı gereği, insanların toplumsal kararlara doğrudan katılımı imkânlı değildir. Halk sadece kendi temsilcilerini seçerek yürütme ile ilgili süreçlere katılabilir. Marx için temsili parlamento sistemi, burjuvazinin egemenliği için en uygun modeldir. Temsili parlamento, ulusun çıkarını temsil ediyor görünse de sivil toplumun özel çıkarı ve burjuvazinin farklı kesimlerinin çıkarlarını yansıtır. Marx'a göre seçimlerin ayırt edici temel özelliği, genel oy yoluyla halkı parlamento da egemen sınıfın hangi üyesinin temsil edeceğini kararlaştırmaktır. (Marx, 1967: 152)

Marx için, mutlakıyetçi devletten parlamenter devlete geçiş, siyasal özgürleşmedir. Kısmi, salt bir özgürleşme olmakla birlikte ezilen sınıflar açısından kurtuluşun bir aşamasıdır. Marx da insanlığın evrensel kurtuluşu yani toplumsal özgürleşme ile siyasal özgürleşme arasında ayırım vardır. Ayrı bir alan olarak devletin varlığı aşılanaya dek parlamenter demokrasi çalışan sınıflar için de bir kazanım olma niteliğini sürdürmektedir. Burjuva demokrasinin çalışan sınıflar açısından ileriye doğru atılmış büyük bir adım olması onun çelişkili doğasından kaynaklanır. Siyasal ayrıcalıklar kaldırılıp, toplumun bütün üyelerinin siyasal eşitlik sağlandığında, yalnızca burjuvazinin bütün kesimleri değil, toplumun bütün sınıfları siyasal mücadele arenasına katılmış olurlar. Garip bir çelişkiyle, burjuvazinin egemenliğinin en uygun kılıfı aynı zamanda bu sınıfı, siyasal garantilerden yoksun kılar. (Savran,1987: 54-55)

Parlamenter demokrasi, burjuvazinin koşulsuz siyasal egemenliği önünde eşittir. Bu çelişkinin temelinde kapitalizmin genelleşmiş meta üretimi olması yatar. Eşit hak kapitalist sömürünün bir gerçekleşme, biçimidir. Ama eşit hak, aynı zamanda da burjuvazinin siyasal egemenliğini zora sokar. Bu nedenle kapitalizm ile demokrasi arasındaki ilişki hem bir uyumu, hem bir çatışmayı bağrında taşır. Schumpeter, *Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi*, adlı eserinde demokrasinin salt bir hükümet yöntemi olarak kavranması gerektiğini belirtmiştir. (Schumpeter, 1968) Demokrasinin ancak kapitalizmle birlikte olabileceği düşüncesi en temel dayanak noktası budur. Demokrasi ve Kapitalizm serbest rekabet şeklinde örgütlenmiştir. Kapitalizm, bireylerin kendi özgür iradeleriyle, kendi çıkarını gözeterek girmeyi kararlaştırdıkları bir ekonomik sistemdir. Demokrasi de, farklı toplumsal kesimlerin, kendi siyasal tercihlerini örgütlü bir biçimde, ortaya koyarak siyasal iktidarı ele geçirmek için, halkın önünde serbestçe rekabet ettikleri bir siyasal sistemdir.(Köknar,1987:71) Demokrasi, kapitalist üretim ilişkilerine dayandığı için, temel ilkesi toplumsal ilişkilerin ekonomik ve

siyasal ilişkiler biçiminde birbirinden ayrılmasıdır. Bu yüzden de, her zaman siyasal ve dolayısıyla pasif demokrasidir. Diğer yandan, onun bu siyasal niteliğini zorlayan özgürlükleri içerir. Her zorlanma ile karşılaştığında burjuva demokrasisi bizzat burjuva tarafından ret edilir.(Savran,1987:59)

Marks'ın Hegel'in Hukuk felsefesini eleştirirken kullandığı adlandırmayla *Gerçek demokrasi* , demokratik mücadelenin siyasal öznelerinin ve siyasetin eyleme geçirilmesi temelinde yeniden tasarlanmasıdır.(Çelik,2011:12) Kapitalizm altında çoğunluk proleterleştiği için ve demokrasi çoğunluğun hakimiyeti olarak anlaşıldığı için , Marx bazen proleter ve demokratik kelimelerini aynı anlamda kullanır. (Marx ve Engels, 2008 : 219) Kağıt üzerindeki yasalar patronlar ile işçilerin aynı haklara sahip olduğunu veya yasalar önünde eşit olduğunu, toplantı ve gösteri yapma hakkına sahip olduklarını, istedikleri gazete veya kitabı yayımlayabileceğine *Demokrasinin özü* denir.Ancak uygulamada bu yasalar, devlet başkanı hakkında söz söylememe, mevcut devlet düzenin yıkılmasını savunmak, özel mülkiyetin kaldırılmasını istemek, grev yaptığı için işçi tutuklamaları burjuva demokrasinin gerçek yüzü olarak tanımlanır. (Çelik, 2011:14) Burjuva demokrasisi sözde bir dizi özgürlük verir, fakat bu özgürlükler ezilenlerden korunur. Özgürlük sadece kâğıt üzerinde vardır. İşçiler gibi geniş grupların siyasete katılmasını önlemek için tasarlanmıştır. Özgürlük eski Yunan cumhuriyetlerinde ne ise, kapitalist toplumda da aşağı yukarı aynıdır. Ezilen sınıflar gereksinme ve yoksulluk içinde ezilmiş ve bunalmış şekilde demokrasi ve siyaset ile ilgilenmemektedirler. Böylece nüfusun büyük çoğunluğunun toplumsal ve siyasal yaşama katılması önlenmiş olmaktadır.

Yasaların sömürücü sınıfın çıkarlarına uygun tasarlandığı iddia edilir. Gerçekleşmesi mümkün olmadıkça kâğıt üzerindeki yasaların işçi sınıfı için kullanımı yoktur. Adli makamlara başvurma hakkı, zengin ile yoksul arasında bir eşitlik sağladığı söylene de, parası olanın avukat tutarak davasını sonuçlandırmasını beklerken, parası yetersiz olan davasından vazgeçmek zorunda kalabilir. İşçiler resmi özgürlüğe sahiptir. Burjuva teorisine göre kapitalist toplumda patron ve işçi eşittir, özgür sözleşme bu şekilde yazar. Gerçek hali ise kapitalist zengin ve lüks yaşamda, işçi ise fakir ve yoksulluk içindedir. Bu da eşit olarak ifade edilmesini çarpıtır. (Hahnel, 2006:94)

Burjuva demokrasinin, sağladığı örgütlenme, tartışma olanakları işçi sınıfının siyasal gelişmesi için bir temel oluşturur. Ezilen sınıfların mücadeleleriyle kazanılmış haklar olarak

demokratik özgürlükler; genel oy, grev, örgütlenme, toplu gösteri hakları içerisinde parlamento sayılmaz. Burjuva demokratik devletlerde parlamento temsili bir kurum ve oy hakkı esasına dayanır. Genel oyla seçilmiş bir parlamentoda koltukların çoğu her zaman burjuvazinin temsilcileri tarafından doldurulmuştur. İşçilerin oy hakkı olmasına rağmen, zenginlik kapitalistlerin elinde olduğu için emekçi toplulukların siyasi propaganda yapma olanağı zayıftır. Emekçi kitleler kendi topluluklarının temsilcilerini seçmeleri bu yüzden gerçekleşmemektedir. Parlamentarizm ile yönetilen bir burjuva demokratik cumhuriyet de demokrasi sadece burjuva lehine çalışmaktadır.(Savran,1987:57-58)

Kapitalist toplum, demokratik cumhuriyet halinde tam bir demokrasi görünümündedir. Bu demokrasi kapitalist sömürünün dar çerçevesi içindedir. Bu yüzden sadece mülk sahibi sınıflar, sadece zenginler için bir demokrasi olarak kalır. Kapitalist sömürü sonucu ücretli köleler, yaşam mücadelesi yüzünden demokrasi ve politika onlar için önemli değildir. Zenginler ve küçük bir azınlık için demokrasi söz konusudur. (Lenin, 1969:113-114)

İşçi sınıfının kurtuluşu için, kapitalistlere karşı yürüttüğü mücadele içinde, demokrasinin çok önemli bir yeri vardır. Proletarya devrimci anti-kapitalist sınıfı birleştirir. Demokrasi burjuva toplumundan çıkar ve sosyalizme doğru dönüşmeye başlar. Sosyalist rejimde herkes sırayla yönetecek ve böylece aslında kimsenin yönetmemesine hızla alışılacaktır. Demokrasi, vatandaşlar arasındaki eşitliliği, herkese eşit olarak devletin biçimini tayin etmek ve onu yönetmek hakkının resmen tanınması anlamına da gelmektedir. Demokrasi, biçimsel eşitlik anlamına geldiğinden, toplum üyelerinin üretim araçları mülkiyetine göre eşitliği yani çalışma eşitliği, ücret eşitliği gerçekleşince biçimsel eşitlikten gerçek eşitliğe yani herkesin yeteneğine göre, herkesin ihtiyacına göre ilkesinin gerçekleşmesi sağlanmış olacaktır. (Lenin,1969:130-131)

Marx için sosyalist demokrasi bir geçiş dönemidir. Bu tip demokraside devlet yarı-devlettir. Sosyalist demokrasi sınıfların varlıklarını sürdürdükleri bir döneme tekabül eder. Sosyalist demokrasinin siyasal niteliği burjuva demokrasisinde olduğundan farklıdır. Dayandığı sınıfın doğası gereği sosyalist demokrasi temsili demokrasiden farklı olarak toplumu çoğunluğun yönetmesidir. Çoğunluğun yani işçi sınıfının kamu işlerin düzenlemesine doğrudan katılımı, sosyalist demokrasiyi toplum/devlet ayrımının ortadan kalkmasının ön biçimi kılar. Sosyalist demokrasi de burjuva toplumundaki ekonomi/siyaset ayrılığı da kalkacaktır. Sosyalist devlet, emeğin ekonomik özgürleşmesinin politik biçimidir.

Emeğin ekonomik özgürleşmesi her türden sömürünün ortadan kalkması olduğuna göre bu özgürleşmenin temel öncülü emek gücünün meta olmaktan çıkarılmasıdır. Paris Komünü, Marx'ın bu konuda ki tarihsel örneğidir.(Turan,2011:218-219)

n.Paris Komünü

Paris Komün'ü dünya tarihinde ilk defa devlet iktidarını temsil eden proleter bir örgüttür.18 Mart 1871'de Fransız proletaryası ayaklanarak Paris'te iktidarı ele geçirmiştir. Proletarya'nın öncülüğü ile Paris Komün'ü 28 Mart'ta seçimle kurulmuştur. Bu, proletaryanın, burjuva devlet çarkını yıkmak için giriştiği ilk devrimci teşebbüstür ve tarihte ilk defa, devrilen burjuva devlet iktidarı yerine proleter bir iktidarın geçmesidir. Yeterli güce ulaşmamış bulunan Fransız proletaryası, köylü kitleleri ile gerekli ittifakı kuramamış, karşı devrime karşı fazla yumuşak davranmış ve zamanında askeri bir saldırıya geçmemiştir.Böylece kuvvetlerini toparlamak fırsatını bulan karşı-devrim, mukabil saldırıya geçerek ayaklanmaya katılanları yok etmiş ve 28 Mayıs'ta Paris Komün'ü düşmüştür.(Brauns, 2011:62)

Paris Komünü, adını seçilmiş üyelerin oluşturduğu belediye konseyinden almıştır. Paris proletaryası iktidarı aldıklarında önderlik Marksist olmayanların elindeydi. Ancak Marx ve Engels komün deneyimini sonuna kadar sahiplenmişlerdir. *Fransa'da İç Savaş* adlı eserinde Komün'ün neden bu denli önemli devrimci bir model olduğunu ve asli unsurlarının neler olduğunu açıklamıştır. Marx'a göre Komün'ler;

“ Devlete karşı, toplumun bu doğaüstü düşüşüne karşı bir devrimdi. Halk tarafından ve toplumsal yaşamın kendisi tarafından gerçekleşen bir yeniden yaşama dönüştü. Sınıf egemenliğinin yıkılması için gerçekleşen bir devrimdi.19.yüzyılın sosyal devriminin başlangıcıydı ve bütün dünyayı dolaşacaktır “ demiştir. (Brauns, 2011 :63)

Komün'ün kurulması ile kendi devrimlerinin gerçek iradesini ele almışlardır. Yönetici sınıflara ait devlet aygıtının, yerine kendi hükümet aygıtlarını koyarak, idarenin kendi ellerinde kalmasını sağlamışlardır.Emekçilerin iktisadi kurtuluşunun gerçekleşebileceği siyasi biçimdir.Lenin için Paris Komünü, proletaryanın yazgısı ile birlikte ulusun kendi yazgısını da eline alan ilk işçi hareketidir. Artık despotik olmayan ama toplum hizmetine koşulan yeni tipte bir devlet kurulması yolunda bir girişimdir. İlk proletarya diktatörlüğü, ilk sosyalist

hükümet olarak değerlendirilir. (Lenin, 1992b :22) Komün, burjuvaziye karşı ulusal bir hareket, yurtseverce bir tepki, yeni bir iktidar için proleter ve toplumsal bir hareket idi. İki çelişik amaç, yurtseverlik ve sosyalizmin bir araya gelmesiydi.

Komün'ün önemli özelliği Marx için, sömüren sınıfa karşı ayaklanan işçi sınıfının bir hükümeti oluşu ve emeğin ekonomik olarak kurtuluşunun aldığı siyasal bir biçim oluşuydu. Devlet mekanizmasını parçalayarak ele geçirmişti. Bir komün olabilmek için önemli kıstastı. Komün'de yerine konan siyasi erki Marx devlet olarak nitelendirmemiştir. Komün tarzı hükümet sivil topluma karşı değil ve onunla iç içedir. Komün ile devlet kavramını birbirine karşıt kavramlar olarak Marx kullanmıştır. Devlete karşı yapılmış bir devrim sonucunda halk, kendisi için kendi toplumsal yaşamını yeniden başlatacaktır. Komünün devletten ayıran özellikler; devletin gasp ettiği toplumsal işlevleri sivil topluma vermesi, siyasi işlevlerin tam sorumlulara vermesidir. Devletin ulusal ordusu yerine, silahlı halkın "Ulusal Muhafız Alayı" adı altında silahlı güçler yerleştirilmişti. Marx Komün anayasasında toplumun radikal demokratikleşmesi için maddi koşulların iktisadi mülkiyet ilişkilerinin değiştirilmesiyle yaratılması gerektiğini vurgulamıştır. (Aksoy,1997:147)

Paris Komününde ki siyasi iktidarın özellikleri şunlardır; (Lenin,1992b :71)

- (1) İktidarın kaynağı bir parlamento tarafından daha önce tartışılmış ve onaylanmış bir yasa değil ama halk yığınlarının dolaysız, yerel, aşağıdan gelen dolaysız bir zorlamasıdır. Parlamentarizmin ortadan kaldırılmasıdır. Milletvekillerinin ayrıcalıklı konumu kaldırılmıştır.
- (2) Komün hem yasama hem de yürütme organıdır. En küçük köyün bile örgütlenme modeli komün şeklindedir. Ulusal birlik tabandan yukarı doğru örgütlenmiştir.
- (3) Halktan ayrı ve halka karşı kurumlar olan polis ve ordunun yerine, tüm halkın doğrudan silahladığı bir örgütlenme geçmiştir. Milisler etkin olacaktır.15-65 yaş arası bütün erkek ve kadınlar bu milise katılmak zorundadır. Bu iktidar altında, kamu düzeninin korunmasını silahlı işçiler ve köylüler, silahlı halk kendileri gözetir.
- (4) Memurlar topluluğu da, bürokrasi de, halkın dolaysız iktidarı ile değiştirilmiş ya da hiç değilse özel bir denetim altına konmuştur. Yüksek aylıklı ayrıcalıklı memurların maaşı iyi bir işçinin ücretine düşürülerek burjuva bir topluluk olmaktan çıkarılmışlardır. Memur ataması seçimle olacaktır.

- (5) Kadınlar, genel olarak siyasal yaşama doğrudan doğruya katılmaya değil, sürekli olarak yurttaşlık görevini yerine getirmek için aktif siyaset içinde olmalıdırlar.
- (6) Komün, iki büyük gider kaynağı devletin sürekli ordu ve memurluk sistemini kaldırarak ciddi bir tasarruf sağlayan hükümet olmuştur.
- (7) Demokratik merkezîyetçilik esastır. Proletarya ve yoksul köylülük devlet iktidarını ele geçirerek, burjuvazinin sahip olduğu toprağın özel mülkiyetini tüm ulusa, tüm topluma vermektedir. Bu da demokratik merkezîyetçilik olacaktır.

Baskıcı , otoriter burjuva devlet yönetimi alternatifi olarak Şura konulmuştur. Marksist anlayışa göre devlet egemen olan sınıfın ezilenler üzerinde kurduğu bir baskı aracıydı. Devletin ortadan kalkması için şuralar önemli bir araç oluyordu. Yıkılan devlet üzerinde Şura Cumhuriyeti kurulacaktı. (Brauns, 2011:65)

Paris Komünü önemli sosyalist ve demokratik önlemler almıştır. Sosyalist önlemler içerisinde devlet gereçleri için işçi kooperatiflerine öncelik verildi. Gece çalışmalarının kaldırılması, patronun ceza sistemine son, yaşamak için asgari ücret güvencesi, iş bulma ofislerinin yeniden örgütlenmesi diğer sosyalist önlemlerdi. Demokratik önlemler ise;(Lenin,1992-b :24) kilise ile devletin ayrılması; dinsel öğretim kurumlarının laikleştirilmesi; zorunlu ve parasız laik okul; parasız adalet, seçilenlerin görevden alınması; yargıçlar ve yüksek görevlilerin seçimi;siyasal seçimlerin sıklığı;sürekli ordunun kaldırılıp yerine silahlı halkın geçirilmesi,belediyesel özerklidir.

Paris Komün'ü yaşamak için orta sınıfın bir kesimi ve köylüler ile ittifak yapması gerekiyordu. Köylü desteğini tam sağlayamadığı için, komün başarısız olmuştur. Bu nedenle Marx, bazı koşullarda örneğin ülkenin büyük bir kesiminin köylü olduğu toplumlarda, bir komünist devrimin itici gücü olabileceğini düşündürmüştür. İşçi-Köylü ittifakı Lenin tarafından geliştirilmiştir. Paris Komün'ünde ittifak işçi sınıfı ile küçük burjuvazi arasında yurtseverlik temelinde kurulmuştur. Marx, köylü desteğini de almış olsaydı Paris Komün'ün, Fransa'da sosyalizmi inşa edebileceğinin mümkün olabileceğini belirtmiştir. (Fernbach,2008:120)

Marx, Paris Komün'ün örgütlenme ilkelerini ele alırken, üzerinde durduğu en önemli konulardan biri bütün siyasal işlevlerin özgül siyasal niteliklerinden arındırılmış olmasıdır. Bütün idari görevler, polis hizmeti gibi yerel konseylerde seçilmiş delegelerdedir. Burjuva

demokrasisinin temsili niteliğine karşıt olarak, doğrudan demokrasinin yolunun açılması ve buna bağlı olarak, siyasal işlevlerin özel kişilerin mesleği olmaktan çıkarılmasıdır. Siyasal işlevler, topluluğun denetiminde olduğunda bu işlevler toplumdan bağımsızlaşamayacak, ayrı bir alan oluşturamayacaktır. Siyasal işlevlerin ortadan kaldırılmasının bir başka yönü bu delegeler geri çağrılıp değiştirilebileceği için, delegelerin hiçbir ekonomik ayrıcalığı olmayacaktır. Bu kişiler memur/işçi ücret ayrımında olduğu gibi değil, işçiler ile eşit ücret alacaktır. Yüksek devlet görevlilerinin yerleşik çıkarları ve temsil ödenekleri ortadan kalkmış olmaktadır. Kamu hizmetleri, merkezi hükümet tarafından korunan kimselerin özel mülkiyeti olmaktan çıkmıştır.(Brauns,2011:63)

Paris Komün'ün gerçekleştirdiği bir başka önemli dönüşüm, yasama ve yürütmenin tek bir bütün halinde bir araya getirilmesidir. Adalet görevlileri de topluluğun seçimiyle göreve gelen ve geriye çağrılabilir kişilerdir. Yasama ile yürütmenin birleştirilmesi, yürütmenin halkın seçimle göreve getirilmiş delegelerinden yabancılaşmasını engelleyecek bir önlemdir. Yetki devrinde bir aşama ortadan kalkarak temsili demokrasi yerine *doğrudan demokrasi* yerleştirilmiş olmaktadır. Yasaları yapan ve uygulayan komün, kendini seçen kitleler karşısında sorumlu olacaklardır. Yetki devri az olunca, sorumluluk devri olanağı da azalır.

Komün, ulusal düzeyde tabandan başlayan bir örgütlenmeye dayanır. Yerel meclislerin ağırlığını dengeleyecek ve ulusal düzeyde koordinasyonu sağlayacak merkezi bir meclis vardır. Görevliler geriye çağrılabilirliklerinden merkezileşme, tabanın denetiminden bağımsızlaşmayı getirmez. Bu yapı modeli, komünlerden başlayıp bölgelerden geçerek ulusal mecliste merkezileşen bir yapı biçimindedir.

o-Planlama

Merkezi planlama yerine Marx'ın öne sürdüğü *demokratik planlama* sistemini yerleştirmek, toplumsal üretimi örgütlemenin en akılcı biçimidir. Ernest Mandel, demokratik olarak merkezileşmiş, *Öz yönetim örgütlenme modelini*, kapitalizm emeği nesnel olarak toplumsallaştırdığı analizine dayandırır. (Mandel, 1986 :14) Merkezi bürokratik planlama ile piyasa mekanizması dışında demokratik planlamaya dayanan yeni bir örgütlenmenin olanaklı hale gelmesidir. İşçi ve halk konseyleri ulusal mecliste genel bir ekonomik plan belirlerler. Öz yönetime dayalı işçi konseyleri, genel planın kendi kesimleri ile ilgili olarak çalışma

yükünü farklı üretim birimleri arasında dağıtırlar. Üretim gibi kamu hizmetleri de, öz yönetime dayalı bir konseyler zinciri biçiminde örgütlenir. Yurttaşların doğrudan seçimiyle oluşmuş konseyler ve bunların oluşturduğu ulusal meclis arasındaki çift yönlü iletişimle konut, eğitim, sağlık, ulaşım gibi sorunları en doğrudan yaşayan kişilerin kararlara aktif katılımıyla çözmek olanaklıdır.(Turan, 2011:237-241)

ö.Yabancılaşma

Marksizm’de temel kavramlarından biridir.Yabancılaşma, Marx *Ekonomik ve Felsefi El Yazmalarında* ,felsefi olarak kavramı ele alan Feuerbach ‘ın türsel varlık ve Hegel’in *yabancılaştırma* kavramlarını alarak, yabancılaşmayı emek süreci temelinde yeniden tanımlamıştır. Feuerbach, dinsel yabancılaşmayı, yani insanın kurtuluşunu başka bir dünyada arama yanılgısını açıklamaya çalışmıştır. Marx ise toplumdaki ayrışma ve bölünmenin sonucu olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle kurtuluş, yabancılaşmayı sona erdirecek felsefe de değildi. Toplumsal ilişkileri, maddi varoluşun koşullarını değiştirmekle kurtuluş sağlanabilirdi. (Mert, Yurtsever ve Çelik, 2005: 26)

Yabancılaşma, insanı kendi etkinliğinin ürünlerine, üretken etkinliğinin kendisine, içinde yaşadığı doğaya, kendine, kendi özsel doğasına, insanlığına, öteki insanlara yabancılaştıran eylemdir. Kapitalizmde insan üretim içindir. Marksizm de üretim insan içindir. Burjuva toplumunda tamamıyla toplumsal mülk edinmeden dışlanan proleterler tam bir yabancılaşmaya uğrarlar. Komünizm, kapitalist toplumun bir devrimle dönüştüğü tarihsel bir süreç olarak ele alınır. Kapitalist toplumun kendisine karşı devrim yapılan bir güç haline gelmesi için yabancılaşmanın insanlığı büyük kitleler halinde mülksüz kılmasına neden olan zenginlik ve kültür dünyasına karşı yapılması gerekir. Bu nedenle yabancılaşma toplumsal biçimi, devrimi başlatan öncül olmasından dolayı birincil odaklanması gereken etmendir.(Dumenil, Löwy ve Renault, 2012:182-185)

İnsan en çok modern kapitalist dönemde “*insani varoluş*” undan uzaklaşmış, daha önce hiç olmadığı kadar kendisine, hayatına ve çalışmasına yabancılaşmıştır. Yabancılaşma Marx’a göre insanın yaratıcılığının kısıtlanması demektir. Bu kuram iki farklı biçimde kullanılmaktadır; ekonomik nitelikli gerçek yaşamdaki yabancılaşma; düşünsel boyutta din-devlet-ahlak-hukukta var oluşunu yabancılaşmış bir var oluş olarak görmektir. Sosyo-ekonomik düzenin sonucunda bir yabancılaşma içine girmektedir. Marx için insanın özü *emek*

olarak tanımlanırken *özel mülkiyet* nedeniyle kendi emeklerine ve ürettiklerine yabancılaşmaktadırlar. Özel mülkiyet kalkınca bu yabancılaşma yok olacaktır. (Callinicos, 2004 :128)

Yabancılaşma, sınıflı toplumdaki insan ilişkilerinin sonucudur. Bu nedenle bu kavram, sınıflı ve sınıfsız toplumlar arasındaki bir karşılaştırmayı gösterir. Marx toplumsal gerçekliğin sınıfsız bir topluma kıyasla, sınıflı bir toplumda daha bozulmuş olduğunu söyler. Sınıflı bir toplumda yabancılaşma sonucu *Dışsallaşmış Bilinç* ortaya çıkmaktadır. Bu yabancılaşmış toplumsal ilişkiler dolaylı özne (burjuvazi ve işçi sınıfı) yanlısıdır. Kendi toplumsal gerçekliğini sürekli yenileyerek yanlısı da aynı şekilde yeniler. Marx yaşadığı toplumda savaş, açlık, sömürü ve yozlaşmanın, insanlar arası yabancılaşma sonucunda küçük bir azınlığa zenginlik diğer çoğunluğa yoksulluk getirmesi sonucu olarak belirlemiştir. Kapitalizm rekabetten tekele geçerken toplumun çeşitli tabakalarının yoksullaşmasına neden olur. Büyük burjuvazi ancak, çevresinde yoksulluk ve sefaleti genelleştirerek gelişebilir. Marx, *Kapital* adlı eserinde (Marx, 2010: 426) ;

“ Bir kutupta servet birikimi, diğer kutupta, yani kendi emeğinin ürünü sermaye şeklinde üreten sınıfın tarafında, sefalet, yorgunluk, bezginlik, kölelik, bilgisizlik, zalimlik, akli yozlaşmanın birikimi ile aynı anda olur “ diyerek ifade etmiştir.

p.Komünist Manifesto

Marx ve Engels'in *Komünist Manifesto'su* (1848) bir siyasal parti programıdır. Marx'ın en bilinen siyasal metnidir. Proletarya devrimi anlayışı, materyalist tarih kavrayışı doğrultusunda ve bir polemik biçiminde formüle edilmiştir.(Fernbach, 2008: 34) Marksizm'in teorik ilkelerini ve komünizmin strateji ve taktiklerini içeren, en önemli program belgelerinden biridir. Manifesto'nun temel düşünce yapısı; sınıf mücadelesi teorisi-kapitalist toplumun gelişmesi–proletaryanın gelişmesi-sosyalizmden sınıfsız topluma geçişi – Komünist Partisinin amaçlarından oluşmaktadır. Marx şu fikirleri ileri sürmüştür; (Fernbach,2008 :34)

- (1) Sınıflar üretim süreci ile bağlantılı ve özel tarihsel gelişim içindedir.
- (2) Sınıf mücadelesi zorunlu olarak proletarya diktatörlüğüne yol açmaktadır.
- (3) Bu diktatörlük sayesinde, tüm sınıflar ortadan kalkacaktır.Diktatörlük, sınıfsız topluma bir geçiş sürecidir.

Komünist Manifesto, devrimci hareketlerin teorisini ve pratiğini etkileyen bir belgedir. Marx devrim modelini modern işçi sınıfının kitle örgütlenmesi olan İngiliz Çartistlerden¹³ almıştır. Bu siyasal özne yani örgütlü proletarya üretim araçlarının özel mülkiyetine son verecek ve de üretim süreci üzerinde kolektif bir denetim kuracaktır. Manifesto’da proletarya için, kapitalist topluma son vererek sınıfsız bir toplumu yaratma yolunda bir yol haritası çizmektedir.(Cornforth,1975:23)

r. Aile

Marx ve Engels, ailenin yapısını üretim tarihinin bir parçasını oluşturan ihtiyaçların üretimiyle ilişkili sayar. Aile ekonomik amaçlı ilk toplumsal örgütlenmedir. Engels’in *Ailenin Kökeni* kitabı Marksizm-Leninizm gelenekte resmi aile politikasının temel ilkelerini oluşturur. Ailenin materyalist açıklaması olarak burjuva ailesinin karı-koca arasındaki maddi eşitsizlik temelinde yükseldiğini, kadının beslenme ve barınma karşısında mülkiyetin aktarımı için meşru varisler doğurduğunu ileri sürmüştür. Aile içindeki işbölümü, mülkiyetin kadınla erkek arasındaki paylaşımını düzenlemekteydi. Ataerkil aile biçimi günümüzün burjuva ailesiyle özdeş tutulmaktadır. Tarihte kendini gösteren ilk sınıf çatışması, erkekle kadın arasındaki uzlaşmaz karşıtlığın karı-koca evliliği içindeki gelişmesiyle ve ilk sınıf baskısı da dışı cinsin erkek cins tarafından baskı altına alınmasıyla başlar der. Burjuva evlilik ilişkisi, fuhuşun bir biçimidir. (Engels, 1978: 87-88)

Evlilik kurumunda özgürlüğün işleyebilmesi için kapitalist üretim ile bu üretimin kurduğu mülkiyet koşullarının ortadan kaldırılması gerekmektedir. Üretim araçları toplumsal mülkiyete geçince eşlerden oluşan aile toplumun iktisadi birimi olmaktan çıkacaktır. Özel ev ekonomisi toplumsal bir sanayi haline dönüşecektir. Çocukların bakımı ve eğitimi bir kamu işi olur, toplum tüm çocukların eğitimini üzerine alacaktır. (Engels, 1978: 101)

¹³Çartist hareket; 1830’larda İngiltere’de sanayi proletaryasına dayalı tarihteki ilk kitlesel hareket.Ernest Jones lideridir.Komünist veya sosyalist bir hareket değil,sadece erkeklere oy hakkı talebine dair bir programa dayalıydı. (Feurbach,2008 :25)

s.Özgürlük-Eşitlik

Marx Kapitalizmin görünmeyen ama her zaman insanların üzerinde hissedilen ve insanları yalancı bir özgürlük söylemine alıştıran etkisinin üzerinde çok durmuştur. Bireyin emeği onun toplumsal konumunu belirlemektedir. Kapitalizmin gerçek yüzü eşitlik aldatmacası üzerinde inşa edilmesinde yatar. Paranın tek değer belirleyen olması, metalaşmayı insan hayatının bir parçası haline getirmiştir. Paranın gücüne göre birey statü kazanmaktadır. *Toplumsallık* kavramı, *Yahudi Sorunu Üzerine* ve *1844 El Yazmaları* eserlerinde Marx için önemli bir kavramdır, çünkü özgür insan olmak toplumsallıkla ilişkilidir. (Marx, 2009: 11-12 ve Marx, 2000) İnsanın toplumsal yönünü geliştirmeden ya da toplum içinde yaşamadan “insan” veya “özgür “ olamayacağını belirtir. *Alman İdeolojisi’nde* insanın zihinsel zenginliğinin toplumsal ilişkilerine bağlı olduğunu anlatır. Engels, *Feuerbach* ve *Alman İdealizmin Sonu* adlı çalışmasında gerçek mutluluğun toplumsallıktan ve toplumsal ilişkilerden geçtiğini söyler.(Engels, 2009: 34-35)

Marx *Yahudi Sorunu Üzerine* adlı eserinde özgürlük tanımını şu şekilde yapar; (Marx, 2009: 36)

“ Gerçek, bireysel insan ne zaman soyut yurttaşı kendinde özümser ve bireysel insan olarak günlük yaşamında, özel işinde ve özel hayatında cinsil varlık olursa, ne zaman insan kendi güçlerini toplumsal güçler olarak tanır ve örgütler ve böylece toplumsal gücü kendinden politik güç biçiminde ayırmazsa, işte ancak o zaman insani özgürleşme tamamlanmış demektir.”

Marx, kişisel özgürlüğe açıkça değer vermesine karşın, *Yahudi Sorunu Üzerine’de* özgürlük hakkını egoizm ve özel mülkiyete bağlı olarak görmüş, bireysel özgürlükler üzerinde sermayenin hâkimiyeti olması nedeniyle, insanların özgürlüğü sınırlı olduğu fikrini ileri sürmüştür.

Liberal görüşe göre özgürlük müdahalenin ya da dar olarak şiddetin olmamasıdır. Marksizm, insani özgürleşmeyi, çok çeşitli insani güçlerin gelişmesinin ve insan doğasına yakışır bir birlik tarzının oluşturulmasının önündeki engellerin ortadan kaldırılması olarak görme eğilimindedir. Kapitalist üretim tarzının yerine özgür gelişme ve hareket koşullarını kendi kontrolleri altında tutan bireylerin birliğine dayanan bir örgütlenme biçiminin geçirilmesiyle tam olarak gerçekleştirilebilir. Böylece topluluk içindeki her birey,

yeteneklerini bütün yönlerde geliştirmenin araçlarına sahip olabilir. Siyasal özgürleşme yani demokrasiden daha fazlasının insani özgürleşmeyi sağlayacağını vurgulayarak var olan düzenin toplumsal devrimle komple değişerek, özel mülkiyetin ortadan kalkarak yeniden bir örgütlenme ile mümkün olacağını ileri sürmüştür.(Savran,1987:58)

Fransız devrimi özgürlük ve liberalizm bayrağı altında gerçekleşmiştir. Devrimin temel sloganları özgürlük, eşitlik ve kardeşlik Robespierre tarafından insan hakları olarak kabul edilmiştir. Bu kavramların aslında kapitalist üretim hakları için geçerli olduğu, Marksizm tarafından belirtilmiştir. Fransız Devriminden kalan eşitlik, özgürlük ve demokrasi gibi kavramlar kapitalist ekonominin getirdiği dengesizlik, çelişki ve eşitsizlikleri gizlemeye yarar. Özgürlük, bireyin işgücünü istediği kapitaliste satabilmesi, pazarda eşitlik, kardeşlik ise burjuva kardeşliği olduğu ileri sürülmüştür. Marx için adalet, özgürlük ve eşitlik kavramları Kapitalizmin toplumsal yaşantıda yarattığı çelişkilere göre yorumlanır. Yargı ilkesi olan adalet, kapitalizm ile uyuşmamaktadır. Ücret ilişkisi, karşılığı ödenmemiş artık değer nedeniyle bir sömürme ilişkisidir. “ *Herkes gereksinimlerine göre*” bir dağıtıcı adalet normudur, amacı herkese kendisini geliştirmek için eşit bir hak tanımaktır. Bu ilke hem ahlakçı eşitlik ilkesi hem de Komünist bolluk kavramı içinde dağıtıcı adaletin normudur. (Turan,2011:270-271)

Burjuva-demokratik devlette insani özgürleşme, herkesin yeteneğine göre kendi istediği işi yapıp istediği hayatı seçmesi olarak belirtilir. Marx’a göre sınırsız ihtiyaçlar herkesi bencilliğe iter tek başına kurtuluş ve mal edinmeyi hedefleyen bir soyut vatandaş özgür olamaz der. Temel bedensel ve toplumsal gereksinimlerin tüm insanlar için karşılanması insan sorununun en kritik eşiğidir. Bu eşik geçilmedikçe, gerçek özgürlük, kardeşlik gerçekleşemez. Marx, gerçek özgürleşmenin ancak gerçek hayatta sahici araçlarla olduğunu söylemiştir. Yeterli miktarda ve kalitede yiyecek, giyecek, içecek ve barınma olanakları sağlanmadan insanlar özgürleşmemektedir. (Mert, Yurtsever, Çelik, 2005 :29) Bu nedenle, Marx en önemli hedef olarak, insanları ekonomik gereksinimlerin doğurduğu baskı ve bağımlılıktan koparmaktı.

Marx, bireysellik ve bireycilik arasında bir ayrım yapar. Korunması gereken bireysellik olmalıdır. Bireysellik, insanların farklı ve yaratıcı yönlerinin, yeteneklerinin, geliştirilmesini ifade eder. Gerçek özgürlük insanların farklı ve yaratıcı yönlerinin, yeteneklerinin geliştirilmesiyle yani bireyselliğin korunmasıyla oluşur. İnsan tek başına

kurtuluşa ulaşamaz ancak toplumsal bir kurtuluş olmalıdır. (Brenkert, 1998: 89) *İnsani Özgürlük* insanın kendini geliştirme potansiyeli bulması ve toplum içinde sadece güvenlik ihtiyacının karşılanması noktasında değil kendini gerçekleştirme imkânına sahip bulmasında da yatmaktadır. İnsani varoluşun gerçekleşmesi için sistemin tamamen çözülüp dağılması gereklidir.(Brenkert,1998: 124)

Eşitlik ilkesi; Marksist kuramda devrim sonrası “ *herkesten yeteneklerine göre ve herkese yaptığı işe göre* “ ilkesi ile eşit olmayan insanların zorunlu olarak eşit olmayan gereksinimlerine gerçekten eşit muamele edilecektir. Bu da sadece komünizm de mümkündür. Özel mülkiyet geçerli olduğu sürece, herkesin yasalar önünde eşit olması biçimsel eşitliktir. Eşitlik kavramı, Marksist düşüncede derin köklere sahiptir. Fransız felsefeci Sartre’nin belirttiği gibi; “ *Her devrimin altında biz de insanız deklarasyonu yatar* “ ifadesi Marksist düşüncede de kadim bir geleneği izleyerek devam etmekteydi. (Buharin ve Preobrajenskiy: 1992: 45) Marx Kapital’in birinci cildinde, Hegel’e uygun olarak insan emeğini eşit ve farklılaşmamış olarak tanımlamıştır. Toplum üyelerini, üretim araçları karşısında eşit konuma getirmek, sınıfları ortadan kaldırmak gerçek eşitliğin sağlanmasıdır. Ekonomik eşitlik sağlanarak özgürlük yolunun açılmasıdır. (Turan, 2011: 270)

ş.On Birinci Tez

Marx On Birinci Tezinde; “*Filozoflar dünyayı sadece değişik yollarla yorumladılar; ancak önemli olan onu değiştirmektir* “ demektedir. (Becerme, 2011: 79) Somut gerçeklik üzerinden düşünmek ve onu gerçekleştirmenin önemli olduğunu belirtir. Marx kapitalizmi yıkararak dünyayı değiştirmek istemiştir. Burada değişimi sağlayacak güç proletarya ve ona öncülük edecek bir partiye ihtiyaç vardır.(Marx , 2004 :22-3)

Bir partide örgütlenmenin ve politik mücadelenin proletarya açısından ne kadar hayati olduğu Marksizm de temel unsurlarından biridir. Proletaryanın bir sınıf olarak örgütlenmesi için bir proleter partisinin örgütlenmesini birlikte ele almaktadır. Politika ve bir politik partide örgütlenme meselesinin böyle öne çıkarılması işçi sınıfı mücadelesi ve sosyalist düşüncenin gelişimi açısından önem arz etmektedir. Marx 1871 Londra Konferansı’nda bu konudaki temel fikirlerini şu şekilde dile getirmiştir (Marx ve Engels, 2008 :288);

“ Mülk sahibi sınıfların bu kolektif iktidarına karşı, işçi sınıfı ancak, kendini mülk sahibi sınıfların oluşturmuş olduğu bütün eski partilerden ayrı ve onlara karşı duracak bir siyasal

parti olarak örgütleyebilirse bir sınıf olarak hareket edebilir...İşçi sınıfının kendini böyle bir politik parti olarak örgütlemesi, sosyal devrimin zaferinin ve bu devrimin nihai hedefi olan sınıfların elimine edilmesi için vazgeçilmez bir nitelik taşır..”.

t.Enternasyonalizm-Yurtseverlik

Marx ve Engels, Komünist Manifesto’da yeni pazarlar bulmak için büyük sermaye oligarşisi ulustan kopup ayrılırken, işçi sınıfı devrimci savaş sonucunda ulusun başına geçer demektedirler. Devrimci proletarya çıkarları sömürge ve vatansız büyük burjuvaziye karşı ulusun çıkarlarıyla özdeşleşir. Proletarya sömürücü azınlığa karşı savaş vermek için en geniş yığınları bir araya toplama yeteneğine ulusal bir rol vererek, ulusun çıkarlarıyla özdeş tutar. Buna *Proletarya Yurtseverliği* ve *Proletarya Enternasyonalizmi* adı verilmektedir.(Politzer, 1976 : 407)

Komünizm de işçilerin vatanı yoktur. Ancak proletarya önce siyasal egemenliği ele geçirerek kendini ulusal sınıf konumuna yükseltmek, bizzat kendini ulus olarak kurmak zorundadır. Proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesi ulusal mücadeledir. Komünizm son aşama olduğu için ulusal sınıf konumuna geldiğinde var olan vatan bağları da kopacaktır.

u.Kadın

Marksizm özgül olarak kadın sorununu inceleyen bir kuram değildir. Cinslerin eşitsizliğinin nedenleri dâhil, bir toplum sisteminin bütün unsurlarını açıklamak için Marksist çözümleme bakış açısı kullanılır. Kadının ikincil yeri, sınıflı toplumlar kölecilik, feodalizm ve kapitalizmde kendini göstermektedir. Kapitalizm, kadını özgür kılmak için değil onu erkekten daha fazla sömürmek için aileden çıkarıp, toplumsal üretime çekmiştir. Kapitalizmde kadının çift sömürülmesi yani işte ve evde gerçekleşmektedir. Ataerklilik ve kapitalizm karşılıklı birbirini tamamlar ve güçlendirir. (Aksoy, 1997:186-187)

Karl Marx, bir yandan özel mülkiyet ve komünizm, diğer yandan erkek ve kadın arasındaki çifte ilişkiyi diyalektik olarak ele alır. Marx için bir toplumda kadın erkek ilişkilerinin durumu, o toplumun vardığı seviyeyi göstermektedir. Komünist Manifesto’da, komünist bir toplumun kadını özgür kılacağı, resmi ve gayri resmi fuhuşu ortadan kaldıracığı belirtilmiştir. Marx ve Engels, kapitalizmin erkek-kadın ilişkilerine yaptığı ekonomik baskıya

karşı devrimci yolu geliştirmişlerdir. Sosyalizmin başarı kazanmadan kadının kurtulması olanaksız olduğu gibi, sosyalizmin kurulması da kadınların fiili katılımlarıyla mümkündür.(Aksoy, 1997:218-219)

Marx mitolojilerde tanrıçaların rolünü göstererek kadınların daha serbest, daha değerli bir mevkide olduğu eski dönemlerini hatırlatır.(Engels,1978: 46-50) Anaerkil dönemde, kadın öncelikli bir otorite kurmuş ve soy zinciri kadın tarafından sayılmıştır. Çocuklar annenin kabilesinden sayılmışlardır. Soyun kadın tarafından gelmesi ile anaerkil miras hukuku ortadan kalkmıştır. Anaerklilik yerini, varlıklarını miras yoluyla çocuklarına bırakan ataerkil aileye bırakmıştır. Ataerklilik; erkeklerin egemenliği altındaki, maddi bir temeli olan, hiyerarşik bir düzeni olmasına karşın erkekler arasında karşılıklı bağımlılık ve dayanışma üreten ya da kuran, erkeklerin kadınları baskı altında tutmasını mümkün kılan toplumsal ilişkiler olarak tanımlanabilir.(Naiman, 1988: 25) Hiyerarşiye dayalı olması ve erkeklerin kadın üstündeki ortak egemenliğini birleştirir. Ataerklilik toplum düzeninde, ekonomi, devlet ve dinin denetimi grup olarak erkeklerin elindedir ve erkek cinsinin haklarını ve ayrıcalıklarını korumak için kullanılır. Toplumun babalığa göre örgütlenmesi, ataerkilliği yerleştirmiştir. Tek eşli (monogami) evlilik, erkeğin kadını boyunduruk altına alması ve iki cins arasındaki çekişmenin ortaya çıkmasıyla sonuçlanmıştır. (Aksoy, 1997: 176)

Fransız devrimine aktif katılan kadınlar, sonrasında yayınlanan İnsan Hakları Beyannamesi'nde feminist hareketin yaratıcılarından Olympe de Gouges, 1793'te Paris Komünü önünde 17 maddelik bir Kadın Hakları Beyannamesi yayınlamıştır. Bu beyannameye göre; (Marx, Engels, Lenin ve Stalin, 1970: 26; Bebel, 1972: 411-414) “ Kadın özgür doğar ve erkekle eşit haklara sahip olur. Temel olarak, bütün egemenliklerin ilkesi, kadınla erkeğin birleşmesinden başka bir şey olmayan ulustadır. Kanun önünde eşit olan bütün kadın ve erkek vatandaşlar, yeteneklerine göre kamu görevlerine eşit kabul edilmelidirler. Kadın darağacına çıkma hakkına sahiptir, yargıçlar kurulunu da yükselme hakkına sahip olmalıdır.” Kadın ve erkeğin eşitliği istenirken İnsan Hakları Beyannamesinde, “kendiniz için adalet ve isterken, kendinizin de adaletli olduğunu ispat etmelisiniz “ düşüncesi kadınlar tarafından ortaya atılmıştır.

Toplumsal ilerlemenin gerçek ölçüsü kadınlara tanınan hakları ile belirlenmektedir. Tarihi bir devrin gelişimi, özgürlük ve kadının ilerlemesi arasındaki ilişki ile belirlenir. Toplumsal ilerleme ve çağ değişimleri, kadınların özgürlüğe doğru ilerleyişiyle doğru

orantılıdır. Marx,, kadın özgürlüğünün derecesi , genel özgürlüğü tayin eder demiştir (Marx, Engels, Lenin ve Stalin, 1970 : 32)

Toplumun üst yapı kurumu aile, cinsiyetçi toplumun dayanak noktasıdır. Aile kadını köleliğe indirgediğinden, kabiliyetlerini yok eder. Engels, *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*’nde kadın üstündeki baskının da içinde doğmuş olduğu bu maddi koşullar bütününcü inceler. İnsanlık gelişimi içinde üç tip evlilik vardır. Vahşi dönemde grup halinde evlilik, barbarlık döneminde çift eşli evlenmeler, uygarlık döneminde ise eş aldatma ve fuhuşla tamamlanan tek eşlilik. Bu tarihsel süreç içinde, grup halinde evlilik seksüel özgürlüğü kadından alıp, erkeğe bu hakka devam etmiştir. Kadın için yasal bir suç ve toplumda saygınlık düşürücü iken, erkek için bir şeref olarak sayılmıştır. (Engels,1978:46.)

Kadının köleliği özel mülkiyetin oluşumu ile gerçekleşmiştir. Engels, *Familia* kelimesinin Roma toplumunda kölelerle ilgili bir kavram olduğunu belirtir. *Famulus* bir ev kölesi ve *Familia* bir adamın olan kölelerin toplu demektir. (Engels, 1978:63) Aile konumu içinde, çocukların yeniden üretimi, cinsellik, çocukların sosyalleşmesi ve üretim kadının rolüdür. Ailede erkek kapitalist/burjuva, kadın basit bir üretim aracı veya proletarya, çocuklar da ürünler ve önemli bir tür ekonomi dalının yeniden üretimidir. Aile, burjuva ailesidir. Burjuva hukuku erkeğin üstünlüğünü onaylar. Kadının kurtuluşu olarak Engels, tüm kadınların kamu kesiminde çalışmasını, ailenin toplumun ekonomik birimi niteliğini kaybetmesi gerektiğidir. Tek eşlilik böylece ortadan kalkacaktır. Kadınları fahişeliğe zorlayan yoksulluk da ortadan kalkmış olacaktır. Çocukların anne ve babaları tarafından sömürülmesinin nedeni baba otoritesini aşırılıkla bozan kapitalist sömürüdür. Ebeveynlerin, çocuklarını haftada şu kadar para getirecek birer makineye dönüştürmelerine engel olunmalıdır. Eğitim aile tarafından değil toplum tarafından verilmelidir. (Engels, 1978:58-60)

Kapitalist toplumda kadın siyasi haklardan yoksundur. Politikaya katılım oranı erkeğe göre aşağı yukarı çok düşüktür. Burjuva demokrasisi sözde bir eşitlik ve özgürlük vaat eder. En ileri Burjuva Cumhuriyet, kadına erkekle tam bir hukuki eşitlik ve erkeğin baskısından ve vasiyetinden kurtaracak bir yapı ortaya koymamıştır. Yasalar erkeklerin çıkarlarına uygun şekilde yazılmıştır. Lenin şu soruların bir demokraside sorulmasını ister (Marx, Engels, Lenin ve Stalin, 1970 : 224) ;

- Hangi cinsiyetin hangi cinsiyetle eşitliği?
- Hangi ulusun hangi ulusla?
- Hangi sınıfın hangi sınıfla?
- Hangi sınıfın özgürlüğü?

Bu sorulara verilecek cevaplara göre demokrasiden, özgürlükten, eşitlikten ve sosyalizm olup olmadığına karar verebilir. Ezilen bir cinsiyet varken, sermayenin hâkimiyeti, özel mülkiyete devam ederken, herkes için özgürlük ve eşitlikten bahsedilemez. Demokratik bir anayasa yapıp, bazı ihtiyat sınırlamaları koyarak demokratik hak ve özgürlükler sakat hale düşebilir. Lenin bu görüşlerini Sovyetler Birliği Anayasa'sında kadınların haklarını tam garantiye alarak gerçekleştirmiştir. Burjuva demokratik devriminin sorunlarını çözmek için sosyalist devrim yapılmıştır. Medeni kanun, boşanma hakkındaki kanunlarda kadının eşitliği sağlamaya çalışmıştır. Aktif veya pasif yurttaşlar yoktur, bütün yurttaşlar aktiftir. Sadece kanun önünde eşitlik değil hayat alanında da eşitliğin gerçekleşmesidir. Kadının, bütün mevkilere gelebilmesine imkân verilmiştir. Ekonomik, kamusal, kültürel, sosyal ve politik hayatın bütün alanlarında erkekle eşit haklar verilmiştir. Lenin'e göre “ *Her mutfak kadını, devleti idare etmesini öğrenmelidir* “ ilkesini yerleştirmeye çalışmıştır. (Marx, Engels, Lenin ve Stalin, 1970: 59)

Marksistler, cinslerin eşitsizliğinin tümüyle yok edilmesine ancak maddi temelin ortadan kaldırılmasıyla, yani genelde sınıf çelişkilerinin, özelde kapitalizmin ortadan kaldırılmasıyla ulaşılabileceğini belirtir. Toplumsal olayı, cinsiyet eşitsizliğini bir tek temele, ekonomiye indirgemıştır. Determinist ve basitleştirici bir niteliktedir. Ekonomik temelin ortadan kaldırılmasıyla, üstyapıdaki yani ideolojideki ve insanlar arası ilişkilerdeki cinsiyetçiliğin yok edilmesi de mümkün hale gelir. Engels, özel mülkiyetin kaldırılmasını, kadının özgürleşmesinin ve hak-eşitliliğinin gerçekleşmesinin ön koşulu olarak ileri sürmüştür. (Engels, 1978:60)

ü.Şark Meselesi

Karl Marx New York Tribune gazetesine, “*Şark meselesi*” olarak yazdığı makaleler içerisinde Osmanlı İmparatorluğu'nun toplumsal ve ekonomik yapısı hakkında düşüncelerini yazmıştır. Türkleri imtiyazlı bir dinin ve milletin mensubu olarak tanımlar. Osmanlı İmparatorluğu'nun sınıf yapısında dinin önemli bir özellik olduğunu ve milliyet gerçeğinin

üstünde yer aldığını ifade etmiştir. İmparatorluğun özel sömürme düzeni üzerinde, dinin çeşitli etnik grupları hâkim bir tabaka halinde toplayan ve belirleyen ana ideolojik bağ olduğu düşünülmüştür. Hâkim sınıfın bir başka özelliği olarak da askeri sınıf hâkimiyeti belirtilmiştir. Hanedancı ve monarşist hükümet sistemi hep statükoyu devam ettirme amacına odaklanmıştır. Statüko politikası, toprakları altındaki Hristiyan tebaa için daima Osmanlı tarafından baskı altında tutulması demektir. Üretim biçimi olarak feodal yapının en alt ve barbar düzeni ile açıklanmıştır. Doğu despotizmin ekonomik yapısı olarak gördüğü vergi rejimi ya da *Haraç Rejimi* ile Asya Üretim tarzı arasında bir paralellik kurulmuştur. Kısaca Marx ve Engels için, Osmanlı İmparatorluğu bir asker-memur kadrosu yönetiminde bulunan ve haraç rejiminin ekonomik temeli üzerinde yükselen bir topluluk olarak görülmüştür.(Marx, 1974: 9)

Asya Üretim tarzı olarak görmesinin nedeni, halkın üzerinde üstün bir birlik olarak yer almış bulunan asker ve memur tabakasının temsilcisi olan kişisel iktidarın artık-ürüne sahip çıkması anlaşılmaktadır. Mahir Çayanda Osmanlı toplumunu özellikle 15.yüzyıldan sonra toplumsal yapısını askeri merkezi-feodal bir yapı olarak tanımlamıştır.(Çayan, 1996 :314) Toprağa bağlı reaya üretim yapar; artı-ürün ikincil dereceden feodaller aracılığıyla, merkezi otorite tarafından ele geçirilirdi.18.yüzyıldan itibaren de Avrupa Kapitalizmin sömürü alanı haline gelmiş, yerli kapitalizm rekabete dayanamayarak ,ekonomi feodal bir yapıya dönüşmüştür.

Marx , *Kapitalizm Öncesi Üretim Şekilleri* incelemesinde bu üretim tarzını geliştirmiştir.Asya tipi mülkiyet şeklinin belirgin özelliği topluluğun bireyler üzerindeki kontrolünün sıklığı ve fertlere bu topluluğun bir üyesi sıfatıyla toprak verilmesidir. Asya tipi devlet, üst birlik olarak bütün köy topluluklarını bir arada tutar ve üyelerini bağımlı kılar. (Chesneaus, 1970:29) Köy toplulukları birlikte üretim faaliyetinde bulunmakta, bu toplulukları hem yöneten hem sömüren bir devlet otoritesi bir arada bulunmaktadır. Bireysel olmayan toplu sömürüye, Marx “*genelleştirilmiş kölelik* “ adını verir. (Chesneaus, 1970:39) Orijinal bir üretim tarzıdır. İlkel topluluklara özgü üretim ilişkileri ve çekirdek yapıda devlet ve sömürü sınıfının bulunması bu üretim tarzının genel çelişkisidir.Tarımsal komünde kolektif toprak mülkiyeti dışında özel bir mülkiyet yoktur. Tasarruf özeldir. Toprak kirasından başka bir vergi yoktur. Bir kısım artı-ürün ve artı-emek devlete, diğeri özel kişilere tahsis edilmektedir. Birey topluluğa aittir, henüz özgür birey olmamıştır. (Erdost, 2005 :12)

Osmanlı İmparatorluğunda devlete ait *miri (kamu toprağı)* denen arazinin tasarruf hakkı, genel olarak üretici çiftçiye (reaya) verilmişti. Miri arazinin toprak mülkiyeti devlete aitti. Toprak babadan oğluna geçerken sadece tasarruf hakkı geçmiştir. Özel mülkiyet yoktur .Fetih ile elde edilen topraklar, Müslüman halkın ortak mülkü olmaktadır. Aynı zamanda padişahın toprakları ve vakıf arazileri şeklinde özel mülkiyete ait topraklarda bulunmaktaydı. (Erdost, 2005 :13)

Tarihi gelişme içinde imparatorluğun ortadan kalkacağını ve Rusların ilhak projelerine karşı milli sınırlar içinde Türklerin bağımsız yaşaması gerektiği tezini savunmuştur. Bu noktada devrimci demokrasi ile İngiltere'nin menfaatleri birbirine sıkıca bağlı halde bulunduğunu yazmıştır. Otuz yıl boyunca gericiliğin temsilcisi Rus devletinin toplumsal sistemini, sosyalist akımlar başlayıncaya kadar Marx kıyasıya eleştirmiştir. Özellikle Rum kilisesinin yani Doğu Ortodoks Kilisesinin rolünü çok irdilemiştir. Türk toplumunun tarım hayatıyla ilgili gerçeklerini öğrenmek için Türkçede öğrenmiştir. Marx Türk köylüsünün Yakın-Doğu'da devrimci ve demokratik bir rol oynayacağına inanmıştır. (Marx, 1974 :10)

v. Şiddet

“ *Şiddete başvurulmadıkça şiddete başvurulmaması* “ sözü Marksizm'in genel kuralıdır. Marksizm içinde saldırganlığı ve şiddeti taşımaz. Ancak zora zorla karşılık verir. Marksistler yasallığı burjuvazi bozmadan bozmazlar. (Çayan, 1993 :29) Marx ve Engels'in şiddete dayanan devrimin kaçınılmazlığı, burjuva devletinin uygulamalarının sonucudur.Burjuva yasallığını bozması üzerine, devrimciler objektif şartları hazırlayanın burjuvazi olduğunu belirtirler. Bu nedenle, baskı-cebir ve şiddet getirmek suretiyle burjuvazi, devrimin şartlarını hazırlar.

a.2.PKK Terör Örgütünün İdeolojisinde Marksizm

Marksizmin temel kavramları PKK terör örgütü tarafından, kullanılarak bir yol haritası hazırlanmıştır. En temel kavram, artı değerde ifadesini bulan sömürü, insanın insan tarafından sömürülmesidir. PKK terör örgütünün kuruluş döneminde hazırlanan 1978 Kürdistan Devrimi'nin Yolu (Manifesto) ,kendini Marksist/Leninist olarak tanımlayan örgütün ilk yazılı belgesidir. Manifesto'nun giriş bölümünde Türkiye bir sınıflı toplum olarak başlangıçtan günümüze kadar, bu toplumda iki tip sömürü geçerlidir (Yüce,1999b:135) ;

(1) İnsan emeği üzerinde daha fazla çalışma safhasında iken kurulan ve bireylerden fazla emeğin gerçekleştirildiği artı değer sömürüsüdür. Sınıf egemenliğine yol açmıştır.

(2) Halkların emekleri karşılığında biriktirdikleri ve üretim araçları nakit, ürün gibi servet biçiminde yoğunlaşan emeğin gaspına dayanan artı değer sömürüsü. Yabancı egemenlik (Türk devleti) üzerinde uyguladığı toplumun sosyal ve ulusal bağlarını sürekli parçalamakta, halkın dili, kültür, toprak ve ekonomik alandaki birliklerinin gelişmesini, ulus olgusuna dönüşmesini engelleyerek baskıcı, eritici, parçalayıcı mekanizmalar yaratmaktadır. Kürt ulusu yok olmak üzeredir.

İlk sömürde Marx'ın Kapitalizmde tüm üretim sürecinin anlaşılmasının anahtarı olan, artı değer kavramına yer verilmiştir. İşçinin sömürülme derecesini ölçen artı değer oranı, toplumsal sömürü olarak Manifesto'da yer verilmiştir. Kapitalist üretim, aynı zamanda bir sermaye birikim süreci olduğu için, artı değerın çoğaldıkça kendini sermayeye dönüştürmesi feodal yapıdaki zenginlikleri açıklamaktadır. Marx'ın kapitalist üretim biçimini açıklamada kullandığı teori, sanayide olduğu gibi tarımda da geçerlidir. Bu teorinin temel unsurları; meta üretimi ve ürünün değil işgücünün bir meta olduğudur. Çözülememiş bir tarım sorunu ekonomik geri kalmışlığın merkezi bir niteliğidir. Kırsal alan artı-değerin başlıca kaynak yeridir. (Lenin, 1976-b:316-317) Güneydoğu Anadolu'da üretimin toplumsallaştığı fabrika ortamı yerine toprağa dayalı sömürü ilişkisi ön plandadır. Kapitalizmin tam anlamıyla gelişmediği, aşiret sisteminin hayvancılığa ve tarıma dayalı olması yarı feodal yapı özelliklerini korumuştur. Bölgede tarımdan kaynaklanan bir köylü sorunu olduğunu gösterir. İkinci sömürde devletin yerelde otoritesini temsil eden geleneksel yapıların bu zenginliğe sahip olması yabancı egemenlik olarak nitelendirilmiştir. Türk kimliğini ötekileştirerek yabancı egemenliğin hegemonyasını, devlet kurumları ile diğer etnik kimliği yok sayan, gelişmesine engelleyen baskıcı ve zora dayalı bir devlet olarak belirtmiştir.

Öcalan, “Kürdistan sömürgeci” fikrini en temel fikirlerinden biri olduğunu belirtmiştir. Devrimci ve ulusal kurtuluşçu mücadelenin dayandığı temeldir. Dr. Hikmet Kıvılcımlının Doğu Anadolu'nun geri kalmışlığını açıklarken bilinçli bir politika olarak dile getirdiği, “sömürge siyaseti” in aynısıdır. (Özcan,1999:31) Manifesto'nun giriş bölümünde, sömürgecilik devletin sosyo-ekonomik ve siyasal çıkarları doğrultusunda şekillendirmesi,

onun tarihini kendisine bağlaması olarak açıklanmıştır. Sömürgeciliğe, “ *kurumlaşmış yabancı egemenlik*” de denilmiştir. (Yüce,1999b:136)

Sömürgecilikte ekonomik yönden zayıf ve bağımlı olan ülkenin kaynakları, sömürgeci devletin tasarrufundadır. Edward Said, emperyalizm ve sömürgecilik kanalıyla ülke ve halkların tahakküm altına alınması ve bu tahakkümle birlikte ideolojik oluşumlar ile desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir.(Said,1998:45) Gramsci’nin ideoloji kavramsallaştırmasında kullandığı ideolojik devlet aygıtları bu sömürgeci faaliyetlere meşruluk kazandırmaktadır. Egemen ideoloji hegemonya oluşturarak işler ve bu hegemonya oluşumu ancak ezilenlerin rızasıyla mümkündür. Sömürgeciliğin insan beynini bu ideolojik aygıtlar aracılığıyla sömürgeleştirmektedir. Ev kürdü dışarıda Türk gibi olan, Kürt olduğunu göstermeyen çift kişilik bir yaşam süren bireyler olduğu iddia edilerek, Kürt psikolojik yapısının sorunlu olduğu belirtilmiştir. PKK, insanın insanı sömürmesinden kaynaklanan ruhsal sorunlara, kendi öz güvenini kazandırarak çözüm getirmeye çalışmaktadır. Günümüzde, PKK Kürt kimlik bilincini dönüştüren bir örgüt olduğu propagandası sık yapılmaktadır. (Aktan,2012:50,57)

Öcalan diyalektik yöntemini kullanarak egemen ideolojiye karşı ezilenlerin rıza göstermesini ortadan kaldıracak karşıt bir ideolojiyi sömürgecilik ve emperyalizm kavramı üzerinden şekillendirmiştir. Dış ve iç sömürgecilik olarak ikiye ayıran Öcalan, iç sömürü” feodal, işbirlikçi, gerici burjuvazi” ,dış sömürü de “ Türkiye Cumhuriyeti” olarak tanımlamıştır. Öcalan, ezen-ezilen, sömürü gibi Marksist ideoloji kavramlarını kullanarak, geleneksel yapıyı temsil eden ağa-şeyh-aşiret reisini ve Türk devletini ötekileştirerek, nefret söylemi geliştirmiştir. Ülkeye vatandaşlık bağı ile bağlı olanların aidiyet duygusunu ortadan kaldıran, çoğunluğa karşı azınlıkta kalan bir grubun aidiyetini ön plana çıkaran bir durum yaratmıştır. Bu iki tip sömürüden kurtulmak isteyen sınıf ve halkların mücadelesi olacaktır.(Özcan,1999:56) Batı uygarlığını yansıtan tüm değerlere yine diyalektik yolu ile karşı çıkan demokratik uygarlık modeli bu görüşün devamıdır.

Sömürge düzeni, merkezi idarenin Doğu ve Güney Doğu Anadolu’da köylülerin feodal ağalar tarafından sömürülüp, baskı altında tutulduğu feodal ilişkileri ifade etmekteydi. Marx’ın Asya Üretim tarzı olarak tanımladığı yarı feodal sistemi adaletsiz bir toprak mülkiyetine ve eşitsiz insan ilişkilerine, bireysel olmayan toplu sömürüye, Marx “*genelleştirilmiş kölelik* “ adını vermişti. (Chesneaus, 1970 :39)

Öcalan'ın bölgedeki sosyal yapıda kölelik ilişkisini, Lenin'in kölelik sisteminde tanımladığı köylü profili ile özdeş kılarak açıklamıştır. Lenin bu kölelik durumunu aşağıda mevcut olan ilişkilere göre nitelendirmiştir; (Lenin,1979: 12)

- Toprak ağasının izni olamadan evlenemez. Medeni haklarını özgürce kullanamaz.
- Toprak ağasının saptadığı günlerde ve saatlerde çalışmak zorundadır.
- Ağanın izni olmadan köyünü terk edemez. Hareket özgürlüğüne sahip değildir. Köylü hala yarı bir serftir.
- Toprak ağasının izni olmadan, köylünün mülk edinme, toprak satın alma hakkı yoktur. Mülkiyet edinme hakkından yoksundur.
- Toprak ağasının emriyle, köylü her türlü şiddet görebilir. Ağanın emrinde bir tarım işçisi olduğundan savunma hakkından yoksundur.

Marksizm, köy ekonomisini küçük bir meta üretimi ekonomisi olarak görür. Köylü ekonomisinin kapitalist gelişme yolu ile bir tarafta büyük toprak mülk sahipleri, diğer tarafta kitle halinde yoksulluk olmak üzere, köylülüğün çok derin farklılaştığı bir süreç söz konusudur. Öcalan, kırsal alanda köylülerin yoksulluğunun nedeni olarak, bu görüşten yola çıkarak, kölelik ilişkisi yüzünden olduğu ileri sürülmüştür. Feodal toplum ekonomisi tarıma dayalı, teknolojinin çok geri olduğu, kapalı bir ekonomik düzene sahipti. Feodal bey ile köylü arasındaki ilişki toprağa bağlıydı. Doğu Anadolu'daki illerdeki Kürt toplum yapısında feodal serf ilişkisi vardı. Toplumsal ve siyasal bir örgütlenme biçimi olan aşiret, Doğu Anadolu feodalizminin siyasal üst yapısıydı. Terör örgütüne göre Doğu ve Güney doğu Anadolu'da feodal ve küçük burjuvazi Kürt ya davadan kaçan ya da intihar eden tam bir bela grubudur. Sosyal olarak feodalizm, ekonomik olarak yoksulluk, dini kurumların gericiliği, hukuk yerine aşiret törelerinin öncelik kazanması sosyal yapıda köle-efendi ilişkisi olarak açıklanmıştır. Kürtlerin devletle olan ilişkisini kölelik olarak nitelendiren Öcalan, aşiret ve toprak ağaları, dini liderleri, sömürgeci devletin işbirlikçileri ilan ederek ilk silahlı eylemlerini onlara gerçekleştirmiştir. Güneydoğu Anadolu'da varlıklı aşiret reisleri, büyük toprak sahipleri, ağalar, tarikat liderleri, zengin şeyhlerin oluşturduğu azınlık grup, devletin resmi ideolojisini yerelde halk adına temsil eden yerel otoriteler olmuştur. Devletin yapması gerekeni yaptıkları için kurumsallaşmışlardı. Bu otoriteyi uygularken hukuk yerine, kendi törelerini uygulamaları zora ve zulme dayalı bir egemenlik ortaya çıkarmıştır. Adaletsiz toprak mülkiyeti, üzerinden ilişkileri şekillendirmiştir. (Beşikçi,1992:108)

Köylü sorunu ve torak sorunu, kırsal da bir sınıf mücadelesini ortaya çıkarmıştır. Öcalan, köylülerin serf pozisyonundan kendilerini özgürleştirmek için mücadele etmeleri gerektiğini söyleyerek PKK parti programında, Lenin'in uyguladığı stratejinin aynısını uygulayarak köylüyü, işçinin yanında müttefik olarak almıştır. Kürdistan devriminin emek gücü işçi ve köylü ittifakı olmuştur. Köylerde, serfliğin devam etmesi ve büyük toprak sahiplerinin sınırsız iktidarı köylülerin proletarya ile hareket etmesini sağlar. Marksizm açısından köylü hareketi, sosyalist değil demokratik bir harekettir. Burjuva demokratik devriminin zorunlu bir parçasıdır. Köylü hareketi direkt kırsal bölgelerdeki eski, serf ve kapitalizm öncesi ilişkilere karşı, serfliğin temel nedeni olan feodal sisteme karşıdır. Bu hareket sonrasında kapitalizm gelişmesinin önünü açacaktır. Bu nedenle köylülerin burjuvaziye karşı mücadele etmesi içinde eğitilmelidirler. Azgelişmiş ülkelerde sosyalist devrim düşüncesi, köylülüğü devrimci değişimin bir ajanı olarak kabul etmiştir. (Lenin, 1976-b: 344-345)

Marx ve Lenin, kapitalist üretim ilişkileri büyüdükçe tarımda feodal üretim tarzının giderek ortadan kalkmasına yol açar. Köylülük giderek ücretli işçiler ve ücretli emek kullanan büyük ölçekli kapitalist çiftçiler olarak kutuplaşır. Ücretli işçi sınıfı oluşum süreci, köylülüğün iki gruba bölünmesi ile sonuçlanır; tarıma bir sanayi olarak bakan çiftçiler ve ücretli işçiler. PKK'nın parti programının sosyal yapı bölümünde, bu gelişme, tarımda makineleşme ve toprağın belli ellerde yoğunlaşması aynı zamanda büyük bir işsizliğe sebep olduğunu, sömürgeci yönetimin ülkede üretim güçlerinin gelişmesini bilinçli olarak önlemeleri ve ortaya çıkan serbest işgücünü dışarıda (ırgatlık, hamallık, kapıcılık, işportacılık) gibi köleleştirici işlerde çalışmak zorunda bırakılması, sağlık kurumlarının yetersiz olmasının geri bir toplumsal yapıyı ortaya çıkarması olarak tarif edilmiştir. (Özcan,1999:363-364) Feodal yapı, aşiretçilik, mezhepçilik, kadının ataerkil düzende köleci bağımlılığı bölgedeki sosyal yapının temel çelişkileridir. Bu çelişki ancak silahlı eylem ile kontrolü ele geçirilerek düzenin değişmesi ile mümkündür.

1960 yıllarında birçok Kürt ve sosyalist, bu çelişkiyi Marksist Doğu Sorunu olarak Kürt meselesini adlandırmıştır. Doğu kavramı bazı Kürt yayınlarının yasal sorunlarla karşılaşmamak için “ Kürdistan “ kavramının yerine kullandığı bir kelime olmuştur. (Bruinessen,2012:56) Kürt sosyalistleri, siyasi Kürtçülük konusunda asıl rolü üstlenmişlerdir. Mehmet Emin Bozarslan'ın yazdığı *Doğunun Sorunları* adlı kitabında, bölgedeki başta din

olmak üzere geleneksel yapıların bölgede bir cendere yarattığını belirtmiştir. (Bozarslan,1966) Bir yıl sonra Türkiye İşçi Partisi'nin (TİP)“Doğulular Grubu” olarak adlandırılan Kürt üyeleri, birçok şehirde düzenledikleri Doğu Mitingleri'nde kültürel baskı ve kapitalizmin eşitsiz gelişmesinden kaynaklanan ekonomik geriliği protesto ettiler.1969 yılında kurulan Doğu Devrimci Kültür Ocaklarının (DDKO) yayınladıkları raporlar ile Kürt dilinin ve kültürünün korunması, Kürtçenin engellenmesini “ kültürel emperyalizm”olarak gördüklerini belirtmiştir. DDKO kendilerini bir ulusal kurtuluş hareketi olarak görerek, Vietnam Savaşı ve İspanya Bask ulusal kurtuluş hareketinin örnek alınması için yazılar yazmışlardır.12 Mart 1971'de yapılan askeri darbe sonucu yasaklanan ve liderleri cezaya çarptırılan TİP ve DDKO, sivil yönetime döndükten sonra kısmi ayla yeniden Kürt soluna dönmüşlerdir. Türk solcular düzenin değişerek sosyalizme geçtiğinde Kürt sorunu da çözülecekti. Kürt sorunu, sosyo-ekonomik geri kalmışlık ve Doğu'nun geri bırakılması sorunu olarak ortaya konmuştu. Kürt solcular sömürge kavramına dayanarak kimlik, etnisite, ulusların kendi kaderini tayin hakkı gibi temel kavramları Kürt meselesi için daha öncelikli olduğunu ön plana çıkarmışlardır. Sömürge düşüncesi, Kürt solu ile Türk solu arasında bir ayrılık nedeni olmuştur.(Bruinessen,2012:58)

Marksizm, de din burjuva milliyetçiliğinin bir aracı olarak, eşitsizliğin, sömürünün, kölece boyun eğilmişliğinin devamlılığını sağlar. Marx'a göre dini insan yapar, din insanı yapmaz. Dinsel inanç geçmişte kalan koşulların ideolojisi dir.Kitlelerin eski güçlere tabi kalmasını sağlar ve bu yüzden yenilgiye uğratılması şarttır. Dini eleştirdikçe insan aldatmacalardan kurtulur, aklını kullanmaya başlar. Gericiliğin karşısına özgür düşüncenin konulmasıdır. Dinin eleştirilmesi, hukukun eleştirilmesine, din bilimin eleştirilmesi de politikanın eleştirilmesine dönüşecektir. (Marx ve Engels, 1974 :14-15) Marx'ın “ *din halkın afyonudur* “ ifadesinde yer alan Marksizmin benimsediği görülmektedir. (Pannekoek, 2002 :90-93) Din, halk tarafından onun bilincini uyuşturucu bir ilaç gibi değil, ezilmişliğini dindirici bir ilaç gibi benimser. Din halkı uyutan bir ideoloji olduğu için , iyi bir dindar hiçbir zaman iyi bir devrimci olamaz. Bunun için idealist, uyuşturucu ve yanlış olan dinsel ideolojisini terk etmelidir. Tek doğru, devrimci görüş ve çizgidir. İslami mezhep ve tarikatlar etkisindeki kendilerine “şeyh, “seyit”,“mir”, “emir” gibi unvanlar alan feodal kişiler aracılığıyla ümmetçiliği geliştirme, sömürüyü maskeleye, Arap itaatkârlığını devam ettirme Kürtlerde milli direnme ruhunu öldüren en büyük ideolojik grup olarak görülmektedir. (Manifesto, [web],1978). İslami ideolojiye karşı Marksist-Leninist ideolojinin örgüt tarafından benimsenerek, dinin sağladığı mevcut düzene bağlılığı kırılmaya çalışılmıştır.

Sözde inkâr ve insanlık dışı konumdaki Kürt topluluğuna nefret duyguları oluşturulmaya çalışılarak dinin yaratmış olduğu itaatkârlık, kölelik-sömürü gibi ifade edilerek ve İslam dini milliyetçiliğin bir mezhebi gibi aft edilerek karşı çıkılmıştır. (Öcalan,[web],2010a)

İlaveten İslam dini Öcalan'ın öngördüğü klan-kabile düzenine karşıdır. Türk boyları siyasal güç olmak için feodal, melik, sultan olmak isteyerek çapulcu ve baskıya en çok hizmet eden Sünniliği tercih etmişlerdir. Feodal güç olma ile birleşince ciddi bir sıçrama yaptığını belirtir. Öcalan için sahte İslamcıdır. Öz İslam değil gerici, şematik ve dogmatiktir. Türk-İslam sentezi sahte bir uydurmacıdır. Ajan-İslami hareket kapsamında Nakşibendî, Kadirilik gibi sözde tarikatlar yaratılmıştır. (Öcalan, 1993ç: 36,47) Öcalan, her türlü dinciliği milliyetçilik olarak tanımlamış ve iktidar bağlantılı tüm kavramların din kökenli olduğunu belirtmiştir. Din yerine mutlak kurallara dayanmaktan çok ahlaki ilkelere dayanan bir toplumsal yapılanma önermiştir. Dinsel reform olarak camilerin tiyatro-sanat merkezine dönüştürülmesinin daha faydalı olacağını vurgulamıştır.(Orta doğu Pkkonline, [web], 2010)

Din ve komünizm teori ve pratik açısından birbiri ile bağdaşmaz. Komünizm toplumsal olguları belirli yasalar ile uyum içinde meydana gelen süreçler olarak görür. Toplumsal gelişmenin yasaları tarihsel materyalizm temelinde bilimsel komünizm tarafından geliştirilmiştir. Din dogmatiktir. İnsanları cahilleştirir. Doğaüstü kavramı insanın doğaya hükmetmesi ile geçerliliğini yitirmiştir. İnsanın bu başarılarını, pratik hayatta ateist gibi davrandığı için kazanır. Dinsel propaganda sonucu kitlelerin cahil ve dine kölece bağlı olmalarını engellemek için komünizm dini kurumlar ile mücadele edilmesini şart kılar. (Buharin ve Preobrajenskiy, 1992: 322-323) Öcalan bölgede dini esaslara dayalı Kürt Hizbullah'ının güçlendiği dönemlerde bu görüşten saparak, kendi imam kadrosunu oluşturarak halk üzerinde sempatizan toplamak için söylem değiştirmiştir. Öcalan'ın Peygamber Hz Muhammed'e gücünün etkinliğini insanları ilkelere birleştirmesi, yürekleri fethetmesi ve amacına ulaşmak için gösterdiği sabrı Hz Eyüp sabrına benzetmesi gibi önderlik konuşmalarında İslam dinine atıflarda bulunarak halkı etkilemeye çalıştığı görülmektedir. (Öcalan, 2002:147,157)

1980 darbesi sonrası yasaklanan Kürtçe, kültürel emperyalizm yapıldığının, sömürgeci siyaset tezinin kitleler üzerinde kolay kabul edilmesini sağlamıştır. Dil ve ulusal kimlik arasındaki bağla bağlantılı olarak yeni bir ulus-devlet inşa sürecine geçilmek istenmiştir. Bireyin kendi kimliğini dil üzerinden belirlemesi, çoğunluk tarafından konuşulan ulusal dil

karşısındaki pozisyonu, dayanışma ve direnişin alanlarından birini oluşturmuştur. İdeolojik anlamlar yüklenen, yoldaş, dava arkadaşlığı direnişe dayalı dayanışmayı pekiştirmek için hitap şekli olarak seçilmiştir. Kürt kimliğinin, Kürtçenin yasaklanması ile kimliksizleştirme, kişiliksizleştirme ile özdeş tutulması, bu uygulamaya karşı duyulan öfke ve nefreti, terör örgütünün inkâr ve imhaya karşı direnmek ve düzenin değişmesi için eyleme geçirmede ikna edici bir etki yaratmıştır. İnsanın kendi dil ve kültürüne gelişmesine engel olan engeller için sistemin değişmesi Marksizm’de insanın özgürleşmesi olarak adlandırılmıştır. *İnsani Özgürlük* insanın kendini geliştirme potansiyeli bulması ve toplum içinde sadece güvenlik ihtiyacının karşılanması noktasında değil kendini gerçekleştirme imkânına sahip bulmasında da yatmaktadır. İnsani varoluşun gerçekleşmesi için sistemin tamamen çözülüp dağılması gereklidir. (Brenkert,1998: 124) Öcalan’ın özgürlük sosyolojisi olarak ifade ettiği görüşlerin temelinde, insani özgürleşme yatar. Marksizm de özgürlüğe engel olan geleneksel azınlığın diğer çoğunluğu sömürdüğü eşitsiz düzen, yeniden inşa edilecek bir Kürt kimliğine dayalı Sosyalist devlet ile ezilenler için bir yeni arayış olarak da özetlenebilir. Özgürleşmenin tek yolu bağımsız bir Kürt yönetimi kurmaktır.

Kürtlerin toplum yapısında kolektif bilinç olarak aşiretler ve dini cemaatler, bireyselliğin gelişmesini engellemiştir. Aşiret ve dini cemaatlerin PKK hedefinde olarak çözülmesi, kimlik aidiyetini bu toplumsal yapılar üzerinden tanımlayan bireyler için, bireyselleşmenin sonucu yeni bir kimlik yaratılmasını gerekli kılmıştır. Terör örgütü, sözde Kürdistan olarak nitelendirilen topraklarda, örgüt üyelerine sosyalist bir kimlik kazandırarak onları kazanmayı hedeflemiştir. Cemaatlerdeki kolektif bilinçte esas olan bu cemaatlerin devamlılığıydı. Ziya Gökalp’da vurguladığı bir “vatan” kavramından çok aşiretin devamlılığı esas kılınmıştır. Geleneksel Kürt toplumunda namus sadece kadın-aile-aşiret gibi kavramlar etrafında oluşturulmuştu. Aileye, aşirete ve kadına dışarıdan yani başka ailelerden veya başka aşiretlerden bir saldırı olduğu zaman korunması gereken bir değerdir. PKK, aile ve aşiret yapılarını çözerek, Kürtlerde az görülen milli duyguları kendi ideolojisi çerçevesinde şekillendirmiştir. Beşikçi, Kürtlerin feodal ilişkilerin çözülmesiyle birlikte kaçınılmaz olarak ulus olacaklarını ileri sürerek, PKK’nın Kürt etnik kökenden bir ulus oluşturma sürecinde izlediği geleneksel yapılardan çözülme, bireyin toplumsal aidiyetlerinden kimliksizleştirme stratejisinin bu sonucu hızlandıracağını belirtmiştir.(Bruinessen,2012:68)

Köylü yaşamındaki ağalık sistemi, aşiretler içerisindeki değişmeyen ast-üst ilişkileri, özgürleşmek isteyen, farklı bir dünya özlemi duyan Kürt bireyleri için PKK’yı

desteklenmesine yol açmıştır. Sınıf kavramı üzerinde lümpen proletarya denilen toplumun geniş kesimi özgürleşmek isteyen bireyleri oluşturmuştur. Oluşturmak istediği halk, örgüt içerisinde zorunlu olarak benimsenen proletarya sınıfına dayanmaktaydı. Marx'ın sınıf mücadelesinde temel özne proletarya örgüt militanları için olunması gereken bir sınıftı. Proletarya dışındaki varlıklı ağa, şeyh, şıh, mir, esnaf, devlet memuru gibi orta sınıf, şehirde yaşayan bireyler ötekileştirilerek küçük burjuva olarak nitelendirilmiştir.(Sakık,2012:123-126) Tüm militanların proletaryalaşması, hiçlik olan Nikolay Çernişevski'nin geliştirdiği Nihilist¹⁴ felsefeyi uygulamaya çalışmaktadır. Bölgede ağanın zulmüne karşı silahlı saldırı olarak adlandırılan eşkıyalık ve PKK öncesi başlayan silahlı kurtuluş mücadelesi eylemleri, PKK'nın kolay kabul edilebilirliğine zemin hazırlamıştır. PKK parti programında işçi-köylü ittifakının devrimin temel gücü olacağını belirtmiştir.(Özcan,1999:366) Bölgede işçi kesiminden çok yoksul köylü ve onların şehirlerde üniversite eğitimi almış bireylerin, terör örgütünün siyasal partilerinde yer aldığını görüyoruz. Mao'nun Ulusal Kurtuluş bölgelerinde toplumsal üretimin en geri biçimlerinde kaybedecekleri bir şeyi olmayan şekilde yaşayan yoksul köylülerin devrimci güç olacağı tezi, Öcalan tarafından benimsenmiştir. (Krasin, 1978: 34) Kırsal alan, PKK için kesin zafere ulaşmak için tek yerdir.

Sosyalizm tarım sorununu çözmek için, Kolektifleştirmeyi temel alınmıştır. Kolektif çiftlik, sosyalist üretim tarzına özgü; devlet ile özel çiftlik arasında bir mülkiyet biçimidir. Kolektif çiftlik, kapitalist üretim tarzının yarattığı sömürüye ve üretim güçlerinin yetersiz koşullarda gelişmesine karşı bir Marksist çözümdür. Bu çiftlik tarzında, üretim araçlarının mülkiyetini köylülüğe vererek, çiftlik işçilerinin özerk olmasını sağlayarak kendilerini geliştirmelerine imkân veren bir model olarak tanımlanır. Mülkiyet çatışmalarını ortadan kaldıran, çocuk bakımını komünal olarak sağlayarak kadın emeğini özgürleştiren bir oluşumdur. (Bottomore, 1993: 334-335) Öcalan tarım sorunu için kolektif çiftlik temelinde kooperatifleri savunmaktadır. Demokratik uygarlık paradigmasında da aynı görüş devam etmektedir.

Marx'ın üretim biçimlerine göre yapılan ilkel-köleci-feodal-kapitalist sosyalist sınıflı toplumların oluşumunu, Öcalan da kullanarak sınıflı toplumlarda sömürünün varlığını, egemen sınıfın elinde tuttuğu “Zor” aracılığı ile gerçekleştirilebildiğini belirtmiştir. Egemen gücün bu zoru kullanırken, Marx'ın burjuvazinin uyguladığı baskı, cebir ve zor karşısında

¹⁴ Nihilizm ; Nikolay Gavriloviç Çernişevski tarafından Rus Çarı II Alexandr'ın reformlarına karşı geliştirilmiş her türlü siyasi düzeni yadsıyan, toplumun birey üzerindeki hiçbir baskısını kabul etmeyen görüştür.

düzenin değişmesi için şiddeti meşru göstermesinden hareket ederek terör eylemlerine başlamıştır. Devletin Kürt vatandaş ile ilişkisi örgüte göre; devletin ideolojik aygıtları olan eğitim, yargı, din gibi kurumları kullanarak, Kürt kimliğini inkar ederek, gelişimini engelleyerek tek kimlikli bir topluma asimile etmek, baskı uygulamak ve korku yaratmak, sömürgeciliğe sürekli bir zemin hazırlamak olarak ileri sürülmüştür.1980 Darbesi sonrası Diyarbakır cezaevi olayları, terörle mücadele ederken sivil halk ile terörist ayrımındaki hatalar, bireylerin duygularına hitap eden olaylar olarak, PKK'ya katılımları arttırmıştır.

Sömürgecilik kavramı metinlerde okuyucuyu etkileyerek psikolojisini öfke, harekete geçirme ve direnme davranışlarının gerçekleştirilmesine çalışılmıştır. Afrikalı bir anti sömürgeci zenci Psikiyatrist Frantz Fanon, *Yeryüzünün Lanetlileri* kitabında şiddetin gerçek nedeni olarak militanların kurtuluşlarına ancak şiddet yoluyla ulaşabileceklerini düşüncelerinden ileri gelmektedir. Kişi kendini sömürge nevrozundan, öfkesi taşıdığı zaman topraklarını, hakkını yeniden geri alabilmek için korkusuz kılmakta olduğunu söyler. Aşağılık kompleksi, umutsuzluk ve hareketsizlikten kurtarır ve halkı ezilmeye karşı savaşa çağırır. Fanon, böyle bir ulusun inşasında kan ve öfke harmanlanmış bir çimento olmaktadır.(Fanon,1994:73)

Fanon, devletin uyguladığı baskı ve şiddet halkı birleştirmektedir. Sömürgeci şiddete karşı büyük şiddet organizmasının bir parçası olurlar. Ortak bir dava, ulusal bir yazgı ve kolektif bir tarih için şiddet kullanırlar. Bu insan düşman diye nitelendirilen kişilere karşı ilk kurşunu sıktığı zaman, ezik kimliksizliği, korku ve panikliği ölür. İlk kurşunla yeniden doğar. Şiddet ulusal olarak görülmektedir.(Fanon,1994:74)

Hassanpour, bir kimsenin anadilinin yasaklanmasını bir çeşit sembolik şiddet olarak anlaşılması gerektiğini söylemiştir. (Hassanpour,1997:53) Şiddete şiddetle karşılık vermeyi meşrulaştırmıştır. Bejan Matur'un *Dağın Arkasına Bakmak* adlı kitabında yer verdiği PKK'nın eski örgüt üyelerinin yaşam öykülerinde; Kendal isimli militanda Anadolu insanının Türk devleti karşısındaki ezikliği; Azad 'ın kalplerinde öfke; Rewran'ın göç etmelerinden kaynaklanan yalnızlık; Azim'e öğretilen “..sizi öldürecekler, ölmek için öldürün..” şartlanması; 1980 sonrası Diyarbakır cezaevi olayları, şiddetin şiddet doğurması, Psikiyatrist Fanon'un ifade ettiği kan ve öfke harmanlanmış ideolojik şartlandırmanın örnekleri olarak ele alınabilir (Matur,2011:37,46,54,137) Sömürgecilik kavramının kişiyi değersizleştirmesinin yanında, devletin mücadele esnasında uyguladığı meşru şiddeti, 'zor' olarak adlandırarak

şiddetin karşısında şiddeti seçmişler yorumu yapılabilir. Marx ve Engels'in şiddete dayanan devrimin kaçınılmazlığı, burjuva devletinin uygulamalarının sonucudur görüşü, terör örgütü kendi şiddetinin meşruiyetinin dayandığı tezdır. *Kürdistan Devriminin Yolu* adlı eserinde, Sınıflı topluma dayalı zor rejimler, kendi kendine yıkılmadıkları için, yeni bir “ Med Hareketi “ olarak bunu gerçekleştirmek gerekli olduğu belirtilmiştir. (Yüce,1999b:137)

Öcalan, 1999 dan sonra farklılaşmış Kürt kimliği yaratabilmek için ‘öteki’ kavramına çok fazla vurgu yapmıştır. Ortaya koyduğu ideoloji, ötekileştirmeye imkan sağlamıştır. Bu yönden negatif bir etkisi vardır. Öğrenciyken, Kürtçülük ideolojisi kapsamında Kürt, Kirmancı ve Zazaları, ‘Kürt ‘ adı altında toplamak, etnik farkındalığı arttırarak etnik gruba duyulan toplumsal aidiyeti sağlamak, Türk’lerden başka bir ırk olduğunun bilincini vermek ve kendilerine bir devlet kurmak amacı taşıyorlardı. Öcalan’ın üretilen ötekiliğine, ‘*sentetik ötekilik*’ adını veren Kovel bütün amaçlara hizmet eden bir kavram olduğunu söyler.(Kovel,1994:70) Kovel’in sentetik ötekilik olarak, Öcalan Türk toplumundaki ortak değerleri ayrıştırmaya çalışmaktadır. Türk ve Kürt milleti olarak iki düşman kamp yaratmıştır. İkisi arasına karşılıklı öldürmeler nedeniyle, açık çatışmayı kışkırtmaktadır. Türklerin adı “ Düşman” dır. Düşmanın yaşadığı yer “ Türkiye”, Güneydoğu Anadolu ise “ Kürdistan” dır. Bu sömürgeciliğe son vermek için, askere gitmemek, vergi vermemek, eğitim imkânlarından yararlanmamak terör örgütü tarafından bölge halkına zorla yaptırılmaya çalışılmaktadır.

Öteki kavramı sürekli işlenirken, Kovel bu kavrama marksizmin temel kavramlarından yabancılaşmanın bir fonksiyonu olduğunu söyler.(Kovel, 1994:70) Abdullah Öcalan, Marx’ın en temel tezlerinden yabancılaşma kavramını birden farklı anlamda sosyal durumu anlatmak için tanımlamıştır;

- (1) Toplumsal gerçekliğin saptırılmasıdır. Gerçekliğin ters yüz edilişidir. (Öcalan-s, 2011: 214) Ulus-devlet ve dinciliğinin temel gerçek olarak sunulmaktadır.
- (2) Ekonomik açıdan sistemden pay alamayan kendi emeğine bireylerin yabancılaşmasıdır.
- (3) Devletin tek kimlik politikası sonucu farklı kimliğine sahip olanların özgür olamamasından kaynaklanan yabancılaşma söz konusudur.
- (4) Devletin temel ideolojisinden farklı düşünenlerin zihinsel yabancılaşması.

Öcalan için, Yabancılaşma toplumun maddi ve manevi kültürel alanlarını da içine alacak şekilde her düzeydedir. Emek yabancılaşması zihniyet yabancılaşması ile birleştiğinde Hegemonyacı uygarlık sistemi kendini sürdürebilmektedir. “Toplumda hakim olan feodal üretim ilişkileri emeğine yabancılaştırmakta, kendi kimliğini sorgulayan bir birey ortaya çıkarmaktadır. *Kürt Kapanı* olarak adlandırdığı bu psikolojiyi şu şekilde belirtmektedir (Öcalan-n, [web] 2007: 8);

“Toplunun, halkın ‘kendisi’ olmaktan çıkarılmışsa, bunun anlamı en zayıf kılınmış bir yalnızlığın doğarken mahkûmusun. Kendin olmaktan çıktığın oranda başka bir toplumla bütünleşirsin. Ama o zaman da artık kendin değilsin. Ya müthiş yalnızlık ya da başka gerçekliğe teslim olmak “

Öcalan için toplumun tek kimlikli görülmesi yaklaşımı, Marx’ın kullandığı yabancılaştırmanın diğer bir nedenidir. Kapalı kimlik anlayışı ulus-devlet düzeninin bir dayatmasıdır. Kimlik ahlak ve politika kadar varoluşçu bir ögedir. Öcalan toplumsal kimlikleri; kabile ve aşiret kimlikleri, kavimsel kimlikler ve ulusal kimlik olarak üçe ayırmaktadır; (Öcalan, 2011a: 210)

(1) Kabile ve aşiret kimlikleri. Toplumun ilk gelişme biçimi kabile şeklindedir. Kabile ve kabileler birliği olarak aşiretler toplumsal yaşamın en dayanıklı kimlikleridir. Kabile ve aşiretler bir sivil toplum görünümünde toplumda var olmak zorundadırlar.

(2) Kavimsel kimlikler. Ortak bir dil ve kültür kökenine dayalı

Aşiretlerin daha üst düzeyde gelişmiş biçimlenişi olarak gelişirler. Ortak bir mekân kendileri için yurt veya vatandır. Yurt ve vatan kültür olarak tanımlanmalıdır.

(3)Ulusal Kimlik Kavim kimliğinin istikrarlı ve sürekli bir yönetim biçiminde yaşaması halinde oluşacak kimliğe ulus veya ulusal kimlik denir. Ulusun en önemli özelliği kendi öz iradesiyle kendini yönetebilmesidir. Devletçi bir yönetim altında yaşayan halk ve kabilelere köle denir. Anti-toplumsal olunmanın en temel özelliği tek tip kimlik oluşturma sürecidir.

Wood, yeni çoğulculuk olarak kimlik kavramını çıkar gruplarının yerine koymaktadır.(Wood,2003:307) Kymlica, asimilasyona dayalı homojen bir toplum yerine çok kültürcü bir model önermektedir.Etnik grupların taleplerini bir tür adalet ve eşitlik arayışı bağlamında değerlendirmiştir. Adaletin, bir tür özerk yönetim gerektirdiğini kabul eder. (Kymlica,1998:102) PKK terör örgütünün, anayasada Kürt kimliğinin güvence altına alınması ile yeni çoğulculuğun ve ulusal kimlik olabilmenin önü açılmış olacaktır. Farklı kimlik olgusunu, bir dogma durumuna getirmektedirler. ABD’de Arthur M.Schlesinger ve Almanya’da Wilhelm Heitmeyer, kültürel ve etnik farklılıkların kamusal alanda fazlasıyla görünür hale gelmesini, ulusal bütünlüğe bir tehdit olarak algılamışlardır. İspanya Eski Başkanı Jose Aznar çok kültürlü bir yapının ulusal parçalanmayı beraberinde getirdiğini ifade etmiştir.(Kaya,2008:23,52) Kimliğin müzik,festival,sergi, konferans gibi etkinlikler ifade edilebileceği platformlar yaratmak, çoğunluk toplumu karşısında siyasal mücadelenin önlenmesi açısından önemlidir.Siyasal talepler terörizm içerdiği sürece, olayı güvenlik bağlamında değerlendirme ve ulusal güvenlik söylemine ağırlık vermek önem kazanacaktır.

Engels, *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*’nde, toplumun üst yapı kurumu aile, cinsiyetçi toplumun dayanak noktasıdır. (Engels,1978:46.) Öcalan’da, Engels’in kitabından yaptığı alıntı ile, Türk devletinin mikro modeli olarak Kürt aile yapısını çözümlemeyi hedeflemiştir. Ana figürü, erkeklik, evlilik içi kadın-erkek ilişkilerine getirdiği yorumlar ile mevcut sosyal yapının bozulmasını sağlamaya çalışmıştır. Aile yapısı değişince gelenekler değişecektir. Kürt ailesi Öcalan için namussuz ve fanatiktir. Devletin hiyerarşik ataerkil yapısı, aile içinde devam etmektedir. Bu nedenle evlilik kurumu kadının baş kaldırmasıyla değişmelidir. (Öcalan, 1994 : 136) Bölgedeki çevre şartlarını ileri sürerek kadınlara evliliği ve çocuk sahibi olmayı örgüt ideolojisi kapsamında yasaklamıştır. Buna *Sonsuz Boşanma* adını vermiştir. Tek geçerli evlilik PKK örgütü ile olan evliliktir. PKK lı Kürt erkeklerini rahip gibi yaşattığı için yazılarında övünür. Çünkü iktidar ile cinsellik arasında bir bağ kurar, cinsellikten yoksun kalan erkeğin hiçbir gücünün kalmayacağı, iktidarsız olacağı belirtilir. (Öcalan-g,[web],1994 ve Öcalan-h [web],1998)

Marx ve Engels, kapitalizmin erkek-kadın ilişkilerine yaptığı ekonomik baskıya karşı devrimci yolu geliştirmişlerdir. Sosyalizmin başarı kazanmadan kadının kurtulması olanaksız olduğu gibi, sosyalizmin kurulması da kadınların fiili katılımlarıyla mümkündür.(Aksoy, 1997:218-219) Öcalan, bir sınıfın diğer sınıf üzerinde egemenlik kurma savaşını, bir cinsin diğer cins üzerinde egemenlik kurma hırsını da arttırdığını ifade etmiştir. Bölgedeki aile

yapıları da kadını köleleştiren gerici yapılardır. Feodal, aşiret ve küçük burjuvazi olarak tanımlanan yapılar erkeklerin egemenliğindedir. Aile içinde kadın-erkek ilişkisi kul-köle şeklindedir. Kadının evlenerek sosyal, siyasal, askeri alandan kopartılması sağlanmaktadır. Ezilen kadın ortaya çıkmaktadır. Kölelik temelindeki evlilik PKK örgütü için tehlikelidir. Marx mitolojilerde tanrıçaların rolünü göstererek kadınların daha serbest, daha değerli bir mevkide olduğu eski dönemlerini hatırlatmıştır.(Engels,1978: 46-50) Öcalan'da yazılarında kadınların altın çağdaki bilge kadın ana-tanrıça rolünü ortaya koyarak, feodal değerlerin altında ezilen kadınlara bu döneme yeniden dönmeyi hedef koymuştur. PKK içerisinde kadınlar önce sömürdükleri için özgürleştirilecek köleler, silahlı eylemlerde yer almaya başladıktan sonra yoldaşlar ve intihar saldırılarında kullanılmaya başladıktan sonra tanrıçalar olarak adlandırılmışlardır. Kadınları bu gelişme süreci aile içinde anne, terör örgütü içerisinde gerilla ve siyasetçi olarak nitelendirilebilmektedir.

Kadınların kişisel olarak özgür olması, sözde Kürt halkının da özgürlüğünü gerçekleştirecektir. Kürtlerin ezilmesi, sömürülmesi doğrudan doğruya kadınların ezilmesi ve sömürülmesiyle ilişkilendirilmiştir. Bu konuda, Marx'ın kadın özgürlüğünün derecesi, genel özgürlüğü tayin eder görüşünün benimsediği görülmektedir. (Marx, Engels, Lenin ve Stalin, 1970 : 32)

Öcalan için Kapitalizm toplumun içyapısındaki tüm ahlaki değerlerin çözülüşü, milliyetçiliğin güçlenmesi, ekolojik tahribat sonucunda robot, gri, zevksiz, umutsuz, bir insan tipolojisi ortaya çıkarmaktadır. Stres, hiddet, nefret, bireysel yalnızlık, toplumsal değersizlik, çıkara kilitlenmiş insan ilişkileri, aşırı bencillik en çok gözlemlenen insan davranışı olmaktadır. En eşitlikçi ideoloji sosyalizm bir dünya görüşü olarak kabul edilmeli ve doğruluğu kanıtlanmış bir teorik yaklaşım olarak görülmelidir. Doğayı ve toplumu yorumlama, kavrama ve değiştirmenin ideolojisi gerekir. Sosyalizm herhangi bir kişinin şahsında temsil edilmeyen, proletaryanın sınıfsal çıkarlarının bilimsel ifadesi olarak geliştirilen bir dünya görüşüdür. (Öcalan,1992:112) Demokratik bilimsel sosyalizm bir kişinin şahsında yani Öcalan'ın şahsında ifadesini bulmakta ve bölgeye özgü olmaktadır

Öcalan'da insanlık tarihini açıklarken, Marksist ideolojinin 'Toplumlar Tarihini ' açıklama yöntemi olarak tarihsel materyalizm ile Kürt tarihi yazmıştır. *Kürdistan Devriminin Yolu* adlı eserinin giriş bölümünde, Medlerden başlayarak, Kürtlerin ve sözde Kürdistan'ın tarihi kısaca özetlenir. Basit, anlaşılabilir ve kolay anlatılabilecek bir tarihte, sözde Kürdistan

adı verilen coğrafya da Kürt nitelemesindeki nüfusun ataları olan Med'ler, Hint-Avrupa kolundan Aryan olup zamanın en büyük imparatorluğunu kurmuşlardır. Özgürlüklerine düşkün olan Medler referansı, Kürtçülük ideolojisini ortaya atan Vlamidir Minorsky'den sonra Öcalan için, Kürtlerin ataları olarak, Kürt tarihi inşası için gerekli tarihsel temelleri oluşturmuştur. Arkeolojik kazılar eski dönemde Kürtlerle ilgili hiçbir eşya çıkmazken, sözde Kürdistan olarak geçmişte bir devletin olmaması, Öcalan'ın tarih yazımını, bir ulusal sembol oluşturmak için politik mücadelede kullandığını göstermektedir. Uluslaşma sürecinde milli tarih yazımı önem taşır. Eriksen, tarih yazımının ötekilik üzerinden kurgulanan dışlanmayı sağladığını belirtmiştir. Yaptığı incelemeler sonrasında tarih yazımında genellikle şu tezlerle yer verildiğini belirtir (Eriksen, 2001:70-72);

- (1)Beş yüz yıldır bizim ve ancak elli yıldır sizin olan bir bölge, bize geri verilmelidir.
- (2)Beş yüz yıldır sizin ve son elli yıl da bizim olan bölge yine bize ait kalmalıdır. Toprak bütünlüğümüze saygı gösterilmelidir.
- (3)Beş yüz yıldır sizin olan, ancak öncesinde bizim olan bir bölge bize geri verilmelidir. Tarihsel beşiğimizdir.
- (4)Çoğunluk kararı ile bizim halkımızın çoğunluğu oluşturduğu bir bölge bize ait olmalıdır.
- (5)Bizim halkımızın azınlığı oluşturduğu bir bölge bize ait olmalıdır. Çünkü azınlık her şeye karşı korunmalıdır.
- (6)Tüm bu ilkeler bizim için geçerli sizin için değildir.
- (7)Bizim soylu geçmişimize olan düşlerimizi tarihsel adaletin tecellisidir. Sizin yönetimiz ise faşizmdir.

Öcalan, sözde Kürdistan adı verilen coğrafyanın Türkiye, İran, Irak ve Suriye arasında ayrı ayrı sömürgeleştirildiğini PKK parti programında belirtmiştir. Ataları olan Med'lerin yaşadıkları topraklardır. Sözde Kürdistan'ın parçalanmışlığında, Osmanlı Türk feodal yönetiminin, 11.yüzyılda bölgeye gelmesiyle başlamıştır. Bunda da, işbirlikçi Kürt feodal beylerinin temsilcisi İdris-i Bitlis'in çabaları büyüktür. Kapitalist aşamada sözde Kürdistan'ı sömürgeleştiren güçlerin başında Türkler gelmektedir. Hukuki olarak Kürdistan'ın büyük bir bölümünün Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları içerisine alınması 1921'de Fransızlarla yapılan Ankara antlaşması ve İngilizlerin başrol oynadığı 1923 Lozan antlaşması ile mümkün olduğu belirtilmiştir. Sözde Güney Kürdistan olarak, Suriye Kürtleri ve Irak Kürtleri; sözde Doğu Kürdistan olarak, İran Kürtleri ifade edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti devleti, terör örgütünün

birçok yayınında Faşist olarak nitelendirilir. Sözü geçen bölgelerde, gerekçe olarak Kürtler nüfus olarak çoğunluğu oluşturduğu için bölgenin yönetimi Kürtlere verilmelidir.(Özcan,1999:355-360) Kürtler yeni bir ulus devlet inşa ederek veya Demokratik özerklik altında kendi kendilerini yönetmelidir. Öcalan'ın Eriksen'in tarih yazımındaki tezlerden yararlandığı görülmektedir. Benzer şekilde Zazalar, Lazlar gibi diğer etnik kökenliler içinde aynı şekilde yurt dışı destekli bir tarih yazma stratejisi, Türkiye'nin balkanlaşması yönünde bir faaliyet yürütüldüğünü de göstermektedir.

Kapitalizmin eşitsiz gelişmesi, feodal ilişkiler, kültürel emperyalizm, Türk devletinin ideolojik aygıtları gibi Marksizm'in kavramları terör örgütünün ideolojisinde sosyal, siyasal ve ekonomik durumları açıklamada kullanılmıştır. 2000 yılı sonrası yazdığı kitaplarında ciddi bir oportünist tavır gösteren Abdullah Öcalan, Marksizm'i şu konularda eleştirmiştir; proletaryaya çok fazla vurgu yapılması onu yeniden fethedilmiş bir köle yapmakta; bilgi-iktidar konusunda kapitalizmin bir türevi haline gelmesi; topluma ekonomik indirgemeci olarak bakması ve tarihi sınıf savaşımından ibaret gören aşırı indirgemeci olmasıdır. Kapital kitabının yeni bir totem olarak işçilerin işine yaramadığını, teori-pratik deneyimle 100 kere doğrulandığını söylemiştir.(Öcalan,2009 b:43-44) Sınıf mücadelesi konusundaki görüşü terör örgütünün ilk kurulduğu günden beri yaptığı mücadelenin teori-pratik konusunda işe yaramadığı sonucunu çıkarmamızı sağlar. İlk ideolojisinin bilimselliğini kaybettiğini ütopyik kaldığını göstermektedir.

a.3.Leninizm

Gerçek ismi Vladimir İlyiç Ulyanov olan hukukçu Lenin, ağabeyi Çar III. Aleksandr'a suikast düzenlemekten idam edilince kendini devrimci mücadeleye adanarak faaliyetlerine başlamıştır.Karl Marx'ın ve Engels'in eserlerini okuyarak, bu eserlerdeki düşünceleri yarı-feodal bir mutlaki yönetim altındaki Sovyetler Birliği'ne uygulamıştır. Rusya'nın toplum düzenini diyalektik materyalizm yaklaşımıyla çözümlemiş ve toplum yaşamında çeşitli toplumsal sınıfların rolü üzerinde tezler ileri sürmüştür. Genel olarak proleter devrimin ve proleter diktatörlüğünün teori ve taktiğidir. (Stalin,1979: 8-9) Bu nedenle Marksist-Leninizm adı kullanılmaktadır. Marksizm-Leninizm; bir çözümleme yöntemi olarak diyalektik ve tarihsel materyalizm, üretim araçları ve üretim güçleri arasındaki sınıfsal ilişkilerin incelenmesi için ekonomi politik ve bilimsel komünizm kuramıdır. (Bottomore, 1993:369) Toplumun bilimsel kavrayışının gerçekleştirilmesidir. Çarlığa karşı halkın şikâyetlerini

yönlendirecek ve demokratik devrime önderlik edecek bir ulusal gazete çıkararak disiplinli bir parti kurma çalışmalarına yoğunlaşmıştır. 1917 baharında uluslararası savaş ve ekonomik çöküntü bir uluslararası sosyalist devrim için gerekli nesnel koşulları sağladığı için, kansız bir darbe ile Bolşeviklerin iktidarı elde etmelerini sağladı. Pratik koşullar ve politik amaçlar kuramsal görüşlerinde etkilidir. Teori, pratik faaliyetlerin sonucu insanın irade ve düşüncesini yönlendiren yaşam görevleri tarafından belirlenir. Modern Komünizmin kurucusu ve Rus devrimci hareketin pratik önderi olarak nitelendirilen Lenin, 1924 yılında vefat ederek 10 yıllık gibi bir sürede yapmak istediklerini gerçekleştiremeden siyaset sahnesinden ayrılmıştır. Dünyadaki komünist partiler Lenin'in eserleri ile Sovyetler Birliği'nin çıkarlarına bağımlı kılan bir doktrine dönüşmüştür. (Bottomore, 1993: 367-371)

Leninizm, Marksist düşünce içinde devrimci Marksizm'e Lenin'in belli başlı kuramsal katkılarını kabul eden bir doktrindir. Proletaryanın sosyalist toplumu kurmak için iktidarı ele geçirmesi (ulusal kimlik olma, anayasa da yer alma, demokratik özerklik altında sınırlı bir otonomi) ve bu amaçla işçi sınıfı adına Parti'nin devrimci eylemlerini meşrulaştıran bir yaklaşımdır. (Bottomore, 1993: 369)

Leninizm ile ilgili tarihsel ve sosyolojik yazıların büyük kısmı Manizmi¹⁵ yansıtmakta yani iyi ile kötünün savaş alanı olan evren düşüncesindedir. (Liebman, 1990: 7) “*Somut durumun somut analizi*” Marx'ın bilimsel kavramlarının somut duruma uygulanması demektir. Tarihsel maddecilik proletarya devriminin teorisidir. Komünist parti bir mücadele silahıdır. Lenin için mücadelenin *siyasal boyutu* önem bakımından en üst sıradadır. Parti hedefleri konusundaki görüşlerini ve örgütsel biçimleri *Ne Yapmalı?* (1902) programında açıklamıştır. Sosyalist siyasal mücadelenin başlıca kavramları şunlardır;

- (1) Devlet,
- (2) Devrim,
- (3) İşçi Sınıfının siyasal mücadelesi,
- (4) Parti,
- (5) Strateji ve Taktik,

¹⁵ Mani :İranlı din adamı Mani (İ.S.216-217) 'nin öğretisidir. İnsanın iyi ile kötünün savaş alanı olduğu inancını geliştirmiştir. Bütün evren bu iki ilkenin dengesi üstüne kuruludur.

a-Devlet ve Devrim

Lenin'in *Devlet ve Devrim* (1917) kitabı, kuramsal bazda devlet kavramını tanımlamak için yazılmıştır. *Devlet* Lenin'e göre egemen siyasi yapının en örgütlü yanını temsil eder. Özel bir güç örgütüdür, bir sınıfın baskı altına alınmasının şiddete dayalı örgütüdür. (Liebman, 1990: 243) Sınıf mücadelesinin yürütülmesinde egemen sınıfların en örgütlü gücünü oluşturur. Özel mülkiyet ortaya çıkınca toplum uzlaşmaz sınıflara bölünmüş ve mülk sahibi sınıfların çıkarını korumak için silahlı güce, hapishanelere sahip olan bürokrat kadrosu ile devlet ihtiyacı doğmuştur. Devletin temel görevi, egemen sınıflar ile egemenlik altında tutulması gereken sınıflar arasındaki ilişkiyi sağlamaktır. Lenin bu durumu, “ *Devlet, nesnel olarak sınıf çelişkilerinin uzlaşmaz olduğu zaman, ortaya çıkar ve bu çelişkiler uzlaşmaz olarak kaldığı sürece devam eder* “ şeklinde tanımlamıştır. (Akdere,2010: 21) 20.yüzyılın başında Avrupa'daki duruma göre yaptığı analiz sonucunda Lenin, tekelci evresindeki kapitalizm, başlı başına toplumda belli bir militaristleşmeyi içeren emperyalizmin eşanlamlısıydı. Savaş bu eğilimi şiddetlendirmiş ve beraberinde pek çok demokratik özgürlüğün kaldırılmasını, ekonomik, toplumsal ve politik etkinliklerin pek çok alanında her zamankinden daha şiddetli ve baskıcı bir devlet müdahalesi getirmiştir. *Devlet ve Devrim* adlı eserinde, burjuva demokrasisinin eleştirel çözümlemesi bu somut durumun sonucunda yapılmıştır. Lenin, Çarlık Rusya'sının somut şartlarını analiz ederek, az sayıda disiplinli kişiden oluşmuş öncü bir partinin aracılığıyla gerici iktidarı parçalayarak, proletarya diktatörlüğü kurulmasını olanaklı görmüştür.(Cornforth,1975:49)

Lenin için *Devrimin Temel Yasası*; aşağı tabakaların eski biçimde yaşamak istemeyişi ve üst tabakaların ise eski biçimde yaşamayı bir başka ifadeyle hükümeti yürütemez durumda olmalarıdır. Marksist görüş açısından devrim; belli bir anda siyasi üst yapıyla yeni üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin siyasi üst yapının çöküşüne sebep ile artık eskimiş üst yapının zorla yıkılmasıdır. (Lenin, 1970: 150) Marksist-Leninist teoriye göre, sosyalist bir devrim sadece devlet iktidarındaki bir yer değiştirme değildir. Devlet aygıtını da parçalaması yani kökten değiştirilmesidir. Marksist görüş, sosyalist devrimi gerçek anlamda demokratik bir yol olarak kabul eder. Lenin için toplumsal devrim; büyük toprak sahiplerinin ve Çarlar despotluğun yok edilmesi olarak gerçekleşmiştir. Marx'tan Rus devrim için proletaryanın tavizsiz sınıf mücadelesi fikrini benimsemiştir. Devrim genel bir ulusal bunalım olmadan mümkün değildir. Bunalım ne kadar derin olursa, devrimin gerçekleşme ihtimali de o kadar yüksek olur. Her sosyal devrim, bir siyasal devrimle tamamlanmak zorundadır. 20.yüzyıldaki

üç Rus devrimi tarafından doğrulanan devrimin temel yasası budur.(Stalin, 1979: 40) Kapitalizm dünya çapında bir sistem haline gelerek, emperyalizm aşamasında sosyalist devrimin olanaklı hale gelmesi ile sonuçlanmıştır. Eşitsiz ve sıçramalı gelişme yasası nedeniyle kapitalizm, belli aralıklarla krize girmekte ve sistem içinde en zayıf halka olan ülkelerde devrim gerçekleşmektedir. Emperyalist sistemin zayıf halkası, ekonomik ve siyasi mücadelenin sert geçtiği, örgütlü işçi ve halk hareketlerinin yoğun olduğu, yönetim bunalımı yaşayan ülke veya ülkeler belirtilmiştir. Devrim, bu zayıf halkadaki ülkeler için bir çözüm yolu olmaktadır. Bu devrimi gerçekleştirecek olan da örgütlü ve güçlü işçi ve halk hareketidir. Ulusal kurtuluş hareketleri, demokratik ve devrimci hareketler içindedir. (Akdere, 2010: 17)

Lenin, “ *Her devrimin en temel meselesi devlet iktidarı meselesidir* “ demiştir. (Stalin,1967:49)İktidarı elinde tutan hangi sınıftır ya da hangi sınıflardır; iktidarı alması gereken sınıf ya da sınıflar hangileridir. Her devrimin temel meselesi bu olmaktadır. Lenin’in *Sosyalist devrim* teorisinin özü, işçi sınıfının hegemonyası, burjuva demokratik devrimin sosyalist devrime dönüşmesi ve sosyalizmin tek ülkede zafere ulaşabileceği görüşüdür.(Tropkin, Karpilenko ve Şirinya,1976: 10)

İşçiler kendi yoksulluklarını ancak kendileri sonlandırabileceklerdir. Siyasi özgürlük, işçi sınıfına yoksullukla savaşmak için bir silah verecektir. Birlik olarak tek bir parti içinde mücadele edeceklerdir. Kurtuluş mücadelesinde *işçi sınıfının hegemonyası* Leninist strateji ve taktikler içersinde en önemlisidir. Devrimci işçi sınıfının burjuvaziyi devirmek için, her şeyden önce kurtuluş mücadelesinde hegemonya sağlaması gerektiğini öğretir. Bu amacı gerçekleştirmek için halk yığınlarına işçi sınıfı, siyasal yöneticilik yapmalı, emekçi halkın geniş kesimlerini etkileyebilmeli, mücadelesinde burjuvaziyi nasıl yenebileceğini bilmelidir. Her şeyden önce işçi sınıfı, emekçi köylülerle devrimci bir birlik oluşturmalı, onları burjuvazinin etkisinden kurtarmalı ve köylülerin potansiyel devrimci gücünü sosyalizm için mücadeleye yöneltmelidir. Kapitalizm çağındaki sınıf mücadeleleri tarihi, emekçi köylü kitlelerinin işçi sınıfın en güvenilir müttefik olduğu göstermektedir. Köylülükle sıkı bir bağ kurulmamışsa, işçi sınıfının devrimci eylemleri; 1848-1871 Fransız devrimi, 1905-1907 Birinci Rus devrimi, 1919 Macaristan sosyalist devrimi örneklerinde olduğu gibi başarısızlıkla sonuçlanacaktır.(Tropkin, Karpilenko ve Şirinya,1976: 13) Lenin’e göre proletarya bu mücadeleyi kazanmak istiyorsa, *burjuva toplumun dağılmasına* (terörizm-sokak eylemleri) katkıda bulunacak her eğilimi desteklemeli ve ezilen bir tabakanın her hareketini devrimci genel harekete dönüştürmek için gerekli özeni göstermelidir. Şiddet,

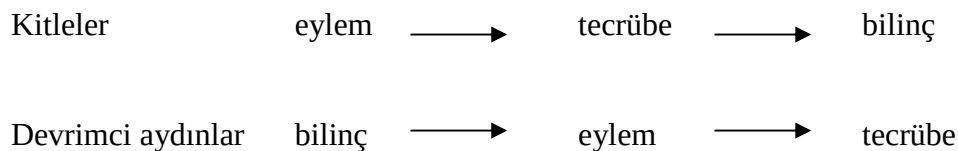
radikal bir toplumsal ideolojisi uyarınca devlet iktidarına saldırmaya çalıştığından “ devrimci” olmaktadır.(Sommier,2012:22)

Proleter sınıf bilincinin militan temsilcisi olan parti iyi bir örgütlenme ile devrime yararlı ittifaklar yapabilir. Lenin “ *Koşullar düşmana en öldürücü darbeyi vuracak silahlardan yararlanmamıza elverirse bile, biz gerçekten en ileri ve en devrimci sınıfın çıkarlarını temsil ettiğimiz için, bütün mücadele yöntemlerini kullanmasını bilirsek zafer kesin olacaktır* “ demiştir. Güçlü bir düşman, salt doğrudan bir saldırıyla yenilemez. Onun için ittifaklar önemlidir. (Lukacs, 1998: 30-31)

b-Devrimci Bilinç -Devrimcilik

Lenin için ideoloji, sınıf bilincinin ve siyasal kimliğinin gelişmesi için gerekli bir araçtır. *Ne Yapmalı?* adlı eserinde proleter sınıfın fikirlerini sosyalist ideoloji veya Marksist ideoloji olarak tanımlamıştır. Başarılı devrimci pratiğin çok önemli bir belirleyenisidir. *Kendiliğinden bilinç sınırlılıklarına* değinerek, işçi sınıfının siyasal ve teorik bilince geçmesini dışarıdan aydın veya devrimci öncü tarafından kazandırılması gerektiğini belirtmiştir. (Mandel,1995: 34-35; Lenin, 1992: 34-35) *Ne Yapmalı?* adlı eserinde, aydınların politik bilgiyi yani Bilimsel Marksizm’i özümsemeleri gerektiğini belirtir. Devrimci bilinç kendi kendine gelişmesi mümkün görünmeyen karmaşık bir fenomen olarak kabul edilmiştir. İşçi sınıfı kendiliğinden gelişirse burjuva ideolojisine boyun eğeceğinden, öncüler çalışan sınıfları aydınlatacak ve böylece onların arasında proleter ideolojiyi geliştirecektir.

Marx ve Lenin için pratikten kopuk bir doğru teori, bilimsel teori üstüne kurulmamış devrimci eylem kadar irrasyoneldir. Lenin için “ *Devrimci teori olmadan, devrimci hareket olmaz*” der. (Lenin,1992: 29) Devrimci öncü örgüt, sınıf mücadelesi ile bağ kurabilirse bir başka ifadeyle eylem içinde teoriyi doğrulama ve teori ile eylemi yeniden birleştirebilmeyi başarabilirse sınıf bilincini sağlamlaştırabilir ve geliştirebilir. Kitleler eylemle öğrenebilir ve çıkarlarının bilincine yalnız mücadele içinde varabilir. (Lenin, 1976: 119) Bu süreç şu şekilde gösterilebilir; (Mandel,1995: 24)

İşçi sınıfının siyasal bilincinin geliştirilmesinin nasıl olacağı konusunda, propaganda ve ajitasyonun önemli olduğunu belirtmiştir. Propagandacı birbiri ile bağlantılı birçok düşünceyi yazarak vermelidir. Ajitasyon ise konuşarak, bir konuyu çarpıcı ve bilinen bir olgu ile ilişkilendirerek belirtmelidir. (Lenin,1992: 72) *İskra (Kıvılcım)* gazetesi, Lenin tarafından 1900 yılında kurulmuş olan devrimci Marksizm'in yayın organı olan bir gazeteydi. Bu gazete yardımıyla, dağınık haldeki sosyal demokrat grupların birleştirilmesinde etkin bir rol oynamıştır. (Lenin, 1991: 116)

Lenin'in yöntemi, Marx'ın eleştirici ve devrimci yönteminin, materyalist diyalektiğinin yeniden kurulması değil, bu yöntemin somutlaştırılması ve daha da geliştirilmesidir. Yöntemin temel ilkeleri şunlardı; (Stalin, 1979: 18)

- (1) Teori ile pratik arasındaki bozulmuş birliği yeniden tesis etmek. Çünkü devrimci teori ile biçimlendirilmiş proletaryaya özgü bir parti ancak böyle yaratılabilir. Teori pratiğe hizmet etmelidir.
- (2) Partilerin yaptıkları eylemler, güvenilmez slogan ve kararlardan daha önemli etkiye sahipti. Eylem yolu ile kitlelerin güveni kazanılabilirdi.
- (3) Partinin bütün çalışmaları yeni devrimci bir tarzda örgütlenmeye uygun şekilde olmalıydı. Devrime ancak örgütlenme yolu ile ulaşılabilinirdi.

Partinin özeleştirisi, kendi yanlışlarından aldıkları derslere dayanarak yeniden gözden geçirmeye dayalıydı. Gerçek kadrolar, gerçek parti liderleri bu şekilde yetiştirilmeliydi. Partinin kendi açmazları, ciddi olup olmadığı, kendi sınıfına karşı ve emekçi yığınlara karşı görevlerini gerçekten yerine getirip getirmediğinin en önemli kanıtı özeleştirisi yapabilmesidir.

c-Burjuva Devrimi-Sosyalist Devrimi

Lenin, *Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği* adlı kitabında burjuva devrimi ile sosyalist (proleter) devrim arasındaki farkları ortaya koymuştur. Bu farklar beş ana konuda özetlenebilir; (Stalin, 1979: 124)

- (1) Burjuva devrimi, feodal toplumdan ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Kapitalist düzen biçimini oluşturmuştur. Proleter devrim sosyalist düzen daha oluşmadan başlar.
- (2) Burjuva devriminin ana görevi iktidarı ele geçirip onu burjuva ekonomisiyle birleştirmektir. Proleter devrimin ana görevi ise, iktidarı aldıktan sonra, yeni bir sosyalist ekonomi kurmaktır.
- (3) Burjuva devrim, iktidarı ele geçirdikten sonra biter. Proleter devrim ise iktidarın ele geçirilmesi sonrası ekonomi yeni bir modele dönüşeceği için ancak bir başlangıçtır.
- (4) Burjuva devrimi, feodal rejimden iktidarı alır ama sömürü düzeni devam eder. Sömürenlerin yerine yenisini koyar. Bu nedenle devlet aracını yok etmez. Proleter devrim ise, iktidardan tüm sömürücü grupları uzaklaştırır. Proleter sınıf iktidarda olunca, eski devlet aracı yok edilerek yerine yenisini koyar.
- (5) Burjuva devrim, sömürülen çoğunluğu uzun bir dönem için burjuvazinin etrafında birleştiremez. Proleter devrim ise proletarya iktidarını kuvvetlendirmek ve yeni bir sosyalist ekonomi kurmak olan temel görevi için işçiler ve diğer sömürülenlerle sürekli bir ittifak ile proletaryaya bağlamak zorundadır.

Burjuva devriminden sosyalist devrime geçerken Marksist taktiğin temel ilkelerinin neler olacağını belirtmiştir. Bu temel taktik ilkeler şunlardır ; (Lenin,1970: 6)

- (1) Proletarya, burjuva demokratik devrimin öncüsü olmalıdır. Demokratik devrim bir burjuva devrimidir. Bu devrimde, devrimci iktidar, işçilerin ve köylülerin demokratik devrimci diktatörlüğü şeklinde gerçekleşecektir. Sosyalist devrim aşamasındaki proletaryanın sosyalist devrimci diktatörlüğünden değişik bir iktidar biçimidir.
- (2) Çarlığı devirmek ve demokratik cumhuriyeti kurmak için en etkili mücadele şekli halk ayaklanmasıdır.
- (3) Devrim demokratik aşamada durdurulmamalı, kesintisiz olarak sosyalist devrime dönüşmelidir.

Ç-Örgüt Teorisi

Leninist örgütlenme, Leninist devrim teorisinin nasıl anlaşılması gerektiğine açıklık getirmektedir. Leninist örgüt teorisi, bilimsel ve maddeci bir anlayışla üç ögenin diyalektik bir birliğine dayanır. Bu ögeler (Mandel,1995: 7) ;

- (1) Emperyalist çağda geri kalmış ülkeler için devrim teorisi
- (2) Proleter sınıf bilincinin gelişimi
- (3) Marksizm ile proleter sınıf mücadelesi arasındaki ilişki.

Teorinin dayandığı önerme, bilimsel çözümlemenin ve özellikle Marksist teorinin belli ölçüde özerkliğidir. Bu teori toplumsal üst yapının (devlet, sınıf bilinci, ideoloji, parti) temel sorunlarına uygulanan Marksizm'in derinleştirilmesini ifade etmektedir.

Lenin'in örgüt teorisinin gerçekleştiği kurum olarak parti, devrimci bir dönemde sınıf mücadelesi aracı olarak düşünülür. Marx ve Engels siyasi parti konusunda bir teori geliştirmemişlerdir. Merkezîyetçi örgüt, parti birimlerinde ve üyelerinde inisiyatif ve yaratıcılığa izin vermez Lenin'in ise temel kavramlarından biri ise, *Demokratik Merkezîyetçilik* temeline dayalı geniş kitle siyasi partidir. Leninist örgüt, iktidara hazırlanan, ordu tarzında örgütlenmiş küçük bir devlet aygıtı gibidir. Bu küçük devlet aygıtının her daim merkez komitesinin, politbüro'nun ve örgüt şefinin denetimi altında olması gerekir. Örgütü denetim altında tutmak hayati önem taşır. Bu yüzden örgüt merkezîyetçi olmak, yani merkezin denetimi altında bir aygıt olmak zorundadır. Tüm parti birim ve örgütleri, yukarıdan emir bekleyen memur şeklindedir. Şeffaflık da yukarıdan aşağıya doğrudur. Aşağıda olan yukarıda ne olup bittiğini bilmemektedir.(Zileli,2010: 39-40)

d-Parti

Lenin'in temel görüşleri genel olarak Bolşevik partisinin tarihsel görevleri tarafından belirlenmiş görüşler olmuştur. Partinin teorisi somut durumun somut çözümlemesiyle net ve sağlam bir şekilde, kitlelerin bir adım önünde olarak *önderlik* yapmalıdır. Rus devrimi ancak sıkı disiplinli ve birlik halindeki Bolşevik Partisinin kitlelere öncülük etmesi ve parti içinde Lenin ve arkadaşları arasındaki görüş birliği ve güven sayesinde başarılı olmuştur. Kitlelerin yaşantısına uymak için parti içinde katı bir disiplin olmak zorundadır. Sürekli yeni değişen duruma göre parti kendini yenilemeli ve tutarlı olmalıdır. Yoksa olayların gerisinde kalır, öncü pozisyonunu kaybeder. Taktik ve örgüt gerçek sonuçlara ancak aynı anda ikisiyle birlikte erişilebilir. Komünist partisinin politikasındaki taktik esneklikle ideolojik bütünlüğün birleşmesi esastır. Bu gereklilik Komünistlerin temel, stratejik amaçlar için mücadelesi ile

günlük istekler için mücadelesi arasında karşılıklı ilişkiden doğar. Leninizm partisinin özellikleri şunlardır; (Stalin,1979: 99-113)

(1) Parti, işçi sınıfının öncü kuvvetidir. Bunu gerçekleştirebilmesi için devrimi gerçekleştirecek teoriyi çok iyi bilmesi gerekir. Stratejik olarak hareket edebilmelidir. Sınıf bilincini yükseltmek temel görevidir. Bu sınıf bilinci ile bağımsız bir siyasal güç haline getirecektir. İşçi sınıfının siyasal önderi olacaktır. Parti; partisiz kitlelerle bağlı değilse, kitleler partinin önderliğini kabul etmiyorsa, kitleler üzerinde manevi ve siyasal saygınlığı yoksa sınıfa önderlik edemez.

(2) İşçi sınıfının örgütlü gücüdür. Uluslararası konjonktür ve ülke içindeki gelişmelere göre işçi sınıfını parti, saldırıyı gerektiriyorsa saldırıya geçirmeli, durum geri çekilmeyi gerektiriyorsa korumacı bir tavır almalıdır. Parti ancak kendisi disiplinli ve örgüt ruhunun somut örneği ise partiye kayıtlı üyelerde bu disipline uyar. Partinin otoritesi kitlelerin güveni üzerine değil sınırsız yetkiler üzerine dayalı hale gelirse temsil ettiği sınıfın karşısında yer alır.

(3) Parti, proletaryanın sınıf örgütünün en yüksek biçimidir. İşçi sınıfı; sendika, kooperatif, fabrika örgütleri, partisiz kadın birlikleri, basın, kültür ve eğitim örgütleri, gençlik dernekleri gibi diğer örgütlenme biçimlerine de sahiptir. Bu örgütler sınıf savaşımına geniş kitleleri yönlendirebilmek için önemlidir. Bütün bu örgütlerin yönetim birliğini sahip olduğu deneyim ve bilgi ile parti gerçekleştirir. Parti bu örgütler için yetenekli önderlerin yetişmesini de sağlar. İnandırma yöntemi, sınıfın parti tarafında yönetiminde Kitleleri partinin siyasetinin doğru olduğuna inandırmayı bilmek, doğru sloganlar koymak ve uygulamak yolu ile kitlelerin desteğini kazanmak ve savaşım isteğini güvenlik altına almaktır.

(4) Proletarya iktidarının aracı olarak parti. Diktatörlüğün kurulmasına yarayan kurulduğu zaman da diktatörlüğün devamı için önemli bir araçtır.

(5) Birlik ve disiplin parti için önemli iki unsurdur. Parti üyeleri arasında irade birliği ve eylem birliği olmadan partide disiplin düşünülemez. Demir disiplin, bilinçli ve gönüllü kabul edilen bir itaat demektir. İç savaş döneminde, parti başarısı merkezileşmiş tarzda örgütlenme, disiplin ve büyük bir otorite gücü ile üyelerin

partiye olan güvenleri sayesinde başarıya ulaşabilir. Parti içi disiplinin zayıflaması burjuvaziye hizmet etmek demektir. Hiziplerin varlığı demek birçok söz söyleme merkezinin olması demektir. Bu da partide ortak bir merkezin yokluğu, irade birliğinin parçalanması, disiplinin gevşemesi sonucunu getirir. Bu da proletarya diktatörlüğünün dağılması, yok olması demektir. Lenin partiden kesin ve hemen ihraç edilme cezası ile hizipçiliğin bastırılmasının şart olduğunu belirtmiştir.

e-Lenin'in Yönetim İlkeleri

Lenin, sosyalist toplum koşullarında organizasyon ve yönetim sorunlarına birinci derecede önem vermiştir. Kapitalizmde hem ekonomi hem de zihinsel yaşam alanında denetlenmeme ve bilinçli olma faktörü etkili olmuştur. Sosyalist toplumda başlangıcından beri bilinçli amaca yönelik yönetim, belirleyici faktördür. Organizasyon ve yönetim sorunlarının Marksist anlayışını Lenin, ekonomik ve kültürel kuruculuk pratiğinde, çeşitli toplumsal süreçlerin yönetim pratiğinde, bürokratik karşı mücadelede gerçekleştirmiştir. Ekim devrimi sonrası, Lenin yönetimini bilimsel temeller üzerine organize etmiştir. Bir dizi yönetim ilkeleri geliştirmiş ve uygulamıştır. Bu ilkeler ;(Korolyev,1989: 296)

- (1) Demokratik merkeziyetçilik
- (2) Bilimsellik ve tarafsızlık
- (3) Kolektiflik ve teklik
- (4) Somut konuya ve amaca uygun yönetim

Demokratik merkeziyetçilik; demokrasi ve merkeziyetçiliğin birlikteliği olup, planlı merkezi yönetimi ifade eder. Marksizm, ilke olarak federalizme ve yerinden yönetime karşıdır. Marx ve Engels de tek ve bölünmez cumhuriyeti savunmaktadır. Devletin örgütlenme biçimi olarak seçilmiş bir ilkedir. Sosyalizmi halkın kendisi inşa edeceğinden, “gelişmiş bir demokrasi gerçekleştirmeyen başarılı bir sosyalizm kuramaz “ demiştir. (Korolyev,1989:298)

Her yöneticinin gerçekliği iyice incelemesini, kendisine verilen konuyu iyi tanımasını, somut düşünmesini tavsiye etmiştir. Lenin’e göre gerçek olguların bilgisi ve bunların çözümlenmesi, yapıcı çözümlerin temellerini yaratırlar. Bilimsellik ilkesini, politik ve partisel bir yönetim ilkesi ile birleştirmiştir. Kolektiflik ilkesi, sorunların kolektif olarak incelenmesi,

kararlara kolektif katılım çok önemlidir. Öznel ve bürokratik çarpıtmalar bu ilkeye zarar verici olarak düşünülmüştür.

f-Strateji-Taktik

Lenin için strateji kavramı önemlidir. Marksist literatürde strateji, içinde yaşanan toplumun süreci içindeki çelişkilerden ana çelişkinin saptanarak, bu ana çelişkinin tayin ettiği, o sürecin niteliğinin belirtilmesine denir. Taktik ise ana çelişkinin niteliğini tayin ettiği sürecin, değişik aşamalarının değişik şartlarına göre uygun pozisyonlar çizme, uygun hareketler yapma sanatıdır. (Çayan, 1996: 37) Lenin strateji kavramını altı konuda başarıya ulaşmak için kullanır ; (Stalin, 1979: 80-98)

- (1) Proletaryanın sınıf savaşımındaki önderliğinin bilimsel hali olarak, legal yolları kullanarak muhalefette kalmasını sağlamak ve parlamentarizmden faydalanmak.
- (2) Devrimin aşamalarının nasıl olacağı konusunda,
- (3) Devrimci hareketin azalma veya artış göstereceği durumlarda proletaryanın ne yapması gerektiği konusunda,
- (4) Partinin Stratejik önderliği,
- (5) Taktik önderliğin stratejisi. Amaç proletaryanın bütün savaşım ve örgüt biçimlerini belirlemek ve belirli bir güçler ilişkisi içinde sonucu elde etmek için gerekeni yapabilmektir.
- (6) Nasıl reformcu ve devrimci olunması konusunda strateji. Reformculuk devrim sürecine gerektiğinde mola vererek, gerekli tavizleri alabilmek için reform yolunu seçmektir. Reform devrimin ikincil ürünüdür.

Devrimci strateji ve taktiklerin görevi; ana hedefleri göstermek, her stratejik aşama için devrimci mücadelenin ana çizisini ortaya koymak, temel toplumsal güçler arasındaki ilişkileri saptamak, belirli koşulların gerektirdiği en etkin eylem biçimlerini ve yöntemlerini geliştirmek ve devrimci kitleleri zafere ulaşmaları için seferber etmektir. Leninist strateji ve taktikler, değişmez bir Marksist ilke olan “*tarihi yapanlar halk yığınlarıdır* “ gerçeğini temel alır. Lenin, Marx ve Engels’in geliştirmiş olduğu en önemli stratejik ve taktik ilkeler olarak şunları almıştır .(Tropkin, Karpilenko, Şirinya, 1976: 6);

- (1)İşçi hareketindeki günlük görevlerin sosyalist mücadelenin en son amaçlarına bağlı olması,
- (2)İşçi sınıfının sosyalizm için yaptığı mücadelenin köylü savaşı ile birleşmesi,
- (3) İşçi sınıfının ulusal ve uluslararası birliği,
- (4) Silahlı ayaklanma
- (5)Proleter taktiklerde her ülkenin kendine özgü özelliklerinin dikkate alınması.

g-Tekelci Kapitalizm-Emperyalizm

Lenin döneminde, 20.yüzyılda serbest rekabetçi kapitalizm yerini tekelci kapitalizme bırakmıştır. Kapitalizmin tekel öncesi döneminde yaşayan Marx ve Engels'in tekel sonrası dönemin özelliklerini öngöremediklerinden, Marksizm tekelci kapitalist dönemde Leninizm ile tamamlanmıştır. Marksist ekonomi öğretisine en önemli katkısı, emperyalizmin açıklanmasıdır. Marx'ın Kapital adlı eserinin devamı ve geliştirilmesidir.

Emperyalizm ekonomik teorisi ile Lenin somut dünya durumunu açıklamaya çalışmıştır. Ekonomi politik olarak, kapitalizmin en yüksek safhasının yani emperyalizmin bilimsel bir analizini yapmıştır. Kapitalizm uluslararası ve emperyalist bir olgu olarak değerlendirilir. Kapitalizm, Lenin'de sömürgeci Kapitalizm olarak görülür. Emperyalizm, sanayi ülkelerinde tekellerin, bankaların, mali oligarşinin tam egemenliğidir. Kapitalizmin tekelci aşamasıdır.(Nikitin,1974: 244) Bu aşamanın temel niteliklerini şu şekilde belirtir; (Lenin, 1977b: 6)

- (1) Üretimde ve sermayede görülen yoğunlaşma tekelleri yaratmıştır.
- (2) Banka sermayesi sanayi sermayesiyle birleşerek mali sermaye temeli üstünde bir mali oligarşi oluşturmuştur. Burjuvazi değil, finans oligarşisinin hâkimiyeti söz konusudur.
- (3) Sermaye ihracı, meta ihracından ayrı bir öneme sahip olmuştur. Sermaye ihraç edilerek zayıf ülkede kapitalizmin gelişmesini teşvik etmiştir.
- (4) Dünyayı kendi aralarında paylaşan uluslararası tekelci kapitalist birlikler oluşmuştur.
- (5) En büyük kapitalist güçlerce dünyanın toprak bakımından bölüşülmesi tamamlanmıştır. Zayıf ve küçük uluslar, zengin güçlü uluslar tarafından sömürülmüştür. Bu durum da kapitalizmin eşit olmayan gelişmesine neden olmuştur.

Emperyalizm, Lenin için can çekişen kapitalizmdir.(Nikitin, 1974: 249) Eski dönemde gelişen kapitalizmi, can çekişen kapitalizme dönüştüren üç önemli çelişki vardır (Stalin, 1979: 10) ;

- (1) Emek-sermaye çelişkisi.
- (2) Diğer devletlerin hammadde kaynaklarını ele geçirmek isteyen mali gruplar ve emperyalist devletler ile sömürülen devletler arasındaki çelişki. Emperyalist savaşlar başkalarının topraklarını ele geçirmek için yapılan savaşlardır. Diğer ifadeyle emperyalist talan savaşlarıdır.
- (3) Egemen uygar ulus ile bağımlı ve sömürülen halklar arasındaki çelişki. Bu sömürüye insanlık dışı zulüm denilmektedir. Zulmün ve sömürünün amacı daha fazla kar elde etmektir. Bir yandan sömürürken, ülkeyi yeniden inşa eder, fabrika ve sanayi tesisleri açmak zorundadır. Bu politikanın kaçınılmaz sonuçları, bir proletarya sınıfının doğması, yerli aydınların yetişmesi, ulusal bilincin uyanması, kurtuluş hareketinin güçlenmesidir. Tüm sömürgelerde ve bütün bağımlı ülkelerde devrimci hareketin güçlenmesi bu gelişmenin bir kanıtıdır. Sömürgeleri ve bağımlı ülkeleri, emperyalizmin yedek gücü olmaktan çıkarıp, işçilerin yedek gücü haline getirerek, kapitalizmin mevzilerini yıkmak proletarya için önemlidir.

Emperyalizmin kendine özgü siyasal özellikleri; mali oligarşinin baskısı ve serbest rekabetin ortadan kaldırılması yüzünden her planda gericilik ve artan ulusal baskıdır.(Lenin,1977b:143) Emperyalizm devrinde “*kapitalizmin ekonomik ve siyasi gelişmesindeki eşitsizlik kanunu*” Lenin tarafından ifade edilmesi,devrimler için yeni bir teorik temel sağlamıştır. Gelişmenin eşit olmayışının sebebi, rekabet ve üretimdeki anarşidir.(Nikitin, 1974: 255)

Emperyalizmin ayırt edici özelliği dünyayı ikiye bölmесidir. Çıkarları gerektiğinde burjuvazi, halkları bölme politikası uygular. Birinci Dünya Savaşından sonra birçok ulusal devlet ortaya çıkmıştır. Bu bölünme sonucunda bir yanda ezilen halk diğer yanda ezen ulus ortaya çıkmıştır. Emperyalizm teorisinin özü sömürge tezine dayanır. İnsanın insan tarafından ezilmesinin bir biçimi ulusların ezilmesidir.

h-Ulusal Sorun

Marx ve Engels'e göre, ulusal sorun, her ulusun ulusal bir devlet kurma isteği, modern çağın özelliğidir. Bu konuya ilk olarak, Komünist Manifesto'da, milliyetçi açıdan değil proleter enternasyonalizmi (bütün ülkelerde proleterlerin aynı amacı gerçekleştirmesi) şeklinde yaklaşmışlardır. Proletarya her türlü sömürü ve baskıya karşı olduğundan hangi ülkede bu tip uygulamalar varsa, o ezilen ulusların özgürlük mücadelesini destekler. “*Benim ülkem, benim halkım her şeyin üstündedir* “ gibi milliyetçi ilkeleri tanımaz. İşçilerin sahip olduğu bir vatan olmadığı için anavatanları yoktur.(Karaahmetli,1976: 9)

Lenin'in, *Ulusal Sorun* kavramında iki eğilim yer almaktadır; emperyalizm bağlarından siyasal kurtuluş ve bağımsız ulusal devletler kurma eğilimi. Emperyalist baskı ve sömürülmeye karşı savaşım ve bunun sonucunda ulusal devletin kurulmasıdır. Ezilen bir ulusun işçi sınıfı, ulusun bağımsızlığı için çalışmak zorundadır. Lenin'e göre, ulusal sorunda proletaryanın görevleri şunlardır; (Karaahmetli,1976: 35-37)

(1) **Ulusal baskıya karşı savaş.** Proletarya, tek bir ulus, tek bir dil devlet politikasına karşı çıkmak zorundadır. Burjuva ulusçuluğu, kapitalizmin gelişmesini ve işçilerin birleşmesini engelleyen bir etmendir.

(2) **Ulusların tam eşitliği için savaş.** Ulusların ve dillerin tam eşitliği için yapılacak propaganda, demokratik ilkelerin uygulanması ile olur. Proleterler milliyetlerine göre değil, devletin yapısını düzeltmek konusunda birleşirler. Lenin'e göre ulusların eşitliğinin belli başlı etkili güvencesi, ulusların kaderlerini tayin hakkının tanınmasıyla ilintilidir.

(3) **Ulusların kaderlerini tayin hakkı.** Çok uluslu bir devlette, ulusçu boyunduruğa ve ulusal ayrıcalıklara karşı savaştır. Siyasal bağımsızlık hakkı, ezilen ulusların kendilerini ezen ulustan siyasal olarak özgürce ayrılma hakkı anlamına gelir. Lenin, demokrasi talebi olarak kendi kaderini tayin hakkını görür. (Yarkın,1993: 11-12) Siyasal demokrasi isteği, ayrılma hakkı için tam bir propaganda özgürlüğü anlamına gelir. Sorununun çözümünde araç, ezilen ulus içinde yapılacak referandumdur. Proletarya buna özgür karar verecektir. Örnek olarak Lenin, Norveç'in İsveç'ten ayrılmasını vermiştir. İki ülkeyi birbirine yaklaştıran coğrafi, ekonomik ve dilsel

bağlara rağmen, Norveç meclisi ayrılmaya karar vermiştir. İsveç işçi sınıfı, Norveç'in ayrılmasından yana tavır almıştır. Lenin'e göre İsveç ve Norveç işçilerinin sıkı birliği ve sınıf dayanışmaları bu sonucu sağlamıştır. (Karaahmetli, 1976: 40)

Lenin, Ulusal Sorunu çözmek için ileri sürdüğü tezler şunlardır; (Stalin,1979: 74-77)

- Mali sermaye gücünü elinde tutan azınlık kesim ile çoğunluğu oluşturan sömürge ve bağımlı ülkeler arasında dünyanın ikiye ayrılması
- Mali sermaye için ezilen çoğunluk önemli yedek bir işgücü kaynağıdır.
- Sömürge ve bağımlı ülkelerin ezilen halkları emperyalizme karşı devrimci savaş yardımıyla baskı ve sömürden kurtulacaklardır.
- Ulusal kurtuluş hareketleri sonunda bağımsız olmaya başlayan ülkeler dünya kapitalizmini bunalıma sokacaktır.
- Ortak düşman emperyalizm olduğu için gelişmiş ülkelerdeki proletarya hareketi ile sömürgelerdeki kurtuluş hareketi birleşerek tek cephe oluşturacaktır. Marx'ın deyimiyle başka bir halkı ezen bir halk özgür olamayacaktır. Bu yüzden destek çok önemlidir. Bu desteğin temel sloganı ulusların ayrılma-bağımsız devlet olarak var olma sloganıdır

Lenin, Ulusal sorunun çözümünün, ulusal oluşumların son derece kalıcı herhangi bir ülkedeki ulusal sorunun çözümü, o ülkenin tarihsel gelişiminin doğasından, nüfusun ulusal bileşiminden, toplumsal yapısından, ekonomik ve kültürel gelişmişlik düzeyinden kaynaklanan kendine özgü özellikler taşır. Parti ulusal sorunun çözümünü üstlenerek, devrimci Marksist kuram temelinde ülkenin tarihsel koşullarına uygun yeni bir tür ulusal ilişkiler oluşturma yolunu belirlemekle görevlidir. (Gilliov, 1989: 12-13)

1-Ulusların Kendi Kaderini Tayin hakkı

Lenin'e göre, sömürge savaşları emperyalist savaşlardır. Kapitalist devletlerin sömürgeleştirme sorununa karşı, Lenin *Devrimci Proletarya ve Milletlerin Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı* adlı eserinde bu konuyu açıklamıştır. Ezilen ulusların kendi kaderlerini belirleyebilme hakları için Ulusların *Kendi Kaderini tayin hakkına* dayanarak özgürlükleri için savaşmalarını ileri sürmüştür. (Stalin, 1979:70) Ezilen ulusların, bu politik bağımsızlık ve demokratik hakkının desteklenmesi ve savunulması temel tezdır.

Marx işçi sorununu birincil sorun, ulusal sorunu ikincil bir sorun olarak görür. (Lenin,1975: 102) Görece düşük veya son derece düşük kültürel düzeye sahip, proletarya ve burjuvaziye sahip olmayan ulusların, sosyalizmi gerçekleştirmiş bir toplumda kendi kaderlerini tayin hakkına izin vermek uygarlık adına barbarlığı güçlendirmek olarak düşünülmüş ve izin verilmemiştir. Rus topraklarında yaşayan Tunguzlar, Kalmuklar gibi bu hakkın uygulanmasını kabul görmemiştir.(Buharin ve Preobrajenskiy,1992: 269)

Avusturya Marksizm'in ideologlarından Otto Bauer ve Renner, ulusların kendi kaderlerini tayin etmesi hakkını, *kültürel özerklikle* yani ezilen ulusların siyasal iktidarının tamamını egemen ulusun elinde bırakarak, kendi kültürel kurumlarına sahip olma hakkı veya özerklik hakkı olarak savunmuşlardı. Avusturya-Macaristan monarşisi içinde Polonyalılar, Çekler ve Almanlar gibi toplulukların uluslar olarak örgütlendikleri ve bu şekilde Avusturya devletinin bir parçasını oluşturdukları düşünülerek buradan kaynaklanan ulusal sorunu çözmeyi amaçlamışlardır. Ulusal sorunun kesin çözümünün kültürel bir zorunluluk olması ve çözümün ancak eşit oy hakkına sahip, demokratik bir toplumla olanaklı olduğu belirtilmiştir.(Stalin, 1976: 37) Ulusal-kültürel özerklik talebi ulusal okullar kurulması ve ulusal dilin konuşulmasından oluşmaktaydı. Lenin ulusal-kültürel özerklik kuramının Avusturyalı sosyal demokratlar tarafından Avusturya-Macaristan emekçilerinin bölünmesi için ve egemen sınıfların sömürücü konumlarını korumalarına yardımcı olan reformist bir milliyetçi program geliştirildiğini belirtmiştir.(Gilioy, 1989: 38) Ulusal-kültürel özerklik yapay ve gerçeklikten yoksun, milliyetçiliğe götüren bir kavram olarak görülmüştür. Bu kuramın bilimsel olmadığını, ulusal kurtuluş hareketleri için sakıncalı olduğunu söyleyerek, Lenin egemen devletten tamamı ile ayrılarak bağımsız devlet olarak bu kavramı genişletmiştir. (Yarkın, 1993 :8)

Stalin'in Ulusal sorun hakkındaki savunduğu tezler şu şekilde özetlenebilir (Stalin,1976:86);

- (1) Halklar için ayrılma hakkının tanınması
- (2) Belli bir devlet içerisinde kalan halklar için bölgesel özerklik
- (3) Ulusal azınlıklar için özgür gelişmelerini güvence altına alan özel yasalar
- (4) Belli bir devletin tüm milliyetlerin proleterleri için bir ve bölünmez proleter topluluk, tek parti.

Stalin’de ulusal özerkliğin anlaşılabilir bir biçimde, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı yerine konmasıdır ve milliyetçiliğe götürmektedir. Milliyetçilik ayrılıkçılığa dönüşen bir federalizme doğru gitmesidir. Kültürel ulusal özerkliğin, gelişmiş uluslar için mümkündür. Kafkasya ‘da ilkel kültüre sahip, edebiyatı bulunmayan, ilkel bir dil konuşan halklar (Abazalar, Acarlar, Lezgiler gibi.) için söz konusu olamayacağını söylemiştir.(Stalin,1976: 140)

i-Milliyetçilik

Klasik Marksist görüş, genel bir milliyetçilik kuramı ortaya koymamıştır. Marksizm’de, milliyetçilik bir yanlış bilinç biçimidir. Lenin milliyetçilik kavramına bakışı ikili bir ayrım üzerinden yapılır. Ezen ve ezilen ulusların milliyetçiliği ve proletaryanın bunlara karşı farklı davranışlarıdır. Ezen ulusların milliyetçiliği gerici, sömürgeci ve demokrasinin çıkarlarıyla bağdaşmaz niteliktedir. Büyük güç şovenizmi ve ırkçılık biçimini alır. Ezen bir ulus, kar amacıyla, zayıf halkları baskı altına alabilmek için dil, din ve gelenek farklılıklarını kullanır. Ezilen ulusların milliyetçiliği anti-emperyalisttir ve demokratik unsurlar içerir, kitlelerin ulusal özgürlük ve ilerici sosyo-ekonomik dönüşümler için savaşını ifade etmektedir. (Gilioy,1989:30)Ulusal sorunun tam çözümü sömürü sisteminin ortadan kaldırılmasındadır.

Liberalizmin ulusal sorun programını *Wilson’culuk* temsil eder. Sömürgelerin tasfiyesi adı altında, Wilson ulusların kendi kaderini tayin hakkını ve geri kalmış ülkelerin kalkınmasını desteklemiştir. Sömürgelerin tasfiyesi konusunda, Wilson’cular anayasal yoldan, emperyalist güç ile halkın temsilcileri arasında müzakereler suretiyle kademeli, düzenli bir iktidar değişimini destekleyen ilkeye sahiptiler. Bağımsızlık anayasal yoldan verilecekti. Ulusal harekete kimin önderlik edeceği konusunda ülkenin aydınlarını ve burjuvasını uygun görmüşlerdir. Leninizm’de ise ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, devrimci bir nitelikte olup ayaklanma ile ulusal bağımsızlığa gidilmesi öngörülmüştür. (Wallerstein,1998: 111,112,133)

Marx, da İrlanda sorununu, İngilizlerin bu ülkeyi sömürsünü tekelleri bir karakterde görmüş, İngiliz proletaryasının kendi burjuvasına karşı mücadelesinde etkin olabilme koşulunu İrlanda’nın ulusal kurtuluş mücadelesine bağlamıştır. *Kapital* eserinin birinci bölümünde İrlanda konusunda, kapitalist sömürgeciliğin yıkıcı sonuçlarına değinmiştir.

İrlanda toprak sahipleri ve kapitalistler, yerli halkı sömürmek için birleşmişler ve bunun sonucunda İrlanda'nın gelişimi İngiliz istilasıyla gerilemiş ve İrlanda yüzyıllarca geriye atılmıştır. Marx, sömürücü istilaları “gelişmeyi geriletici” bir faktör olarak ele alır. (Turner, 1984: 34) Marx “ *Başka bir halkı ezen bir halk, özgür olamaz*” önermesini İrlanda sorunuyla ele almıştır. (Lenin, 1977: 149) Bu mücadele demokratikleşerek yapılmalı, kendi kendini yönetme ve İngiltere’ye karşı bağımsızlık ve toprak devrimi şeklinde olmalıdır. (Karaahmetli 1976: 12) 1840-1850 yıllarında Marx, mutlakıyete karşı savaşım veren devrimci halklar olan Polonya ve Macarların ulusal hareketini desteklemiş, ancak mutlakıyetin ileri karakolu olan Çek ve Güney Slavları desteklememiştir. (Stalin, 1979:73) Marksizm’in, insanların kendi tarihlerini kendileri yaptığını ilişkin temel önerme, devrim dönemlerinde ve ulusal kurtuluş mücadelelerinde iktidarın ele geçirilmesinde motive edici bir etken olmuştur. .

k-Bölgesel Özerklik

Lenin, ulusal sorunun çözümü konusunda *Kültürel Özerklik* yerine *Bölgesel Özerkliğin* daha doğru bir çözüm olacağını ileri sürmüştür. Bölgesel Özerklik; belirli bir toprakta yaşayan belirli bir halk kitlesini tanımlar. (Gilioy,1989: 70) Ulusal-bölgesel özerklik talebi Bolşeviklerin genel demokratik programının bir parçası olmuştur. Lenin bu talep ile etnik nüfusun olduğu bölgelerde en geniş özyönetim imkânı sağlamaktadır. Bölgesel özerklik, insanları uluslara göre ayırmadan, sınıf ayrımını ortadan kaldırarak nüfusu birleştirir. Merkezi otoriteden bağımsız olarak, doğal zenginliklerin en iyi biçimde kullanma ve üretici güçleri geliştirme olanağını sağlar. (Yarkın,1993: 84) Bir ulus tam anlamıyla homojen değildir. Ulusal azınlık kavramı çerçevesinde yaşadıkları yerlerde gerçek haklara ihtiyaç vardır. Azınlık, anadilini konuşma hakkından yoksun bırakıldığı için memnuniyetsiz olacaktır. Dil, okul konularında tam bir eşitlik sağlanmalıdır. (Yarkın,1993: 85) Burjuva bir devlette ulusal özerklik ulusların tam eşitliğini sağlayamaz. Özerk bir ulus, Lenin için egemen ulusla eşit haklara sahip değildir. Özerklik talebi bir demokratik reform önerisidir. Bu nedenle tam eşitlik için egemen ulusun zora dayalı politikasına karşı devrimci savaşta bir araçtır. (Gilioy, 1989: 70)

Bölgesel özerklik ile belirli bir toprak parçası üzerinde yaşayan belirli bir nüfus için, ortak merkezin kararlarını beklemeksizin bölgenin kaynaklarını en iyi biçimde kullanmayı sağlar. Ulusal sorunun çözümünde, bölgesel özerklik zorunlu dayanak noktası olmalıdır. Eğer halklar arasında merkezi devlete karşı bir güvensizlik mevcut ise bölgesel özerklik olarak

örgütlenmelidirler. Ülkede tam demokrasi sağlanarak, azınlıkların çoğunluklar tarafından ezilmesi önlenebilir. Demokratikleşme yaşadığı yerde ana dilini kullanma hakkı, okul, vicdan, gezi özgürlüğü gibi biçimler altında ulusal eşitlik, ulusal sorunun çözümünde dayanak noktası olacaktır. Ülkenin tam demokratikleşmesi temeli üzerine kurulmuş ve istisnasız tüm ayrıcalıkları ve ulusal azınlıkların haklarına her türlü engel ya da kısıtlamayı yasaklayan bir yasa ile mümkündür. (Stalin, 1976: 41,63,75,76)

I-Federasyon

Lenin, Anarşist düşünür Proudhon gibi *Federasyon* konusunda destekleyici bir fikre sahip değildir. Tarihsel koşullardaki değişimlere bağlı olarak, devlet olmanın bir ilkesi olarak federasyonu, birbirinin tamamen karşıt biçimlerde desteklemiştir. Bazı ülkeler için ulusal baskıyı ortadan kaldırmanın tek çaresi olarak görmüştür. Ulusal eşitsizlik için tercih edilebilecek bir ilkedir.

Lenin *Devlet ve Devrim*'de, çokuluslu bir devlette ulusal sorunun çözümünün genel ilkesi olarak federasyonu uygun görmüştür. Kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde, çok uluslu bir devlet çatısı altındaki ulusların gönüllü işbirliği için en uygun biçim olarak federasyon kabul edilmiştir. Marx İngilizlerin İrlanda'yı zorla egemenliklerine altına almakla tehdit ettiklerinde, Marx İrlanda ile İngiltere'nin bir federasyon oluşturmamasından yana olduğunu belirtmiştir. Ancak Marx federalizmi, feodal sistemin kalıntısı ve halkların kültürel ve ekonomik gelişmesine bir engel olarak düşünmüştür. 1840-1860 yılları arasında Polonya'nın Çarlık Rusya'sından bağımsız bir halk olarak ayrılmasını Marx desteklemiştir. Devletin örgütlenme biçimi olarak Marx ve Engels proletarya devrimi açısından, demokratik merkezîyetçiliği ve tek bölünmez cumhuriyet biçimini savunmuşlardır. (Karaahmetli,1976: 12) Ekim 1912 de Lenin ise, Balkan ülkelerinin işçilerinin öne sürdüğü federasyon sloganını, balkanlardaki ulusal sorunun tutarlı bir demokratik çözümü dile getiren slogan olarak tanımlamıştır.

Lenin'e göre, özerklik ve federasyon ülkeyi meydana getiren ulusların ekonomik ve kültürel gelişmişlik düzeyine bağlıydı. Bir ulus kendi için en uygun federal ilişkilerin çeşitli biçimlerini deneyerek bulacaktı. Hangi türün seçimi ulusun iç gelişimine, proletaryanın köylü kitlelerinin sorunlarına bakışına ve milliyetçi eğilimlerin gücüne bağlıydı. (Gilioy,1989: 76-77)

m-Proletarya Diktatörlüğü

*Proletarya Diktatörlüğü*¹⁶, Lenin diğer önemli kavramlarından biridir. Devrim sonrası karşı güçlere karşı siyasal iktidarı elinde tutabilmek, burjuvazinin iradesini ve direncini kırabilmek için diktatör bir yönetim tarzının benimsenmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Eski toplumun güçlerine karşı, kanlı ve kansız şiddete başvuran, barışçı, askeri, iktisadi, eğitici ve yönetsel bir savaş olarak da nitelendirmektedir.(Lenin,1991: 190) Bu kavramı ilk ortaya atan, Fransız komünizm hareketinin önde kişilerinden Auguste Blanqui'dir. Blanqui şiddet kullanarak, devleti alaşağı edilmesini ileri sürmüştür. (Fernbach, 2008: 28) Blanqui devrimci bir şiddet tutkusuna sahiptir. Kurtuluşa ancak gizli dernekler halinde örgütlenen bilinçli bir azınlığın darbeyle iktidarı ele geçirip bir diktatörlük kurması sonucunda erişilebileceğine inanmıştır.(Tunçay, 1976: 90) Marx da diktatörlük kavramı, egemenlik anlamını taşımaktadır. Proletarya diktatörlüğü, proletarya egemenliği idi. (Draper, 1990: 37)

Marx ve Lenin proletarya diktatörlüğünü bir demokrasi olarak ele almışlardır. Proletarya demokrasisi, sömürülmeyen işçi sınıflarının demokrasisidir. Burjuva demokrasisi ise; ekonomik olarak sömürülen kitlelerin, yığınsal olarak baskı altında tutuldukları, tali uzlaşmaların hüküm sürdüğü bir durumdur.(Cameron,1997: 53)Marx da şiddet kullanarak devirme retoriğini benimsemiştir. Lenin ekim devrimini yaptıktan sonra, karşı güçlere karşı ciddi bir mücadele verdiği için bu kavramın proletaryanın iktidarı sağlayabilmesi için önemli olduğunu belirtmiştir. Kapitalizmden komünizme geçiş tarihsel döneminin tümünü kapsayacağından, bu dönem tamamlanıncaya kadar sömürücülerin eskiyi yeniden kurma faaliyetlerine izin vermemek için diktatörce bir yönetim benimsenmelidir.

Her devrimin temel sorunu iktidar sorunudur. İktidarın ele geçirilmesi bir başlangıçtır. İktidarı korumak, sağlamlaştırmak için üç önemli görev vardır; (Stalin:1979: 43)

- (1) Devrimin iktidardan devirdiği ve mülksüzleştirdiği büyük toprak sahiplerinin ve kapitalistlerin direncini kırmak, onların sermaye iktidarını yeniden kurma girişimlerini başarısızlığa uğratmak.

¹⁶ Diktatörlük sözcüğü, antik Roma cumhuriyetinin *dictatura*'sına bir referans olarak kullanılmaya başlamıştır. (Draper, 1990 :18) Önemli bir anayasal kurum olarak, güvenilir yurttaşların iktidarı geçici ve sınırlı amaçlarla bağlı olarak ve en fazla altı aylığına olağanüstü bir durumda kullanmalarına imkan sağlamaktaydı.Bir sıkıyönetim kurumudur. Julius Caesar kendini diktatör ilan ederek bu kurumu yıkmıştır.

- (2) Tüm emekçileri proletaryanın liderliğinde toplayarak, sınıfları ortadan kaldıracak şekilde kuruluş çalışmasını örgütlendirmek,
- (3) Dış düşmanlara, emperyalizme karşı mücadele için devrim ordusu kurmak, silahlandırmak.

Lenin'e göre proletarya diktatörlüğü; tam demokrasi yani herkes (zengin/ yoksul ayrımı olmaksızın) için demokrasi değildir. Burjuvaziye karşı diktatörce bir devlettir. Lenin için diktatörlük; yasaya değil güce dayanan sınırsız iktidar anlamındadır. Diktatörlük demokrasinin ortadan kaldırılmasıdır. (Somer, 1978: 91) Çünkü hiçbir yasaya dayanmaz ve doğrudan doğruya zora yani şiddet kullanarak gerçekleştirilen iktidardır. Burjuva devlet aygıtının yıkılması, sömürücü sınıfların yeni devlet aygıtının örgütlenmesine katılımlarını engelleme anlamına gelir. Tarihi materyalizm, toplumsal değişimde zorun önemini vurgularken, siyasal gücü kökeni ve sonuçları bakımından ekonomik ortamın içinde ele alır.(Moore, 1989: 37) Proletaryanın devlet sırasında, devlet karşısındaki görevi, Marksist-Leninist teorinin genel kuralı bürokratik ve askeri gücü yıkmaktır. Proleter devrim ile köylü devriminin özel bir birleşme biçimi olan Halk devriminin her evresinde söz konusu olacaktır. Askeri ve bürokratik yapı yıkılınca, sosyalizme barışçıl yoldan geçişi olanaklı kılar.

n-Demokrasi

Saf demokrasi teorisi, Lenin için işçi aristokrasisinin teorisidir. Gerçek anlamda devlet, sömürücü sınıf diktatörlüğüdür. Bir başka ifadeyle de sömürücü azınlığın, sömürülen çoğunluğu bastırmasına yarayan, *ayrıcalıklı azınlık kurumları* olarak da tanımlanır.(Somer,1978: 93) Kapitalizmin sorunlarını gizlemek ve emperyalizmi ılımlı göstermek için ortaya konulmuştur. Lenin demokrasi konuşulurken, hangi sınıf için demokrasi sorusunu sorar. (Moore,1989: 28) Kapitalist düzende demokrasi, sömürülen çoğunluğun haklarını sınırlandıran, bu çoğunluğa karşı yönelmiş sömürücü azınlığın kapitalist demokrasisidir. Kapitalizm ve burjuva demokrasisi, ücret köleliğidir. Anayasalarda, diktatörce kurulan bir sınıf egemenliğini dengeli ve kalıcı kılmak, onaylatmak amaçlıdır. Burjuva devlet biçimleri son derece çeşitlidir. Ancak nitelikleri aynıdır. Bütün devletler son analizde şu ya da bu biçimde, zorunlu olarak bir burjuvazi diktatörlüğüdür. (Lenin,1990:34)

Proletarya diktatörlüğünde demokrasi, çoğunluğun demokrasisi olacaktır. Proletarya diktatörlüğü burjuva demokrasisinin yerine geçmiştir. Bu diktatörlük de devletin baskı

aygıtları olan ordu, polis ve bürokrasinin zorla tahrip edilip yerine yenileri kurularak gerçekleşecektir. Devlet var oldukça özgürlük olmaz, özgürlük için devlet olmamalıdır. Komünizm tam bir demokrasiyi gerçekleştirmeye uygun olduktan sonra gereksiz hale gelerek kendiliğinden yavaşça yok olacaktır. (Lenin, 1969: 117) Ancak sosyalizmin demokrasi sayesinde olacağını da vurgular. Sosyalizm demokrasi olmadan olanaksızdır çünkü (Draper,1990: 129);

- (1)Proletarya demokrasi savaşımında hazırlanmadıkça, sosyalist devrimi gerçekleştiremez.
- (2) Zafer kazanmış sosyalizm, tam demokrasiyi uygulamaksızın, zaferini pekiştiremez ve insanlığı devletin sönüp gitmesi aşamasına götüremez.
- (3) Sosyalizmde ilkel demokrasinin büyük bölümü kullanılacaktır. Uygar toplumun tarihinde ilk kez olarak, halk kitlesi sadece oy kullanırken ve seçimlerde değil ayrıca devletin günlük işlerinde de bağımsız rol oynamak üzere ayağa kalkacaktır. Sonuçta, sosyalizmde herkes yönetecektir.

Proletaryanın burjuvaziye egemenliği olarak diktatörlük ve devlet biçimi olarak Sovyet iktidarı ifade edilmiştir. (Lenin, 1979:48-49) Engels‘ e göre proletarya diktatörlüğü için demokratik bir cumhuriyet biçimi altında partinin ve işçi sınıfının egemenliği olabilir. Demokratik cumhuriyet proletarya diktatörlüğünün özgül ve yönetim biçimidir, ona götüren kısa yoldur. (Lenin, 1969: 92) Sınıf bilincine sahip bir işçi kendisini sosyal-demokrat olarak adlandırmalıdır. Çünkü demokrasi yolundan, siyasal özgürlük yolundan ilerlemedikçe, sosyalizm gerçekleşemez.

Tarihte ilk kez kurulan proletarya diktatörlüğü, daha önce de belirtildiği üzere 18 Mart 1971 -28 Mayıs 1971 tarihleri arasında 72 gün varlığını sürdüren Paris Komünü’dür. Proleter devrim ilan eden devrimci işçi hükümet kendiliğinden bir proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirdiğini söyler. Baskıcı olanlar dâhil tüm kurumların kontrolünü işçilere vermiş bir devlet, sosyalist toplumu kurarak, emeğin kurtuluşunu sağlamıştır. Devrimci strateji ve taktiği hazırlamak için Komün deneyimi önemli olmuştur. Çıkarılan ders sonucunda; toplumsal bir devrimin zafer kazanabilmesi için en azından iki koşulun, yüksek derecede gelişmiş üretken güçler ile iyi hazırlanmış bir proletaryanın zorunlu olduğunu göstermiştir.(Galman, Bach, Kolpinski, Tartakovski, Kunina, Gorbunov ve Yeremina, 1996: 205)

o-Sınıf

Sınıf kavramı Lenin için, toplumun bir kesiminin ötekini almasına yarar. Toplumun bir kesimi toprağın tümünü alırsa, ortaya bir toprak sahibi olanların sınıfı ve köylü sınıfı çıkar. Eğer bir kısım fabrikaları alır, sermayeyi bölüşür diğer kesimde fabrikalarda çalışırsa ortaya proleter sınıf ile kapitalist sınıf çıkmaktadır diye belirtmiştir. (Lenin,1976: 121) Sınıf kavgasını kolaylıkla sonlandırılacak bir konu olarak görmemiştir. Toprak ağası sistemi yıkılıp köylü kendi payı olan toprağa yerleşip, ürünün fazlasını kendisi alırsa yeniden bir sömürü düzeni başlar. Özel mülkiyet yerine toprakta ortak mülkiyet geçerli ilkedir. Onun için proletarya diktatörlüğü eski sömürü sisteminin yeniden oluşmaması ve dağınık köylü yığınlarını tek bir nokta da toplayabilmek için gereklidir.

Siyaset Lenin için, sınıflar arasında kavga demektir. Bu kavga da burjuva düzenini yıkmak temel görevidir. Siyaset burjuvazinin değil halkın işi olmalıdır. (Lenin,1976: 142)

ö-Gençlik

Lenin, öğrenci gençliğine büyük öne vermiş, bilimsel ve sosyalist bir dünya anlayışı oluşturmayı ve kitleleri otokrasiye, büyük toprak sahiplerine ve kapitalistlere karşı bilinçli mücadeleye ve yüksek toplumsal yaşam biçimleri yaratmaya hazırlamaya ilişkin parti genel çalışmasının bir parçası olarak görmüştür. Öğrenci gençliği, politik olarak önce eğitilecek, sonra devrimci harekete rehberlik edecekti. Politik özgürlüğü ele geçirilmeden akademik özgürlüklere kavuşamayacaklarını Lenin sürekli vurgulamıştır. (Korolyob,1989:93)

p-Silahlı Mücadele-Ayaklanma

Marksist-Leninist kuramında, silahlı mücadele, eğer halk kitleleri için başka çıkar yol kalmamışsa devrimci amaçları hedefleyen silahlı mücadele yöntemine başvurulması uygun görülmüştür. Uygun koşullar olmadığı sürece Marx ayaklanmanın başarılı olamayacağını savunmuştur. Sadece salt irade bir ayaklanma için yeterli değildir, halk desteği, insanların değişerek siyasal iktidara hazırlanmaları için 15-20-50 yıl gibi iç savaşlardan geçmeleri gerektiğini vurgulamıştır. (Poweroy,1992: 9) Ayaklanma bir sanat olarak nitelendirilmiş ve

19.yüzyıl burjuva demokratik devrimlerini destekleyen işçi sınıfı mücadeleleri sırasında kavramsal olarak geliştirilmiştir.

Komünist Manifesto’da zor yolu ile toplumsal koşulları değiştirilebileceği belirtilmiştir. Zor açıkça tanımlanmamış, silahlı ayaklanma olduğu gibi, kitle gösterileri, genel grevler, pasif boykotlar şeklinde veya karışım halinde bir eylemi ifade etmektedir. Askeri strateji ve taktikler konusunda uzman olarak görülmüş Engels, silahlı ayaklanmanın birinci özelliği olan barikat taktikleri konusunda ciddi eleştiriler yapmıştır. Silahlı mücadelenin işçi sınıfı tarafından kullanılışı açık olarak, işçi sınıfının burjuva demokratik devrimine öncülük ettiği 1905 Rus devriminde ortaya çıkmıştır. Bütün mücadele biçim taktikleri uygulanmıştır: Kitle gösterileri, ülke çapında genel grevler, barikat kavgaları, orduda ve donanmada isyan, köylü ayaklanmaları, birçok şehir ve köylerde işçi-köylü ittifakı tarafından yürütülen birleşik isyancı eylemler ve gerilla savaşları. Çin devrimi, Rus Ekim devrimini tamamlayan sömürge kurtuluş mücadelelerinin en etkili olanıdır. Çin hareketi, gerilla savaşı yanında kesin darbenin vurulmasına olanak sağlayan düzenli savaşla birlikte yapılmıştır. Çin devrimci savaşı, egemen sınıfların iktidar merkezinden uzak kurtarılmış bölgelerde üsler kurmak, mücadeleyi köylü sınıfına dayandırmak, şehirleri kırsal alandan kuşatmak stratejisi önemli yer tutmuştur. Çin devriminde temel kitle olarak burjuva kesiminin aşırı baskı yaptığı köylü sınıfı seçilmiştir. (Poweroy, 1992: 24)

Marx ve Engels’in ayaklanma tezlerini yorumlayan Lenin, ayaklanmayı bir sanat olarak görerek, Halk ayaklanması için şu kriterleri sıralamıştır (Liebman, 1990: 215);

- (1) Ayaklanma ciddi bir iştir. Başlayınca sonuna kadar gitmek gerekir.
- (2) Kuvvetlerin büyük üstünlüğü kesin noktalarda ve alanlarda yoğunlaştırılmalıdır. Yoksa daha iyi hazırlanan ve örgütlenme üstünlüğüne sahip olan düşman, isyancıları ortadan kaldırır.
- (3) Ayaklanmayı kararlılıkla sürdürmek gerekir. Savunma her silahlı başkaldırmanın ölümüdür.
- (4) Düşmana baskın yapmaya ve kuvvetleri dağınık olduğu anda yakalamaya çalışılmalıdır.
- (5) Günlük başarılar önemlidir. Ne olursa olsun moral üstünlüğü korunmalıdır.

İrlandalı Marksist James Connolly'nin 1916 Dublin ayaklanmasına neden olan sokak hareketleri konusundaki yazısı, diğer birçok ülkedeki olaylara esin kaynağı olmuştur. Bu yazıda bilinçli ve kararlı sivil devrimcilerin liderliğindeki sokak hareketleri karşısında en iyi silahla ve bilgiyle donatılmış askerlerin yetersiz kaldığını belirtmiştir. (Poweroy, 1992: 155-159)

r-İç Savaş

Proletarya'nın emperyalist sömürü karşısında en büyük silahı iç savaş, kapitalist üretim ve burjuva toplumunun gelişiminin kendisine dayattığı mücadele şekli olacaktır. İç savaş olağanüstü şiddetli bir sınıf savaşıdır. Sınıf savaşı, devrime yol açtığı zaman meydana gelir. Marx da iç savaşın, yani silahlı proletaryanın burjuvaziye karşı savaşının bir savunucusu idi. Engels için de bir devrim, nüfusun bir bölümünün kendi iradesini nüfusun diğer bölümüne silahlı güçlerini kullanarak zorla kabul ettirdiği bir eylemdir.(Buharin ve Preobrajenskiy, 1992: 187) İç savaş olmadan bir devrimin gerçekleşebileceğini düşünmek, barışçı bir devrimin olabileceğini düşünmeye eşittir. Buna inanmak Marx'tan kopma ile eşittir. İç savaşta sınıf sınıfa karşı silaha sarılır. Bu nedenle mücadele ancak iki sınıftan birinin zaferi ile sona erebilir. Burjuvazinin bütün ülkelerde yasaları ayaklar altına aldığını belirten Engels, “ *bizim de yasaları çiğnememiz gerekir* “ diyerek bir illegal örgüt kurarak silahlanmayı meşru göstermiştir. (Lenin, 1992c: 26)

Ezilen bir sınıf silah elde etmez ve bunları kullanmasını öğrenmezse köle muamelesi görmeyi hak eder. Demokratik burjuva cumhuriyeti İsviçre'de bile burjuvazi proletaryaya karşı silahlanmıştır. Burjuvaziyi yenmek, mülksüzleştirmek ve silahsızlandırmak için proletaryayı silahlandırmak gereklidir. (Lenin, 1992c: 58) Engels'e göre *devrim hakkı*, tek gerçek tarihsel haktır. Bütün çağdaş devletlerin dayandıkları tek haktır .(Moore, 1989: 34)

Marksizm savaş konusunda, ezilen sınıfın ezene, kölenin köle sahiplerine, serflerin toprak beylerine, ücretli işçilerin burjuvaziye karşı verdikleri savaşın haklılığını, ileri niteliğini ve gerekliliğini kabul eder. Her bir savaşın ayrı bir tarihsel incelenmesi gerektiğini belirtir. Marksizm her savaşın özelliğini kavramada teorik temel olarak, Clausewitz'in “*savaş politikanın başka araçlarla devamıdır* “ görüşünü esas almışlardır. Marx ve Engels'in savaş olaylarını değerlendirirken temel aldığı bu ilkedir. (Lenin, 1992c: 11)

Lenin, *Savaş Komünizmi* denen uygulamayı iç savaş ve yıkımın zorunlu kıldığı geçici bir tedbir olarak tanımlamıştır.(Lukacs,1998: 84) Herhangi bir ulus, bir devletin sınırları içinde zorla tutuluyorsa ve basın, toplantı, parti kararları ya da o ulusu ezenlere karşı girişilen protesto ve ayaklanmalarda ayrılma isteğini açıklasa da kabul edilmiyorsa savaşa gitmek meşrudur. Halkların hayatlarındaki büyük meselelerin, ancak kuvvete başvurularak çözüleceğini belirtmiştir. (Lenin, 1970: 155)

s-Gerilla Savaşı

Lenin 1906 yılında *Gerilla Savaşı* hakkında yazdığı makalede silahlı mücadelenin kullanılmasını sosyalizmin etkisini örgütlemek ve aydınlatmak suretiyle yüceltmıştır.(Poweroy,1992: 14) Marx ve Engels gerilla savaşını ulusal direniş mücadelesi olarak değerlendirirken, Lenin iç savaşın ve ayaklanmanın ulusal direniş mücadelesinde bir taktik yol olarak katkıda bulunabileceğini belirtmiştir. Gerilla savaşı, sokak hareketleri ve gösterileri ile başlayan kitle hareketinin gerçek bir ayaklanma haline ulaştığı bir zamanda ve iç savaştaki büyük kavgalar arasındaki süre uzadıkça ortaya çıkan, kaçınılmaz bir çarpışma biçimi olarak görülmektedir.

Lenin, gerilla birliklerini, daima halkın yürüttüğü mücadelenin bir parçası olarak görmüştür. Gerilla örgütlenme işinde, halkın sevgisini kazanmak önemlidir. Halk katıldığı zaman bir kitle hareketine dönüşür ve zamanla topyekûn silahlı ayaklanma ile sonuçlanır. İspanya 'da 1939-1951 tarihleri arasındaki gerilla savaşında, gerillacılar halk tarafından kahraman olarak nitelendirilerek büyük bir sevgi desteği kazanmışlardır. (Poweroy, 1992 :165)

1945'den bu yana Marksist-Leninist teori ve pratik bir çok devrimci mücadele sürecinde kullanılmıştır. Bu hareketlerin genelinde, silahlı mücadeleye emperyalizm ve yandaşları tarafından şiddet kullanılmasına karşılık başlanmıştır. Bütün kurtuluş hareketleri özgürlük kazanmak için barışçı ve yasal yöntemler kullanmayı tercih etmişlerdir. Bu halk hareketleri önceleri, kendilerini şiddet yollarıyla ortaya koymayı reddetmişler, fakat umutsuz ve çözümsüz durumdaki emperyalist sistemin gittikçe artan şiddet yöntemleri ile karşılaşmışlar ve sonunda amaçlarını gerçekleştirebilmek için şiddet yöntemlerini benimsemeye tam anlamıyla mecbur kaldığını belirterek mücadeleye başlamışlardır. Silahlı mücadele için kendini savunma adı altında şiddete meşruluk kazandırılmıştır.

Engels devrimci proletaryanın en önemli askeri uzmanı ve taktikçisi olarak kabul edilmektedir. Savaşı sosyal gelişim sürecinin ve sınıflar savaşının belirlediği bir toplumsal olgu olarak ele almıştır. Lenin, halk yığınlarının ve sınıfların büyük tarihsel karşılaşmalarda silah olarak kullandıkları, askeri bilgi, teknik ve örgütlenmenin önemli olduğunu vurgulayarak, bu sanatın öğrenilmesi için Engels'i referans göstermiştir. *Anti Dühring* adlı eserinde, Engels Marksizm'in savaş ve askerlik sanatına ilişkin temel görüşlerini ortaya koymuştur. Ordu ve donanma iktisadi koşullara bağlıdır. Silahlanma, örgütlenme, strateji ve taktik üretim ve ulaştırma olanakları tarafından belirlenir. Deha sahibi büyük komutanlar sadece savaş yöntemini uygulamak ve yeni savaşçıları eğitmekle ilgilidir. (Stephanova,1997: 78)

Özünde Marksizm bir sınıf savaşına dayanır. Toplumsal barış esas değildir. Serbest rekabetçi dönemde kapitalizm olgunlaşırken, Marx'ın istisnai yerler için önerdiği “ *barışçıl yoldan sosyalizme geçiş* “ Lenin için olanaksızdır. Ağır iktisadi ve siyasi kriz sonrası dönemlerde sınıf mücadelesi doğrudan iç savaşa, yani halkın ikiye bölünerek silahlı çarpışmasına geçecek kadar olgunlaşır. İç savaşı Marksizm bu nedenle desteklemektedir.

a.4. PKK Terör Örgütünün İdeolojisinde Leninizm

Daha önce de belirtildiği gibi, sözde Kürdistan denilen coğrafya yani Güneydoğu Anadolu PKK tarafından sömürge ve yarı feodal olarak tanımlanmıştır. 1.Dünya savaşı sonrası bu coğrafya emperyalist güçler tarafından dört ülke arasında paylaştırılmıştır. Lenin'in tekelci kapitalizm ve emperyalizm teorisi, 1978 tarihli Parti programında, emperyalist ülkeler arasındaki eşitsiz gelişmenin nedeniyle dünyanın yeniden paylaşılması olarak belirtilir.(Özcan,1999:351)Emperyalizm (kapitalizmin en yüksek biçimi), tüm haklarından yararlanamayan ulusların ve sömürgelerin siyasi ve iktisadi uyruklaştırılması olmaksızın var olamamaktadır. Kapitalizmin eşitsiz gelişme yasası, haklar arasında kültürel ve iktisadi yönden ciddi bir uçurum yaratmıştır.

Öcalan siyasi, ekonomik, ve kültürel alandaki sömürgeleştirmeyi baş çelişki¹⁷ olarak ele alınmıştır. Baş çelişki çözülünce diğer toplumsal çelişkilerde çözülecektir. Öcalan baş çelişkiyi belirlerken, Lenin'in somut durumun somut analizi ilkesinden yararlanarak, bölgedeki Kürt sosyal ve ekonomik yapıyı yazılarında belirtmiştir. "Çözümleme" kavramı altında yazılanlar bu ilkenin gerçekleştirilmesidir. Somut analiz sonrasında ezilen ulus olarak nitelendirilen Kürtlerin durumu "Ulusal Sorun" haline getirilmiştir. Lenin'in, *Ulusal Sorun* kavramında iki eğilimin; emperyalizm bağlarından siyasal kurtuluş ve bağımsız ulusal devletler kurulması, Kürtler bir ulusal sorun haline getirilerek, yapılacak devrimci şiddet hareketlerine meşruluk getirmektedir. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ileri sürülebilecektir. Leninizm'de ezilen ulusların kendi kaderlerini belirleyebilme hakları için Ulusların *Kendi Kaderini tayin hakkına* dayanarak özgürlükleri için savaşmalarını esastır. (Stalin, 1979:70) Ezilen ulusların, bu politik bağımsızlık ve demokratik hakkının desteklenmesi ve savunulması temel tezdır. PKK terör örgütü, Kürt sorunu kavramını, bir ulusal sorun olarak ele aldığındaki nihai amacı bağımsız ulus devlet kurmak olarak düşünmüştür. Emperyalist baskı ve sömürülmeye karşı savaşım ve bunun sonucunda ulusal devletin kurulmasıdır. Günümüzde sıkça tartışılan "bölgesel özerklik", "otonomi" çözümlerini sömürgecilikle uzlaşmayı getiren teslimiyetçi bir anlayış olarak, 1978 yılında parti programına konmasıdır. Terör örgütünün bölgesel özerklik çözümünde ısrarı, örgütün teslimiyet sürecinde olarak da değerlendirilebilir. (Özcan,1999:367)

PKK terör örgütü devrim yaparak bölgedeki iktidarı ele geçirmeyi amaçlamıştır. Lenin, " *Her devrimin en temel meselesi devlet iktidarı meselesidir* " görüşünü ifade etmektedir. (Stalin,1967:49) Her devrimin temel meselesi bu olmaktadır. Devrim sonrası karşı güçlere karşı siyasal iktidarı elinde tutabilmek, burjuvazinin iradesini ve direncini kırabilmek için diktatör bir yönetim tarzının benimsenmesi gerektiğini ileri sürmüştür. (Lenin,1991: 190) PKK, devrim başarıya ulaşırsa, demokratik halk diktatörlüğü uygulamasının ilk aracı olarak bir işçi-köylü hükümeti kurulacağı parti programında belirtilmiştir. Bu hükümet aşağıdaki hususları uygulayacaktır (Özcan,1999:367-369);

(1) Bölgedeki tüm ekonomik yapılara el konulacaktır,

¹⁷ Baş çelişki Mao'nun bir sınıflandırmasıdır. Mao diyalektik yöntemini yorumlarken birincil çelişki ve birincil çelişkinin birincil görünümü kavramlarına vurgu yapmıştır. Mao da belirleyici çelişkiyi saptama en acil pratik sorun olarak görmüştür. Karmaşık bir şeyin gelişme sürecinde birçok çelişkiler vardır; bunlardan birinin varlığı ya da gelişmesi, öteki çelişkilerin varlığını ve gelişmesini tayin eder ya da bunlar üzerinde etkili olur buna baş çelişki adını vermiştir. Marx için temel çelişki proletarya ile burjuvazi arasındaki temel çelişkidir. Mao da aynı görüşü benimsemiştir. (Tsetung,1971b:50)

- (2) Kurulacak ulus devlet üzerinde tam egemenlik sağlanacaktır,
- (3) Tüm topraklara el konulacaktır,
- (4) İşçilere yeni iş alanları sağlanıp, yoksul köylülerin borçları ödenecektir,
- (5) Kadın üzerindeki her türlü feodal baskı kalkacak, tüm toplumsal ve siyasi alanlarda kadın erkek eşitliği geçerli kılınacaktır,
- (6) Ekonomik tedbirler konusunda merkezi bir planlama ile ağır sanayi geliştirilecek, tüm yer altı ve yerüstü kaynaklar kamulaştırılacak, toprak reformu yapılacaktır.
- (7) Sömürgeci eğitim kurumları yerine, anadil Kürtçe olarak eğitim yapan eğitim ve kültür kurumları açılacaktır.

İktidarın ele geçirildikten sonraki süreç, sosyalist ideolojinin tüm kurumları yeniden inşa etmesi için diktatör tarzı bir yönetimi öngörmektedir. Kurulacak ulus devlet ideolojiye dayalı olduğu için ideoloji adına hukuk devleti ilkelerinden vazgeçilecektir. Stalin liderliğindeki Sovyetler Birliği, Mao liderliğindeki Çin ve Pol pot yönetimindeki Kamboçya ideoloji adına demokrasiden uzak totaliter yönetimler ortaya çıkarmıştır.

Stalin'e şahsi hayranlık duyan Öcalan'ın aynı yönetim tarzını benimseyeceği ileri sürülebilir. 1956 yılında Kruşçev, 20.Parti Kongresi çalışmaları sırasında “ *Kişiyi tapma ve Sonuçları Başlıklı* “ Stalin hakkında bir rapor okumuştur.Kişiyi tapma olayı; herhangi bir kişinin gerçek durumunun abartıldığı ve ona karşı bir insan değilmiş de sanki bir azıymış gibi yaklaşıldığı, onun söylediği ve yaptığı her şeyin hiç eleştirisiz kabul edildiği; güvenin körce bir güvene dönüştüğü bir durumu ifade eder. (Yeşil,1990:132) Rapor da Stalin hakkında şu görüşlere yer verilmiştir; (Yeşil,1990:19-22)

- Yönetimde ve yaptığı işte dostluk tanımazdı.Kendisine direnenlere karşı değil, despotik ve keyfi görüşlerine karşı çıkanlarına da şiddet uygulardı.
- Kişileri ikna etme diye bir sorun taşımazdı.Görüşlerinin mutlak şekilde kabul edilmesini isterdi.Onun görüşlerinin yanlış olduğunu söylemeye cesaret edenler önce yönetimden uzaklaştırılır,ardından manevi ve maddi olarak yok edilirdi. Komünizm davasına bağlı birçok ünlü Parti yöneticisi ve basit parti üyeleri Stalin'in despotizmin kurbanı olmuştur. Kendisi dışındaki kişilerden, onların kendi dediklerini kabul etmesini ve kendisini alkışlamasını istemiştir. Diyalektik materyalist düşünce tarzından uzaklaşarak subjektivizm'e yönelmiştir.

- *Halk düşmanı* kavramı, Stalin'in kavramıdır. Ona göre pratik olarak düşmanla birleşen, sosyalizmin inşasını pratik olarak sabote edenleri bu şekilde damgalamıştır. (Yeşil,1990 :170) 1937-1938 yıllarında halk düşmanı ilan edilen birçok kişi, gerçekte namuslu komünistler olduğu belirtilmiştir. Bütün hukuk kurallarının aksine, suçlanan kişiler fiziki baskı, işkence altında verdikleri ifadelerle mahkûm edildiler. Leninist ikna ve eğitim metodundan vazgeçip, bunun yerine idari şiddet uygulamasını geçirmiştir.
- Şiddete sosyalist üretim ilişkilerinin kurulduğu, sömüren sınıfların ortadan kaldırıldığı bir ortamda başvurmuştur.Stalin, 1937 yılında yazdığı kendisine en büyük muhalefeti yapan Troçkistler ve diğer ikiyüzlülerin tasfiyesi için önlemler ve parti çalışmalarının eksikleri makalesiyle, kitlelere karşı uygulanan terörü teorik olarak temellendirmiştir.Gerekçe olarak, sosyalizmin inşası sırasında sınıf mücadelesinin sertleşeceği tezini ileri sürmüştür.

Stalin, çok çabuk kızan ve hastalık derecesinde güvensiz bir insandı.Takip edilme fobisi, çılgınlık derecesine varmıştır.Her şeyde, herkeste “düşmanlar”,” casuslar” görmüştür.Sınırsız iktidarını despotça kullanmış, herkesi maddi ve manevi olarak ezebiliyordu.Böylece kişinin düşündüğünü açıkça ifade edemediği bir ortam yaratılmıştır. Kolektif yönetimden iyice uzaklaşmış, hiç kimseye danışmadan, her şeye tek başına kararlar almıştır. PKK, Öcalan'ın liderliğinin kurumsallaştığı bir terör örgütüdür. Kişi kültü kavramı Öcalan'da da vardır. Şemdin Sakık'ın kendisi ile ilgili görüşleri¹⁸, Stalin'in davranışlarından farksız değildir. İktidarı altındaki yönetiminden demokrasiden uzak olacağını ileri sürülebilir.

Tarihte kısa süreli proletarya diktatörlüğü olan Paris Komün'ü, Öcalan'ın KCK sistemi ve demokratik özerklik modelinde kullandığı bir yönetim tarzıdır. Yönetimin PKK'nın elinde olduğu bu tip bir sistemde halktan oluşacak silahlı birlik, yasama ve yürütmenin bölgesel mecliste olması, şura demokrasisi gibi özellikleriyle Paris Komün'ün hayata geçirilmesidir.

PKK terör örgütü, devrimi gerçekleştirirken ülkenin somut koşullarını dikkate alarak temel stratejisini, uzun süreli halk savaşı olarak benimsemiştir. Tüm halkı buna seferber etmeye çalışmıştır. Kitlelere güvenmek, kitlelere dayanmak ilkesi, Marksizm'in “ *dünya*

¹⁸ Daha detaylı bilgin için Şemdin Sakık İmralı'da Bir Tiran Abdullah Öcalan, Togan Yayınları, 2012 bakınız.

tarihini yaşatan tek güç halktır “ görüşünden hayata geçirilmiştir. (Zedung, 1978 :97) Kitlelerin devrimci eylemlere hazırlanması parti olarak Kürdistan İşçi Partisi yani PKK tarafından gerçekleştirilmiştir. Silahlı mücadelenin yapılacağı yer, kırsal alan Türk devleti örgütlenmesinin en zayıf olduğu bölgede başlatılmıştır. Halkın, terör örgütünün şiddetine açık olmasına neden olmuştur. Terör eylemleri halk üzerinde kışkırtıcı bir etki yaratabilmek içinde kullanılmıştır. Temel aldığı silahlı taktik gerilladır. Kürtlerden bir ulus, gerilla aracılığı ile yaratılacağı örgüt yayınlarında sürekli tekrarlanmaktadır. Silahlı mücadele geliştikçe üs bölgeleri birleştirilerek kurtarılmış bölgeler oluşturulacaktı.(Özcan,1999:75)

Lenin’e göre proletarya mücadeleyi kazanmak istiyorsa, *burjuva toplumun dağılmasına* (terörizm-sokak eylemleri) katkıda bulunacak her eğilimi desteklemeli ve ezilen bir tabakanın her hareketini devrimci genel harekete dönüştürmek için gerekli özeni göstermelidir. Lenin “ *Koşullar düşmana en öldürücü darbeyi vuracak silahlardan yararlanmamıza elverirse bile, biz gerçekten en ileri ve en devrimci sınıfın çıkarlarını temsil ettiğimiz için, bütün mücadele yöntemlerini kullanmasını bilirsek zafer kesin olacaktır “* demiştir. Güçlü bir düşman, salt doğrudan bir saldırıyla yenilemez. Onun için ittifaklar önemlidir. (Lukacs, 1998: 30-31) Öcalan Lenin’in görüşlerini benimseyerek, terör eylemleri, sokak eylemleri halk ayaklanması gibi taktikleri kullanmış, mevcut toplumun çözülmesi için Türk-Kürt arasında nefret duygusunu yerleştirmeye çalışmıştır. Bir yandan terör eylemlerine devam ederken, Avrupa’da bir çok devletle, ABD ve Rusya ile farklı zamanlarda hedefi olan bağımsız bir Kürt ulus devleti kurmak için ittifak ilişkilerine girmiştir.

Terör örgütü uyguladıkları silahlı propagandayı bir ulusal kurtuluş hareketi olarak nitelendirmektedirler. Özgürlük savaş gerçeği ve yüksek savaş gücü gerektirir.(Öcalan, 2002 :152) Ulusal kurtuluş mücadelesi olarak, Afrika kıtasındaki sömürgelerin siyasi bağımsızlıklarını kazanmaları, Çin, Kuzey Kore ve Vietnam, Laos, Kamboçya ve Küba devrimini PKK programında örnek olarak yer vermiştir.Güney Vietnam, Laos ve Kamboçya emperyalizme karşı proletarya hegemonyası altındaki Ulusal Kurtuluş Cepheleleri’nin geliştirdikleri halk savaşlarıdır.(Özcan,1999:353)

Lenin’in temel kavramlarından biri , *Demokratik Merkezizetçilik* temeline dayalı siyasi partinin, öncü rolü PKK tarafından benimsenmiştir. Kuruluş döneminde PKK örgüt yapısı hiyerarşik olarak, yukarıdan aşağıya örgütlenmiştir. Disiplin ve itaat temel alınmıştır. Örgüt lideri olarak Öcalan’ın görüşleri esastır. Hainlik yapanlar ölüm cezası ile çarptırılmaktadır.

Leninist örgüt, iktidara hazırlanan, ordu tarzında örgütlenmiş küçük bir devlet aygıtı gibidir. Bu küçük devlet aygıtının her daim merkez komitesinin, polit büronun ve örgüt şefinin denetimi altında olması gerekir. Örgütü denetim altında tutmak hayati önem taşır. Bu yüzden örgüt merkezîyetçi olmak, yani merkezin denetimi altında bir aygıt olmak zorundadır. PKK terör örgütü yapısı tüm bu özellikleri halen korumaktadır.

Marksist rejime dayalı Doğu Bloğu ülkelerinin otoriter bir yönetime sahip olmaları ideolojisinin öngördüğü sosyalist devletin, gerçekleşmemesi ideolojiyi sona erdirmiştir. Robert Michels'in *Oligarşinin Tunç Yasası* çerçevesinde bir örgüt ne kadar demokratik görünümlü olursa olsun her zaman, her yerde oligarşi yani azınlık yönetimi kaçınılmazdır. Devrimci örgütler (Marksist ideolojiyi benimsemiş birçok terör örgütü) amaçları ve tutkuları ne olursa olsun, ne kadar demokratik görünürlerse görünsünler, sonuçta temsil ettikleri kitlelerden çok tepedekilerin ihtiyaçları ve tutkularına hizmete edecektir. Demokrasiden söz eden aslında örgütten, örgütten söz eden gerçekte oligarşiden söz etmektedir.(Slattery,2007:65) Terör örgütünün lideri, tartışılmaz tek lider ve ideolog olarak gerektiğinde muhalifleri yok etmek ve disiplin sağlamak için şiddet kullanarak Tunç yasasına uygun hareket etmektedir. Marksist ideolojinin öngördüğü şekilde işçi sınıfı özgürleşmemiş orta sınıfa kaymıştır. Her iki önermesi de ideolojinin pratikte gerçekleşmemesi sonucu geçerliliğini yitirmiştir.

a.5.Demokratik-Ekolojik-Cinsiyet Özgürlükçü Paradigma / Toplumsal Anarşizm veya Anarşist Komünizm (2005 den itibaren -)

PKK Parti programı 1995 temelinde devrimcilik esas alınarak, 26 Ağustos 2008 10.kongrede PKK programı paradigma kavramı altında devlet, iktidar, savaş,ulus, ulus-devlet kavramlarına yeniden bir tanımlama yapmak suretiyle yenilenmiştir. Sözde bilime ve ahlaka dayalı açık demokratik bir toplum, devletçiliğe karşı, burjuva ulus anlayışını yok sayan, özgürlük ve eşitlik temeline dayalı komünal bir toplum biçimi yaratma kavramları ön plana çıkarılmıştır. (PKK Tüzüğü,[web]2008) Yeniden yapılandırmasını Demokratik Konfederalizme dayandırmaktadır. Ulus devletin karşı alternatifi olan konfederalizm esas kılınmıştır.KCK sözleşmesinde bu amaçlar tekrarlanmıştır.Özünde iki temel unsur vardır ;

(1).Ulusal (PKK fikrini benimseyen Kürtlere özgü) olması; Sömürgeciliğin (Türkiye Cumhuriyeti devlet uygulamaları) siyasal, askeri, ekonomik ve kültürel alandaki hakimiyetini hedef alma.

(2)Demokratik Olması; Ortaçağdan kalma feodal,komprador, aşiret, mezhep ve kadının sömürülmesine neden olan çelişkileri kaldırmak. Bu çelişkiler çözüldükçe toplum demokratik bir nitelik kazanacaktır. Demokratik halk yönetimi esas alınarak, bağımsız bir ekonomik yapı inşa etmek, Kürtçe eğitim veren okullar açmak, Kürtçe anadil olmasını sağlamak.

Terör örgütünün ideolojisi, ömrünü tamamlarsa, örgüte verilen destek kesilmekte, örgütün tabanı başka arayışlar içerisine girebilmektedir. Marksizm-Leninizm ideolojisinin dünyada pratik uygulamaları, teorinin ileri sürdüğü tezlerin aksi yönünde gerçekleşmiştir. Anarşist Bakunin bir seçkinler grubunun kitleyi yönetme talebinin katılaşarak bir devletçi diktatörlüğe dönüşeceği öngörüsünü haklı çıkarmıştır. Halk devleti olarak kast edilenin, gerçek ya da sözde bilginlerden oluşan oluşmuş sınırlı bir aristokrasi tarafından halk kitlelerinin aşırı bir despot biçimde yönetilmesi olarak sonuçlanmıştır.(Bakunin, 1991:20) Dünya uygulaması, halkın eksiksiz özgürleşmesi ve kurtuluşu için devlet diktatörlüğü kaçınılmaz bir araç olarak savunulmuş olduğunu göstermiştir. Pratik olarak gerçekleşenleri özetlersek;

(1) Egemenlik halka değil tekelci nitelikteki bir partiye ait olmuştur. Proletarya diktatörlüğü kurulamamıştır. Halk yığınları sadece beşeri kaynak olarak görülmüştür. Bireyin güvenliğinin hukuk devletinde güvence altına alınması, ideolojik devlet uygulaması ile nedeniyle geçerlilik kazanmamıştır.

(2) Parti tekelci –bürokratik bir yapıda olmuştur.Liderin ülkesi olmuştur.Lider her şeye karar veren tek kişi olmuştur.

(3)Partiyi temsil devlet iktidarı önemli üretim araçlarına sahip olmuş, işgücü pazarına tek alıcı olarak girmiştir.

(4)Ekonomik zor ve siyasal baskıya başvurarak işçi sınıfının işgücüne el koymuştur. Sistemin temeli bürokrasi aracılığıyla işçi sınıfının sömürülmesine devam etmiştir.

(5)Özel mülkiyet kapitalist ve toprak sahiplerinden alınarak sona erdirilmiştir. Ortak mülkiyet kavramı, devletin mülkiyetlere sahip olması şeklinde gerçekleşmiştir.

(6)Bürokratik Devlet Sosyalizmi şeklini alan siyasi yönetim biçimi, reel sosyalist toplumların çelişkisini sosyalist alt yapı ile devlet üst yapısı arasındaki çelişkisine dönüştürmüştür.

(7)Düzen-özgürlük-insan hakları adına yasal meşru şiddeti, devleti elinde bulunduran liderler, bir proletarya diktatörlüğü kurmak adına devlet terörüne dönüştürmüşlerdir. Kamboçya Pol-Pot yönetimi¹⁹ ve Stalin gizli polis örgütü Çeka' nın uygulamaları buna örnek gösterilebilir.

(8)Sosyalist ülkeler aynı kapitalist ülkeler gibi ayrılmaz bir biçimde dünya ticaret sistemine dahil olduklarından, hiçbir sosyalist ülke kar ya da değişim için üretim yerine sadece ihtiyaç için üretim idealini gerçekleştirememiştir.

(9)Sosyalizm'in dayandığı toplumsal güç olan sanayi işçisi sayıca azalmaktadır. Hizmet sektörünün gelişmesiyle, insanlar bu alanda çalışma hayatında yoğunlaşmışlardır

(10)Sosyalist ülkeler, sistem olarak çökmüştür.Örgütlü güç ve politik hareket olarak, zayıf bir devamlılık göstermektedir.

.

Kapitalist ekonomi bir dünya sistemi olarak, her bölge ve her ülke açısından belirleyici bir dış çelişki haline gelmiştir. Rus devrimi, kapitalist olmayan bir ülkenin batı uygarlığının dünya çapında sömürceliğine karşı ilk karşı müdahalesiydi. Kapitalist dünya ekonomisinin yarattığı krizlere karşılık muhalefet eden hareketler ortaya çıkmıştır.Bu hareketlere *sistem karşıtı hareketler* olarak ya *toplumsal hareketler* ya da *halk hareketleri* olarak ifade edilmektedir.Sistemin çok yöndeki adaletsizliğine karşı örgütlenip, köklü bir değişiklik yaratmak veya durumu iyileştirmeye yönelik alternatifler önermeye başlamışlardır.Bu hareketler içinde, sosyalist ya da işçi hareketleri, milliyetçi ya da ulusal kurtuluşçu hareketler,

¹⁹ Kamboçya'daki Kızıl Khmer Rejimi lideri Pol Pot, ideolojisini ezilenlerden ve mazlumlardan yana olduğunu belirterek ve eşitlikçi, özgürlükçü bir toplum vaat ederek, iktidarı ele geçirmiş, ancak uyguladığı yönetim totaliter olmuştur. Ülkeyi bir toplama kampına dönüştürmüştür.Aldığı bir kararla 48 saat içinde şehirleri boşalttırarak, şehirlerde yaşayan iş adamları,devlet adamı, bürokratlar, eğitimciler köylere sürüklenerek tarlalarda çalışmaya zorlanmıştır.Şehirlerden kırsal alana yürüyüş ile gitmeleri sırasında, yaşlı ve çocuklardan ölenler olmuştur. Halkın sadece pirinç tarlalarında çalışmaya mahkum etmiştir.Burjuva saydığı entelektüellerin ,eğitimcilerin tamamını öldürmüştür. (Boudanov ve Sotchevko,1975 :69)

köylü,kadın,barış ya da çevre hareketleri ,dinsel hareketler olarak örnek verilmektedir. Toplumsal hareketlerde, sınıfsal bağlamdan kopmuş özgürleşme süreçleri olarak işler. Ezilenler olarak adlandırılan özneler, özgürleşmenin öznesi olmuşlardır. Bu hareketlerin iki niteliği vardır; mağduriyet olarak bireysellik ve direniş göstergesi olarak kolektif hareketlere yönelmek. Ezilenler, sınıf durumuna göre değil, tabii oldukları egemenlik ilişkisine göre tanımlanmaktadır. Kadın, erkeğe bağlı, halk bağlı olduğu devlet, işçi emrinin altında olduğu burjuva yöneticisine göre belirlenir. Sistem karşıtı toplumsal hareketler daha demokratik ve daha eşitlikçi talepler ile çağdaş dünyada önem kazanmış hareketler olarak belirtilmektedir. (Amin, Arrighi, Frank, Wallerstein, 1993 :6-7)

Sistem karşıtı hareketlerin ortaya çıkışının önemli nedeni, kapitalist toplum halen varlığını sürdürürken, ona dayalı uygarlık kendi içinde yer alan krizleri yeniden yaşamaktadır. *Uygarlık* ,tarihsel materyalizme uygun, sınıflı ve devletli toplumu içeren , hiyerarşik ve bürokratik bir şekilde örgütlendiği, merkezîyetçi ve baskıcı yapıların yer aldığı bir kavram olarak tanımlanır.Uygarlaşma sürecinin ortaya çıkardığı, içeriği ve doğrultusunu belirleyen beş ana paradoks yer almaktadır (Aksoy-b,1997:19-30);

(1)Devlet ve demokrasi paradoksu.Devlet toplumu temsil etmesine rağmen, yapısal örgütleniş ve görevleri nedeniyle egemen sınıflara olan bağımlılığıdır.Bu paradoks kendini devlet ile sivil toplum çatışması ve devlet ile piyasa çatışması biçiminde de ortaya konulmuştur.Bu karşıtlıkların ortadan kaldırılması için devlet piyasa ve sivil toplum üzerinde etkisi en aza indirilecek şeklinde olacağı gibi, üçüncü çözüm olarak anarşist ve Marksist kuramların önerdiği devletin topyekün ortadan kaldırılmasıdır.

(2)Kadın –erkek arasındaki paradoks. Ataerkil egemenliğin ortaya çıkardığı bu paradoks, cinsel işbölümünden kaynaklanan farklılıklar, kadının bedeninin, kişiliğinin ve emeğinin erkek tarafından sömürülmesine imkan sağlamaktadır.Bu paradoksun aşılması için, doğrudan erkek cinsini hedef alan bağımsız bir mücadele gerektirir.Gerçek eşitlik ve özgürlük temeli üstünde yeni bir kadın kimliğinin yaratılması amaçlanır.

(3)Özgürlük ve bağımlılık arasındaki paradoks Ekonomik sömürü üstünde yükselen insanın insana bağımlılığı şeklinde meydana gelir.Toplum sınıflara ayrılınca,egemen sınıf çıkarı ile toplum kesimi arasındaki, egemen sınıf temsilcisi devlet ile toplumun geri kalanı arasındaki ve yöneten-yönetilen ayrımını ortaya çıkaran dikey işbölümü ile insanın

özgür yapısı arasındaki çelişkilerdir. Anarşizm bu paradoksa, yeni bir insan ve yeni bir toplum modelinin örgütlenmesi olarak konsey tipi örgütlenmeleri koyar. Konsey tipi örgütlenmeler, küçük ve özerk biçimde işleyen ,yerinde yönetim ilkesi şeklinde biçimlenen dolaysız demokrasinin ideal biçimleridir.

(4)İnsan-doğa arasındaki paradoks Çağdaş kapitalist toplumun ortaya çıkardığı ekoloji bunalımı çerçevesinde ele alınmaktadır. İnsan doğanın bir parçası olarak yaşarken, doğayı kendi gereksinimlerine göre biçimlendirme sırasında doğanın bir bütün olarak yok olmasına yol açacak ekolojik bir bunalıma yol açar. Bu bunalım insan için de tehlike unsuru oluşturmaktadır. Diyalektik biçimde gelişme ve ilerlemenin sonucu olarak iyi ile kötü aynı anda meydana gelmektedir. İnsanın doğayı köle gibi kullanmasına son verecek, insanın doğa karşısında özgürleşmesini olanaklı kılacak çözüm için, seri üretim ve aşırı kitle tüketimine dayanan kapitalist üretim sürecine son verilmesi, değişim değeri yerine kullanım değerini ön plana çıkaran üretime geçilmesi önerilmiştir.

(5)Ulusallık ve enternasyonalizm paradoksu Kapitalizmle birlikte ortaya çıkan günümüz sanayi toplumlarının yapısal özelliklerini içeren bu paradoks, sermaye uluslararası nitelik kazanınca işçi sınıfı da enternasyonal adı altında uluslararası işçi dayanışmasını ortaya çıkarmıştı. Ezen ulus-ezilen ulus olarak biçimlenen bu süreçte, baskı altına alınmış olan ulusların tüm haklarının tanınması, ulusların eşitliği ve özgürlüğü temelinde ayrılıp devlet kurma hakkının tanınması ile çözümleneceği önerilmiştir.

İlk üç paradoks uygarlaşma sürecinin ortaya çıkardığı genel paradokslardır. Son iki paradoks kapitalist sisteme özgü olup tüm dünyayı kapsamaktadır. Sistem kendi çelişkilerini sürekli yaratmaya devam ederken, sistemin kendi sonunu hazırlamakta olduğu politik bilimciler tarafından ileri sürülmektedir. Kapitalizm insanı ve doğayı yağmalamayı, insanı insan kılan değerleri ekonomiye tabi kılmaya devam etmektedir. Toplum daha fazla zenginlik üretmek üzerine devam etmektedir. Esas olan toplumun bireylere uyumu sağlayacak ve kişisel gelişimine katkıda bulunacak, üretken ve para karşılığı olmayan faaliyetlerde bulunma imkanı verecek şekilde örgütlenmesidir.

Doğanın bu süreç içinde insanın sınırsız bir yağma alanı haline gelmesi yaşanan gezegenin de sonunu getireceği ileri sürülmektedir. Dünyanın ekolojik bir felakette olması, tür olarak insan varlığını tehdit eder hale gelmiştir. Sanayi uygarlığı, imhacı ve yayılmacı

niteliği ile hem de insanı bir parçası olduğu dünyaya yabancılaştırdığı için sanayi uygarlığının yıkılması gerektiği önem kazanmıştır. Rudolf Bahro, insanların kolektif ve bireysel olarak azami gelişme ve özgürleşme imkanlarını bulmaları anlamında komünist toplum hedefini, *Ekolojik bir barış toplumu* olarak tanımlar. Ekolojik barış toplumu, anti-kapitalist ve anti-modernist eksen üzerinde inşa edilmelidir. (Bahro, 1996:56) Radikal yeşiller hareketinin sanayisizleşme olarak önerisi; birleşik komünist bir toplumda, toplumsal sistemin karmaşıklığını basitleştirerek üretim araçlarının küçük topluluklar yönetiminde olmasını savunur. (Gorz, 1993:19)

Teknoloji de kapitalizmin sınır tanımazlığına hizmet etmektedir. Batı kapitalist ulus devletlerin elinde bulunan teknolojik güç, savaş ekonomisini besleyen bir neden teşkil etmektedir. Kapitalist kültür teknolojiye teslim olmuştur. Bu nedenle, alternatif bir teknoloji, teknik değişme yaratarak politik olaylar üzerinde bir değişim etkisi yaratacaktır. Alternatif teknoloji, hiyerarşik ve otoriter olmayan ilişkilere dayanan, insanları yaptıkları işe ve doğaya yabancılaştırmayan, bireyin tüm yeteneklerini ve yaratıcılıklarının önündeki teknik engelleri kaldıran, doğayı tahrip etmeyen farklı teknoloji olmalıdır. Örneğin Güneş ve rüzgâr enerjisi alternatif bir teknoloji olarak komünist toplumun dayanışmacı ekonomik birlikleri için uygun olarak düşünülmüştür.

Bir özgürlük geleneği olarak görülen sol akımların yeniden içeriklendirilerek, somut, uygulanabilir projeler üretmesi amacıyla bütüncül anarşist görüş yerine, anarşist kuramların belli görüşleri alınarak alternatif siyaset yaratılmaya çalışılmaktadır. Yeni sol, demokrasiye ve etik bir özgürlük idealine, proleter sosyalizmin ekonomik araçlarla ve parti örgütü yolu ile ulaşmaya çalıştığı toplumsal eşitçiliğe giden yol olarak bakılıyordu. Alternatif siyaset kuramı olarak şekillenen anarşizmin temel hedefi *devletin toplumsallaştırılması* ve *toplumun devletsizleştirilmesidir*. (Burns, 1984:38) Marksizm’de devletin şiddet yoluyla ele geçirilmesi özgürlüğü sağlayacağı düşüncesi ret edilerek özgürlüğün devlet otoritesinin olmadığı bir yapıda gerçekleşeceği temeldir. Bu hedefin gerçekleştirilmesi ile insanın her türlü tahakkümcü yapıdan kurtulup özgürleşmesi gerçekleşecektir. Ulus devlet yerine konfederal birliklerin hâkim olduğu bir siyasi yapı öngörülmektedir. Güç ilişkileri üretmeyen, bir toplumsallığı amaçlayan yeni bir sol projedir. Anti-otoriter, özyönetimci, âdemimerkeziyetçi federatif yapılar, karşılıklı yardımlaşma bu siyasi ve toplumsal modelin temel özelliklerini oluşturmaktadır. Herhangi bir çevre sorunun kökeni araştırıldığında ana neden olarak insanların doğayla ilişkilerinin biçimde değil, insanların diğer insanlarla ilişkilerinin

biçiminde yattığı gerçeği daha kabul edilmektedir. Murray Bookchin, insanın doğa üzerindeki tahakkümünün ortadan kaldırılması için insanın insan üzerindeki tahakkümünün sona erdirilmesini temel ilke olarak kabul eder. (Bookchin,1988:17) Bu nedenle çevre krizini çözmek için, yoksulluk, ırk eşitsizliği, savaş sorunlarının çözülmesi daha önceliklidir.

1968 hareketinden sonra yükselişe geçen başta feminist ve ekolojik hareketler olmak üzere yeni toplumsal muhalefet grupları, yeni toplumsal özneler-kadın hareketi, etnik gruplar, göçmenler gibi isteklerini kabul eden bir politik toplum projesi inşa edilmesi önem kazanmıştır. Cinsiyet sömürüsü, doğa sömürüsü, ekonomik sömürü birbiri ile ilintili olarak değerlendirilmiş olmaktadır. Toplumun devletten, ekonominin de kapitalizmden kurtulması esastır.

Dünya da tartışılan yeni bir sol proje olarak gündeme gelen anarşizm kuramları içerisinde, terör örgütü kendi hedefine uygun fikirleri derleyerek yeni bir paradigma kavramı altında ideolojisi haline getirmiştir. Kapitalizm ile nitelendirilen modern uygarlık sistemi içinde çözüm üretmek, reel sosyalizm örneğinde olduğu gibi tahakküm durumlarının aşılmasını engelleyeceği düşüncesinden hareketle, *Demokratik Uygarlık* adında, kapitalist sistemin dışında olan bir uygarlık tanımlanmıştır. Yeni ideolojisine kaynaklık eden Anarşizm kuramlarına önümüzdeki bölümde değinilecektir.

5.a. Anarşizm

Tarihi açıdan Anarşizm, mevcut toplum düzenini eleştiren, gelecek için daha iyi toplumu özleyen ve birinden ötekine geçişi öngören bir doktrindir.(Woodcock, 1967:5,20) Tek amacı, toplumsal değişiktir. İnsan doğası hakkındaki görüşü bireyselci olmasına rağmen, sosyal ayaklanma ile düzen değişikliğini öngörür. Bu yönüyle idealisttir. Maddi dünyadan kişinin özgürlüğünün sağlanmasını ister. Bireyin egemenliğinin felsefesidir. Fransız ihtilali sırasında ilk kez siyasi anlamda kullanılan “ Anarşi” ve “Anarşist” kavramları, Yunanca *Anarchos*, yöneticisiz kelimesinden gelmektedir. (Çitlioğlu, 2008:94)

Aydınlanma ve Fransız Devrimi’nin ardından sistematik bir politik teori olarak ortaya çıkmıştır. Batı ekonomik emperyalizmini ve sömürüyü eleştirirler. Bu nedenle son yıllarda, anarşizm ile çevreci hareket tüketici kapitalizmin uzun dönemli sürdürülemezliğini istemediklerinden birbirlerinden büyük oranda etkilenmişlerdir. Son otuz yılda anarşistler,

Feminizm, Çevrecilik, Barış ve Hayvan Kurtuluşu gibi Yeni Toplumsal Hareketlerin birçoğuna katılmaktadır. Çevreci, feminist, gay, siyah ve etnik hareketler, yeni toplumsal hareketler olarak, kendilerine özgü görüş ve iddialarıyla bir post modern muhalefet paradigması oluşturdıkları ileri sürülür. Merkezci ve hiyerarşik olmayan örgütsel yapıları ve doğrudan karar verme mekanizmasıyla bu hareketlerde anarşist bir görünüm bulunmaktadır. (Purkis ve Bowen, 1998:13,65)

Anarşizm'in hedefleri şu şekilde özetlenebilir (Cantzen, 2000:43)

(1.)Egemenlik-otorite-tahakküm biçimine denk düşen yönetim ve iktidar yapılarının sona erdirilmesi. Bu özellikleri en iyi yansıtan devlet kurumunun egemenliğinin ve tahakkümünün ortadan kaldırılması.

(2).Ekonomik alanda sömürü ilişkilerinin sona erdirilmesi.

Anarşizm ile Marksizm arasındaki ilişki; sınıf, parti,güç,devlet,merkezi yönetim gibi anahtar kavramlarda farklılık göstermektedir. Devleti eleştirmelerinde ortak yanlar vardır ancak sosyal hayatı yeniden kurma konusundaki görüşleri çelişmektedir. Bu görüş ayrılıkları aşağıdaki gibi özetlenebilir. (Woodcock, 1974 :14-19);

(1) Anarşistler, Marksist devrim anlayışını temelden farklı ele almaktadırlar. Siyasi iktidar, ele geçirilmesi gereken bir araç değil, baştan yıkılması gereken bir kötülüktür. Devrim konusunda, anarşistler ile Marksistleri birleştirilen tek nokta, sömürüden ve despotizmden kurtulmuş özgür bir dünyanın, ancak kapitalist ilişkilerin dünya çapında yıkılmasıyla mümkün olabileceğiydi. Toplumun kökten dönüşümünü savunmaları anlamında tüm klasik anarşistler devrimci düşünür olarak belirtilebilir.

(2) Marksizm'in eşitlikçi ve özgür ilişkiler kurmak için ilerici üretici güçlerin, kapitalist üretim ilişkileri yerine devletçi üretim ilişkilerini kurmak, anarşistler için esas değildir. Anarşistler için üretici güçler temeli denen şeyin fazla bir önemi yoktu. Bilimsel sosyalizmden bu konuda tümüyle ayrılmışlardır.

(3) Anarşistler için işçi sınıfından çok, köylü ile ilgilenmişlerdir. Bu nedenle toprağa ve doğaya yatkın olduğundan eylemlerinde daha anarşiktir. Marksizm, köylünün zenginliği arttıkça fakir köylüler üzerinde sınıf hiyerarşisi ile sonuçlanan zenginlik ve statü ayrılıkları

gösterdiğini ileri sürer.Ukrayna’da fakir köylüler arasında güçlü bir kitle hareketi olarak anarşizm başarılı olurken,zengin köylüler arasında etkili olmamıştır. (Woodcock, 1974 :14-15)

(4)Anarşistler, devlet mekanizmasını işçiler tarafından kurulan siyasi parti aracılığıyla ele geçirilmesini değil, tümüyle yok edilmesini, sosyal devrimin herhangi bir sınıfın veya proletaryanın diktatörlüğüne değil tüm sınıfları yok edecek şekilde oluşmasını desteklemişlerdir.

(5)İnsan doğası (kötülük, gurur, hırs, açgözlülük vb.)konusunda da fikir ayrılığına düşmüşlerdir. Anarşistler, Marksizm’in insan doğasını yanlış anladığını düşünürler. Tarih’in gösterdiği örneklerle de kanıtlanan, devrimci sürecin sonucunu tehlikeye sokabilecek bir iktidar hırsının mümkün olabileceğidir. Bakunin, bu konuda yetkiyi ele geçirenin değişmez toplumsal yasanın gücü, kendisine verilen ayrıcalığı kötüye kullanarak, toplumun sömürücüsü ve ezeni haline gelerek yozlaşabilir. Erk bazı ellerde toplandığında bu insanlar aşırı kötü olma eğiliminde olabilmektedirler. Bu nedenle erk kimseye emanet edilmemelidir. Erk isteği nosyonu, anarşist insan doğası kavramında merkezi bir temel oluşturur.(Morland, 1998:28,33)

Anarşistler, Sovyetler Birliği’nde ki gelişmeler insan doğasıyla ilgili görüşlerini doğrulamıştır. Proletarya diktatörlüğü altında, iktidar devrimci bir seçkinler grubuna ya da öncü partiye vermek, özgürlük vaat ederken otoriter olmakla sonuçlanmıştır. İktidar denetlenmezse her toplumun düzgün işleyişini tehlikeye sokabilecek bir duruma gelebilmiştir.Bakunin bu konuda devrimci diktatörlük ile devlet arasında,her ikisi de çoğunluk adına bir azınlık tarafından yönetme olduğundan bir fark yoktur. Yönetici azınlığın siyasal ve ekonomik ayrıcalıkları ile kitlelerin siyasal ve ekonomik köleliğini pekiştirir. Güç mücadelesinin yer aldığı siyaset alanında, her çeşit siyasal iktidar ,gerçek bir iktidar olarak kaldığı sürece onu kullanan otoritelerin isteklerine boyun eğmek zorundadır.Diktatörlük varlığını sürdürmek için, baskıcı olacaktır.(Morland,1998:34)

Anarşizm, nihilizm ve terörizm birbirinin yerine kullanılmayacak kadar özdeş değildir. Nihilist, hiçbir ahlaki prensibe ve doğal yasaya inanmayan kişidir. Anarşist ise otoritenin yıkılışını gerektirecek güce sahip ahlaki zorunluluğa ve buna rağmen toplumu birlik içinde tutacak özgür ve doğal bağlantılara inanan kişidir.Siyasi terörizm ile anarşizm arasında temel

hedefler konusunda bir ortak görüş olmasına rağmen taktikler konusunda bir anlaşmazlık vardır. (Woodcock,1974 :9-10) Anarşistler, toplumun bürokratikleşmesi ve devletleştirilmesini tehlikeli kabul etmiş, tek biçimli, merkezîyetçi ve esneklikten uzak, katı düzen yapılarına karşı çıkmış ,ademi merkezîyetçi ,çok çeşitlilik içeren ve kendi kendini yöneten bir toplumdan yana olduklarını ileri sürmüşlerdir. (Cantzen,1994 :12)

En önemlisi, anarşistler anarşiyi, insanların ulaşmayı arzu ettikleri bir hedef ve amaç ya da ideal normatif bir ütopya olarak algılamalarıdır. Bir ideal yardımıyla yeni bir gerçeklik yaratma çabası içindedirler.(Cantzen,2000:63) Bir tımarhane de öldürülen Rus anarşisti, Jesenin Wolpin, “...Bir idealin anlamı, gerçekleşmesinin kaçınılmaz olmasında yatmaz. Güzel ama, ulaşılmamış idealler geleneğimiz üzerinde küçük bir etkide bulunabilmişse bu da önemlidir “ demiştir.(Timm,1999:50) Anarşistler, tarih içinde ebedi kaybedenler olarak adlandırılırlar. Terör örgütü lideri Öcalan, ütopyacılığı aşabilmek için siyasal antropolojiden yararlanarak, devletsiz toplum modelini ilkel toplulukların ilkel komünizm altında yaşadığını göstererek çürütmeye çalışır. Eski Afrika ve Kızılderili toplulukları, özel mülkiyetin olmadığı ilkel komünizme dayalı topluluklardı.

a.1.Anarşizmin Politik Görüşleri

a.Otorite kavramı

Anarşizm aynı zamanda kanunsuzluk anlamına gelmekte ve otoritenin varlığını kabul etmeyen ve tamamen otoritesizliği alan bir sistemi savunan ve bu sistemi kurmak isteyen bir siyasal düşünce tarzıdır. Otoriteleri inkâr eden ve buna karşı savaşan kişi Anarşist olarak adlandırılmaktadır. Otoritenin olduğu yerde özgürlük olmaz.

Proudhon’a göre tarih, birbiriyle çatışan iki eğilim; otorite ve özgürlük ile karakterize edilir. Her toplum otoriteyle özgürlüğün ilişkisi tarafından yönetilir. Ya otorite gelişecek ya da özgürlük gelişecek şekilde bir dizi gelişme göstermiştir. Proudhon, Rousseau’nun “*özgürlükten vazgeçmek, insan olmaktan vazgeçmektir*” iddiasının aynısını tekrarlayarak, özgürlüğün dokunulmaz olduğunu belirtir. Dokunulmaz olarak düşünülen özgürlük, ahlaklı öz yönetimdir. Toplumsal özgürlük, bir ahlak ya da adalet kararı ile birlikte var olur. Adalet ve gerçeğe yaklaşıldığı ölçüde, özgürlük gelişir. En büyük özgürlüksüzlüğün nedeni cahillik olduğunu belirtmiştir.(Crowder, 2007:102) Toplumsal ve ekonomik eşitsizlik ahlaksal

düzenin ihlalidir. Zengin ile fakir arasındaki mücadele ahlaksal sınırlamanın bütün toplumsal ilişkilerden çıkarılmasına toplumun bütününe yayılan bir özgürlüksüzlüğe yol açar. Burjuva sistemi, gerçek insan doğasını sınırlar ve değersizleştirir.

Bakunin'e göre otoriteye her boyun eğiş, aşağılanmadır. Genel oy yasası da olsa tüm yasalara karşı olan Bakunin, her ulus, her bölge ve her komün için, diğer komşularını tehdit etmediği sürece eksiksiz özerklik ve birey için tam bağımsızlık ister. Komünlerin özgür federasyonu özgür ulusları oluşturur. Devrimci uluslar, reaksiyoner ülkelere karşı yakın ittifak içinde hareket edecek olan uluslararası federasyonu oluşturacaktı.(Carr,2006:328)

b.Devlet

Toplumdaki en kapsamlı ve en örgütlü otorite olarak devlet, anarşist etkinliğin merkezi hedefidir. Anarşistler için devlet, iktidar ilişkilerine, hiyerarşilere ve kurumsallaşmış şiddete dayalı bir kurumdur. Sosyolog Max Weber'in devleti tanımlarken kullandığı, yönetici kurmaylar aracılığıyla fiziksel zorlama tekeli, düzenin sağlanması için elinde toplamış siyasal bir tımarhane olarak düşüncesi, anarşistlerin devlet hakkındaki görüşlerini destekler niteliktedir.(Slattery,2007:46-47) İktidar ilişkileri sisteminin en üst dışavurumudur. Hükümet, örgütlü otorite ya da devletin yalnızca mülkiyet ve tekeli muhafaza etmek ve korumak için gerekli olduğunu anarşistlerce kabul edilir. Hükümetler, bireysel ve toplumsal çeşitlilik ve ihtiyaçları dikkate almaksızın herkese tek bir hayat tarzı empoze etmeye çalışmaktadır. Yasalar ve kanun, halka zorla kabul ettirilmektedir. Devleti etkin kılan bu işlevidir. Adaletsiz, gaddar ve baskıcı uygulamalarıyla, hükümetin yok edilmesi şarttır.

Güç ilişkileri ve egemenlik sisteminin ortadan kaldırıldığı alternatif bir toplum- bir anarşi yaratmak esastır. Devlet varken özgür bir toplum olamayacağı için, devlete alternatif başka ilişkiler kurmak esastır. Otoriter devletin yerine özgür bireyler arasında bir çeşit hükümet dışı birlik ile yer değiştirmesini savunur. Otorite, eşitsizlik ve ekonomik istismarcılığın ortadan kaldırılmasıyla toplumun düzene konulması temel hedeftir.

c.Ademi merkezîyetçi yapılar

Devlet merkezîyetçi bir yapı olarak ret edilir. Ademi merkezîyetçi siyasi yapı olarak konfederalizm ve federalizm, komün, halk meclisleri önerilmiştir.

Proudhon'un ademi merkeziyetçi ve kendi kendini yöneten projesini *Federalizm* taslağıyla ortaya koymuştur. Merkeziyetçiliğin dağıtılması için siyasal birlikler kurulmalıdır. Avusturyalı Yahudi filozof Martin Buber, *Ütopyanın İçindeki Patikalar* adlı kitabında devlet ilkesini toplum ilkesinden ayırarak bir toplum kavramı geliştirmiştir. Anarşist Proudhon, Kropotkin ve Landauer görüşlerinden yararlanarak oluşturmuştur. Toplum ilkesi olarak kavramı, ademi merkeziyetçi, çok çeşitli birlikler şeklinde tanımlarken, devlet ilkesini tahakkümcü-merkeziyetçi-egemenliğe dayalı olarak ele alır. Devleti anarşizm de olduğu gibi toptan yok etmez birlik sağlama işlevini saklı tutarak devamlı olmasını uygun görmüştür. (Cantzen,2000:97-98)

Âdemi merkeziyetçilik, karşılıklı ilişkiye dayalı katılımcı bir demokrasi ve birlikte yaşama ilişkin değerleri ön plana çıkartan yerelci bir yaklaşımdır. Ancak âdemi merkeziyetçiliğin aşağıda yer alan olumsuz özelliklerine dikkat edilmelidir (Bookchin,1999b:366-369);

- (1) Yerel bir dar görüşlülük yaratabilir. Irkçılık anlamında gelebilecek kültürel sovenizm özelliğini kazanabilir. Uzak dağlık bölgelerde bu tarz yönetimlerin, insan sevmez tipler yaratabilmektedir.
- (2) Özyeterlilik ve âdemi merkezileşme demokrasi için tek başına yeterli olmayabilir. Platon'un ideal devletinde, özyeterliliğin amacı savaşçı ve filozoflardan oluşan bir elit sistemini muhafaza etmek üzerine kuruluydu.
- (3) Âdemi merkezileşme, son derece katı bir merkeziyetçi yapılar ile birlikte olabilmiştir.
- (4) İnsani ölçekteki küçük yerleşimlerin dışarıdan gelecek saldırılar karşısında yetersiz kalabilirler. Ulus devletler çok sayıda kentleri ortadan kaldırmıştır. Yerel deki güç, ulus devletin silahlı gücü karşısında yenilgiye uğramıştır.
- (5) Kültürel açıdan durgun toplumlardır. Dışarıdan kolaylıkla elit tahakkümü altına girebilirler.

ç.Komün tipi örgütlenme

İnsan ilişkilerinin yeni biçimi ve öz gelişim alanlarıdır. Kendi kendine yeterli, otarşik yönetim tarzı hakimdir.Üye sayısı 100 ile 1000 arasında değişir.Hiyerarşi yoktur.Bu

topluluklarda ortak mülkiyet-ortak çalışma-malların ortak yönetimi,bütün önemli sorunların ortaklaşa konuşulduğu yapılardır.Kadın ve erkeğin yer aldığı ortak çocuk bakımı vardır.Bir komün de çalışma,mülkiyet ve aile yeniden tanımlanır.Tek bir komün başlı başına ekonomik,politik ve manevi bir birimdir.Bütün mahallelerin, bu tip komünlerden kurulu olması amaçlanır.

Komün bir yerleşim yeri olarak, her zaman direniş noktaları olarak tanımlanır. Bu direniş, kapitalizmin kent kültürünün yıkılmasına yönelik, toplumdan ayrışarak bir devrimi başlatması nedeniyle düşünülür. Alternatif toplumsal alandır. Mao döneminde Çin’de halkın büyük bölümü halk komünlerinde örgütlendirilmişlerdir .Komün’ün ne kadar demokratik olduğu, karar verme mekanizması ile belirlenir.(Seitz,1999:88)

Kendini açıkça anarşist olarak tanımlayan ilk komün 1915 de New York’da Ferrer Colony dir. Bakunin kendisi de bizzat yaşadığı, İsviçre’deki Monte Verita bir anarşist komündür. Gustav Landauer ve Murray Bookchin, modern komünlerin oluşturulması yönünde etkili olmuşlardır. 1970 lerin başından itibaren kurulan komünlerin ortalama ömürleri bir yıl olmuştur. Sovyetler Birliği ve Çin gibi ülkelerde rejimin totaliter olması nedeniyle komünler liderlerinin ölümüne kadar sürmüştür.(Seitz,1999:81-82)

d.Parti

Parti şeklinde örgütlenmeyi ret ederler. Politik parti genel olarak örgütlü bir şekilde oluşturulmuş hiyerarşik bir yapıdır. Parti modeli iktidarda olmadığına küçük bir devlet şeklindedir. İktidara geldiğinde devletin kendisi olur. Hükümet hareketi ile sosyal düzeni sağlayan tüm kurumlar ve partiler bir karşı devrim örgütü olarak görülür. Murray Bookchin,1917-1921 Bolşevik devrimi, bir halk hareketinin son derece merkezi bir parti tarafından ele geçirilmesiyle sonuçlanmıştır. Halkın devrim sırasında büyük güçlükler çekmesine rağmen, devrim sonrası bu güçten yoksun bırakılmıştır. Sovyetler Birliği’ndeki devleti, temsil eden partinin kitleleri bir gasp altında tuttuğunu söyleyerek eleştirmiştir. Halkın isteklerini dikkate almaz. (Bookchin,1999b:308,310) Lenin’in kitleleri harekete geçiren, örgütlenmelerini sağlayan ve onlara aydınlar aracılığıyla bir bilinç aktarma işlevine sahip parti, Stalin ile pratikte bürokratik, tahakkümcü ve totaliter bir niteliğe sahip olmuştur. Parti insanları seferber etmek, yönetmek ve iktidarı ele geçirmek için mücadele eder. Pratik de gerçekleşen bu olaylar, anarşistlerin “ iktidar yozlaştırır” görüşünü desteklemiştir.

e.Yerel Yönetimler

Yerel bölge yönetimleri olarak Komün sistemini, mahalle olarak öneren William Godwin, tüm toplumun yönetimde yer alacağı ve adaletin gerçekten sağlanacağı bir siyasal yapı olarak destekler. Ulusal meclisler, çoğunluk kararlarının oylarına dayandığı için gerçekten uzak ve adalete aykırı karar verilebilen yerler olarak nitelendirmiştir. Gerekli olmalarına rağmen, mümkün olduğu kadar az kullanılmaları tercih edilmiştir. Küçük toplumsal grup olan mahalle, geniş siyasi kurumlar üzerinde daha avantajlı bir yapıya sahiptir. (Crowder, 2007: 54)

Amerikalı Eko Anarşist Murray Bookchin, toplumsal yaşamın demokratik biçimde düzenlenmesi yerinden yönetim ile mümkün olabileceğini düşünmüştür. Yerel yönetimleri temsil eden belediyeçiliği, özgürlükçü belediyeçilik ve insanın doğa ile ilişkisinin diyalektik tarzda gerçekleştiği komünalizm yapılanmasında ele almıştır. Kentlerin yönetici kurumlarının, mahalle, kasaba ve köylere dayalı demokratik halk meclislerine dönüştürüleceği, radikal bir program içerir. Bu şekilde oluşturulacak özgür belediyelerin daha geniş ölçekte bir konfederasyon şeklinde bir araya gelmelerini öngörmüştür. Bookchin “*özgürlükçü sosyalizm*” olarak nitelendirdiği özgürlükçü belediyeçilik ve komünalizm önerisidir. (Bookchin, 2002 :42) Belediyeçiliğe verdiği önem de Anarşist teorisyen Bakunin’in 1870’de kaleme aldığı *Temsili Hükümet ve Evrensel Oy Hakkı* başlıklı makalesinde geçen “ *belediye seçimleri her zaman,halkın gerçek iradesini ve tavrını en iyi yansıtan seçimlerdir* “ önermesinden geliştirdiği düşünülmektedir.(Dolgoft, 1998 :234-235)

f.Demokrasi

Bireyin egemenliğini parlamenter kurumlara devir etmesi düşüncesine karşı çıkılır. Temsili demokraside temsilcileri seçmek adına oy vermek, özgürlüğe ihanet edilmiş bir hareket olarak tanımlanır.(Woodcock,1974:18-19) Erk bazı ellerde toplandığında bu insanlar aşırı kötü olma eğiliminde olabilmektedirler. Bu nedenle erk, lider adı altında kimseye emanet edilmemelidir. Parlamentonun denetlediği demokratik merkeziyetçilik anlayışı, anarşizmin devlet ve merkeziyetçilik eleştirilerinden dolayı ret edilir. Yapıcı ve kurucu olan anlayış ademi merkeziyetçiliktir. Anarşizme bağlı özgürlükçü yaklaşımlar, birlikte belirleme ve

demokratikleşmeyi değil, doğrudan kendi kendini yönetme ve belirleme mekanizmalarını hareket geçirmeyi amaçlar.

Komünist anarşist Errico Malatesta, parlamenter demokrasiyi ret eder. Halkın yönetimi değil de halkın çoğunluğunun azınlık tarafından yönetildiği bir yönetim şeklidir. Halk bizzat yönetmeyip bu yetkiyi temsilcilere devretmiştir.(Cantzen,2000:115) Rousseau'nun, temsili demokrasinin hem halkı özgürlükten alıkoyduğunu ve doğrudan demokrasi olmadığı görüşünü toplumsal anarşistler desteklerler. Rousseau, Toplumsal Sözleşme kitabında; egemenliğin temsil edilemeyeceğini belirtir. Bireyin iradesi temsil kabul etmez. Halkın vekilleri bundan dolayı temsilci değildirler. Sadece halkın memurlarıdır ve değiştirilemez hiçbir kural koyamazlar. Halk parlamento üyelerinin seçimi sırasında sadece özgürdür. Halk temsiline izin verdiği anda, artık özgür değildir. Artık halk değildir.(Rousseau,2005,171,)

Komünist anarşist, Kropotkin parlamentodaki halk temsilciliğinin sosyal grupların özgür olmalarını engelleyen bürokrasi oluşturduğu için karşı çıkar. (Cantzen,2000:116) Doğrudan demokrasi ancak, Eski Yunan *polis* uygulamasında olduğu gibi olabilir. *Polis* o toplumda yaşayan her bireye özgürce katılım hakkı sağlamadığı düşünülürse, doğrudan demokrasiye en yakın örnek olarak verilmektedir. *Polis* maddi zenginliklerin çoğunluğa büyük ölçüde yasaklanarak azınlık yararına kullanıldığı, bir yurttaş topluluğu aynı zamanda bir sınıf toplumdur (Bookchin,1988:134)

Halkın iradesini en iyi ifade eden *komün-kooperatif-halk meclisleri* gibi kurumlar önerilmiştir. Bir ay gibi sürse de 1871 Paris Komünü en iyi örnek olarak gösterilmektedir. Uygarlığın devlet ve demokrasi paradoksuna getirilen çözüm önerilerinden birisidir.

Anarşizm'in ilk defa siyasi ve ekonomik kavramlarını tanımlayan İngiliz filozoflardan William Godwin (1756-1836) dır. Kendisini anarşist olarak nitelendirmeyen Godwin, Fransız ihtilal'ından esinlenerek yazdığı *Politik Adalet Üzerine Araştırma* kitabında (1793) ileri sürdüğü tezler ile Kropotkin kendini anarşik bir doktrinin tüm özelliklerini formüle eden kişi olarak tanımlar. Sistemik modern anarşist teorinin öncüsüdür. (Crowder, 2007: 54) Godwin için yasalar bireylerin tutkularını, kıskançlıklarını ve ihtiraslarını yansıtır. Yasa neden var ise onu çözmek yerine durumu daha da kötüleştirirler. Mahkemeler yerine, bu amaç için seçilmiş sağduyulu insanlara bırakılmalıdır. Devletsiz bir toplum, küçük topluluklar halinde tam özerk

olabilir.(Kropotkin,2005:56-57) Günümüz demokrasisi, Godwin’e göre gerçek sosyal adaletin uygulanabileceği bir ortamı yaratamamıştır. Sebep olarak geniş bürokratik devlet mekanizmasını gösterir. Çözüm ise bölgencilik, yerel yönetim biçimleridir. Eşitlik ilkesi yerel yönetimlerde, merkezi devlete göre daha kolay uygulanmaktadır.

g. Hükümet-iktidar

Despotik veya demokratik olsun tüm hükümetler, daima aklın karşısındadır. Her hükümet kötüdür çünkü hükümetler temel özellik olarak baskıya sahiptirler ve yönetimi altında bulunan insanlardan itaat isterler. Baskı ve itaat, bireyin kendi öz yargılarından ve kendi bilincinden vazgeçmek zorunda kalmasıdır. İtaat eylemi rasyonel oluşunu ve erdeme uygunluğundan söz edilemez. Hükümet, insanoğlunun kötülüklerinin tek daimi kaynağıdır. Ahlaklı öz yönetimi yok ederler. Ekonomik hâkimiyetin devamlılığı, güç ya da baskı ve güven telkini ile kötü olmakta ve ahlaklı öz yönetimi hükümet ortadan kaldırır. Herkesin çıkarını güvence altına alma iddiasına rağmen hükümet, sadece eşitsizliği kurumsallaştırır. Mevcut hükümetlerin ahlaklı öz yönetimi yok ederken ikinci araç güç ya da baskıdır. İtaat analizinde ahlaklı öz yönetim ile baskı arasındaki ilişkiyi basit bir karşıtlık ilişkisi olarak değerlendirir. Hükmedenler genellikle cahildirler ve yönetimleri altındakileri aslında yanlış olan şeyleri yapmaya zorlarlar. Hükümetler onu oluşturan bireylerden daha az hata yapabilir nitelik de değildir ve bütün insanlar yanlışabilir düşüncesindedir. (Crowder, 2007: 75)

En kötü hükümet biçimi tek bir insana emanet edilen monarşi, yönetici sayısının arttığı aristokratik hatta demokratik biçimlerde durum biraz daha iyidir. Godwin, bütün hükümetlerin akıl yönünden eksik olmalarının beklenmesi gerektiği görüşündedir. Hükümet, emirler ile ilgili ahlaksal konulara aldırış etmeden, yönetimi altındakiler tarafından itaat edilmeyi talep eder. Otorite talep etmek budur ve otorite talep etmeyen bir hükümet kendini hükümet olarak tanımlayamaz.(Crowder, 2007:75,76,77)

h.Aile-hükümet benzerliği

Birçok anarşist düşünür, hem ataerkil aileyi hem evlilik kurumunu hem de mevcut cinsel ahlakı, bireyin eksiksiz ve özgürleşmesi adına eleştirir. Komünist anarşist Yahudi kökenli Erich Mühsam (1878-1934), aileyi, otoritenin çekirdek hüccresinin mutlak temsilcisi olarak ele alır. Aile kurumunda en başta, kadının özgürleşme çabalarını ve çocuk ile büyükler

arasında dostluk ve karşılıklı eşitliğe dayalı ilişkilerin kurulmasını engelleyen ataerkil baskı ve otoritenin dışı vurumudur. Hiyerarşik olarak düzenlemiş aile kurumu, merkezileşmenin hem örneği hem simgesidir. Bu şekliyle aile devletçi kapitalist tahakküm biçimlerini yeniden üretir. (Cantzen,2000:185)

Proudhon(1809-1865), aile ve toplum arasındaki benzerliği, hükümetçi düşüncenin temeli olarak nitelendirir. Bir ailenin babadan liderlik beklemesi gibi insan toplulukları da bir otorite figürünün idaresini bekler. Hükümetçi düşünce, aile geleneklerinden çıkar, toplum için çocukların babaya boyun eğmesi gibi doğal bir şey olarak görünür. Bu düşüncenin en büyük kötü yanı, otoritenin zorla kabul ettirilmesi yolu ile insanın öz yönetim kapasitesini inkâr etmesidir.(Crowder, 2007:126)

Kropotkin geleceğin toplumunda serbest iradelerle gerçekleştirilecek evliliklerin ve otoriter olmayan ailelerin varlıklarını, komünist-komünal yapılar içinde sürdürebileceklerini iddia etmiştir. .(Kropotkin,2005:56-57)

1-Yasa yerine Anarşist Sözleşme

Rousseau'da toplum sözleşmesi, her yurttaşın tüm özgürlüğünü yapılan sözleşme ile ortaya çıkan ortaklığa bırakması esastır. Toplum sözleşmesi, bireysel özgürlükleri savunur. Anarşist sözleşme sınırlıdır, bireye bazı garantiler sağlarken aldığından daha çok özgürlük verir. (Arvon,1966:60)

Anarşist Sözleşme, devlet otoritesini ortadan kaldırıldıktan sonra, düzen ve adaleti sağlamak için geliştirilmiş bulunan, katılımcıların katkı sağladıkları ölçüde fayda aldıkları bir sözleşmedir.Devlet ortadan kaldırılınca, hukuk sistemi de ortadan kalkacaktır.Yasaların yerini,özgür sözleşmeler alacaktır. Bu sözleşmeye dayalı anarşist toplum düzeni esastır. Landauer, anarşi için bu görüşe uygun, gönüllü sözleşme üzerine kurulmuş toplumsal düzen'in esasıdır der.Komünlerin bu şekilde biçimlendiğini belirtmiştir.(Cantzen ,2000: 107) Eberhard Arnold, bireylerin özgür iradeleriyle bir araya gelenlerin birlikteliği temelinde, yapısal olarak doğal bir düzen olarak anarşinin anlaşılması gerektiğini söyler. (Gambone, [web])

Proudhon'un geliştirdiği Anarşist sözleşme, ekonomik ve toplumsal alandaki ortaklaşacılığı (kolektivizm) ve siyasal alandaki federalizm fikrinin temelini oluşturur. Bir sözleşme yaparken, her ortağın verdiği kadar almasını ve sözleşmenin hükümlerinden gelen pek sınırlı zorunlulukların dışında tüm özgürlüğünden ve egemenliğinden yararlanmaya devam etmesini sağlar.(Gambone, [web])

Proudhon, siyasi yönetim biçimi olarak Federasyon'u savunmuştur. Federasyon *pozitif anarşi* olarak adlandırmıştır. Federalizm de bireysel irade, devlet sisteminde olduğu gibi baskı altında değildir. Proudhon'un anarşi olarak adlandırdığı federasyon şeklinde ideal siyasi birliklerin, özgür-serbest katılım ilkesine dayanması gerektiğini vurgulamıştır. Siyasi federasyona katılım sebebi çıkarlara ve karşılıklı bir dayanışma ilkesine bağlıdır. (Cantzen,2000:99-101)

1871 Paris Komün'ün ideolojik temeli, sözleşme fikri olmuştur.Komün'ün bildirisinin başlangıç kısmı, komünün bağımsızlığını ,özgür bir biçimde tartışarak hazırlanmış olan bir sözleşme hükümlerinin teminatıdır.Bu sözleşme hükümleri, sınıf karşılıklarını ortadan kaldıracak ve sosyal eşitliği sağlayacaktır.Her komünün özerk olması baskıcı niteliğin meydana gelmesine engel olmaktadır.(Arvon,1966:61) Ancak, Paris gibi bir şehirde uygulanan kısmi federasyon başarısız olsa da, federalizm fikri III.Cumhuriyet devrinde anarşist propagandanın temel aracı olmuştur.

i.şiddet

şiddet ve zora dayalı devlet düzenin, insanların doğal durumlarına ters düştüğünü düşündükleri için, birçok anarşist ve terörist , bir darbe-yerel bir ayaklanma girişimi gibi dış bir sebep nedeniyle, insanların devlet şiddetine ve gücüne karşı egemenliklerini ilan etmelerine ve kendi başlarına özgür,devletsiz bir toplum düzeni kurmalarına yeteceğine inanmışlardır.(Cantzen,2000:87)

Özyönetime dayalı bir toplum *özeylemlilik* olmadan gerçekleşemez. Özeylemlilik bu açıdan halkın doğrudan eylemi olarak önem taşır. Devrim en ileri özeylemlilik biçimidir. İspanya'da Katalanya ve Aragon'da İtalya'daki küçük ayaklanmalar iktidarı ele geçirmek için değil, insanlara özgürlüklerini aramaları için örnek olacağı düşünerek *hareket ile propaganda* niteliğinde olduğu için gerekleşmişlerdir. Doğrudan eylemler, düşünce oluşturma ve

toplumsal bilinci yönlendirme bakımından büyük önem taşırlar. Başarılı anarşist örnekler olarak gösterilmektedir. İspanya’da özellikle Katalanya’da ayrılıkçı eğilimler federalist eğilimlerle örtüştüğü için anarşizm bu ülkede güçlenmiştir. Federatif hükümet biçiminde, hükümet daha özgür, iktidarlar daha çok bölünmüş, toplulukların bağımsızlığına daha çok saygı gösterilmekte, il-kanton-belediye otoriteleri merkezi otoritenin daha fazla yardımını gördüğü, toplumun daha üretken, işbölümünün daha iyi sağlandığı, mülkiyetin eşit olduğu bir siyasi yönetim biçimi olarak tanımlanmıştır.(Tunçay,1976:210)

Doğrudan eylem biçimi olan genel grevler, yürüyüşler, mitingler gibi protesto eylemleri, düzeni toptan değiştirecek devrimci ayaklanmalara veya çok sayıda insanın katıldığı silahlı halk ayaklanmalarının düzeni toptan değişmesine neden olabileceğini düşünmüşlerdir. Sivil direniş sayesinde, Doğu Avrupa, Filipinler ve Güney Afrika’nın demokratikleşmesi, sivil direnişin ulusal siyasal devrime yol açan örnekleri olarak kabul edilir.Doğrudan eylem, strateji ve taktik siyasal eylem haline gelmiştir.Kitle hareketleri, karşı çıkılan yasa, politika ya da faaliyetin eylemcilerin sayısı ile durdurulabileceği ya da devrileceği kadar büyük bir kitleyi kapsar.ABD’deki sivil haklar hareketi ve Gandhi’nin ulusal kurtuluş kampanyası örnekleridir. *Direniş*, yerleşik otoriteye karşı geniş tabanlı bir muhalefet içerdiği için kitle desteği önemlidir. İktidarın olduğu yerde her zaman direniş olacaktır.(Hart,1998:79) PKK terör örgütü silahlı halk ayaklanmasını *Serhildan* olarak belirlemiştir. Serhildan demokratik kurtuluş mücadelesidir.

Tarihte anarşist dönemler olarak iki örnek önemlidir; 1871 Paris Komünü ve İspanya İç Savaşı (1936-1939) .Paris’te Fransa ve Almanya savaşından sonra seçimler ve halk hareketiyle iktidara geldiler ve çok kısa da olsa etkili olmuşlardır. Hükümet birlikleri Paris’e girerek şehirdeki yönetime son vermiştir. Diğer önemli anarşist olay İspanya İç Savaşı, ıspanya toplumunun bir yanda seçimle gelen anarşist,sosyalist ve cumhuriyetçi Halk Cephesi hükümetiyle diğer yanda faşist milliyetçi isyancılar arasında iki kutba bölünmesiyle başlamıştır.Olaya komünistlerin yanında Sovyetler Birliği, faşistlerin yanında Almanya ve İtalya’nın destek vermesi ile devam etmiştir.Anarşist hareket 1939’da ki faşistlerin zaferine kadar, iktidarda kalarak anarşist ilkeleri uygulamaya koyma fırsatı bulmuşlardır.

k.Anti-militarizmin Yaygınlaşması

Sosyalistler toplumsal kurtuluş sağlandıktan sonra barışçı olmayı seçen anti-militarist olarak kendilerini tanımlarlar. Askeri olarak örgütlenen devlet şiddetine karşı anarşist bir muhalefet vardır. Dış devletler ile savaş olasılığına karşılık ordunun devamlılığını isterken, iç siyasette ordunun oynadığı rolün ortadan kaldırılmasını savunurlar. Devletin şiddet tekelinden biri olan ordu, anarşistlerin doğrudan eylemleri ayaklanma ve grev olaylarını bastırabildiği için, devletin silahlı organı ordunun bu işlevini etkisiz hale getirmek anarşistlerin en önemli amaçlarından biri olmuştur. Anarşistler toplumsal savaşı devleti yenerek, kazanabilmek için güvenlik güçlerinin demokratikleşmesini araç olarak kullanarak, ordunun gücünü azaltmaya çalışmışlardır. (Bröckling,1999:143)

Demokratikleşmenin dışında, askeri yapıya yönelik, askerlik hizmetlerini ret etme, askerden kaçma gibi engelleme hareketlerini yaygınlaştırarak askeri kuruma yönelik güvensizlik yaratılması da anarşistlerin taktiklerinden biridir. Ordu, muhafazakâr bir yapının temsilcisi olarak, modernite, maddi ve entelektüel açıdan ilerlemenin en üst düzeyini yansıtır. Ordunun modernleştirici bir güç olduğu yadsınmaz. Halk psikolojisi üzerinde yurtseverlikle özdeş tutulan olumlu izlenime sahip olan ordu, devamlılığını bu şekilde sürdürebilmektedir. Yurttaş-asker kimliği toplum içinde itibar gören bir kimliktir. Anarşistler, devrimci güçlerini yıkıcılıktan aldıkları için, bu olumlu izlenimi silebilmek adına anti militarist ajitasyon çalışmalarına ya da ordu içinde bölücü faaliyetlerin oluşmasına çabalarlar. Bölücü faaliyet, *silahların geriye doğru çevrilmesi* şeklinde bir ordunun içten yıkılması için en etkin yöntemlerden biridir. (Bröckling,1999:161) Komutayı elinde bulunduranların kendi birliklerinin sadakatinden, emir altında olanların komutanlarından şüphe etmesiyle işleyen bir süreçtir. Ordu içi ayaklanma, kitlesel olarak askerden kaçışlar veya istifalar, orduya yönelik sabotajlar işleyişi felç etmek için yapılır. Ordunun dayandığı disiplini yok eden bu süreç, anarşistlerin toplumsal savaşı kazanmasında etkili olmasını sağlayabilir. Ancak savaşların üstün teknolojik silahlar ile yapılabilir hale gelmesi, insan gücünü askeri alanda sayıca etkinliğini azaltırken, makine tarzı silahlar ön plana çıkarması iç disiplinin bozulma avantajını ortadan kaldırmıştır. Ordu yine askeri açıdan üstün bir konumdadır.

Ulusal devlete karşı anarşist kurtuluş yolundaki ezilen halklar, üçüncü bir taktik olarak devletin güvenlik güçleri arasındaki savaşa varabilecek iç çekişmelerden faydalanma yolunu tercih ederler. Mao'nun da önem verdiği bu husus anarşistler tarafından da benimsenmiştir.

Dışarıdan doğrudan eylem ile silahlanan halk grubu sayıca ve ellindeki silah imkânı devletin gücü karşısında orantısız olduğu için başarı şansı zayıftır. Bu nedenle, iktidar aygıtının güvenlik güçlerini içerden parçalamak, koordinasyonu bozmak anti militarizmle mücadele açısından daha önemli bir taktik haline gelmiştir.

1.Özgürlük

Klasik anarşizmin temelinde tanımlayıcı argüman, bireyin özgürlüğünün temel dokunulmaz bir ideal olduğudur.İnsanın insan üzerindeki egemenliğini ortadan kaldırarak, insanların gerçek özgürleşmesini sağlar.Bireysel özgürlük anlayışına aykırı olarak her türlü otorite fikrini ret eder.Otonom bireyler yaratır.

Özgürlüğü tanımlarken Isaiah Berlin'in, *Two Concepts of Liberty* kitabında, pozitif ve negatif özgürlük²⁰ ayrımından bakıldığında, anarşizm pozitif özgürlüğü savunur ve ahlak ile ilişkilendirilir. Engellenmeyen bir özgürlük isterken, iyi toplumu insanların diledikleri gibi hareket ettikleri bir toplum olarak düşünülmemektedir. İnsan, eylemlerini ahlak kurallarıyla uyum içerisinde yönettiği ölçüde özgürdür. İyi toplum kaos, rekabet ya da aklın değil, özgürlüğün kendi anlamının bir parçası olarak erdemi ifade ettiği bir ahlaksal düzenin ülkesi olmaktadır. Aklın onayladığı etik kararlar tarafından oluşturulan bireyin özgürlüğü, esastır. Devlet özgürlüğü yok etmekte, bu nedenle ortadan kaldırılması gerekir. Özgürlükle karakterize edilmiş devletsiz bir toplumun önemlidir. (Berlin,1969)

Godwin, kişisel yargı kavramıyla ilişkilendirerek ortaya koyduğu özgürlük anlayışına, *Ahlaklı Öz Yönetim* adını verir. (Yılmaz, 2010:700) Birey rasyonel ve doğruyu isteyen olarak, gerçek ya da mükelleşmiş özün iradesi ile uyum içinde bir öz yönetim ister. Özgürlük bu anlamda dokunulmaz olarak insanlık için vazgeçilmezdir.

E.H.Carr'a göre Bakunin'in özgürlük kavramı, negatif özgürlüğün aşırı biçimde ele alındığı bir bireysellik içermekteydi. Birey tüm doğal yeteneklerini özgürce kullanabilmeli ve bütün yasalar bakımından da bağımsız olması anlamında özgürlük kullanılmıştır. (Tunçay,1976:259) Her bireyin özgürlüğü, bütün insanların ya da diğer herkesin özgürlüğüne

²⁰ Özgürlüğü bireyin başkasının otoritesine maruz kalmadan, fiili ya da potansiyel isteklerin gerçekleştirilmesi önündeki engellerin yokluğu olan negatif özgürlük(Hobbes, Locke, Constant, S.Mill vb..) ve pozitif özgürlük (Platon ,Rousseau, Kant, Fichte, Hegel, Marx vb..) eylem üzerindeki sınırlamaların “doğru” ve ”gerçek” gibi bireyin kendi kişiliğinde yakından özdeşleştirdiği parçasının fiili istekler ile özdeş olmamasıdır.(Berlin,1969)

bağıdır. Bu nedenle, insan kendi insanlığı, kendi ahlakı ve kendi kişisel özgürlüğü için bütün insanların ahlakını, insanlığını ve özgürlüğünü istemelidir.(Crowder,2007:174,178)

Özgürlük ancak Sosyalizm ile mümkün olabilir. Devletsiz sosyalizm, anarşizmdir. Sosyalizm olmadan özgürlük, ayrıcalık ve adaletsizliğe neden olur. Özgürlüksüz sosyalizm de köleliği doğurur. Sömürücü bir azınlık ile sömürülen çoğunluğa bölünmüş bir toplumda özgürlük olanaksızdır.

Bakunin, Halk'ın gerçek kurtuluşu (insan olmaları) için ekonomik durumlarında kökten bir değişiklik yapılması gerektiğini belirtmiştir. Bakunin, ekmek sorununu, halk kitleleri için kurtuluş,özgürlük ve insanlık sorunu olarak ele alınmaktadır. (Millett,1998:56)

a.2.Anarşizmin Sosyal Görüşleri

Anarşistler insanın insan üzerindeki egemenliğini ve tahakkümünü ilkece temelden ret ederler. Sömürü ve bu sömürüden kaynaklanan bağımlılığı yok etmeye çalışırlar. Anarşizm, gerçek toplumsal zenginliği üretmek amacıyla bireylerin özgürce bir araya gelmesi üzerine kurulu bir toplumsal düzeni; bireysel arzu, zevk ve eğilimlerine göre her insanın hayatın zorunluluklarından keyif almasını garanti eden bir düzeni amaçlar.(Goldman,2012:25-26)

İnsanın bakış açısını değiştirerek onu serbest kılan ve özgürleştiren bir felsefesi vardır. İnsanlara kendi yeteneklerine güvenmeyi, onlara özgürlüğe inanmayı öğretir, kadınları ve erkekleri, herkesin özgür ve güvende olacakları bir toplumsal hayat için mücadele etmeye teşvik eder.

Anarşist toplumun özelliği ekonomik, toplumsal, cinsel eşitlik, karşılıklı yardım ve işbirliği, komüncülüğe dayalı olmasıdır. Bu toplumsal örgütlenme şekli, Kropotkin, Bookchin gibi anarşistlerce, *komünler* (kır ve şehir) federasyonu olarak tanımlanmıştır.Komünler nüfusa çevre üzerinde maksimum denetim kurma imkanı verirken, bireyler arasında dayanışma temeli üzerine kurulmuştur. Kooperatif ve komünal anlayışa dayalı bir yapılaşmayla, karşılıklı yardımlaşmanın dayanışma ilkesini gerçekleştirmektedirler. (Millett,1998:56)

Ortak mülkiyetin eşit paylaşılmasından yana olan Godwin, bu görüşünü tarımsal alanda uygulanmasını istemiştir. Tarlada birlikte çalışan kişiler, daha sonra ihtiyaçlarına göre ortak depolardan para kullanmadan mal çekebilmelidirler. Godwin ideal toplumu, tarıma dayandığı için, her ailenin eşit büyüklükteki küçük arsalarda yaşadığı ve herkesin toprağın idaresine eşit oranda katıldığı küçük bir toplum ya da topluluk hayal etmiştir. Para tüm kötülüklerin nedenidir. Evlilik, mülkiyetin en kötü halidir. Kadınlar erkekler ile eşit koşullar altında yaşamalı, çocuklarda ailelerin ve öğretmenlerinin hâkimiyetinden kurtulmalıdır. (Crowder, 2007:77)

Sosyal teorileri anarşist olarak tanımlanan Tolstoy, Godwin ve Proudhon şiddet ile anarşizmi birleştiren görüşlerin aksini savunmuşlardır. Tolstoy şiddeti kabul etmemiş, Godwin tartışmalar aracılığıyla değişiklik getirmeyi, Proudhon ise kooperatif örgütlerin barışçı çalışmaları ile değişikliğin uygulanabileceğini savunmuşlardır.

a. Eğitim

Öğrenmenin özgürleştirilmesi, özgürlükçü bir toplumun gelişmesi için yaşamsal bir önem taşır. Anarşistler, toplumsal denetim açısından önem taşıyan zorunlu devlet eğitime karşı çıkarlar. Gerçek hedef, özgür ve otonom insanın yaratılmasıdır. Bütün insanlar için özgürlük ve eşitlikten bahseden ve bunun için mücadele eden anarşizm, çocuğun özgürleşmesini de kapsar. Günümüz anarşistleri, toplumsal olanın toplumsallaştırılması ilkesi ile, eğitimin zorunlu olmasını eleştirirler. Özgürlükçü bir düşünceyle, çocuğun insan haklarının gerçekleşmesi amaçlanır. Walter Borgius (1981) özellikle görüşlerini dile getirdiği çocuğun özgürleşmesi, yeni özgürleşme hareketleriyle birlikte yükselmiştir. Liberter pedagoji, anarşizm ile eklenmiştir.

Anarşist okul pedagojisi devletin zorunlu eğitime yönelik açık bir eleştirisidir. Bu eleştiriler şöyle özetlenebilir (Klemm, 1999:114);

- (1) Öğretimin geleneksel organizasyonu, eğitimci olan öğretmenin özgürlüğünü kısıtlayıcıdır. Özgürlükçü öğrenim için öğretici özgür olmalıdır.
- (2) Pedagojik süreç, bürokrasinin kontrolü altındadır.
- (3) Öğretim ve eğitim konularında devlet ve dinin tekeli hakimdir.

- (4) Öğretim ve eğitimin garantörü olan devlet ve din kurumları kendi siyasal çıkarlarının peşindedir. Okul, devletin bir iktidar aracıdır. Okul da itaati öğrenen çocuk, bu itaat aracılığıyla devlete itaat etmeyi öğrenir.
- (5) Devlet ve din kurumları hiçbir zaman özgür birey ve özgür topluma yönelen eğitim faaliyetlerine imkân sağlamaz.
- (6) Devlet eliyle düzenlenen müfredat milliyetçi, emperyalist ve ekonomik çıkar politikaları bağlamında düzenlenmiştir. Sınıf bilincinin ve toplumun yeniden üretimine hizmet eder.

Liberter pedagoji, hiyerarşinin, sosyal devletin, rekabetin ve tahakküm düşüncesine ancak aydınlanma (eğitim/öğretim) yolu ile karşı durulabileceğini belirtmişlerdir. Okulların yönetmeliklerine karşılıklı yardımlaşma, öz yönetim, kolektif özgürleşme gibi birlikte yaşama ve çalışmayı öğretecek müfredatın konması yolu ile özgürleşmenin sağlanabileceği düşünülmüştür. Öz yönetimin benimsetilmesi, gençlerin dünyaya müdahale etmek ve önemli olmak için destekleyici olacağı düşünülmüştür. İspanya’da 1971 de denenen okul kooperatifi, en geri kalmış bir yöre Orellana kasabasında, sosyal reformun okuldan başlamasının örneğini oluşturmuştur. *Esculea Viva* (yaşayan okul), sosyal-ekonomik-coğrafi problemlerin çözümü için bir eğitim ve öğretim kooperatifi kurarak faydalanmayı düşünmüştür. Bu tip eğitim tarzı, işsizlik-göç-sefalet ve yoksullaşma gibi mevcut sorunları çözmek için ortak bir yol idi. Okulun bireysel özgürleşme ve kolektif özerkliği birleştiren tüzüğünde; demokrasiye değer vermek için köydeki ortak çalışma ve yardımlaşma ilkeleri yerleştirilmiştir. Temel slogan “*birimiz hepimiz, hepimiz birimiz içindir*” olacak şekilde, İspanya’daki bütün çocuklar için bir örnek yaratmak amacını taşımıştır. Dersler okul içi ve okul dışı yaşamı bütünleştirmek yaşamayı ve boş zamanı birleştirmeyi hedefleyen grup çalışmasına dayanmaktaydı. Öğretim prensipleri, özgürlük-özyönetim ve topluluğun koyduğu gönüllü kurallara dayanmıştır. Bu okul yörenin en fakir bölgesinde kurularak, mevcut okullar ve ekonomik problemlere daha iyi çözüm yaratılmak için tasarlanmıştır.(Çalışır,[web] 2010, Klemm,1999:122-124)

Hiyerarşik devlet yapısı bilimi tahakküm altına alarak, toplumsal denetim yolu ile devamlılığını sağlar. Devlet burjuva sınıfının temsilci olduğu için, eğitim zorunlu boyun eğmeyi sağlayacak, sömürüyü gizleyecek şekilde dizayn edilir düşüncesinden dolayı, zorunlu devlet eğitime karşı çıkılır.

Bakunin, bilimsel ya da teknik seçkinler grubunun otoritesini eğitim alanında kırmak, kitlelerin bir sürü olmaktan çıkarılması için herkese eşit verilen eğitimin ortadan kaldırılmasını savunmuştur. Bu eğitimde devlet kültürünü, *sistematik bir zehir* gibi bireylere aktararak aptallaşmalarını sağlamaktadır.(Bakunin,1973:112-113) Anarşizmin ünlü pedagogu, Francisco Ferrer özgürlükçü okul için, devletin düzenli okul sistemi dışında alternatifler bulabilmesinde aramıştır.(Klemm,1999:113) Ivan Illich, çocuklar toplumun iyiliği için biçimlendirilecek bir nesne olarak algılanırlar. Bu modelin eğitim aracı olan okula Illich , “*iktidarın fahişesi*” adını verir. (Spring,1997)

Harry Pross, *sembolik şiddet* olarak devletin okul sistemini kabul eder. Kuzey Amerikalı liberter çocuk hakları savunucusu sosyal bilimci Holt²¹, okulsuz büyümek konusunda kitap yazmıştır. Holt’un *Çocuklukdan Kaçış* , (1974) adlı kitabında çocuklarda yetişkin yurttaşların bütün haklarını, ayrıcalıklarını, yükümlülüklerini ve sorumluluklarını istediğinde kullanabilmek için çocukların aktivist olabileceğini savunmuştur.(Holt, 1974:13) Zorunlu askerlik gibi devlet eğitiminden geçme zorunluluğunu, bir insan hakkı olarak okulu reddetme (okula gitme zorunluluğunu ret etme) hakkını ileri sürebilmesini savunan görüşlerdir. Çocuklar ve gençler anayasa da yer alan haklarını geliştirmek, kendi hayatını özgürce belirleme ve özgür eğitim hakkı için mücadele etmeleri düşünülmüştür. Çocuk hakları hareketi bir insan hakları hareketi olarak anarşizme doğru eklenmiştir. Var olan düzene okulsuzluk veya yeni okul modeli ile alternatif geliştirdiği için anarşist yönelim içindedir. Çocuklar eğitsel yönlendirme olmadan da kendiliğinden ve özerk olarak, özgürlüğe ve kendi hayatını belirlemeye önem veren yetişkinler haline gelebilirler.

b.Kültür

Kapitalizm, sistem olarak bir kitle kültürü yaratmaktadır. Küreselleşmenin önemli bir ayağı olan kültürel küreselleşme batı tipi yaşam tarzının benimsetilmesidir. Popüler kültür, yönetici sınıf otoritesi ve iktidarının biçimi olarak karşı çıkılır. Kitle kültürü herkesi eşit oranda yabancılaştırmaktadır. Asimilasyon, metaya dönüşüm bu kitle kültürünün sayesinde olmaktadır.

²¹ John Holt, Kuzey Amerikalı liberter çocuk hakları hareketinin öncüsü olan sosyal bilimci ve yazar, okulsuz eğitim ağırlıklı bir çok kitap yayınlamıştır. Kitapları için <http://www.holtgws.com/booksbyjohnholt.html> bakınız

Anarşist kültür, sosyal ilişkileri atomize eden, bir toplumda fark edilmesi genellikle güç olan çelişkileri derinleştiren bir alt kültürdür. (Sachs,1999:137)Kitle iletişim araçlarının, kültürel özerkliği yok ederek tek tipleştirici ve asimilasyoncu bir işlev görürken, serbest kısa film veya bağımsız filmler karşı bir alt kültürün unsurlarını oluşturur. Tahakkümcü olmayan, öz yönetime dayalı bir toplumdan kesit sunan bu filmler ile verili dünyanın reddini yansıtırlar. Komünizm sanatı politize ederek, tepki verme aracına dönüştürür. Müzik, kitlesel siyasal iletişim aracı haline gelir. Edebiyat, ırkçı toplumsal hiyerarşileri yıkıcı etki yapacak şekilde okurların kafasındaki simgeleri değiştirebilir.Kadın edebiyatı, ataerkil denetim yapılarını zorlayabilir.Kültür bir topluluğun yaşam tarzını ifade ettiği için, karşı kültür olarak anarşist yaşam tarzının izlerini yansıtır.1968 öğrenci gençlik hareketlerinde ortaya çıkan Yupi gençliği giyim, dil ve yaşam tarzı ile hiyerarşik /tahakkümcü yapıya alternatifiydi.Giyim de yırtık kot, John Fiske tarafından bir siyasal aktivizm sembolü haline gelebilmiştir.Fiske, yönetilenlerin hakim sisteminin sağladığı kaynak ve mallardan, bazı tüketim eylemleri ortaya koyarak kendi kültürünü yaratma süreci olarak yırtık kot ele alınmaktadır.(Fiske,1989:15) PKK sempatizanlarının yöresel, başlarını güneşten korunmak için sardıkları *poşu*, bu şekilde siyasal aktivizm sembolü haline getirmişlerdir.

a.3.Anarşizmin Ahlaki Görüşleri

Anarşist toplum, güce dayalı baskıyla değil, üyeleri tarafından gönüllü kabul edilen sağduyu ve özellikle *ahlak kuralları* ile yönetilen bir toplumdur.(Crowder,2007:10) Yasalar ret edilince yerine, ahlak ve sağduyu kurallarını koyarlar

Anarşist görüşün dayandığı sosyal değerler; ortaklık,karşılıklı yardımlaşma, karşılıklılık dır.Ortaklık bireylere hizmet eden, onların iş yükünden kurtararak ,sanat ve diğer konularda çalışmasına imkan veren bir durumdur. Kropotkin’de yardımlaşma, insanın doğuştan iyi olduğuna inanılarak, birey için temel ahlaki erdemlerden biri olarak belirtilmiştir.(Rüdiger,1999:182-183)

Özgürlük *ahlaklı öz yönetim* olarak anlaşılmaktadır. Akla duyduğu aşırı güven, ahlaklı öz yönetime sahip insanlardan oluşan toplumda adaletsizlik, düzensizlik görülmeyeceğini düşünür.Aklın ilerlemesi sonucu, hükümet kurumu ortadan kalkacak ,bunun yerine aklın ilkeleriyle uyumlu olan, ahlaklı öz yönetim sahibi insanlardan oluşan anarşist bir toplumun veya topluluğun kurulacağını belirtmiştir.Yöneten veya hükümet olmayacak, ancak gönüllü

olarak kabul edilen ahlak ve sağ duyu kurallarının geçerli olduğu düzenli bir toplum olacaktır.
(Arvon,1966:26

Tüm insanlar, ahlaken eşit olduğu için, Godwin adaletin eşit olarak uygulanmalı, fırsatlar ve teşvikler hiçbir ayırım yapılmadan tanınmalıdır. Ahlaki inandırma ile pasif direnmeyi, şiddet içeren eylemlere yeğlemekte, şiddet kullanılacaksa büyük  zen gösterilmesi gerektiğini savunur. Zor kullanma, mantığın yerini alamaz, adaleti tesis etmek için kullanmak durumu daha iyiye götürecek bir sonuca vardiıramaz. şiddet, adil kişinin başvuracağı en son are olmalıdır. şiddet yerine gerçeğin izlenmesini sağlayacak gevşek tartışma gruplarının kurulmasını önerir. Kişileri fikirlerini empoze etmek için değil, birbirlerinin görüşlerini öğrenmek için bir araya gelmelidir.Gerçekler, kitlelerin ittifakını ret eder.Tartışma kültürünün ahlaki temelleri Godwin tarafından atılmıştır.(Arvon,1966:26)

a.4.Anarşizmin Ekonomik Görüşleri

Kapitalizm dışına çıkabilmek için eski sistemin içinde yavaş ilerleyen bir süreçle sosyalist-anarşist bir ekonomi organize etmeyi planlar. Devleti kimi ekonomik alanlarda gerileterek , devlet ve kapitalist ekonominin ademi merkezietçi, katılım ve özyönetim olanakları ile yeniden şekillenmesi sağlanacaktır.Marksizm ademimerkezietiliği kesinle kabul etmemiştir.

Anarşizm de ekonomik süreçler toplumsal değişmenin birincil nedeni değildir. İktisadi liberalizm ve Marksizm de etkili olan “ekonomik ilerleme “ modelinin karşısına siyasal-sosyal özgürleşmeye dayalı bir ilerleme modeli çıkarırlar.İlerlemeyi belirleyen; kendi kendini yönetme ve düzenleme, tahakkümden arınmışlık, ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmenin ölçütü olurlar.

Ekonomi alanında kendi kendini yöneten , küçük ölçekli ve özerk konsey tipi örgütlenmeler önerir. Üretim kooperatifleri ve ekonomik federasyon şeklinde örgütlenmelerdir.Bireyler bu tip örgütlenmelerde kendilerini  zg r biçimde ifade edebilirler. Özgür ifade edebilme bireyin  zg r kimliklerinin gelişmesine yardımcı olmaktadır.

Ekonomik sömürünün ortadan kaldırılması için özel mülkiyet kaldırılmalıdır. Proudhon, *Mülkiyet Nedir?* kitabın da, mülkiyetin kaldırılmasını savunmuştur.

(Proudhon,1969) Bu kitapta, Yahudi dininin Peygamberi Musa'nın temel ilkelerini, mülkiyet konusunda yazdığını, birikmiş mülkiyet eleştirisi olarak ortaya koymuştur. *Mülkiyet hırsızlıktır*, düşüncesi kendi gücünü kullanmadan başkalarının emeğini sömürerek mülk sahibi olan kişilere yöneltilmiş bir eleştiriydi. Ahlak yasasının ihlalini teşvik etmekteydi. Mülkiyet ve emek arasındaki ilişki derin bir eşitsizlik, hakimiyet ve itaat ilişkisidir. Rousseau'nun tanımladığı anlamda bir yozlaşma ve köleliğe yol açmaktadır. Proudhon, çalışmasını kaleme aldığı dönemde, mevcut yasalar özel mülkiyete mutlak bir hak niteliği vermişti. Bireyin yaşaması için gerekli olan mal, toprak mülkiyeti bu görüşün dışındaydı.Özgür bir insan ancak yaşaması için gerekli mülkiyete sahip olan kişiydi. (Cantzen,2000:128)

Mülkiyet hem ekonomik hem de hukuki bir konudur. Adalet herkesin mülk sahibi olmasına izin verir. Mülkiyetin var olan hali ile zulüm doğurduğunu söyler.Ancak mülkiyet, üretim konusunda eşitliği ortadan kaldırıyor ve adaleti yıpratıyorsa, sadece mülkiyet üzerinde değil onun üzerinde kurulduğu toplumsal organizasyon konusunda yeni bir model geliştirilmeliydi. Proudhon'un önerisi, ortaklığa dayanan komünizm olmaktadır. Çünkü komünist hükümet, mülkiyet tarafından yaratılan ekonomi eşitsizlik ve hakimiyet problemini çözebileceğini düşünmektedir.Ancak özgürlük düşmanlığı, komünizmde de devam etmektedir.(Proudhon,1969:101)

Mülkiyeti hırsızlık olarak tanımlamakta, sahte tanrıların sonuncusu olarak görmekte, koşulların eşit olması için mülkiyetin kaldırılmasını savunmuştur. Siyasal özgürlüksüzlüğün ekonomik düzenin haksızlıklarından kaynaklandığını düşünmüştür. (Challeye,1969 :101-102)

Proudhon karşılıklılık ilkesini Halk Bankası kurma önerisiyle halk inisiyatifinin örneğini vererek gerek siyasi gerek sanayi özgürlüğünün sağlayacak tezler geliştirmiştir.(Rüdiger,1999:190)

b. Anarşist Komünizm /Özgürlükçü Komünizm veya Toplumsal Anarşizm

Sosyalist bir akım içinde yer alan anarşist komünizm, anarko komünizm veya özgürlükçü komünizm olarak bilinir. Kapitalist sistemin, toplumsal işbölümünün ortaya çıkardığı sömürü ve yöneten –yönetilen ayrımının yer aldığı hiyerarşik ve bürokratik örgütlenme modelindeki yanlış olan noktaları açıklar. Endüstri toplumunun yarattığı

problemlerin çözümlenmesi üzerine odaklanılmıştır. Anarşizm, Marksizm'in dört unsurunun tam anlamıyla geçerli olduğunu kabul etmektedir (Beyer,1999:25):

- (1)Kapitalist üretim tarzının analizi
- (2)Bu üretim tarzının insan üzerindeki yıkıcı etkileri ve yok edilmesi gerektiği
- (3)Devletin reddi
- (4)Devrimci bir perspektifin vazgeçilmez olduğu.

Komünist anarşistler, Marksizm de olduğu gibi, işçilerin üretim araçlarının mülkiyetine sahip olmadıkları için sömürü altında yaşadıklarını söylerler.Üretim araçlarının toplumsallaştırılmasını ve işletmelerin özyönetimini ele geçirmelerini destekler.Marksizm'in Stalin döneminde uygulaması,üretim araçlarına işçiler değil, merkezîyetçi devlet bürokrasisi hakim olarak gerçekleşmiştir. İşçilerin özyönetim örneği, anti otoriter sendika örgütlenmelerinde, yönetimde yer almalarıdır.1936-1939 Katalanya 'da anarko sendikalistler işletmelerde çok önemli özyönetim örneklerini hayata geçirmişlerdir.(Timm,1999:32) Sendikaların yanında kooperatif sisteminin de hayata geçirilmesi ekonomide özyönetim örneklerindendir

En büyük kötülük devletin varlığıdır. Devlet, her zaman emekçi halkın yöneten sınıflar tarafından sömürülmesini onaylamaktan ve sistem haline getirmekten başka bir amacı olmadığını düşünülür. Kapitalist tarzda üreten, burjuva toplumunun organizasyon biçimi olarak tanımlanır. Her devlette; hükümet ve sömürü olarak iki tür ilişki vardır. Özel mülkiyet, devlet'in hem sonucu hem temelidir.Hükümet, sömürüye koruma ve yasallık sağlar. Siyasal erk, yöneten-yönetilen, efendi ve köleler, sömürenler ve sömürülenleri ortaya çıkarmaktadır. Ortadan kaldırılması gereklidir. Devlet ortadan kalkınca, toplumsal yeniden üretimin objektif olarak taşıdığı baskıcı karakterin yok edilmesidir.

Otorite –hiyerarşi-tahakküm yine kötü olarak nitelendirilen kavramlardır. Özgürlük insanlık için vazgeçilmezdir. Tahakküm toplumsal kurtuluşun bir ön koşulu olarak özgürleşmeye eklenmiştir. Marksizm de devletin şiddet yoluyla ele geçirilmesi özgürlüğü sağlayacağı düşüncesi ret edilerek özgürlüğün devlet otoritesinin olmadığı bir yapıda gerçekleşeceği temeldir. Toplum anarşi de düzeni aramaktadır.(Tunçay, 1976:201)

Parlamentar demokrasi kötü olan bir başka konudur. Halkı temsil etmemektedir. Parlamentarizm tarihte daha çok burjuva egemenliğine özgü bir siyasal yönetim olmuştur. Burjuvazi, monarşiye karşı koymak diğer yandan da işçi sınıfı üzerinde egemenliğini genişletmek için geliştirmiş olduğu bir siyasal sistemdir. Temsili demokrasi anarşizm tarafından eleştirilme nedeni, halk yönetimi eğer kurumsallaşırsa kaçınılmaz olarak sivil topluma yabancılaşır ve daha incelikli bir sınıf egemenliğine dönüşebileceğinden parlamenter cumhuriyete karşı çıkmıştır. (Kropotkin,1999:73,223)

Siyasi program olarak, devletsiz bir toplum olan Komünizm önerilir. Herkesten yeteneğine göre, herkese ihtiyacına göre ilkesine dayalı, devletsiz bir toplum anlamına gelir. Toplumun işleri doğrudan aşağıdan yönlendirilir. Kooperatif ve komün yapılarında, üretim araçlarına ortaklaşa sahip olunur. Hem Marksistler hem anarşistler bu toplum biçimini ortak bir hedef olarak görmüşlerdir. Ayrıldıkları nokta, komünist bir toplumu yaratmak için gereken ara aşamalar ve devrimci süreçte farklılık vardır.

Komünizm hedefini gerçekleştirmek amacıyla, merkezi devletin yetkilerinin yerele aktarıldığı, yerel yönetimlerin konfederasyon şeklinde örgütlendiği, kendi kendine yeterli otarşik ve halkın iradesini ifade eden komün-kooperatif-halk meclisleri unsurlarından oluşan, katılımcı yurttaş özelliğine sahip bir siyasal model ortaya koyar. Devletin hemen ortadan kaldırılması, devlet yetkilerinin yerel yönetimlere aktarılması süreciyle başlar. Karar yetkileri tabana aktarılmıştır. Hiyerarşik değil, yan yana çok sayıda cemiyet-komün-bölgesel birim den oluşmuş bir ilişki sistemi vardır. Özgürlükçü komünistlerin özyönetime dayalı bir toplum yaratma idealini taşır. Egemenlik ilişkilerinden ve tahakkümden arındırılmış bir sosyalizm kurma yolunda ilerlerken, geleceğin toplumunun temellerini oluşturacak ilkelerin (kendi kendini yönetebilme-merkeziyetçi olmayan yoldan kendi kendine örgütlenme, dayanışma gibi.) de eski toplumun içinde önceden hazırlanması gerekmektedir. Bu ilkeye *yeni toplumun eskisi içinde hazırlanması* olarak adlandırılır. (Cantzen,2000:158,291)

Siyasi modelin ekonomisi, kapitalist ekonomiye alternatif oluşturmak ve sosyalist yerleşimlerde kooperatif özelliği taşıyan yaşama ve çalışma biçimlerini başlatabilmek için, emeğin kapitalizmden esirgenmesinden, kapitalizmden çıkma üzerinde şekillendirilmiştir. Kapitalist ekonominin dışına çıkarak ve mikro ekonomide özyönetimi, kooperatifçi bir alternatif bir ekonomi üzerinden giderek bütün toplumu değiştirme fikrini benimsemiştir. Kooperatif işletmelerde ücret eşitliğini sağlama, işletme içinde hiyerarşik bir yapıya yer

vermeme özelliklerinin yanı sıra, el emeği ile kafa emeğinin, çalışma ile özel yaşamın arasındaki kopukluğun aşılması ya da en azından azaltılması yolunda önemli faydalar koyacağını ileri sürülmektedir

Siyasi modelin toplumsal biçimi, çok çeşitli katmanlarla yapılaşmış, hiyerarşik düzenlemeden uzak ve kendi kendini yöneten birimlerin özgürlükçü düzeni şeklindedir. Bu özellikleriyle, tahakkümcü-merkeziyetçi bir zorlama ve düzensizlik mekanizması olarak anlaşılan, devletten ayrılır.Devlet, bireylerin arasına girerek şiddete başvurma tehdidiyle onların ilişkilerini zorla düzenleyen ,dolayısıyla hiyerarşik bir biçimde yapılaşmış ,serbest irade temelinde gerçekleştirilecek doğrudan anlaşmaları ve dayanışmaları engelleyen bir kurum olarak anlaşılır.Toplumsallaşma ve toplum anlayışı, tabandan yukarıya doğru örgütlenmiş, tahakkümden arındırılmış sosyalist bir toplum anlayışı ile bütünleşir.Bu sosyalist-anarşist toplum, çeşitli etnik grupları,farklılıkları içeren ,kooperatif birlikleri bulunan ve kültürel bağlarla belirlenmiş bir toplumdur.

Mücadele yöntemi olarak *Özeylemlilik* ve *Toplumsal Devrimi* öngörür. Yeni mücadele biçimi, özyönetim pratiği olarak özeylemlilik önem taşır.Toplumsal devrim,devlete karşı yapılan bir devrimdir.Halkın kendisi adına ve kendisi için, kendi toplumsal hayatını geri almasıdır.Devrim bir süreç değil, strateji ve taktik temeldir. Toplumsal devrimi gerçekleştirecek eylem, siyasi alanla sınırlı kalmaz, ekonomi-kültür-sosyal olmak üzere bütün alanları kapsar. Kimi anarşistlerin tarihte uzlaşma zemininde yer aldıkları düşünülürse, seçimlere girip, parlamenter demokrasi içerisinde taleplerini kabul ettirebilme yolu da açıktır. Bakunin, devlete kendiliğinden başkaldırma tutumu, sokak gösterileri şeklinde kitle hareketlerine dönüşmüştür. Anarşist terörizm gelişmesine katkıda bulunan Bakunin'in.“*Yıkma dürtüsü aynı zamanda yaratıcı bir dürtüdür* “ fikri de geçerlidir.(Arvon, 1966:48) Komüncü ve Komünist anarşizmin öncü temsilcisi Peter Kropotkin, anarşizm ile şiddeti kabul etmiş ve Fransız, Amerikan ve İngiliz ihtilalleri sırasında meydana geldiği gibi, devrimler sırasında kaçınılmaz olduğunu savunmuştur.

Anarşizm siyasal bir kuram olarak, insanı eksiksiz özgürleştirme ideali ile feminizmi birleştirir. Anarko feminizm olarak adlandırılan kuram çerçevesinde, kadının bir insan olarak her yönüyle özgürleşmesini istemektedir. Kadın cinsine karşı bir duyarlılık önem kazanmıştır. Ataerkil tahakküm olarak aile içinde erkeğin kadın üzerindeki baskısı, kadına karşı şiddet

kullanılmasına karşı çıkarlar. Önerdiği kapitalist sisteme alternatif ekonomik model, kadının ekonomik yönden de sömürüsüne engel olmaktadır.(Kaman,1999:100-101)

Anarşizmin bir politik ekoloji kararı ima ettiği yolundaki argüman, politik ekolojistler arasında yaygın bir görüştür. Bu politik ekoloji kararı şu argümana dayanır; Doğada hiyerarşi yoktur. “ *Ekolojik toplum* “ zorunlu olarak anarşist bir toplumdur. Çünkü insanın hem doğaya hem de diğer insanlara hâkim olma girişimlerinin sorumlusu olan hiyerarşik anlayışın reddi üzerine kuruludur. Anarşistlerin toplum ideallerinin, doğadaki yapısal ilişkilerin hedefleriyle aynı olduğu gibi ekolojik yıkım gerçekleşebilme ihtimali anarşizmi zorunlu kılmaktadır.(Degen,1999:169-170)

Ekolojinin tanımladığı doğa sorunlarına, anarşist bir çözüm ileri sürerler. Ekolojik felaket tehdidinden kurtulmak için, toplumların özgürlükçü-doğal çevrenin gerekliliklerine uygun yapısal dönüşümler gerçekleştirmelidirler. İnsanlar arasındaki tahakküm ve sömürü ilişkisi sona erince, insan ile doğa arasındaki ilişki de değişeceği öne sürülmüştür.Doğa üzerinde herhangi bir egemen gücü bulunmadığı zaman , doğa insan ilişkisi kabul edilebilir bir ilişki haline gelir. Tahakkümden arındırılmış özgür bir toplum, ekolojik bakımından da zorunlu bir toplum haline gelir. Eko-anarşistler insanın insan üzerinde tahakkümünü gerçekleştiren devletin sona ermesiyle bunun gerçekleşeceğini ileri sürerler. (Cantzen,2000:220)

Anarşist komünizm görüşleri olarak Michael Bakunin,Peter Kropotkin, Gustav Landauer ,Amerikalı Eko–anarşist Murray Bookchin , Anarko feminist Emma Goldman’ın görüşlerine yer verilecektir.

b.1. Michael Bakunin (1814-1876)

Rusya soylular sınıfından gelen Bakunin, romantik bir devrimci ve eylem adamı, diğer yandan hayalci ve yıkıcı dürtünün savunucusu olarak bilinmektedir. İlk dönemlerde Hegel daha sonra Marx’ın etkisinde kalan Bakunin, özgürlük konusunda Proudhon’un görüşlerini geliştirerek kendi anarşist tezlerini ortaya koymuştur. Liberalizm ve anarşizm içindeki bireyci eğilime karşı olarak, temelde kolektivist görüşleri geliştirmiştir.Toplumsalı, bireyselden üstün tutmuştur.(Carr,2006:113)

Siyaset, toplum, ahlak ve düşünce alanlarında tam bir özgürlükten yana olan Bakunin, kapitalist düzenin yol açtığı servet eşitsizliklerinden dolayı değil, insanlar üzerinde baskı kurmasından dolayı eleştirmiştir. Halkın emeğini sermayenin ve mal sahiplerinin boyunduruğundan kurtarmak esas olmalıdır. Herkes için özgürlük ancak evrensel eşitliği sağlamakla mümkündür. Bu eşitlik için, emeğin kendiliğinden örgütlenmesi, ortaklaşa mülkiyet, üretici derneklerin komünler şeklinde özgür örgütlenmesi ve özgür komün federasyonu ile kurulabilir. Salt kolektif emeğe dayanan yeni bir toplum düzeni bu eşitliği sağlayacaktır. (Tunçay, 1976: 285, 290)

Özgürlük, amacını ilk dönemlerinde din yoluyla gerçekleştirmeyi düşünmüş, ancak bütün devletler gibi bütün dinlerin de insanın temelden kötü olduğu tezini savunduğu için Tanrı fikrinin en büyük karşıtlarından biri olmuştur. İnsandaki kölelik içgüdüğü, Tanrı fikrini yaratmıştır.

Bakunin'e göre ulus devlet yerine, özerk birliklerin özerk federasyonu kurulmalıdır. Komün olarak cumhuriyetten, federasyon olarak cumhuriyetten, sosyalizm ve gerçek halk cumhuriyetinden, anarşizm sisteminden başka geçerli olan siyasal sistem yoktur. Her komün komşu komünlerle bir federasyon halinde birleşmek, yani onlarla birlikte özerk bir bölge meydana getirmelidir. Bölgeci federalizm, aristokratik bir yapıda yukarıdan aşağıya doğru kurulan, İtalya'da olduğu gibi siyasal örgüt olduğu için istenilen değildir. (Davies, 1998: 97)

Gerçek bir halk örgütü, aşağıdan örgütlenerek, dernekten veya komünden başlar. Aşağıda çekirdek örgütlenmeyle yukarıya doğru federalizm, sosyalizmin bir siyasal kurumu, halk yaşamının özgür örgütü haline gelir. Özerk olduklarında devletçe atanan görevliler tarafından yönetilmek zorunda kalmayacaklardır.

Komün, ulusun, halkın birliğini ister. Yukarıdan aşağıya şiddete ve otorite ilkesine dayanan devlet ortadan kalkınca, yerine halkın yararlarından ve gereksinimlerinden başka temeli olmayan ve bireylerin komünler, komünlerin bölgeler, bölgelerin uluslar ve ulusların Avrupa Birleşik Devletleri, onun da Dünya Birleşik Devletleri içinde özgürce federasyonlaşması sağlanmalıdır. Ulusların birliği aşağıdan yukarıya doğru özgür bir federasyonlaşma ve örgütlenmeyle dünyadaki halkların birliği sağlanmış olacaktır.

Bakunin, federasyon yoluyla, ekonomik bütünüyle özgür bir halk örgütü, aşağıdan yukarıya doğru bir örgüt kurarak devletin kaldırılmasını kendine amaç edinen bu siyasete *Toplumsal Devrim* adını vermiştir. Birimlerden her birinin iç anayasası, komşularının özerklik ve özgürlüğüne karşı bir tehlike olma niteliği taşımadan, her ulus, her halk, her bölge, her komün tam bir özerkliğe mutlak hakkı olduğunun tanınması konfederasyonun şartıdır. Ayrılma hakkı veya özgür birleşme hakkı gibi siyasal haklar konfederasyonda yer almalıdır.(Tunçay,1976:249,260,262) PKK'nın siyasi kanadı BDP'nin Demokratik Özerklik siyasi talebi bu açıdan değerlendirilebilir.

Milliyetçiliğe de karşı çıkan Bakunin, her kültürel grubun, en küçük halk biriminin bir topluluk olarak kendi haklarını kullanma özgürlüğünü savunmuştur. Milliyetçilik ve devletçiliğe bir alternatif olarak Konfederalizm fikri geliştirilmiştir. Avrupa'daki anarşist hareketlerin en büyüğü olan İspanyol anarşizmi, 1930'larda Katalan proletaryasından destek almasına rağmen, Katalan milliyetçiliğine İspanya devleti daha sonra karşı çıkmıştır.

Ekonomi alanında kolektivizmi savunmuştur. Sermaye, üretim araçları, toprak, tarım ve sanayi gibi tüm alt yapı kurumları, işçi birliklerinin elinde olması gerektiğini savunmuştur. 1936-1939 İspanya Katalanya'da kolektif anarşizm tarım ve sanayi de denenmiştir. Ancak Katalanya bölgesinde derin farklılıklar içeren toplum yapısı nedeniyle başarısız olmuştur. Toprağın, sanayi işletme ve atölyelerinin kamulaştırılması gerçekçi görünmemiştir.(Timm, 1999:36)

Bakunin için, bilgi güçtür ve cehalet toplumsal güçsüzlüğün nedenidir. İnsan içgüdü, kolayca yanıltılmaya, saptırılmaya ve kandırılmaya açıktır. Devlet, “ *sistemik zehir* “ olarak, kültürü kullanır. Halk kitlelerini aptallaştırarak, otoritesine boyun eğdirir. Yönetici sınıfın gizli faaliyetini gizleyen bir araç olarak kültürü ele almıştır.(Davies,1998:97)

Bakunin ve Marx'ın doktrinleri, on dokuzuncu yüzyıl döneminde devrimci hareketin gruplaşmalarındaki temel liderlerindendi. Her ikisi de Hegel düşüncesine dayanmaktaydı ancak yorumlamaları farklıdır. Marx, Bakunin'in “*yıkma güdüsü, aynı zamanda yaratıcı bir güdüdür*” görüşünü zamanın politik zorunluluklarında benimsemiş teorisyenlerdendi. Her iki düşünürde, yeni bir toplumsal düzen isterler. Marx ve Bakunin'de devrimin şiddetle oluşacağına inanmışlardı. Burjuvazi, soyluları eşitlik adına devirip öldürmesi gibi Bakunin de

eşitlik adına mevkilerin yok edilmesini istemiştir. Burjuvazi buna direnirse ölmeleri meşru sayılmalıdır. Ancak, Marx örgütlü devrime, eğitilmiş ve disipline olmuş sınıf bilinçli proletaryanın liderlik edeceğine inanırken, Bakunin inancını bir köylü ayaklanmasına ya da şehirli ayak takımının ,öfkeli bir başkaldırısına bağlamıştır.(Carr, 2006:442-447)

Bakunin Marx’a şu konularda muhalefet etmiştir;

(1)Marx devlet iktidarını ele geçirmek isterken, yıkmak istemiyordu.Bakunin ise, devleti insanlığın bütünsel inkarı olarak görerek yıkılmasını savunmuştur. Çünkü özgürlük, devletin yüksek koruyucu eylemiyle gerçekleşmez. Devlet, *hükümlanlık, hükümlanlıkta sömürme anlamına gelir.*

(2)Halk devleti kavramı aldatıcıdır, halka ne kadar yakın olursa da özünde sömürmeye dayalı hükümlanlık devam edecektir. Halk adına az sayıda seçilmiş temsilci bir süre sonra insan doğası gereği kendi çıkarlarının peşinde gidecektir.Proletarya diktatörlüğü, bu nedenlerden özgürlük doğurmaz, sınırlı sayıda işçinin aristokrasisine neden olur, despotluk ve kölelik doğurur. Her diktatörlük kendi kendini sürdürmekten başka bir amacı olmaz ve bu şekle rıza gösteren halka yalnızca kölelik getirebilir. (Tunçay,1976:275-276)

(3)Marksistlerin, devletin siyasal niteliğini (hükümlanlık ve egemenlik) yitirerek, özgür bir ekonomik yararlar ve komünler örgütüne dönüşmesi fikrine Bakunin itiraz etmiştir.

(4)Marx’ın politikası, bireyi yukarıdan devlet aracılığıyla, Bakunin ise tek gerçek kurtuluşun aşağıdan kurtarmak olduğunu düşünmüştür.

b.2.Peter Kropotkin (1842-1921)

Rusya’nın diğer bir soylu sınıfından gelen Kropotkin’e göre Anarşizm; toplumun yönetimsiz olarak tasarlandığı bir yaşam veya davranış teorisidir. Böyle bir toplumda uyum, itaat yasa ile değil özgür bir anlaşmayla sağlanır. Bu özellikler temelinde gelişen bir toplumda, insan faaliyetinin tüm alanlarını kapsayan gönüllü birlikler, devletin tüm işlevlerini üstlenirler. (Kropotkin, 2005:51)

Toplumsal anarşizm veya Anarşist komünizmin tüm teorisini, 1892 yılında yazdığı *Ekmeğin Fethi* 'n de dile getirmiştir. Serbest Dağıtım düşüncesi, diğer özgürlükçü doktrinlerden ayıran temel özelliği olmuştur. İktisadi kölelik var oldukça, özgürlüğün olamayacağını söyler.(Kropotkin, 2005:18) Kapitalizmin krizlerinin ve adaletsizliklerinin nedeni aşırı üretim değil, tüketimin yetersiz oluşu ve emeğin yetersiz alanlarda değerlendirilmesidir. Lüks malların üretimine son verilerek, bürokratik ve askeri faaliyetlere harcadığı zaman herkesin ihtiyacı karşılanabilecektir.

Anarşik komünizm de devlet yoktur,özgür insanların komünizmidir. Kropotkin, toplumsal tabancı özerk komünlere dayalı bir komünizm tasarlar.(Kropotkin,1999:67-68) Üretimle ilgili kooperatif birimlerinden farklı olarak, modelinde insanlar her alanda bütünü kapsayan, tam işbirliği birimleri oluştururlar. Bu modelde ortaklaşa bir anlayışla yaşarlar ve çalışırlar. Komünler içinde ve arasında karşılıklı yardımlaşma esastır.Yüksek düzeyde teknoloji tarımla birleştirilerek, özyönetimli, ademimerkeziyetçi komünlerin oluşma sürecini desteklemiştir.İsrail devletinde kolektif tarım işletmeleri kibutzlar ile bu model arasında benzerlikler vardır.(Cantzen,2000:150) Kolektif bir köy olan kibutzlar da, bütün topraklar ortaklaşa ekilir ve elde edilen kar bütün çalışanlar arasında paylaştırılır. Kibbutz onların bütün ihtiyaçlarını karşılar.Her aile kendisi için işletebileceği bir hektar toprağa sahiptir.Para kullanılması yasaktır.Zenginliklerden ortaklaşa faydalanırlar.(Challaye,1969:25)

Anarşist toplum ideali, ademi merkeziyetçilik, çok çeşitlilik birbirine bağımlılık ve tamamlayıcılık, denge, karşılıklı ilişki gibi kavramlarla tanımlamıştır.Hükümete, yönetimsiz bir toplumda güçlerin ve etkilerin çeşitliliği arasında sürekli gelgitler bir ahenk yaratmaktadır. Bu düzen için ağ gibi yapılaşmış karmaşık bir sistem, en iyi toplumsal örgütlenme biçimi olmaktadır.(Cantzen,2000:151) Afrika'da klan topluluklarında görülen ilişkilerin, merkezi ve hiyerarşik örgütlenme biçimlerini gereksiz kıldığını gösteren bir örnek olarak verilmektedir.

Kropotkin'in dünya görüşünün merkezini," *devletin özü ve tarihsel rolü* " oluşturur. Devlet, mutlak kötülük, kendini mükemmelleştirme yeteneğinden yoksun " *zifiri karanlık* " olarak tanımlar.(Kropotkin,1999:11) İnsanoğlunun tüm mutsuzluklarının kaynağıdır. Devletin üç özelliği olan, sermayenin, hükümetin otoritesinden,dinsel ahlaktan kurtuluş, anarşizmin hedefi olarak belirtmiştir. Devlet Kropotkin'e göre; ordu, yargı ve din adamının üçlü ittifakına

dayalı bir kurumdur. Ahlak prensipleri ise karşılıklı yardım, adalet ve şahsi fedakarlık dır. (Kropotkin,1991:18)

Felsefi temel olarak Eski Yunan'da Stoacı felsefenin kurucusu Zenon'un, Platon'un ideal devlet ütopyasına karşı geliştirdiği görüşleri ileri sürer.Zenon devletin mutlak otoritesini ret ederek, bireyin ahlak egemenliğini benimsemişti.İnsan kendini korurken bencilleşse de, toplumsal bir birey olarak diğer bireylerle birleşerek sorunları çözecek,böylece mahkeme ve polis sistemine gerek kalmayacaktır.(Kropotkin,2005:55)

Din, inanmayı zorunlu kılan boyun eğmeyi ortaya çıkarır.Köleliğin iki temel kurumu, *kilise ve devlet*, otorite ilkesi olarak ortaya çıkmıştır. Ekonomik olarak, toprak üzerindeki özel mülkiyet sistemi ve kar amaçlı kapitalist sistem bir tekel oluşturduğu için, bertaraf edilmelidir. Özel mülkiyete son vermiş toplum, anarşik komünizmin temellerini atmalıdır.

Anarşizm kaçınılmaz olarak komünizme varır, komünizm de anarşizme götürür.Devlet kapitalizmini desteklemek, yani belli başlı sanayi faaliyetlerini devlete bırakmak, bürokrasiyi ve kapitalizmin gücünü arttırarak yeni bir tiranlık oluşturacaktır. İstenen merkezden çevreye giden serbest federasyon dur. Devletin bir parçası olmamak için, parti kurmayı ret etmiştir. (Kropotkin,2005:53)

Kropotkin, “*devrimci hükümet* “ düşüncesine karşı çıkar. Tüm hükümetler, insanlar için iyi ve kalıcı olan hiçbir şey istemezler. Hükümet devrimci olsa da, itaati sağladığı araçlar, sonuçta güç ve baskı, değişmez olarak özgürlüğü yok etme eğilimindedir. Marksizm’de devlet yukarıdan ele geçirerek devrim yapmak, devletin başka bir şekilde sürekliliğini sağlayacaktır. Politik kurumlar tamamen yok edilmelidir. Gizli ya da açık, diktatörlükler tarafından kontrolü kesinlikle reddeder.(Cantzen,2000:30-31)

Kropotkin’de Marksistler gibi komünist toplumda toplumsal ilişkilerin temelini, üretim araçları üzerindeki ortak mülkiyetin oluşturduğunu düşünür. Devrimin ön koşulu, mülksüzleştirilenlerin mülksüz hale getirilmesidir. Üretim araçlarının ortak mülkiyeti,ücret sistemlerinin ortadan kalkması gerekir.Komünizmde herkese gereksinimi ölçüsünde ilkesinin uygulanması, sınıflar arası, kentle-köy arası, kafa emeğiyle kol emeği arası farkların tümüyle ortadan kalkacağını savunmuştur.Hedefler konusunda Marksizm ile paralellik olsa da bu

ideale ulaşılan yollar farklıdır. Geçiş döneminde proletarya diktatörlüğü kurmak ve devlet baskısını işletmek Kropotkin'in görüşleri arasında değildi. Sosyalist devrim başarıya ulaşınca, komünizme hemen geçilmesini anarşık komünist Kropotkin savunmuştur. (Kropotkin, 1999:61)

b.3. Gustav Landauer

Kooperatifçi ve konseyci bir sosyalizm ve anarşizm savunucusu Alman Yahudisi Gustav Landauer, *Tin ve Topluluk* bağlamında bir devlet analizi yapar. (Cantzen, 2000:104) Devlet var olmadığında topluluk ruhu(tini) kendiliğinden ve özgürlükçü bir düzenin kurulmasını sağlar. Devlet komün ruhunun kusurlu bir devamıdır. Kültür konusunda yoksun bir kurumdur. Halk arasındaki dayanışma ve gelenek-göreneklerin yerini devlette merkezileştirme ve hiyerarşi almıştır. Tin'in bulunduğu yerde toplum vardır, tinsizliğin bulunduğu yerde devlet bulunur. Toplumun devletçe düzenlenmiş ve örgütlenmiş alanlarından geri çekilerek, bu alanların devletsizleştirilmesini istemiştir. (Kızıltuğ, [web] 2011)

Etnik bir grup açısından topluluk tini bağlayıcı bir güçtür. Etnik kimlik olgusu karşımıza çıkar. Kimlik, komünal ve insanlarla olan ilişki ile kurulur. İnsanlığın gerçekeşebilmesinin ön koşulu, her insanın kendi ulusal kimliği temeli üzerinde yükselerek enternasyonal insan topluluğu hedefini belirlemesidir. Anarşist bir devrim yapılacak , tahakkümün olmadığı bir toplum kurulacak ulusal kimlik dönemi kapanarak enternasyonal bir duruma geçilecektir. Tarihin gösterdiği gibi, halkların özgürlük mücadelesinin sonucu uluslaşma süreci olmuştur. Tahakkümün var olmadığı toplumların enternasyonal yapılanması talebinin bilincine ne kadar çabuk varırsa bir halk ,devlet fikrinden kopma hızlanır ve merkezi iktidar böylece parçalanabilir. (Cantzen, 2000:87)

Landauer *Topya evresi* denilen bir dönemde tinin topluluk ruhu olarak yerini bulduğu evreyi önemli kılmıştır. Demokratik devletlerdeki basın ve toplantı özgürlüğü, propaganda ve kitleleri aydınlatma yoluyla toplumsal değişimleri başlatabilmek açısından aynı etnik kimliğin örgütlenme çerçevesinde bireysellikten çıkıp sivil toplum alanında grup oluşturmasına imkan verir. Bu süreç, Topya evresi olarak değerlendirilebilir. Devletin kültür konusunda yoksunluğu, etnik grubun kültürünün kabul edilmemesi, onu ötekileştirmesi anlamında yorumlanabilmektedir. (Cantzen, 2000:103-105) Landauer, devletin iktidarından ayrı bir halk

olarak, halk kendini örgütlemeye başlarsa devletin iktidarı-düzeni-yönetim ilkesi zayıflayacaktır der.(Kızıltuğ, [web] 2011) Bunun için toplum ademi merkezîyetçi bir tarzda alttan üste doğru siyasal bir örgütlenme ve düzenlenme sonucunda yapılanması gerekir. Bunun için toplum ademi merkezîyetçi bir tarzda alttan üste doğru siyasal bir örgütlenme ve düzenlenme sonucunda yapılanması gerekir. PKK terör örgütünün KCK yapılanması bu açıdan önemli bir misyona sahiptir. Hiyerarşi ve merkezîyetçilikten arınmak için toplum, KCK üyeleri devleti yok edecek biçimde katmanlaşarak devletin yerini alacak örgütlenme modelini benimsemiştir. Devlet ve demokrasi paradoksu içinde yer alan, devlet-sivil toplum çelişkisine alternatif bir çözüm olarak gösterilmektedir.

Devleti, bir iktidar ilişkileri sisteminin en üst dışavurumu olarak gören, Landauer devleti parçalamanın tek yolunun başka ilişkiler kurmak olduğunu belirtmiştir. Devlet bir devrimle yıkılabilecek bir şey değil, bir koşul, insanlar arasındaki belirli bir ilişkidir. Devlet ancak başka ilişkiler kurarak, insanların birbirlerine farklı davranarak yıkılabilir. Çünkü devlet var olduğu sürece özgür bir toplum olamaz. (Morland, 1998:56)

b.4. Amerikalı Eko-Anarşist Murray Bookchin

Çarlık döneminin Rus devrimci hareketinde faal bir rol oynamış olan göçmen bir ailenin üyesi olarak, İspanya iç Savaşı'na ilişkin etkinliklerin örgütlenmesinde yer almış, Troçkist anlayışın destekçisi ve Amerikan komünist gençlik üyesi olarak Amerika'da *Toplumsal Ekoloji* hareketinin öncüsü özgürlükçü bir sosyalisttir. Önemli ekolojik sorunların temelinde, toplumsal sorunlar olduğunu vurgulamak için öne sürdüğü görüşlere, toplumsal ekoloji adını vermiştir.

Peter Kropotkin'in anarşist geleneğinde, sol bir özgürlükçü düşünür olmuştur. Otoriterizm karşıtlığı, yer aldığı devrimci hareketler içerisinde sol-özgürlükçü felsefi ve etik görüşüne, âdemi merkezîyetçi ve hiyerarşik olmayan bir anarşist toplum modeli kurulması yönünde fikirlerini geliştirmiştir. Bu görüşlerini ekolojiyle birleştirmiştir. Çevrecilik gibi reformist bir yaklaşım terk edilerek, toplumu ekolojik çizgiler doğrultusunda yeniden yapılandırma ihtiyacına dayalı devrimci bir yaklaşım oluşturmuştur.

Kent ve yurttaşlık kavramlarını, toplumsal ekoloji açısından yeniden tanımlamıştır. Ulus devletin devamlılığı konusunda karşı görüşe sahip bir eko-anarşisttir. Ulus devlet

ayırıştırıcı ve totaliter bir baskı sistemine sahip devlettir. Ulus-devletin yıkıldığında yerine konulacak siyasal sistem için konfederal birlikleri savunur. Konfederalizmi gerçekleştirmek için yerel yönetimleri temel alır. Eski sistemin içinde yenisinin oluşması için yerel yönetimlerin ele geçirilerek, konfederal siyasal yapıların oluşumuna hız kazandırılabilceğini belirtir. Antik Yunan *Polis* lerindeki yurttaşlık bilincine sahip olarak bireyler, öncelikle ekocemaat olarak örgütlenerek yeni bir tür etik kent birliği meydana getireceklerdir. Kentlerin yönetimi anlamında *politika* yapacaklardır. Birey kent yönetimde güçlü bir pozisyona sahip olarak, katılımcı ve ekolojik bir karar sistemi ile yurttaşlık kültürün tek kaynağı olduğunu ispatlamış olacaktır. Bookchin'e göre yerel yönetim özgürlüğü, politik özgürlüğün tabanını, politik özgürlük ise bireysel özgürlüğün tabanını oluşturur. Birey kendi kaderini kendisi tayin edebilecek konuma gelmektedir. Ulus devlet içinde bulunan ve kendi kaderini kendisinin tayin edilmesini isteyen alt kültür gruplarının bir halk olması için bu siyasi model en uygun model olarak Bookchin tarafından önerilmiştir. Özgürlükçü ve konfedere yerleşim politikası demokrasi ortamının sağladığı zeminde devlet otoritesinin ele geçirilmesinin en iyi stratejik siyasal programı olmaktadır. Bu stratejinin temel sloganı, “*Cumhuriyeti demokratikleştir, demokrasiyi kökten değiştir*”dir. (Bookchin,1999b:25)

Murray Bookchin'in görüşleri ve görüşlerinin temel kavram açıklamaları aşağıda yer verilmiştir.

a.Marksizm Eleştirisi

Bookchin Marksist toplum çözümlemelerine artık uygulanamaz gözüyle bakar. Devrimci bir teori ve pratik sağlama da, soyut bir sosyalist teori ortaya koymuştur.“*Kişinin varoluşu bilincini belirler* “ deyişi maddi etmenlerin kültürel yaşamı belirlediği iddiası, küreselleşmenin ulaştığı boyut göz önüne alındığında son derece basitleştiricidir. Lenin, sosyalizmi tüm halkın hizmetine koşulan devlet kapitalist devlet tekeli olarak tanımlarken, pratik de sosyalist ülkeler devlet kapitalizmine dönüşmüşlerdir. İlaveten maddi sömürden kurtulmuş sınıfsız bir toplumun zorunlu olarak özgürleşmiş bir toplum olabileceğini söylemek yanlıştır. Çünkü devletin bürokrasisi, kadınlar-gençler-etnik gruplar üzerinde tahakküm etmeye devam edecektir.

Marx feminizm ve ekoloji konularını temel çelişki olarak almamakta, değindiğinde ekonomik sorunlara indirgemektedir. Marx 'ın görüşlerinin ekolojik geçerliliğini sınırlayan,

kapitalizmi bir ilerleme ve gelişmeci bir nosyon yüklemesinden kaynaklanır. Kapitalizm doğayı tahakküm altına alması bu bakış açısıyla ilerlemecidir. Marksizm de kadın emeği, erkek tarafından köleleştirilmesi yüzünden sömürülen bir varlık haline gelmiştir. Tarih incelemeleri, bu sömürünün kapitalizm çıkmadan önce ortaya çıkmış bir sömürü olduğunu ortaya koyar. Aile ve toplumda baskın olan ataerkil yapının bir sonucudur. Bookchin'e göre günümüzde akademik bir disipline dönen Marksizm, toplumsal bir olgu olmaktan çıkmıştır.(Bookchin,1988:201)

Sosyalizm ve sendikalizm her zaman vurguyu ekonomik olarak yaptıklarından ekoloji konularının gerisinde kalmışlardır. Sınıf, tahakküm ve ekonomik sömürüye karşı çıkmada başarılı olsalar da, devlet kurumunun yarattığı ve insan ilişkilerinde de yer alan hiyerarşinin ortadan kaldırılmasında başarısız olmuşlardır. Sosyalizm ve sendikalizm; modern toplumun karmaşıklığı ve ekonomik nedenlerle asgari düzeyde yetkileri daraltılmış devletin devamlılığı savunulmuştur. Hiyerarşi toplumsal yaşamın varoluşu içinde kaçınılmaz olan ve toplumsal yaşamın örgütlenmesini ve istikrarını sağlayan bir alt yapı olarak görülmüştür. (Bookchin,1999:55)

İlaveten Josef Stalin yönetiminde olduğu gibi, devlet yönetici seçkinlerin bir aracı şeklinde proletarya diktatörlüğü, kamusal yaşamın şiddete dayalı olmasıyla ve bürokrasinin etkin öge olarak önem kazanmasıyla sonuçlanmıştır. Kadınlar, cinsiyetten kaynaklanan sömürü devam ettiğini görerek sosyalizm ve sendikalizmden uzaklaşma eğilimi içine girmişlerdir.Bookchin'e göre bir devlet yaratmak, iktidarı halktan ayıran bir mekanizma içinde kurumsallaşmaktır. (Bookchin, 1999:15) Tarihe bakıldığında her iktidar zaman içinde ayrı bir çıkar (bürokrat-milletvekili, yasa koyucu,bürokrat gruplar,vb..) düşünen yozlaşmış bir yapıya düşünür. Alman Yeşiller partisinin, Alman Parlamentosu'na (Bundestag) girdikten sonra içi boşaltılmış bir politik mekanizmaya dönüşmesi iktidar yozlaşmasının örneği olarak verilmiştir. Partinin bu şekilde yozlaşması, onu idealistçe destekleyenlerin azalmasına neden olmuştur.

b.Kapitalizm Eleştirisi

Kapitalist toplum, ekonomik gücü şirket elitlerinde yoğunlaştıran mülkiyetçi bir toplumdur. Şiddet araçlarını profesyonel askerlerin eline veren militarist bir toplumdur. Sistem ve onun toplumsal çevresi, birey üzerinde otorite kurar.Burjuva toplumu,insanlığın

toplumsallaşması mitiyle kendi çelişisini insanın toplumsal dışılığını yaratır. Hırs-rekabet-açgözlülük-hırsızlık gibi, büyü ya da öl ilkesi altında insan ahlakını yozlaştırır. Burjuva toplumu, insanın gerçek değerlerinden uzaklaştıran yapay bir toplumdur. Kapitalizm ve rekabete dayalı bir yaşamda, sermaye birikimi ve sınırsız büyüme ekolojik ve toplumsal sorunları arttırmıştır. Ekolojik olarak önemli iklim değişikliği ile, artan çevre kirliliği ile, çevreden kaynaklanan yeni hastalıklar, açlık, kıtlık ve ondan kaynaklanan kötü beslenme riski altındadır.

Kapitalist toplum, politik gücü merkezi devlet kurumlarında yoğunlaştıran bürokratik bir toplumdur. Otoriteyi değişen oranlarda erkeklere dağıtan, pederşahi bir toplumdur. Siyasal –ekonomik-toplumsal alanda otorite ve tahakküm ve bundan kaynaklanan sömürü en belirgin özellikleridir. Otoritenin olduğu yerde özgürlük yoktur.

Hoşgörü ve birlikte var olma, bir tahakküm ve yok etme aracı olarak kullanılmaktadır. Statükonun egemenliğinin araçlarıdır. Hayatta kalma-uyum gösterme-birlikte var oluşu, bir tahakküm ve yok etme biçimi haline getiren bir toplumda, çelişkilerle uzlaşmanın yolu yoktur.(Bookchin,1988:268) Bu çelişkiler; şirketlerin gücü, hiyerarşi, tahakküm, kentsel çöküş, pederşahilik, doğal çevrenin kirlenmesi, teknolojinin toplum üzerindeki manipülasyonudur.

c.Toplumsal Anarşizm

Ezilenleri hareket geçirmek ve toplumsal değişim için kamusal alanı açmak üzere, ezilenlere yol gösterecek bir toplumsal hareketin çerçevesini çizmiştir. Devlete karşı güvenin azaldığı, meta üretimi ve pazar rekabetinin istilacı sistemiyle tüm geleneksel ilişkileri parçalamakta olduğu, varlıklı şirket ve insan grubu ile yoksul halk kesimi arasındaki uçurumun ciddi oranda arttığı bir dönemde, kitlesel memnuniyetsizliğe yön verecek tutarlı bir model ortaya çıkarmaya çalışmıştır.(Bookchin,1995:8)

Kapitalist toplumun yerine hiyerarşi karşıtı ilişkilere, yerinden yönetilen topluluklara, güneş enerjisi, organik tarım, insani ölçüde sanayiler gibi eko-teknolojilere dayalı bir toplumun kısacası yapısal olarak içinde yaşadıkları ekosistemlere göre biçimlendirilmiş yüz yüze demokrasi yöntemlerinin geçerli olduğu yerleşim modeli konulmuştur. Ekoloji kavramı devrimci düşünce ile özgürleştirici bir niteliğe sahip olmaktadır.

Bookchin ulus-devletin ve piyasa toplumunun demokratik alternatifi olan bir politika ve ekonomi modeli, anarşist komünizm ilkeleri üzerinde şekillendirmiştir. *Toplumsal Anarşizm* dört temel ilkeye dayanır (Bookchin,1995:83);

- (1) Merkezi olmayan yerel yönetimlerin bir konfederasyonu
- (2) Devlet ve onun otoritesine muhalefet
- (3) Demokrasi fikrinin savunulması –doğrudan demokrasi uygulaması
- (4) Özgürlükçü komünist toplum görüşü

Bu toplumsal modelin ekonomi politiği olarak, yerel girişimcilere bağlı bir ekonomi talebini ortaya koyarak, modern kapitalizmin temel önermesi kapitalist mülkiyet, meta üretim ve Pazar ekonomisine ve yönetim sistemine, sosyalistlerin savunduğu ulusal ekonomiye ve sendikaların savunduğu sanayide işçi mülkiyeti ve özyönetime karşı görüş geliştirmiştir.

Gücün dev holdinglerde ve devletlerde merkezileşmesini önleyici, özgürlükçü toplumsalı yeniden yapılanmayı öne gören bir siyasal kültür yaratmaya çalışmıştır. Devlete meydan okuyan bir toplumsal ve siyasal hareketi inşa için, yüzde yüz demokrasi olarak düşündüğü konfederal siyasal yapıların örgütlenmesini desteklemiştir. Toplumsal anarşist olarak, kamusal alanın çoğulcu şekilde yönetimiyle *anarşizmin demokratik boyutunu* tanımlar.(Bookchin,1995:80)

ç.İnsan-Doğa ilişkisi

Bookchin'e göre bütün ekolojik sorunlar, toplumsal kökenlidir. Toplumsal nedenleri anlamak ekolojik sorunlarında çözümünü kolaylaştıracaktır. İnsanın doğaya hâkim olma anlayışının esas olarak, insanın insana hâkimiyetinden tarihsel olarak ortaya çıktığını ve ataerkil toplumlarla da ilintili olduğunu ortaya koymuştur. Tüm toplumsal ideolojilerin merkezinde yer alan insan tahakkümü, insanın doğanın tahakkümünden özgürleşmek için üretim araçlarının ilk biçimi olarak insanın tahakküm altına alınmasından yola çıkar. Doğayı boyunduruk altına almak için insanları da köle, serf ya da işçi olarak boyunduruk altına almak gerekmektedir.(Bookchin,1999:44) Sınıf ve sömürü ilişkilerinin ötesinde, hiyerarşik ve tahakkümcü ilişkilerin çözülmesinin özgürlükle sonuçlanacağına vurgu yapmıştır.

Marx sınıflı toplumu ve devletin ortaya çıkışını doğanın tahakküm altına alınması ile açıklar ve özgürleşmede doğayla bağlantılandırılır. Ekolojik bir toplum, insanın insana tahakkümünü yani tahakküm kavramının dayandığı toplum içi hiyerarşik yapıları (erkeğin kadın üzerinde, yaşlıların gençler, bir etnik grubun diğeri, devletin bürokrasisinin birey üzerinde, sömürgeci güçlerin sömürgeci halklar üzerindeki) radikal bir biçimde ortadan kaldırılmasıyla, doğal dünyayı tahakküm altına alma amacından vazgeçecektir.(Bookchin,1999:69)

d.Ekolojik Bakışın Diyalektik Doğası

Farklılaşmayı, iç gelişmeyi, çeşitlilik içinde birliği vurgulayan bir bakış olarak, ekolojinin diliyle diyalektik felsefe örtüşür. Yeni bir etik temel olarak doğa felsefesi önem kazanır. Hegel'in diyalektik mantık sistemini ekolojik düşünce ile birleştirerek *Diyalektik Doğalcılık* felsefesi adını verdiği bir yeni kavram geliştirmiştir. İki tip doğa vardır.İnsani olmayan doğa ve insanlar tarafından yaratılan toplumsal doğa. Toplumsal ekoloji iki doğayı bir bütün olarak ele alır. Hiyerarşi batı felsefesinin kavramı olarak, ikinci doğa yani insanlar tarafından yaratılan toplumsal doğanın ürünüdür. İkincil doğa birinci doğayı değiştirmiştir. İlk doğa insanlar tarafından ötekileştirilmiştir.(Bookchin,1996 :32,60)

Doğa da çok çeşit vardır ama bunlar doğa ortamında bir birlik oluştururlar. Doğadaki çeşitlilik içindeki birlik, toplum içinde örnek alınmalıdır. Toplumda *çeşitlilik içinde birlik* olarak ekolojik açıdan eko-cemaatler oluşturmak önemlidir. Doğa, toplumsal farklılıkların ortaya çıkması için bir potansiyel alan yaratmaktadır.(Bookchin,1996:115)

e.Ekosistem

Ekolojinin, eko sistem yaklaşımı ile ele alındığında her yaşam biçimi doğal dengede önemli bir yere sahiptir. Hiç bir ekosistem diğeri benzemez. Her ekosistem tek parça yaşam biçimidir. İnsanlar da bütünü bir parçası olarak, bütüne aittir. Ekosistem için faydalı olduğu sürece, insanlar bu bütünlüğe müdahale edebilirler. Onu bilinçli bir şekilde yönetebilirler. Ona hükmetmeye talan etmeye kalktıklarında, insanlar toplumsal yaşamın doğal dayanaklarını zayıflatma tehlikesine girerler.(Bookchin,1988:262)

Topluluklar birer ekosistem olarak ele alınmalıdır. Her topluluk kendi eko sistemini yaratacaktır. Eko sistemlerinde ekolojiye duyarlı faaliyetler yürütülecektir. Tarım-su kültürü-hayvancılık-avcılık zanaat olarak ele alınmalıdır. Zanaatkârlık, insana en çok saygı duyulmasını sağlayan meslektir. Tarım alanında organik atıklar kullanılarak doğaya geri dönüş yasasına göre hareket edilmesi esas eko cemaatin önemli özelliklerindendir. Kullanılacak teknoloji yenilebilir enerji kaynaklarından gerçekleştirilecektir.(Bookchin,1999b:488)

f.Ekolojik Toplum

İnsanın insan üzerinde tarih boyunca kurduğu tahakküm, toplumdan doğaya sıçramıştır. Bunun sonucunda ekolojik yıkım tehlikesi başlamıştır. Tahakküm olduğu gibi toplumsal yaşamdan kaldırılmadıkça ve yerine *toplulukçu, eşitlikçi ve paylaşımcı bir toplum* inşa edilmedikçe çevre tükenmeye devam edecektir.Toplumun yaşama biçiminde yapısal bir dönüşüm olmadıkça, binaların ve üretimin çevre dostu olması yeterli olmayacaktır. Yapısal dönüşüm için, piyasada kar için rekabetin yerine yardımlaşma, paylaşımcı ve karşılıklı mutabakata dayalı ilişkilerin hakim kılınması önemlidir.(Bookchin,1999:12)

g.Otorite-tahakküm

Otorite kavramını, tahakküm ve hiyerarşi olarak ele alır. İnsanın insana tahakküm yaptığı toplum içi hiyerarşik yapılar, aile içinde erkeğin kadın üzerinde, yaşlı aile mensuplarının gençler üzerinde kurduğu yapılarıdır. Yaşlıların gençlere, erkeğin kadına, insanın insana tahakkümüdür. Cinsiyetler ve yaş grupları arasındaki hiyerarşik yapılar, insanın insan üzerindeki iktidarının sınıfların oluşumu ve ekonomik toplumsal baskının çok öncesinde vardır. Kapitalizm yıkılınca maddi sömürü bitse de, sınıfsız bir toplumun özgürleşmiş bir toplum olacağı söylenemez. Devlet bürokrasisi kadınlar-gençler-etnik gruplar üzerinde baskısını devam ettirecektir.

Maddi sömürü değil tüm biçimleriyle tahakkümün ortadan kaldırmaya çalışmaktadırlar. Aile-okul-mesleki alan-kilise-orduda gibi hiyerarşik gücü temsil eden her kurumda otorite zayıflatılmalıdır. Toplumsal mesele olan eşitsizlik ve baskı, ekonomik sömürü biçimlerinin ötesinde, ailede, kuşaklar ve cinsle arasında, etnik gruplarda, politik, ekonomik ve toplumsal idare kurumlarında var olan kültürel tahakküm biçimlerini toplumsal

çevrebilim araştırır. Toplumsal ekoloji, insanın insan üzerindeki, ekonomik güdü bulunmayan kurumsallaşmış zor kullanma, emir verme ve itaat etme baskısını inceler. İnsanın insanla yeniden uyumlaştırılması üzerinden, insanın doğayla uyumlaştırılması amaçlanır.(Bookchin,1999:55)

Toplumsalın ilk dönemlerinde kadın ve erkek kültürleri birbirilerini tamamlamaktadır. Kadınların yiyecek toplayıp yemek hazırlaması, erkeklerin ava çıkması ve topluluğu koruması görevlerin temelde farklı olması nedeniyle kadınların ve erkeklerin kendilerine özgü kültürler yaratmalarıyla sonuçlanmıştır. Kadınlar kurumsallaşmamış belirli yapılar kurmuşlardır. Hiyerarşi antropolojik çalışmalar sonucunda yaşlıların topluluk içinde yükselmeleriyle ortaya çıkmıştır. Yaşlı kadın ve yaşlı erkeğin jerontokrasi adı verilen yönetim biçimiyle klan, kabile, kent ve devletlerde atalara tapınma ve yaşlılara hürmet gibi kültürel biçimlerde şekillenmeye neden olmuştur. Yaşlıların emretme gücü ve gençlerin boyun eğme zorunluluğuna dayalı bir zihniyet yaratılmıştı. Yaşlılık dan kaynaklanan bu hiyerarşi katı olmayıp ilk komünal toplumların eşitlikçi niteliğini devam ettirmekteydi.(Bookchin,1999:61,63)

Öncelikli erkeğin erkek üzerindeki tahakkümü ve sonradan erkeğin kadın üzerindeki tahakkümü diyalektik olarak birbirlerini etkileyerek güçlendirip, emretme ve boyun eğme tavırlarını toplumun geneline yaymışlardır. Şaman din adamlarının toplumdaki büyü yaparak kazandığı bir boyun eğme kültürü de hâkimdi. Yaştan kaynaklanan statü, cins kimliği statüsündeki değişmelerle birleşti, evcil toplum medeni toplum olmuştur. Şaman locaları, jerontokrasi ve savaşçı gruplarla birleşip kana dayalı kabile toplulukları yerini kan bağına değil ikamete dayalı köylü, serf ve kölelerden oluşan toprağa bağlı topluluklar haline dönüşmüşlerdir.

Hiyerarşik, sınıfsal ve devletçi bir çizgide gelişen bir topluluk kendi çevresinde yaşayan, eşitlikçi bir yönde ilerlemeyi sürdüren toplulukları derinden etkileme potansiyeline sahiptir. Barışçıl bir topluluk, yakınındaki savaşçı topluluğa karşı varlığını sürdürebilmek için silahlanmak ve askeri oluşumlar yaratmak zorundadır. Tek bir topluluğun saldırgan hiyerarşiye sahip olması, bütün bir bölgeyi, kültürel, ahlaki ve kurumsal olarak değiştirmektedir.(Bookchin,1999:72)

Hiyerarşi, sınıflar ve devlet insan yaratıcılığını doğru yoldan saptırır. Hiyerarşi, ekonomik olarak sınıflı toplumu ortadan kaldırmakla değil, gündelik yaşamın içinde kökleri

bulunan ilişkiler yok edilerek gerçekleşecektir. Hiyerarşi, istikrar kazandırıcı veya düzenleyici bir ilke olarak işlev gördüğü iddiası doğru değildir. Aksine toplumsal yaşamı tehdit eder.

h.Eşitlik

Adil bir toplumda kişiye tanınan biçimsel eşitliğe karşın, herkesin doğal olarak eşit olmamasıdır. Bireylerin fiziksel olarak, sağlık, yaş, yetenek ve zekâ yönünden maddi yaşam araçları yönünden farklı olmalarından dolayı, edindiği eşit hakları aynı şekilde kullanamazlar. Kapitalizm de, sınıfsal ayırım bu eşitsizliği belirginleştirmiştir. Biçimde kurulan adalet, özde eşitsiz hale gelir. Yargıda herkese eşit davranan, yani fiziksel ve zihinsel koşulları göz ardı eden bir toplumda *eşitlerin eşitsizliği* ortaya çıkmaktadır.(Bookchin,1999:103) Eşitlikçi ilkel toplum önce teokratik din toplumu sonra sırasıyla feodal, monarşik aşamalardan geçip hiyerarşik bir düzene biçimlenmiştir.

Eşitlikçi olduğu kabul edilen kabile toplumlarında gerçek eşitlik uygulamak için Amerikalı Antropolog Paul Radin'in *indirgenemeyen minimum* kriteri devreye sokulmuştur.(Radin,1960:11) Bu kritere göre, bireylerin üretime yaptıkları katkılarına bakılmaksızın bir bireyin yaşam araçlarını edinme hakkıdır. Topluluğun üyesi yaşlı, sakat veya zayıf olsa da temel yaşam araçlarına sahip olma hakkı tanınmıştır. Eşit olmayanların eşitliliği kavramı; sempati, birliktelik, dayanışma duygusu yaratan bir gelenek gibi duygusal belirlenimlere dayanmıştır. Anarşist düşünürler ve ütopyacı sosyalistler eşitsizlerin eşitliğine dayanan özgürlük idealiyle fikirler üretilse de kendileri dâhil burjuvazi olma tehlikesinden kurtulamamışlardır. (Bookchin,1999:129)

ı.Özgürlük

Anarşizmin temel özgürlükçü anlayışı, Isaiah Berlin'in özgürlük anlayışı ile paraleldir. Devletsiz, anarşik bir toplumu mümkün kılacak tarihi koşulları ortaya koymakta başarısız olmuştur. Özerklik mi özgürlük mü tartışmasında; yaşam tarzı anarşistlerin özgürlük yerine özerklik istemelerini eleştirir. Bireyci anarşist olan Paul Goodman, “anarşizmin ana ilkesi özgürlük değil özerklik, bir işe başlayabilme ve onu kendi tarzında yapabilme yetisidir. “ iddiasında bulunmuştur.(Bookchin,1995:25) Özerklik, kendine egemen bireyle özdeşleştirilirken, özgürlük diyalektik olarak bireyi kolektifle birbirine bağlar. Gerçek özgürlük, eşit olmayanların eşitliğidir.

i.Konfederalizm

Devletçi görüşün tam karşıtı olan *konfederalizm* değiştirilebilen seçilmiş temsilcilerin kamuoyunun gözetimi altında yerel yönetimler arasında eşgüdümü sağlayan siyasal yapı olarak desteklenmiştir. Konfederasyon sözcüğü, özgürlükçü nitelik de bir birlik oluşturmaya yönelik bir taahhüdü ifade eder. Ulus devlet ve onun ideolojisi Milliyetçiliğe karşı olan düşünür, kültürel grupların tam ifade ve öz yönetim haklarını kullanabilmek için konfederal şeklinde örgütlenmeyi ileri sürmüştür. Özgür ve ekolojik yönelimli bir toplum için, konfedere kent ve kasaba birliği temel bir unsurdur. Bir halkın kültürel bütünlüğü ulus-devlet şeklinde ortaya çıkması gerekli değildir. Konfederal özyönetim kurumlarında kültürel gelenekleri ve uygulamaları koruyan şekillerde ifade edilebileceğini savunmuştur. (Bookchin,1999:17)

Federalizm, ulus devletlerin eşgüdümü olarak yani devlet yapısını koruduğundan ve merkezi devletin daha da merkezileşmesini sağladığından konfederalizm ile aynı şey değildir ve kabul edilemezdir.Devlet yerel demokratik kurumları ve girişimleri pasifize etmek, kısıtlamak ve ortadan kaldırmak eğilimindedir. İstenen devlet yerine yerel yönetimler konfederasyonudur. (Bookchin,1999:17)

Özyönetime sahip olan konfedere yerleşimlerde, hiyerarşik otorite piramidi ters durumdadır. Otoritenin tepesinde yerleşim meclisleri oluşturur.Bu meclisler karar almada çoğunluk kararına dayanır.Yerel yönetimlerin halk meclisleridir.

Ulus devlet –konfederalizm arasındaki rekabet temelde bir güç ikiliği ilkesine dayanır.Giderek artan oranda bağımsızlık kazanan konfederasyon üyesi yerleşimlerin ortaya çıkışı, merkeziyetçi ulus devlet ile taban tabana karşıttır.Konfederasyon , sadece ulus devletin zararına güçlenebilir. Güçlü ulus devlet ise, yerel alan için kötüdür.(Bookchin,1999b:23)

Konfedere sistem bir bütün olarak oluşması şu adımlardan geçer .(Bookchin,1999b:370-372);

- (1) Konfedere idari meclisler kurulur. Bu meclisler bir ağ oluşturur.
- (2) Bu meclislerin üyeleri ya da delegeleri, çeşitli köylerdeki, kasabalardaki ve büyük mahallelerdeki karşılıklı ilişki şeklinde çalışan demokratik meclisler tarafından seçilir.
- (3) Bu konfedere meclislerin üyelerinin görevleri kesin olarak önceden saptanır.
- (4) Konfedere meclis üyeleri her zaman görevden alınabilir. Üyeler meclislerde belirlenen politikaların koordinasyonu ve uygulanması amacıyla seçilmişlerdir.
- (5) Meclislerin sahip oldukları işlev bütünüyle idare ve uygulamaya yöneliktir. Köy-kasaba-mahalle ve kentler arasında konfedere bir ağ çerçevesinde bağlantı kurulmasını sağlarlar. Meclisler cumhuriyetçi hükümet sistemlerindeki temsilciler gibi politika oluşturma işlevine sahip değillerdir. Politika, yerleşimlerdeki halk meclislerinin yetkisindedir. Belediye-kasaba-mahalle düzeyinde halk meclisleri kurulur.
- (6) Otorite yukarıdan aşağıya değil, aşağıdan yukarıya doğrudur. Konfedere sistemlerde, sahip olunan güç, yukarıya doğru azalır. En tepedeki federal meclis, gücü en az olan meclistir. Yerleşimden bölgeye ve bölgeden daha büyük alanlara gidildikçe meclislerin gücü azalır.
- (7) Konfedere sistemin yerleşimleri arasında karşılıklı bağımlılık vardır. Bağımsızlık ve bağımlılık kavramlarını diyalektik biçimde geliştirerek, karşılıklı bağımlılığa dönüştüren bir sistemi vardır.
- (8) Konfedere sistemin, bir toplumsal örgütlenme ilkesi haline gelmesi için ekonominin de konfedere olması gerekir. Bulunan bölgelerdeki fabrikalar, çiftlikler ve tüm ekonomik birimler, yerel yönetimin yetkisine geçecektir. Toplumsal mülkiyet olarak işletilecektir. Halk denetimi, toprak, fabrikalar gibi maddi araçlar üzerinde sağlanmış olmaktadır.

Tarihte konfederasyon örnekleri; orta çağdan Konfedere Ren Kentleri, konfedere İspanyol kentleri örnek verilebilir. 1930 Konfederasyonlar imparatorluklar ve ulus devletler tarafından yok edilmiştir. Ulus devletlerin karşı alternatiftir. Tarihte ulus devlet-konfederalizm rekabeti yeniden günümüzde ortaya çıkabilir. Ulus-devletin bir kapitalizm ürünü olarak, kapitalizmin yıkılması ile rakibi konfederalizme dönüşmesi beklenmektedir.

Günümüzde ise bu tip yarı-doğrudan demokrasi örneği olarak gösterilen İsviçre'nin siyasi sistemine benzetilmektedir. Gücün âdemi merkezîyetçi dağılımına dayalı bu sistemde

federal(merkez) otorite, kantonlar ve komünler olmak üzere üç siyasi düzlemde oluşmaktadır. Çok dilli bir konfederasyon olan ülke, 20 tam ve 6 yarı kanton ve bunlara bağlı 3000 komünden (belediye) oluşmaktadır. Yarı kantonlar nüfuslarından bağımsız olarak egemenlik esasına göre oluşturulmuş olan senatoya gönderdikleri temsilciye göre adlandırılmıştır. Kanton ve komünlerin çok geniş bir özerkliği bulunmaktadır ve pek çok siyasi karar alabilmektedirler. Her kantonun kendi anayasası, yasaları, meclis ve mahkemeleri vardır. Eğitim ve polis hizmetlerini kantonlar kontrol ederken, sağlık hizmetleri komünlerin sorumluluğundadır. Adalet ve vergilendirme Konfederasyon ile kantonlar arasında paylaşılmıştır. Vergilerin toplanması kantonların sorumluluğu altındadır. Halk meclisleri ise iki kantonda geçerlidir. Ordunun bulunmadığı ülkede kadın hakları ve yabancıların siyasi hakkının olmadığı bir yönetim sürmektedir. Kanlı isyanlar, 1847'deki iç savaşın sonrasında ülke bugünkü yönetimine kavuşmuştur. (Steinberg, 1996: 77-80; Switzerland, [web],2006)

k.Özgürlükçü bir yönetim örneği Atina Polis'i

Bookchin, insan özgürlüğünün herhangi bir devlet aracılığıyla gerçekleşeceği ya da sürdürüleceği düşüncesine çelişkili bulur. Eski Yunan 'da kent anlamına gelen *polis*'in kendi kendini idare etmesiyle aynı anlama gelen politika esas alınmalıdır. Atina da toplumsal kontrolü amaçlayan bir bürokratik mekanizma olarak devlet yoktu. Kalabalık köle sistemini idare eden bir hükümet biçimi vardı. Yurttaşlık kavramı, bütün yurttaşların ortak bir atadan geldiğini söyleyen bir kent efsanesine dayanmaktaydı. Kan bağına dayalı bir statü şekli olarak görülen Atina yurttaşlığı temeldi.(Bookchin,1999b:94)

Bu yönetim örneğinin Halk demokrasisi örneği için özgürlükçü bir yönetim olarak seçilmiş olmasına rağmen, tarihte uygulanan pratiğine göre günümüzde herkesin bir oy hakkı ile katıldığı demokrasi yönetimi açısından kabul edilemez olması gerekir. Azınlık olarak kırk bin erkek yurttaş için geçerli bir politik sistem, diğer tarafta politik haklara sahip olmayan köle-kadın ve yabancılardan oluşan bir çoğunluk vardı. Yurttaş olabilmeye karşı koyduğu engeller, ulus devletlerin göçmenler ve ülkelerinden yaşayan yabancılara çıkardıkları zorluktan farklı değildi. Profesyonel anlamda askerlik yerine silahlı yurttaşlardan oluşan milisler bulunmaktadır. Polis sisteminde ataerklilik, kölelik sistemi ve sınıfsal ayrıcalıklar özgürlükçü bir yönetim örneği olarak alınmasını yanlışlanan unsurlardır. Nüfusun çok az olduğu Atina doğrudan demokrasi örneği, büyük nüfuslu kentlerde yaşam alanı olarak uygulanabilmesi zor gözükmektedir. (Bookchin,1999b:74)

Haftada bir toplanan halk meclisleri, bu meclisleri küçük bir ölçekte temsil eden büyük jürilerden oluşan bir yargı sistemine dayanmaktaydı. Halk meclislerinde canlı konuşma yapılarak sorunlar tartışılırdı. Yurttaşlar olarak adlandırılan kırk bin kişinin halk meclislerinde karar alma sürecinde aktif katılımını ve agora adı verilen yerlerde gündelik politik etkinliklere katılmasını sağlıyordu. Agora, halk tarafından günlük yaşam uygulaması haline gelmiştir. Agora halka tam bir katılım sağlıyordu. İdarecilerin seçimi bu sistemin en demokratik kısmını oluşturmaktadır. İdarecilerin seçimi kura ile yapılırken, dönüşüm çerçevesinde herkese idareci olma imkanı vermektedir. Halk meclisi ve meclislere seçilme idari niteliklerinden dolayı doğrudan demokrasi örnekleri sayılmıştır. (Bookchin, 1999b:74)

I. Komün tipi örgütlenme

Devlet gerektirmeyen alternatif bir örgütlenme biçimi olarak kırsal ve şehir komünleri önem taşır. Bu komünler, nüfusa çevre üzerinde maksimum denetim kurma fırsatı tanır. Komünler federasyonu daha geniş bir coğrafya da nüfuz oluşturur. Komünler arasında karşılıklı yardımlaşmanın olması, temel yaşam araçlarını sağlamada minimum refah standardını gerçekleştirmiş olmakta olan örgütlenmelerdir.

Orta çağda İtalyan kent komünlerinin yapısından yola çıkarak örnekleme yapmıştır. Orta çağ İtalyan kent komünleri, Avrupa kentlerinin demokratikleşme sürecine örnek olmuştur. Öz yargılama-öz idare anlamında komün, kendi içinde bir devlet sistemine sahipti. Savaş ve barış yapma , komşularıyla federasyon ve ittifak kurma hakları vardı. (Bookchin, 1996:227)

İtalya kent devletleri, Floransa, Venedik, Verona, Pisa gibi tabanını büyük kent komünü içinde yer alan, birbirine komşu küçük komünler oluşturmuştur. Kasaba sakinlerinin oluşturduğu komünler, Atina'daki polis e çok benzemektedir. Komünlerin içindeki mahalleler, kulelerle ayrılmıştı. Bu mahalleler komünü korumaya yemin etmiş zengin ailelerin elindeydi. Parasal güç komüne hâkimiyeti sağlamıştır. Mahalle tabanında bir araya gelmiş silahlı halk grupları, komünün askeri sisteminin bel kemiğini oluşturmuştur. Her silahlı grubun, kendi simgesi ve bayrağı vardı. Bologna kentinde 24 adet silahlı mahalle grubu bulunmaktaydı. Ana kent meydanında çalan bir çan ile silah başına çağırılırlardı. Komutanlar grubun içinden 1 yıllık olarak komutan seçilirdi. Halkın komutanı adı verilen bu kişi, silahlı

gruba komuta ederdi. Silahlı grup içinde yer alan kişiler hem kendi meslekleri hem de elinde silahı ile kendi gücünün bilincinde olan ve kendine güvenen insan tipleri yaratmıştı. (Bookchin,1999b:152) Bu durum, yeni kent yurttaşının kendi kaderini tayin etmesi olarak ele alınır.

Halk komutanları zaman içinde, aynı kişilerin tekrar seçilmesi nedeniyle, görev süreleri ömür boyu olacak şekilde uzatmıştır. Babadan oğula geçen hanedan şeklini alınca, seçim sistemiyle görev yapan memurlar idari durumu bozulmuştur. İtalyan kentleri silahlı halk komutanlarının kontrolüne geçmiştir. (Bookchin,1999b:154)

Komünler de yer alan temel özellik sadakat yeminiydi. Bu sadakat yemininde kamu çıkarı kendi çıkarının önünde tutacağına dair olacaktı. Bu yemin komün üyelerine, birbirlerinin yurttaşlık haklarına saygılı olma garantisini sağlıyordu. Yemin mahalle içindeki yurttaşla çok geniş yetki vermeye neden olmuştur.(Bookchin,1999b:142,147) Bu sadakat yemini, toplumsal sözleşme olarak Paris Komün'ün de yer almıştır. Bu sözleşmeye katılım bireyin özgür iradesine dayanır.Komünde yaşayan yurttaş her düzene ve ortak görüş birliğine dayalı bir şekilde kendi kendilerini yönetmeleri,bireysel özgürlüklere saygı duymaları,tehditler karşısında ortak savunma yapmaları düzeni üzerine kuruluydu.

İtalyan Kent komünlerinde tek kişinin gücü elinde toplaması, ortaçağ da kent valiliği sistemi adını almıştır. Kent valisinin temel özelliği, yerleşim sakinleri arasından seçilmeyerek,yerleşimin dışından biri olmasıydı.Aileler arasındaki kaoslar,yıkıcı kavgalar ve iç çatışmalara karşı mesafeli ve tarafsız olabilmek için böyle bir seçim tercih edilmiştir.Kent'in valisi o kent doğumlu olmayıp , başka bir yerden geldiğinde, orada yaşayanlar arasında adaleti gözeticeği düşünülmüştü. (Bookchin,1999b:145)

İtalyan komünlerinde, konsül adı verilen halk genel meclisi vardı. Konsüller ,komün tarafından seçilmekteydi.Komünün bütün üyelerinden oluşan bu konsül İtalya'nın en eski kamu kurumlarıydı.Savaş-vergi-barış ya da yasa çıkartılması gibi önemli konularda karar vermeden önce bu konsül'ün görüşü alınırdı. (Bookchin,1999b:143)

Yatay düzlemde yan yana birçok komün gevşek bir konfederasyon oluşturmuştur. Her komünde zengin farklı ailelerin olması, yerel nitelikte bir oligarşik yönetim ortaya çıkarmış ve İtalyan kentlerini sürekli bir karmaşa ve kaos içinde tutmuştur. En sonunda çoklu

oligarşinin yerine, güçlü tek bir kişinin hanedanlık şeklinde hâkim olduğu yapı egemen olmuştur. (Bookchin,1999b:145) Tarihsel açıdan bakıldığında, toplumsal ve ekonomik sınıflar arasında dengeleyici bir rol oynayamayan komün, ticarete zenginliğin belli bir kesim üzerinde toplanmasına, ekonomik ve politik farklılıkların artmasına neden olmuştur. Avrupa şehirlerindeki komünler, zengin tüccarlar ve toprak ağalarının isteği ile kurulan ulus devlet yapılanmasıyla ortadan kalkmıştır. Ulus devlet döneminde en temel alınan örnek, komünlerin komünü,1871 deki Paris Komünüdür.

m.Cumhuriyet – Demokrasi Ayrımı

Bookchin cumhuriyet yerine demokrasiyi savunur. Cumhuriyet temsili sisteme dayandığı için seçilmiş vekiller politik gücü elinde tutarlar Demokrasi ise seçilmiş vekil yerine bizzat halkın kendisinin yönetime katılmasını sağlar. Demokrasi katılımcıdır. Cumhuriyet kentlerin değil, ulus devletlerin radikal nitelik taşıyan siyasal modelidir. Demokrasi ve cumhuriyet karşılaştırmasında, demokratik Atina polis ile cumhuriyetçi Roma İmparatorluğu nu örnek verir. Cumhuriyetçi hükümet sistemi, demokratik sisteme yeğlenerek siyasal gelişme sağlanmıştır.(Bookchin,1999b:80-82)

n.Seçmen yerine Yurttaş

Yurttaş kelimesini dar bir kavram olduğunu belirterek, merkezi ulus devlet yerine, âdemi merkezi bir *yurttaşlar konfederasyonu* ileri sürmüştür. Toplumsal ekoloji perspektifinde yurttaş kelimesi yeniden tanımlanır. İstenen Atina deki *Polis* yurttaşlık bilincidir. (Bookchin,1999b:23)

Günümüz yurttaşı sadece kendi hayatını düşünen ve bunun için hareket eden sadece vergi mükellefi bir seçmene dönüşmüştür. İnsan ilişkileri kapitalist değerler çerçevesinde şekillenmektedir. Evlilik bir ticari ortaklık, çocuklar aile için bir sermaye kaynağı olarak düşünülmektedir.Kendisi ile bağlantılı toplumsal sorunlarda, ulus devletin uygulamaları sonucu apolitik olmuştur. Devlet ve siyasal partilerin, halkla doğrudan bağı yoktur. Kentler yönetsel olarak yeniden biçimlendiğinde kurulacak siyasal oluşumlar ile halk yurttaş olarak yeniden yönetime katılacaklardır.(Bookchin,1999b:23)

Doğrudan eylem yeni yurttaş biçimi eylemidir. Parlamento içi tartışmalar ve yasamayla çözümlenen meselelere halkın dolaysız müdahalesidir. Halk, sokakları teslim alır. Grev,gösteri, oturma eylemi, ayaklanma, şiddet eylemlerini gerçekleştirmesidir.Otoriter kurumların bertaraf edilmesini sağlayan taktiklerden biridir.Politik vekillerden çok kendi eylemlerine güvenir.Olaylara bağlı ve son derece kendiliğinden gerçekleşir.Yeni yurttaş biçimini belirleyen,doğrudan eylemin biçimi özeylemliliktir. Özeylemlilikle yurttaş kendi yaratıcılığını ve zekâsını ortaya koyabilmektedir. Yeni mücadele biçimi, özyönetim pratiği olarak özeylemlilik bireyi yurttaş yapar. Özyönetimdeki bireyin benlik boyutu, toplumsal meselelere doğrudan müdahalesiyle etkin yönetime sahip olmaktadır.

Özeylemlilik için bireyin *öz bilinci* gerekir. Öz bilinç, Marksizm deki sınıf bilincinin yerini almıştır.Demokratik yaşamın, kurumsal yapısı herkesin algılayabileceği, anlaşılabilir ve kavranabilir hale getirilerek bireylere aktarılır. İnsanın insan üzerinde, kentin kırsal üzerinde, devletin toplum üzerinde gücünün dağıtılması için, birey kendi yaşamının ve toplumun doğrudan denetimini alabilecek bilinçte olması gerekir. (Bookchin,1988:244) Küçük bir çalışma grubu, bu grubun yerel bir toplantı salonu ve yerel basın özyönetimli yerleşik birimlere yönelik propagandanın güç merkezleridir. Bu toplantılarda *katılımcı yurttaşlık* adı altında bireylerin siyasallaşması sağlanır. Akılcı,özgür ve ekolojik bir toplumun oluşturacağı kent için öz bilinç yaratılmaya çalışılır.

Doğrudan demokrasi ve doğrudan eylemi meşru kılan genel ilke, bir politik topluluğun özgür ve özerk bireyler olarak birleşmiş, bir araya gelmiş bir kamunun, kamu meselelerinin yönlendirilmesiyle ehliyetli bir biçimde ve yüz yüze çözebileceği inancına olan bağlılıktır. Uygulamada, şahsi kariyer ve itibar kazanmak için sıçrama taşı olarak kullanan bireyler, doğrudan eylem her zaman anarşi ile ilintilendirilmiştir. Anarşi yaratan doğrudan eylem, saldırganlık, terörizm gibi toplumsal yaşamı kaosa çevirebilmektedir.(Bookchin,1996:233)

Kent, devlet yerine onun kişisel ve siyasi yaşamında en önemli yere gelmektedir. Kentin temel dokusu baskın etnik ve kültürel kimliği bireyin kimliğini de oluşturacaktır. Bu niteliği ile milliyetçilik ile karşılaştırılabilir. Tarihte ulus devlet yerine ön plana çıkmış, Kartaca –Eriha-Truva-Kudüs gibi kentler olmuştur.Bu kentler dar görüşlülük çerçevesinde katı geleneklere bağlı, kültürel tutuculuğa sahip birbirleriyle karşı karşıya gelecek şekilde yerel şovenizme yönelmişlerdir.Ortaya çıkan etnik düşmanlıklar ,bir kentin halkının tümünden yok olduğu savaşlar ile sonuçlanmıştır. Truva'nın fetih edilmesiyle Truva halkı yok

edilmiştir.(Bookchin, 1999b:86) Üstünlük sağlamak ya da bir koloni oluşturmak amacıyla yapılan bu savaşlar, bu kentlerin küçük devletlere dönüşmesiyle sonuçlanmıştır. Tarihte, kentlerin yönetimi zengin ailelerin eline geçmişti. Zengin nüfuzlu aileler kentlerin yönetiminde hakim durumdaydı. Kentin yerel şovenizmi yükselten yapısı, aşiretçiliğe dayanan bir toplumsal yapıya sahip bölgede , her kentin bir aşiretin kontrolüne geçtiği düşünüldüğünde iç çatışmaları körükleyici istikrarsız bir yapıya dönüşebilme ihtimali çok yüksektir.

Batı’da vatandaşlık kavramı “citizenship” den gelerek kökeni “city” şehir oluşturmaktadır. Kişilerin haklarını daha eşit olarak kullanabildikleri “şehir devletler” gelmektedir.Şehirlerde yaşamak, kişilere özellikle vergi ve askerlik yükümlülüklerini yerine getirdikleri sürece belli haklar sağlamıştır.(Göçek,2008:69) Öcalan’da KCK sisteminde ileri sürdüğü bir şehir yapılanması bulunmaktadır. Bireyler kendilerini şehir kimliği ile tanımladıklarında, şehrin korunması ve mali yükümlülükleri yerine getirdiklerinde belli haklar elde etmiş olacaklardır.

o.Kent Kavramı

Bookchin,için geçmişte kentler demokrasinin doğduğu ve gelişimine kaynaklık etmiş yerler olarak büyük öneme sahiptir.Uygarlık sözcüğü Latince de *civilization* teriminin kökeni kent anlamında kullanılan *civitas* dan gelir. Kentler bu yönüyle uygarlığı da temsil eden bir konuma gelirler.(Bookchin,1999b:46)Büyük kentler, nüfusun büyük çoğunluğunun yaşadığı yerler olarak geleceğin stratejik aktörleri önemine sahip dünya sisteminde önemli bir yere sahip olacaktır. Günümüzün kentleri, ulus devletin biçimlendirdiği doğrultuda bu idealden uzaklaştığı için, yeniden düzenlenmelidir. Politika yapmak devletten alınarak kente verilmelidir. Devlet siyasal sistemi içindeki siyasi partiler halktan kopuktur. Kapitalist sistem içinde kent karşıtı kentleşme, toplumsal özgürlük ve kişisel otonomi üzerinde ciddi etkileri olan toplumsal ve ekolojik bir krizdedir.

Kent yaşamını toplumsal yaşamın iyiliklere kaynaklık eden bir alan olarak görülmesini tarihsel bir çelişki olarak görür. Kır üzerinde tahakküm kuran kent, ahlaki açıdan manici görüş çerçevesinde kirlili ve günahkâr bir yaşam alanıydı. Kırsal kesim ise temiz ve erdemli bir toplumsal yaşamdı. Teoride kent, insanlığın toplumsallaşmayla ilgili temel yaratımlarına kaynaklık eden tamamen insan ürünü, toplumsal kültür alanı olarak saygı görür.

Ancak kent, kırsal kesimin farklı kültürel çeşitliliğini, kimliklerini, değerlerini homojenleştirici bir etki yaratır.(Bookchin,1999b:25) Kentler mahalleleri ile cemaatlerin yaşam süreçlerinin toplamıdır. Doğadan ayrılmış toplum, kan bağından ayrılmış toprak parçası, adetler ve mitlerden ayrılmış rasyonalite, kardeşlik duygusunun bir arada tuttuğu arkaik(ilkel) gruptan ayrılmış bireyler olarak görülür. Egemen yurttaşın kendi benliğini ve kişisel geleceğini belirlemede özgür olduğu toplumsal alandır. (Bookchin,1988:129)

İnsanları doğaya yabancı kılan şey, onları kendi toplumsal yaşamlarında yabancı kılan toplumsal değişimlerin kendisidir. Kent, özgür bir toplumsal alan yaratarak değişim sağlarken, birey üzerinde onu yabancılaştırarak en fazla yıkım gerçekleştiren yerlerden biri olması da kendi paradoksudur. Kentler burjuva toplumu içinde, yaratılan rekabet, talan, köleleştirme en derin yaşanan yerleridir. Burjuva piyasasının herkesi birbirine yabancılaştırması gibi, burjuva kent de merkez-çevre kuşaklarını birbirine yabancılaştırır. Bu yabancılaştırma, kent sakinlerinin öteki olarak nitelendirdiği gettolarda yaşayan kişilere karşı duyduğu kaygı-kuşku-nefret den kaynaklanmaktadır. Kırsal kesimden iç göçle kaçan ya da zorla gönderilenler için kent, yabancılaşmanın başlıca kaynağıdır. Toplumsal bir tecrit edilmişlik duygusu, kentin çevre kısımlarında çok derin hissedilir. İşsiz gençlerin de bulunduğu bu çevre bölümlerinde, başıboş gençlerin kırsal komünlere çekilmesi kentsel projelere karşı alternatif bir öneri olarak ileri sürülmüştür.(Bookchin,1988:135)

Kent içinde gettoların oluşması ve bu gettoların varlıklı kesim tarafından öteki olarak nitelendiği bir toplumsal yapı hâkimdir. Maddi kaynaklara göre belirlenen merkez-çevre kuşaklarını ortaya koyan burjuva toplumuna dayalı kentler, yabancılaşmanın başlıca kaynağıdır. Kırsal-kent duvar ayrımının yerine getto sınırları kentin içindeki görünmez iç duvarları oluşturmuştur. Kentin öğeleri karşılıklı yardımlaşma, ortak bir kültür ve bir cemaat duygusuyla bağlanma yerine anti tezi olan gettodan gelecek tehlikelere karşı kuşku, kaygı ve nefretle duygularını içermektedir. Geleneksel kent insan toplumsallığının kan bağlarını çözmüş, mega kentlerde nüfus adı altında sayısal birçoğu indirgemıştır.

Günümüz kent insanı, cemaat toplumundan ayrılmış anonimliğe itilmiş, egoistleşmiş, kültürü de meta üretimi ve reklamla değersiz bir hale dönüştürülmüştür. İşçi kesimi, sadece fabrika ortamında değil kent ortamında da yaşayan bir insandır. Kent sakini olarak işçiler, tecrit edilmişliğin, mülk yoksunluğunun, yöresel çöküş etkilerini mega kentlerin duyusal olarak insanlıktan çıkarıcı olumsuz koşullarından etkilenirler. Engels, *Konut sorunu* adlı

kitabında barınma kavramını güvenlik ile bağlantılı olarak açıklamıştır. En yaşamsal kavramlardan biri olan bireyin güvenlik yani hayatta kalma sorunu, konutla bağlantılıdır. Çözüm olarak kentlerin âdemi merkezi yönetim biçimiyle yönetilmesini, kent-kır ikileminin aşılmasını önermiştir. Âdemi merkezîyetçi bir yapı olan komün içerisinde birey, yalnız başına çözüm aramak yerine, kolektif bir yapı içinde, kırsal kesimdeki gibi yoğun olan karşılıklı yardımlaşma altında ortak yaşamını devam ettirir. (Bookchin,1988:154)

Bookchin, Engels'in önerileri çizgisinde, kentleri toplumsallığın insani bir alanı olarak yeniden oluşturmak için, mega kentler parçalanmalı, ve yerlerine bulundukları eko sistemin kapasitesine göre düzenlenmiş, ademimerkezîyetçi yeni eko cemaatlerin almasını önerir. Toplumsal ekoloji dilinde kent kavramını yeniden tanımlamıştır. Bu cemaatler, Sanayi ile tarımı, kafa emeğiyle kol emeğini birleştiren karşılıklı etkin işlevsel yapıda olacak şekilde inşa edilecektir. (Bookchin,1988:142,163)

Devrimci ekolojik hareketin bir parçası olarak Berkeley kent planlamacıları, *Halk Parkı* projesini geliştirmişlerdir. Komünal bir çevre için, bu proje merkez bölgeye yönelik karşı-kültürel hamle olarak benimsenmiştir. Kentin çoğunluk kültürüne yönelik, tecrit edilmişlik yerine cemaat ilişkileri, kaynakların özel mülkiyet den çıkıp kamu malına dönüşmesi, karşılıklı yardımı savunan bir kültürdü. Halk politikası çerçevesinde kapitalist sistem içinde komünal-ekolojik olarak sürdürülebilir bir hayatı sağlamaya çalışılmıştır.(Bookchin,1988:156)

ö.Politika Yapmak için Ulus Devlet Yerine Kent

Ulus devlet sayesinde politika merkezi bir nitelik kazanmıştır. Klasik anlamda bir politika kavramı doğrudan katılan halk kitlesinin bulunmasını şart koşar.Toplumdaki aile-mesleki ilişkilerden ortaya çıkmış, devlet idaresi de politikadan doğmuştur. Aristokrasi-Monarşi-Cumhuriyet yönetimleri kitleleri katılımcı olmaktan çıkarmıştır. Günümüzde bu halk kitlesi seçim bölgesi ve seçmen olarak önem arz eder. Siyasi partiler, meclis ortamında kürsüden yaptıkları konuşmalarla bir dinleyici kitlesi önünde devlet yönetme sanatını gösterdikleri toplantılar niteliğine kavuşmuştur.

Ulus devlet, insan topluluğunun maddi ve manevi kaynaklarını sömüren,onun sırtından geçinen bir devlettir. İnsan topluluğunun kendi kaderini belirlemeye yönelik, meşru

gücünü elinden alır. Ulus devlet, için en büyük tehdit yerel öz yönetim ve yurttaş özgürlüklerine yönelik talepleridir.(Bookchin,1999b:290)

Kentler ise, politika ve yurttaşlık için kamu alanı oluşturan yerlerdir. Birey kendi maddi kaynaklarını geliştirebilir. Ekonomik açıdan refah kentler sayesinde gerçekleşir. Ulus devletlerin saldırılarına karşı, kentler direnişin ana kaynağını oluştururlar.

p.Doğrudan Demokrasi

Ademi merkeziyetçi, konfederal eko cemaatler için en iyi demokrasi doğrudan demokrasidir. Atina *polis* modeli en yakın örnektir. Temsili demokrasi kendi içinde bir çelişki oluşturur. Halkın kendini yönetmesi anlamına gelen demokrasi kavramı, halkın temsilciler aracılığıyla yönetmesine dönüşmüştür.(Bookchin,1999b:310-311)

Yeni bir ekolojik toplumda, bunların tümüyle çözümlendiği toplum olacaktır. Şiddete dayalı devlet kurumları yerine,karşılıklı yardım ve insani dayanışmaya dayalı toplumsal kurumlar olacaktır.Merkezi toplumsal biçimlerin yerini,ademi merkeziyetçi yapılar almalıdır.Örneğin Halk meclisleri gibi.Bireyi temsil eden milletvekili ve devlet bürokrasisi yerine, özerk topluluklar olmalıdır.Bu toplulukları demokratik yapan,kurayla yöneticilerinin belirlenmesi,yetkilendirilmiş idari güç ve sözcülerden oluşma,dönüşüm usulü ile kişilerin yer değiştirdiği, adayların sürekli halkın gözetimi altında olarak, görevden alınmaları her zaman mümkün olan bir yönetim sistemine sahip topluluklardır.Referandum temel uygulamadır.1871 Paris Komünü'nün sözleşmesi bu esaslardan oluşur. (Bookchin,1988:273)

Doğrudan demokrasi ile katılımcı yurttaşlık gerçekleşecektir. Doğrudan demokrasi uygulaması,bir doğrudan eylem süreci olarak yurttaşlığın olumlanmasıdır. Devletin işlerine doğrudan katılabilimleri anlamında yerel yönetime dayalı yurttaşlık için yapılması gerekenler şunlardır (Bookchin,1999b :324-326);

(1)Yurttaşlar Meclisi yeniden yaşama geçirilmelidir. Küçük ölçekli yerleşim yerlerinde, kasaba meclisleri ve metropoliten kentlerde mahalle meclisleri şeklinde gerçekleşmelidir. Büyük toplumsal karışıklıkların yaşandığı her dönemden bu tip meclislerde, halklar kendi kaderlerini belirlemişlerdir.

(2)Bu meclislerin birbirleriyle iletişimde olması için aralarında konfederasyon oluşturmak. Yerel yönetimlerden oluşan konfederasyona dayanan ulus benzeri yapıların oluşturulmasına yönelik talepler zaman içinde çıkabilir.

(3) Bireyin bilinçlendirilmesi için yerel bazda eğitim yapılması gereklidir. Gerçek bir yurttaş nasıl olur, bireyler arasında dayanışmanın arttırılması için yerelde halk festivalleri düzenlemek.

(4) Yurttaşlığın eğitimini kendini değerli hissettirebilecek sanatla birleştirmek. Kamuyu ilgilendiren konularda tiyatro oyunu sergilemek ve bireylerin konulara dikkatini çekerek duyarlılıklarını arttırmak. Bu şekilde eğitimler sonucunda, güçlü bir görev duygusuna sahip etkin bir yurttaş kitlesi yaratılabilir.

r.Özgürlükçü Belediyecilik

Ademi merkeziyetçi ve hiyerarşik olmayan bir toplum modeli için, *özgürlükçü belediyecilik* dediği bir yapıya geçişi önermiştir. Belediye, mahalle, ve kasaba düzeyinde doğrudan demokrasiye dayalı halk meclislerinin yeniden oluşturulmasını temel alan bir politika görüşü ortaya koymuştur.Toplumsal sorunların çözümünde yerel iktidarın önem kazanmasıdır.

Yerel boyutta özyönetime sahip bir politikanın işleyebilmesi için, ekonomik mali ve idari kurumlara ihtiyaç vardır.Proudhon, Halk Bankası projesini geliştirmişti.Bu projeye göre, belediye projelerini gerçekleştirmek için halktan para toplanmasını öngörür. Takas sisteminin daha fazla kullanıldığı, kamu arazilerinin yerel bahçeciliği teşvik için kullanılması gibi ekonomik düzenlemeleri gerektirir. (Bookchin,1999b:346)

Marksizm ve anarşizme ilk özgürleşmiş toplum modelleri sağlayan 1871 Paris Komününün toplumsal cumhuriyet hedefi, özgür belediyeler ya da komünlerin bir konfederasyonu çerçevesinde gelişen devrimci bir yerel yönetim hareketi olarak önemli bir örnektir.(Bookchin,1988:177)

Yerel yönetimlerden oluşan bir konfederasyon düşüncesine yönelik özbilinçli ve iyi örgütlenmiş bir hareket çıkmalıdır. Alt kültürel radikal hareketler bir halk hareketi olmak için bu yöntemi tercih etmelidirler. Bu yöntemi tercih etmeyen alt kültürel radikal hareketlere, dikkat çekilmeyeceğini belirtmiştir. Konfederasyona dayalı yerel yönetimleri savunanlar,

öncelikle yerel yönetimleri ele geçirmeleri gerekir. Kent ve kasaba yasalarını değiştirerek, doğrudan demokrasi ortamını hazırlayacak yurttaşlık kurumlarını yeniden yapılandırmalıdır. Üretim araçlarını devletin veya işçilerin eline değil, yurttaşların eline vermelidirler. Yerel otonomiye sahip özyönetim sistemi kurabilmek için ulus devletin yönetim sistemlerinin dayandığı ulusal anayasa da değişiklik yapılmalıdır.(Bookchin,1999b: 22,318) Terör örgütünün siyasi kanadının, demokratik özerklik talebi, yerel otonomiye sahip özyönetim sistemi kurabilmenin imkânını sağlayacaktır.

PKK siyasal uzantısı parti, terör örgütünün hedeflediği bölgede yerel seçimleri kazanarak ilk aşamayı geçmişlerdir. Diyarbakır belediyesinin, kendi mahkemesini kurarak yargılama yapması doğrudan demokrasi ortamını hazırlayacak yurttaşlık kurumlarını yeniden yapılandırdığının bir kanıtıdır. Bölgede hakim olan belediyelerde ekonomik alanda kooperatif uygulamalarının başlaması, ekonomik alanda kolektif uygulamasına geçildiğinin diğer bir göstergesidir. Diyarbakır da toplanan meclis, Türkiye Büyük Millet Meclisinden ayrı olarak , halk meclisi örneğidir. Terör örgütünün siyasallaşması, görüşlerin temsil edilmesi ve uzlaşma ortamının kurulması yönünde düşünülse de, bir halk oluşturmak ve belli bir bölgede ikili devlet olma yönündeki sürecinin önemli bir basamağını oluşturmuştur.

b.5.Anarko Eko-Feminizm-Kadının Özgürlüğü-Cinsiyet Özgürlüğü

Yeni toplumsal hareketlerden sayılan cinsiyet özgürlükçü kadın hareketi, kadınların ezilmesinin niteliğini gösteren feminist çözümlemeye dayanır. Feminizm, kadın-erkek arasında her konuda ayrımcılığa karşı çıkarak, cinsler arasında siyasal, ekonomik ve toplumsal eşitliği savunan bir görüştür Marksizm'in sınıf politikasına ve tüm insanlığı kurtarmasına yetmediği düşüncesinin, ideolojinin yanlışlanarak zayıflamasıyla, biçimlenmiştir. Klasik anarşizmin temelinde tanımlayıcı argüman, bireyin özgürlüğünün temel dokunulmaz bir ideal olduğudur. Özgürlükçü ideoloji olarak da sayılan cinsiyet özgürlükçülüğü anarşizm ile eklenerek, ataerkilliğin yok edilmesi ve kadın-erkek cinsin bütünleşmesine dayalı, tam anlamıyla eşitlikçi, demokratik ve insanca bir yapı kurulması için çalışırlar.

Kropotkin'in komünist anarşizm prensiplerinden etkilenen feministler, ABD deki feminist tartışmalarında ilk olarak anarko-feminizm kavramını dile getirmişlerdir. Radikal

feministler için, toplumun devrimci bir şekilde feminist perspektifte yeniden biçimlenmesi için siyasal bir görüş olarak komünist anarşizmi benimsemişlerdir.(Kaman,1999:100)

Radikal feministlerin Berlin’de yayınlanan Anarşist feminist adlı broşürde temel tezleri şunlardır (Kamann,1999:101);

- (1) Hiyerarşik olmayan ilişkileri temel aldıkları için bütün radikal feministler doğal anarşisttir. Kitle gücünden yararlı istifade etmek feministler için önemlidir. Feminizm, anarşizme eklenmiştir.
- (2) Anarşizm ve feminizm birbirlerini tamamlayıcı şekilde örtüşür. Hiyerarşi karşıtı bir hedef içinde ortak hareket ederler. Erkek anarşistler kadın örgütlerini desteklediklerinde, anarşist harekete kadın saflarından insan sağlamak ve propaganda amaçlı kullanmaktır.
- (3) Feminizm bütün eril kaynaklı ezilme biçimlerinin birbirleri ile ilişkisi olduğunu bilir. Erkeklerle eşit, özgür ve dayanışma için hiyerarşik ve cinsiyetçi kültürün değişmesi gereklidir. Özgürleşme ile kadın gerçek anlamıyla, insan olması mümkün kılınmalıdır. Anarşizm, erkeklerin egemenliği altındaki bütün siyasal örgütleri temelinden sarsar. Toplum olduğu gibi kaldığı sürece, kadınlar tek başına kendilerini değiştiremezler. Hiyerarşinin karşısına, özgürce anlaşma ve karşılıklı yardım prensiplerini, bütün insanların temelden eşitliğini koyması açısından feminizm hedefleri ile aynı özellikleri taşır.
- (4) Her insanın kurtuluşu kendi eseri olmalıdır. Kadınlar kurtuluşu erkeklerden beklememeli, bizzat anarşist hareket içinde kendi eylemlilikleriyle kurtuluşlarını sağlamalıdır.

Ataerkil şiddet, tek başına erkeklerin irade sorunu değildir. Bu şiddetin bilinçaltında düşüncenin, dilin, toplumun geleneklerinin etkisi büyüktür. Cinsiyetçilik, cinsiyet üzerinde toplumsal hiyerarşileri sağlamlaştırmaktır. Cinsiyetçilik, erkeklerin üstünlük kibrinin bir sembolüdür. Anarko feminizm de, ataerklilik ve hiyerarşi toplumun temel problemleridir.

Eko feminizm olarak toplumsal anarşizmle eklenen, feminist hareket dünyadaki ekolojik felakete karşı kadınların özgül yeteneklerini ve sorumluluk duygularını geliştirmesini amaçlar. Kadın ve doğa ortak bir şekilde ezilmektedir. Kadının ezilmesi sona ererse, doğanın ezilmesi de biter. Erkeğe ait kamusal alan- kadına ait özel alan ayrımı, Bookchin’e göre

bitmeli, ortaklaşacılık temelinde kadın ve erkek eşit olmalıdır. Topluluk, özel ve kamusal alanın bileşimidir. Toplum, kadınların ev hapsinden çıkarılarak yeniden ortaklaşa örgütlendirilmelidir. Bunun için gerekli olan kooperatif temelli ortaklaşa ekonomik topluluklardır. Ortaklaşa ekonomik topluluklar kanalı ile kadınlar ataerkil sosyal düzene, tahakküm kaynağı olan kapitalizm ve ulusal devlete karşı ayakta kalabilirler. Kapitalizm, emeğin toplumsallaşmasını sağladığı gibi, kadın emeği hayata geçirilirse kadının toplumsallaşarak özgürleşmesi sağlanabilecektir. Ancak fabrika gibi bir ortamda değil ortak çalışma temelli, sömürünün olmadığı kooperatifler kadının ev ortamındaki dar kafalılık ve özgürlük yoksunluğu kıracaktır.

Aile, evlilik, ekonomi konularında anarşizm kadını ele alır. Klasik anarşistler den Bakunin annelik için toplumsal sorumluluk talep eder. Komün hayatında çocuk hem anne hem baba tarafından bakılır. Kropotkin devrimci çalışmada kadınların erkekler gibi eşit hareket etmesini ister. Günde üç-dört saat kadın çalışmalı, boş zamanında toplumsal hayata eşit katılmalıdır. Siyaset alanında bir oy hakkı ile kadına seçme hakkı verilmiştir ancak siyasal temsilci olma –politika konusunda örtülü bir engellenme söz konusudur. Kamusal alan, erkeklerin alanı olarak yer almaktadır. İspanya İç savaşında, *aile ücreti sistemi*, sonucunda çok mağdur edilmişlerdir. Gerçek kadınlık yeri ev ortamı düşünülmüş, milislerden uzaklaştırılmışlardır. Kadın alanı denilen alan, her iki cinsin de alanı olamamıştır.

(Kamann,1999:105)

Toplumun hiyerarşik yapıda biçimlenmesiyle ilk ezilen kadın olmuştur. Kadın bir insan olarak doğal toplumdan koparılıp en kapsamlı köleliğe mahkum edilmiştir. Tüm diğer kölelikler kadın köleliğine bağlı gelişme gösterdiğinden ,kadın özgürleşirse diğer tüm kesimlerde özgürleşir.

Erkekliğin toplumsal kuruluşu anlaşılmadan devlet ile bağlantılı savaş ve iktidar kültürü doğru tanımlanamaz. Kadının ve çocukların sahibi erkektir. Sadece kadına yönelik tek taraflı bir namus ve ahlak anlayışı geliştirilmiş, mal gibi alınıp satılan bir hale gelmiştir. Beden-ruh-düşünsel olarak kadın köleleştirilmiştir

b.6 Anarko Komünizm /Toplumsal Anarşizm çerçevesinde PKK Terör Örgütünün İdeolojisinin Analizi

Abdullah Öcalan, terör örgütün önderlik konumunda yer alan kişi olarak, İmralı da tutuklandıktan sonra, örgüt üyelerinin Türkiye sınırları dışına çıkmasını emretmişti. Reel Sosyalizmin Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra Marksizm/Leninizm ideolojisinin parti-devlet pratiğinin demokrasi, özgürlük ve eşitlikten uzak uygulaması, kurtarılmış bölgelerde örgüt hâkimiyetini kurarak devlet odaklı bir mücadele stratejisinin, hedeflediği bireyler üzerinde ikna edici olamayacağını düşünerek, ideolojisini yenilemiştir. Öcalan, anarşist ekollerin radikal eleştirilerinin yerinde olduğunu söyleyerek bu ekolleri benimsemiştir. (Öcalan,2009a:62) Eski slogan “ Ya kapitalizm ya Sosyalizm” değil “ Ya Kapitalizm Ya Özgür Yaşam” olarak değiştirilmiştir

Klasik ve günümüz anarşist kuramlardan faydalanarak, devlet odaklı olmayan bir demokratik sosyalist teori, program, strateji ve taktik geliştirmiştir. Önce politik alanda örgütlenerek yasal zeminde bir parti, sivil toplum kuruluşları aracılığı ile halk tabanı oluşturmak, bu tabandan bir ulus inşa edilerek, ülkede iki ulus fikri olduğunu benimsetmek, devlet kurumunun yerine geçecek topluluk birlikleri kurmak, hızla devlet egemenliğinden uzaklaşarak kendi kendini yöneten otonom /özerk bir hale gelmektir. Uygun koşullar oluşturulduğunda devlet kurma sürecine girilebilir. Ancak temel hedef devlet oluşum sürecine girmeden, özerk bir yönetim sistemine sahip olarak, aynı ülke içinde iki toplumlu bir yönetim tarzını gerçekleştirmek amaçlanmıştır. Bu yönetim PKK'nın 5 inci kongre kararlarında ret ettiği, ara formül otonomi fikrine tekrar geri dönülmesidir.

Kapitalist modernitenin eleştirisi konusunda çok sert olmalarına rağmen Marksistler, devlet kapitalizmi olarak sisteme hizmet etmiş olduğunu söyleyen Öcalan yeni ideolojisine, ilk ideolojisini Mao'nun eleştiri-özeleştirisi pratiğini uygulayarak neden geçildiğini açıklar. Özeleştirisi, terör örgütünün zaafı, yetmezlikleri, yanlışlıkları olarak ele alınmıştır. Eleştiri diyalektik gelişmenin bir parçası olarak, uygun olmayanın açığa çıkarılıp değiştirilmesi amacını taşır. *Bir Halk Savunmak* (2004) adlı kitabında devlet-iktidar-savaş-ulus-ulus devlet kavramlarını yeniden tanımlayarak bu eleştirileri şu şekilde belirtmiştir (Öcalan, 2004: 267-277);

(1) PKK, Kürdistan İşçi Partisi olarak, kuruluş manifestosunda Türk devletini hedeflediği coğrafyada yenerek, iktidarı ele geçirmek ve sosyalist bir Kürt devleti kurmak amacını taşıyordu. İktidarı ele geçirdikten sonra, proletarya diktatörlüğü olarak ,o coğrafyadaki mevcut toplumsal yapılar üzerinde (farklı aşiretler, toprak ağaları) değişimi gerçekleştirebilmek için bir diktatör yönetim tarzını benimsemek zorundaydı. Stalin dönemi , Mao yönetimi ve Pol Pot yönetimi pratikleri bu diktatörlüğün, ideolojinin hedeflediği demokrasi-eşitlik-özgürlük hedefinden saparak totaliter bir yönetime, liderin despotluğuna dönüştü.Öcalan, devlet olmayı amaçlayan partilerin eşitlik ve özgürlük idealine ulaşamayacağını söyleyerek, gerçekte eğer yenebilseydi kuracağı devlet modelinde aynı idealleri yaşatamayacağını itirafını, eleştirisini yapmıştır.Devletleşme, en eski bir hiyerarşik ve sınıflı toplum geleneği olarak, özgürlük ve eşitlik ideali ile birlikte var olamaz.. (Öcalan, 2004: 269) Bu bir toplumsal sorun olarak çelişkidir. Çelişkiyi çözmek için devlet adına parti olmak veya devlet sahibi olmak, aşmak gerekli olan bir ilkedir sonucunu çıkarmıştır. Engels'in devletin sönmesi, ortadan kaldırılması anlamına gelen *aşmak* kavramını, hem bir devlet kurma amacı taşımamak hem de var olan devlet egemenliğinden kurtulmak olarak ele almıştır.

(2) Devletin dönemsel yönetimi iktidar, çözümlmelidir. Lenin, sosyalizme en gelişmiş demokrasiden gidilir, demişse de Stalin proletarya diktatörlüğünden sosyalizme geçememiştir. Esas hedef komünizm, parti-iktidar tezlerinin yanlışlığı nedeniyle hayata geçmemiştir. Bu nedenle temel mücadele aracı olarak, parti ve koalisyonları için başka siyasi modeller tasarlamak, teorik ve pradigmatik görüş haline getirmek önemlidir.(Öcalan,2004:271)

(3) Toplumsal sorunların yani çelişkilerin çözümü devlet ve iktidar olamaz. İktidarın kaynağında güce dayalı bir savaş mantığı vardır. İktidar olmak, savaş kültürüne dayanarak toplumu her düzeyde biçimlendirmek ve statüko da tutmak demektir. Öcalan için temel toplumsal sorun veya çelişki, Kürt kimliğinin inkarıdır. Devletin güvenlik güçlerini kullanarak bu sorunu imha ederek çözmesi mümkün değildir.Topluluklar (Kürt etnisitesi) kendi sorunlarını kendileri çözebilirler.Bu nedenle ,Türk Devleti egemenliğinin yadsınması anlamına gelecek özgürlük ve eşitlik idealleriyle örtüşmez. Kürt etnisitesi, kendi yasalarını oluşturarak özgürlük ve eşitlik sağlamalıdır.(Öcalan, 2004 :272)

(4) Topluluk ile uygarlık bir araya geldiğinde temel çelişki devletle demokrasi arasındadır. Devletin alternatifi demokrasidir. Demokrasi, devlet olmayan yönetim

demektir.Radikal demokrasiyi veya tam demokrasiyi hedefleyen terör örgütünün partisinin amacı ,anayasal mekanizmayı kullanarak Türk devletinden özerklik statüsü ile devletin rejimini hukuk içinde daraltarak, devletle alan paylaşmasını gerçekleştirebilir.Devleti sınırlandırarak, toplumun özgürlük alanını genişletir.Daha az devlet daha çok toplum ilkesinin uygulanmasıdır. Toplulukların devletsiz kendini yönetebilme gücü demokrasi olmaktadır. Tam devlet egemenliği demokrasi yoksunluğudur. Öcalan, Kürt devleti kursaydı neden demokrasi, özgürlük ve eşitlik olamayacağına da açıklık getirmiş olmaktadır. (Öcalan, 2004 :272)

(5) Partiler, özgürlük ve eşitlik istiyorlarsa devlet odaklı olmayan siyaset ve toplum biçimlerini programlarına almaları gerekir. Toplulukların kendini yönetebilmesi için, toplumun var oluş şekli komünal ve demokratik pozisyonlu olmalıdır.Kürt etnisitesini, kendi kendilerini yönetebilmesi için komün tarzı örgütlenme modelinde var olmaları gerektiğidir.

(6)PKK terör örgütü, Pol Pot ‘un yaşadığı ihanetin benzerini Şemdin Sakık ile yaşamıştır. Terör örgütü Öcalan’ın deyimi ile dört kişiden (Şahin Baliç, Şemdin Sakık, Kör Cemal ve Hogir Grubu) oluşan iç çeteleşme sonucu, bu çetenin masum kadın, çocuk ve insanlar üzerindeki öldürme olayları nedeni ile kitle desteğini kaybedecek hale gelmiştir. Mao ‘nun da örgütlü bir yapıda en tehlikeli unsurun bireysellik vurgusunu, Öcalan da yaparak küçük despotların güç –siyaset-silah ilişkisinin örgüte ciddi zarar verdiğini eleştirmiştir. Ancak Öcalan’ın bölgede otorite olabilmek için, Sri Lanka Tamil Kaplanlarının izlediği stratejiyi uygulayarak tüm Kürtçülük yapan örgütleri silahlı mücadele sonucu yok ederek iktidar olmuştur. Öcalan’ın iktidar tanımı; savaş kültürüne dayanarak toplumu her düzeyde biçimlendirmek ve statüko da tutmak bu stratejisi ile örtüşmektedir. Yeni önderlik olmak isteyen terör örgüt üyeleri iç ihaneti gerçekleştirerek, aynı stratejiyi izlemeleri küçük despotların oluşmasına neden olmuştur. İç ihanet PKK nın tabanını toplum olabilmesinde en büyük engel olmuştur. Faili meçhul cinayetler konusunda Türk devletini imha ve zorbalıkla suçlayan terör örgütü, Öcalan’ın kendi kitabında samimi bir itiraf yaparak, terör örgütü mensuplarından kaynaklanan infazların hem masum sivillerin ölümünün bir despotizm olduğunu hem de kara propagandasını çürütmüştür. (Öcalan,2004:259,273)

(7) Ulus ve Ulusal Kurtuluş Savaşı kavramları yanlış ele alınmıştır. Ulusal Kurtuluş Savaşı ile her şeyi fetih ederek ulus olmak stratejisi yerine siyasal platformda örgütler oluşturarak ulus olmak temel alınmalıdır. Devlet çatısı altında ulus tanımı fetişleştirilmeden,

demokratik, eşit ve özgür bir ulusal topluluk olmak daha önemli sayılmalıdır. Demokratik toplum yaratma çalışmaları siyasal alandaki faaliyetler ile gerçekleştirilmelidir.

Marksist devlet teorisine göre, ordu devlet gücünün temel unsurudur. Devlet gücünü ele geçirmek ve elinde bulundurmak isteyen kimse kuvvetli bir orduya sahip olmalıdır. “*Siyasi iktidar bir tüfeğin namlusundan çıkarak gelişir*” ilkesi üzerinden ancak silahlar ile bir ulus yaratılmıştır. (Tsetung, 1971: 358) Bölgede her şeyi fetih erken eski feodal ilişkilerden dolayı bir intikam şekline dönüşebilir. Bu intikama karşılık meşru savunma ile karşılaşılabılır. Koruculuk sistemi, intikamı önleyen bir savunma mekanizması olarak terör örgütüne en çok zarar veren uygulamalardan biridir. Ancak gerçekçi bir savunma yapabilmek için bölgeye yönelik en uygun üs ayarlanıp mücadele edilmelidir. Siyasal yoldan yerel yönetimlerin ele geçirilmesi, çevre üzerinde ciddi bir kontrol imkânı sağlayacaktır. Savaşla fetih edilebilecek kurtarılmış bölge yerine, demokratik sonuçla elde edilen kontrol bölgeleri oluşturmak daha önemlidir. Yerel seçim sonuçları sonrasında, terör örgütünün siyasal uzantısının hâkim olduğu Şırnak ve Hakkâri illerine, sınırda ki Kuzey Irak Federe Yönetimi kontrolündeki Kandil dağına üs seçen terör örgütünün ulaşması ve faaliyet de bulunması için uygun zemin yaratılmıştır.

Öcalan için, Ulusların kendi kaderin tayin hakkı, her ulusa bir devlet anlamı taşıdığından, devlet olma reddi bu hakkında reddidir.(Öcalan,2004:277) Dogmatik bir şekilde bu hakkı savunmak, hem Türkiye’nin demokratikleşmesine engel olmakta hem de oligarşik milliyetçilikle sonuçlanmaktadır. Devlet istemek burjuva ulus anlayışını savunmaktır. Kürtlerin aynı devlet çatısı altında ortak bir vatanda özgür bir ulusal topluluk olarak yaşaması yönünde siyaset yapılmalıdır. Ulusal topluluk olarak, toplumsallığın komünal ve demokratik olmasını sağlamak özgürlük ve eşitlik idealini gerçekleştirecektir. Türk devletinin siyasi sınırları değişmeden, Kürt statüsünün demokratik özerklik olarak yasal tanındığı, kendine özgü kültürel özgürlük ve demokratikleşmeye önem veren bir çözüm yöntemi savunulmalıdır.

(8) Kürtlerin kendi içinde birlik olamaması, herkesin lider olma hırısı,sinsi ve işbirlikçi Kürt feodal üst tabakasının dış ihaneti olarak, Kuzey Irak’da Talabani ve Barzani yönetimindeki Kürt federe yönetimini ciddi olarak eleştirir.Öcalan,ileriki zamanda oluşacak Kürt Federe Devleti olgusunu, Türk devletinin dünya çapında ABD ve ortakları tarafından, PKK’nın terörist ilan edilmesi çabalarının bir sonucu olarak ele alınması gerektiğini söyler.(Öcalan,2004:283) Batı Kapitalist sistemin desteklediği ve programı Kürt Federe

yönetimi olarak somutlaşan ilkel-milliyetçi-feodal burjuva Kürt hakim tabakasından oluşur.Gerici,çıkarları ön planda olan feodal dinci aşiret yapıları güçlü olan Kuzey Irak Kürt Federe yönetimi, PKK'nın amaçladığı demokratik ulus ile bağdaşmaz. Batı kapitalist sistem karşıtlığı üzerine kurduğu demokratik paradigması, feodal burjuva Kürt hakim tabakası yerine emekçi Kürt halkını temsil etmeyi amaçlar. Demokratik paradigma, dar etnik-dinci-milliyetçi değerleri ret eder. ABD'nin federatif Kürt politikasına karşı, projesi Kürdistan Demokratik Konfederalizm (KKK) 4 Nisan 2004 tarihinde avukatları aracılığıyla PKK/KONGRA-GEL üst düzey yöneticilerine iletilmiştir.(Öcalan,2004 :236)

2004 yılı yeni ideolojinin uygulamaya geçtiği yıldır. Özgürlükçü Anarşist kuramlardan yararlanılarak bir siyasi program oluşturulmuştur.Bu program öncelikle 2004 yılı aralık ayında TÜDEK (Türkiye Demokratik Ekolojik Toplum Koordinasyonu) adı altında yeni bir oluşumla faaliyete geçirilmek istense de başarılı olamamıştır.4 Nisan 2004 de, demokratik konfederalizm projesi, öncü çekirdeği KONGRA-GEL olarak kabul edilmiştir.4-21 Mayıs 2005 tarihleri arasında Irak'ın kuzeyindeki örgüt kamplarında yapılan 3.Genel Kurul toplantısında Kürdistan Demokratik Konfederalizm /Türkiye Koordinasyonu (KKK/TK) adı altında yeni bir yapılanma modeli kabul edilmiştir. 17-22 Nisan 2006 da Genel Kurul toplantısında Türkiye Koordinasyonu Türkiye Meclisi, il koordinasyonları da İl Meclisi olarak değiştirilmiştir.3-5 Kasım 2006 tarihleri arasında İstanbul ilinde yapılan İl Örgütlenme komiteleri demokratik konfederalizme uygun örgütlenme modelini uygulama kararı almıştır. 16-22 Mayıs 2007 tarihleri arasında yapılan toplantıda Kürdistan Demokratik Konfederalizmi,Kürdistan Topluluklar Birliği (KCK) bir çatı örgüt haline gelmiştir.Eko Anarşist Murray Bookchin'in ulus devlet modelinin demokratik alternatifi olan, anarşist komünizm ilkeleri üzerinde şekillendirdiği merkezi olmayan, ademi merkeziyetçi demokrasi fikrini savunan Kürdistan topluluğunun kendi kendini yönetmesini sağlayacak bir yapı oluşturulmuştur.

Kapitalist toplumun batı merkezli pozitivist paradigmaya diyalektik olarak zıddı demokratik ekolojik cinsiyetçi paradigma temel alınmıştır. Thomas Kuhn'un bilim felsefesine kazandırılan paradigma kavramı, belli bir bilimsel yaklaşımın doğayı sorgulamak ve doğada bir ilişkiler bütünü bulmak için kullandığı açık ya da örtülü bütün inançları, kuralları, değerleri ve kavramsal-deneysel araçları kapsayacak model şeklinde tanımlanmıştır.(Kuhn,2006) Bilimin kapitalist devlet de hâkim sınıfın ideolojisine hizmet etmesi nedeniyle, kuantum fiziğine dayalı yeni bir paradigma oluşturulmuştur. Öcalan'ın

geliştirdiği felsefi, ideolojik ve toplumsal örgütlenme modeli olarak *Demokratik-Ekolojik-Cinsiyet Özgürlükçü* bir paradigma olarak adlandırılmıştır.(Sönmez, 2011:46) Son yılların ekolojik –toplumsal ve özellikle de ekolojik bunalımları karşında geleneksel topluma ilişkin bir açıklayıcı model ve çözüm önerisi sunma iddiasındadır.

Yeni paradigma devlet-iktidar-savaş-ulus-ulus devlet kavramlarını yeniden tanımlayarak bir *demokratik uygarlık* olarak, doğu toplumları için inşa edilmiştir.Leslie Lipson’un *Demokratik Uygarlık* kitabını referans alan Öcalan, Lipson’un demokratik yönetim biçiminin insanın uygarlaşmasına imkan sağlama tezinden yola çıkar. (Lipson,1984:11) Yahudi kökenli Alman Filozofu Adorno’nun “Yanlış hayat doğru yaşanmaz “ sözünü benimseyerek Yeni bir uygarlık tanımlaması yapar.(Öcalan,1999b:163) Neoliberal ekonominin siyasal alanda dayatması demokrasi kavramı, özünde bilinci yok edilmiş kitlelerin sahte katılım ve tercihleri üzerine kuruludur. Kapitalist sömürüyü demokrasi ile demokrasiyi kapitalist sömürü ile eşitleyen ve sınırlarını belirleyen hegemonya, sosyalizmi ve ulusal kurtuluşu gerileme, çağdışı ve özgürlüksüz olarak göstermektedir.Lipson, dünya devrimcilerine belirsiz ve düz toplum yaşamı önermiştir.(Lipson,1984:516) Öcalan da kolektivizme dayalı doğrudan demokrasiyi işletebilen demokratik konfederalizm siyasal yönetimi önerir. Devletsiz bir toplum idealidir. Devletin hukuk sistemi yerine, sözleşmeye katılanların genel iradesinden oluşan toplumsal sözleşmeyi esas alır.Hiyerarşik değil yatay örgütlenme modeli hakimdir. Ulus devlet yerine konfederal bir etnik grubun topluluk birliği vardır. Yasama bu topluluk üyelerinden oluşan Halk meclislerinde kararlaştırılır. Devletin meşru şiddeti, topluluğun öz savunma grubuna geçmiştir. Ekonomik birlikler esastır ve komünizme dayanır. Sanayi yoktur. Sanayi öncesi tarıma dayalı bir ekonomi düşünülür. Ortak mülkiyet hakimdir.

a.Demokratik Uygarlık

Uygarlık; bir toplumun yaşamına damgasını vuran maddi gerçekliğin ve yaratılan manevi varlığın ifadesidir. Uygarlık sistemlerinin üç temel özelliği Öcalan için, rekabet ve hegemonya, merkez-çevre, inişli-çıkışlı döngüsel hareketlerdir. (Öcalan-s,2011 :229)

Kapitalist uygarlık, batının modernleşme ve sanayileşmesine dayalı uygarlık dır. İngiliz sosyolog Anthony Giddens’in modernitenin üç süreksizliğini kapitalist üretimcilik, sanayicilik ve ulus devletçiliği, modernitenin üçlü sac ayağı olarak tanımlar.

(Öcalan,2009b:103) Kapitalist uygarlık, ulus devleti temel aldığından sınıflı ve hiyerarşik toplum olarak baskı ve sömürüye dayalıdır..Kapitalist modernite, hatalı bir toplum inşası vardır.Kapitalist moderniteden vazgeçildiğinde ulus devlet modelinden de ortadan kalkacaktır. Kapitalist modernite'nin anti tezi Demokratik modernite ulus devlet modeline dayanmaz. Yeni uygarlık argümanı, PKK'nın kendini Neo liberal batı sisteminin bir parçası olan Türk devleti egemenliğinden kurtaracak, siyasal model için kullanılmaktadır.

Öcalan için Batı Uygarlığı'nın temel özellikleri;

- Batı uygarlığının merkezi Avrupa'dır.
- Kapitalist toplum sistemi hâkimdir.
- Uygarlığın temeli bir sınıfın başka bir sınıf tarafından sömürülmesi dir.
- Bu sistemin temel ideolojileri Liberalizm ve Milliyetçiliktir.
- Devlet şekli burjuvazinin çıkarlarını koruyan Ulus devlettir. Kapitalist zor örgütüdür. Zor temelinde bir artık değer ve birikim sistemini oluşturmaktadır.
- Uygarlık toplumu (kent-sınıf-iktidar) sınıflı ve hiyerarşik bir toplum yapısı şeklindedir. Zenginlik ve güç azınlık kesimin elindedir.
- Kapitalizmin sanayileşme ile gerçekleşen modernleşme ve kentleşme bireyin hayatını ilerici yönde değiştirirken, sınıflaşmayı arttırıp sömürü sisteminin bir parçası olarak yaşam alanını belirlemektedir. Gelişme sürekli bir çelişme içinde gerçekleşmiştir. Ezilen sınıfın gerilemesine neden olmuştur. Modernleşmeyi savunan teorisyenler uluslararası ticaret ve kitle iletişim araçları ile dünya etnik/ırksal ve ulusal bağların sona ereceğini belirtmişlerdir. Toplum sanayileştikçe ve modernleştikçe etnik kimlikler önemini kaybetmişlerdir.
- Maddi ve manevi kültür olarak uygarlık değerleri neolitik toplum değerlerinin inkârına dayanır. Erkeğin hegemonyası altında kar ve baskı aracına dönüşmüştür.
- Özel Mülkiyet ve işbölümü toplumsal eşitsizliklerin nedenidir.
- Bireyin çıkarları toplumun çıkarlarından daha önemlidir.
- Kapitalizmin yarattığı yoksulluk ve sosyal eşitsizlikler yabancılaşmayı sağlamaktadır. İntihar eylemlerinin artışı bu anomalinin temel göstergesidir.
- Kadınlar, gençler ve çocuklar üzerinde eşitsizlik en yüksek düzeydedir.
- Doğa 'ya hükmetmek ve yok etme eğilimi yüksektir.
- Endüstrileşme ve aşırı karcılık sömürüyü artırmaktadır.

-Yabancılaşma ekonomik zayıflığın bir sonucu olarak birey yaratıcılığını geliştirememekte tam anlamıyla bir özgürlüğe sahip olamamaktadır.

-Devletin yetkileri demokrasinin tam işlerliğini engellemektedir. Devlet ekonomi ve güvenliği sağlarken esasen Kapitalist sistemin çıkarlarına hizmet etmektedir. Egemen sınıfın devleti olarak ezilen, sömürülen sınıfı bağımlılık içinde tutmaya yöneliktir devlet.

Kapitalist modernite, artan nüfus,kaynakların tükenmesi, çevre yıkımı,sınırsız büyüyen toplumsal sorunlar, çözülen ahlaki bağlar nedeniyle sürdürülemez bir konumdadır.Birçok alanda kanserli bir yapıdadır. Bu şekliyle kapitalist modernite sorunsallaştırılmalı ve aşılaraq yerine demokratik uygarlık modeli benimsenmelidir. Bu amaçla Pozitivizmin dayandığı Bacon ve Descartes'in bilimsel yöntemlerinden vazgeçilmesi gerekir. (Öcalan,2009:39)

Öcalan, modernitenin ret edilmesi için çeşitli siyasi düşünürlerin görüşlerinden alıntı yapar. Nietzsche modernitenin toplumu iğdiş ettiği özdeyişlerinden alıntı yaparak, kapitalist sistem deki toplum, 'iğdiş edilmiş toplum" dur. (Öcalan,2009:34,38) Max Weber'in modernitenin toplumu 'demir kafese' aldığını; Frankfurt Okulu'ndan Adorno'nun toplama kamplarına yol açan modernite uygarlığı yöntem ve bilgi olarak yanlış bulması; Foucault'un toplum içte ve dışarıda sürekli savaş halinde olduğu için modernitenin insanı öldüren yanını; Kapitalist modernitenin sorunsalları olarak değerlendirir.

1970 den beri modernite yapısal bunalımdadır. Ulrich Beck , *Risk Toplumu Yeni Bir Moderniteye Doğru* (1992) kitabında bir risk toplumu içinde yaşadığımızı belirterek, riski post modern toplumun tanımlayıcı özelliği olarak belirtmiştir.Toplumsal çatışma bir düzen sorunu olarak değil bir risk sorunu olarak ele alınır.(Beck,1999:45) Hobbes'un (1651) söylediği gibi 'herkesin herkesle savaş hali" içerisinde olduğu bir risk toplumdur.Risk toplumu içerisinde, Amerikalı Yahudi Psikiyatrist Joel Kovel, *Tarih ve Tin* adlı eserinde,tarih sonu gelmez kopuşlar ile aşılması gereklidir.Diyalektik olarak ırk,cinsiyet ve sınıf tahakküm ilişkisinden kopacak, aşmalar ise özgürleşme olarak ortaya çıkacaktır. (Kovel,1994:13) Öcalan'da kapitalist uygarlığın demokratik,ekolojik, özgürlükçü ve eşitlikçi hareketler ile aşılaraq demokratik uygarlığa geçilmesiyle, etnik, cinsiyet ve sınıf tahakküm ilişkilerinin sona ereceğini belirtmiştir.(Öcalan,2009a:67)

Ortadoğu’da uygarlık krizi olarak devlet ve toplum krizlerinin aşılması ve nasıl olması gerektiğinde ki tezleri Şarkiyatçılık düşünce yapısının uzantılarıdır. Alternatif olarak Demokratik moderniteye dayalı Orta doğu Uygarlığı modeli geliştirmiştir. Orta doğu bir ülkeler topluluğu olarak değil, bir kadim kültür bölgesi olarak değerlendirmiştir. Orta doğu toplumunda temel bunalım ve sorunları Öcalan şu şekilde belirtmiştir (Öcalan-s, 2011:47-68);

(1)**Kadın sorunu** .Tüm sorunların ana kaynağıdır.*Kadının karışması* ; kadının köleliğinin bir sonucudur. Kadın olmak, en zordaki insan olmaktır.

(2) **Aşiret,etnisite ve ulus sorunları**. Devlet gelişmeden önce aşiret daha özgür, ahlak temel unsurdur.Gerçek bir birey ve toplumculuk hakimdir. Başat çelişki aşiret-devlet arası köleleşmeye karşı olan direniştir. Etnisite anti uygarlıktır.Temel uygarlık örgütlenmeleri olarak Ulus-devlet tipi güç ve kar oluşturma merkezleridir.

(3)**Din ve mezhep sorunları**.Maddi çıkarlar karşısında dinlerin kardeşlik, bütünlük ve barış vaatleri sınırlı bir etkiye sahiptir.Maddi temelde gelişen sınıf olgusu kavimler arasında kavgalara neden olmaktadır.

(4)**Kent ve çevre sorunu**.Kentleşme köleleşmeyi getirmekte, devletleşmeyi kolaylaştırmaktadır. Kent yönetimi ve devlet tüm uygarlık çağlarının temel fenomeni olmuştur. Kent devleti en eski ve yaygın iktidar biçimidir. Kentler arası rekabet çatışmaya neden olmuştur. Batı Avrupa uygarlığı ticaret ve Pazar temelinde gelişen ekonomik kentler ile kırsal alanda ve zanaatkârlar üzerinde sınıf baskısı yaratmıştır. Sanayileşme ve bürokrasi çevre için bir felaket doğurmuştur. Kentler hem içinde yaşayan insanı, kırsal alanı ve doğayı yok etmektedir. Genel işsizlik ve yoksulluk toplumsallığı öldürmüştür.

(5) **Sınıf, hiyerarşi, aile, iktidar ve devlet sorunu**. İlk hiyerarşi gençler ve kadın üzerinde kurulmuştur. Zorba ve kurnaz erkek –şaman rahip-tecrübeli yaşlı adamlar ittifakı tüm hiyerarşilerin ve sonradan gelişecek iktidar ve devletlerin protipidir. Bu ittifak tüm toplumsal sorunların temelidir. Hanedanlık temel iktidar odağı ve devlet biçimi, ailecilik tüm toplumların resmi ana hücrelidir. Hanedan ve ailelerin kuruluş ve yıkılışları için birçok savaş olmuştur. Toplumlar bu savaşlarla sorun

kaynağı haline gelmiştir. Hanedanlık kabile sisteminin inkârıdır ve üst tabaka yönetici aile çekirdeği olarak kendini oluşturur. Çok katı hiyerarşi temelinde, ön hâkim sınıftır. Çoklu kadınla evlilik ve erkek çocuk sahibi olmak önemlidir. Ortadoğu uygarlığında hanedan olarak iktidar ve devlet modeli çok yaygındır. Hanedanlık resmi ideoloji, ailecilik de alt ideolojidir. Aile içinde erkek aile reisliği hanedanlık-iktidar-devlet olarak gelişmiştir. Hanedanlık ve ailecilik kültürü, aşırı nüfus ve devletten pay alma hırsı nedeniyle sorunların ana kaynaklarından. Kadının aşağılanması-kadın eşitsizliği-çocukların eğitimsizliği-aile kavgaları-namus sorunu hep aileden kaynaklanmaktadır. Aileyi çözümlemek, iktidar-devlet-sınıf ve toplumu çözmek için şart bir ilkedir. Orta doğu da sürekli iktidar ve devlet sorunu yaşanması, yaratıcılıktan yoksun, güçsüz ve kölelik yaratan aile yapısı ve hanedanlık sisteminden kaynaklanmaktadır.

İlaveten hiyerarşik devletçi ideoloji ve pratiği üstten alta doğru bir sınıflaşma eğilimi ortaya çıkarmıştır. Kabileci-aileci-hanedancı ve devletçi ideolojik imgelerden dolayı sınıf bilinci gelişmemektedir. Kölelik hem maddi hem de zihniyet ve duygular üzerinde kurulmuştur. İdeolojik kölelik ile maddi kölelik sağlanmaktadır.

İktidar, devletten daha çok yaygın bir olgudur. Devlet olmadan da iktidar olunabilir. İktidar odaklanmaları bir çeşit sermaye (kapital) tekelleri şeklindedir. Kar amaçlı iktidarlar siyasi getirim (gücün kar yaratması) olarak meydana gelmektedir. Devlet iktidardan farklı bir olgu olarak, farklı iktidar odaklarının ortaklaşa kar örgütü olarak inşa edilir. Kar payları nedeniyle sürekli içyapısında sürekli çekişme ve kavga mevcuttur.

Kabile (komün) sistemi özünde anti-uygarlıkçı ve özgür-eşit ilişkilerin hâkim olduğu bir yapıdır. Toplumsallığın vazgeçilmez özelliğidir. Kabile sisteminin uygarlıkçı hanedancı ve aileci kuruma dönüşmesi en önemli tarihsel gelişme olmuştur. Aile ve hanedanlık kabile sisteminin inkârı temelinde gelişen kurumlardır. Kapitalist uygarlığın (modernite) ve tüm uygarlık sisteminin değişimi, dönüşümü ve aşılması ile inşa edilecek her türlü yeni toplumsal kurumsallaşmada kabile sistemleri varlıklarını devam ettireceklerdir.

(6) **Ortadoğu toplumunun ahlak, politika ve demokrasi sorunu.** Toplumun tutumu olarak tanımlanan Ahlak, Kapitalizm ile değerlerini yitirmiştir. Politika günlük sorunlar karşısında alınan kararlar bütünüdür. Gerçek politika, tüm toplumun (demos yani kabile, aile, aşiret, kavim, ulus toplumunun) ifade ve örgütlenme gücü olarak sürece katılarak demokratik olan politikadır. Politika ahlaki de olmak zorundadır. Demokrasinin olmadığı toplum politik, politikanın olmadığı toplum ahlaki olmaz. Merkezi uygarlık sisteminin dışında kalan tüm toplumsallıklarda ahlak-politika ve demokrasi olguları daha güçlüdür. Çünkü Avrupa uygarlığının hukuk, politika ve demokrasisi burjuva özelliğindedir. İnsan Hakları yaklaşımı Avrupa'nın devlet ve iktidara ilişkin sözleşmeler yığınıdır. Hukuk tümüyle ahlakın yerine geçmiştir. Demokrasi adına yapılanlar toplum için değildir.

(7) **Ortadoğu toplumunda ekonomik ve ideolojik sorun.** Ekonomik sorun kadın, çiftçi, zanaatkârlar, küçük tüccarlar ekonomiden dışlanmasıyla başlamıştır. Karl marx'ın Kapital adlı eserine göre, burjuvazinin kar üzerine kurulu getirim-faiz-ücretler esas alınarak yaşam düzenlenmiştir. Belli bir zümrenin elinde biriken zenginlik ahlaki normları da zayıflatmıştır. Batı kapitalist modernite hukuk ve güç aygıtıyla sermaye birikimi ve kar operasyonlarını meşrulaştırmaktadır.

Orta doğu uygarlıklarında mitolojik ideoloji dinsel ideolojiye, dinsel ideoloji felsefi ideolojiye ve en sonda bilimsel teorilere dönüşmüştür. İktidar, devlet ve hanedan ideolojik olarak tanrısallıkla inşa etmişlerdir. Modernite ideolojileri (liberalizm-milliyetçilik-sosyalizm gibi) toplumsal sorunlarla gerçekçi bir yaklaşımla ele almadıkları için başarısız olmaktadır.

(8) **Devrim sorunu.** Uygarlık kendi öz çıkarı için güçler ve devrim yapmışken, orta doğu bu uygarlık sisteminden dışlanan tüm toplumsal unsurlara (kadın-genç-tarım-köy toplumu , konar-göçer kabile ve aşiretler , gizli mezhep ve inanç sahipleri, köleleştirmeye direnenler) karşı karşı devrim yapmalıdır. Öcalan için devrim; uygarlık sisteminin sürekli alanını daralttığı ahlaki, politik ve demokratik toplumun yeniden ve daha geliştirilmiş olarak nitelik kazanmasıdır. (Öcalan-s, 2011 : 66) Ahlaki-politik ve demokratik bir toplum için yapılacak devrim İslami,sosyalist, milliyetçi devrim yaklaşımlarından farklı olacaktır. Çünkü bu

devrimler sonucunda ulus-devlet ile yaşamaya devam etmektedir. Orta doğu devrimleri kapitalist modernite kalıplarına göre değil, kendi tarihsel değerlerine uygun olarak bilimsel olarak gerçekleşmelidir. Devrim öncelikle bilim ve endüstrileşmiş medya alanında yapılmalıdır. Toplumun kurtuluşu bu iki alanda yapılacak olan devrimle mümkün olacaktır.

Tüm bu sorunları yaratan merkezi uygarlık sistemine karşı çözüm için, Öcalan Orta doğuya Demokratik Uygarlık modeli geliştirir. Fransız ütopyacı sosyalist Fourier'ın toplum tarihi analizinde, yabanılık, barbarlık, ataerklilik ve uygarlık olarak yaptığı tarihsel sürecinde uygarlığın çözmeye gücü yetmediği çelişkiler içinde, bir kısır döngü ile ilerlediğini vurgulamıştır. Yoksulluk ve aşırı bolluk uygarlık durumunda kendisinden doğmuştur.(Engels, 1993 :65) Uygarlığın bu kısır döngüsünü aşmak için Öcalan yeni bir model geliştirdiği de söylenebilir. Bu modelin temel özellikleri şunlardır;

- (1) Komünizm toplum sistemi hakim kılınmalıdır.Ticaret kapitalizmi ile sömürgecilik (15.ve 18.yüzyıl) ,sanayi kapitalizmi ile emperyalizm(19 yüzyıl) ,finans kapitalizmi ile küreselleşme (20.yüzyıl) sona erdirilmelidir. Ahlaki ve politik toplum inşa edilerek Kapitalizm den kurtulacaktır. (Öcalan-, 2011 :17) Yönetimde demokrasi, toplumda kardeşlik, haklarda eşitlik temel ilke olacaktır.
- (2) Bu sistemin temel ideolojileri ekonomik determinizime dayalı Kapitalizm eleştirisi Marksizm ve devlet ve iktidar yapılarını sorgulayan Leninist ideolojilerin temel önermelerini kullanarak inşa edilmiştir. Ancak iktidar-devlet ve emek-değer inşaları olarak ortaya çıkan devlet kapitalizmine dönüşmeyerek devletsiz bir çözüm önerisi ortaya koymaktadır. Temel öz insanın insanı sömürdüğü her alanı ortadan kaldırılmalıdır. Egemen sınıf için iyi olan şey, egemen sınıfın kendisiyle özdeşleştiği bütün toplum içinde iyi olmalıdır.
- (3) Devlet yapısı yıkılmalıdır. Kurumsallaşmış otorite yerine her kesin gönüllü katılımı ile onay verdiği bireysel otorite ekonomi ve güvenliğin sağlayıcısı olacaktır.
- (4) Sınıfsız ve yatay /eşit bir sosyal yapı hakim kılınmalıdır.Efendi-köle biçiminde şekillenen Ağa-köylü ,Aşiret başkanı-üyeleri gibi ayrımlar ortadan kalkmalıdır.

- (5) Kapitalist moderniteye alternatif Demokratik modernite’de tarıma dayalı köy toplumu sanayileşmeyi ret eder ve ortak dile sahip homojen topluluklara dayalı klan / komün toplumsal biçiminde etnik kimlikler muhafaza edilmiş olacaktır.
- (6) Toplumsal mülkiyet sağlanarak ekonomik temelli eşitsizliklere son verilecektir.
- (7) Orta doğu’nun beşiği, merkezi uygarlık Mezopotamya da varlık kazanmıştır. Merkezi batı uygarlığının hegemonik rolü bölgede Neolitik döneme geçilerek aşılacaktır. Dicle-Fırat’ın birleştiği topraklarda kadın egemenliğindeki Uruk döneminin özelliklerine dayalı bir siyasi yapı esas alınmıştır. Savaş ve iktidar krizleri sona erecektir. Sistemden tam kopuş rasyonel olamaz ancak sistemin yarattığı krizlere çözüm üretilmelidir. Sistemin yeniden inşası Grönland Adasındaki inşaya benzer olarak alınmalıdır. (Öcalan-s, 2011 :20) Demokratik Uygarlık modeli Ortadoğu’da başarı kazanmak için milliyetçilik, cinsiyetçilik, dincilik ve pozitivist bilimcilikle ideolojik olarak hesaplaşmayı inşa etmiş ve yürütme amacını taşımaktadır.
- (8) Devlet odaklı olmayan demokratik toplumsallık birincil önceliklidir. Tüm bireylerin etnik kimlik temelinde oluşturduğu toplumsal cemaatin çıkarları bir kürdün çıkarından daha önemlidir. Grup hakları /kolektif haklar, bireysel hakka karşılık üstün kılınmıştır. Topluluğun bekası adına dayanışma ve paylaşma esas kılınacaktır. Ulus devletin bölgedeki kültür yapıları dikkate almayan inkâr ve asimilasyon politikaları egemen değildir. Yerel demokrasi kültürü hâkim kılınacaktır. Gönüllü katılım esastır.
- (9) Ekonomik ve eğitim gibi sosyal eşitsizlikler sona erdirileceği için toplulukla entegre olan birey yabancılaşma algısını kaybedecektir.
- (10) Toplumsal cinsiyetçi eşitsizlikler sona erdirilecek, kadın statüsü korunma altına alınarak yetkilendirilme verilecektir.
- (11) Tarım ve hayvancılığa dayalı köy toplulukları temel ekonomik birimler olacaktır. İhtiyaca göre üretim yapılacaktır. Tarıma dayalı köylü yaşamı esas alındığından toprak mülkiyeti ön plana çıkmakta bu mülkiyet topluma ait olarak şekillenecektir.
- (12) Hiyerarşi olmayacağı için sürekli iktidar ve devlet üretmesi gerçekleşmeyecektir.
- (13) Devlet olmadığı için tam bir demokrasi hâkim olacak komünler olarak örgütlenmiş halk kendi kendini yönetebilecektir.

(14)Kapitalizm sınırların geldiği için, kalkınma, gelişme, büyüme, refah ve ilerleme gibi daha iyi bir gelecek vaat eden kavramların önüne *sürdürülebilirlik* eklenerek devamlılığı sağlanmıştır. Özünde sürdürülemez, uygarlığı sürdürmek için devrim gereklidir. Devrim kapitalizm esaslarına dayalı olmayan yeni bir uygarlık ortaya koyacaktır.

(15)Ahlaki temelde anti-uygarlıkçı ve Nietzsche'nin *Zerdüşt Böyle Buyurdu* kitabında değindiği *Üst İnsan*²² kavramını temsil eden sosyal yaşamda kişilikli olmak demokratik uygarlığın vazgeçilmez ilkesel değerleridir. (Nietzsche, 1999 :92) Demokratik Uygarlık Orta Doğu kültüründe Zerdüştlük geleneğini geliştirecektir. Doğru yaşamın temel ilke olduğu, kulluk ilişkilerinden uzak bir sosyal yaşam, eşler arasında hiyerarşinin olmaması, ziraat ve hayvancılığın gözde meslek olması Zerdüştlüğün temel ilkeleridir. Nietzsche Zerdüşt hayranı olarak yazdıkları Öcalan için demokratik uygarlık modelinde etkili olmuştur.

b.Demokrasi –Doğrudan demokrasi

Yeni paradigma, demokratik uygarlık da demokrasi kavramını, devletin olmaması şeklinde açıklar. Devletleşmeye karşı duran halkın, kendi kendini yönetmesidir. Devletin alternatifi demokrasidir.(Öcalan,2004:82) Devletin var olması demokrasinin inkârıdır. Ekolojik ve cinsiyet özgürlüğüne dayalı, yatay toplum olarak örgütlenerek, demokrasinin doğduğu yer olarak M.Ö. beşinci yüzyılın Atina *polis* uygulamasının tüm kesimleri kapsayan sözde doğrudan demokrasi esas alınmıştır. Murray Bookchin'in geliştirdiği Ekolojik anarşizm ve anarko feminizm perspektifinde, insanın insan üzerindeki otorite olarak hiyerarşi ve tahakkümünü ret ettiği için bu demokrasi devletsiz bir demokrasi anlayışıdır. Altın kural çok demokrasi o kadar az devlettir.(Öcalan,2004:124)

Abdullah Öcalan, *Özgür İnsan Savunması* adlı eserinde Yunan demokrasi'sini Helenizm ile Kürtler arasında bağlantı kurarak değinir. Doğrudan demokrasi örneği olan Atina *polis* uygulamasından, Atina'nın bir kent olmanın dışında, yeni bir devlet biçimi ve kültürel yaşam tarzı olarak bahseder. Felsefe ve bilim yönünden gelişmiş bir aşamada olan

²² Üst İnsan, felsefi bir terim olarak Nihilizm ve güç istenci kavramlarıyla ilişkilidir.İnsan Nietzsche göre eksik bir varlıktır.Yanılgılarından kurtulduğunda kendini tamamlayacaktır.İnsan kendini he alt ederek üst insan olma yolunda ilerleyecektir. Yeni değerlerin üretilmesi için eski değerler yok sayılmalıdır. Kişinin kendisi olması koşulu, kim olduğunu hiç bilmemesidir.İdeal,inanç, töre var olan tüm toplumsal değerlere bağlı kalmadan, kendi istemini kendi belirleyen ve her türden boyun eğmeyi reddeden kişidir. (Nietzsche, 1999 :131, 195)

Atina, hem demokrasinin hem de demagojinin beşiği olarak değerlendirir. (Öcalan,2003:29-30) Lipson, Yunan demokrasisinin düşünürleri Heretot, Thukydides, Eflatun ve Aristo tarafından demokrasinin temel özelliklerini; toplumsal bağlam-yönetsel sistem ve felsefi idealleri olarak bir arada toplamıştır. Bu çerçeveye göre (Lipson,1984:29);

	-Yoksullar tarafından yönetim -Zenginlerin sömürülmesi -Borçlanmaya bağlı köleliğin kalkması
Toplumsal Bağlam	-Kamu görevi için mülkiyet gereğinin ortadan kalkması -Ailevi durum ve servetten bağımsız olarak bireysel yeteneğe fırsat verilmesi -Çoğunluğun yönetimiyle sonuçlanacak biçimde, tüm yurttaşlar tarafından açık görüşme ile karar alınması
Yönetsel Sistem	-Kamu görevlilerinin çoğunluğunu kura ile atama -Tüm kamu görevlilerinin sorumlu tutulması -Yurttaşlardan oluşan büyük jüriler -Eşitlik
Felsefi idealler	-Konuşma özgürlüğü (cehaletin egemenliği) -Özgürlük (olumsuz açıdan itaatsizlik ve düzensizlik) -Yasaların ve kamu görevlilerinin yetkisine boyun eğme -Kamu etkinliklerine sürekli katılım

Öcalan KCK sisteminde yunan demokrasinin; terör örgütünün sınıf olarak nitelendirdiği insan kitlesi (yoksul kesim),yurttaşlardan oluşan büyük jüriler, mülkiyetin olmaması, meclislerde yurttaşlar tarafından açık görüşme ile karar alınması, KCK sistemini kabul etmiş, herkesin *homo politicus* (siyasal adam) olarak kamu etkinliklerine sürekli katılımı, bireysel yetenekler olarak belirlenen meclislerde konuşma özgürlüğü gibi unsurlarına yer vermiştir.

Murray Bookchin doğrudan demokrasi'yi kentlerde oluşturulacak kent meclislerinde düşünmüştür. Eski kent devletleri uygulamasıdır. Bu kent devletlerinden imparatorluk sonra da ulus devlet ortaya çıkmıştı. Ulus devletin çözülerek tekrar bir demokrasinin doğduğu kent

devletine dönüşme ütopyası vardır. Uygarlık temsili olarak kentler düşünüldüğünden, her kentte uygulanacak doğrudan demokrasi demokratik uygarlık modelini oluşturmaktadır. Öcalan'da eko anarşizm kuramı çerçevesinde, terör örgütünün siyasi uzantısının yerel yönetimlerde hâkim olduğu illerde, KCK sözleşmesinde belirtilen “Özgür Toplum Meclisleri” adı altında doğrudan demokrasinin uygulanmasını yeni paradigmasında belirtmiştir.

Temsili demokrasi yerine doğrudan demokrasi olarak özyönetim gerçekleştirmek esastır. Doğrudan demokrasi örneği olarak Rousseau'nun *Toplum Sözleşmesi* eserinde belirttiği Halk demokrasisi ve Amerikalı Madison'un *The Federalist* (1787) demokrasi-cumhuriyet ayrımını burada görüyoruz. Rousseau, bir kimsenin iradesinin hiçbir zaman bir başkasınca temsil edilemeyeceği için, temsilciliğe dayalı bir sistemin demokratik olmadığı görüşünü benimsemişti.(Rousseau2005:63) Madison, ise demokrasi ile cumhuriyeti birbirinden ayırmıştır. Demokrasi de insanlar bir araya gelerek doğrudan yönetimde bulunur. Bir Cumhuriyet'de ise bunu temsilcileri ve ajanları aracılığıyla yaparlar. Bu nedenle demokrasi küçük bir yerle sınırlı olmak zorundadır. Cumhuriyet ise geniş bir alanı kapsar.(Lipson,1984:37)

Halkın demokrasisinde özyönetim kendini yönetme sanatıdır. En kapsamlı özgürlük ve eşitlik bu tip halk demokrasilerinde gerçekleşir. Halklar tüm zulüm düzenlerini, en büyük düşmanlarını demokrasi ile yenmişlerdir. En zengin kültürel geleneğini halk demokrasilerde hayata geçirilir. Demokrasi, bir halkı kültürü temelinde özgür ve eşit yaratmak için en uygun politik sistem olarak önerilmiştir.(Öcalan,2004:124-125)

Örgütlenmeden toplum demokratikleşemez. Demokratik siyasal örgütlenme modeli olarak, ülke genelinde bölge, il, ilçe semt, mahalle ve sokak meclisleri şeklinde örgütlenerek halkın sorunlarını meclisler kanalı ile çözümlenmektedir. En üst düzeyde bir kongre, tabanda yerel komün, kooperatif, sivil toplum örgütleri, insan haklarının savunulması için baro ve vakıflar, ekonomik alanda kooperatif örgütlenmeleri ve belediye örgütlenmeleri yer alır. KCK /TM de esas alınarak bir kent meclisi yapılanması, Ana kent meclisi, sonra ilçe meclisi, mahalle meclisi, komün ve ocak olacak şekilde örgütlenilmesi esas alınmıştır. Halk toplulukları iradesin, komün-ocak-meclis-kongreler ile ortaya koyar. Bu meclisler yerelde kendi özgür yurttaşlık meclisleri olarak KCK sözleşmesinin Birinci bölüm madde 4/b şıkında tanımlanmıştır. Her düzeyde katılımcılığı isteyen, tartışma ve karar topluluklarıdır. Köylerdeki muhtarlar ve ihtiyar heyetleri devlet aracı olmaması için demokratik araçlar olarak

örgütlenmesi istenmiştir. Doğrudan demokrasi bu meclislerde uygulamaya geçmektedir.(Deligöz,2012:159)

İngiliz sosyalist demokrasi felsefecisi Lindsay, Rousseau ile aynı görüşü paylaşarak, insanlar oy kullanırken iki temelde hareket ederler; kişisel ve toplumsal çıkarı gözetmek. Rousseau ve Lindsay Toplum yararına olduğunu düşünerek hareket ediyorsa demokrasinin özünü oluşturan genel iradeyi dile getiriyor demektir. Eğitim yolu ile vatandaşlar toplum yarar konusunda bilinçlendirilirse, kişisel çıkar ikinci planda kalır. Herhangi bir konuda tartışabilme yolunda tam bir özgürlüğün bulunması gereklidir demokrasi için. Vatandaşlar sürekli bilgilendirilerek, sorma ve eleştirme, karşı çıkma fırsatı verilerek demokratik yönetim sürdürülebilirdi. İnsanları eğitim ve tartışma yolu ile birleştirmek yerine duygu birliği ile birleştirildiği sürece ulus, demokrasinin karşıtıdır. (Lindsay,1973:84) Öcalan demokratik ulus için, bu ilkeye dayanarak oluşturduğu âdemi merkeziyetçi KCK yapılanmasında hem özgürce kendini yönetme idealini bir toplumsal çıkar olarak bireylerde öz bilinçaltında oluşturma hem de tartışma yolu ile demokrasinin işletilmesini hedeflemiştir.

Demokrasinin işlediğini KCK sözleşmesinin Madde 44’de yer alan demokratik İşleyiş esasları olarak belirtilmiştir (Deligöz,2012: 189);

- (1) Bütün yönetim organları seçimle belirlenir ve değişir.
- (2) Bütün organlar birbirlerine rapor ve genelge sistemiyle bağlıdır.
- (3) Demokratik katılımcılık, üstünlük ve kolektivizm esastır.
- (4) Seçimle göreve gelen tüm yönetimler seçen organlar tarafından yıllık denetime tabi tutulur.
- (5) Her çalışma alanında % 40 cins kotası gözetilir.
- (6) Çalışmalar yürütülürken başta kadın ve gençlik olmak üzere değişik kesimlerin iç örgütlülükleri gözetilir.
- (7) Bütün organlar halkın eleştiri ve önerilerine açıktır ve halka bilgilendirme yapar.
- (8) Demokratik konfederalizm de kararları meclisler alır. Yürütme kurulları bu kararları uygulamakla görevlidir. Yargı ve denetleme organları da vardır.
- (9) Görevlerin ihmal ve ağır suistimal durumunda Yürütme Konseyi görevi durdurur. Yüksek Adalet Divanına başvurur.

KCK'nın sözleşmesinin madde 11 de Abdullah Öcalan kurucusu ve önderidir. Ekolojiye ve cinsiyet özgürlüğüne dayalı demokrasinin felsefi, teorik ve stratejik kuramcısıdır. Her alanda bütün halkı temsil eden önderlik kurumudur. Kürdistan halkının özgür ve demokratik yaşamına ilişkin temel politikaları gözetir ve temel konularda en son karar merciidir. Yürütme Konseyi başkanını görevlendirir. KCK sözleşmesi bir toplumsal sözleşme niteliğinde hazırlandığı için katılan her birey kendi haklarını kolektif genel iradeye teslim etmiştir. Bu genel irade meşru egemenliğin tek kaynağıdır. Max Weber otoriteyi, meşrulukla özdeşleştirir ve Öcalan bu sözleşmede yer alan madde gereğince bu topluluğun meşru bireysel iktidarı, otoritesidir. Sözleşmeyi kabul edenler rıza gösterdikleri için, meşru otorite, güçtür. Son sözü söyleyen kişidir. Demokratik işleyiş görüntüsel olarak var olsa da tek adamlığa dayalı bir yönetim tarzını ortaya koymuştur.

KCK sözleşmesinin madde 12 de, Kürdistan Halk meclisinin yapısından bahseder. A şikkına göre halk meclisinin üyelerinin; Türkiye, Irak, Suriye, İran ve Avrupa dâhil olmak üzere tüm yurtdışındaki KCK yurttaşlarının nüfus oranına göre seçilen 300 üyeden oluşur. (Deligöz, 2012:167) Türkiye de son genel seçimlerde PKK ile ilintili partiye bir buçuk milyon oy gelmiştir. Toplam tüm iddia edilen ülkelerdeki nüfus bu sayının çok üstündedir. Toplam nüfus için 300 kişilik meclis yapısı çok dar bir temsildir. Doğrudan demokrasi iddia edilse de özünde temsili demokrasiyi uygular. Tüm düşünceleri yansıtamaz. Meclisin yapısı bir yöneten-yönetilen ayrımını ortaya çıkarır. Başkanlık yapısı yönetim alanında çok güçlü bir yapıya sahiptir. Seçilme yaşı sadece gençlere 18 yaş sınır olarak tanınmış, çocuklar ve lise gençliği için özel bir durum söz konusu değildir. Kadın-erkek eşitliği % 50-%50 olarak sağlanmamış ve kadınlar için % 40 cins kotası konmuştur. Ataerkil yapı ile mücadele, cinsiyet özgürlüğü fikrinin temelini oluştururken, Öcalan son sözü söyleyen erkek kişi olması nedeniyle ataerkil yapıyı koruyan bir siyasi örgütlenme modelidir.

KCK topluluğu özünde topluluğu birey karşısında önemli kılan bir sistemi öngörür. Komün tarzı örgütlenmelerde bir arada yaşam zorunluluğu, demokrasi olarak kendi kendini yönetme meselesini ortaya çıkarmaktadır. Ortak bir dizi soruna kolektif çözümler bulma ve kolektif kararlar verme amacı için birlikte yaşama esastır. Bu sistemde demokrasi topluluk içinde vardır bağımsız birey bu topluluğun üyesi olarak bireysel demokratik bağımsızlığından söz edilemez. Kolektif karar oluşturma sürecine katılım bir haktan çok yükümlülüktür. Atina'nın aktif yurttaşlar modelini yansıtmaya çalışır. Topluluk bireye üstün kılınmıştır. (Gülalp, 2007:178)

Fransız Felsefeci Claude Lefort, iktidarın demokrasilerde boş kalan ve hiçbir zaman dolmaması gereken bir alan olduğunu söyler. Doldurma çabası totalitarizme götürebilir. Totalize etme eğilimi iktidarı dolduran kişinin elindedir. Totalitarizm, esasında demokrasinin köktenci bir inkarıdır. Toplumun tümünü temsil ettiğini ileri süren bir iktidarla, bir halk yarattığını iddia eder. Bu nedenle de demokrasi belirsiz bir rejimdir. (Ceyhan,[web] 2010) Hannah Arendt, *İnsanlık Durumu* adlı eserinde, demokrasiyi politik eylemle ilişkilendirme tarzı olarak ele alır, bir rejim ya da düzen olarak görmez. Eylemi yapan, kuran ve dönüştüren insan etkinliğidir. Erki oluşturan eylem ortak olmaktan çıkıp hiyerarşik olarak düzenlendiği an tahakküme dönüşür. (Arendt, 1994) Alexis de Tocqueville, *Amerika'da Demokrasi* adlı kitabında, halkın egemenliğine dayanan demokrasi, adlandırılması zor olan bir despotizm biçimine dönüşme ihtimalini taşır. Tiranlık olarak adlandırılmıyacak bir esarete dönüşür. Demokratik devrimi devrimci hareket izlemez. Devrimci tutkular yerini kendi devamlı kılacak şekilde bir yönetim tarzına bırakır. (Tocqueville, 1984) Moses Hess, *Sosyalizm veya Komünizm* adlı çalışmasında politika kavramını ret eder. Yöneten ve yönetilenler ilişkisi olduğu sürece tahakküm ve kölelik ilişkisi de bulunacaktır. Demokrasi denilen şey, kişisel özgürlük altında bireysel keyfi yönetimdir. Din ve politika tam anlamıyla yok olmadıkça adil bir düzen kurulamaz. (Abensour, 2002:92)

Woodrow Wilson, insanların yeni siyasi örgütlenme biçimleri geliştirerek toplumu geliştirme yeteneğine sahip olamadığını düşünerek karşı bir görüş bildirir. Yardımseverlikle hiçbir zaman güçlü bir adam ya da özgür bir ulus yaratılamamıştır. Toplumsal gelişme tasarıları, özgür insanın yaşama hakkı üzerine, kadınların ağır işler de çalışmaması, çocukların iyi gelişip güçlü kişiler olarak yetişme hakkı üzerine dayanmalıydı. Anayasa, insanların buluşu değildir. Özgürlüklerin kaynağı değil özgürlüklerin dile getirildiği yazılı metinlerdir. Temsili hükümet, kendi kendini yönetmenin bilinen tek yoludur. (Wilson, 1961:103) Sosyolog Robert MacIver, demokrasiyi çoğunluğun yönetimi olarak ele alırsa da despotların ve diktatörlerin bazı durumlarda, partizan çoğunluk üzerinde bir yönetim şekline de dönüşebilir. Çoğunluk kavramından çok, kimin yöneteceğini ve hangi amaçlara ulaşmak için yönetileceğini saptama yoludur. Halkın ırksal ya da etnik alanda kesin bölünmelere uğradığı, kitlelerin bilgisizlik ve yoksulluk nedeniyle toplumsal yaşamda rol alamadıkları yerlerde gelişmesinin mümkün olmadığını söylemiştir. İnsanların düş kırıklarına uğradıkları ve korkularla kuşatıldıkları zamanlarda, kendilerini içinde bulundukları acılardan kurtaracağına söz veren ilk düzenbaz demagogun ağına düşmeleri kaçınılmaz bir sonuçtur der. (Maciver ve Page, 1969:223)

Batı merkezli paradigma da demokrasi halkın kendi kendini temsilciler aracılığı ile yönettiği bir siyasal modeldir. Demokrasi yönetimi Eski Yunan şehir devletlerinde uygulanarak günümüze gelmiştir. Kelime olarak Yunancadan gelse de belirli bir insan kitlesi için uygun olduğundan model tam bir uygulanabilir değildir. Liberalizm ile neredeyse özdeş tutulan, demokrasi tüm gücün bir elde toplanmasını önlemek için, sınırlı yetkiye sahip bir yönetim olmalı inancı üzerine kurulmuştur. Başına buyruk bir otokratın mutlak erkine ne kadar güvenilirse çoğunluğun mutlak erkine de güvenilmelidir. ABD de 1905-1924 yıllarında gelişen *İlerlemeci Akım*, halkın senatörleri doğrudan seçmesini ve ulaşım-iletişim gibi kurumların devletin elinde olmasını isteyen bir demokrasi anlayışını getirmişlerdir. (Burns, 1984:14)

Sosyal demokrat, F.D.Roosevelt, insanların ekmekle özgürlük arasında bir seçim yapmak zorunda bırakıldıklarında ekmeği seçeceğini ileri sürmüştür. Demokrasi bu nedenle, halkın günlük yaşamında olumlu ve yapıcı bir güç olmalı, yalnızca siyasal gereksinimleri değil ekonomik gereksinimleri de karşılamalıydı. Bazı Avrupa ülkelerinde demokrasinin çökmesinin nedeni halkın demokrasiden hoşlanmaması değil, işsizlikten güvensizlikten çocuklarının fakir görmekten ileri geldiğini belirtmiştir. Demokratik yönetim Anayasanın güvenceye aldığı özgürlüklerden hiç birini çiğnemediği ekonomik adaletin yeniden kurulması için gerekli her şeyi yapabilecek güce sahip olmalıdır. (Burns, 1993:22)

Roosevelt'in başkan yardımcısı Henry A. Wallace, *Ekonomik Demokrasi* kavramını geliştirerek sosyal refah, kişi onuru ve kişi haklarının savunulduğu bir yönetim anlayışı geliştirmiştir. Ekonomik demokrasi de halkın üretkenliği arttırılarak gelir elde etmesi, gelirlerin adil ve eşit dağılımının sağlanabilmesi, dengeli bir sosyal genel refah sağlama amacını taşıyordu. Sosyal refahı gerçekleştirmek, etnik demokrasiyi yani farklı etnik gruptan olan kimselere ve azınlık gruplarına fırsat eşitliğinin sağlanmasını gerektiriyordu. Çoğunluğun yönetimi ilkesi, halkın çözüm bekleyen sorunların neler olduğu konusunda bilgi edinebilmesi için her türlü olanağın sağlanması ile mümkün olmalıdır. (Wallace, 1940:31-32) Kişi hakları ve bireyin kutsallığı ilkesini güvence altına almayan bir demokrasi olamazdı. Tüm insanların farklı olma hakkını kabul etme yolunda bir hoşgörü ve tutum gösterilmesi gerekli olmalıydı. İnsanın gelişme yolunda sahip olduğu olanakların, bilim, din, sanat alanlarında yetenekli olanların belli bir despotu, ırkı ya da ulusu yüceltmeye zorlanmaksızın gerçekleştirilmeliydi. (Wallace, 1944:37-39) Siyaset bilimci Charles Merriam, demokrasi

idealinin insanlığı vaat edilen ülkeye, özgürlüğün ve bolluğun ülkesine götürme yolunda, insan yeteneğinin özgürce kullanabileceği olanakların açıldığını belirtmişti. Maddi refah, tinsel gereksinimlerin doyurulmasının aracıdır. Çünkü refah, rahatlık hizmet sunan imkanlara sahip olmak değil, daha iyi eğitime ,daha çok kültürel fırsata kavuşmak ve bireysel, toplumsal düş kırıklarından kurtulmak anlamında gelmektedir. Yoksulluk, eğitimsizlik insan onurunu yükseltmemiş, her zaman boş inançların, kör inançlılığın, ırk düşmanlığının ve adaletsizliğin kaynağını oluşturmuştur. Merriam, demokrasiyi eşitliğin düzeyinin yükselterek sağlanması ile mümkün olabilir. Marksist bakış açısından tüm halkı proleterlere dönüştürmek anlamında değildi. Proletarya statüsünün ortadan kaldırılmasını amaçlamıştı. (Merriam, 1941:5) Refah devleti kuramı demokratik sosyalizmle yakın benzerlikler gösterir.

Komünizm kuramının temelinde yer alan karşılıklı yardımlaşma, Anarşist Kropotkin'e göre insanların tiranlıktan ve sömürüden kurtulunca, zorlanmaksızın birbirlerinin haklarına saygı göstererek ve karşılıklı yararları için işbirliği yaparak barış içinde yaşayabileceklerini belirtmiştir. Belirli bir ekonomik amaç için bir araya gelmiş insanlardan oluşan özgür komünler birliği, zora dayanmayan, gönüllük ilkesine dayanan bir toplumsal yapıyı oluşturacaktı. Ağır kapitalist ekonomik sistem yerine özgür komünde, herkesin yeteneğine göre çalışıp ürettiği ortak zenginlik kaynaklarından gereksinimine göre alabilecek, açık ve kıtlık olmayacak, çalışma süresini kendisi belirleyecek, beden-kol işçisi ayrımı kalkacaktı. Kropotkin komün modelinin dışında hiçbir sistemi adaletli kabul etmemiştir. Kropotkin, ilk ortaçağ şehir topluluğunu anarşist bir sistem olarak kabul eder. 1917 Ukrayna'da ve daha sonraları İspanya'da kurulan anarşist kolektifler bu yönetim yapılarının bir örneğidir.

c. Demokratik Sosyalizm

Demokratik Sosyalizm, birbiriyle çelişkili demokrasi ve sosyalizm kavramlarından oluşur. Demokrasiye ya da sosyalizme ayrı ayrı ulaşmak daha olanaklıdır. İkisini birlikte gerçekleştirebilmek daha zordur. Sosyalizm, bireylerin yaşamlarında ve alışkanlıklarında kökten değişiklikler gerektirir. Bu yolda başarı sağlanabilmesi için, diktatörce önlemlerin alınması ve bunun doğuracağı muhalefeti bastırmak zorunluluğu vardır. Sosyalizm, halk denetimini olanaksız bırakacak derecede geniş ve karmaşık bürokrasinin kurulmasına yol açma tehlikesini içinde taşır. Demokrasinin temel özelliklerinden biri, vatandaşın rakip siyasal

gruplardan seçme özgürlüğünün tanınmış olmasını gerektirir. Sosyalist bir partinin iktidarının yerini sosyalizm karşıtı bir partinin alması sosyalist bir sistemin işlemesine engel olur.

Öcalan bu tehlikeleri görerek var olan kapitalist sistem içinde bir arada yaşama ilkesini tercih etmeden kendi sistemini demokratik uygarlık olarak oluşturmuştur. Bu uygarlık modeli devlet odaklı değildir. Devlet veya bir iktidar kurma hedefi taşımadığından devrim stratejisi topluma odaklanmıştır. Örgütsüz hiçbir birey kalmayacaktır ilkesiyle halkı temelinde Kongra-Gel olan ve PKK ideolojisini temel alan KCK çatısı altında, ideolojisi doğrultusunda komiteleştirerek örgütlemeyi amaçlamıştır. PKK'nın bir toplumsal hareket olduğu yönündeki açıklamalar bu temele dayanmaktadır. Ekonomik ve siyasal komün örgütlenme modeli, işsiz ve geçinimini zor karşılayan bireyler için ortak mülkiyet altında ciddi bir bağımlılık yaratan bir uygulamadır. Vatandaşın, bireysel mülkiyete izin vermeyen bu sistemi bırakıp yeniden işsiz kalabileceği düşünüldüğünde sistemden kopmamaya çalışır.

Eski sistemin içinde yeniden yapılanma ilkesine uygun olarak terör örgütü, ilintili olduğu siyasi etnik parti bu oluşum sürecini inşa eden temel aktördür ama geçicidir. Marksizm'e değişimci olarak devrimci değil demokratik yolla iktidarı ele geçirmek ve gereken sosyalist uygulamaları ileri süren Eduard Bernstein gibi bir uygulama söz konusu değildir. Siyasi parti geçiş sürecinde rol oynayan bir araçtır. Siyasi parti devletin bir modeli olduğu için esas olan topluluk birliği yani KCK dır. Siyasi etnik parti, toplumsal taban oluşturmak, bu tabanı yeni bir ulus yaratma konusunda eğitmek ve yeni bir ulus kimliği kazandırmak konusunda önemli işlevlere sahiptir. Yerel yönetimlerde başarı kazanmak toplumsal tabanı en hızlı bir şekilde kontrol altına alınmasını kolaylaştırdığı gibi terör örgütünün bölgede söz sahibi olmasını, maddi kaynaklarını ve insan kaynağını geliştirme yönünde imkân sağlamaktadır. Anayasal süreç içinde Kürt kimliğinin yasal statü olarak tanınması, Öcalan için kendi yasaları çerçevesinde yönetme imkânı sağlayacak özerklik statüsünün verilmesidir. Bu özerklik sağlandıktan sonra siyasi etnik partinin işlevi ortadan kalkacak, oluşturulacak yeni halk meclisleri yolu ile kendi kendini yöneten bir etnik topluluk olarak varlıklarını sürdüreceklerdir.

Halkın öz savunması halkın kendi milisi ile yapılan savunmadır ilkesi ile sol teorinin halkı silahlandırma pratiğine devam etmektedir. Emperyalizm işgali altında sömürülen Kürdistan coğrafyası tezi işlenir. Michael Hecher'in merkezin çevre bölgeleri üzerinde ekonomik açıdan sömürmesine ve bu bölgeler üzerinde siyasi egemenlik kurmasını ifade eden

iç sömürgecilik kavramını Öcalan kullanmaktadır.(Hechter ve Levi, 1979:261) KCK Sözleşmesinin 1 Bölüm Genel Esaslar Madde 4'te, “*Güney Kürdistan toplumuna dayatılan siyasi anlamda sömürgecilik, ekonomik anlamda açlık, işsizlik, yoksulluk ve talan, kültürel olarak asimilasyon ve soykırım, askeri olarak da işgal konumuna karşı ifadelerinde...* “ de belirtilmiştir.(Deligöz,2012:160) Türkiye devletinin emperyalizmi halk üzerinde işgal-sömürgeci -baskıcı sistem kurulduğunda o bölgede işgal vardır. İşgal ulusal nitelikli olmadığından yabancı işgaline karşı *meşru savunma* bir haktır. Meşru savunma, halkın demokratikleşmesini desteklemek için uygulanması için kaçınılmazdır.(Öcalan,2004:129) Bu amaçla kurduğu milis komutanlıkları, halkın cephe teşkilatı içerisinde işbirlikçilerden oluşturulan kişilerden oluşmaktadır. Halk Savunma Güçleri adı altında halkın öz savunmasını gerçekleştirir. 2003 yılında büyükşehirlerde sivilleri de kapsayan bu tür eylemler için TAK (Kürdistan Özgürlük Şahinleri) modelini uygulamaya koymuştur. Terör örgütünün iddia ettiği bölgede her şehirde, orta çağ kent devletleri uygulamasında olduğu gibi, her mahalle ve bölgenin savunması PKK'nın kontrolünde olması hayata geçirilmiştir. (Temizöz,2012:447) KCK sözleşmesinin Üçüncü Bölüm 14/4 maddesinde yer alan *Halk Savunma Alan Merkezi*, sözde Kürdistan halkının temel hak ve özgürlüklerini korumakla görevli olduğu kadar, üçüncü bölüm madde 11 de önderlik olarak tanımladığı Abdullah Öcalan'ın yaşamı ve özgürlüğünü güvence altına alan, özerk konumda bulunan Halk Savunma Kuvvetlerinin koordinasyonundan sorumludur. (Deligöz,2012:175)

PKK'nın silahlı kanadı öz savunma grubu olarak düşünüldüğünden, silah bırakması sadece geçici bir durumdur. Devletten özerk olan bir etnik topluluğun savunması için yeniden bu silahlı gruba ihtiyaç vardır. Bölgenin demokratik uygarlık sisteminin öngördüğü ortak mülkiyete dayalı model için, Mao'nun ve Pol Pot'un uygulaması seçildiği düşünüldüğünde özel mülkiyet silah gücü ile kolektif hale getirilmiştir. Pol pot aydınların kendisine muhalefet edebileceğini düşünerek, bir gecede şehirlerden kırsala getirerek tüm aydın kesimi, köylülerden oluşturduğu silahlı güçlere öldürtmüştür. Mao'nun kültür devrimi, gençlerden oluşan kızıl muhafızlar aracılığı ile yapılırken tüm aileler parçalanmıştır. Demokratik özerklik, PKK terör örgütünün çizdiği, ahlak kuralları olarak örgüt kültürünün hâkim kılınacağı bir yaşam modelini idealize eder. Öcalan'ın, bölgede Apocular döneminde otorite olmak için diğer tüm Kürt grupları silahlı mücadele sonucu yok etme pratiği ikinci kez gerçekleşme ihtimalini olası kılmaktadır. Terör örgütünün aldığı oylara baktığımızda bölgede toplam nüfusun çok azını oluşturmaktadır. Çoğunlukta kalan nüfus üzerinde baskı ve

korkutma ile ancak otorite kurabilir. Bu nedenle Öcalan kırsal alanda bu örgütlenme modelini tercih etmiştir.

Amerikalı filozof Walter Lippmann, ideal toplum egemen ama yetersiz halk ve keyfi iradelerini zorla dayatan zorbalardan yönetilen bir toplum olamaz. Halkın rolü rıza göstermek ile sınırlanmalı yöneticiler halkı yönetebilecek uzmanlığa sahip olarak anayasa da saptanan temel yasa ile belirli yetkiler dâhilinde yönetebileceği bir toplum olması gerektiğini savunmuştur. (Burns, 1984:30-33) Bu nedenle rıza göstermeyi ifade edebilmesi açısından anarşist sözleşme mantığında toplumsal sözleşme yasa yerine tercih edilmiştir. KCK, toplumsal sözleşme mantığında bir anarşist sözleşmedir. PKK kendi yönetimi bu sözleşmeye dayanarak meşru gösterebilmektedir.

ç.Ulus –Demokratik Ulus

PKK terör örgütü Kürt etnik temelinde ayrı bir halk yaratmak ve bu halk kitlesi üzerinden ulusal bir hareket olarak mücadele etme amacı taşıdığından demokratik ulus oluşturmak hayati bir öneme sahiptir. Halk ile ulus kavramı birbirine çok yakın terimlerdir. Halk genel olarak kendisini bir kültürel varlık olarak görürken, ulus siyasal bir varlıktır. Halk kavramını etnik temelde oluşturmaya çalışan terör örgütü, devletlerini kurarak ulusa dönüşebileceği ilk dönem stratejisini, öncelik ulus oluşturma olarak yenilemiştir.

Anthony Smith, tarih içinde yaşanan bazı olayların (savaş, istila, sürgün, kölelik, göçmen akımları ve din değiştirmeleri) etnik kültürde değişimlere yol açtığını belirtmiştir. Bu değişimin kuşakları birbirini bağlayan kültürel devamlılık düşüncesine ne ölçüde yansıdığıdır. Smith, etnik kültürlerin kendilerini yenilemesinin yöntemleri olarak; dini reform, farklı etnik kültürlerden kültürel ödünç alma, halk katılımı ve etnik seçilmiş mitlerdir. (Smith, 1991:14) Öcalan'ın, yarattığı mitler şunlardır;

- Dini reform olarak İslam'dan Zerdüştlüğe dönüşüm için, Kürtlerin gerçek dini olduğu ve olunması gerektiği yönünde ciddi tezler üretmektedir. Zerdüştlük, tarıma dayanan, kadın-erkek eşitliğine dayalı özgür ahlaklı bir kültürdür. Zerdüştlük en güçlü Kürt kültür direnişçiliğidir. Sözde Güney Kürdistan (Türkiye toprakları) da gelişen Sünni İslam, en gerici ve en işbirlikçi dindir. Kürt kişiliği İslamlaşma altında cehaletin

içinde kalmaktadır. Kürt ailesi ancak Zerdüştlük ile güçlü olabilir.(Öcalan,2004:211,221,233)

-Demokrasi konusunda Kürtleri Med uygarlığı ile özdeşleştiren Öcalan, Eski Yunan Herodot tarihinde en çok işlenen Medlerin olduğunu, Atina'nın demokrasiyi yaşarken Medler ile yakınlık içinde olmayı temel güvence saydığından belirtir.

- Kürdistan kelimesinin temeli “kur” Sümer kökenli olup dağ anlamına gelir.Kürdistan, dağlı halkın yaşadığı yerdir.Dağ, Kürtlerin etnik varlıklarını korudukları üslerdir. Doğada doğal kale olarak, her taraftan gelen akın, işgal,istilaya karşı kendilerini korurlar.

- Kürdistan, mezolitik ve neolitik kültürün en geliştiği merkez yerdir.Bir *Güneş Ülkesi* dir.Kürdistan'ın güneş ülkesi olması,büyük çatışma ve çekişmelerin geçtiği yer olmasında neden olmuştur.PKK bayrağındaki güneş sembolü bunu yansıtır. “Savaşarak hak gelir, batıl kalker. Güneş doğar karanlık gider “ temel deyimdir.(Öcalan,2004:221)

- Sümer şehir devletlerinin merkezlerinden biri Şanlıurfa dır.İsyen edenler, özgürlük ve adalet arayanlar Urfa'ya yönelmelidirler.(Öcalan,2004:84-85,209)

- Kürt halkı dağ yaşamı,tarım ve hayvancılık ile özdeştir.Kentlilik Kürt'e uzak bir kavramdır.Kürtler ne kadar Gundi ve göçebe ise o denli kentli olmaktan uzaktır.*Komagene*, yarı göçebe aşiretler diyarı anlamında Kürtlerin yarı köy ve göçebe yaşamını kanıtlar.(Öcalan,2004:210)

-Köylülük, tarihte ilk defa Kürtlerin atalarının gerçekleştirdiği toplumsal olgudur.

-Aşiret örgütlenmesi içinde güç ve özgürlük vardır. Kürtlerde aşiret yarı gerilladır.Aşiret direnişleri, yarı gerilla tarzında gelişmiştir.

-Orta çağ da Kürtler yaygın kent ve eyalet hükümetleri kurmuşlardır. Urartu, Med, Mitanni devletleri, Kürtlere aittir.(Öcalan,2004:210)

-Kürtçe, çok eski bir kökeni ve kültürel temeli olmakla birlikte sınırlı ölçüde yazı dili olması ve devlet dili haline gelememesi gelişme ve belge bırakmasını önlemiştir.(Öcalan,2004:210)

-Kürt dili ve kültürü, Zağros-Toros dağlarının eteklerinde, Neolitik devrimi ilk başlatan dil ve kültür olarak,zamanla tüm Hint-Avrupa kökenli dil ve kültürlerin kökenini teşkil eder. (Öcalan,2004:211)

-Kürt toplumunda folklorik öğeler destanlara dayanır. Destanlar kahramanlık öyküleri üzerine kurulmuştur.Dım dım kalesi ve Derweşe Avdi Destanı yayılmacı Araplara

karşı direnişi anlatır. (Öcalan,2004:211) Sümer uygarlığının ve tüm insanlığın ilk yazılı destanı Gılgameş, Kürdistan’a yönelik talan seferini anlatır.

- Kürtlerin gelişmişlik kriteri özgürlükleridir. Şerefname ve Mem u Zin,Kürtçe ve Kürt kavimlerinin özelliklerini yansıtır.

-Kürt oyun ve müzik düzeni, orta doğunun en gür ve sanat değeri yüksek kültürüdür. Kürtlerin tarihsel olarak var oldukları, en çok oyun ve müzik düzenlerinden görülebilir.

- Geniş halk kitlelerinin kültürel ve siyasi hayata katılımı birçok etnik topluluğu eriyip yok olmaktan kurtardığı için, halka dayalı ulus oluşturma sürecine Kürt etnisitenin devamlılığı için önem vermiştir. Farklılaşma temelinde, öncelikle bireyler Türk ulus anlayışı ile ilkel işbirlikçi Kürt milliyetçiliğinden uzaklaşarak halk haline geleceklerdir.(Öcalan,2004:248)

-Kom kelimesi Aryan kökenli olup, Komünizm, komün kelimeleri, Kürtçedeki kom kelimesi bir çeşit komün anlamına gelmektedir.Komün,Kürtler için ideal bir örgütlenme modelidir(Güler,2010:199-200)

Marksist tarihçi Eric Hobsbawn, ulus yaratma sürecini, eski düzeni yıkılacağından korkan sınıfların icat ettiği gelenekler olarak tanımlamıştır.Geniş halk kitleleri siyasete katıldıkça dayatılmak istenen düzene aykırı hareket edebilir.Halkın düzene olan bağlılığını devam ettirebilmek için ulus yaratılarak kitlesel demokrasiye geçişin kontrollü yapılmasını sağlar.Liderler kurulu düzen yıkılmadan varlığını sürdürebilirler.Hobsbawn ,yukarıdan inşa edilerek ulusları bir toplumsal mühendislik ürünü olarak görür. Simgesel topluluk niteliğinde ulus yaratmak ancak icat edilmiş gelenekler olarak sembolik nitelik taşıyan bir dizi uygulamaların yaratılması ile mümkün olabilirdi. Bu uygulamalar süreklilik kazandığında belirli değerlerin ve davranış normlarının içselleştirilmesini sağlar. Ulusal bilinç icat edilmiş geleneklerin en somut ve en yaygın örneğidir. Modern dönemde üretilmiş olmalarına rağmen bugünü geçmişe bağlayan bu gelenekler, toplumsal grupları oluşturan bireyler arasında birlik ve dayanışmayı arttırma amacını taşır. Halk yığınlarının enerjisini toplu ritüellere, belirli aralıklarla tekrarlanan törenlere kanalize etmek halk üzerinde denetim ve belli bir grup içerisinde tutma yönünden önem taşır.Yeni kurumlar oluşturmak, yeni toplumsallaşma yöntemleri icat etmek yolu ile de bu denetim halk üzerinde sürdürülebilirdi.(Hobsbawn ve Ranger, 1983:1-5)

Fransız tarihçi Ernest Renan’a göre, ulus her gün tekrarlanan bir halk oylamasıydı. Ebedi olmadıkları gibi bir sonları da vardı.(Özkırımlı,1999:52) Norveçli antropolog Fretrik Bath etnik kimliklerin sabit ve değişmez olmadığını kabul ederek, bireylerin algılamalarına göre değiştiğini belirtmiştir. Etnik kimlik değişken bir niteliğe sahip olarak kent ortamlarında kimlikler değişim gösterir. Popüler kültür etkisi ile yerel gelenek ve kültürler unutulabilirler. Etnik kimliği canlandıran ve milliyetçiliğe dönüştüren seçkin liderlerdir. (Taylor and Yapp, 1979: 42) Öcalan, Marksizm/Leninizm ideolojisinin yıkılarak liberal ideolojinin zaferi ile sonuçlanınca, sahip olduğu düzenin devamlılığı için Kürt etnik kültürün tekrardan varlık gösterebilmesi için bir ulus yaratma modelini benimsemiştir. Bir toplum mühendisi olarak demokratik ulusu nasıl şekilleneceğini açıklamıştır.

Öcalan’ın demokratik komünal ulusu, Benedict Anderson’un Hayali bir cemaat olarak kavramsallaştırdığı, hayal edilmiş bir topluluktur. Geniş halk kitlelerinin kültürel ve siyasi hayata entegre olması için ulus önemlidir. Etnik ve milliyetçilik konusunda İngiliz uzman Anthony D.Smith kuşaktan kuşağa aktarılan etnik tarih, etnik kimliği şekillendirmede toplu hedefleri belirlemede önemli unsur olduğunu belirtmiştir.Soyut bir topluluk olarak hayal edilen ulus, var olduğunu sürekli hatırlatmalıdır.Bu sürekli hatırlatma bir bilinç oluşturarak, bir yaşam tarzına dönüşmektedir.İnanılan mitler bir süre sonra gerçek olurlar, çünkü bireylerin benzemek için elinden geleni yapacağı bir örnek tip, bir kişilik yaratırlar. Öcalan da özgürlük hareketi olarak yitirilen özgürlüğün yeniden kazanılması için etnik/milliyetçi söylemde *Çağdaş Kawa efsanesini* Kürtlüğün kurucu efsanesi olarak benimsettirir.Demirci Kawa gibi mücadele etmek, özgürlüklerini yitirmemek için dağlara çekilmek, dağ yaşamının temel yaşam modeli olması pkk militanlarına benimsetilir. 1981 yılında Diyarbakır Cezaevi’nde protesto amacıyla yaşamına son veren Mazlum Doğan, “Çağdaş Kawa” ismiyle sembolleştirilmiştir. (Çağlayan,2010:114) Direniş destanı olarak adlandırılan Dımdım Kalesi Olayı, Bradost aşiret kadınlarının İran şahına karşı teslim olmamak için bir kalede toplu intiharını anlatır. (Şemo, 2005) Kadın bedeni ulusun namusu olarak içselleştirilerek intihar bombacılığı eylemlerini özendirmedi kadın militanlar üzerinde kullanılmıştır. Kürt edebiyatında kadınların intihar etmeleri, düşmanın eline geçmemek ve namusunu korumak temalarıyla özdeş tutulmuştur. .

Demokratik ulus kavramına İngiliz psikolog William McDougall, insan doğası ile demokrasi ilişkisine bakarak, insan davranışlarında rasyonel olmayan yanın ağır bastığını belirterek, kamu işlerini kendilerine çoğu durumda içgüdüleri (kavgacılık, kaçma gibi..) ve

duyguları egemen olan, iyiyi kötüden ayıramayan vatandaşlar çoğunluğuna güvenerek bırakacak hiçbir ulusun bulunmadığı itirazını yapar. (Burns, 1984:31) İngiliz Fabian sosyalisti Graham Wallas, bu soruna eğitim yolu ile seçmenlerin akıl düzeyini yükseltecek ve yüksek düzeyde vatandaşlık bilincinin oluşturulması ile bunlara sahip kimselerce yönetilmesi olanağı olabileceğini belirtmiştir. Siyasal örgütlenme ve akademiler halkın doğasının irrasyonel yanını ortadan kaldırılabildi. (Burns, 1984:32)

Öcalan, ulus kimliği yaratabilmek için, ademi merkezîyetçi toplumsallaşma yöntemi olarak ekonomik ve siyasi yeni kurumlar oluşturmuştur. Demokratik ve komünal olmak için bu kurumlara ihtiyaç vardır. Bu kurumlar aracılığı ile etnik kimlik şekillenmesini hedeflemiştir. KCK sözleşmesinde on ikinci bölümde bu kurumlar; madde 39 da siyasi partiler, madde 40 da dernekler, madde 41 de üretim ve tüketim birlikleri, çevre birlikleri, köylüler birliği, kadın ve gençlik birlikleri ve toplumsal yaşamın her alanında ki birlikler, gibi sivil ve siyasi kurumlar kanalı ile öz bilinç belirtilen Kürt etnik aidiyet bilincinin bireyler üzerinde oluşmasını sağlarlar.

Etnik bir grup açısından topluluk tını bağlayıcı bir güçtür. Kooperatifçi ve konseyci bir sosyalizm ve anarşizm savunucusu Alman Yahudisi Gustav Landauer, *Tin ve Topluluk* bağlamında devlet var olmadığında topluluk ruhu(tını) kendiliğinden ve özgürlükçü bir düzenin kurulmasını sağlar. Komün örgütlenmesindeki ruh halk arasındaki dayanışma ve gelenek-göreneklerin sağlamlaştırılmasını kolaylaştırır. Etnik kimlik olgusu karşımıza çıkar. Tin'in bulunduğu yerde toplum vardır, tinsizliğin bulunduğu yerde devlet olur. Landauer, devletin iktidarından ayrı bir halk olarak, halk kendini örgütlemeye başlarsa devletin iktidarı-düzeni-yönetim ilkesi zayıflayacaktır der. (Kızıltuğ, [web] 2011) Toplumun devletçe düzenlenmiş ve örgütlenmiş alanlarından geri çekilerek, bu alanların devletsizleştirilmesi terör örgütün yaratmak istediği demokratik ulusun güçlenmesini kolaylaştırmaktadır. Tarihin gösterdiği gibi, halkların özgürlük mücadelesinin sonucu uluslaşma süreci olmuştur.

Landauer *Topya evresi* denilen bir dönemde tının topluluk ruhu olarak yerini bulduğu evreyi önemli kılmıştır. (Kızıltuğ, [web] 2011) KCK sözleşmesinin yedinci bölüm madde 24-25 yer alan komün örgütlenmesi ve madde 26 da yer alan ocak bu topluluk ruhunun gerçekleşmesini sağlar. Kürt etnik kimliğinin topya evresinde ocaklar, demokratik toplumsal kültürün, manevi değerlerin demokrasi ve özgürlük ilkeleri temelinde topluma ve özgür bireylere aktarıldığı demokrasi okuludur. Komünal toplumsallaşmanın merkezi ocaklar,

demokratik devletlerdeki basın ve toplantı özgürlüğü, propaganda ve kitleleri aydınlatma yoluyla toplumsal değişimleri başlatabilmek açısından aynı etnik kimliğin örgütlenme çerçevesinde bireysellikten çıkıp sivil toplum alanında grup oluşturmaya imkan verir. (Deligöz,2012:18-181)

Norveçli antropolog Fretrik Bath etnik gruplar kendilerini sahip oldukları özelliklere göre değil, başkalarıyla aralarında olan farklılıklara göre seçkinci liderlerin yaptıkları tanımlamalara göre belirlerler.(Bath,1969)Seçkinci lider farklılıklara vurgu yaparak etnik bilinçlenme sürecini başlatır ve gruba duyulan bağlılığı oluştururlar.Fransız Marksist Etienne Balibar, ulusların sınıflararası eşitsizliğin doğurduğu tüm çatışma potansiyeline karşın varlığını uzun yıllar boyu çatışma nedeniyle varlığını sürdürebildiklerini belirtmiştir. (Balibar, 1990: 334-335) Etnik grubun seçkinci lideri var olan toplumdaki sınıfsal çatışmaları ulus yaratmak için kullanabilmektedir. Siyasal örgütlenme ve akademiler halkın irrasyonel algısını , etnik farklılaşma ve etnik bilinçlendirme üzerine yoğunlaştırırlar.Etnik benzerliğin siyasi bir topluluğa temel oluşturması amaçlanır.KCK sözleşmesinin madde 10 da, k bendinde yurttaş olarak her bireyin toplumsal yaşama örgütlü katılması istenir.(Deligöz,2012:166) Grup bilincine sahip olan etnik topluluk özerklik gibi bir siyasi hedefi gerçekleştirmeye çalışır. Öcalan'ın KCK sözleşmesinde önem verdiği siyasi örgütlenme modeli ve Öcalan siyaset akademileri bu açıdan ele alınması gerekir.

Amerikalı siyaset bilimci ve Güney Asya uzmanı Paul R. Brass, etnik kimlikleri ve milliyetçiliği seçkinlerin siyasal iktidarı ele geçirme ya da koruma mücadelelerinde bir araç olarak görür. (Özkırmılı,1999:129)Etnik kimliğin oluşumunda öznel seçimler, koşullar seçkinlerin yönlendirmelerini ön plana çıkarır. PKK terör örgütünü incelediğimizde önderlik konumundaki seçkin olarak Öcalan'ın,sol görüş çizgisinde kapitalist sistemden yabancılaştan Kürt bireylerden, *ezilenler* olarak bir grup yarattığını, grup kültürünün belli yönlerini seçerek onlara yeni anlamlar yüklediğini , grubun desteğini elde etmek, çıkarlarını korumak ve diğer gruplarla rekabet edebilmesini sağlamak için bir strateji belirlediğini görürüz.

Ezilenler grubu yaş-cins-sınıf olarak temelde çocuklar ve gençler, kadınlar, işsiz ve işçi kesimi, iç ve dış göç mağdurlarını ve ağılık sisteminde ezilen köylüleri oluşturur. Ezilenler grubu metaforu, *Makyavel momenti* kavramına dayandırılmış gözükmektedir. John Greville Agard Pocock Makyavel momentinde, toplumların büyükler ve halk arasındaki kutuplaşma etrafında örgütlenmektedir. (Pocock,1975) Halk bu kutuplaşmanın temelinde her

şeye rağmen özgürlük vardır.Kendini ezilmemek dileğiyle eylemi geçirir.İnsanın gerçek özü *toplumsallaşmış insan* yani politiktir.Politika, birtakım hakların korunması değil, insanın özündeki politikliğin belirlenmesi ,yurttaşların politik olana etkin katılımıdır.İnsanlar kendilerini aileden,sivil toplumdan ve bunlara özgü belirlenmişlikten kurtardıkları özgürleştikleri oranda ortaya çıkar. (Abensour, 2002:97)Kamusalın bir politika biçimi olarak kendi bilincine varma ve kendini yıkabilecek olana karşı tedbir alma zorunluluğunun farkında olma durumudur.Nevruz bayramı Kürtlerin özgürlüğüne kavuştuğu gün olarak sembolleştirilmiştir.Ölen terörist kişiliklerden anma günleri yaratılmıştır. Kadın kahraman kişilikler yaratılarak toplumu etkileme kadınları teşvik etmeye çalışılmıştır.Filistin özgürlük mücadelesi İntifada, PKK tarafından Serhildan olarak kitlesel eylemler olarak tanımlanmıştır.

Seçkinlerin rekabeti bir etnik grubun ya da yerel topluluğun kontrolünü ele geçirme mücadelesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Brass sömürgeleştirilmiş toplumlarda bu mücadelenin dört ayrı şekilde ortaya çıktığını söyler; yerel toprak sahibi ile sömürgeci güç arasında, farklı dine mensup seçkin gruplar arasında, yerel dini seçkinler ile işbirlikçi yerel üst sınıflar arasında, yerel dini seçkinler ile sömürgeci güç arasında yaşanabilir.(Özkırmılı, 1999:131) Seçkinler arası rekabet, toplumda doğan fırsatlardan yararlanma, bu fırsatları tekeline alma ya da geliri bol prestijli konumların bölüşümün de lider olma amacını taşıyan sınıfsal bir mücadele şekline dönüşebilir.Öcalan Apocular döneminde, rekabet etmeden tüm Kürt gruplarını bölgede silahlı mücadele ile yok etmişti. Aynı Kürt etnik grup içindeki aşiret-toprak ağası- dini şeyhler ile rekabet içinde olan, onları hem kendileri ataerkil- hiyerarşik ve tahakkümcü toplumsal yapılar, hem de aynı özelliği gösteren Türk devleti ile işbirlikçi olduklarından ret edilmesini ister. Bu toplumsal yapılar, kapitalizm ve modernleşmenin sürekliliğini sağlayıcı olduklarından dolayı, antikapitalist ve anti modernleşmeci olarak tüm sömürü biçimlerini ret eden kendi grubunun daha özgür olduğunu vurgular. Bruinessen'in *Kürdistan Üzerine Yazılar kitabında* aşiretler üzerinde yaptığı çalışmada belirgin bir sınıf mücadelesi yönü bulunduğunu yazmıştır. Aşiret seçkinleri ve toprak sahiplerinin PKK terör örgütünde fazla etkili olmadıklarını belirtir.(Bruinessen, 1992:363-364) Kurmanc hareketi aşiretlerden ayrışma temelli bireylerin oluşturduğu bir harekettir. Tam Kürt olarak nitelendirilen kurmanclar, bir nevi Kürt işçisi olarak nitelendirilir. PKK terör örgütü Kurmanc tarzı oluşumla demokratik komünal toplum faaliyetleri kolaylaşabilmektedir.(Öcalan,2004:234)

Seçkinlerin rekabeti etnik grupların kendilerini nasıl tanımladıklarını etkileyecek ne ölçüde kalıcı olabileceklerini belirleyecektir. Anthony D Smith, etnik topluluk olarak iki tip den bahseder; *yatay ve dikey topluluklar*. (Özkırımlı, 1999: 206) Bu iki etnik topluluk farklı ulus modellerine zemin hazırlar. Yatay etnik topluluklar, genelde zengin soylu kesim ve din adamlarından oluşan kimi zaman bürokratları ve yüksek rütbeli subayları ve zengin tüccarları kapsar. Yatay olarak adlandırılmasının nedeni bu etnik toplulukların üyeleri toplum içinde üst sınıf olarak komşu yatay toplulukların üst sınıflarıyla iyi ilişkiler içinde olmalarıdır. Bu ilişki ağı, coğrafi açıdan geniş bir alana yayılmalarını sağlar. Yatay topluluklar devlet odaklı bir bürokratik yapıda uluslaşırlar. Dikey etnik topluluklar ise halka ait topluluklardır. Boyunduruk altında olan topluluklardır. Bu tür topluluklarda etnik kültür, halkın tüm tabakalarına yayılarak sınıfsal bir temelde birleştirmeye çalışır. Hissedilen etnik bağlılık daha yoğun ve dışlayıcıdır. İnananlar etnik topluluğundan tarihsel kültür topluluğuna geçmek için bu topluluğun önderi altın çağda sahip olunduğu düşünülen ideal toplum mitini canlandırmayı tercih ederler. (Özkırımlı, 1999: 206-207) Kuzey Irak'taki Kürt federe yönetimi yatay etnik toplulukları, Öcalan'ın yaratmak istediği demokratik ulus dikey etnik topluluk örneğini oluşturur.

Öcalan, Smith'in bu modelleştirmesini, Kürt uluslaşmasının iki şekilde geliştiğini söyleyerek onaylamıştır. İlki Batı kapitalist sistemin öngördüğü piyasa ekonomisinin yaratılarak burjuva temelli, aşiretçi ve dinci Kürt Federe yönetimi diğeri kendisinin lider olduğu emekçi Kürt halkının demokratik ve özgürlükçü temelindeki uluslaşmadır. Kadının özgürlük temelinde katılımının arkasında yatan neden, yerel kültürün özgür ifadesi, toplumsal cinsiyet özgürlüğüne ve çevreci ekolojik danışmaya dayalı bir uluslaşmayı istemesidir. (Öcalan, 2004: 235) Yeni ulus, geleneksel cinsiyet rollerinden türetilen ataerkil bir aile temeline dayanmaz. Patrimonyal argüman olarak devlet ile aile özdeşliği temel alınır. (Sennett, 1999: 64) Kapitalist sistemde aile erkek egemenliğine dayalı ataerkil olarak devletin bir modelidir. Kadınlar sadece emekçi olarak değil ataerkil yapının ezilenleri olarak tanımlanır. Çocuklar ve gençlerde ailenin hem ataerkil yapısı hem de yaşlı egemenliğinden ezilen kesimlerdir. Toprak ağasında ağa ve aşiretlerde aşiret reisi baba figürüdür. Aileden özgürleşirken, kadın-çocuk-genç onunla özdeş olan devlet-toprak ağalığı-aşiret egemenliğinden de özgürleşmesi istenir.

Yatay topluluklar modernleşme ekolü içinde Karl Deutsch'un ulus kurma kuramına uygun hareket ederler. Deutsch millet kurmayı toplumsal demografik süreçler üzerinden

şekillendirir. Kentleşme, artan toplumsal hareketlilik, piyasa ekonomisinin oluşumu, kitlesel iletişim araçlarının ve ulaşımın gelişimi büyük önem taşır. (Özkırımlı, 1999:58) Kuzey Irak Federe yönetimi hızla kentleşme, modernleşme ve ileri teknoloji imkanlarına sahip olarak 2003 den sonra hızla uluslaşma sürecine girmiştir.

Smith, dikey topluluklardaki seçkin aydın kesimin modernleşme süreçlerini ret ettiği zaman millet oluşturma olarak iki temel yöntem benimsediğini belirtir. Bunlardan ilki halkın doğaya, o mekana geri dönmesini sağlamak. Doğanın bir parçası olan toprak nedeniyle belirli bir vatan toprağına duyulan bağlılığı sağlamak için doğaya dönüş ideali benimsetilmeye çalışılır. Tarım faaliyeti bir topluluğun toprağına bağlılığını artıran ekonomik bir faaliyetdir. İkincisi, *Altın Çağ mitini* kullanmaktır. (Özkırımlı, 1999:209) Öcalan bir toplum mühendisi gibi pasif kalan kitleyi harekete geçirebilmek ve etnik kültürün çevresinde bir ulus yaratabilmeye ikna etmek için her iki yöntemi de kullanmıştır. Ekolojik kavramının seçimi doğaya dönüş, eko-anarşizm kuramı çerçevesinde devlet iktidarı ile özdeşleşen otoritenin yıkılarak doğanın özgür kalması, ideal toplumunda tarım faaliyetinin temel alınması ilk yöntemin kullanıldığını açıklar. Kent mekânları bireyi kapitalizmle bütünleşmiş edip, etnik kültüründe farklılaşmaya neden olabildiği için kapalı dar bir coğrafya olarak kırsal alan, etnik kültürün canlı tutabilecek temel yerleşim yeridir. Kırsal da ağalık sistemi altında ezilen köylü ailelerinden geniş destek alması da, vatan toprağı oluşturmada fayda sağlar. İkinci olarak Zağros-Toros dağları arasında ilkel komünal yaşama dayalı, anaerik bir toplum yapısının hâkim olduğu, ağalık ve beyliğin olmadığı, tarım devrimini başlatan, devletsiz M.Ö 10000-4000 tarihlerindeki Neolitik dönem altın çağ miti olarak Öcalan yazılarında belirtir. (Öcalan, 2004:65)

Öcalan özgürlük temelinde antikapitalist bir komünizm ideal toplumu ortaya koyarken bölgenin ekonomik eşitsizliklerini kendi lehine kullanmaktadır. Anthony D. Smith de ekonomik sömürü ilişkilerinin var olan ayrılıkları daha da belirgin hale getirdiğini kabul eder. (Özkırımlı, 1999:207) Öcalan bu ayrışmayı sol görüş içerisinde Kapitalist sistem ve onun yarattığı sömürü ilişkileri üzerinden derinleştirir. Yoksunluktan kaynaklanan *mağduriyet* ya da *adaletsizlik* kolektif kimliğin oluşumunda önemli bir faktör olmuştur. İngiliz İşçi Sınıfının sınıf kimliğinin oluşumunu yapan Paul Thompson aile ilişkileri ve kültürel değerleri yaşadıkları mağduriyet ile günlük yaşamın sosyal ağları içinde deneyimlemeleri sonucunda kolektif kimliklerinin oluştuğunu söylemiştir. (Thompson, 1968)

Ezilenler olarak grup içi dayanışmanın yüksek olmasının nedenine Amerikalı Sosyolog Michael Hechter Marksist bakış açısıyla iki temel koşul sıralamıştır (Özkırımlı, 1999:116);

(1) Bireylerin gelir düzeyleri arasında gözle görülür bir eşitsizlik olması ve bu eşitsizliğin bir grubun diğerini sömürmesi sonucu oluşması.

(2) Ezilen grubun tüm üyelerinin eşitsizliklerinin bilicinde olmaları ve bunu haksız, gayri meşru görmeleridir. Ezilen grup arasında yeterince bir iletişim olmasını gerektirir.

Kültürel ayrılıkları ve etnik bilinci ekonomik ve bölgesel ilişkilerle açıklamaya çalışan Hechter, bu iki koşuldan yola çıkarak etnik temelin daha da kemikleşmesini sağlayacak üç durumu özetler (Özkırımlı, 1999:116);

1.Topluluklar arası ekonomik eşitsizlik arttıkça (Türk –Kürt, Kürtlerin kendi arasında) ezilen topluluk daha fazla içine kapanacaktır.Siyasal bütünleşmeyi ret edecektir.

2.Topluluk içi iletişim arttıkça, ezilen topluluğun üyeleri arasındaki dayanışma artacaktır. Örgütlenme bu iletişimin artmasının tek yegane aracıdır.PKK terör örgütü Habermas'ın *İletişimsel ussallık* kavramını benimser.Habermas, liberalizmin toplumsal dönüşümü için, iletişim ve iletişimin kurumsallaşmasıyla gerçekleşebilecek bireyin/kolektiflerin siyaset öznesi haline gelmesi gerektiğini vurgulamıştır.Ezilenler siyasi olarak örgütlenerek, siyaset öznesi haline gelip, yasa gücüne toplumsal sözleşme ile ulaşabilmeleridir.Bunun yolu hukuk devletinde iletişimi kullanarak sistemin dönüşümünün sağlanmasıdır.İletişimle ulaşılan anlaşmalar yani toplumsal sözleşme yolu ile tahakküm sistemlerini aşarak toplumsal özgürlüğe ulaşılmasıdır.Habermas modernizmi terk etmeden çözümü sistem içi bir değişim stratejisi olarak somutlaştırır. Anarşist ilke, eski sistemin içinde yenisinin oluşturulması böylece gerçekleşmiş olmaktadır.(Habermas, 1984:74)

3.Topluluklar arasında kültürel farklılıklar (dil ve lehçe , dini alışkanlıklar) arttıkça ezilen topluluğun üyeleri arasındaki dayanışma da artacaktır. Kurmançi lehçesini kullanan ülkemiz topraklarındaki Kürtler, Kuzey Irak ta sorani lehçesini kullanan Kürtlerden ayrılmaktadır. PKK içinde Kürt-Alevi, zaza lar bulunsa da onları birleştiren, sol ideolojinin ekonomik eşitsizlik faktörüdür.Öcalan Sünni İslam geleneğinden ayrılmak için Zerdüştlük dininin temel alınmasını istemektedir.

Brass, etnik grupların ekonomik çıkar sağlama ya da iktidarı ele geçirme sürecinde başarılı olabilmeleri için, siyasal bir örgütlenmelerin bulunması, hükümetlerin izlediği politikalar ve genel siyasi ortamın önemli olduğunu söylemiştir. Başarılı siyasi örgütlenmeler, topluluğun kaynaklarını kontrol altında tutabilen, kendini toplulukla özdeş tutabilenler, grubun kimliğini kendi çıkarları doğrultusunda şekillendirmeyi başaranlar ve örgütlenmede lider değişikliklerinden etkilenmeden varlıklarını sürdürebilen örgütlenmelerdir. Brass, isteklerini dile getirmede alternatif siyasi örgütlenmeler içerisinde bir tanesinin ön plana çıkması gerektiğini söylemiştir. (Özkırımlı, 1999:133) PKK terör örgütü silah gücünü elinde tutarak bölgede tek otorite olarak öne çıkmış tek örgütlenmedir. Demokrasiyi savunsa da alternatif örgütler çıktığında silahlı mücadele içine girmektedir. Yerel yönetimlerden aldığı başarı ile ön plana çıkan tek örgüt olduğunu da bölge halkına kanıtlamıştır. TBMM de tek Kürt etnik temelde bir partinin olması, PKK'nın bölgede gücünü pekiştirmektedir. KCK sözleşmesinin madde 45 de “ *KCK yı Kürdistan olarak tanımlanan coğrafya da halkın öz iradesini temsil ettiğini*” söyler.(Deligöz, 2012:190) Terör örgütünün özgürlük hareketi olarak gönüllü veya zorla toplanan aidiyet ve haraç paraları, örgütün kasasında ciddi bir gelire dönüşmüştür. Terör örgütünün finansal kaynaklarından elde ettiği gelirle lider kademesi teröre dayalı bir holdingin üst patronları konumundadır. Terör örgütünün üyesi olan yerel belediyelerin kaynakları, terör örgütünün faaliyetlerini kolayca uygulamalarına imkân sağlamaktadır.

Hükümetlerin izlediği politikalar, en ağır baskı biçimlerinden (soykırım, zorunlu göç) grubun halk içindeki desteğini eritme yollarına, eğitim yolu ile özümseme, etnik grup liderleriyle işbirliği gibi farklı uygulamaları vardır.Çok kültürlülük gibi farklılıkları tanıyarak etnik kültürlerini farklı biçimlerde koruma haklarının tanınmasını sağlarlar.Ekonomik olarak devlet kaynaklarını ve hükümetin iş olanaklarını dağıtarak engelleyebilirler. Baskıcı ve şiddet kullanılarak düzen sağlama politikaları terör örgütünün lehine işleyen hükümet uygulamalarıdır. PKK terör örgütü anarşik bir ortamın sonucu 1980 darbesinde Diyarbakır cezaevindeki uygulamaları, Kürt etnik insanların imha edildiği ve yine terör nedeniyle zorunlu göçleri yaşayan kişilerin göç mağduriyetleri tezlerini canlı tutmaya çalışan bir kara propaganda izler.Terörle mücadeleyi devlet terörü olarak tanımlayarak, öldürülen ve tutuklanan örgüt militanlarını şehit olarak kutsallaştırır. Türk devletinin halk kazanma yönündeki uygulamaları, terör örgütünün tabanının kaybolması olduğundan mümkün olduğunca Türk devletini zorbacı, baskıcı gibi tanımlamalarla inkarı üzerine bir strateji izler.

Brass, genel siyasi ortam olarak üç önemli duruma dikkat çeker: Siyasi ve toplumsal güçlerin yeniden şekillenme olanağına sahip olması, egemen olan etnik grubun seçkinlerinin iktidarı paylaşma isteği ve alternatif siyasi ortamların oluşması. Özkırımlı, 1999:134) Marksist konjonktürün değerlendirilmesi ilkesi, PKK terör örgütü için her zaman kullanılmıştır. Soğuk savaş benimsediği ideolojik tutum nedeniyle dış destek bulabildiği gibi, çevre ülkelerde istikrarsız bölgeleri üs olarak seçerek varlığını devam ettirebilmiştir. İç savaş ve ayrılıkçılık stratejisi uygun koşullar olduğunda uygulamasını saklı tutar. Anarşist kuramları kullanan terör örgütü, tarih açısından önemli iki anarşist olay 1871 Paris Komünü ve İspanya İç Savaşı 1936-1939 örneklerinden yola çıkarak, Türk devletinin olası komşularıyla bir savaş durumunda gerçekleştirebileceği ayaklanma sonrası ayrılma idealini düşünmektedir. Arap Baharı olarak, Orta Doğu'daki halk ayaklanmalarını, Öcalan devlet kurmak için değil demokrasiyi öz ve biçim itibarı ile işletebilmek adına haklı görür. Tüm siyasi seçenekler tükendiğinde ayrılığın kaçınılmaz olduğunu yazılarında belirtmiştir.(Öcalan,2004:129) KCK sözleşmesinin madde 32 de Meşru Savunma Hali kısmında, devlet demokratik çözüme yani siyasi statü tanınmazsa halkın da elinde demokratik bir baskı aracı kalmazsa , tüm barışçıl eylemler sonuçsuz kalırsa *ayaklanma ve öz savunmaya dayalı gerilla savaşları* gündeme geleceğini belirtilmiştir.(Deligöz, 2012:184) Öz savunma grupları şehirlerde oluşturulan milis grupları olduğu için bir iç savaş olarak nitelendirilmesi gerekir.

Ezilen gruplar grup kimliklerinden kaynaklanan daha düşük bir toplumsal statüye sahip olmalarına devlet, pozitif ayrımcılık uygulayarak refah devletinin işsizler ve mülksüzler lehinde müdahalede bulunabilir. Marx, devrimin ilk önce Kapitalist ülkelerde başlayacağını belirtmiş, kapitalist burjuvalar işçilere imkânlar yaratarak sistemin içine entegre olmasını sağlamışlardır. Japonların işletmelerde toptan kalite yönetimi, unvanları ortadan kaldıran yalın yönetim uygulamaları örnek olarak verilebilir. Kuzey Irak Kürt Federe yönetimi başkanı Barzani Güney doğu bölgesinde cömert bir lider görünümü vermek için para dağıtarak ezilenler grubunu kendi tarafına almaya çalışmaktadır.

Paul Brass, milliyetçiliğe temel oluşturan etnik kimlik gelişimi geriye döndürülebilir bir süreç olarak ele alınabileceğini söyler.(Özkırımlı,1999:130) Bu geriye döndürme sürecinde kilit unsur seçkinlerin elindedir.İçinde bulunulan siyasi ve ekonomik koşullara göre seçkinler etnik farklılıkları vurgulamayı bırakıp gruplar arası işbirliği ya da çıkar ortaklığını ön plana çıkarabilirler.Veya milliyetçi hareketleri ayrılıkçı bir çizgiye sokarak Hindistan'daki

gibi Hindu ve Müslüman halkların iki ayrı devlete bölünmesine neden olabilirler. Öcalan seçkin bir önder olarak ayrılıkçı yöntemi seçmiş ve buna uygun siyasi örgütlenmeyi hedeflemiş bir terör örgütü lideridir. Ayrı bir halk temelinde bir ulus yaratarak iki toplumlu bir modelde siyasi süreçten dışlanan grupların harekete destek vermesini meşruiyetini Türk devletinin baskıcı ve asimilasyoncu olduğundan dolayı Türk devletine karşı çıkmak olarak belirtmiştir.

Alman felsefeci Friedrich Nietzsche, demokratik sistemi zayıflara karşı duyulan ve her zaman daha üstün bir insanlığın evrimi yolunda engel oluşturan yanlış yönlendirilmiş bir duygudaşlığın ürünü olarak görmüştür. Aşırı güce tapınan bir birey için halk kendisinden bir şey yapılan malzeme gibi ele alınmasını öngörmüştür. Çoğunluğun ahlakını aşağılayarak, üstün insan kahraman fikrini yaratmıştır. Hitler döneminde, Nazilerin benimsediği Nazizm, nihilist felsefeci Nietzsche'nin üstün insan felsefesine dayanmaktadır.(Malinin, 1979:207) Hitler de demokratik bir yolla iktidara gelmiş olmasına rağmen demokrasiyi desteklememiştir.Hannah Arendt, *Totalitarizm* adlı eserinde komünizm ile nazizm arasında bir bağ kurmuştur.Komünizmin bir demokrasi değil totaliter bir yönetim anlayışı ortaya çıkarabileceğini ileri sürmüştür.Hintli devlet adamı Jawaharlal Nehru, bir demokrat ve sosyalist bir kişinin bu şekilde davranırsa bile küçük bir sapma sonucu bir diktatöre dönüşebileceğini belirtmiştir.(Burns,1984:106)

Franklin Roosevelt, faşist güçlerin liberal ve demokratik uygarlığı yok etme ihtimaline karşı güvenliği esas alarak özgürlüğü yeniden yorumlamıştır. Dört temel özgürlük, konuşma ve düşünceleri dile getirme ifade özgürlüğü, din özgürlüğü, yoksulluktan kurtulma özgürlüğü ve korkudan kurtulma özgürlüğü olarak belirlemiştir. Mülkiyet hakları, kişi hakları alanını çiğnemeye başladığı an devlet müdahale edebilmelidir.Yoksulluktan kurtulma özgürlüğüne, her ulusa halkı için barış içinde bir yaşam sağlayacak ekonomik düzenlemelerle ulaşılabilirdi.Korkudan kurtulma, devletin güvenlik güçlerinin etkinliğinin artırılması ile sağlanabilirdi.Ekonomik güvenlik ve ekonomik bağımsızlık olmadan gerçek anlamda bir özgürlükten söz edilemezdi.Refah devletini güvenlikle eş anlamlı tutmuştur.Kitlelerin evlerini yitirmek,kötü beslenmek, iyi giyinmemek ya da acınacak kendilerine yardım yapılacak duruma düşmek yolunda tasalanmalarına yer bırakmayacak yaşlılık ödenekleri, işsizlik sigortası gibi kapsamlı bir güvenlik sistemi düşünmüştür.En yoksul Amerikalılara bile eğitim görmek ve makul bir boş zaman ve eğlence olanaklarına sahip olmak yolunda eksiksiz bir fırsat eşitliği tanınması anlamına geliyordu.Roosevelt, aç ve işsiz halkın , diktatörlerin

hammaddesini oluşturduğuna inanarak yeni bir haklar demeci yayınlamıştır.Bu yeni haklar genel olarak özetlenirse (Burns,1984:72,203,204);

- İyi bir eğitim hakkı.
- Kazançlı bir iş edinme
- İyi bir gelir ve bu gelirin yaratacağı yaşam seviyesi
- Köylülere ürünlerini yetiştirme ve satma imkânı verme
- İş adamlarının önünü açma, yurt dışında iş yapabilme konusunda destekleme
- Her aileye bir ev imkânı
- İyi bir sağlık hizmeti verme
- Yaşlı-sakat-işsizlik problemine karşı sosyal güvence

KCK sözleşmesinin Genel Esaslar madde 4/a, ekonomik anlamda açlık-işsizlik-yoksulluk durumu bir iç sömürgeleştirme olarak ele alınmıştır. Emekçiler halkın tüm kesimleri içerisinde ezilen ana grup olarak seçilmiştir.İkinci bölüm Madde 8 de Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Hak ve Özgürlükler olarak tanımlamış aşağıdaki maddeleri Roosevelt'in yeni haklar ile benzerlik oluşturmaktadır;(Deligöz,2012:160-162)

- (1)Herkes anadiliyle her düzeyde eğitim görme hakkına sahiptir.
- (2)Herkesin doğayla uyum içinde ve sağlığa elverişli koşullarda yaşama, sağlık imkânlarından eşit yararlanma hakkı vardır.
- (3)Herkes yaşamın her alanında cinsiyetinden kaynaklanan ayrıma tabi tutulmadan yaşama, çalışma ve imkânlardan eşit yararlanma hakkına sahiptir.
- (4)Herkesin yetenek ve yetkinleştirme düzeyine göre toplumsal üretime katılma ve toplumsal yaşamda kendini ifade etme hakkı vardır.
- (5)Zihinsel ve fiziksel engellilerin, özgünlüklerine göre oluşturulmuş koşullarda yaşama ve çalışma hakkı vardır.
- (6)Yaşlıların bilgi ve tecrübelerini topluma demokratik bir şekilde dâhil etme ve bu şekilde topluma demokratik, eşitlikçi ve belli bir saygı-sevgi temelinde ve sosyal güvence altında yaşamlarını sürdürme hakkı vardır.

Ekonomik demokratikleşme açılımı olarak da ele alınabilir. Özgürlüklerin ekonomik refahın geliştirilmesi ile iyileştirilmesi temelinde devletin desteğinin sağlanmasıdır. Terör nedeniyle bölgeye özel sektör yatırım yapamaması kişisel bir güvenlik sebebidir. Devlet bu

noktada kendisi kamu girişimcisi olarak yatırım yapmalıdır. Üretimin devletsel olarak toplumsallaşması, bu üretim yerlerinde işçilerin yönetimlerde söz sahibi olması, ezilen – sömürülen algı anlayışını ortadan kaldırır. İyi bir eğitim olmadığı için mesleksizlik, üretim merkezlerinde belirli bir dönem sonrası verilen eğitimlerle işe hazırlama bireylerdeki özgüvenin yeniden inşası için önemlidir. Otorite hem sevgiyi hem de itaati bünyesinde barındıran bir kavram olarak devletin şefkatli yüzü olan istihdam arttırıcı kamu girişimciliği, aidiyet duygusunu da güçlendirir.

Terör sebebiyle iç göçe zorlanan aileler, geldikleri kentlerde yeniden yaşama tutulabilmenin zorluğunu çektiklerini dile getirmişlerdir. Terör örgütü bu durumu, kara propagandası için sadakaya muhtaç eden, yoksunlaştıran zorba devlet söylemiyle istismar etmişlerdir. Vatandaş ekonomik geçimini varlık/yokluk sorunu derecesinde etkileyecek konularda güvende olmak ister. Kişi güvenliği nedeniyle boşaltılan köyler, devletin mülkiyet hakkına bir müdahalesi olsa da yerine bireyin başka bir güvenlik olarak algıladığı barınma ve ekonomik yaşamı idame ettirmeyi sağlayamadığından terör örgütü lehine işlemiştir.

Demokrasi teorisinin, devlet teorisinin büyük bir kısmını oluşturduğunu söyler.(Birch, 1993:27) Demokrasilerde iktidar olur ancak demokrasi bizatihi iktidar oluşturamaz. İktidar demokrasinin sınırları içinde hareket etmek zorundadır. Demokrasi bir toplumsal örgütlenme şekli olarak iktidarı aşar.

Öcalan yeni bir ideoloji inşa etmesinin temel nedeni ilk ideolojisinin pratik uygulamalarıdır. İdealle edilen bir toplum amaçların dışında bir gelişim gösterir ise kitleler harekete geçmez. Pratik uygulama tüm propagandayı etkisiz hale getirir. Kandil dağında çatışmaya katılıp sakat kalan genç kızların bir kaçı Avrupa da yaşarken, ideoloji ile pratiğin birbirinin tutmadığını ve ciddi bir hayal kırıklığı yarattığını sözlü olarak çevrelerine ifade etmektedirler. Peruk takarak başının büyük bir kısmında yara almış tek bacağı veya kolu olmayan canlı tanıklar terör örgütü için, iddialarını yalanladıklarından birer tehlike unsurudur. Bu nedenle terör örgütü militanlarını topluma yeniden geri dönmemesi için sağ bırakmamaktadır. Düşmanın eline geçip, bilgi vermesin, ajan olmasın diye öldürülen militanların terör örgütünün iç şiddetinin gerçek yanını oluşturur.

Sözlü ve yazılı karşı propaganda bir vaat olarak algılandığı için, fiili uygulamalar bireylerin kazanılması yönünde daha etkileyici olmaktadır. Devletin pratik uygulamaları, kara

propagandanın çürütülmesi yönünde en önemli unsurdur. Öcalan, ütöpik bir toplum ideal modeli ile geleceğe yönelik belirsiz bir vaat içerisinde. Devlet vaat etmez uygular mantığı ile terör örgütünün insan kaynakları ve halk desteğinin azaltılması yönünde büyük bir kazanımı olacaktır.

20.yy da demokrasiyi tartışırken bir ikilem yaşanabilir. Sadece bir hükümet sistemi değil diğer sosyal ilişkileri tanımlamak içinde kullanılabilir. Amerikan politik düşüncesinde demokratik toplum, sınıf farklılıkları olmayan, tüm vatandaşlar için fırsat eşitliği sağlayan bir toplumdur. Demokratik kelimesi, sosyal eşitliği gösterir bir hükümet modeli değildir. Demokrasi teorileri Amerikan demokrasisi ve Parlamenter demokrasi olarak ikiye ayrılır. Parlamenter demokrasi de egemenlik ulusal parlamentoda iken, Amerikan demokrasiinde halkın elindedir. Amerikalılar demokrasiyi, üç farklı şekilde kitlelere dayanan, çoğulcu ve kurumsal olarak tanımlarlar.(Burns, 1984: 14-21)

Eleştirmen Henry Louis Menchen, uygarlığın en büyük düşmanı kitleler olarak göstermiştir. Kitlelere egemen olan duygu kıskançlıktır.Kitle insanı anlamadığı şeylerden nefret eder ve kendisinin düşüncesinin üstünde var olan herkese karşı kıskançlık gösterme eğilimindedir.Tarihin tüm büyük tiranları, Neron, Hitler gibi arkasından kitleler şükürler ederek yürümüşlerdir.Neyin kendi çıkarlarına neyin uygarlığın çıkarlarına olduğunu kavrayabildikleri olayların azlığına dikkat çeker.İngiltere’de 14.yy köylü ayaklanmalarının lideri seçilen Wat Tyler öğrenmeye ne kadar saygılı görünen bir kişi olduğunu belirtirken, okuma yazma bilen herkesi öldürme hakkını haklı bulmuştur.Kitleler de özgürlüğe saygı duyar ancak özgür olmak değil yalnızca güvenlik içinde olmak istediklerini belirtmiştir. Menchen bu sebeplerden ötürü demokrasiyi dünyanın en kötü yönetim biçimi olarak suçlar.(Burns,1984:51-52) Dar bir bölgede yaşam tarzı veya dağda yaşam bir topluluğu bütünden koparır.Nietzsche yi temel alan üstün insan yapma ideali, ezilen bir kesim için yeniden biçimlenme kişilik bulma, aşırı etnik kimliğin fetişleştirilmesi, ırkçılığa varabilir.Öcalan da hümanizmi savunurken, örgüt içerisinde ajan diye insanların öldürölmesini haklı göstermiştir.

d.Devlet-Ulus Devlet

Devlet, sınırları belirli bir bölgede en yüksek otoriteye sahip bulunan ve kullanan bir grup insandır.Max Weber modern bir devletten söz edebilmek için bir siyasal toplulukta yer alması gereken unsurları şöyle özetlemiştir (San, 1971:123);

- a) Yasa ve tüzüklerle değiştirilen idari ve hukuki kurallar
- b) Saptanmış görevleri ve yetkileri ile sınırlı olarak tasarruflarda bulunan bir idare örgütü
- c)Tüm kişiler ve egemenlik altında bulunan alanda yapılan tüm eylemler üzerinde bir zorlama gücü
- ç) Hukuk kurallarına uygun bir meşru iktidar uygulaması

Weber'in tanımlamasına ek olarak, devlet diğer devletler ile uluslararası hukuk alanında eşit statüye sahiptir.(Birch,1993:14)Ulus devlet, kökenleri 1648'de Vestfalya Antlaşması'nda bulunabilecek özel tarihi koşullara bağlı olarak ortaya çıkmış özgül bir siyasal örgütlenme modelidir. Modern ulus devlet toprak sınırları belli olan ve bu sınırlar dâhilinde meşru yetkilerini kullanan bir oluşumdur. Ulus devlet halen demokrasiyi gerçekleştirmenin tek uygun siyasal birimi olarak görülmektedir. Diğer yandan küreselleşme ulus devletin egemenliğini bölgesel ve yerel düzeyde bir çok aktörle paylaşmasına neden olurken, devletin egemenlik alanı daralmaktadır.Birden fazla otoritenin aynı sınırlar içerisinde ulus-devletin vatandaşlarının huzur ve güvenliği istikrarsız bir nitelik kazanmaktadır.

Siyasi otoriteyi kabul etmemek, devlet içerisinde etnik gruplardan gelebilmektedir. Geçtiğimiz dönemlerde, şiddete başvurarak devletin otoritesi İspanya da Bask, Batı Şeria ve Gazze de Filistinliler, Sri Lanka da Tamil Kaplanları,İrak'ta Kürtler, Hindistan Sihler olarak örneklenebilir.Kitlelerin siyasi otoriteyi ret etme nedenleri şu şekilde sıralanabilir (Bitch,1993:35-36)

- (1) Az sayıda olan siyasi topluluğun hiyerarşik üstünlüğe ve sınırlara itiraz. Üst kimlik/alt kimlik hiyerarşik düzen yerine eşitlik talebi,
- (2) Topluluk için uygulanan yasalara itiraz. İnsan hakları uygulamaları konusunda eleştiriler.Yurttaşlık hak talepleri,

(3) Hükümet tarafından uygulanan belirli politikalara, asimilasyon ve ötekileştirme gibi muhalefet etme.

Öcalan, batı merkezli uygarlıktan kaynaklanan bir toplumsal sistem krizinin halen sürmekte olduğunu belirtir. Tarihte tahakkümcü sistemin sonuncusu kapitalizmdir. Şiddet ve savaşla iç içe bir ekonomik sistemdir. Kapitalist sistemin yarattığı kanserler; aşırı rekabet-ve azami kar nedeniyle işsizleştirme, açlık, yoksulluk, ırkçılık, milliyetçilik, faşizm, totalitarizm, demagoji sanatı, ekolojik yıkım, aşırı finans, devletlerden daha zengin şahıslar, atom bombası biyolojik ve kimyasal silahlar, aşırı bireycilik dır. Krizler bireyler üzerinde, inançsız, zevksiz, amaçsız bir dünya görüşü, stres, hiddet, nefret, şiddet, bireysel yalnızlık, toplumsal değersizlik, Kapitalist sistem herkesi herkesin kurdu haline getirmiştir.(Öcalan,2004:61,98)

Lenin'in, genel bunalım dönemlerinde temel meselenin devlet ve devrim olduğunu belirttiğini söyleyerek, Öcalan da devletin inkarı ve toplumsal devrimin kaçınılmaz olduğunu söyler. Bir toplum için idare ve güvenlik olarak devlet gerekli midir? sorusunu sorar. Şehir hayatı devleti zorunlu kılmaz. Atina örneğinde olduğu gibi bir şehrin gençlerden oluşan öz savunma güçleri, devlet olmadan demokratik yönetimi başarı ile uygulayabilirler. Şehrin ileri gelenlerinden oluşan halk meclisleri, devletin idaresine gerek kalmadan kendilerinin yönetimini sağlayabilir. Kürtler kendilerini ülke söz konusu olduğunda şehir ile ifade eden, şehir söz konusu olduğunda aşiret ile nitelendirilen bir etnik grup olarak tanımlandığında şehir devletleri en uygun siyasi biçim olmaktadır. (Aktan,2012:186)

Öcalan ulus devlet yerine alternatifi siyasi statüdeki demokratik konfederalizmi önerir. Anarşistlerin devletin olmadığı bir toplum modelini uygular.Türkiye Cumhuriyeti devlet otoritesini ret eder.Otoritenin yıkılmasını, KCK sözleşmesinin Genel Esaslar bölümünde madde 4 'ün f bendinde *devletin Kürdistan üzerindeki egemenlik hakkının, siyasetin demokratikleştirilmesi temelinde köklü bir reformla azaltılması* olarak tanımlamıştır.(Deligöz,2012:161) Konfederasyon sözcüğü, özgürlükçü nitelik de bir birlik oluşturmaya yönelik bir taahhüdü ifade eder.Ulus devlet ve onun ideolojisi Milliyetçiliğe karşı , kültürel grupların tam ifade ve öz yönetim haklarını kullanabilmek için konfederal şeklinde örgütlenmesidir. Konfederasyon, sadece ulus devletin zararına güçlenebilir. Ekolojik yönelimli bir toplum için, konfedere kent ve mahalle birliği temel bir unsurdur. Bir halkın kültürel bütünlüğü ulus-devlet şeklinde ortaya çıkması gerekli değildir. Konfederal özyönetim kurumlarında kültürel gelenekleri ve uygulamaları koruyan şekillerde ifade edilebilir.

Özyönetime sahip olan konfedere yerleşimlerde, hiyerarşik otorite piramidi, yatay ve piramit tarzı örgütlenmiştir. Otoritenin tepesinde KCK kent meclisleri oluşturur. Bu meclisler karar almada çoğunluk kararına dayanır. Yerel yönetimlerin halk meclisleridir.

Türk devletini bir ulusal devlet olarak otoritesinin reddi üzerine kurulu bu modelde, otoritenin hiyerarşi ve tahakkümüne karşı ayrı bir kurumlaşma üzerine modellenmiştir. Tahakküm, baskı, asimilasyon, imha, sömürgecilik, haksızlık, ayrımcılık, kölelik olarak ifade edilmiştir. Türk devletinin İslam-Türk ideolojisi olarak asimilasyoncu tahakkümünü ret eder. KCK sözleşmesinin İkinci bölüm madde 9'un f bendinde “ *herkesin kültürel gelişme ve ulusal kimlik özgürlüğü vardır* “ ve i bendinde “ *hiçbir kişi ,grup veya topluluk kendi inançlarını başkasına zorla dayatamaz* “ olarak belirtmiştir. (Deligöz,2012:165)

Öcalan, devletin ret edilmesi için şu tezleri ileri sürer; devlet hiyerarşik yapısıyla sınıflaşmayı zorunlu kılar, devletin tüm ulusun devleti olduğu düşüncesi doğru değildir. Devlet her zaman ulusal azınlığın elindedir. Devletin ulusal olması ideolojik bir yargıdır, toplumsal gerçeklik değildir. Merkezi üniter devlet yapıları faşist ve totaliter devlet anlayışına dayalıdır. Diyalektik olarak devlet bir tarafta diğer tarafta ezilen sınıflar, baskı altındaki etnik, kültürel, dinsel halklar ve cinsiyetler yer alır. Devletin egemenliğinde vatandaş olmanın zıddı kendi kendini yönetebilme, mutlak özgürlük ve eşitliktir. Devlete dayandıkları sürece halk toplulukları istedikleri özgürlük ve eşitliği gerçekleştiremezler. Halkların temel sloganı; özgür ulus ve özgür vatan olmalıdır. Türkiye'nin egemenliği altında olan Kürdistan'a karşı yürüttüğü politikaya *sel hareketi* adı verilir. Üzerinde bulunan her yeri sel gibi eriterek geçip gitmektedir. Asimilasyon politikası, Kürtleri kafese kapatma ,evcil hayvan haline getirme projesidir. Zihniyet değişimini asimilasyonla yerel Kürtçe dilini uygulama dışı tutup, hakim dili egemen kılar. Kürtler toplumsal bir olgu olarak insandan sayıldığına dair devlet tarafından bir uygulama yoktur. Afrika'ya uygulanan sömürge politikalarının aynısını uygular. (Öcalan,2004:100,141,205,223)

Devlet bu özelliklerinden dolayı teşhir ve tecrit edilip ur gibi ret edilmelidir. Teşhir devlet gerçekliğinin çözümlenme boyutu iken, tecrit oluşturulacak olan örgütlenmeyle ilgili olmaktadır. Devletin çözümlenmesinde temel alınan gerekçe, var olan düzenin *meşruiyet krizi* dir. Jürgen Habermas, krizler döneminde normal durumun çökmesiyle düzenin istikrarsızlığa girdiği dönemlerde bir meşruiyet krizi çıkar. Sistem sürekli meşruiyet krizleriyle karşılaşacağı

için gerektiğinde bunu aşabilecektir. Krizde olan batı uygarlığına bağlı olan kapitalist sistemdir. İletişim ve ilişkilerdeki küreselleşmeyle, ortaya egemen ulus devletlerin çözemeyeceği sorunlar çıkmıştır. Ulus devletler, siyasal, ekonomik sorunlara çözüm bulamamaktadır.(Habermas, 2004:15)

Meşruiyet krizini, devlet neden yaratılmıştı sorunsalı açısından bakmak gerekir.İngiliz felsefeci Thomas Hobbes, İnsan insanın kurdu olduğu doğal düzenden, idare ve güvenliği sağlamak için Leviathan adlı bir kuruma haklarından vazgeçerek devlet kurumunun yaratıldığını söyler.(Hobbes,2010:101)Devlet gücünü meşru bir zeminde kullanır çünkü egemenliğindeki bireyler bu otoriteye rıza göstermiştir. Durkheim toplum farklılaşması artıkça devlet kurumuna ihtiyaç duyulmuştur demiştir. Rousseau, bireylerin hak ve özgürlüklerini korumak için oluşturulan devlet zamanla büyümüş, birey üzerinde devleti temsil eden kral, imparator, sultan gibi yöneticiler yüzünden tiran oluşturmuştur. Despot devletler yaşam hakkı, özgürlük hakkı ve mülkiyet hakkını hiçe saymıştır. Demokrasi ile yönetilen liberal devlet döneminde ekonomi büyüdükçe devletin faaliyetleri artmış faaliyetler daha fazla vergi talebi nedeniyle kaynak ihtiyacını doğurmuştur.Devlet sosyal faydasından çok sosyal maliyeti olan bir kurum olmaya başlamıştır. Rousseau , “İnsan iyi doğar ancak toplum onu bozar “, “ devlet büyüdükçe özgürlükler azalır” bu nedenle şiddeti insana karşı değil, toplumsal kurumlara karşı kullanmak gerekir.(Kışlalı-b,1987:309) Marksistlerin deyimiyle insanın insanı sömürdüğü, insanı yabancılaştıran koşulların değişmesinden sonra tüm baskı ve şiddet sona erecektir.

Proudhon’un anarşinin temeli karşılıklı yardımlaşma bağlamında ele alındığında, Fransız antropologlar Pierre Clastres ve Claude Levi-Strauss devletin ve iktidarın bu karşılıklı özelliğini taşımadığını, bir yöneticinin meşru cebri güç olarak vatandaşlıktan daha fazla yetkiye sahip olarak eşitliği bozduğunu belirtmiştir. (Clastres,2011:164) Gönüllü işbirliğinin zıddı cebir zor kullanmadır. Devlet ve yönetimi, eşitliği bozduğu için toplum devlete karşı olmaktadır. Devletin toplumu güvenliğini sağlama ve muhafaza etme amacına rağmen, onun sahip olduğu gücü kötüye kullanma eğilimli bir kurum olmaktadır. Siyasal iktidarın varlığı meşru şiddet kullanımına dayanır. Proudhon dediği otorite ve özgürlük herhangi bir toplumda karşıt ilkeler olduğundan, özgürlük toplumla özdeştir. Marksist teoride devletin burjuva sınıfının bir aracı olarak onun çıkarlarını koruduğunu, çoğunlukta kalan kitleleri bu çıkarlara uygun yönettiği tezi ile de bu fikirler örtüşür.Devlet sınıfsal hiyerarşiyi devam ettirir.Sınıfsal ayrıcalıkların devamlılığı sömürünün de devamlılığıdır.Devlet egemen sınıfın, egemenlik

altına aldığı sınıflar üzerinde şiddetini uygulama aracıdır.Devlet belli bir sınıfın çıkarlarına taraf tuttuğu sürece, halkın gözünde meşruiyetini kaybetmiştir. Devlet gücünün bir toplumsal gruptan(sınıf) alınıp diğerine devredilmesini öngörür.

Öcalan batı kapitalist uygarlığının bir parçası olarak Türkiye Cumhuriyeti devletinin sınıfsal hiyerarşiyi muhafaza eden, ekonomik sorunları ayrıcalıklı zengin sınıf adına koruyan, sahip olduğu meşru gücü, Kürt etnisitesinin varlığını ortadan kaldırmaya yönelik kötü anlamda kullanan bir kurumdur.Mevcut işsizlik, ekonomik yoksunluk, faili meçhul cinayetler, ifade ve yaşama hakkı şeklinde insan hakları üzerinde olumsuz uygulamalara sahip bir devlettir.İnsan hakları ihlalleri terör örgütü için en önemli konulardan biridir.1992 yılında PKK adına örgütsel faaliyetlerde bulunan,Londra merkezli *Kürt İnsan Hakları Derneği* (KHRP) kapsamında, bölgede ifade ve düşünce hürriyetine yönelik eylemler, işkence, köy evlerinin boşaltılması ve harap edilmesi, insan kayıpları için ortaya somut vakalar koyabilmek için,İnsan Hakları Derneği’nden gelen belgeleri incelemişlerdir.Türkiye vatandaşı Kürtlerin yoğun yaşadığı yerlerdeki insanların ırk,din, cinsiyet, siyasal görüşlerine bakmaksızın insan olmaktan kaynaklanan haklarını korumak adına, incelenen bazı belgeleri Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne sevk etmişlerdir.Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 9 ve 10 maddelerine ilişkin olarak Kürt etnisitesine yönelik bir insan hakları ihlalleri devlet politikasını ortaya koymaya çalışmışlardır.(Gomian ve Harris, 1998:7) Bir etnik grubun üyelerinin bekası devletin eylemleri ile tehdit edilmekteyse (Eski Irak yönetiminin Halepçe²³ de Kürtlere yönelik öldürme eylemleri uygulaması gibi) veya temel insan hakları ihlalinden mustaripse kendi kaderini tayin hakkı kullanmaya hukuk imkan vermektedir.(Kalaycı,2007:202) Soğuk savaş dönemi, sağ ve sol ideolojilerin çetin mücadelesi sırasında sol görüşü benimseyen, ülkede her etnik gruptan bireyler zarar görmüştür.Terörle mücadele sırasında, terör örgütü üyelerinin halkın arasına karışıp sivil hak ihlallerine imkan tanıyacak fırsatlar yaratmasını, terör örgütü en iyi şekilde kullanmaya çalışmaktadır.

Gerek ekonomik az gelişmişlik sorunu gerekse insan olarak Kürtlerin kimliksel tanınma, kültürel farklılıkların yok sayılması gibi nedenleri kullanarak Türkiye Cumhuriyeti’nin meşruiyet krizi içinde olduğunu belirterek ,egemenlik yapısını kendi talepleri doğrultusunda değiştirebilmek için konfederalizmi önermiştir. Hobbess’un doğal

²³ Halepçe katliamı, Kürtlerin çektiği acıların bir sembolü haline getirilmiştir.Bu olay , zihinlerde canlı tutularak bir yas yaşatmaktadır.(Bruinessen,2012 :106)

toplum da Leviathan'ın kurumsallaştırırken belirttiği görüşleri baz alan bir anlayış vardır. Bir güvenlik devleti modelinde, insanları (Kürt etnisitesini) yabancıların istilasından (Türkiye'nin güvenlik güçlerinin zor ve baskıcı eylemlerinden) ve kendi topluluklarının güvenliğini sağlaması adına haklarından vazgeçerek gücü bir tek insan ya da insanların meclisine vermektedirler. Yasa egemen güç tarafından yapılır. Böylece bütün güç ve kudret tek bir insanda toplanır. Üstün olan kişi egemendir. Bu devlet ya da büyük Leviathan'ın doğması demektir. Bir devletin egemeni ister bir meclis olsun ister bir insan, sivil yasalara tabii değildir. Yasa yapma ve iptal etme gücüne sahip olduğu için, kendisini rahatsız eden yasaları iptal ederek ve yeni yasalar çıkararak, böyle bir bağlılıktan istediği zaman kurtulabilir. (Hobbes, 2010:201) Hobbes, Leviathan'da ileri sürdüğü kuram demokrasiden uzak bir kuramdır. Tek bir yöneticinin mutlak üstünlüğüne dayandığı için demokrasi sayılmamaktadır. (Lipson, 1984:33)

Konfederalizm de Leviathan bireysel otorite olarak Abdullah Öcalan ve onun yetkisi altındaki Kürdistan Halk Kongresidir. Referanduma dönüştürmek için Türkiye, Avrupa, İran, Irak ve Suriye'de yürütülen ” *Siyasi İradem Öcalan olsun*” kampanyasının, siyasal gerçekleşmiş halidir. (Kayer, [web]2012) Devlet olmadığı için bu düzensiz ortamda, Öcalan ezilen olarak görülen kendine bağlı yurttaşların koruma ve güvenliğinden sorumlu kişidir. Egemen olarak son sözü söyleyen tek kişidir. Öcalan sözde Kürdistan bölgesinin işgal altında olduğunu söyleyerek, meşru savunma temelinde bir direniş ortaya koydukları tezini ileri sürer. Konfederalizm modelinde savunma hakkı ile Leviathan olduğunu temellendirmiş olmaktadır. Doğal düzen devam eder, anarşi doğurmaz çünkü düzeni koruyan PKK dır. Öz yönetim olarak kendi kendini yönetmeleri, Öcalan liderliğinde olmaktadır.

KCK sözleşmesinin madde 7 de bireysel hak ve özgürlükler kısmında, konfederalizm'in yaşam hakkı, vicdan ve inanç özgürlüğü, düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüğü, basın özgürlüğü, kimlikten kaynaklanan farklılık ve ayrıcalıklara tabi tutulamayacağını, toplu gösteriş, yürüyüş, miting gibi demokratik dönemlerde kendini ifade etme özgürlükleri tanınmıştır. (Deligöz, 2012:162-163)

Ekonomik açıdan sömürü ve statü eşitsizliğine (sınıfsal ayrıcalıklar) ve dengesizliğine karşılık, KCK sözleşmesinin madde 7 de m bendinde belirtilmiştir. (Deligöz, 2012:163) Ekonomik sistem olarak, metalaşma ve piyasa ekonomisini öngören kapitalist sistem değil ortak mülkiyete dayalı ekonomik birlikler biçiminde komünizm esas alınmıştır. Kapitalist

sistemin devletinde karşılıklı yardımlaşma devletin sınıfları koruması nedeniyle bozulmuştu. Komünizm de, karşılıklı yardımlaşma ve topluluk üstün tutulmuştur.

Siyasal antropoloji siyasal iktidarın nasıl oluştuğu, zorlayıcı olmayan iktidardan zorlayıcı iktidara nasıl ve neden geçildiğini araştıran bir bilim dalıdır. Antropoloji açısından bir toplumun ilkel olabilmesi için, devletsiz toplum ve sınıfsız toplum olması gerekir. Anarşiyi antropolojik açıdan tanımlayan Fransız antropolog Pierre Clastres, devletten mahrum oldukları için ilkel adı verilen toplumların aslında bir politik duruşa sahip olarak, devletsiz toplumların devlete karşı olan toplumlar olduğunu söylemiştir. Clastres'in antropolojisi, toplumun tamamının özgürlüğü üzerine kurulu anti-liberal bir anarşi teorisidir. İlkel-uygar toplum ayrımını devlet kurumuna sahip olmakla ilintilendirmiştir. Devletsiz toplumlar ilkel toplumlardır.(Clastres,2011:164) Öcalan'ın konfederalizm modeli, devletsiz ve kapitalist ekonomik sistemin olmaması nedeniyle ilkel toplum olarak adlandırılmasına neden olmaktadır.

İlkel toplumlarda iktidarı elinde bulunduran ve bunu şef üzerinde uyguladığı için bu topluma *devlete karşı toplum* denir. Topluluk ile şef arasındaki borç ilişkisine göre bu toplum tanımlanmaktadır. Şeften topluma doğru cömertlik olarak bir ödeme yapılıyorsa o toplum iktidar-toplum diye bölünmemiştir. Tam aksi yönde toplum şefe vergi olarak bir borç ödüyorsa bu iktidarın şefin ellerinde yoğunlaşmak üzere toplumdan ayrıldığını, toplumun yöneten-yönetilenler şeklinde bölündüğünü gösterir. Vergi almak veya para dağıtmak iktidar ilişkisini belirlemektedir.(Clastres,1992:141)

İktisadi Antropolog Sahlins, borç kavramına iktisadi ve siyasal bir anlam yükleyerek iktidar ilişkisini tanımlamıştır. Toplumun eşitlik arzusu ile şefin iktidar arzusu arasındaki karşıtlıktan beslenen bir borç ilişkisidir. Sahlins,Marksist kuramın ekonominin siyaseti belirlediği tezini tersine çevirerek siyasetin ekonomiyi belirlediğini söyler.Çünkü ilkel toplumlarda ekonomi yoktur. Ekonominin kurallarını toplum koyar.Ekonomiyi belirleyen siyaset ilişkisi olduğunu söylemiştir.(Sahlins,1976:11-30)

Clastres ilkel topluluklarda lider konumundaki şefin zorlayıcı iktidarı olağandışı durumlarda, bir dış tehdit karşısında bulunduğu geçerlidir. Şef topluluğun hizmetinde olarak, topluluk kendi başına kaldığında, dört önemli özelliğe sahiptir; (Clastres,2011:28-33);

- 1.Şefler barışı sağlar. Profesyonel arabulucudur.
- 2.İyi bir hatip olarak topluluğu yönlendirir. Hatiplik, şefin siyasal iktidar olması için hem ön koşul hem de bir araçtır.Şef sözcüklere hitap eder.
- 3.Servet şef olma koşuludur. Servetini mülkiyet konusunda cömert olarak topluluğun taleplerini karşılamak için harcaması önemlidir. Diğer bir Fransız Antropolog Claude Levi-strauss, cömertlik erdeminin şeflerin sevilmesinde en önemli faktör olarak Clastres'i destekler. Cömertlik, şefe duyulan saygının bir sonucudur.
- 4.Çok karılı bir yaşamı olan şef, doğumlar ile topluluğun devamlılığını sağlayan önemli kişilerden biridir. Başka topluluklar ile evlilik ilişkisi içerisinde bir siyasal ittifak yapılması engellenmiş olmaktadır. Topluluğun kadınları şefin eşlerinden sayılmaktadır.

Komünal düzende yaşayan toplumda karşılıklılık ilkesi, toplulukları bireysel iktidara bağlamaktadır. Şef imrenilecek bir ayrıcalığa sahiptir. Kadınların şefe bağlanması güvenlik adına bu karşılıklılık ilkesinin en işlediği alandır. Karşılıklı bir güven söz konusudur. Kıtık gibi durumlarda topluluk tümüyle kendini şefin kontrolüne bırakır. Şeflik kan bağı ile babadan oğla geçerek zaman içinde kalıcı bir iktidara dönüşmüştür.(Clastres,2011,37-38)

Clastres,ilkel toplumun belli başlı özelliklerini şu şekilde sıralar;
(Clastres,2011:13,14,27,169);

- (1)Amerika'daki yerli toplumların en belirgin özelliği demokrasi anlayışı ve eşitliğin olmasıdır.
- (2)Bu toplumda ekonomi yoktur. İlkel toplumlar ekonomiyi ret eden toplumlardır. *Ev Tipi üretim tarzı* toplumsal alan içinde özerk şeklinde ortaya çıkmıştır. Her topluluk üyelerinin geçimi için gerekli malzemeyi kendisi üretmesi ekonomik otarşıdır.Herkesin ihtiyacına göre ilkesinin uygulanmasıdır.(Clastres, 1992:132)
Üretime ayırdıkları sınırlı süre göz önüne alındığında insanlar için boş zaman toplumdur.
- (3)Ekonomi geçim düzeyindedir. Geçim ekonomisi, fazla çalışmaya gerek olmadan sadece ihtiyacı gidermek için yapıldı. Üretimin anlamı, karşılanması gereken ihtiyaçlarla ölçülen, sınırlanan bir etkinliktir. Bu nedenle bolluk toplumu da denilmektedir.
- (4)Siyasal iktidar yok denecek kadar azdır.

- (5)Toplum özellikle malların, kadınların ve sözcüklerin mübadele edilmesiyle oluşan üç temel düzlemde tanımlanır.
- (6)Yerli toplulukların en önemli özelliği siyasal bağımsızlık olan özerk birim olmalarıdır. Liderler veya şefler tarafından yönetilen topluluklardır.
- (7)İnsanlar kendi etkinliklerinin efendisidir. Bu etkinliklerden doğan ürünlerin dolaşımında yine kendileri egemendir. Kapitalist sistem de başkaları için üretmek bu topluluklarda yoktur. Emek kavramı da yok olan toplumlardır. İşbölümü yoktur. İşbölümü olmadığı için sınıfsal hiyerarşi ve onun otoritesi de yoktur. Ekonomi politik denen ekonominin siyaseti belirlemesi şef düzeyindedir.
- (8) Savaş gençler için topluluk da saygınlık kazanmanın başlıca aracıdır. Savaşçı sürekli doyumsuzluk içinde yaşayan bir insandır. Her zaman daha fazlasını talep eden bir mantık içinde hareket eder. Savaşçıya ününü veren toplum olduğu için, savaşçı toplumun egemenliği altındadır.(Clastres,1992:228)
- (9)Nüfus artışı topluluğun varlığını sürdürmesinin temel koşullarını etkiler. Nüfus artışı şefin iktidar gücünü kullanmasına neden olur.
- (10)İlkel toplumsal örgütlenmenin politik kategorileri; parçalılık, bağımsızlık, merkeziyetçilikten uzaklık üzerinde şekillenmiştir. Hem bir bütünsellik hem de birlik oluşturur. Sürekli özerkliğini korumaya özen gösteren, birliği ile bütünsellik oluşturur. Toplumsal bölünmeyi ret etmesi siyasal bir özellik taşır. Grubun toplumsal arzusu, toplumsal gövdeyi birlik ve bütünlük olarak korumaktır.(Clastres,1992:132,191)
- (11)İlkel toplum zengin-yoksul, sömüren-sömürülen ayrımının olmadığı bölünmemiş, homojen bir yerel topluluktur. Topluluğun ekonomik otarşisini sağlayan, ev tipi üretim tarzı toplumsal bütünü oluşturan akraba özerkliğini ve bireylerin bağımsızlığını sağlar. Tek işbölümü cinsler arasındaki işbölümüdür.
- (12)Mitler, ilkel toplumda önemli bir yere sahiptir.Mitler yardımı ile homojen bir toplum oluşturulur.
- (13)Thomas Hobbes'un belirttiği gibi doğal bir ortamda insanın insanla savaşı söz konusu değildir.Claude Levi Strauss, savaşın başka gruplar ile ilişkiler söz konusu olduğunda gündeme gelmektedir.Ticaret gerçekleşmediği için malzeme talebi savaşla sağlanmaktadır.İlkel toplum herkesin herkesle mübadele aracı olarak savaş kullanan toplumdur.(Clastres,1992:188)
- (14)Kaynakların doğal felaketler karşında kıt malzeme, ilişkiye girdiği diğer tüm gruplarla rekabete sokar.Bu yaşam mücadelesi bir silahlı çatışmaya varır. Şefin iktidarını dış tehdidi sürekli kıldığı için güçlendirir.Kıt olan kaynakların rekabeti

gruplar arasında savaşı sürekli kılar. Savaş, ilkel toplumlarda ittifaktan daha önemlidir. Her topluluğun savaşçı gücü, özerkliğinin, ayrıcalıklı var oluşunun önemli unsurudur. Savaş var olduğu sürece özerklik de vardır. Bölünmeyi engeller. İkel toplumsal varlık tamamen savaşa dayanır. (Clastres,1992:182,204)

(15)Yerel bölge topluluk tekelinde olan ve üzerinde hak sahibi olduğu bölgedir. Toprakla kurulan bu köklü ilişki, ilkel topluluğun siyasal yanını oluşturur.Toprak üzerindeki hakimiyet,kaynaklar açısından kendine yeterliliği garanti altına alarak topluluğun otarşi idealini gerçekleştirmesine izin verir.(Clastres,1992:191)

İkel ya da devlete karşı toplum, devlete kaos-doğa-iktidar ilişkisi bağlamında geçmiştir. İkel toplum doğayı mitsel-dinsel bir çerçeve içine kapatarak zararsız bir hale getirirken, devlet iktidarı doğayı bir köle haline getirerek kontrol altına alır. Eski toplumlarda geçim ekonomisine göre topluluk üyelerinin beslenmesinin zor olduğu, doğal koşullardaki en küçük bir olumsuzluktan (kuraklık-su baskını-deprem-heyelan gibi) etkilenebilen topluluklar olarak tanımlamıştır. Doğal felaketleri kaynaklarını doğadan bulan bir topluluk için açlık tehlikesi demektir. Doğanın yarattığı bu kaosu ancak iktidar olarak devlet kontrol altına alabilecek olumlu bir güçtür.Eko anarşistler doğanın sömürülmesi sona ererse doğal felaketlerinde biteceğini ve devletin iktidarına gerek kalmayacağını ileri sürmüşlerdir.Ekolojik felaket devam ettiği sürece devlet iktidarı da devam etmek zorunda kalacaktır.Ekolojik ilke devletsiz toplumlar için temel ilkedir

Amerikalı antropolog Henry Lewis Morgan, Amerikan kıızılderileri üzerinde yaptığı araştırmalar sonucunda eski toplumlarda kandaşlık-hısımlık ilişkilerinin nasıl işlediğini incelemiştir. *Eski Toplum* adlı eserinde Morgan, toplumsal evrimi üretim araçlarındaki gelişmeye bağlı olarak yabanıllık, barbarlık ve uygarlık olarak üç aşama da ele alır. Evrim, insanın bilinçli olarak doğayı değiştirme ve denetleme çabasının bir ürünü olarak gören,Morgan insanlığın kan bağına bağlı örgütlenme aşamasından toprak,mülkiyet birliğine dayanan aşamaya doğru gelişim göstermiştir.(Morgan,1994) Bu çalışması Marksist tarihsel materyalist düşünceler ve Engels'in Ailenin özel mülkiyetin ve devletin kökeni adlı kitabına referans oluşturmuştur. Morgan'ın üretim araçlarının gelişme düzeyine göre üçlü tasnifinden yola çıkan Marx, doğu toplumlarında kapitalizmin olmaması nedeniyle barbar toplumlar olarak nitelendirmiştir.Doğu'da halklar despotun kullarıdır.Genel bir kölelik mevcuttur.(Sunar,2011:161)

Öcalan bir idea olarak komünizm, Altın çağ dönemindeki Neolitik dönemde yaşanan ilkel komünizm dir.Antropolog Harold Barclay ilkel komünizm ile Marksist komünizmi birbirinden ayırır.İlkel komünizm de mülkiyetin ortak olduğu arkaik ya da ilkel topluluklar içinde görünen bir ekonomi çeşididir.Böyle toplumlarda komünal olarak sahip olunan şey her zaman topraktır.Marksist komünizm detaylı bir sosyolojik sistem olarak, bir tarih felsefesi ve mülkiyetin ortaklaşa paylaşıldığı bir toplumun koşullarını yaratma fikridir.İnsanlar tarihte ilkel komünizmden başlayıp daha yüksek bir komünizme doğru ilerlemeci bir döngüsellik gösterirler. (Barclay, 2010:5)

Öcalan, anti modernleşmeci ve anti kapitalist, anti devletçi ideal toplumunda ilkel komünizm idealini savunurken bu ıllıllığı ilerlemeci olarak değerdendirirken , İtalyan kùltür felsefeci ve mitoloji felsefeci Giambattista Vico'nun özgün tarih anlayışını esas alır. Vico tarihi insanların eseri olarak gören ilerlemeci döngüsel tarih anlayışı benimsemiştir.(Vico,2007)Marx'ın düz ilerlemeci tarih anlayışı olarak değıl kuantum fiziğini bilimsel temel alıp, mevcut sistemden kopuş yeni bir toplum yaratma şeklinde dile getirmiştir. Frety Perlman, *Er –Tarih'e Karşı, Leviathan'a Karşı* kitabında batı uygarlık eleştirisini yaparken, Mezopotamya bölgesindeki ilk anarşist topluma değinir. Toplum içinde var olan güç biçimlerinin ileri bir çözümlemesini ilkel kavramını yeniden değerdendirerek sentezleştirir. *Anarko-ıllıllık* olarak nitelendirilen bu yaklaşım, gelişmek için doğa durumunu terk ederken daha fazla bağımlı hale geldiğimizi,uygarlık-dışı bir topluluğun bir özgürlükler topluluğu olduğunu belirtir. (Perlman,2006) Öcalan kendi demokratik uygarlık paradigmasında eski Mezopotamya olarak adlandırılan Zağros-Toros dağ bölgesinde ilkel komünizmle bu yaklaşımı devam ettirerek özgürlük olarak Neolitik dönemi yaşatmayı hedef koyar. Kapitalist sistem öncesi doğal ortamdaki (arkaik) toplumsal yapılar anaerkildir. Doğa cömert bir ana olarak simgelenmekte ve toplumsal model olarak doğal ortama dönüş ile gelen özgürlükle ilintilidir.Samuel Noah Kramer, *Sumerians* kitabında “*amargi*” sözcüğü ile anaya dönüş anlamına gelen özgürlüğü dile getirir. Öcalan Neolitik döneme dönüşü, amargi olarak hem doğaya hem de özgürlüğe dönüştür.(Kramer,2002:19)

Vahşi ilkel kabilelerin yaşamı, bir toplumun düzeni devlet olmadan da nasıl korunabileceğı ile ilgili bilgi vermek açısından önemlidir.Ekonominin olmadığı bulunan coğrafyadaki kaynakların kullanımına dayanan, dış saldırı tehdidi altında olduğu sürece şefin zor gücünü kullanabildiğı, şef vergi topladığı sürece bir yöneten-yönetilen ilişkisinin olması, savaşçıların toplumun egemenliğı altındadır.Antropolojik araştırmaların ortaya koyduğu

perspektiften bakıldığında, ilkel komünizmin işlediği doğal toplumda KCK sözleşmesinin madde 10 /i bendinde; “*Her KCK yurttaşı mükellefiyeti gereği vergilerini ödemekle yükümlüdür* “ ibaresi toplumdan lidere yönelik bir borç ilişkisini ortaya koymaktadır.(Deligöz,2012:166) Bu borç ilişkisi yöneten-yönetilen ayrımının göstergesidir.Tarım ve hayvancılığın esas alındığı geçim ekonomisi olarak nitelendirilen bu komünal yaşamda esasen bir piyasa ekonomisi yoktur. Siyasi iktidar yani Öcalan’ın liderliği ekonomiyi belirler. Aynı sözleşmenin madde 11 de stratejik kuramcı olarak bunu teyit eder. KCK topluluğunun devamlılığı için PKK silahlı güç olarak zorunludur. Örgütlü milis gücü olarak PKK, topluluğun devamlılığını sağlar. PKK silahlı olarak yok edilmesi, Öcalan’ın ideal toplumunun ütöpik olarak kalmasına neden olacaktır.

İdeal toplum Kürtler için güneş ülkesi adı verilen Kürdistan da devletsiz toplumdur. Öcalan, halkların devlet odaklı olmayan, ahlaka öncelik tanıyan demokratik cinsiyetçi özgürlükçü ekolojik toplumunu bir ütopya olarak görür.Özgürlük ve eşitlik ütopyasıdır.(Öcalan,2004:205;Öcalan,2009a:68) Tommasa Campanella’nın *Güneş Ülkesi* eserinde günün birinde gerçekleşebileceği, toplu halde yaşayan insanların amacının genel yarar olduğu, özel mülkiyetin olmadığı bir sosyalist toplum düzeninden bahseder.İnsanların kendi çıkarlarını bir kenara bırakıp, Güneş ülkesinde devlete ve genel yarara hizmet etmelidirler.Dayanışma bilinci ve topluma yararlı olma ilkesi esastır.Mal mülk ortaklığının yanında, kadın da ortaktır. Bu ortaklığın amacı aynı kadından doğan birçok çocuk ile kan bağı oluşturmaktır. Üretime,tüketime ve bilime olağanüstü önem verilir.Kendi kendine yeterli bir köy komüncülüğü esastır.Devletin, dinin ve insanlığın düşmanlarına karşı acımasızca savaşılır.Campanella, eskiden mutlu bir altın çağ vardı ,yeni bir altın çağ da yeniden doğabilir ve bunun da Güneş ülkesi gibi bir devlet düzeniyle gerçekleşeceğine inanmaktadır.Komüncü kent düzenin kurulmasını ve büyük dünyaya egemen olacak bir düzenin manifestosu niteliğindedir. (Campanella,2005) Öcalan’da Altın çağ olarak Neolitik dönemdeki doğal toplum düzenini bir hedef olarak ,Campanella gibi sözde Kürdistan denilen güneş ülkesinde sosyalist temelde bir toplum düzeni ve bu düzenin orta doğu için mümkün olabileceğini hayal etmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti, laik ve üniter bir devlet yapısına sahiptir.Ulusal ve üniter devlet yapısı devlet hizmetlerinde ayrı kurumsallaşmaya engeldir.Öcalan ulus devlet alternatifi olarak demokratik konfederalizm altında bir özyönetim ve ona bağlı kurumlar yaratmış olmaktadır.Yargı sisteminde Halk Özgürlük Mahkemesi, disiplin ve görev düzenini

korumakla görevli idari mahkeme, halkın sorunlarını çözmek için halk mahkemeleri görev yapmaktadır. Başkanlık Divanı KCK'nın yasa çıkarma, savaş ve barış, başka güçlerle ikili anlaşma gibi konularda madde 33 de belirtilmiş şekliyle yetkili kılınmıştır. (Deligöz, 2012:184) Ayrı bir kurumsallaşma ile ulus devletin gücünden farklı bir yönetim anlayışını siyasal model olarak toplumda etnik farklılıkları belirginleştirerek bölünmüş bir topluma dönüştürmeyi amaçlamıştır. Amaç Kürdistan toplumunun siyasal, hukuki, öz savunma, ekonomik, kültürel, ekoloji, diplomasi ve sosyal boyutta örgütleyerek halkın iradesi olarak *Demokratik Özerk Kürdistan'ın* inşasıdır. Üniter devlet yapısı olarak Türkiye'nin toplumsal çözülmesini hedeflemektedir. Öcalan bu duruma halkların devlet kurumundan kopuşu olarak nitelendirir. (Öcalan, 2004:34)

Marksist Antonio Gramsci ideoloji kavramı *hegemonya* terimi ile ilişkilendirerek kullanması Türk devletinin otoritesinin inkar ederek açıklayıcı bir perspektif oluşturur. İktidarı elde etmek ve bırakmak istemeyen her toplumsal grubun sahip olması gereken dünya görüşü olarak hegemonya'yı tanımlar. (Ransome, 2011 :171) Gramsci'ye göre entelektüel ve ahlaki önderlik , ideoloji yoluyla bir tarihsel bloğu birleştiren organik çimento haline gelen , bir kolektif irade oluşturur. Ulus devleti üniter olarak bir arada tutan bu kolektif iradedir. Asimilasyon olarak Türkleştirme ve İslam kimliği altında oluşan kolektif irade de yer almak istemez. Öz bilincine sahip olarak Kürt etnisite ortak iradesini meydana getirdiği topluluk sözleşmelerinde (KCK Sözleşmesi) esas almak ister. Althusser de devletin üst yapı kurumları aracılığıyla, üst belirlenim olarak ideolojisini insan kitlelerinin organize edilmesini pratikte etkili olduğunu söylemiştir. Türk devletinin din, eğitim, aile, hukuk, siyasal sistem, sendikal, haberleşme, kültürel tüm kurumlarını benimsemez. Yerel bölgelerde kendine ait kurumları tahsis etmeye çalışmaktadır. Ana dilde eğitim, ayrı din adamları ile toplu Cuma namazı kılma, yerel basın kanalları ve Kürt enstitüsü olarak kültürel kurumlar varlık gösterir. KCK sözleşmesinin Yedinci Bölüm Madde 24 Komün bölümünde, halkın ekonomik, sosyal, siyasal ,kültürel, sağlık, eğitsel ,öz savunma alanlarına ilişkin temel kararların tüm halkın doğrudan katılımı ile alınmasını isteyerek ayrı özgür bir yapılanma olmasını talep eder. (Deligöz, 2012:180) Hiyerarşik olarak belirlenmiş üst kimlik Türk ve tanınmayan, inkar edilen alt kimliklerden biri olan Kürt alt kimliğine itiraz edilir. Baskı ve sömürü var olduğu sürece direniş bir hak olarak gösterilir. Tahakkümcü söyleme yenik düşmeden kendi tarihlerini yaşamaları istenir.

PKK'nın iddia ettiği Kürdistan coğrafyasında toplumsal yapıdaki hiyerarşik, tahakkümcü toplumsal yapılar da ret edilir. Bölgedeki aşiret ve ağalık düzeni hiyerarşik ve sınıfsal bir düzendir. Dini temsil eden kurumlar gerici ve tahakkümcüdür. Bireyin özgürleşmesinin önünde engel olan aile, aşiret, kent, köylülük, dinsel cemaatlerle mücadele edilmelidir. KCK sözleşmesinin İkinci Bölüm Madde 10 /d bendinde; “ *Her KCK yurttaşı cinsiyet özgürlüğüne dayalı eşit yaşamı geliştirmek, toplumsal cinsiyetçi, hiyerarşik, sınıfsal ve geri geleneksel anlayış ve yapılarla mücadele etmek zorundadır*” anarşist perspektif de otorite karşıtı özgürlük esas alınmıştır.(Deligöz,2012:166)

Öcalan için Ulus devlet, sınıf temeline dayanan bir toplumdur. Askeri ve siyasi otoritedir. Kamusal üretim düzeni ve baskıcı askeri otorite olarak işler. Devlet olmadan da toplumun ortak güvenlik ve üretimi mümkündür. Konfederal sistem de öz savunma güçleri devletin askeri otoritesinin yerini alır ve halk meclislerinde halk kendi üretim düzeni uygulayabilir.

e.Yasa yerine Toplumsal Sözleşme

Özgürlük ve yasa ilişkisi anarşistler için önemli bir konudur. Kropotkin, çağdaş topluma yer alan tüm yasal düzenlemeler karşı çıkmıştır.Mülkiyetin korunmasıyla ilgili yasalar, devletin korunmasıyla ilgili yasalar ve kişilerin korunmasıyla ilgili yasalar adil değildir. Artık değer üzerinden düşünüldüğünde üreticinin emeğini çalıp, ayrıcalıklı azınlığın mülkiyetini koruyan ekonomik yasalar sömürü düzeninin devamlılığını sağlar. Her devlet, zor yoluyla mülk sahibi sınıfların ayrıcalıklarını (feodal beyler-aşiretler-toprak ağaları ilişkileri..) ve konumlarını sürdürmek olduğuna göre, devletin korunması ile ilgili yasalarda aynı amaca hizmet eder.Özel mülkiyeti koruyan kişisel yasalarda bu açıdan değerlendirilebilir.Yasaların uygulanması suçlular yaratır.İnsanları insanlıktan çıkaran, hayvanlaştıran bir başka ifadeyle insanları daha büyük suçlar işleme yolunda eğiten *cezaevleri* devamlılığını yasalar sayesinde devam ettirmektedir.Devlet yıkılınca yasalarda ortadan kalkacaktır

Montesquieu'nun *Kanunların Ruhu adlı* eserinde, yasama, yargı ve yürütme güçlerinin ayrılmasını isterken, kişi özgürlükleri ve vatandaş hakları açısından güvence getireceği inancını taşımaktaydı. İktidarın aşırı yoğunlaşmasını önleyecek bir kurumsal tasarımdı.(Montesquieu, 1964:223) Hobbes sözleşmeyi karşılıklı hak devredilmesi olarak tanımlar.(Hobbes,2010:106)

Konfederalizm sisteminde yasa yerine anarşist sözleşme niteliğinde KCK sözleşmesi geçerli kılınmıştır. Türk devletin yasal sisteminden muaf olarak, terör örgütü, KCK sözleşmesinde madde 27 de Yargı sistemi olarak; Yüksek Adalet Divanı, idari mahkemeler, halk mahkemelerine dayalı bir sistem kurmuştur. (Deligöz, 2012:178-183) Yürütme-yasama-yargı unsurlarından oluşan bir sisteme dayanmaktadır. Savaş ve barış kararları alabilen bir yapıdır.

f. Yurttaşlık

Terör örgütünün Kürtçe *Hewe*le anlamında yoldaşları, siyasal alanda yurttaş olmuştur. Devletin egemenlik sistemindeki vatandaş statüsünün yerine KCK Sözleşmesinin Madde 5 de yurttaş statüsü konmuştur. Bu maddeye göre yurttaş, siyasal ve toplumsal bağla bağlı olan ve kültürel kimliği ile katılan, özgür iradeli, yurtsever, demokrat katılımcı bireydir. Yurttaş olabilmek iddia edilen Kürdistan da doğup yaşayan kişi veya kendi iradesi ile KCK sistemine bağlı bulunan bireylerdir. Dışarıdan katılım bağlı bulunduğu alanın en üst yürütme organının kararına bağlıdır. (Deligöz, 2012 :162) Murray Bookchin'in kentlerde doğrudan demokrasinin aktörü yurttaşlar temel siyasal özne olarak alınmıştır.

Devlet egemenliğindeki vatandaşlık statüsünde, John Locke'nun bireyi üstün tutan anlayışıyla, bireyler topluluktan önde geldiği Aydınlanma döneminin *hak sahibi vatandaş modeli* esastır. (Gülalp, 2007:178) Ulus devlette vatandaşlık bir topluluğa üyelik yani ulusal kimliktir. Vatandaşlara yönelik uygulamasında yasaları esas alır. Vatandaşlık yasa önünde devlet ve diğer vatandaşlar karşısında eşit haklar tanır.

İddia edilen KCK yurttaşları, Türk devletinin egemenlik sisteminin altında hayali bir homojen topluluğun üyesidir. Bu bireyler KCK topluluğunun hiyerarşisi altında uygulanabilecek baskıcı uygulamalar karşısında güçsüz bir statüdedir. Topluluk bireyden üstün tutulmuştur. Topluluğun devamı için birey hakları görmezden gelinebilir. Topluluk iradesi üstün kılınmıştır. Topluluğun kendince tanımlanmış sınırları içerisinde hareket eder ve çoğu zaman özellikle dar bölge coğrafyalarda dışlayıcıdır. Evrensel birey haklarının alternatifi olan göreceli yaklaşım temelinde Türk toplumunun genelinden yalıtılmış, aşiretçilik denen bir yapıya dönüşebilir. (Gülalp, 2007:175)

Rousseau'nun genel irade –birey iradesi ayrımı, Hegel'ci bir ayrım ile daha kolay anlaşılabilir.Oylama sırasında toplumsal sözleşmeye kabul edenler genel çıkar neyse o yönde oy kullanırlar.Ama bu genel çıkar, bireyin kendi çıkarı ile uyuşmuyor olabilir.Halk bilgisizlikten dolayı genel çıkarın ne olabileceğine karar veremez,hata yapabilir. Genel çıkarın ne olduğunu anlamak için bilgili olmak gerekir. Hegel'de halkın istediğini sandığı görünürdeki irade ile istemeleri gereken irade arasındaki ayrıma dikkat çekmiştir. İstemeleri gereken irade, yurttaşların çoğunluğunun açıkça belirttiği iradeye dayalı bir yönetim olmayabilir.Genel iradenin belirsizliği üstün akıl ve bilgiye olan aristokratik bir inanç ile saptanabilir. (Yetkin,2012:22) Bu tür bir saptama, Eflatun'un felsefeci kralların yönetimi kuralı gibi seçkin bir yönetim görüşüne götürür.Terör örgütünün felsefi ve ideolojik kuramcısı Öcalan genel iradeyi belirleyen kişi olmaktadır. Yurttaş bireyleri için neyin iyi olduğuna en son karar veren kişidir. Diğer yurttaşların tam anlamıyla özgür olduğu söylenemez. Bu durum tiranlığa varabilir. Lipson tiranların şu sözünü hatırlatmaktadır (Lipson,1984:47); “devlet için çıkar yol senin ölmendir dediği zaman yurttaş ölmek zorundadır” . PKK terör örgütünün, *Kürdistan'da Darağaçları Kışla Kültürü ve Devrimci İntikam Görevlerimiz*, kitabında kendi yasalarına göre suç ve cezayı tanımlamıştır. Hain olan herkesin cezası ölümdür. (Yücel,2010:321) Tarihte Robespierre muhaliflerini idam ederken, Hitler ve Stalin de aynı şekilde davranmışlardır. Emperyalizm ve sözde sömürgecilikten kurtulmak, tiranın otokrasisi ile sonuçlanabilir.

Yurttaşlık, KCK sözleşmesinin madde 36 da,ideolojik gücü PKK ideolojisini esas aldığını belirtir.PKK tüzüğünün madde 5 de, tüm militanların kendi iradesini parti iradesiyle en üst düzeyde birleştirmesi, Apocu tarz ile özdeş kılınması esastır. Bu durum herkesin aynı şekilde tapınmasını yurttaşlığın bir koşulu olarak öngören bir toplumda siyasal özgürlükten bahsedilemez. Kendi kaderini belirleme hakkının her zaman bir ulusu eskisinden daha özgür kılacağı konusunda tarihsel örnekler çok azdır. Sömürgecilikten bağımsızlığa geçildikten sonra yönetime karşı olanlar hapse atılma ya da öldürülmüşlerdir. Kendi dilini konuşan insanlar tarafından infaz edilmişlerdir. PKK'nın dağdaki otoriter yönetimine isyan eden Semir kod adlı Çetin Güngör, örgüt içi demokrasi ve Öcalan'ın faşist tutumunu dile getirdiği için Avrupa'da ensesinden vurularak öldürülmüştür.(Marcus,2009:130)

g.Doğrudan Eylem ve Şiddet –Sivil İtaatsizlik

Foucault bir yerde iktidar varsa direniş de vardır anlayışından yola çıkarak, otorite karşıtlığı için, siyasal özgür özne haline gelen vatandaşların eylemi esas kılınmıştır. Bir iktidar ilişkisi olabilmesi için iki önemli unsur gereklidir.Üzerinde iktidar uygulanan ötekileştirilen grubun sonuna kadar bir eylem öznesi olarak tanınması ve öyle kalması, bir ilişkisine karşı duruş tepkilerin olması gerekir.İktidar yalnızca özgür özneler üzerinde özgür oldukları sürece uygulanır.Foucault iktidar ilişkilerinde mutlaka direniş vardır direniş olmasaydı iktidar ilişkisi olmaz demiştir. (Foucault, 2000:73-75)

Terör örgütünün siyasi kanadı BDP, muhafazakar Kürt kökenli tabana, etnik ve siyasi kimliği öne çıkararak sahip çıkmak için sivil itaatsizlik eylemlerini kullanmıştır. BDP Mayıs 2011 ayından itibaren sivil itaatsizlik eylemlerini camilerde gerçekleştirmeye başlamışlardır.Başta Diyarbakır,Hakkari,Şanlıurfa olmak üzere bölgenin diğer illerinde camilerin ibadet yeri olarak kullanılmaması ve Kürtçe hutbe okunması için çağrı yapmıştır.Diyanetin atadığı imamları devlet otoritesini temsil ettiği için,kendilerinden olanların namaz kıldırmasını istemişlerdir.Bu talepten sonra uygulamalar Cuma namazları cami dışında, hutbeleri Kürtçe okunur olmuştur. Sokak gösterileri doğrudan eylem olarak hem örgütün gücünü göstermesini, hem de kitleleri etkilemek açısından belli zamanlarda gerçekleşmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN İNSAN KAYNAKLARI

Terör örgütü mensuplarını kadro-taraftar-sempatizan olarak üçlü bir gruba ayırır. PKK Tüzüğüne göre; kadro (üyesi), PKK parti zihniyetini ve program esaslarını en iyi özümseyen ve tam bir coşku seli halinde pratiğe aktarmaya çalışan, kendini parti amaçlarına sınırsız inanç, kararlılık ve aydınlıkla bağlayan, iradesini parti iradesiyle en üst düzeyde bütünleştirmeye çalışan, örgüt yaşamına ve taktik uygulamaya bir organda sürekli katılan, kendini Apocu tarz, tempo ve üsluba ulaştırarak parti amaçları için ödünsüz, çıkarsız, derin coşku ve sonsuz fedakârlıkla yürüttüğü mücadele ile yoldaşlarına ve tüm topluma örnek olan kişidir. Taraftar, partiyi ve Önderliği seven, maddi ve manevi olarak gücü oranında destekleyen, Kürt halkının özgürlüğü ve demokratik konfederal sistemin kurulması için gücü oranında çalışan kişi Apocu taraftardır. (PKK,[Web],2008) Sempatizan, aktif hale gelmiş taraftar olarak, partinin programla belirlenen amaçlarını benimseyen, toplumsal kuruluş çalışmalarında örgütlü bir biçimde yerini alarak demokratik konfederal sistemin örgütlendirilmesinde görev üstlenen, partiye düzenli ve sürekli maddi gelir sağlayan kişi olarak tanımlanmıştır. Taraftardan sempatizanlaştırmaya, sempatizanlardan da kadrolaştırılmaya çalışmak esastır.

Silahlı grubu, Halk Savunma Kuvveti (HPG) , sivil örgütlenmesi cephe olarak, Demokratik Halk Birlikleri (DHB), Parti Kürdistan İşçi Partisi (PKK) ve Kürdistan Toplulukları Birliği (KCK) dan oluşan bir örgütlenmesi bulunmaktadır. HPG yı örgüt militanları, tek renk yeşil *leşkeri* adı verilen bir kıyafet giyerek kendilerini gerçek bir ordu olarak tanımlarlar.(Gürsel,2004:64)Milis kadro, gündüzleri köyünde normal işini yapan, örgütçe bir eylem gerçekleştirileceği zaman silahını çıkarıp örgüt için mücadele eden, para yardımı yapan kişidir. KCK yapılanması tüm bölge genelini kapsadığından, milislerin sayısı da artmıştır. Sempatizan sayısı, örgütün siyasallaşmaya başladığı andan itibaren çok ciddi bir artış göstermiştir.(Temizöz,2012:85-86)

1.Üç Temel Grup : Çocuklar-Gençler - Kadınlar

2000 sonrası örgüt siyasallaşma olarak yeni bir strateji benimserken, ilk dönemde odaklandığı gençlik ve 1995 den sonra kadınlar ile genişlettiği insan kaynağına, çocukları da eklemiştir. Abdullah Öcalan, *Bir Halkı Savunmak* adlı kitabında, hiyerarşik toplumun kurbanları olarak bu üç temel gruba değinir. Çocukların, gençlerin ve kadınların üzerlerinde güce ve yalana dayalı hiyerarşik yapının yıkılarak, eski doğal toplum düzenin hakim kılınması esastır. (Öcalan,2004:24-26)

Anarşist kuram, bütün insanlar için özgürlük ve eşitliği temel alırken, KCK sözleşmesinin, madde 4 a bendinde; “ ...toplum içinde yaş,cins, sınıf, ulus, etnisite, inanç farklılıklarına özgürlük alanlı oluşturmak ve bu farklılıklardan kaynaklanan eşitsizlikleri ortadan kaldırmak “ ve yine aynı maddenin b bendinde “..başta kadınlar, gençler ve emekçiler olmak üzere halkın tüm kesimlerinin kendi demokratik örgütlenmesini yaratmasını...” ifadesi olarak, bu amaçlara uygun gerçekleştirmek istemektedir.(Deligöz,2012:160) Bu ifadelerden,yaş ve cinsiyet, üç temel grubu oluşturmaktadır.

Bu grupların KCK sözleşmesi’nde özgür ve eşit bir KCK yurttaşı olarak, kendi demokratik örgütlenmelerini yapmaları, yerel de kendi özgür yurttaşlık meclislerinde öz güç ve öz yeterlilik ilkesine göre politika yapmaları istenmiştir. Bu gruplarla ilgili, anarşist kuramlar çerçevesinde terör örgütünün ideolojisini biçimlendiren tezlere değinilecektir.

a.Çocuklar

Anarşist kuramlar, bütün insanlar için özgürlük ve eşitlikten bahsederken ve mücadele ederken, çocukların özgürleşmesini de bu mücadelenin içine alırlar. BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme; 18 yaşından küçük herkesi çocuk olarak tanımlamaktadır. (Flowers,2010:23) Terör örgütünün üyeleri arasında 10 yaşından itibaren çocukların olması, insan kaynağını çocukları da kapsayacak şekilde genişletilmiş olduğunun bir göstergesidir.

Öcalan, çocuklara yönelik olarak kendi yaşamını örnek göstererek, *Yedi Yaş Teorisini* geliştirmiştir. Yedi yaşında annesine kendi özgürlüksüzlüğünü dayattığı için isyan ederek bu ortamdan kaçtığını ve aynı davranışları gerçekleştirmelerini öğütlemektedir. Annesinin

otoritesine karşı gelmek onu özgürleştirmiştir. Yedi yaşından itibaren sergilediği direniş topluma, aileye, ortama ve sisteme karşı duruşudur. (Öcalan-g,[web],1994)

2004 den itibaren terör örgütü sokak eylemlerinde Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) nün, çocukları kullandığı gibi, bölgedeki Kürt kökenli çocukları taş atma veya lastik yakma eylemlerinde kullanmaktadır. Sokaklarda doğrudan eylemlerde, polisler taş atma, Molotof kokteyli atarak çevreye zarar verme gibi eylemlerle başlayıp daha sonra bu çocuklar örgütün dağ kadrosuna katılmaktadırlar. Diyarbakır'da sivil toplum örgütlerinin hazırladığı raporda,2006-2010 tarihleri arasında 12-18 yaş arası 4 bin çocuk doğrudan eylemlerde yer aldığı için cezai işleme maruz kalmıştır.(Aktan,2012.127) Örgütün çocukları kendi ideolojisi doğrultusunda siyasallaştırdığının bir göstergesi olmaktadır.

Özgürlükçü bir düşünceyle, anarşizm çocuğun insan haklarının gerçekleşmesini temel alınır. Haklar; çocuklar korunması, eğitim ve sağlık bakımı gibi temel ihtiyaçların sağlanması, gelişim halindeki yeteneklerinin sağlanması ve topluma katılma olarak üç genel grupta toplanmıştır. (Flowers,2010:23) Çocuklar hak sahibi bireyler olarak, gelişim halindeki yetenekleri doğrultusunda onlara kimlik, özel yaşam, bilgilenme, vicdan, din, ifade ve örgütlenme özgürlükleri sağlamaktadır.1990 yılından itibaren BM Genel Kurulu, çocuk satışı, çocuk fuhuşu ve pornografisi konusunda mücadele eden raporlarda hazırlamıştır. BM Çocuk Sözleşmesi'ndeki Çocuk Hakları dört genel ilkeyi gösterir (Flowers,2010:24);

- (1) **Ayrım Gözetmeme** (Madde 2) Tüm haklar, istisnasız bütün çocuklar için geçerlidir. Devletin çocukları her tür ayrımcılığa karşı koruma yükümlülüğü vardır.
- (2)**Çocuğun Öncelikli Yararı** (Madde 3) Herhangi bir çocuk söz konusu olduğunda bu çocukla ilgili bütün işlerde yüksek yararı ilgili yetişkinlerin (ebeveynleri, öğretmen,veli) çıkarlarından önce gelecektir.
- (3)**Yaşam, hayatta kalma ve gelişme hakkı** (Madde 6) Çocuğun yaşama hakkı doğuştan var olan devrolunmayacak bir haktır. Devlet çocuğun yaşayıp gelişmesinin garanti altına alınmasından sorumludur.
- (4) **Çocuğun görüşlerine saygı** (Madde 12) Çocuğun görüş bildirme ve kendisini etkileyen meselelerde görüşlerinin dikkate alınması hakkına sahiptir.

Bu haklar kapsamında, anarşistler için eğitim temel öneme sahiptir. Toplumsal alana özgü kurumların toplumsallaştırılması, devletin yetkilerinin kısıtlanması için zorunlu eğitime

karşı çıkılır. Öğrenmenin özgürleştirilmesi, özgürlükçü bir toplumun gelişmesi için önem taşır. Pedagoji disiplinin dışına çıkarak, uluslaşma sürecinde bir ulusal devlet aracı haline gelmiştir. Milliyetçi ideolojinin hizmetine girmiştir.(Öztan,2011 :155) Liberter pedagoji ise anarşizm ile eklemlenmiştir. Liberter pedagoji, hiyerarşinin, sosyal devletin, rekabetin ve tahakküm düşüncesine ancak aydınlanma (eğitim/öğretim) yolu ile karşı durulabileceğini belirtmişlerdir. (Klemm,1999:116) Okulların yönetmeliklerine karşılıklı yardımlaşma,öz yönetim, kolektif özgürleşme gibi birlikte yaşama ve çalışmayı öğretecek müfredatın konması yolu ile özgürleşmenin sağlanabileceği düşünülmüştür

Çocukluğun politik inşası okul aracılığı ile yaratılır. Eğitimin merkezileşmesini ve devletleşmesine neden olmuştur. Ulusal eğitim ile her sorunun çözülmesi amaçlanır. Devletin zorunlu eğitimi, devletin kendi ideolojisini benimsetmek için en uygun araçtır. Okul, devletin bir iktidar aracıdır. (Öztan,2011 :155) Althusser'in üst belirlenim kurumlarından bir olan eğitim, homojen ve itaatkar bir ideal birey yetiştirir. Ulus devletin milliyetçilik ideolojisi için vatan ve vatanseverlik temasını işleyen metinlerin eğitim müfredatına alınması sağlanmıştır. İtaati öğrenen çocuk, bu itaat aracılığıyla devlete itaat etmeyi öğrenir. Hiyerarşik devlet yapısı bilimi tahakküm altına alarak, toplumsal denetim yolu ile devamlılığını sağlar. Devlet burjuva sınıfının temsilci olduğu için, eğitim zorunlu boyun eğmeyi sağlayacak, sömürüyü gizleyecek şekilde dizayn edilir düşüncesinden dolayı, zorunlu devlet eğitimine karşı çıkılır.

John Locke, *Eğitim Üzerine Düşünceler* kitabında özgür ve irade sahibi yurttaşların yetiştirilebilmesi için, bireyin kendi üzerine düşen görevleri küçük yaştan öğrenmesinin elzem olduğunu söylemiştir.Locke, zihin bir *tabula rasa* ise çocuğun zihin yapısının oluşturulmasında, aileye,öğretmene ve devlete büyük sorumluluk düşer.Eğitim aracılığı ile çocukların yönetilebilmesi sağlanabilir.Rousseau, *Emile Bir Çocuk Büyüyor* adlı eserinde dinsel dogmalara karşı çıkarak, ezbercilikten uzak, özgürlüğü ve eşitliği temel alan bir eğitim anlayışını savunmuştur.Çocuklar görevlerinden önce haklarını öğrenmeleri gereklidir. Verilen eğitim ise sürekli görevlerinden bahsederek bir hata yapmakta olduğunu belirtmiştir. Çocuklara karşı iyi kalpli davranmanın, yetişkinler için öncelikli bir mesele olarak, şefkat ve hoşgörünün önemine dikkat çekmiştir.(Rousseau, 2006:13,72-72)

Bakunin, bilimsel ya da teknik seçkinler grubunun otoritesini eğitim alanında kırmak, kitlelerin bir sürü olmaktan çıkarılması için herkese eşit verilen eğitimin ortadan kaldırılmasını savunmuştur. Bu eğitimde devlet kültürünü, *sistematik bir zehir* gibi bireylere

aktararak aptallaşmalarını sağlamaktadır.(Bakunin,1973:112-113) Anarşizmin ünlü pedagogu, Francisco Ferrer özgürlükçü okul için, devletin düzenli okul sistemi dışında alternatifler bulabilmesinde aramıştır.(Spring,2010:20) Ivan Illich, çocuklar toplumun iyiliği için biçimlendirilecek bir nesne olarak algılanırlar. Bu modelin eğitim aracı olan okula Illich , “*iktidarın fahişesi*” adını verir.(Spring,2010:25)

Harry Pross, *sembolik şiddet* olarak devletin okul sistemini kabul eder.Kuzey Amerikalı liberter çocuk hakları savunucusu sosyal bilimci Holt*²⁴, okulsuz büyümek konusunda kitap yazmıştır. Holt’un *Çocuklukdan Kaçış* , (1974) adlı kitabında çocuklarda yetişkin yurttaşların bütün haklarını, ayrıcalıklarını, yükümlülüklerini ve sorumluluklarını istediğinde kullanabilmek için çocukların aktivist olabileceğini savunmuştur.(Holt, 1974:13) Zorunlu askerlik gibi devlet eğitiminden geçme zorunluluğunu, bir insan hakkı olarak okulu reddetme (okula gitme zorunluluğunu ret etme) hakkını ileri sürebilmesini savunan görüşlerdir. Çocuklar ve gençler anayasa da yer alan haklarını geliştirmek, kendi hayatını özgürce belirleme ve özgür eğitim hakkı için mücadele etmeleri düşünülmüştür. Çocuk hakları hareketi bir insan hakları hareketi olarak anarşizme doğru eklenmiştir. Var olan düzene okulsuzluk veya yeni okul modeli ile alternatif geliştirdiği için anarşist yönelim içindedir. Çocuklar eğitsel yönlendirme olmadan da kendiliğinden ve özerk olarak, özgürlüğe ve kendi hayatını belirlemeye önem veren yetişkinler haline gelebilirler.

Öcalan’ın çocukları temel insan kaynağı yaparken ileri sürdüğü tezler; milli pedagoji eğitime itiraz ve sanayileşme ve kapitalizmin istihdam politikası içinde çocuk emeğinin sömürü olarak yer almasıdır. Eğitim sistemi, çocuklar üzerinde baskı ve yalanlamaya dayalıdır. Tarih kitapları tek etnik temeli yüceltici,diğer etnik unsurları dışlayıcıdır.Eğitim yolu ile çocuklar sisteme bağımlı hale gelmektedirler.Okullar tek tip bir forma ile zengin-yoksulu eşitleyen, homojen bir ulus yaratan kurumlardır.Çocuklara özgür düşünme imkanı vermediğinden çocuğun doğal toplumun özgür yaklaşım hayali hayal olarak kalır.(Öcalan,2004:26)

Yeni Cumhuriyet ilanı sonrası batının medeniyet seviyesine ulaşmak için devrimler yapılırken yeni bir cumhuriyet nesli yaratılmaya çalışılmıştır. Yeni rejimin hedefi olan

²⁴ John Holt, Kuzey Amerikalı liberter çocuk hakları hareketinin öncüsü olan sosyal bilimci ve yazar, okulsuz eğitim ağırlıklı bir çok kitap yayınlamıştır. Kitapları için <http://www.holtgws.com/booksbyjohnholt.html> bakınız

modernleşme ve kalkınma amacına uygun eğitim inşa edilmiştir. Cumhuriyet rejimi yeni bir medeniyet projesiydi. Batı modernleşmeci medeniyet paradigmasının reddini isteyen ve karşılığında demokratik uygarlığı koyan Öcalan, cumhuriyetin modernleşmeci ve batıcı eğitim sisteminin ret edilmesini ister.

Modernleşmeci ve batıcı değerlere dayanan milli pedagojide Türklük bilinci temeldir. Güven Gürkan Öztan'ın *Türkiye'de Çocukluğun Politik İnşası* adlı kitabında milli pedagoji unsurları olarak; Ordu – millet miti referansını etnikleştiren bir ders programı, Türk tarih tezinin altın çağ Orta Asya'yı temel alması, bu çağ üzerinden çocuklara verilmeye çalışılan kahramanlık ve askeri şeref duygusu, otorite ve vatan toprağının kutsallığı, Türklerin kadınlarına ve çocuklarına çok değer vermesi, ulusla özdeşleşen vatan toprağı için ölmek, vatanseverlik-askerlik-kahramanlık-cesaret-itaat-fedakarlık-zafer vb temaların sıkça işlenmesi, askerliğin şerefli ve kutsal olması, kadın ve erkeğin toplum içindeki rollerinin benimsetildiği ataerkil eğitim modeli, kadının anne-eş-kardeş rolleri, ekonomi değeri olarak para ve çalışkan olmayı öğretmektedir. Çocukluktan gelen, asalet, şeref, özgürlük aşkı, kahramanlık söylemsel düzlemde anayurt kültürü olarak eğitim müfredatında yer alır. Türk eğitim sisteminde mutlak iyiler –mutlak kötüler diye bir ayırım yapılmaktadır. Mutlak kötülere karşı hümanist olunmamalı, ötekiler düşmandan tavır koyan hainler olarak hareket edilmelidir. Bu temellere dayanan milli pedagoji, Öcalan'ın ideal toplum inşasının önünde ciddi engel oluşturur. (Öztan, 2011:78,95) Zorunlu din eğitimi, terör örgütünün bünyesindeki Alevi Kürtleri içinde eğitimin ret edilmesini kolaylaştırıcı bir etki yapmaktadır.

Otorite figürü olarak öğretmenin tavırları, okullarda Türkçe konuşmadığı için dayak yiyen Kürt çocukları sürekli işlenerek ayrımcılık yapıldığı propagandası gündeme getirilmektedir. (Akın ve Danışman, 2011:50) Yeni bir nesil için, okul yolu ile asimilasyon, homojenleştirme, disiplin yolu ile beden ve zihnin kontrol altına alındığına itiraz edilmelidir. Ana dilde eğitim bu süreci tersine çevirecektir.

Kapitalizm ve sanayileşmenin sonucu olarak nitelendirilen, çocuk yoksulluğu ve çocuk işçiliği Öcalan'ın çocukları kazanmak için kullandığı konulardandır. Kentlerde ve kırsalda çocuk emeğinin sömürüsü çocuk haklarının ihlali olarak düşünülmekte, bu sömürü ilişkilerinden çocuğun kurtularak özgürleşmesi hedefi konulmaktadır. KCK sözleşmesinin madde 8/ a bendinde “..herkes ana diliyle her düzeyde eğitim görme hakkına sahiptir...; 1 bendinde; “ *Çocukların zihinsel ve fiziksel eğitimini gözetken, gelişmelerine hizmet edecek*

koşullarda yetiştirilme, yaşama ve eğitilme, erken yaşta çalıştırılmama hakkı vardır.”; g bendinde; “ Çocukların düşüncesini özgürce açıklama hakkı vardır, onur ve itibarlarına saldırılarda bulunulamaz, erken yaşta evlendirilme ve çalıştırılmaz, çocuklara karşı yapılacak olan her türlü şiddet ve cinsel istismar suç kapsamındadır.” ve madde 9/ i bendinde “ hiçbir kişi, grup veya topluluk kendi inançlarını başkasına zorla dayatamaz.” yazıldığı gibi zorunlu eğitimin beden ve zihin üzerindeki itaat kontrolünü ortadan kaldıran özgür bir eğitim ve çocuk emeğinin sömürülmesinin durdurulmasını bir politika haline getirdiğini göstermektedir.Bu politikanın temelinde çocuk hakları ve çocuğun özgürleştirilmesi bulunmaktadır.(Deligöz, 2012:164)

Terörle mücadelenin en yoğun olduğu 1990’larda çocuk olanlar, sürekli terör örgütlerinin yarattığı çatışma ortamında şiddete çok küçük yaşlarda tanık olarak bir gelişme göstermişlerdir. *“Doğu illerinden birinde doğmuş “ olmaktan kaynaklanan, toplum içinde kalıplamış ön yargıların mağduru olmak, batı bölgelerindeki okul, sağlık, çocuğun sosyalleşebileceği oyun alanlarından (lunapark, çocuk parkları, havuz gibi) mahrum olmak, yoksulluktan kaynaklanan yetersiz beslenme, farklı yaşlardaki öğrenciler ile aynı sınıfta okumak, maddi imkansızlıklar nedeniyle üniversite sınavına hazırlık da doğudan geldiği için eşitsiz bir rekabet, çocukların psikolojisi üzerinde Kürt olmaktan kaynaklanan bir ayrımcılığın yapıldığı algısının terör örgütü tarafından benimsetilmesini kolaylaştırmıştır. Bir kişiye siyasal, sivil, ekonomik, toplumsal veya kültürel haklardan tam olarak yararlanmasını doğrudan ya da dolaylı olarak engellemek anlamına gelen ayrımcılık, çocukların çevresi üzerinde sahip olduğu algılar ile böyle bir uygulamanın var olabildiğini kolaylaştırmaktadır. Günümüzde yetişkin olan bir çocuğun ağzından, “ “...Kardeşlik var ise neden batı ile doğu arasındaki gelişmişlik ve modernlik farkı büyüktür. Kardeş diğer kardeşinin yoksun olmasını ister mi ? Bu durum farklı etnik grupların kardeşlik sözleşmesine aykırı olmalıdır.” düşüncesi ayrımcılık fikrinin oluştuğunu göstermektedir. (Akın ve Danışman, 2011:107) Kürtlerde çok çocuklu aile yapısının olması, fakirlik sebebi ile tarlada bir işgücü olarak kullanılmaları sevgisiz, erken yaşta yoğun iş yükü altında kalarak sağlıklı birey olmalarının gerçekleşmesini engellemektedir. Mevsimlik işçilerin (çocuklarda aktif yer alarak) olağanüstü kötü şartlarda çadır tarzı yerlerde yaşayıp çalışmaları, hasat mevsiminin sonbahar da başlaması nedeniyle okula gidememe gibi ekonomik ve sosyal çevre içindeki Kürt çocuklarının terör örgütüne kazanılmasını kolaylaştırmaktadır.*

Güneydoğu 'da ki toplumsal olaylarda taş atan çocuklar ilgili yayınlanan sivil toplum kuruluşu raporunda, çocuğun bulunduğu sosyal ortamda çevrenin şiddet içerisinde olmasının, sokak eylemlerinde siyasi kimliğini bularak bu şiddeti devam ettirdiğini açıklamışlardır. Anarşistlerin kullandığı doğrudan eylem taktiğinin amacı, bu eylemlere katılan kişilerin öz bilincinin artırılmasıdır. Eylemlerde yer alarak bir PKK kimliğine sahip olmaktadırlar. Albert Camus'un *Başkaldıran İnsan*, kitabının Yufka Yürekli Cani bölümünde, yumuşak tabiatlı bir insanı şiddete yönelten neden olarak, insan haklarının ve insani değerlerin bütünüyle dikkate alınmadığı bir çevreye, bireyin bir eylem aracılığı ile iktidar sahibinden bu hakkını alma çabası olarak da açıklanabilir. (Camus,2010)

Devleti temsil eden asker ve polise karşı taş atma, Öcalan'ın sıkça dile getirdiği hiyerarşik ve sömürücü, zorba devlet yapısına çocuk kimliği ile bir ret edişin görüntüsünü oluşturmaktadır. Taş atan çocuklar Yasası gereğince, çocukların ceza evlerinde kaldıkları süre içerisinde maruz kaldıkları olaylar, terör örgütünün kolaylıkla eleman kazanımını kolaylaştırmaktadır. 1980 Diyarbakır cezaevi olaylarının sözlü anlatımla toplumsal hafızada canlı kalması sağlanırken, cezaevlerinde pratik olarak yeniden yaşanması çocuklar için devlete karşı kalıplamış önyargıları oluşturmaktadır. Cezaevinde yaşanan olaylar, Kürt olarak itibar görmeme, aşağılanma ve yok sayılma olarak algılanarak öfke ve hiddetin oluşmasına, öç alma duygusunun gelişmesine neden olarak, terör örgütünün yanında taraf olma zorunluluğunda kalmaya neden olmaktadır. (Akın ve Danışman,2011:59) Ceza almasının nedeni eylemler değil, Kürt kimliği olduğu düşündürülerek, kabul edilmemenin intikamı sürekli ülkeye maddi ve manevi zarar verecek eylemlerin gerçekleşmesini ortaya çıkarmaktadır, Siyasi parti ve onun bağlı olduğu dernekler dışında sosyalleşemeyen çocuklar kısa bir sürede , partinin aktif elemanı haline gelmektedirler. KCK sözleşmesinde Madde 14 de belirtilen *Sosyal Alan Merkezleri* bilinçlendirme ve örgütlendirme, ana dil eğitimi geliştirmek için çalışmalar yapmak üzere oluşturulmuştur. (Deligöz,2012:174) Cemal Temizöz'ün *Siyasallaşan PKK Terörü* kitabında, cezaevlerinin PKK'nın ana karargahı gibi çalıştığını, örgütün hiyerarşik cezaevleri yapılanmasını, cezaevi ortamının kurtarılmış bir alan olarak komün yaşam pratiğinin hayata geçirildiği yer olarak belirtilmiştir. (Temizöz,2011:189-216)

Terör örgütünün *çekirdek kadrosu*, olarak gördüğü çocuklar dağda *şervan* olarak adlandırılarak özel statü verilen bir konumda yaşarlar. Komutanların günlük işlerinde yardımcı olarak çalışan bu çocuklar komutanların himayesinde eğitim olarak yetiştirilmektedirler. Usta-

çırak ilişkisi biçiminde gelişen bu ilişki örgüte sonradan katılanlardan daha fazla uyum göstermelerini sağlamaktadır.10 yaşından itibaren dağda olmak, terör örgütünü daha çok benimsemelerini kolaylaştırmaktadır. Şervanlar bu nedenle PKK kadrosunun devamlılığının teminatıdır.(Gürsel,2004:90) Konfederalizm de komün yaşam tarzında çocuklar anne ve babasının çocukları değildir.Komüne aittirler ve ortak bakılırlar. PKK'nın bu çocukların ailesi olması esas kılınmıştır.

Uluslararası hukuk, çocukları savaş ve çatışmalarda kullanmanın, uluslararası antlaşmalara aykırı olmasına rağmen,terör örgütü dağ kamplarında kendi okul eğitimini veren terör örgütü, çocukların eline gerçek silah ve bomba vererek, çocuklar için en yüksek yarar için bu yaşamı uygun görmektedir.

b.Gençler

Kapitalizm altında kendileri için bir ümit görmeyen ve sömürüye hedef olduklarını düşünen toplumdan yabancılaşan gençler, gençlik örgütleri içinde yer alarak, sol düşüncesinin bilinçlendirmesiyle devrimci hareketlerde aktif olarak bulunmuşlardır.68 Gençlik olayları kurulu sisteme karşı, adil ve eşitlikçi, emperyalizme karşı mücadele düşünceleri ile gençlerin aktif politik eylemlere itmiştir. Lin Piao dünya çapında halk savaşı teorisini, gençliğe dayandırarak, sürekli devrimcilik önemli özne kabul etmiştir.(Sommier,2012:32) Abdullah Öcalan, Ankara Üniversitesi'nde okurken yer aldığı gençlik örgütlenmeleri ile Türk sol gençliği için ön plana çıkmış Deniz Gezmiş,İbrahim Kaypakkaya ve Mahir Çayan'dan etkilenererek, kendi tezlerini oluşturmuştur. Gençliğin sol çizgide terör örgütüne katılımı ve terör örgütünün dağ kadrosuna alınması 1995 de kadınların terör örgütüne katılımına kadar hızla devam etmiştir. Kırsal alandan köylü çocukları etkin olacak şekilde, şehirlerden üniversite öğrencileri ve genç emekçi işçiler, iç göç mağduru kentlerde yaşayan işsiz gençler bu grubun üyelerini oluşturmaktadır.

Çocukluktan ergenliğe geçişte, aile,okulda ve çevrede otoriteye karşı çıkmak gençlerin en belirgin eylemlerinden biridir .Öcalan, tarihte birçok devrimde öncü grubun içinde yer alan gençleri, özgürlüğe yürüdüklerinde engellenmesi zor bir güç olarak görür.Gençlik fiziksel değil toplumsal bir olaydır.Sistemlerin başına bela olan bu grup, kontrol altına alındığı sürece düzenin istikrarı devam etmektedir.Aile içinde hiyerarşik olarak tecrübeli yaşlılar gençler üzerinde baskı ve bağımlılaştırmaktadırlar. Ataerkil yapının özelliği olan bağımlılaştırma

süreci, gençlerin zihinlerini kontrol altına almakla ve kendi çıkarlarına göre kullanmaları ile gerçekleşir. Öcalan’a göre gençliğin özgürlük istemi, kaynağını yaşlıların kurduğu tahakkümden alır.(Öcalan,2004:25)

Gençliği yozlaştıran ve kişiliksizleştiren sınıflı-cinsiyetçi toplum ve geleneksel zihniyete karşı gençlerin örgütlenerek mücadele etmesini özgürlük için temel kılmıştır.KCK sözleşmesinin madde 4 d bendinde, “ *Erkek egemen sistemin ve iktidarcı yapıların gençlik üzerindeki yozlaştırıcı,kışiliksizleştirici ve baskıcı etkilerine karşı her düzeyde mücadele ederek , topluma özgür, eşit iradeli katılan,dinamik ve donanımlı bir gençlik yaratmak* “ ifadeleriyle terör örgütünün gençliği kazanmak özgürlükçü ve eşitlik temelinde hedef koyarak çalışmalarını yürüttüğünü göstermektedir. (Deligöz,2011:161)

Gençlik üzerindeki aile içinde bağımlılaştırma, hiyerarşik devlet kurumunda da aynı şekilde devam etmektedir. Devletin verdiği eğitim uyuşturucu ve devlete bağımlılığını kalıcılaştıran bilgilerden oluşur. Okuyarak bürokraside memur olabilmek, statü kazanabilmek ve devletin bir parçası olmak bu bağımlılıktan sayılır. Eğitim sistemi ile askerlik mesleğinin, kutsal vatan toprağını koruması ile özdeş kılınmaktadır. İtaat, kahramanlık ve vatanseverlik bu eğitimlerle gerçekleşmektedir. İşsiz gençlerin aylak olarak suçlanması, toy delikanlı gibi söylemler gençleri küçük düşürmek için yapılan uydurmalarıdır. Gençliğin her zaman özgürlük istemesi bu toplumsal baskı durumundan kaynaklanır.(Öcalan,2004b:25)

Ezbere katı doğmalarla gençlerin sisteme yönelmesini engellemek ve düzeni sağlamaya çalışılmaktadır. Gençliğin eğitim sistemini elinde bulunduran hakim sınıflar, gençleri politikadan uzaklaştırmaya yöneliktir. Ekonomik ortamda çalıştırılarak sömürülmektedirler. İşçiler kitle eylemlerinde aktif yer alan bir grup olarak devrim için önemlidirler.Devrimci mücadeleye katılmak gençler için en iyi okul olduğu düşünülmüştür.

Terör örgütü 1987 de Kürdistan Gençler Birliği (YCK) adlı bir örgüt kurmuştur. Bu örgüt 1991 yılında üniversitelerde örgütlenmeye gitmiştir. *Devrimci Yurtsever Gençlik*, adında bir dergi çıkararak görüşlerinin propagandasını yapmıştır. YCK ‘ın temel görevleri şu şekilde belirlenmiştir (Alkan, 2002:90);

- (1)Kürt gençliğinin PKK görüşleri doğrultusunda bilgilendirilerek eğitiminin sağlanması
- (2)Üniversite gençliği içerisinde Doğu ve Güney Doğu Anadolu kökenli öğrencileri kullanarak taban oluşturmak
- (3)Üniversite gençliği içerisinde örgüte eleman kazanmak ve bu elemanları kırsal alanda faaliyet yürüten kadroların eleman ihtiyacı içerisinde değerlendirmek
- (4)Üniversite gençliğinden kazanılan eğitim düzeyi yüksek elemanlar aracılığı ile örgütün propagandasını yapmak.

KCK sözleşmesinin madde 14/d Sosyal Alan Merkezi bölümünde, *Komalan Ciwan Koordinasyonu* gençler için öncülük etmek ve yurtiçi ve yurt dışındaki gençlik örgütlenmelerini organize etmek amacıyla oluşturulmuştur. Özgür iradeli ve dinamik bir gençlik için sosyal, siyasal, kültürel, eylemsel ve eğitsel projeler geliştirir ve uygular. Madde 38 de Demokratik Gençlik Konfederalizmi, gençleri çatısı altında toplayan değişik gençlik gruplarının yer aldığı kültürel, sosyal, siyasal bir özgün ve özerk örgütlenme olarak faaliyet de bulunacağı belirtilmiştir. (Deligöz, 2011: 174-175) Üniversitelerde PKK yı çağrıştırmayacak şekilde fikir, sanat, felsefe kulübü, öğrenci dernekleri kurulmuştur. İstanbul ‘da Beyoğlu’nda gençlerin özgür tiyatro altında 12 Eylül darbe dönemi insan hakları ihlali konulu oyunlar sergileyerek, gençler üzerinde toplumsal hafızayı canlı tutmaya çalışmaktadırlar.

Kadri Gürsel’in *Dağdakiler* adlı kitabında, Bagok-Cehennem Deresi-Gabar Olarak adlandırılan yerlerde bulunan terör örgütünün dağ kadrosu içinde gözlemlerine göre gençliği, düzenli bir işi ve mesleği olup dağa çıkmış olanların, üniversite mezunlarının küçük bir azınlık oluşturduğunu, bomba yapımı için kimya mühendisi, teknoloji konusunda bilgisayar ve elektronik mühendisi yer aldığını belirtmiştir. Üniversite mezunları, terör örgütü açısından *övinç kaynağı* olarak nitelendirilmektedir. Çoğunluğun köylü ailelerinin gençleri, iç göç nedeniyle batı da iş ve uyum sorunu yaşamış gençler oluşturmaktadır. İşsiz, eğitimsiz, yoksul gençler ana grup oluşturmaktadır. (Gürsel, 2004: 60-61)

Anarşist kuram açısından gençler üzerinde etkili olan anti-militarist propaganda Öcalan için önem kazanır. Karl Liebknecht ‘in *Militarizme Karşı Sınıf Mücadelesi* kitabında vurgu yaptığı genç işçilere sistematik olarak sınıf bilinci ve militarizme karşı nefret işlenmelidir. Bu nedenle de sosyalist gençlik örgütleri militarizme karşı tek savaş araçları olmalıdır. Gençlerin devrimci amaçlar için silahlandırılması, hakim sınıfların şiddet aygıtı

üzerindeki tekeli kamu güvenliği olarak askere ve polise güvenmeme ve onlara karşı şiddet uygulanması gerekli karşı anarşist muhalefeti Öcalan'ın benimsediği taktiklerden biridir. Kürt gençlerine, “askere gitme ,savaşma” propagandası yapılmaktadır.Devlet silahsızlandırılacak, tabandan halk silahlandırılacaktır.(Liebknecht,2011) Devlet otoritesine ret olarak askere gitmemek,asker kaynağı olarak devletin silahsızlandırılması ve mücadele gücünün azaltılması birincil derecede önemlidir.Devlet eğitimi almak ve mevki kazanmak, işbirlikçi,hain,kendi varlığını inkar eden Kürt olmaktır. Ezenlere karşı mücadele etmek için devlet otoritesi ret edilmelidir.

Militarizm yani askerlik, milli birlik ile bütünlüğün korunması ve özgürlük için en birinci ve en kutsal görevdir. Askerlik görevi karşılığında özgürlük ve bağımsız serbest çalışmak hakkına itiraz edilmelidir. Askeri yapıya yönelik, askerlik hizmetlerini ret etme, askerden kaçma gibi engelleme hareketlerini yaygınlaştırarak askeri kuruma yönelik güvensizlik yaratılması da anarşistlerin taktiklerinden biridir. Ordu, muhafazakar bir yapının temsilcisi olarak, modernite, maddi ve entelektüel açıdan ilerlemenin en üst düzeyini yansıtır. Ordu Türkiye’de tarihten beri modernleştirici bir güç olduğu yadsınmaz. Halk psikolojisi üzerinde yurtseverlikle özdeş tutulan olumlu izlenime sahip olan ordu, devamlılığını bu şekilde sürdürebilmektedir. Yurttaş-asker kimliği toplum içinde itibar gören bir kimliktir. Anarşistler, devrimci güçlerini yıkıcılıktan aldıkları için, bu olumlu izlenimi silebilmek adına anti-militarist ajitasyon çalışmalarına ya da ordu içinde bölücü faaliyetlerin oluşmasına çabalarlar. Askerlik hizmetinin yapılmaması için terör örgütünün yoğun ajitasyonu bu nedenlere dayanmaktadır. Devletin askerlik görevi yerine, özgürlük mücadelesi için PKK terör örgütünün esas kılınmalıdır.

Anarşistler toplumsal savaşı devleti yenerek, kazanabilmek için güvenlik güçlerinin demokratikleşmesini araç olarak kullanarak, ordunun gücünü azaltmaya çalışmışlardır. Son dönemde İspanya’da ordunun demokratikleşmesi uygulamasının ülkemizde hâkim kılınması, terör örgütüne fayda sağlayan uygulamalardan biridir.

Ulusal devlete karşı anarşist kurtuluş yolundaki ezilen halklar, üçüncü bir taktik olarak devletin güvenlik güçleri arasındaki savaşa varabilecek iç çekişmelerden faydalanma yolunu tercih ederler.Mao’nun da önem verdiği bu husus anarşistler tarafından da benimsenmiştir.. Dışarıdan doğrudan eylem ile silahlanan halk grubu sayıca ve elindeki silah imkanı devletin gücü karşısında orantısız olduğu için başarı şansı zayıftır.Bu nedenle, iktidar aygıtının

güvenlik güçlerini içerden parçalamak, koordinasyonu bozmak anti-militarizmle mücadele açısından daha önemli bir taktik haline gelmiştir. 700 bin askeri ile Türk ordusu kobra tipi helikopterler gibi teknolojik yönden güçlü iken, PKK terör örgütü yaklaşık 5 bin militanı, silah ve cephane taşıdığı katırlar ile zayıf konumdadır. Zayıf ve operasyonların durdurulması yönünden terör örgütü mayın savaşına önem vermiştir. (Gürsel,2004:32,43)

PKK'nın askeri varlığı ve saldırı kabiliyetinin devamlılığı siyasi zaferinde garantisi olarak terör örgütü tarafından görülmektedir. Terör örgütünün, 1992 Cizre'de ayaklanmasının başarısızlıkla sonuçlanması ve 1999 'da cephe savaşında yenilmesinin ardından, mücadele ettiği güçlü ordunun içten ve dıştan yıpratılmasının daha doğru bir taktik olacağıdır. Güvenlik güçleri içinde çetelerin olması, insan hakları ihlalleri iddiaları, disiplini bozucu medya söylemleri, mutlak güç kullanan anti hümanist özellikler taşıması, anti propagandanın örneklerinden bir kaçıdır. Askeri kurumlara kara propaganda ile katılımlarını azaltmayı amaçlarken, vatan savunulmasının engellemeye çalışmaktadır.

PKK terör örgütünün 2008 de kabul edilen tüzüğünde, Önderlik Öcalan'ın yaşamını ve özgürlüğünü, ahlaken ve vicdanen yaşam gerekçesi saymak ve bunu mücadelesinin esası yapan tek tip bireylerin oluşturulması esastır. (PKK[web] 2008) Öcalan'ın ortaya koyduğu ideoloji yaşam tarzı olarak benimsenmesi şarttır. Evlilik farklı etnik grupların bir ittifak ilişkisi olarak da düşünüldüğünde, evlilik örgütündeki Kürt kadınına ve Kürt erkeğine hem kendi etnik grubu ile hem de farklı olanla yasaklanmıştır. Silahlı bir örgüt olarak disiplin olması adına aşk yasaklanmıştır. Aile olmak sağlam nesil olmanın önemli bir kurumu iken, Öcalan dışında kimse gençler için önemli kılınmamıştır. Öcalan, aile, aşiret, ağa içerisinde ve devlet baba figürü olarak bağlılık ilişkilerine karşı çıkarken şu an 60 yaşında olarak örgüt üyeleri üzerinde bu bağımlılık ilişkisini başka bir düzlemde devam ettirmektedir. Terör örgütünün dağ kadrosunda ortalama 6-7 yıl yaşayabilme süresi söz konusu olduğundan yönetim kademesindeki lider kadrolarda, çekirdekten örgüt üyesi olarak 50-60 yaş arasında genç kadrolar üzerinde yer almaktadırlar.(Özcan,[web]2012)

Yeni kuşak Kürt gençleri, *fırtına kuşağı* diye idealize edilerek, siyasi geleceklerini gençlerin vereceği tepkilere bağlayanların ellerinde bulunan bir şiddet kozu olarak kullanılmaya hazırdırlar.(İste gün ve Avcı,2012:41)Gücünü gençleri sokağa dökerek bulan bir irade, gençlerin siyasi radikalleşmesi için gereken çabayı göstermektedir. Şırnak ve Hakkâri bölgenin kapalı toplum özelliğine sahip yörelerinde eğitim imkânları, kültürel faaliyetler ve

sosyal çevre son derece yetersizdir. Kürt gençleri içinde korku duvarını aşan, terör ve şiddeti çözüm olarak gören bir kemik grup vardır. Tüm genç kitle içinde % 1 olan, yaş aralığı 13-30 yaş arasında değişen bir kitle vardır. (İstegün ve Avcı,2012:44)

c.Kadınlar

Toplumsal cinsiyet sosyal bir olay olarak, belirli bir toplumun erkekler ve kadınlar için uygun saydığı, toplumsal olarak inşa edilmiş rolleri,davranışları ve etkinlikleri kapsar.Bu kavram,kadın ve erkeğin biyolojik farklılıklarını ifade eden biyolojik cinsiyetçilikten farklıdır. Yeni toplumsal hareketlerden sayılan cinsiyet özgürlükçü kadın hareketi, kadınların ezilmesinin niteliğini gösteren feminist çözümlemeye dayanır. Feminizm, kadın-erkek arasında her konuda ayrımcılığa karşı çıkarak, cinsler arasında siyasal, ekonomik ve toplumsal eşitliği savunan bir görüştür Özgürlükçü ideoloji olarak da sayılan cinsiyet özgürlükçülüğü anarşizm ile eklenerek, hiyerarşi nedeni olan ataerkilliğin yok edilmesi ve kadın-erkek cinsin bütünleşmesine dayalı, tam anlamıyla eşitlikçi,demokratik ve insanca bir yapı kurulması için çalışırlar. (Cantzen, 2000:186-187)

Komünist anarşizm ya da Anarko feminizm, toplumun devrimci bir şekilde feminist perspektifte yeniden biçimlenmesi için siyasal bir görüş olarak komünist anarşizmi benimsemişlerdir. Eko feminizm olarak toplumsal anarşizmle eklenen bu görüşler, dünyadaki ekolojik felakete karşı kadınların özgül yeteneklerini ve sorumluluk duygularını geliştirmesini amaçlar. Kadın ve doğa ortak bir şekilde ezilmektedir. Kadının ezilmesi sona ererse, doğanın ezilmesi de biter. Kadınlar ancak kendi çabaları ile özgürlüklerine kavuşabilirler. Bunun için örgütlenmeler içerisinde yer alarak, kendi eylemlikleriyle kurtuluşlarını sağlamalıdır.

Öcalan, anarko feminizm de temel problem olan ataerklilik ve hiyerarşiyi kadın çözümlemelerinde esas alır. Kadına yönelik baskı ve sömürünün sebebi ataerkil sistemdir. Aile kapitalist sistemin bir hücresidir. Hiyerarşik ve devletçi kurumun temel ögesidir. Toplumda kölelik aile ile başlar. Kadınların, toplumsal, siyasal ve yasal olarak özgürleşmesinin önündeki en büyük engellerden biri aile ve güç ilişkileridir.Aile küçük bir modeli olduğu için, ataerkil yapı, devlet bürokrasisi onun dayandığı sınıflı toplumda hakimdir.Kürtlerin aile yapısının özellikleri bölgelerde gerçekleştirilen çeşitli sosyolojik araştırmalara göre şu özellikleri taşır (Nikitin, 1986:12; Bruinessen 1992a:72 ve 1992b:106-107;Yalcın-Heckman ,2012:131-182; İlkaracan 2003:137; Hasanpour 2001:58);

- (1)20.yy başına kadar göçebe-yarı göçebe ve yerleşik aşiretler halinde yaşamışlardır. Zaman içinde göçebeler azalmıştır.
- (2)Aşiretler yaşayabilmek için vazgeçilmez bir *ocak* olarak nitelendirilir.(Uşak,2005:7)
- (3)Aşiretler ataerkil bir niteliğe sahip hiyerarşik topluluklardır.
- (4)Aşiretler tarımsal üretime dayalı olmaları nedeniyle ekonomik birimlerdir.
- (5)Ataerkil yaşam biçimi kültürel bir durum, toplumsal bir örgütlenme biçimi, İslami bir yaşam tarzı, bir sınıf iktidar biçimidir.
- (6)Ataerkil düzen feodal ve aşiretsel bir düzendir.
- (7)Saygınlık yaşa bağlıdır.
- (8) Kadın ve erkeklerin kendi cinsleri arasında hiyerarşiler vardır. Kadının en yaşlısı en yüksek statüdür. Çocuk yaşta evlendirilen kız çocukları gelin gittikleri evlerde baskı ve ezilme yaşarlar. Büyüklerin yanında konuşma hakkı, yemek yeme hakkı bile olmayan küçük gelinler ev işlerinde en ağır işlerde çalıştırılırlar.Evin dışına çıkmaları yasaktır.Fakirlik nedeniyle ikinci bir ev açma şansı olmadığından aynı ev çatısında yaşamlarını sürdürürler.(Yalcın-Heckman, 2012:219)
- (9)Kadınların emeği ve cinselliği üzerinde ataerkil bir denetim vardır. Aşiret ailesinde kadınların iş yükü erkeklere göre daha fazladır. Köy hanesinde işgücünü kadınlar oluşturur. Kürt kadınları evde ve dışarıda üretim faaliyetlerinin tümünü gerçekleştirirler. (Nikitin, 1986; Yalcın-Heckman,2012:223)
- (10)Erkek çocuklara daha fazla önem verilir. Maddi yönden ve eğitim yönünden daha çok desteklenir. Kız çocukları evleneceği, anne adayı olduğu için eğitim olanaklarından çok, ev ve tarla da değerlendirilir.Kızların okula gitmesinin ayıplandığı kalıplamış gelenekler vardır.Kızların okula gitmesine en büyük direnci anneler iş gücü kaybı olacağı nedeni ile karşı çıkarlar.
- (11)Aşiretler arası kan davası olayları nedeniyle aile bireyleri okula gönderilmez.
- (12) Toplumsal düzen de kamusal/özel ayrımı kamusal tümüyle erkeklere aittir. Kamusal alanın kapsadığı kavramlar ve kurumlar erkeğe ilişkin kavramlar ve kurumlardır. Merkezi bürokrasi ,taşra teşkilatlar da aşiretler ve partilerin yerel örgütleri işbirliği içindedir. Özel alanda da erkeğin kadın üzerinde hakimiyeti devam ederek eşitsiz bir ilişki vardır. Evin kapalı alanları kadının,açık alanları erkeğin mekanlarıdır.Bu ayrım, kadının sosyal ve siyasal hayatta rollerini belirler.(Bruinessen, 1992b:106-107),Yalcın-Heckman 2012:199)

(13)Kürt dili üzerine çalışma yapan Hassanpour, Kürtçenin ataerkil sistemi savunan bir kelime yapısına sahiptir. Kürtçe deki “mer”erkek teriminden türetilen “merxasi” güçlülük, korkusuzluk, güvenilirlik, cesurluk anlamındadır. Erkeğin zıddı olan “afret” kapasitesinin yetersizliğini anlatan zayıflık anlamına gelir. Erkeğin alanına girmiş kadına “nere hayta” hayta erkek olarak isimlendirilirler. (Hassanpour, 2001:236-237)

(14)Küçük yaşta kızların evlilikleri kendi rızalarını almadan gerçekleşen ataerkil bir gelenektir. Bu evliliklerin yarısından fazlası ailenin kararı ile yarısı da kadınların isteksizliği ile oluşmaktadır. Görücü usulü evlilik ve önemli oranda zorla gerçekleşmektedir. Köydeki evlilikler 15 yaşın altındadır. (İlkkaracan, 2002:142-143)

(15)Kırsal kesimde kız kaçırılması, ataerkil tahakkümü kızlar üzerinde yeniden üretir. Feodal geleneklerden olan Berdel evliliği veya kaçırılan aileye kan parası ya da başlık parası ödenerek tazminatı karşılır. Bu tazminat şekli kadının üzerinde erkeğin söz hakkını devam ettirir. Berdel evliliği, kadının hiç suçu olmadığı halde kardeşi yüzünden, kaçırılan evin kızı olarak kaçırılan aileye verilmesidir. Kadının parası ya da yeni bir kız verilerek yapılan takas işlemi kadın alışverişi olarak erkeğin ataerkil özelliklerinin bir sonucudur. Şehirlerdeki orta sınıf Kürt ailelerinde böyle bir uygulama yoktur.

(16)Ailede Kürt erkekleri medeni kanunun tek eşliliği şart koşmasına rağmen, kuma olarak getirilen çok eşli bir aile yaşantısını kırsal da sürdürürler. Aşiret reisleri ve ağalarda çok eşlilik hâkimdir. Kuma'nın yasal olarak ölen eşinden hiçbir hak kazanamaz. Köy boşaltmaları sırasında kumalar, sonradan ödenen tazminatları alabilme hakkından yasal olarak faydalanamamışlardır. Resmi evlilik yerine imam nikâhlı evlilik daha geçerlidir.

(17)Süt hakkı olarak başlık parası kırsal da yaygındır. Kadınlar babaları için bir gelir kaynağıdır.

(18)Kadının namusu ataerkilliğin yeniden üretimi için önemlidir. Erkeğin onuru kadının cinsel davranışına dayanır. Aile onuru, çevre ve mahalle baskısı ortamında baba, kardeşler, amca evlenmeden önce kızın namusunu kollarken, evlenince eşi bu görevi devam ettirir. Eşini ya da kızını kontrol edilemeyen erkeğe saygı duyulmaz. Namus konusu bir kültürel kod olarak özümsemiştir.

Bölgedeki yukarıda değinilen toplumsal yapıdaki ataerkil aile yapıları ve feodal değerler terör örgütünün propagandasına kadınlar tarafından destek bulunmasını

kolaylaştırmaktadır. Öcalan'ın Kürtlerin toplumsal yapısı üzerinde kadının durumu ile ilgili ileri sürdüğü görüşler şu şekildedir;(Öcalan,2004:2,63,133)

- (1)Kadın hem aile içinde hem devlet hem de ekonomi alanında sömürülen bir konumdadır.
- (2)Kadın bir cins olarak değil, bir insan olarak doğal toplumdan koparılıp en kapsamlı köleliğe mahkûm edilmiştir. Kadınlar, bir soy-sınıf-ulus olarak, uysal sistemli bir köleliğe tabi olmaktadır. Kadın kimliği bastırılmıştır. Bastırılan kadın bastırılan toplumdur.
- (3)Cinsiyeti metalaştırılıp piyasaya sunulan tek varlıktır. Kadın, başlık parası olarak, bir meta gibi alınıp satılabilmektedir
- (4) Ekonomik, sosyal, siyasal ve askeri kurumlarda numune olarak yer almaktadırlar.
- (5)En çok sövülen ve dövme konusu yapılan cinstir.
- (6)Her erkeğin kadın üzerinde kendini imparator saydığı bir cinstir.
- (7)Erkek iktidarın tek sahibi olarak gördüğü için kadın üzerinde şiddet uygulayarak öldürebilme hakkını kendinde bulur. İktidarın doğası kölelik, kadın üzerinde gerçekleşir. Daha çok dövül daha çok erkeğe bağlan.
- (8)Erkek karısını ve çocuklarını aile içinde kendi sınırsız mülkü olarak görür. Kadın ve çocukları üzerinde hak sahipliği sınırsızdır. Bu mülkiyet düşüncesi köleliği oluşturmaktadır.
- (9)Entrikacı, fahişe gibi tanımlamaların nedeni erkeğin yozlaştırıcı düşüncesidir.
- (10)Erkekten kaynaklanan suçluluğu (taciz,tecavüz gibi) kadına mal ederek sahte bir namus anlayışı geliştirir.Bu anlayış çerçevesinde dövme,öldürmeyi haklı kılar.
- (11)Kadının çocuk büyütmesi emekten sayılmaz.
- (12)Kadın eş olarak karşılaşmayı kabul ettiğinde kaybetmektedir.

Radikal feministlerden Millet, *Cinsel Politika* eserinde, evlilik akdini babanın ailesi üzerinde sınırsız bir mülkü olarak görür. Ailedeki ilişkilerindeki iktidarın sahibi olarak erkek, şiddet, öldürme ve bir başkasına satmak dahil her türlü hakkı kendinde bulmaktadır. Aile, ataerkil sistemi sürekli olarak yeniden inşa eden toplumsal cinsiyet rollerinin, oluşmasında önemli bir görevi vardır.(Millet,1987:61) Kürt ailelerinde katı bir hiyerarşi vardır.Saygınlık kalıpları yaşa dayalıdır.En yaşlı olan hane reisidir. Kürtlerin toplum sisteminde ataerkillik önemli yer tutar. Kürt toplum yapısında Öcalan, ailenin mülkiyet sistemi ve hiyerarşiye dayalı erkeğin iktidarını yıkmak için , “Kürt erkeğini iğdiş etmek” ve “ Kürt kadınlarının

karılaşmasının engellenmesi “ olarak evlilik akdine karşı çıkmıştır. Karılaşma Öcalan tarafından sıkça kullanılan bir aşağılama yaftalamasıdır. Özünde sosyal bir özellik olarak kölelik, boyun eğme, hakareti sindirme, ağlama,yalancılığa alışma ve iddiasızlık olarak nitelendirilir.(Öcalan,2009a:138) İktidar ile cinsellik arasında bir bağ kuran Öcalan, cinsellikten yoksun kalan erkeğin hiçbir gücünün kalmayacağını belirtmiştir.Erkeğin iğdiş edilmesi iktidarının sona ermesi demektir. Rahip gibi Kürt erkeklerini yaşattığı için yazılarında övünür.(Öcalan, 2002 :233) Kadınlara evliliği ve çocuk sahibi olmayı örgüt ideolojisi kapsamında yasaklamasına *Sonsuz Boşanma* adını vermiştir. (Öcalan-h [web],1998) Sevgi ve aşk yasaklanmıştır. Tek geçerli evlilik PKK örgütü ile olan evliliktir.

Ataerkil sistemde güç, iktidar, hiyerarşi ve rekabet reformlarla düzeltilemeyecek kadar köklüdür. Ataerkil yapı tüm sistemin özetidir. Etnik-ulus-sınıf köleliliği hiyerarşik devletli ataerkil toplumdan kaynaklanmaktadır. Kadını köleleştiren erkeğin toplumsal kuruluşu anlaşılmadan devlet kurumu çözümlenemez. Erkek egemen düşünceye karşı kadının egemenlik düşüncesi hâkim kılınmalıdır. Bundan dolayı kadınların ondan kurtuluşunun tek çözümü bu sistemin tamamen ortadan kaldırılmasıdır. Kürtlerde kadının statüsü ve toplumsal cinsiyet ilişkileri yaşadıkları Orta Doğu coğrafyasının özelliklerini gösterir. Öcalan, çözüm olarak toplumun devrimci bir şekilde feminist perspektifte, erkeklerle eşit ve özgür, komünal yaşam içinde dayanışmacı olacak şekilde yeniden biçimlendiği konfederalizmi önerir. 1995 de kadınları silahlı dağ kadrosuna alırken bağımsız ve birleşik bir Kürdistan kurulmasında öncü güç olarak yer verirken, dünyadaki sosyalist örneklerde kadının özgürleşmesi gerçekleşmemiştir.

Marksizm–Leninizm ideolojisi kadın özgürlüğünü temel almamıştır. Bürokratik devlet uygulamalarında sömürü yoğun şekilde devam etmiştir. Sosyalist devletler, ulus devlet olarak erkek egemen bir kurum olmuşlardır. Hiyerarşik otorite yapısına, karar alma süreçlerindeki erkek egemenliğine, iç işleyişindeki erkek üstünlüğüne, erkeklerin kadın haklarını, emeğini ve cinselliğini düzenlemesine dayanmıştır. Radikal feministlerden Firestone *Cinselliğin Diyalektiği*, eserinde Marksizm’den farklı olarak kadınları baskı altına alan ataerkil sistemin temelinde, maddi unsurlar değil, cinsiyetten kaynaklandığını ileri sürmüştür. Sınıf çatışması dâhil insanlar arasındaki en temel çatışma cinsiyete dayalıdır. Feminist devrim ile kadınlar hem kapitalist hem de ataerkil sistemi ortadan kaldıracaklardır. Bu görüşler doğrultusunda 2000 sonrası yeni paradigma ile inşa edilecek konfederalizm, bir ulus devlet olmaması hem de cinsiyet özgürlükçü ilke, kadınları ikna etmek için önemli düzeltmelerdendir.(Firestone,1993)

Yuval Davis ve Anthias'ın *Kadın ve Devlet* adlı kitabında, devletin bireylere nasıl davrandığına göre bakılarak, vatandaşlık anlayışı erkek egemen olduğu görüşü ileri sürülmüştür. Devlet uygulamaları kadınlara yönelik ayrımcıdır. Çünkü kadınları erkeklerle eşit görmez. (Yuval-Davis ve Anthias,1989) Slyvia Walby de devlete belirli toplumsal güçlerin hâkim olduğunu belirterek vatandaşlığın erkek egemenliğine dayandığını belirtmiştir. (Walby, 1994: 380)KCK sistemi içinde vatandaşlık yerine yurttaş statüsü bu görüşler doğrultusunda cinsiyetçi özgürlük anlayışını desteklemektedir.

Öcalan, kadınların altın çağdaki doğal toplumda bilge kadın ana-tanrıça kültünü örnek vererek, konfederalizm ile bu doğal topluma yeniden dönüleceğini belirtmiştir. Feodal değerlerin altında ezilen kadınları, Öcalan tanrıça statüsüne layık görerek, Kürtlerin özgür ve bağımsız olduğu tek dönem olarak mitleştirilen Mezopotamya uygarlığında yönetici konumda yüceltmıştır.Kadınlar için hedef konfederalizmi gerçekleştirmek için siyasal olarak yer almaktır.Murray Bookchin'e göre erkeğe ait kamusal alan- kadına ait özel alan ayrımı bitmeli, ortaklaşacılık temelinde kadın ve erkek eşit olmalıdır.Topluluk, özel ve kamusal alanın bileşimidir.Toplum, kadınların ev hapsinden çıkarılarak yeniden ortaklaşa örgütlendirilmelidir. Bunun için gerekli olan kooperatif temelli ortaklaşa ekonomik topluluklardır. Ortaklaşa ekonomik topluluklar kanalı ile, kadınlar ataerkil sosyal düzene, tahakküm kaynağı olan kapitalizm ve ulusal devlete karşı ayakta kalabilirler. Kapitalizm, emeğin toplumsallaşmasını sağladığı gibi, kadın emeği hayata geçirilirse kadının toplumsallaşarak özgürleşmesi sağlanabilecektir. Ancak fabrika gibi bir ortamda değil ortak çalışma temelli, sömürünün olmadığı kooperatifler kadının ev ortamındaki dar kafalılık ve özgürlük yoksunluğu kıracaktır. Öcalan da bu görüşlerden yararlanarak komün ve ekonomik kooperatiflerde kadınların eşit, özgür ve yardımlaşma içerisinde yaşayabileceğini belirtmiştir. Komün hayatında çocuk hem anne hem baba tarafından bakılabilecektir. Sığınma evi yapmak yerine özgürlük parkı gibi özgürlük alanları oluşturmak daha önemli kılınmıştır. Öcalan, kadınların kendileri metalaştırmamaları için makyaj yapmayı ve süslü olmayı yasaklamıştır.(Öcalan,2004:135)

Kadınların kişisel özgür olması, sözde sosyalist Kürt halkının da özgürlüğünü gerçekleştirecektir.Kürtlerin ezilmesi/sömürülmesi doğrudan doğruya kadınların ezilmesi/sömürülmesiyle ilişkilendirilmiştir. Özgür Kürdistan özgür kadın ile oluşacaktır. Kürdistan'ın kurtuluşu kadının uyanışına ve mücadelesine bağlanmıştır.Öcalan'ın, Marx'ın,

toplumsal ilerlemenin bir toplumun kadınlara nasıl davrandığına bakılarak yargılanması,ütopik sosyalist Charles Fourier'ın, toplumsal özgürlüğün kaderini ayrılmaz biçimde kişisel özgürlüğe bağlı olduğunu belirtmesi, görüşlerini benimsediğini göstermektedir.(Bookchin,1999b:471) Hitler'in “ *Halklar kadın gibidir* “ düşüncesinden yola çıkarak, halklar kadınlaştırıldığı oranda, kadın da halklaştırılacaktır temel bir ilkedir.(Öcalan, 2004b :131)

Aile içi şiddet, başlık parası için satılan, kadının özgür iradesi olmadan berdel adı altında yapılan evlilikler, kır ve kent yaşamında karşılaşılan sorunlar, okula gönderilmeme, küçük yaşta evlendirmeler, cinsellik konusunda yoğun bir baskı, töre ve namus cinayeti olarak yaşamına son verilmesi, toprak ağalarının himayesinde bulunan bayanları istediği gibi kullanabilmesi, kadın işçilerin erkek işçilerden daha düşük ücret alması ve kırsal da genç kızların hiçbir hakları olmadan küçük yaşta çalıştırılmaları gibi çalışma hayatında karşılaştığı ayrımcılıklar, siyasal alanda kadın siyasilerin azlığı pratikleri hâkimdir. Namus konusu, Kürt kadının toplumsallaşması önünde en büyük engeldir. Bu konuda tutucu ve şiddet dolu bir kültüre sahiptir. Yoksulluktan dolayı köylerde ilköğretimden sonra okula devam edilememektedir. Eğitim düzeyi şehre göç edenlerde yüksektir. Tarım alanından kopup, kente göç etmiş kadınlar yeniden işe geçememektedir. Öcalan'ın kölelik ve sömürü çözümlemelerinin, kadının özgürleşmesi temasının ikna edici kılmaktadır.

Kadını özgürlüğü için öz eylem gücü haline getirmek esas alınmıştır. Bu esaslar örgüt yayınlarında şu şekilde belirtilmiştir;

(1)PKK tüzüğünün, genel hükümlerin 4 maddesinde; “..*demokratik,özgür ve eşitçi topluma doğru dönüşmeyi esas alan bir programla, bu programdan çıkarı olan tüm kesimleri ortak bir stratejiye bağlayan, başta sivil toplum örgütlenmesi olarak çevreci,feminist, kültürel geniş bir örgütlenmeye ve eylem biçimlerine dayanan, meşru savunmayı imal etmeyen bir taktiği esas alan toplumsal hareketin kurmay örgütüdür* “ ifadesinde yer aldığı gibi feminist örgütlenme ile eklemlenmiştir. (PKK[web]2008)

(2)PKK tüzük 9 maddesinde; kadın kurtuluş ideolojisi olarak, Toplumsal cinsiyetçiliğe karşı, özgürlükçü ve eşitlikçi bir yaşamı esas aldığını belirtmiştir. (PKK[web]2008)

(3)KCK sözleşmesinde madde 4/c bendinde, “ *her düzeyde erkek egemenliğine ve yarattığı toplumsal cinsiyetçi sisteme karşı kadın özgürlüğünü ve eşitliğini esas almak*

ve yaşamın her alanında cinsiyet özgürlüğünü sağlamak için mücadele etmek “ temel bir ilke olarak belirtilmiştir.(Deligöz,2012:160-161)

(4)KCK Sözleşmenin madde 8/d bendinde; KCK yurttaşlarının aile kurumunda demokratik ve cins eşitliğini hedefleyen kadınların öz iradesine dayalı bir yaşam geliştirme özgürlükleri; (Deligöz,2012:164)

(5)KCK Sözleşmenin madde 8/e bendinde yaşamın her alanında cinsiyetinden kaynaklanan ayırıma tabi tutulmadan , yaşama,çalışma ve imkanlardan eşit yararlanma hakkına sahip olması; (Deligöz,2012:164)

(6)Madde 9 /b bendinde KCK sisteminde var olan kadınların eşit ve özgür yurttaşlar olarak siyasal,sosyal,kültürel ve ekonomik yaşama eşit şekilde katılma hakkı tanınmıştır.(Deligöz,2011:165)

Kadının cinsiyet özgürlükçülüğü için, ezilen kimlik olarak pozitif ayrımcılıktan yararlanma hakkı ilkesi uygulanmaktadır. Aile içi ve dışı kadın üzerindeki baskı, şiddet ve sömürü ve aşağılamaya, kadın katliamına karşı mücadele içerisinde olunması gerekli kılınmıştır. KCK sistemi içinde kadına kendi öz iradesini kullanma ve kurtuluş bilinci kazandırılması amacıyla örgütlenmelere gitme hakkı tanınmıştır. PKK tüzüğü 20 maddesinde yer alan Kürdistan Özgürlük Partisi (PJAK) demokratik konfederalizmin öncü kimliğidir. PKK içindeki kadın gücü, özerk birlik olarak örgütlenir. KCK sisteminde de Özgür Kadın Birliği (YJA), kadın özgürlük çizgisi temelinde kadınların ve toplumun özgürleştirilmesi mücadelesini yürütür. Eylemsellik ve örgütlenmeler, komün, kadın meclisleri, dernekler, kadın kültür evleri ve parkları, barış hareketi biçiminde örgütlenerek sosyal alanda görünür kılınmasını sağlar. Siyasal alanda kadınların gerekli çalışmalarda bulunmasına yardımcı olur.(Deligöz,2012:175)

Kadını özgürleştirmek için eylem gücü haline getirmeyi amaçlayan, PKK terör örgütü kendisine yönelik mücadelenin en yoğun olduğu 1995 yılında kadın kurtuluş ideolojisini uygulamaya koyarak, eleman kazanma ve daha geniş kitle desteği için yeni bir strateji geliştirmiştir. *Kadın ordulaşması* adı altında kadına özgürlük sağlamak amacıyla Kürt kızları ve kadınlarından silahlı bir grup oluşturulmuştur. Kadın bölükleri HPG içerisinde faaliyet yürütmüştür.YJA Star adıyla kendi karar mekanizmasına sahip özerk hale dönüştürülen kadın

komutanlaşması HPG'ye bağlı olarak halen faaliyetlerini yürütmektedir. (Alkan,2012:130) PKK' nın bu stratejisi, Feminist Yuval Davis ve Anthias, kadınların etnik projelerde yer alma sebepleri olarak şu öğeleri üzerinden değerlendirilebilir (Davis ve Anthias,1989:8-9);

- (1)Etnik grubun devamlılığını sağlamak için anne görevi,
- (2)Etnik /ulusal grupları birbirinden ayıran sınırları yeniden üreterek,
- (3)Etnik topluluğun ideolojik yeniden üretimine katkıda bulunarak ve kültürü küçük çocukların toplumsallaşma sürecini başlatarak ilk eğitimlerini vermede,
- (4)Etnik /ulusal farklılıkları belirleyen bir simge olarak,
- (5)Doğrudan ulusal, ekonomik,siyasi ve askeri mücadelelere katılarak.

Doğrudan siyasi ve askeri mücadelenin içine katılması için Filistin Kurtuluş Örgütü'nün kadınların *Fedai* adı altında ve intihar bombacı olarak örgütlendiği modeli PKK'da benimsemiştir. Filistin'in *İntifada* adı verilen direnişinde kadın, çocuklar ve gençler aktif yer almakta, anneler "*intifada benim en değerli çocuğum* "diyerek, çocuklarını intifada için feda edebileceklerini vurgulamaktadır. (Kadın pkconline [web], 2010) PKK'nın aile kavramı, analığa bakış ve çocuk eylemcileri için intifadanın örnek alındığını göstermektedir. Öcalan'ın ifadelerinde; "*taşla, sopayla, gösteriyle, hatta adam vurmaya gerçeğe, biraz Filistin deneyimini göz önüne getirirsek ona benzer ve belki de onu aşan bir eylem biçimidir. Halkın siyasal eylemi olan halk ayaklanması, Kürdistan ulusal kurtuluş tarihindeki rolünü oynayacaktır.* " şeklinde belirtilmiştir. (Öcalan-k, 1993:182) Halkın siyasal zoru denilen halk ayaklanması taktiğinde kadınlar önemli bir unsurdur.

Şehirlerde girdikleri ortamlarda dikkat çekmeyen tavırları ile sosyal ilişki kurmada erkeklerden daha başarılı olarak, Öcalan'ın duygusal zekâsı yüksek genç kadınlar zor doğa yaşamında eğitim görmeye başlamıştır. Kadınların, bedenleri ulusun namusu olarak içselleştirilerek intihar bombacılığı eylemlerine özendirilmiştir. Kürt kadınına etnik farklılığın sembolü olarak önem kazandırılmıştır. Öcalan, en büyük davasının kadınlar olduğunu, neden olarak da ezilmiş, düşürülmüş ve horlanmış sözde Kürt ulusunun bitirilişini onun gözünde kadınlar sembolize eder. Direniş destanı olarak adlandırılan Dımdım Kalesi Olayı, kadınların bu eylemlerinde ikna edilmesi için kullanılmaktadır. PKK kadın militanları örgüt içinde fedai olarak adlandırılır ve intihar bombası olarak görev yapmaktadır. Necati Alkan, PKK'da kadınları anlatan kitabında,1996-2010 yılları arasında gerçekleşen ve gerçekleşmek üzereyken yakalanan kadın intihar eylemcilerinin % 55 nin kadınlardan oluştuğunu

belirtmiştir.(Alkan,2012:71) Zilan takma ismiyle tanınan Zeynep Kınacı'nın intihar saldırısı girişimi örgüt mensuplarının motive edilmesinde etkili bir propaganda aracı olmuştur. Diğer bir başka militan Beritan kod adlı Tuncelili üniversiteli Gülnaz Karataş, çatışma sırasında teslim olmamak için kendini kayadan atan bir kadın terörist olarak, yakın tarihin örnek militan sembolü olarak yaşamı örgüt propagandasında kullanılmıştır.(Alkan,2012:86-87)

1990'lı yıllardan itibaren Kürt kadınları siyasi özne olarak sokak mitinglerinde, cezaevi önlerinde mağdur ve hak taleplerinde bulunarak kamusal alanda görünür hale gelmişlerdir. Kadın Kürt kimliği temelinde insan hakları ve eşit yurttaş temelinde dileklerini getirmeye başlamışlardır. Kadınların politik aktör olarak bu tür eylemlere katılımını sosyal hareket kuramcıları neden olarak günlük yaşam deneyimleri ve sosyal ilişki ağlardan kaynaklandığını ileri sürmektedirler. Mayer Zald, mağduriyet duygusu ile adaletsizlik duygusunun etken olduğunu dile getirmiştir.(Çağlayan,2010:28) İdeoloji eylem için önemli olsa da, günlük yaşam içinde deneyimlenen mağduriyet, aile, akrabalık, komşuluk gibi ilişki ağları içinde paylaşıldıkça kolektif bir kimlik oluşumunu sağlamaktadır. Kürt kadınları, toplumsal eylemlerde aktif olarak yer almasının nedenleri arasında günlük yaşamdaki göç, şiddet, yoksulluk ve insan hakları ihlalleri gibi bireysel ve grup mağduriyetleri yaşayarak kolektif kimlik oluşumunu kolaylaştırmaktadır. Terör örgütü, cezaevlerinde olan örgüt üyelerinin ailelerini kazanarak toplumsal eylemlerde değerlendirdiği bir kitle oluşturmaktadır. Cumartesi Anneleri, terör örgütünün anti militarizm propagandası için kullandığı önemli gruplardan biridir.(Heckmann ve Gelder,2011: 341)

Bir anarşist sözleşme olarak kadın militan Melsa Serok'un yazdığı kadının toplum sözleşmesi, toplumu yeniden yaratarak kadın için eşit bir sözleşmedir. Bu sözleşmede anayasal vatandaşlık hakları, demokratik siyasi haklar , kültürel haklar bağlamında kadının erkekle, özgür toplum bağlamında kardeşçe demokratik birliği sağlanması yönünde önerilere yer verilmiştir.(Serok,2001)

PKK içindeki kadın profilleri yapılan birçok araştırma sonucunda şu şekilde genelleştirilebilir;

(1)Dağda bulunan kadınlar, terör örgütüne katılmadan ailelerini terk eden kadınlardır.Sigara içmenin bile aile içinde yasaklanması,dağda içebilmek bir özgürlük sembolü olmaktadır.(Gürsel,2004:138)

- (2)Çoğunluğu köylü kadınlar olmak üzere, ilkokul, orta , lise ve üniversite genç kızları örgüte katılmışlardır.İlkokul mezunları en fazla katılım gerçekleştirenlerdir.Üniversite öğrencisi ve mezunu en az sayıda olandır.Kadın meslek sahibi oldukça daha bağımsız ve özgür olarak hareket edebilmektedir.Katılım azalmaktadır.(Marcus,2012:145)
- (3.)Katılım yaşı 15-19 yaş aralığındadır. (Alkan,2012:141)
- (4)Tutuklu ailelerinin eşlerinden, kız kardeşlerinden örgüte katılan yeni elemanlar olmaktadır. Aile bireyinden birinin örgüt de olması,ölmesi duygusal bağlar yaratmaktadır.
- (5)Yoksul, topraksız, çok çocuklu ailelerden gelen köylü ailelerinin kızlarıdır. Okumak için yatılı bölge okullarını kazanmak ve evden uzak yerlerde okumak şartlarına sahip kızlardır.(Marcus,2009:58)
- (6) Aileleri Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinden göç ederek iç göç yapmış ailelerin mağdur olmuş kız çocukları. Köy boşaltmalardan olumsuz etkilen göç travması yaşayan kadınlar.(Arıkan,2012:184)
- (7)Kadının erkeğin namusu olarak nitelendiği feodal değerler (töre cinayetleri, berdel, beşik kertmesi, imam nikahı) ,küçük yaşta zorla evlendirilme, okula gitmenin engellenmesi, aile içi şiddet, cinsel istismara maruz kalmış kızlar.(Arıkan,2012:174)
- (8)Şehirlerin gecekondu bölgelerinde yaşayan eğitim düzeyi düşük ve herhangi bir işi olmayan kızları (Arıkan,2012:175,189)
- (9)Çok çocuklu ailelerin yoksulluktan sattığı çocuklar.

PKK içerisinde kadınlar önce sömürülen özgürleştirilecek köleler, silahlı eylemlerde yer almaya başladıktan sonra yoldaşlar ve intihar saldırılarında kullanılmaya başladıktan sonra tanrıçalar olarak nitelendirilmişlerdir. Yalcın-Heckmann ve Van Gelder bu süreci, ana-gerilla-politikacı olarak kavramsallaştırmaktadır. (Heckman ve Gelder, 2011: 331)

Kürt kadınlarına verdiği değer, konuşmaları ve Öcalan'ın davranışları arasında tutarsızdır. Kadın yaklaşımı çocukluğundan itibaren gelişmiştir. Hem ilgi çekici hem de tehlikeli bir cins olarak görür. Ancak kendi sözleri ve davranışlarıyla bizzat kadınlara karşı ezen ve meta gibi gören kendisidir. (Günçekti, [web] 2005) Üniversite eğitimi alan Kürt kökenli kızlar onun için militanlık yapmadığı sürece sokak kadını olabilir.(Öcalan, 2002:57) Yakalanmadan önce Suriye'de kaldığı süre içinde *Yoğunlaşma Evleri* adı altında, evli olmasına rağmen güzel kızlardan bir sevgili grubu yarattığı teslim olan kadın militanların ifadelerinde belirtilmiştir. Çirkin kadın kirli ve yok edilmesi gerektir. Kadınları etkilemek

amacıyla onları özgürleştirdiğini iddia etmesine rağmen köle olarak görür. Kadının militan olmasına karar veren tek kişi olduğu için, her türlü ilişkiye açık militanlaşma örgütte hakimdi. Özgür ve özel kadın olmak bir PKK kadın militanı için Öcalan ile cinsel ilişkiye girmek demektir. Parti içinde de sistem aynı şekilde işlemekte, “*Merkezi Bayanlar* “ Öcalan’ın kadınları denilen kesimi oluşturmaktadır. (Buldan, 2004; Sakık,2012:158) Öcalan’ın Kürt kadının namusu ve onuru konusunda değer vermediğinin ve kendi kişisel ihtiyaçları için örgütü bahane ederek karşıladığının örneklerinden biridir. Öcalan’ın önderliğinin karizmatik ve güçlü görüntüsü karşısında ikincilleştirilmiş rollere sahip “yoldaş kadınlar yer almıştır.Öcalan örgüt içerisindeki cinsiyetçi hiyerarşiyi bu şekilde sağlamıştır. Terör örgütünün otoriter bir yapıda olması, erkek egemenliğine dayalı tahakküm pratikleridir. (Sancar,2012:51) ”Kadınların Öcalan’a bağlı olarak örgütlenmeleri ve duygusal bağları, yakalandıktan sonra kendilerini yakma veya intihar bombacısı davranışlarına itmiştir.

PKK’nın katı hiyerarşik yönetimi ve KCK sisteminde de devam eden hiyerarşik yönetim, en tepedekilerin erkek olması ataerkil cinsiyet rejiminin devamlılığının göstergesidir. % 40 kadın kotası olması eşitlik ilkesine aykırıdır. Kadının örgüt içerisindeki rolleri gereği ve konumlarıyla ikincil konumu devam ederken, özgürleşirken hayatlarını kaybeden ciddi mağdur bireyleri oluşturmaktadır. Anaerkil düzen sağlanmamıştır.

2. Mesleki gruplara göre temel olanlar Köylüler –İşçiler

Bu grupların seçimi terör örgütünün sınıfsal temele dayalı bir Marksist-Leninist ideoloji benimsemesinden kaynaklanmıştır. Mahir Çayan’ın kırsal-şehir silahlı propaganda ve diğer siyasi mücadele biçimlerini diyalektik bir bütün alan stratejisi Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi ve Çin’de Mao’nun Uzun Süreli Halk Savaşı yönetmelerini benimseyen terör örgütü devletin gücünün zayıf olduğu kırsal alandan başlayarak militan teminine başlamıştır. Milli demokratik devrim yapabilmek için proletarya öncülüğünde işçi-köylü ittifakıyla gerçekleştirilecekti. Yeni ideolojisinde kırsal alanda da aynı temel meslek gruplarını alt gelir grubu olarak insan kaynağını temin etmeye devam etmiştir.İdeolojinin dayandığı mücadele stratejisi, temel insan kaynağının kimler olacağını göstermesi açısından önem kazanmaktadır.

a.Köylüler

Carlos Marighella'nın Şehir Gerillasına dayanan Ulusal Kurtuluş Hareketi modelinden esinlenen Çayan proletarya-köylü işbirliği temelinde bir mücadele yürütülmesini uygun görmüştü. Köylülüğün katılımı olmadan, proletarya burjuvazinin çekim alanından kurtulamazdı. Köylülük devrimde sonucu belirleyen bir unsur olarak sayılmıştır. Şehirlerde devlet otoritesinin çok güçlü olmasından dolayı, Çayan mücadelenin kırsal alanda başlaması gerektiğini söylemiştir. Öcalan Çayan'ın modeli ve Mao'nun kırsalda kurtarılmış bölgeler yaratarak hâkimiyeti sağlamak için, kırsaldan silahlı insan kaynağı temin edebilmek önem kazanmıştır. Öcalan bir köylü ailesinin çocuğu olarak dağlık kırsal arazide yoksul köylüler üzerinde daha kolay hâkimiyet kuracağını düşünerek kırsalı her zaman şehirlere nazaran daha önemli görmektedir. Kentleri kırlardan kuşatmak Maoist bir ilkedir. Halk savaşının merkezi kırsal, ayaklanmalar için ise kentler merkezdir.

Örgütün hâkim olmak istediği bölgede şehirleşme ve modernleşmeye kapitalizmin bir dayatması ve hiyerarşik devletçi yapıların ortaya çıkması nedeniyle ret ederken, tarıma dayalı köylü yaşamını tarihsel olarak en iyi dönem tarım-köy devrimine dayalı Neolitik *Dönemin* şartları olarak gösterip, bu bölgelerde hâkimiyetinin devamını sağlamaya çalışmaktadır. (Öcalan-b,[web],2010)Altın çağ olarak adlandırılan Neolitik döneme dönüş kırsal temellidir. Öcalan'ın tezlerinde köylülük Kürtler ile özdeşleştirilmiştir. Komünal yaşama dayalı konfederalizm de kır ekonomisinin şehirleri besleyeceği şekilde düzenlenmiştir.

Köylülerin PKK terör örgütü açısından sağladığı faydalar şöyle özetlenebilir;

- (1)Kırsal kesimin coğrafi koşullarını en iyi bilen insanlar olmasıdır. Bölge özelliklerini bilen yöre insanı olması saklanma, pusu kurma konusunda terör örgütüne fayda sağlamaktadır.(Gürsel,2004:74)
- (2)Modernleşmeden, iletişim ve ulaşımdan yoksun olmaları, eğitim olanaklarının zayıf olması nedeniyle ikna edilmeleri daha kolaydır. Bilgileri yerelde kim hâkimse o kaynaklardan öğrenmektedirler.
- (3)Feodal değerler geleneksel aile-aşiret ilişkilerinde hâkimdir. Dar coğrafya ortamı bu bağların güçlü kılınmasını ve devamlılığını sağlamaktadır. Ataerkil yapının devamlılığı terör örgütünün tezlerinin benimsenmesini kolaylaştırmaktadır.

(4)Dağınık köyler ve köylerdeki su-elektrik gibi yapısal sorunlar, silahlı güçle otorite kurmak isteyen terör örgütü için halk üzerindeki hâkimiyetini kolaylaştırmaktadır. Destek vermeyen köylüler terör örgütü tarafından öldürülmüşlerdir

Mevcut kırsal alandaki sosyal yapıdaki somut durum analizi hem mevcut yarı feodal yapıların eleştirilmesi ve yadsınması üzerine hem de Türk devletini sömürgeci ve emperyalist olarak tanımlayarak iki yönden yürütülen bir propaganda olmuştur. Hâkim toplumsal yapıyı terör örgütü kendi lehine çevirebilmek, otoriteyi sağlayabilmek için öncelikle aşiretler ve tarikatlar şeklinde örgütlenmiş olan Kürt geleneksel egemenlerin yapısını çözmek gerekiyordu. Albert Einstein'ın "*Alışkanlıkların, geleneklerin gücü, atomu parçalamaktan daha zordur* " sözü ile de pekiştiren Öcalan, zihinlerde hedef gösterdiği toplumun meşruiyetini sağlamak için yapıyı çözmeye yönelik fikirler geliştirmiştir. (Öcalan-n,2007: 26-27) Kadının terör örgütü içerisinde ailesine, feodal yapıya direnir kaçması geleneklerin parçalanmasının bir örneğidir.

Kürt egemenler politik güçleri yüksek olacak şekilde ittifak-patronaj ilişkisi şeklinde merkezi Türk devlet sistemine bütünleşmiş olmuşlardı. Gönüllü bir asimilasyon şeklinde gelişen bu ilişki yoğun şekilde Kürt etnik bilincinin gelişmesini doğurmamıştır. Devlet desteği arkasında kırsal egemenlerin yarı feodal üretim ilişkileri ağır yoksulluğu kalıcılaştırmış ve toplulukların geleneksel yapıya hapsedilmesine neden olmuştur. Toprak sahibine bağlı ortakçı, maraba, yarıcı olarak adlandırılan köylüler boğaz tokluğuna çalışmışlardır.(Kaya,2009:92) Türk devletinin sömürgeciliği Kürt egemenler üzerinden gerçekleşmiş olmakta olduğu düşünülmelidir. Devletin geliştirdiği sanayi ile yarı feodal yapı güçlenmiş, bölge sömürgeciliğin desteği ile ayakta duruyor iddiaları ileri sürülmüştür. Kürt egemenler aşiret, tarikat ve ağalık olarak geri kalan çoğunluk üzerinde hâkimiyet ve tahakküm kurmuşlardır. İktisadi azınlık olarak tanımlanan bu egemen Kürt sınıfının otoritesini yıkmak için, Öcalan onları işbirlikçi-hain-sömürücü olarak ötekileştirerek taban bulmaya çalışmıştır.

Köylerde PKK milis olarak örgütlenmiştir. Silahlı çatışmalar olduğunda silahlarını alıp eylemlere katılırlar, bitince silahlarını saklayıp köy yaşantılarına devam ederler. Dağdaki silahlı HPG için en önemli destek birimleridir.(Gürsel,2004:126) İlk eylemlerini Bucak aşiretine yapan terör örgütü, bölgede yoğun bir şekilde köylerde hâkimiyet kurmaya çalışmıştır. Devletin güvenlik sebebiyle halkın korunması adına köy boşaltmaları yine örgütün istifade ettiği konulardan biri olmuştur. Korucu olması karşılığı köyünde kalmasına

izin verilenler, terör örgütü tarafından hedef haline getirilmiştir. Terör örgütü kendi bölge insanı Kürt koruculara *çete* lakabını takmışlardır. Yöre insanı olan korucular terör örgütünün gücünü kırma konusunda ciddi başarı sağlamışlardır. Türk devletinin korucular olmasa başarı sağlayamayacağını söyleyen terör örgütü, korucuları kendi içerisinde iki gruba ayırmıştır; kontr korucular ve nötr korucular. Türk devleti için çalışan korucular *kontr* olmuştur. Dağ kadrosunun en çekindiği hem de en çok zarar verdiği kesimdir. *Nötr* korucular, göç etmemek için koruculuğu kerhen kabul etmiş veya PKK'nın baskısı ve tehdidi ile tarafsızlaşmış ikili oynayan kişilerdir. PKK 'ya göz yummaları karşısında hayatta bırakılan koruculardır.(Gürsel,2004:75-76)

Kente zorunlu göç eden köylüler, içlerinde şehir hayatına entegre olamayanlar terör örgütünün insan kaynağını oluşturmuştur.1997 yılında TBMM konuya ilişkin araştırma raporu mağduriyetlerini ortaya koymaktadır.(TBMM,1997) Bu zorunlu göç olayı, terör örgütü tarafından istismar edilerek, Türk devletini asimilasyoncu ve yoksullaştıran kara propagandasının hedefine koymuştur. Şehirlerde entegre olmayan köylü ailelerine, geçim ekonomisine dayalı kooperatif tarım birlikleri, komünal yaşamı içinde barındıran konfederalizm ikna edici olmaktadır. KCK sözleşmesinde madde 24 de köyler için halkın örgütlü yapısı olarak komün önerilmiştir. Doğrudan demokrasi,16 yaşından büyük herkesin katılımına açık bir işleyiş olarak düşünülmüştür. Köyler için tarım ve hayvancılık sistemi, yaygın kooperatifleşme, atölyeleşme, döner sermaye işletmeciliği uygulaması esas kılınmıştır.

b.İşçiler

Marksist-Leninist ideolojinin toplumu dönüştürücü güç olarak gösterdiği proletarya, işçi kesimi Öcalan'ın temel insan kaynaklarından biridir. İlk etapta bölgede fabrikaların olmaması,üretimin toplumsallaşarak insan emeğinin sömürüldüğü tezine pek destek bulamamıştır.Terör sebebiyle bölgede halen sanayileşme çok düşüktür.

İşçi kesimi, tarımda makineleşmenin ile birlikte şehirlere iş bulmak amacıyla göç etmek zorunda kalan meslekleri olmadığı için inşaat işlerinde amele olarak çalışmak zorunda kalan bireyleri kapsamaktadır. Belli bir sermayesi olanlar el arabalarıyla satış yapabilirken, ağırlıklı olarak inşaat işlerinde çalışan kesimden oluşmuşlardır. Seyyar satıcılık, pazarcılık, inşaatçılık benzeri vasıfsız işlerde çalışmaktadırlar. Yaptığı işten dolayı umutsuzluğa kapılanlar için *dağa çıkmak* sembolik bir kaçış olmaktadır.(Kaya,2009:159)

Kapitalizmi bir sınıfsal yapı ve sömürü ilişkileri içeren bir ekonomik sistem olarak eleştiren Marx, proletaryanın (işçi sınıfını) bilinçlenerek toplumdaki düzeni değiştirebilmesi için emeğin yabancılaşması kavramını geliştirmiştir. Kapitalist toplum tanım gereği yabancılaşmış bir emeğe dayanır. Kapitalistler işçileri sömürmeye, ürettikleri artı değeri kar ve sermaye olarak ellerinden almaya çalışırlar. Marx 1844 Paris El Yazmaları'nda dört temel yabancılaşma biçiminden söz etmiştir (Marx,2000);

- (1) İşçi kendi ürettiğin ürün üzerinde kontrolünü kaybetmiştir. O ürün işverene aittir.
- (2) Modern fabrikalarda işbölümünün olması, işçinin sadece bu sistemin bir parçası olmasını hissettirir. İşte çalışması sadece gelir elde etmek amacını taşır. Madenlerde veya inşaat iskelelerinde çalışarak hayatını riske atar. Hayatta kalması ve yaşamını sürdürebilmesi için iş bulmak ve çalışmak zorundadır.
- (3) İşçileri arasındaki ilişki iş arkadaşından çok rakip ilişkisidir. İş, prim, terfi için birbiriyle mücadele içerisindedirler. Kol ve beden işçisi ayrımı ve hiyerarşisi mevcuttur. İşverenle işçi arasındaki ilişki eşit değil, efendi köle ilişkisidir. İşverenler işçiler sayesinde zenginleşirler. Kapitalist iş dünyası, işveren-işçi, işçiler arasında kol-beden işçisi olarak hiyerarşik bir düzene sahiptir. Bu hiyerarşi sınıfları doğurur.
- (4) Birey çalışma hayatı yüzünden kendi doğasını tanıyamaz. Gerçek yeteneklerin sergileyemez. Zamanın büyük bir kısmını işe harcayarak başkalarını zengin etmeye çalışır. Kendine zaman ayıramaz.

Engels'de kişinin her gün sabahtan akşama kadar kendi iradesi dışında aynı şeyi yapmak zorunda kalmasının dehşet verici bir durum olarak tanımlar. İş bir işkenceye dönüşür ve böylece insanlar bir rahatlama ve kontrol duygusu arayışı içinde başka yerlere yönelirler. Toplumdaki temel sorun işçi ile işveren arasındaki uzlaşmaz çelişkilerdir. Kapitalistlerin sömürüsüne son vermek için işçinin bilinçlenerek bu düzeni şiddet kullanarak değiştirmesi, bu şiddeti kapitalist sınıfı kollayan devleti ele geçirerek ve devleti ele geçirdikten sonra düzeni değiştirmesiyle gerçekleşmesi gerektiği Marksizm'in özüdür. Bu devrim ile kapitalizm yıkılacak, sınıfsız toplum komünizme geçilecektir. Komünizmde insan sadece kendisi için üretecek, çalışma saatlerini kendisi belirleyecek, yeteneğine göre çalışacak böylece kol-beden ayrımı hiyerarşisi olmayacaktır.

İşçi kesimi,sadece fabrika ortamında değil kent ortamında da yaşayan bir insandır.Kent sakini olarak işçiler, tecrit edilmişliğin,mülk yoksunluğunun,yöresel çöküş etkilerini mega kentlerin duyusal olarak insanlıktan çıkarıcı olumsuz koşullarından etkilenirler. Engels, *Konut sorunu* adlı kitabında barınma kavramını güvenlik ile bağlantılı olarak açıklamıştır. En yaşamsal kavramlardan biri olan bireyin güvenlik yani hayatta kalma sorunu, konutla bağlantılıdır. Öcalan çözüm olarak kentlerin ademi merkezi yönetim biçimiyle yönetilmesini,kent-kır ikileminin aşılmasını önermiştir. Ademi merkezîyetçi bir yapı olan komün içerisinde birey, yalnız başına çözüm aramak yerine, kolektif bir yapı içinde, kırsal kesimdeki gibi yoğun olan karşılıklı yardımlaşma altında ortak yaşamını devam ettirir. (Engels,1992:20)

Kapitalizmin krize girmesiyle işsizlik sorunu, şehir yaşamının zorlukları, göç travması, eğitimsizlik ve mesleksizlik gibi nedenler terör örgütünün, anti kapitalizm ve anti sanayileşme tezlerinin bu kesimden taban bulmasını kolaylaştırmaktadır. Terör örgütü içerisinde her zaman köylü ailelerin çoğunluğu oluşturduğu düşünülürse, işçi kesimi şehirlerde yerleşik düzene geçerek terör örgütünün siyasi alandaki cephe kadrolarında daha aktif yer almaktadırlar.

İşçiler için, KCK sözleşmesi madde 4/1 bendine göre kapitalist ekonomik ilişkilerin metalaşmasına ve kara dayalı ekonomiden, kullanım değerine ve paylaşım dayalı komünal ekonomiye geçişi önermiştir. Madde 8 g bendinde emekçilerin, kamu ve özel sektör ayrımı yapılmadan sendika kurma, grev ve toplu sözleşme hakkı tanınmıştır. Madde 14 sosyal alan merkezleri içerisinde emekçiler komitesi, işçi, köylü, memur, esnaf gibi emekçi kesimlerin örgütlenmesi ve toplumsal yaşama aktif katılımının sağlanması için çalışan bir komitedir. Bu kesimlerin sosyal ve kültürel gelişimi için projeler hazırlanması komitenin görevleri arasındadır. Emek konfederasyonu geliştirilmesi amaçlanmıştır. Madde 35 de Şehirlerde ve kasabalarda kamu yararına olan, ihtiyaçların üretimini artan bir verimlilikle yaratan sanayi ve ticaret rejimi düşünülmüştür. Komünizm de esas olan toplumsal mülkiyet yerine madde 7 m bendinde herkesin haksız yollardan olmamak, sömürü, statü eşitsizliğine ve dengesizliğine yol açmamak kaydıyla ekonomik yaşamı örgütlenme ve mülkiyet edinme hakkı tanınmıştır. (Deligöz,2012:164,174)

3.Göçmenler-Sığınmacılar /Mülteciler

Göç, ekonomik, siyasi, çevreyle ilgili, bireysel nedenlerle bir yerden başka yere yapılan, kısa, orta ve uzun vadeli, geriye dönüş veya sürekli yerleşim hedefi güden coğrafi, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hedefi olarak tanımlanmaktadır.(Yalçın,2004:13) İç ve dış göç, zorunlu ve gönüllü göç olarak ayrılır. Göç ile bireysel ve toplumsal kimlikler yeniden inşa edilirken, bu kimliklerin entegre olduğu, çatıştığı veya sentezlendiği, üretim ilişkileri ve sınıfsal pozisyonları değiştiren, yeni iş kolları yaratan bir süreçtir. Göç ile gidilen yere bütünleşme önemli bir unsurdur. Çoğu göçün nedeni olarak yoksulluk, yoksunluk, sosyal, ekonomik ve politik dışlanmışlık yer almaktadır.(Kaya,2009:24) Bütünleşme sağlanamazsa bu konuyu istismar eden terör örgütleri şehirleri de kapsayan mücadele yöntemlerinde bu bireyleri kazanabilmekte ve tabanlarını genişletebilmektedirler.

a.İç Göç

PKK terör örgütü mahalle ve sokaklardan başlayarak, kurtarılmış (ele geçirilmiş) taktiği ile zorunlu veya gönüllü iç göç mağdurlarından hemşerilik aracılığıyla taban bulmaktadır. Şehre entegre olamayan bireylerin, açlık, yoksulluk, işsizlik konusunda mağdur olmaları terör örgütünün eleman kazanımını kolaylaştırmaktadır. PKK 'ya en fazla katılım Diyarbakır, İstanbul, Van, Mardin ve Hakkâri şehirlerinden olmaktadır. Kentsel gerilim Diyarbakır ve Mersin de sınırdadır. (Kaya,2009:89)İstanbul terör örgütünün dağ kadrosuna katılma konusunda ikinci etkin şehirdir. Örgüte katılanlardan İstanbul'da doğanların oranı % 2 civarında iken, katılım oranı olarak % 15.7 olması göçten kaynaklandığını gösteren önemli bir bulgudur. (Özcan ve Gürkaynak,[web] 2012)

Kent, özgür bir toplumsal alan yaratarak değişim sağlarken, birey üzerinde onu yabancılaştırarak en fazla yıkım gerçekleştiren yerlerden biri olması da kendi paradoksudur. İç göç gönüllü veya zorunlu yapan bireylerin, terör örgütünün tabanında insan kaynağı olarak yer almasının nedenleri, Öcalan'ın tezlerinde kullandığı Marx'ın yabancılaşma kavramı ve Emile Durkheim'in aykırılık ve toplumsal yardımlaşma görüşleri vardır. Karl Marx kitle toplumunda çoğu insanın yaşadığı soyutlanmışlık ve kenara itilmişlik, güçsüzlük ve engellenmişlik duygusunu açıklarken *yabancılaşma* kavramını kullanır. Yabancılaşma, kapitalizmin insanların duyguları ve benlik imgeleri üzerinde yarattığı sosyal, psikolojik ve kişisel etkileridir. Kapitalizm, adaletsiz ve yetersiz bir ekonomik sistem olmayıp, aynı

zamanda ahlak dışı ve sömürücü, insanın gerçek doğasını yadsıyan, onu kendi emeğinin ürünlerinden koparan ve diğer insanlarla karşı karşıya getiren bir sistemdir. İşbölümünden kaynaklanan uzmanlaşma, yabancılaşmanın en önemli nedenidir Toplumsal ilişkiler parçalanıyor, insanlar kültürsüzleşiyor ve yabancılaşma düzeyi yükseldikçe şiddete dayalı çatışmaların içerisinde yer almaları kolaylaşmaktadır.

Murray Bookchin de Toplumsal anarşizm de, insanın yabancılaşmasının nedeni olarak doğadan ayrılmasını ileri sürmüştür.Öcalan, yabancılaşma psikolojisi içerisindeki Kürt etnik kimliğine sahip bireylere sisteme direnmek ve mücadele etme terör örgütü ideolojisi kapsamında imkan verirken, örgütün maddi imkanlarından yararlanarak bağımlılık kazanmasına yardımcı olmaktadır.Konfederalizmde ekolojik ilke olarak doğaya dönüş ,doğal toplumda yaşam ideali insanı yabancılaşmasını ortadan kaldıracaktır.Doğayla uyum maneviyatı güçlendirecektir. Politik ekoloji hiyerarşik olmayan yatay bir toplumsal organizasyon yapısını hedef aldığı için, terör örgütü militanları yerelde kendi özgür yurttaşlık meclislerinde sürekli konuşarak, tartışarak doğrudan politika yapabileceklerini KCK sözleşmesinde belirtilmiştir. Ezilmiş dışlanmış mağdur bir kişinin sürekli konuşarak kendini ifade edebileceği, terör örgütünün onları insan yerine koyduğu algısını oluşturmaktadır.

Göç edilen yere bütünleşme konusunda Sosyolog Durkheim modern kent toplumunda bireyin kitlelerin ortasında hissettiği duyguları *anomi* kavramıyla açıklamıştır.Anominin kelime anlamı normsuzluktur. Sanayileşme ve kentleşme gibi hızlı toplumsal değişme dönemlerinde, geleneksel normların işlemediği veya ortadan kalktığı durumlarda yaygındır. İnsanlar huzursuz ve tatminsiz hale gelirler ve insanların hayattan ne bekleyebilecekleri konusunda yeni bir ahlaki konsensüse ihtiyaç vardır. Sanayileşme iş hayatında uzmanlaşmayı, tüketim kültürü bencilliği ortaya çıkarır. Anthony Giddens, anomie kavramının toplumsal düzensizliğin kaynağını ve bireysel davranışları açıklamak için kullanılabileceğini belirtmiştir. Durkheim anomie'nin ekonomik alt üst oluşlar ve krizler gibi istikrarsızlık dönemlerinde intihara yol açmakta etkin olduğunu söyler. Toplumun ve özelde bireyin mutluluğu için bir ahlaki rehberlik anominin aşılması için önemlidir. Ahlak çöktüğünde insanlar toplumsal dayanışma duygusunu, değerlerini, ait olma ve kendilerinden büyük bir şeyin parçası oldukları duygusunu yitirdiklerinde toplum çöker, her yere kaos olur ve herkes kendini yarımsız, kaybolmuş ve yalnız hisseder.(Slattery,2007:35-38) Öcalan, bu kaos durumunu Ulrich Beck'in risk toplumu perspektifinden değerlendirerek kapitalist sistem ret edilmedikçe yerine yeni bir sistem konmadıkça küresel yoksulluk ve küresel ısınma gibi temel

sorunların devam edeceğini belirtmiştir. Batı uygarlığına dayalı kapitalist sistem yerine komünizme dayalı demokratik uygarlık esas kılınmalıdır. Kapitalizm insan ahlakını bozduğu için ideal doğa toplumunda özgürlük ve eşitliğe, birikimin olmayışına dayalı ahlak esas kılınacaktır. Öcalan ahlaki önderlik yaparak, Godwin'in ahlaklı öz yönetimini konfederalizm altında esas kılmaya çalışır. Demokratik ekolojik toplum anlayışı temelinde komün örgütlenme olarak ortak yararı demokrasiyle belirleyen ahlaki sistem olarak belirtilmiştir.

Durkheim, ekonomik yönden kendi kendine örgütlenme, insanlar ve bulundukları sosyal grubun yalıtılmışlığını, bireyin hem işsiz hem kapitalist toplumdan yabancılaşmasını, azınlıkların ve sosyal konumları itibarıyla dezavantajlı durumdaki kimselerin incitilmiş kişiliklerini sosyal grubun içinde onarabilecekleri öne sürülmüştür. (Slattery,2003:36) Psikolojik düzlemdeki bu iyileştirme ve düzeltme olanaklarının, demokrasi eğitimi görme, katılım, inisiyatifi kullanmayı öğrenme gibi unsurlarla iyileştirileceğini belirtmiştir. Öcalan da işçileri ve diğer mağdurları terör örgütüne kazanabilmek için KCK sistemi altında işçi, memur ve esnafın toplumsal yaşama aktif katılımının sağlanması için sendika ve konfederasyon olarak örgütlenmesi ve bu kesimlerin sosyal ve kültürel gelişimi için projeler hazırlanacağını belirtmiştir. Terör örgütü çatısı altında bu gruba ait olarak bireyler yeniden bir kişilik kazandırılmaktadır.

Durkheim, *Toplumsal İşbölümü* (1893) eserinde toplumsal dayanışma konusuna ayırmıştır. Geleneksel toplumların basit sosyal yapılarını modern toplumların karmaşık işbölümüyle karşılaştırmak ve analiz etmek için iki toplumsal düzen biçimine; mekanik ve organik dayanışmaya başvurur. Geleneksel toplumlar, topluluklar, cemaatler veya gruplarla ilişkiler yüz yüze ve mekaniktir. İş bölümü çok basittir. İnsanların çoğu genellikle aynı işi yapar. Ortak bir hayat tarzı, herkes tarafından bilinen ve uygulanan ortak adetler ve ritüeller vardır. Temel ortak konsensüs, ortak bilinç veya kolektif bilinç tamamen hâkim durumdadır. Toplum modernleşirken, sanayi ekonomileri ve karmaşık işbölümleri gelişir ve insanlar kırdan kente göç ederken mekanik dayanışma yerini organik dayanışmaya bırakır. Farklı meslekler, hayat tarzları ve alt-kültürlerin çoğalması ve yasallık kazanmasıyla benzerlik yerini farklılaşmaya, homojenlik heterojenliğe bırakır. Kolektivizm yerine bireycilik, ortak mülkiyet yerine özel mülkiyet, komünal/ toplumcu sorumluluk yerine bireysel haklar, ortaklaşalık yerine sınıf ve statü farklılıkları geçmeye başlar. Güç ve otorite aile ve din kurumundan hukuk ve devlete geçer. Toplumsal düzen ve bireysel özgürlüğün başarılı bir biçimde sağlanabileceği organik dayanışmayı getirir. Mekanik dayanışmadan organik dayanışmaya

geçerken şiddetli bir normsuzluk dönemi Durkheim'in deyimiyle anomi tehlikesi vardır.(Slaterry,2003:114-115) Eski ahlak ve geleneksel sosyal kontroller zayıflarken yeni toplumsal uzlaşma oluşum sürecindedir. Zoraki iş bölümü adaletsiz bir toplumsal eşitsizlikler düzeni yaratmaktadır. Toplumsal çatışmayı arttırmaktadır. Öcalan'ın demokratik çevreyle ilgili toplumsal sisteminin temeli komün yaşamı mekanik dayanışma temeli üzerine dayanır. Organik dayanışma ortadan kaldırılarak mekanik dayanışmaya dönülecektir. Komün hayatında hiyerarşi ortadan kalkmıştır. İnsan kendisi için çalışır. Kendisine sözde zaman ayırabilecektir.

Kent yoksulluk ve sosyal dışlanmanın gerçekleştiği yerler olmaktadır. Yoksul konumda olan bir kişi, barınma, giyim, beslenme ve su içme, yeterli gelir, çalışma, sağlık hizmetlerine erişim, eğitim ve sosyal hizmetler gibi unsurları anlatan yeterli yaşam standartlarından yoksun kişidir. Şehirlere göç eden Kürt kökenli vatandaşlar, yaşanan yoksulluk ve mağduriyet nedeniyle hemşerilik ağı ile benzer yerlerde yaşama şeklini ortaya çıkarmaktadır. Göçmenlerin bütünleşme sorunu, kentsel mekânla doğrudan ilişkilidir. Low Altman(1992) bu süreci yer bağlılığı ve yer kimliğinin insanın güvenlik duygusu ihtiyacının giderilmesi, kendini ifade etme, aktarılma, öngörülebilirlik ve kontrol ihtiyacının giderilmesi ve bireyler, gruplar, topluluklar ve kültürler düzeyinde kimlik oluşturma ihtiyacının karşılanması gibi, bağlılık ve kimlik oluşmasında çevresel-mekânsal faktörlerin etkili olduğunu belirtmiştir. Bireysel kimliklerin oluşma sürecinde olduğu gibi, kentsel kimlikler de ötekinden farklı ve ötekisiyle aynı olma süreci boyunca gelişir. Bir yere ait olma duygusu, biz duygusunu üretir ve bu duygu aynı mekânda yaşayan bir grubun üyesi olmanın güvenliği ve konforunu sağlar. Uyum sağlamayanlar kentin ötekileştirdikleri olmaktadır.(Göregenli,2010:188)

Yapılan bir çalışmaya göre; gençlerin mekanlara bağlılığını yerin özellikleri, aktiviteler,diğer insanlarla birliktelik,fikirleri açıklama ve rahatlama, kişileştirme,geçmişin hatırlanması, aidiyet, çevresini kontrol edebilme,kabul görme,saygınlık kazanma, sosyal baskılardan kaçma ve mahremiyet gibi faktörler etkili olduğu tespit edilmiştir. Bireyin bu araştırmaya göre mekanla kurdukları ilişkide öznel oldukları ve ilişkinin dinamiğini kişisel gereksinimlerin oluşturmaktadır. Kente adapte olamayan birey veya gruplar açısından kent engellendikleri, bağlanamadıkları, itici, kısıtlayıcı kişiselleştiremediği mekanlardır. (Göregenli,2010:185-187)

Burjuva kent de merkez-çevre kuşaklarını birbirine yabancılaştırır. Mahalleler arasında da zengin-fakir mahalle olarak merkez-çevre ilişkisi yapılandırılmıştır. Mahaller arasında organik dayanışma bozuktur. Toplumsal bir tecrit edilmişlik duygusu, kentin çevre kısımlarında çok derin hissedilir. Bu yabancılaştırma, kent sakinlerinin öteki olarak nitelendirdiği gettolarda yaşayan kişilere karşı duyduğu kaygı-kuşku-nefret den kaynaklanmaktadır. Hemşeri tanımsal olarak aynı köy, ilçe, il veya bölgeden gelenlerin birbirlerini doğdukları toprak dışında karşılaşma biçimidir. Grupların ve bireylerin kentsel alanda ortaya çıkan belirsizlik, güvensizlik, yoksulluk, eşitsizlik, yalnızlık, iletişimsizlik, korku ve taleplerinin karşılanması için cemaatleşmeye gittikleri olumlardan biridir. Aynı mekândan göç edenler için bir üst kimlik oluşturur. Birey hemşeri dernekleri aracılığıyla bir var olma imkânı sağlar. Yardımlaşma ve dayanışma ilkesi etrafında birleşen hemşeri dernekleri kentsel dayanışma açısından aile ve akrabalarından daha önemli bir misyona sahiptir. Hemşerilerin yapılandırılmış mekânları gecekondu alanları ve hemşeri dernekleri olmaktadır. Kentsel alanın yeni koşullarının zorlaması nedeniyle içine kapalı, ataerkil ve geleneksel dayanışma ağlarını üretmektedirler. Hemşerilik ağı ile Kürt bireyler getto adı verilen aynı mahallerde yaşamaya başlarken diğer kent sakinlerini ötekileştirmektedirler. Hemşerilik ekonomik alan yaratarak, göçmenler önce gelenlerin işinde çalışmaya yönlendirilmektedirler. Bu nedenle de iş kollarında kökene dayalı bir ayrışma gözlenir. Hemşerilik dernekleri üyelerinin taleplerini siyasi sisteme aktaran ara kurum olarak görev alırken seçimlerde ortak kanaat oluşturabilmektedirler. Dernekler, kentin siyasetine yön verecek oy davranışları açısından yerel siyasetin aktif öğeleridir.(Tezcan,2011:51-53,80)

Diğer yandan köyden şehre göçlerde hâkim kent kültürü içinde erimemelerinin nedeni, şehrin çevre yerlerinde köy kültürünü yeniden üretebildikleri gecekondu semtlerinde yaşamlarını sürdürebilmeleridir. Mekânsal değişikliklerin insan davranışı üzerindeki karşılıklı etkileri çevre psikolojisi alanında incelenmektedir. Davranış, birey, çevre arasındaki etkileşim sonucu zihninde bir mekânsal algılar oluşturarak çevresini içselleştirir. Bireyin tüm fiziksel çevresi aynı zamanda sosyal bir sistemdir. Herkes çevresine sosyal bir aktör olarak rolüne göre tepkide bulunur. Çevre psikolojisi açısından bir kültür ya da alt kültürle herhangi bir yer –mekân arasındaki ilişki, kolektif insan etkinliğini anlamada temel kavramlardan biridir. Bir kültür, belirli bir mekâna yönelik tepkilerin toplamıysa, kültürel tutum ve bağlılıkların, o mekânla kurulan ilişki yansıtır.(Göregenli,2010:72) Kent içinde gettoların oluşması ve bu gettoların varlıklı kesim tarafından öteki olarak nitelendiği bir toplumsal yapı hâkimdir. Gecekonduların yer aldığı gettolar ucuz işgücü deposudur. Kırsal değerlerin korunduğu

alanlardır. Göçmen, gecekonduların apartmanlara kıyasla ekonomik avantajı sayesinde kentte tutunabilmektedir. Gecekondular kent hayatına duyulan tepkinin mekân halidir. Kırsal-kent duvar ayrımının yerine getto sınırları kentin içindeki görünmez iç duvarları oluşturmuştur. Kentin öğeleri karşılıklı yardımlaşma, ortak bir kültür ve bir cemaat duygusuyla bağlanma yerine anti tezi olan gettodan gelecek tehlikelere karşı kuşku, kaygı ve nefretle duygularını içermektedir. Toplumsal ayrım, yasalar veya adetler gereği etnik grupların ayrı tutulması anlamında ayrımcılığın aşırı bir çeşidi olarak nitelendirilir. Avrupa’da resmi biçimi bir dönemler Yahudilerin gettolarda tecrit edilmeleridir. Romanlar pek çok Avrupa ülkesinde düşmanca davranışlar veya ekonomik ayrımcılık sonucunda ayrı topluluklarda yaşamaya zorlanmıştır. (Flowers, 2010: 215) Gettolar bu yönden terör örgütü için, ayrımcılık propagandasına uygun imkanlar yaratmaktadır.

Maddi kaynaklara göre belirlenen merkez-çevre kuşaklarını ortaya koyan burjuva toplumuna dayalı kentler, yabancılaşmanın başlıca kaynağıdır. Gecekondularda yaşam veya varoş olarak adlandırılan kesim dışlanmış duygusunu en yoğun yaşayan kesimler olmaktadır. Bu sosyal dışlanmışlık yoksulluktan kaynaklansa da terör örgütlerinin istismarları sonucu çok rahatlıkla eleman kazandıkları yerler olmaktadır. Gecekondu mahallelerinin marjinal gençliği, terör örgütleri için insan kaynağı deposudur. Düzen değişikliğini öne süren terör örgütü, KCK sözleşmesinin madde 35 de işsizlik ve yoksulluğu önleyici sosyal ve ekonomik projeler uygulayarak, mevcut sisteme alternatif olmaktadır. (Deligöz, 2012: 185) Komün yaşam tarzı tek kişinin grup içinde her şeyi ortaklaşa paylaşımına dayandığı için yoksulluk ortadan kalkmaktadır.

Bir başka neden, işsizlik sistemselsel bir sorun olmasına rağmen, işsiz olmalarını Kürt kökenli olmalarına indirgendiği algısını yaratan damgalama, terör örgütü tarafından Kürtlere ayrımcılık yapıldığı politikasını kolaylaştırmaktadır. Amerikalı Sosyal Antropoloji Profesörü Erving Goffman’ın geliştirdiği *Damga* kavramı toplumun normallik sınırları dışında kalanlara karşı korku ve ön yargı ile reddedilmişlerimizin bir sonucu olarak ortaya çıkan toplumsal etikettir. (Slattery, 2007: 189-190) PKK, Avrupa ve ABD terör listesinde adının bulunması, Kürt kökenli vatandaşların güvenilmez, istenmeyen insan ilan edilmesine ve sürekli gözetim altında tutulmalarına neden olmuştur. Avrupa’da mafya ve illegal suç örgütleri içerisinde yer alan Kürt kökenlilerin sayıca fazla olması da her daim potansiyel suçlu algısının iyice yerleştirmiştir. Saraçoğlu İzmir’e göç eden Kürtlere yönelik mesafeyi, *tanyarak dışlama* kavramı üzerinden açıklamıştır. Kürtler kent hayatında tanınan, iletişim kurulan etnik

farklılığa sahip bireyler olmaktadır. Kürtler haksız kazanç elde eden, eğitimsiz ve cahil, bölücü, tembel, işgalci, çok çocuk doğuran, şehir hayatını mahveden sıfatlar ile tanımlanarak dışlanmaktadır.(Saraçoğlu,2011) Kürtler ayrı bir etnik halk olarak Amerikalı sosyolog Howard Becker toplum terörist olarak Kürt kökenlileri etiketledikçe, anti-sosyal, normal-dışı ve suçlu olarak hep görmeye devam edeceklerdir. Kişinin içinde bulunduğu sosyal çevre değişmediği sürece onlarda bu eziklik duygusunu şiddete yönelerek bastırma yoluna gideceklerdir. (Slattery, 2007 : 215-219) Eziklik duygusunun şiddete yönelerek bastırılması, terör örgütünün aradığı insan kaynağını bulmasını kolaylaştırmaktadır.

Şehirlerdeki mahalle muhtarları, yerel yönetimle merkezi yönetimin kesiştiği noktada yer alırlar. Mahalle yönetimi yerleşim mekânı olmaktan öte kültür, dayanışma ve yönetim birimi olarak vazgeçilmez birimdir. Muhtarlık belediye değil kaymakamlığa bağlı, tüzel kişiliği olmayan statüye sahiptirler. Kentlerde belediyelerin boşluklarını muhtarlar doldurur. Yerel halka yakın hizmet verme işleyişi muhtarlara aittir. Yoğun göç alan ve kırsal hayatın devam ettirildiği mahallelerde halka en yakın kişi muhtardır. Vatandaş ile devlet arasında arabulucu görevi gören, insanların işe girmesinde referansı geçerli olan, konut bulma, kent adaptasyonu, tartışmalarda hakemlik görevi, düğünlerde gösterilen itibar ve hemşeri derneklerindeki rolleri itibariyle önemli görevlere sahiptirler.(Tekcan,2011:13,43-45)Muhtarlar şehirlere gelen göçmenlerin işsizlik ve barınma konularında bütünleştirici bir fonksiyona sahip olmaları terör örgütü için bir handikaptır. Bu görevlerinden dolayı, KCK sözleşmesinin Birinci bölüm madde 4/ b muhtarlar ve ihtiyar heyetleri devlet aracı olmaması için demokratik araçlar olarak örgütlenmesi istenmiştir. Sözleşmenin madde 23 de mahalle örgütlenmesine verilen önem görülebilmektedir.(Deligöz,2012:159,180)

Terör örgütü, ezilenler olarak grubu olarak tanımladığı grubun içine göçmenleri de ekleyerek, iç göç mağdurlarının psikolojilerinden kendine insan kaynağı yaratmayı hedeflediğini göstermektedir. Bu iç göç yapanlar içerisinde zorunlu olarak yerlerinden edinmiş olanlar birincil öncelikli olarak yer alır. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün Türkiye Göç ve Yerinden Olmuşlar için yapılan araştırmaya göre bu göçü gerçekleştirenlerin %78.2 eğitimsiz, % 44.5 i çalışmıyor,% 49.7 si sigortasız işlerde çalışmaktadır. (HÜNEE,2006:41)

Ekonomik ve sosyal olarak toplumsal yaşama giremeyen zorunlu göç mağdurları mekansal dışlanmışlığı yoğun bir biçimde yaşamış ve bütünleşme sorunları ile

karşılamışlardır.Zorunlu olarak yer değiştirmeleri,evlerinden başka yerlere taşınmaları sonucu yaşanan stres duygusu, topluluk duygusunun kaybedilerek evinde olma hissinin yok olduğu, kişilerin yeni yerlerine karşı düşmanlık besledikleri ve insanların travma yaşamalarına neden olmuştur.1990'larda Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde ortaya çıkan çatışma bölgelerinde yer alan 3000 yakın kırsal yerleşim yerinden iç göç hareketi, sonuçları 1997 yılında TBMM konuya ilişkin araştırma raporunda dile getirildiği şekliyle şu sorunları doğurmuştur (TBMM,1998);Kentsel yoksulluk, kayıt dışı ekonomi,artan suç eğilimleri, sokak çocukları, alt sınıf gettolarının oluşumu,namus cinayetleri,mafya ilişkileri,intiharlar, aile içi şiddet. Bu göç edenlerin kentle bizlik duygusu yaratamadığını, kendini ötekileştirerek güven duygusu içinde olmadıklarını göstermektedir.Zorunlu göç mülksüzlük sebebiyle, geriye dönüşümü imkanlarını da ortadan kaldırmıştır.Kentte okuyan çocuğun olması,gençlerin çalışmak için kentte kalma isteği sadece yaşlılar ve ebeveynler için kolaylık gözükmemektedir. Terörden kaynaklanan bireylerin korunması adına devletin ani ve kitlesel göçe zorlanmasını, terör örgütü kendi lehine çevirerek etnik kimliğe yönelik baskıcı bir devlet politikası olarak kara propagandasına hizmet etmiştir.

2007-2008 kış aylarında Mersin ve Diyarbakır'da yapılan bir araştırmada, İstanbul'a gelen zorunlu göç mağdurlarına oranla daha yoksul kitleler olduğu tespit edilmiştir. Konutların ucuzluğu, iklim koşulları, coğrafi yakınlık gibi nedenlerden dolayı Güney doğu'dan ayrılmak için daha cazip bir şehirdir. Şehirdeki işsizliğin yüksek oranda olması kapitalizmin yedek işgücü kavramından bakıldığında iş bulmak isteyenler için ciddi bir rekabet oluşturmaktadır. Nüfusun tamamının Kürt kökenli insanların oluşturduğu Diyarbakır'da kırdan yeni gelen göçmenlere yerli grup tarafından kabullenme ve aşağılanma ile karşılaşmaktadır.(Kaya,2009:106) Göçmenler ve kent sakinleri arasında bu gerilimler etnik olmaktan ziyade toplumsal ve sınıfsal olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Ancak ortamdaki gerilimler terör örgütü mensupları tarafından kolaylıkla provokasyona yönetilebilmektedir. Aşağılanma, hor görülme göç eden bireyler tarafından demokrasi eksikliği olarak nitelendirilmektedir.(Kaya,2009:108) Demokrasi talebi olarak sokak eylemlerinde protesto gösterileri göç mağdurları için cazip eylemler haline gelebilmektedir. KCK yapılanmasına göre oluşturulan kent meclisleri kurduğu komitelerle halkı kontrol altına almaya çalışmışlardır. Yüksekova da tespit edilen kent meclisi yargılama yapan halk mahkemeleri örgütün etkin olduğu yerlerde uygulamaya başladığını göstermektedir. Amaç, terör örgütünün hâkim olduğu yerel yönetimlerde, demokratik işleyiş olarak en küçük

birimlerde halkın kendi sorunlarını mahalle bazında çözerek, devlete gerek kalmadığı, özerk siyasal model oluşturmaya çalışmaktadır.

Araştırmaya göre 1990 sonrası göç edilen Mersin'deki Kürt mahalleleri kendi içlerine kapalı, çok fazla suç işlenen yerler olarak şehrin güvensiz alanlarını oluşturmaktadır. Şehrin merkezinden kopuk, kentin sosyal yaşamıyla kurulan ilişkisi zayıftır. Zor yaşam koşulların tehdit ettiği grupların başında çocuklar ve gençler geldiği tespit edilmiştir. Çocukların aktif çalıştığı, evin getiricisi konumundadırlar. Kamusal alana işçi olarak çıkmak zorunda kalan ve ırgatlık, hamallık, pazarcılık, çıraklık gibi işler yapmak durumunda kalan çocukların, kendilerini korumak konusunda zayıf kalmaktadırlar.(Kaya,2009:116) Diyarbakır belediyesi tarafından yapılan bir araştırmaya göre suça karışan çocukların % 54 ü sonradan gelip yerleşen ailelerin çocuklarıdır. Sokakta çalışan çocuk sayısı yüksek bir orana sahiptir. Çok kötü koşullarda sosyal güvencesi olmadan çalışmak zorunda kalan çocuklar çok düşük ücret almaktadır.(Kaya,2009:120).

İstanbul'a gelen zorunlu Kürt kökenli göçmenler büyük ölçüde Bağcılar (Batman-Bitlis),Güngören (Batman), Esenler (Diyarbakır), Esen yurt (Van), Aksaray (Mardin), Kanarya (Güneydoğu Anadolu), Küçükçekmece (Güneydoğu Anadolu),Avcılar (Güneydoğu Anadolu), Şirin evler (Güneydoğu Anadolu), Şirin evler(Güneydoğu Anadolu), Kâğıthane (Şırnak, Hakkâri),Tarla başı (Mardin, Siirt), Fatih (Bitlis, Tunceli, Muş, Mardin),Ümraniye (Siirt, Bingöl),Kartal (Güneydoğu Anadolu), Pendik (Güneydoğu Anadolu) yerlerde toplanmışlardır. Ancak aralarında uzaklık olsa da gruplar arasında bir etkileşim ve iletişim bulunmaktadır. Zorunlu göç mağdurları siyasallaşan Kürt kimliği üzerinden bir ilişkisel alan yaratmışlardır. Evde seyredilen Roj TV, sıkça okunan *Özgür Gündem* gazetesi bu gruplar üzerinde PKK terör örgütünün etkin olduğunun göstergesi sayılabilir.(Kaya,2009:147-148)

Göç-şehir ilişkisi terör örgütünün mücadele stratejisi içerisinde şehirler, silahlı yapılanma, sokak eylemleri ile kitlelerin kazanılmasını, saklanma ve teknolojik imkânlar açısından önemli mekânlardır. Şehirler propaganda ve kamuoyunda tanınma olanakları sağlamaktadır. Terör örgütü Çayan'ın Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi'nde yer alan Brezilyalı Ulusal Kurtuluş Hareketinin lideri Carlos Marighella'nın *Şehir Gerillasının El Kitabı* adlı eserinden şehirlerde milis gücü oluşturarak, sokak eylemleri düzenlenebilir. Buna uygun olarak terör örgütü, şehir gerillası dediği Kürdistan Özgürlük Şahinleri(TAK) ağustos 2003 de oluşturulmuştur. Abdullah Öcalan'ın yakalanmasına tepki göstermek için özel bir

terörist grup Kürt İntikam Tugayının bir devamı olarak TAK düşünülmüştür.(Temizöz,2012:431-432) . Şehir gerilla kavramını kabul etmeyen Öcalan, *Milis* kavramını tercih etmiştir. Gizli olarak örgütlenen, eylemler için keşif ve istihbarat yapan bir gruptur. Silah bulundurmazlar. Halkın örgütlemesini hedeflerler. (Öcalan, 1993: 118)

Marighella'nın kitabında, sürekli siyasi krizi askeri krize dönüştürebilmek için şehir gerilla gruplarının hazırlanması ve örgütlenmesi ilk adımdır. Şehir gerillaları kır gerillasına destek olarak, silahlı halk kuvvetleriyle birlikte yeni bir yapı kurularak Ulusal Kurtuluş Hareketi gerçekleşecektir. Marighella dikta rejimi olarak devletin şiddetine karşılık verilebilecek en iyi mücadele terörizm, kapitalizmin genel krizi aşamasında uygulanabilecek tek strateji olarak görmüştür. (Marighella,1970:79)

Şehir gerillasının en büyük avantajı, çok iyi bildiği eylem alanıdır. Eylemler basitten karmaşığa doğru;saldırı, bir yerin basılması veya işgali, pusu kurma, sokak taktikleri, grev ya da boykot eylemleri, mahkumların kaçırılması, adam kaçırmalar,uçak veya gemi kaçırılmaları, sabotajlar, terörizm, sınır savaşı ve silahlı propaganda olarak sayılmıştır.(Marighella, 1970 :116) Sabotajlar, küçük grup eylemleri ve kitle hareketleri şehir gerilla eylemlerini oluşturmaktaydı.Araçların geçeceği yere mayın döşemek, benzin ya da Molotof kokteylleriyle arabaları yakmak da eylemler arasında yer almaktadır. (Marighella, 1970 :10,110)Sokak taktiklerinin amacı, kitlelerinde kazanılmasına yöneliktir.Barikatlar kurmak, kaldırım taşlarını sökerek silah olarak kullanmak, bina tepelerinden tuğla veya şişeler atmak sokak taktikleri arasında yer almaktadır.(Marighella, 1970 :121)

Ernesto Che Guevera; işçi sınıfı ile şehirli yığınlar savaşın kaderini tayin eder görüşünü ileri sürmüştür.(Çayan, 1992 : 347) PKK terör örgütü de bu görüşler doğrultusunda şehirlerde siyasi ve silahlı olarak örgütlenmiştir. Terör örgütünün önemli günleri, Öcalan'ın cezaevi koşulları, terörist cenazeleri, nevrüz kutlamaları bahane edilerek Diyarbakır, Batman, Nusaybin, İdil, Cizre, Silopi, Hakkari,Yüksekova,Van;İstanbul olmak üzere yurdun çeşitli bölgelerinde çocukların ön saflarda kullanılarak Molotof kokteyl attırılarak,taş attırılarak kamu araç ve binalarına zarar verilmesi, bu saldırılarda sivillerin ve güvenlik güçlerinin de yaralanması şehir gerilla eylemlerinin örneklerinden sayılabilir.Temmuz 2010 ayında Bursa İnegöl ve Hatay Dörtyol da, Temmuz 2011 İstanbul Zeytinburnu'nda etnik çatışma benzeri tehlikeli olaylar, ayaklanma öncesi pratikler olarak düşünülebilir. 18 Temmuz 2011 de Öcalan avukatları ile yaptığı görüşme notlarında, Fransız Devrimi sırasında Bastil hapisanesine

yürüyen halk kitlesini örnek göstererek, öfke patlaması olarak öz savunma gücünün örgütlenmesi sonucu halk ayaklanmasının yapılabileceğini ima etmiştir.(Temizöz,2012:615)

b.Dış Göç

PKK terör örgütü açısından birincil öncelikli Avrupa olmaktadır.Bu önceliğin nedenleri olarak; Avrupa kamuoyundan destek alarak Kürt sorunun Avrupa ülkelerinin siyasi gündemine yerleşmesi,Öcalan'ın serbest bırakılması için yoğun propaganda faaliyetleri ve finansal kaynak temin edilmesi sayılabilir. Yurt dışına Türkiye'den göçmen olarak giden Kürt kökenli bireyleri, kendi bünyesine çekebilmek için sivil toplum örgütlenmeleri gerçekleştirmiştir. PKK,AB ülkelerinde yasaklandıktan sonra, yetkisini Avrupa çapındaki ilgili yasal örgütlere devretmiştir. Avrupa'da örgüt hiçbir şekilde PKK adını kullanmamaktadır.Bu nedenle sivil örgütlere katılımda yoğun olurken, terör örgütüne gereken eleman ve finansal kaynak temini gerçekleştirebilmektedir. PKK Yeni siyasal fırsat olarak, Avrupa'da politik onay arayışı içerisinde(Khayati, 2010:212)

1990'lardan sonra PKK terör örgütü faaliyetlerini yoğunlaştırdığı Avrupa'da kurduğu dernekler, siyasal ve kültürel organizasyonlarla adından söz ettirmeye başlamıştır. Ülkelerin hukuki alandaki boşluklarından yararlanarak kurulmuş olduklarından, engellenmeden faaliyet yürütebilmektedirler.1980 darbesinden sonra Türkiye'den kaçıp Avrupa'ya sığınan sol görüşlü Kürt kökenlilerin bu organizasyonların kurulmasında etkin olduğu bilinmektedir. Daha çok siyasallaşma ve propaganda faaliyetlerinde bulunmak amacıyla dokuz Avrupa ülkesinde (Almanya-Avusturya-Danimarka-Hollanda-İsveç-Fransa-İsviçre-İngiltere-Belçika) bulunan PKK uzantısı Kürt dernekleri 1993 yılında Avrupa Kürt Dernekleri Konfederasyonu (KON-KURD) adını alarak Belçika'da bir çatı altında toplanmıştır.KON-KURD 'un amacı uluslararası platformda PKK adına politika ve propaganda yapmak,Avrupa'daki Kürt topluluklarını örgütleyerek, sosyal,siyasi,sportif ve kültürel alanda muhtelif etkinlikler adı altında örgüte eleman kazandırmaktır. (Kurubaş, 2004 : 138)

KCK sözleşmesinin madde 18 de Avrupa'nın ülke/parça bazında ele alınıp, her ülkede yaşayan Kürt toplumu, somut koşulları da gözeticilerle bir parçanın örgütlenme esaslarına benzer olarak demokratik örgütlülüğü olması istenmiştir.(Deligöz,2010:178) Avrupa'da cephe merkezi (ACM),her ülkeyi bir eyalet olarak düşünerek, eyaletlerde PKK güdümündeki dernek, federasyon,basın ve yayın faaliyetlerini yürütmektedir.ACM temel propaganda ve

örgütlenme teşkilatları, Gazeteciler Birliği, Yazarlar Birliği gibi demokratik mesleki birliklerdir.Direkt bağlı çalışan Diplomasi ve Kurumsal Siyasi Çalışmalar Koordinasyon Kurulu 5 kişilik kadrosuyla, Başkanlık Konseyi ile koordineli olarak çalışmaktadır. Diplomasi kuruluna bağlı KON-KURD, ERNK/DHP, Sürgünde Kürt Parlamentosu, Kürt Ulusal Kongresi,Kürdistan Gençler Birliği ve Dış İlişkiler bürosu yer alır. Eğitim alanında, Kürt Kültür Derneği,Kürdistan Kültür Merkezi (CCK),Kürdistan Öğrenciler Birliği Kürdistan Gençler Birliği (YCK) gibi oluşumlar aracılığıyla Kürtçe dil eğitimi (son yıllarda Zazaca da eklenmiştir) adı altında kurs,seminer ve konferans etkinlikleri düzenlemektedir.Bu etkinlikler dil eğitimi ile gençleri kazanıp,Avrupa’da bulunan örgüte bağlı gençlik kamplarında gençlere ideolojik eğitim vermektir.Bu kamplar; Almanya Berlin, Hollanda Arnheim, Fransa Grenoble ve Larsac, İsviçre Uri’de yer almaktadır. Kamplarda seçilen öğrenciler niteliklerine göre örgütün organizasyonlarında yer alırlar. Türkiye’ ye ya da bir kısmı da küçük gruplar halinde Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve Ermenistan üzerinden Kuzey Irak’ta ki kamplara eleman olarak gönderilmektedirler.(Temizöz,2012:303-305)

Diyarbakır’da görülen KCK davasındaki iddianame de yer alan bazı suçlamalar, terör örgütünün Avrupa çalışmalarını ortaya koymaktadır; 1990’lı yıllarda köy boşaltmaları, insan hakları ihlalleri,can ve mal kayıpları,küçük yaştaki örgüt mensuplarının aldıkları cezalar konusunda belge toplayarak oluşturulacak arşivin bir kopyasını Avrupa’ya göndermek ve bu belgeler yardımıyla KCK dış ilişkiler komitesinin yönlendirmesiyle yurt dışı konferanslarına katılarak, Türkiye aleyhinde sistematik işkence ve insan hakları ihlalleri konusunda propaganda yapmak; Avrupa ülkelerinde siyasi sığınmacı statüsü kazanmak isteyen örgüt mensuplarının başvuru işlemlerinde ülke makamlarının ikna edilmesi ,sahte bilir kişi raporları hazırlayarak siyasi sığınmacı statüsünün kazanılması sağlamak örnek olarak verilebilir.(Temizöz,2012:545)

1995 yılında Hollanda Lahey’de sürgünde Kürt parlamentosunu ilan etmiştir.Bu sözde parlamento da PKK terör örgütünün güdümü altındaki yan kuruluşları olan Kürdistan Aleviler Birliği,Yezidiler Birliği,Asuri Federasyonu,Kürdistan İslam Hareketi,Kürdistan Aydınlar Birliği,ERNK ve kapatılan DEP temsil edilmiştir.ERNK bu parlamento sayesinde Avrupa’da siyasallaşma çalışmaları hız kazanmıştır.Bu sözde parlamentonun kurulmasına ve Amsterdam’daki Kürt Cemiyeti’nin başkanı Silvio Van Roy da dahil olmak üzere Kürt Cemiyeti üyelerinin çoğu Yahudi kökenlidir.(Yılmaz ve Akagündüz,2011:110,221)

Avrupa'dan yayın yapan MED TV, ROJ TV, MEZOPOTAMYA TV ve MEZOPOTOMYA'nın SESİ RADYOSU terör örgütünün tabanına hitap edebilmek, olası eylem talimatlarını şifreli duyurabilmek için kullandığı basın yayın araçları olmuştur. Kamuoyu oluşturabilmek için medya etkin bir araçtır. MED TV, Kürt kökenli İngiliz vatandaşı tarafından 1995-1999 yılları arasında, PKK liderleri ile canlı bağlantılar yaparak, Türkiye aleyhinde propaganda yapmıştır. 2004 yılında Danimarka'da kurulan ROJ TV, Nisan 2006 Diyarbakır olaylarında halkı şiddet ve ayaklanmaya çağırdığı iddiası ile kapatılma talebi henüz sonuçlanmamıştır. 2001 yılında Mezopotamya'nın Sesi Radyosu ve 2004'te Mezopotamya TV Belçika/Brüksel'de yayın hayatına başlamış, Kürtçenin bütün lehçelerinde yayın yapmaktadır. Diyarbakır'da görülen KCK davasında, ROJ TV'de verilen röportajlar ile *“Türk devletinin Kürt çocuklarına baskı yaptığı hatta askerinin ve polisin çocuk ölümlerine neden olduğu söylenerek”* tabanını devlete karşı karalamak bu yayın örneklerinden biridir. (Temizöz, 2012:306-307, 547) Avrupa'da çıkarılan gazete ve dergiler, bu ülkelerde toplanan paralarla örgütün finansal kaynakları sayesinde gerçekleşmektedir.

Uydu televizyonu ve internet gibi yeni medya teknolojileri etnik ulusların sanal ortamda bilgi alışverişinde önemli bir rol oynamaktadır. Bilgisayar kaynaklı iletişimin geniş bir sanal topluluklar düzeni oluşturduğu bir dönemde, Anderson'un ifade ettiği hayali cemaatler yaratabilmektedir. İskoç, Katalan, Bask, Filistin gibi kimlik mücadeleleri veren için internet sanal millet kurma yeri olarak görülmektedir. (Aktan, 2012:186) Batılı ülkelerde kayıtlı olan çok sayıda Kürt internet sitesi Kürtlerle ilgili bilgi yayımlayıp dolaşıma sokmaktadır. Kürtlerin gündelik yaşamlarını ilgilendiren çok çeşitli politik ve kültürel olaylarla ilgili güncel haberler veren bireysel blog ve web siteleri bulunmaktadır. Sesli ve görüntülü online sitesi Paltalk'da etnik gruplar kategorisinde Kürtlerde yer almaktadır. (Khayati, 2012:92) Dünya üzerindeki Kürtler ile ilgili tüm bilgilerin okunabildiği internet ortamı, küresel düzeyde bir online ilişki sistemini ortaya koymaktadır.

PKK, kendisini tek ve en güçlü Kürt örgütü olarak hedeflediği için kendi dışında bir Kürt örgütlenmesine izin vermemektedir. Kurulanları Türkiye devleti kurdurduğunu söyleyerek baskı altına alıp kapattırmaktadır. (Çağlar, 2011:231) TEVKURD (Kürt Ulusal Birlik Hareketi) gibi bazı Kürt hareketleri, PKK terör örgütünün faaliyetlerinin kınanması, terörist başı Öcalan dahil Kürtlerin PKK vasiyetinden kurtulması gerektiğini belirtmişlerdir. (Yılmaz ve Akagündüz, 2011:363)

AB, 1993 Kopenhag kriterlerini temel alarak 1998 yılından başlayan yıllık ilerleme raporlarıyla Türkiye'nin demokrasi ve Hukukun Üstünlüğü ile İnsan Hakları ve Azınlıkların Korunması konularında, terör örgütü PKK sorununa da değinilmiştir. Terör sorununa sivil çözüm bulunulması önerilmiş, 2005 yılında farklı kimliklerin hakları güvence altına alınarak eşit vatandaşlık temelinde korunması için Türk Anayasası'nın ve ilgili tüm yasaların özgürlükçü, çoğulcu ve demokratik olması için yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmiştir. AB bu kriterler konusunda reform istekleri incelendiğinde, PKK kongre sonuçları ile birebir örtüşmektedir. Örneğin; siyasi reform isteklerinin öncelikle Türk Silahlı Kuvvetlerini hedef aldığı, kültürel reformlar adı altında PKK terör örgütü kongrelerinde Kürt dili ve kültürünün önündeki engellerin kaldırılması, Kürtçe yayın ve eğitim hakkı kararları; görüşlerini şiddet içermeyen dile getirenler için ve düşünce suçlularına genel af ilan edilmesi; OHAL, olağanüstü mahkemeler ve idam cezasının kaldırılması, yerel yönetimlerin özerkliği sayılabilir. (Bila, 2004:172-173; Yılmaz ve Akagündüz, 2011:205) Bu sonuçlar, terör örgütünün AB nezninde etkin bir propaganda faaliyetinin başarıya ulaştığının kanıtı sayılabilir.

Uluslararası göç çalışmalarında, göçmenler için diaspora kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Kültürel faaliyetler, anavatanına dönme ,gurbet, sıla gibi uluslararası göçle ortaya çıkan ulus-aşırı alanların kendine özgü dinamik alanlar olarak değerlendirilmesine dayanır. (Alinia, 2007:320) Diaspora kavramı çerçevesinde, bulunduğu her ülkede zulüm gören Kürtlere, bir toprak verilmesi temel ana fikirdir. Diaspora kavramı, Yahudilerin dağılmış oldukları ülkelere ve bu ülkelerde yaşamakta olan Yahudilere verilmiş bir addır. Yahudi halkının diaspora deneyimi diğer tüm halklar için örnek teşkil etmektedir. (Khayati, 2010 :33-34) İsrail devletinin kuruluşu öncesinde zulüm gören İsrailler için bir toprak parçası uygun görülme mantığını, Kürt diasporası altında gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Kürtlerin ağırlıklı olarak yaşadıkları dört ülke Türkiye, Suriye, Irak ve İran'da kendi kaderini tayin hakkı kapsamında kendilerine ait bir otonom, federal veya bağımsız bir devlet kurmak yolunda propaganda ve bağımsızlık faaliyetlerini sürdürmektedirler. Kürt diasporası başta ABD olmak üzere 1990'lı yılların başından itibaren Kuzey Amerika Kürt Milli Kongresini kurmuştur. Bu örgüt her yıl düzenli olarak çeşitli ülkelerde Kürt Sorunu adı altında kendi kaderini tayin faaliyetleri kapsamında, Kürtlerin içinde yaşadıkları devletlerde otonom, federal veya bağımsız bir devlet kurmalarını öngören çeşitli organizasyonlar ve toplantılar düzenlemektedirler. UNPO adı verilen, *Temsil edilmeyen halklar ve insanlar örgütüne*

katılarak,Kürtlerin insan haklarının tanımadığı bir halk olduklarını ilan ettirmişlerdir.(Yılmaz ve Akagündüz,2011:361-362)

Türkiye Meclisi'ne benzer bir yapının Irak, İran ve Suriye'de hayata geçirilmesi Terör örgütü PKK adına Irak Kürtleri arasında faaliyet yürütmesi amacıyla 2002 Mart ayında Kürdistan Demokratik Çözüm Partisi(PÇDK) Suriye'de faaliyet yürütmek amacıyla 2003 yılı içerisinde Demokratik Birlik Partisi (PYD) İran Kürtleri içerisinde faaliyet yürütmek amaçlı 2003'de Kürdistan Özgür Yaşam Partisi (PJAK) kurulmuştur.

c.Mülteci veya Sığınmacılar

Mülteci veya sığınmacı, Birleşmiş Milletler tarafından; *“ırkı,dini,milliyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir gruba taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönmeyen, dönmek istemeyen kişi “* olarak tanımlamıştır.İnsan Hakları Evrensel Bildirisi madde 14/1 de, sığınma hakkını *“ Herkesin zulüm karşısında başka memleketlerden mülteci olarak kabulü talep etmek ve memleketler tarafından mülteci muamelesi görme hakkı”* olarak belirtmiştir.(Flowers,2010:288) Kendi ülkesinde güvensiz olduğu için yeni bir ülkeye giden kişilerdir.Mülteciler tehdit bittiğinde ülkelerine dönerler.Diyarbakır da devam eden KCK davasında, Avrupa ülkelerinde siyasi sığınmacı statüsü kazanmak isteyen örgüt mensuplarının başvuru işlemlerinde ülke makamlarının ikna edilmesi ,sahte bilir kişi raporları hazırlayarak siyasi sığınmacı statüsünün kazanılması sağlama hizmeti verildiğinden bahsetmektedir.(Temizöz,2012:545) Bu tarz bireysel siyasi sığınmacıları, geçmişte 12 Eylül 1980 darbesi sonrası sığınan sol görüşlü Kürt kökenlerde olduğu gibi, terör örgütünün insan hakları ihlalleri olduğu konusunda Avrupa'da yoğun propaganda yapmak için kullanmaktadır.

Saddam Hüseyin başkanlığındaki Irak'ta peşmergelerin sınıra akın etmesi ve Suriye'deki Esat rejiminin 2012 yılı içerisinde halka yönelik sert uygulamaları nedeniyle ülkemize gelen mülteciler,PKK terör örgütü açısından da önem arz etmektedir. İnsani güvenlik açısından önem arz eden mülteciler, bir bölgedeki nüfus oranının değişimine yol açtığı gibi içerlerinde yer alan terör örgütü mensupları nedeniyle kolaylıkla ülke içine girme ve eylem yapabilme imkanına sahiptirler.Ağustos 1990'da Irak Kuveyt'i işgal etmiştir.1991 Nisan ayında yaklaşık 250 bin Kürt ve Türkmen mülteci Türk sınırında yerleşmiştir. Körfez Savaşı mülteci akını, boşalan yerlerde PKK barınma, lojistik ve bölgede konuşlanma imkanı

bularak askeri gücünü arttırmasına imkan sağlamıştır.1991 ilkbaharında eleman temini konusunda bir patlama yaşamış 12.000'e ulaşmıştır.(Başbuğ,2011:81-82) Mülteci akınlarının kendi lehine kullanabildiğini göstermektedir. O dönemde Suriye hükümeti Suriyeli Kürtlerinde PKK'ya katılmasını desteklemiştir.2012 yılı başından itibaren yaşadığımız Suriye'deki olaylar ve Hatay'daki mülteci akını, PKK'yı yeniden güçlendirebilecek güvenlik sorunları taşımaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

PKK TERÖR ÖRGÜTÜNÜN İDEOLOJİSİNE DAYALI STRATEJİK TERÖRLE MÜCADELE YÖNTEMİ

Terörizmle mücadele bir süreçtir. Ortaya çıktığı ülkede ulusal birlik ve bütünlüğe, iç güvenliğe ve istikrara yönelik bir tehdittir. Bu tehdit, terör örgütünün ideolojisinin ulusal sınırları aşması nedeniyle uluslararası bir nitelik de kazanmaktadır. Tekrardan güvenliğin oluşturulması bu süreç içinde sürekli iyileştirilmelerin yapılması için bilimsel bir yaklaşımla ele alınması gereklidir. Amerikan tarzı terörizmle mücadele Topyekûn bir mücadele olarak yer alırken; Avrupa Birliği insan haklarına dayalı bir terörle mücadele yöntemi benimsemiştir. İdeolojik odaklı mücadele hibrid bir yapıda olup hem topyekûn makro bazda hem de insan hakları çerçevesinde bir mücadele yöntemini benimsemektedir.

İdeolojik odaklı mücadele, terör örgütünün insan kaynağını azaltmak amaçlı bir mücadeledir. İnsan odaklı bir mücadeledir ve insan hakları kriterlerine dayanır. Terörist'in bir insan olduğunu ve sahip olduğu haklar çerçevesine yeniden kazanılması üzerine düşünülmüştür. Lipson, insan sayısında azalma üstünlüğünü yitirmekten korkan çoğunluğa dehşet salabilir. Sayılar kendi aleyhine değiştikçe daha az hoşgörülü olunduğunu belirtmiştir.(Lipson,1984:80) İç ve dış göçler ile kaybettiği hedef kitlesini gidilen yerlerde terör örgütü örgütlenerek tekrar kazanmaya çalışmaktadır Terör örgütü ile ilgili metinlerde, ideolojik farklılaşmanın örgüt üyelerini hızla uzaklaştırdığını gösteren örnekler bulunmaktadır. Siyasal alanda halk tabanını kaybetmesi, seçimlerde iktidarı kazanamaması, silahlı gücünün sayıca azalması terör örgütünü bitirme noktasına getirebilir. Terör örgütü, Türk devleti ile bölge konusunda bir yanda çatışırken diğer yandan Türk siyasal sistemindeki partiler ile rekabet etmektedir. Türk devletinin hataları, örgütün halk üzerindeki kontrolünü daha da arttırmasıyla sonuçlanmaktadır. Fikret Bila'nın *Komutanlar Cephesi* (2010) kitabında dile getirildiği gibi, terör örgütünün silahlı mücadele de başarısız olması ile sonuçlanan askeri mücadele, diğer ekonomik, sosyal, kültürel yönde iyileştirmeler ile desteklenmediği ve uluslararası alanda barınabileceği bir güvenli üs ve hami bulması ile terör örgütünün deyimi ile uzun süreli halk savaşı devam etmektedir.

İdeolojinin dayandığı temel tezden sorunun belirlenmesi, sorunlarda öncelik tespiti, uygun stratejik planların yapılması düşünülmüştür. Bu planların özelliği altı ayda bir sürekli olarak iyileştirmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini kontrol eden geri bildirim mekanizmasına dayalı bir süreci içerir. Sosyoloji de Şikago okulu, farklı ülkelerden gelen göçmenlerin yer aldığı Şikago’da şehri bir laboratuvar olarak görüp sorunları çözmek için kuramlar oluşturmuşlardır.

P.Y.S.U –Planla-Yap-Sına-Uygula yöntemi, sürekli iyileştirmenin etkin kontrolü için sistematik bir yaklaşımdır. Sorun çözme sürecinin çoğunu kapsadığından bütün iyileştirme süreci içinde planlama safhası çok önemlidir.

PLANLA	⇒	Belirle-Analiz et-Planla
YAP	⇒	Planladığı gibi yap –Dene
SINA	⇒	Amaçlara karşılık sonuçları değerlendir
UYGULA	⇒	Sonuçların sürekliliğini sağla

Analizde ve sorunların çözümünde düzenli olarak ilerlemeyi sağlayan sorular şunlardan kaynaklanmaktadır (Kogem,1993:7);

(1) Ne iyileştirilmelidir?

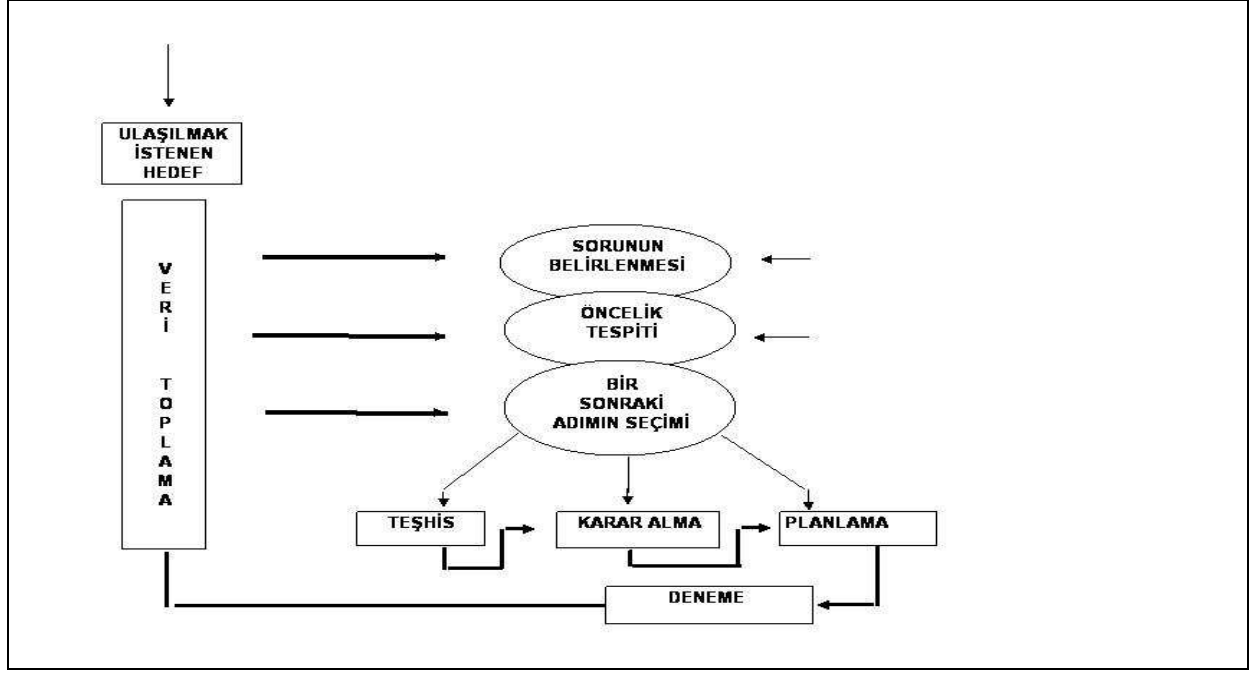
- Birinci çözümsel süreç aracılığıyla sorunları tanımlamak ve öncelikleri açıklamak içindir. (Balık Kılçığı Diyagramı)

(2) Bu sorun niçin var?

- Öncelikli olarak ortaya çıkan sorunu analiz etmek ve kesin bir teşhisle olası sebeplerini belirlemek için. (Pareto analizi)

(3) Durum nasıl iyileşir ?

- Her bir sorun için karşı önlemler planlanacak ve seçilecektir.

Şekil -3 : Planla –Yap-Sına-Uygula Şeması

Mücadelenin alanını belirlerken ideolojisinin dayandığı temel tezler, hangi sınıf ve hedeflediği insan kaynağı, stratejiler, taktikler üzerinden bir analiz yapılmasıdır. Pozitif ayrımcılık temelinde, hedeflediği insan kaynağını kazanma/ yeniden kazanma üzerine kuruludur. Önleyici ve militan kimliğinin tersine çevrilmesi konusunda iki ayrı eksenle yürütülmelidir.

Önleyici Mücadele Yöntemi belirlenmesi için yapılacak adımlar şu şekilde saptanabilir;

- (1) İdeolojilerin dayandığı tezlerin çürütülmesi
- (2) Hedef İnsan Kaynağının Saptanması
- (3) Militan Kimliğinin Tersine Çevrilmesi
- (4) Öncelikli yerlerin tespiti
- (5) Terörün nedenlerinin yorumlanması
- (6) Karşı tezlerin geliştirilmesi

1.İdeolojilerin dayandığı tezlerin çürütülmesi

PKK sol tandanslı bir terör örgütü olması nedeniyle gerek Marksizm/Leninizm gerekse Anarşist kuramlarda ortak temel tez Kapitalist sistem eleştirisi üzerinedir. Kapitalist sistemin yarattığı ekonomik sorunlar, adaletsizlik ,sınıflaşma, özellikle psikolojik bir kavram olan yabancılaşma üzerinden anti tezler üretilir. Ortaya komünizm olarak, az çalışılan , hiyerarşik olmayan, insanların hayattan zevk alacağını iddia eden sınıfsız bir toplum hedefi vardır.Komünizmin pan zehiri sosyal devlet uygulamalarıdır.

Öcalan terör örgütünün silahlı eylemlerini güney doğu bölgesindeki sanayi tesislerine gerçekleştirirken, amacı sanayileşmenin gerçekleşmesine engel olmaktır. Eylemlerinin hedefindeki Sanayileşmenin olumsuz etkilerini şu şekilde sıralar (Öcalan-s, 2011 :186-196):

- (1) Köy toplumunun maddi ve manevi kültür değerlerini yıkmıştır.Azami kar kanuna maddi ve manevi kültür değerleri yok sayılmıştır.
- (2) Mega kentler ile kentsiz kentleşmeyi doğurarak, kırsal-köy toplumu ile şehir toplumu arasındaki dengenin bozulmasına neden olmuştur. Mega kent iç içe geçmiş yüzlerce kent ile birbirinin aynısıdır. Kent kültürleri ortadan kaldırılmıştır.
- (3) Sanayileşmenin gerçekleşmesi için ulus-devletin olması gerekmektedir.Ulus-devlet ve sanayileşme iç içe geçmiş ortak bir ideolojik, ekonomik ve askeri saldırı kompleksi olarak değerlendirilmektedir. Sendikacılık ve particilik bu oluşumlar karşısında yetersiz kalmaktadır.
- (4) İç Savaş rejimi olarak Faşizm , sanayileşmenin bir sonucudur. Topluma karşı savaşa yürütülerek azami kar ve sermaye gerekmektedir. Aşırı milliyetçilik resmi bir din gibi faşizmin ideolojisi olmuştur.Ezilen sınıf,halk ve ulus bu savaşa direnmelidir.
- (5) Ülkeler arasındaki savaş sebebidir.
- (6) Artan işsizlik ve yoksulluk geleneksel aile yapılarına zarar vermiştir.Ailenin toplumsal kavramı ortadan kalkmıştır. Yoğun boşanmalar ve sokak çocuklarının artışı bunun göstergesidir.
- (7) Kadın, egemen erkeğe maddi koşulların zorluğu nedeniyle teslim olmuştur.Sanayileşme kadın köleliğini metalaştırmıştır.

(8) Ekolojik alanı tahrip etmiştir.Çevreyi yaşamı sürdürülebilir olmaktan çıkarmıştır.

(9) Tüm toplumsal değerler sanayileşmiştir. Sanat,spor ve seksin sanayileşmesi toplumun ahlaken ve vicdanen tükendiğini gösterir.

(10)Medya ve akademi dünyası sanayileşmenin hizmetinde gerçekleri saptırması tezler üretmektedir. Sanayileşme ve kapitalizm ideolojik hegemonyasını bu şekilde gerçekleştirmektedir. Bunu yıkmak ve gerçekleri göstermek için Abdullah Öcalan Siyaset Akademisine katılınması ve terör örgütünün sahip olduğu medya kanallarının izlenmesi şart koşulmuştur.

Öcalan için Kürtler bu kapitalist sistem içinde ezilen,sömürülen dışlanan, umduğunu bulamayan ,hep kaybeden bir *öteki* konumundadır. Öcalan kabile yoksullaşmasına örnek olarak; Arapların alt tabakası olarak Bedevileri, Türk'lerin alt tabakası olarak Türkmenleri, Kürtlerin alt tabakası olarak Kurmanç (Kürtleşen Türkler) ayrımı yapmaktadır. Kürt yoksulları olarak adlandırdığı Kirmançlar, hem kabile ilişkisi dağılmış, hem de uygarlık sisteminden kopmuş küçük aileler halinde köyler ve kentlerde, yarı göçebe şekilde marabalık ve ırgatçılık yaparak yaşayan topluluklardır. Nesnel olarak Kürt kalabilmişlerdir. (Öcalan-s, 2011 :140)

Kovel'in sentetik ötekilik kavramı, PKK terör örgütünün Kürt etnik üretilen ötekiliği, olarak sol eğilimli bir çıkar grubunu çağrıştırmaktadır. Bilgesam'ın 2011'de yaptırdığı araştırma da Kürt kökenli nüfusun diğer illere göre daha yüksek oranda yerleşik bulunduğu Doğu ve Güneydoğu bölgelerindeki 19 ilin toplamı bazında bakıldığında; 12.912.561 olan toplam nüfusun %55,59'u Kürtlerden oluşurken, aynı bölgede Zazaların oranı %6,73, Arapların oranı %6,66 ve Türklerin oranı %30,55'dir. Bölgedeki toplam Kürt kökenli nüfus 7.178.887 iken, Zaza nüfus 869.083, Arap kökenli nüfus ise 860.470'dır. (Akyürek, 2011:10) PKK siyasi partisi BDP bağımsız adaylar ile yaklaşık 2 milyon civarında oy almıştır.Türkiye'de yaşayan Kürt kökenli nüfus 11 milyon ve Doğu ve Güney doğu bölge nüfusu 7 milyon ile karşılaştırıldığında, tüm Kürtleri temsil eden ve etnik milliyetçilik temelli bir terör örgütünden bahsedemeyiz. Bölgesel Özerklik talebinde bulunan terör örgütü, talep ettiği bölge toplam nüfusu 12.912 milyonluk nüfusun, sadece yaklaşık 2 milyonu kendisini desteklemektedir.10 milyon nüfus aynı terör örgütünün karşısındadır. Aldıkları oy oranı üçte biridir.(Yeğen,2011:66) Siyasi alanda özerklik talebi geçerli bir talep değildir. Bu sonuçlar öteki kavramı açısından da incelendiğinde, hem büyük Kürt grubu içinde hem Türkiye

vatandaşlığı içinde kendini ötekileştiren gerçeği yansıtmayan üretilmiş, çarpıtılmış mikro çıkar grubunu çağrıştırmaktadır.

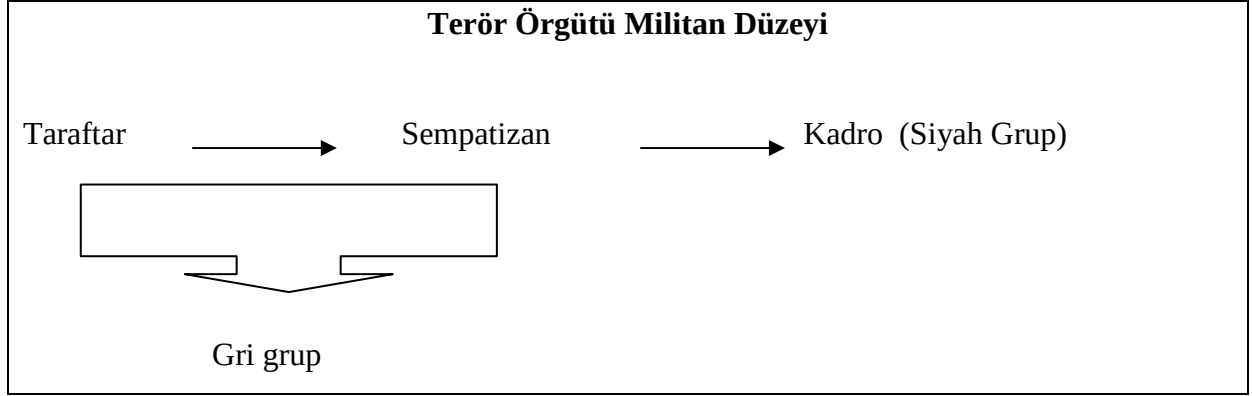
Sosyal ve ekonomik gelişmelerden geri kalan bölgedeki bireyler, mevcut sisteme entegre olamamakta ve kendilerini mağdur hissetmektedir. Özellikle göç ile şehre gelen kesimlerde bu yabancılaşma daha da derinleşmektedir. Gecekondulaşma sosyal statüyü düşürmekte sosyal dışlanma yaşanmaktadır. Tekelci kapitalizmin toplumun çeşitli kesimlerinin yoksullaşmasına, büyük burjuvazi yoksulluk ve sefaleti genelleştirerek gelişmesi, tezini yabancılaştırma ile birleştirmektir. Yoksullaşma yabancılaştırmayı sağlamaktadır. Yoksullaşmış orta sınıf, emekçi köylüler, esnaf ve zanaatkarların bu halde olmasının nedeni merkezin kontrolündeki kırsal da aşiret ve feodal sistem, şehirlerde burjuvazinin kendisidir. Eşitsizlik, dengesizlik sürekli ekonomik ve sosyal adaletsizliği devam ettirmektedir. Yoksulluk ve sefalet yabancılaşma olarak gerçekleşerek, bundan doğan mağduriyet söylemi ve mazlumluk psikolojisi , terörist olarak itibar görme ve ispatlanma konusunda belirleyici olmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının hazırladığı terörün yaşandığı Güney Doğu'ya ait raporlarda sosyo-ekonomik koşulların Türkiye'nin diğer bölgelerine nazaran görece bir az gelişmişlik yapısındadır. (Yayman, 2011: 399-472) İşsizlik bu raporlarda temel sorun olarak gözükmektedir. Bahçeşehir Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi 2009 yılında açıkladığı Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgeleri Sosyo-Politik Yapı Araştırmasına göre katılımcıların % 70'i en önemli sorunun İşsizlik olduğunu belirtmişlerdir.(Yayman, 2011: 466-467)

2.Hedef insan kaynağının saptanması.

PKK terör örgütünün kendi tüzüğünde yaptığı örgüt üyeliği derecelendirmesinde; Gri grup adlandırılan taraftar ve sempatizan terör örgütü üyelerinin yeniden kazanılması ve /veya önlenmesi üzerine stratejik bir model kullanmak önemlidir. Gri grup olarak insan kaynağı, Abdullah Öcalan'ın yazılarında belirttiği ilk öncelikli Kürt kökenli çocuklar, kadınlar ve gençlerdir, işçiler, işsizler, iç ve dış göç mağdurları, sığınmacı ve mültecilerdir.

Siyah kadro uzun dönem terör örgütünde bulunma ihtimali,af olsa bile örgüt infazından korkan sürekli bağı sıcak tutmak zorunda hisseden, aile üyelerinden bir kaçını çatışma esnasında kaybetmiş ve duygusal bir öfke, intikam hissinde bulunan militanlardan oluşabilir.Kalıplaşmış zihin yapısı bir fedai boyutunda ise her şeyi inkar üzerine kurulu

olabilir.Genel af çağrısı ile bizzat kendisi gelenler, terör örgütünden kaçanlar bu kapsam dışında düşünülebilir.Terör örgütü af ile teslimiyeti bir hainlik olarak değerlendirdiği için ciddi bir çözülmenin beklenmemesi geçmiş tecrübelerden dolayı bilinmektedir.Sri Lanka Tamil Kaplanları Mücadelesi’nde silahlı mücadele bu gruba devam ettirilmelidir.

Şekil -4: Terör Örgütü Militan Düzeyi

3.Militan kimliğin tersine çevrilmesi

Bu aşama için cezaevleri düşünülmüştür.Temizöz’ün kapsamlı olarak kitabında örgütlenme modeli ve komün yaşamın alıştırıldığı cezaevleri caydırıcı değil, terör örgütüne daha çok bağlayıcı bir kurum olarak işlemektedir.Terör örgütünün propagandasının bir çok vakası; Kürtçenin yasak olması nedeniyle oğlu ile görüşemeyen sanık annesi; Diyarbakır cezaevi olayları gibi konuları içermektedir. “Diyarbakır Zindan Direnişi” bir gelenek olarak mücadele de militanların zihninde önemli bir yere sahiptir.Cezaevi ortamı kalıplaşmış önyargıların oluşmasına, ömür boyu sürececek bir nefret ve kemikleşmiş militan kimliğine neden olabileceğinden, tutuklu oldukları süre içerisinde eğitim ve sosyal yönden beceri ve yeteneklerin kazandırılabilmesi,bir program çerçevesinde değiştirilebilir.Bir kaç pilot çalışma, tutuklu ailelerini de kapsayacak şekilde uygulanmıştır. Bunun bir devlet politikası olması önemli hususlardan biridir.

Taş atan çocukların, Çocuk İnsan Hakları’na uygun olarak, madde 3 Çocuğun Öncelikli Yararı ilkesi kapsamında, devletin bu çocukları üniversite bitim süresine kadar sahip çıkma yetkisinin kabul edilmiş olması gerekir.Cezalandırma hapisane olarak değil, kabul edilmiş 4+4 +4 eğitim müfredatının gözetim veya yatılı bir okulda bitirilerek sonuçlandırılması , bu zaman süreci içerisinde Çocuk İnsan Hakları madde 2 ‘ayırım

gözetmeme',koruma , eğitim ve sağlık bakımı gibi temel ihtiyaçların sağlandığı kapsamlı ve uzun süreli bir programın uygulanması kazanımlar açısından önemli olabilir. Terör örgütü lideri Öcalan, orta sınıf –üst sınıfları Marksist jargon ile küçük burjuvazi olarak aşağılayarak örnek alınmamasını belirtmiştir.Orta sınıfı devlet memurları çoğunluğunu oluşturur.İyi bir eğitim gerekmektedir.Terör örgütünün gelecekteki çekirdek kadrosunu oluşturacak sayıları 4000 olan bu çocukların tekrardan kazanılması hayati önem taşımaktadır.Yatılı okullar, PKK nın da faaliyet alanı içinde olduğundan 4000 çocuğun tüm Türkiye geneline dağıtılarak birbirinden kopuk bir gelişim göstermesi önem arz edebilir.

Gençlerin, kadınların sosyal ve ekonomik sorunlarının çözümü sosyal politikalar ile sağlanmaya çalışmaktadır. Üniversite'lerde okuyan Kürt gençlerinin bir meslek edinme, müzik, tiyatro veya spor gibi aktiviteler ile sosyal alanlarda da aktif olmaları özendirilmelidir. İşsizlik ülkenin temel sorunlarından biri olduğu için, eğitimsiz ve işsiz Kürt gençlerine yönelik bölgenin ekonomik imkanları göz önüne alınarak, yeni iş sahaları gerçekleştirilmelidir.

4.Öncelikli yerlerin tespiti

Terör örgütünün siyasi partisinin Türkiye genel ve yerel seçimlerde oy aldığı yerler ülke içinde öncelikli iyileştirilmesi gereken yerlerdir. Avrupa açısından baktığımızda yapılan araştırmalar öncelikleri belirleyecektir.Ali Nihat Özcan'ın TEPAV olarak, “Kim bu Dağdakiler? “ araştırması sonuçları yakın tarih açısından örnek vermek amaçlı alınabilir. Bu araştırma da dağ kadrosunda bulunan örgüt militanlarının doğdukları iller ve katıldıkları iller bir gösterge olabilir. Dağ militanlarının katıldıkları ilk üç sıralamada Diyarbakır % 17,6 birinci; İstanbul % 15,7 ile ikinci; Mardin % 15,7 ile üçüncü olarak yer alır. (Özcan ve Gürkaynak,2012: 21)Bu üç il göç alan iller olduğu için, illerin terör örgütünün oy potansiyeli yüksek seçim yerleri öncelikli alan olarak belirlenebilir. Terör örgütü ideolojisinin temel tezlerine destekleyici olarak, terör örgütünün sözü geçen illerde hangi mahalle veya semtlerde güçlü olmasını sağlayan faktörler akademik bir alan çalışması ile saptanabilir veya muhtarlardan sürekli bilgi almak koşuluyla sorunlar tespit edilebilir. Terör örgütünün siyasi partinin oy aldığı her il birer öncelikli alan olarak genelleştirebiliriz. Avrupa'dan katılım aynı araştırmaya göre % 8,90 dır. Ülkeler olarak Hollanda,Belçika,Almanya ve Yunanistan sayılmıştır. (Özcan ve Gürkaynak,2012: 20) Ülkelerin istihbarat birimleri ile koordineli Kürt

kökenli mahallerin tespitlerinin yapılıp, alanlara yönelik derinleştirilmiş mülakat tekniğini de içeren saha çalışmalarının yapılabilir.

5.Terörün Nedenlerinin Yorumlanması

Kadın özgürleştirici terör örgütünün ideolojisi, dünyada her ülkede bulunan kadınların ortak sorunudur. Özellikle Orta doğu'da geleneksel değerlerin yoğun olduğu yerlerde daha belirgindir.Kuzey Irak Kürt Federe yönetimi, iki eşli olma hakkını parlamentodan 2009 da geçirerek cinsiyet eşitliği konusundaki tutumunu da göstermiştir. Max Weber'in *Toplumsal Nedensellik Yaklaşımı* belirli bir olayı doğuran kendine özgü koşulları belirler. Somut bir eylemin, nedensellik açısından doğru olarak yorumlanması eylemin ortaya çıkış şeklinin ve nedenlerinin doğru tanımlanması ve aynı zamanda birbirleriyle bağlantılı olarak anlaşılması demektir. Kadının terör olaylarında katılımı, terörizmin nedenlerine yönelik psikolojik yaklaşımlardan biri olarak *Engellenme-Saldırganlık Kuramı* üzerinden değerlendirme yapılabilir.

Bir insan davranışı olarak saldırganlığın nedenlerine yönelik kuramlardan biri, *Engellenme - Saldırganlık Kuramı*'dır.(Dollard, Doob,Miller, Mowrer ve Sears, 1939) Engellenme - Saldırganlık Kuramı, saldırganlığı Freud gibi içgüdüsel değil, tepkisel bir davranış olarak kabul etmektedir.saldırganlık insan doğasından kaynaklanan bir davranış olmayıp yoksunluk ve/veya deneyimsizlik gibi cevap veren tepkisel bir davranış olarak görmektedir.(Sommier,2012:16-17) Bu kuram temelde iki savdan oluşmaktadır(Tedeschi ve Felson,1994):

- (1) Saldırganlık her zaman engellenmenin bir sonucudur,
- (1) Engellenme her zaman saldırganlığa yol açar.

Daha sonraki yıllarda kuramı yeniden gözden geçiren Berkowitz (1993), hoş gitmeyen deneyimlerin (engellenmelerin), diğer insanlara zarar verme arzusunu harekete geçirdiğini ileri sürmüştür. Engellenme, bir bireyin güdülenmiş bir davranışının önünün kesilmesi ya da amacına ulaşmasının geciktirilmesidir. Saldırganlığın önünü açan öznel yoksunluk algısıdır ve bireylerin beklentileriyle ihtiyaçların tatmini arasındaki çatışmalardan doğar.Saldırganlık ise, amacı yöneltildiği kişiye zarar vermek olan her türlü davranış olarak tanımlanmaktadır. Saldırganlık, hem fiziksel hem de psikolojik olabilmektedir. Terörist

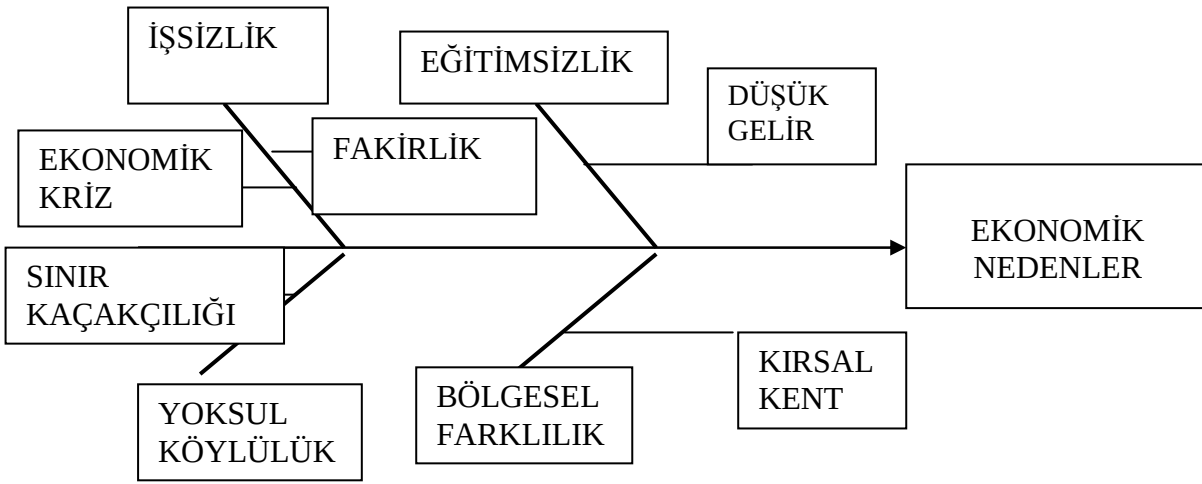
eylemler, içerisinde hem fiziksel hem de psikolojik saldırganlığı barındırmaktadır. Bu açıdan terörist eylemler saldırgan davranışlar olarak ele alınacak olursa, bu eylemlerin (saldırgan davranışların) nedeninin engellenme olabileceği düşünülebilir. Engellenen kişi, saldırgan davranışını gerçek hedef yerine geçen bir başka hedefe yöneltebilmektedir. Buna, *yön değiştirmiş saldırganlık* denilmektedir. Şiddeti araç olarak haklı bulan, bir ortamın oluşması önemlidir. Toplum içerisinde ekonomik ve/ya da sosyal nedenlerle engellenen bireylerin saldırgan davranışlar göstermeleri, bu kurama göre beklenen bir durumdur. (Hoyland, 1940:301-310) Dolayısıyla, terörizmi, engellenme sonucunda ortaya çıkan saldırgan davranışların en uç noktası olarak görmek mümkündür. Öğrenme teorileri, şiddet davranışının öğrenilmiş bir davranış olduğunu, kültürle ve alt kültürle göre kabul görmektedir. (Sommier, 2012:16) PKK örgüt üyeliğini benimsemiş gençlerin özellikle kadınların erken evlendirme, töre, berdel, namus cinayetleri, tecavüz, taciz gibi olaylar karşısında, terör örgütü üyeliği bir kurtuluş olmaktadır.

Kadınlara yönelik şiddetin en şiddetli biçimini kamuoyunda namus cinayetleri ya da töre cinayetleri olarak tartışılan kadınların öldürülmeleri oluşturmaktadır. Namus cinayetleri kadının ikincil konumunu muhafaza etmek ve en sıradan konuda bile kendini tercihlerini oluşturmasını engellemek için işlendiği söylenebilir. Kocaya ya da ailedeki diğer erkeklerle itaatsizlik, onlara cevap vermek, geleneklere göre giyinmeyi, davranmayı reddetmek, şiddete maruz kaldığı için boşanmaya kalkmak, ailenin uygun gördüğü birisi ile evlenmeyi reddetmek gibi gerekçelerle kadınlar cezalandırılmaktadır. Bu tip şiddeti yaşayan kadın birincil yaşama hakkından vazgeçtiğini görerek evden kaçmakta ve terör örgütüne katılarak yeni bir kimlik kazanmakta ve yaşadıkları saldırgan davranışları gerçek hedef yerine geçen bir başka hedefe yöneltebilmektedir. Yön değiştirmiş saldırganlık yoluyla terör eylemlerini gerçekleştirmektedirler.

John Rawls *Hakların Yasası* kitabında, bireylerin *Bilgisizlik Peçesi* olarak adlandırdığı kendileri hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadıkları bir kavramdan bahseder. (Rawls, 2003) Bilgisizlik peçesi kişilerin toplumdaki yerlerini, doğal yetiler açısından donanımlarını, yaşamlarındaki iyi anlayışlarını ve yaşam planlarının detaylarını bilmelerini engeller. Bu peçe sayesinde hiç kimse kendi çıkarlarını bilmediği için bu çıkarları koruyacak bir ilke savunmayacaktır. Toplumun kurumları tarafından dağıtılan temel hak ve özgürlükler, fırsatlar, gelir ve servet, kendine saygının toplumsal dayanakları yer almaktadır. Bu değerler kişinin yaşam ile ilgili planlarını gerçekleştirebilmeleri için temel öneme sahiptir. Bilgisizlik peçesi

altındaki her birey akılcı ve kendi çıkarlarını göz ardı ederek toplumsal değerlerin kendi açısından en yararlı şekilde dağıtılmasını isteyememektedir. Güneydoğu da ki şiddete maruz kalmış kadınların demokratik haklarından bilgisizlik peçesi şeklinde bilgi yoksunluğu, terör örgütünün kendi propagandasını kabul ettirmek için bir fırsat yaratmaktadır.

Nedenleri Kaouru Ishikawa'nın *Balık Kılçığı Diyagramı* kullanarak ulusal boyutta ekonomik, sosyal, psikolojik, coğrafi; uluslararası boyutta uluslararası konjoktür, diğer devletlerin desteği,teröre küresel bakış sebepleri sayabilir.

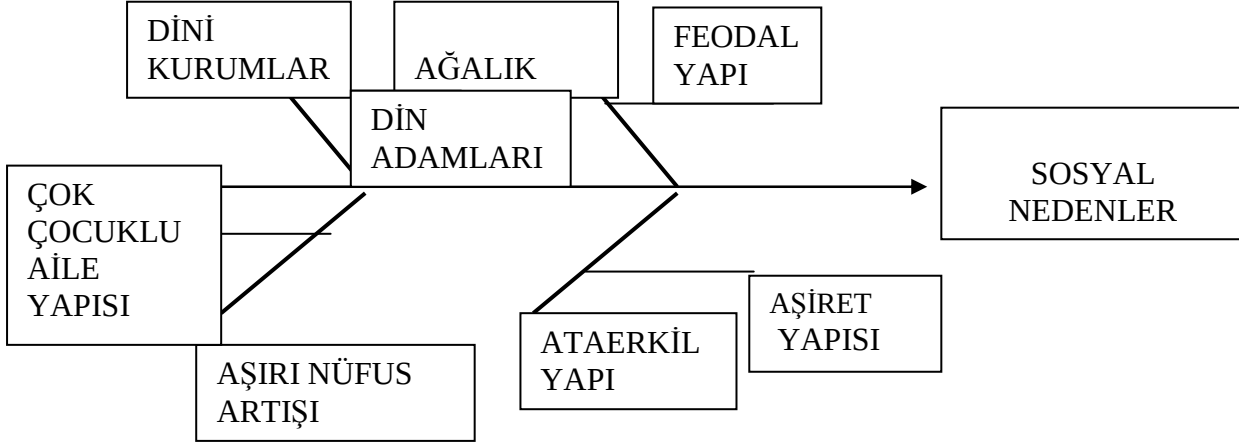

Şekil 5 Ekonomik Neden Diyagramı

Kapitalist sistem krizlere girse de sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Neo liberal politikalar karşısında bireyin korunması için devletin girişimci olarak yeni iş alanları açması önemlidir. Sosyal devlet uygulamaları komünizmin pan zehiridir.

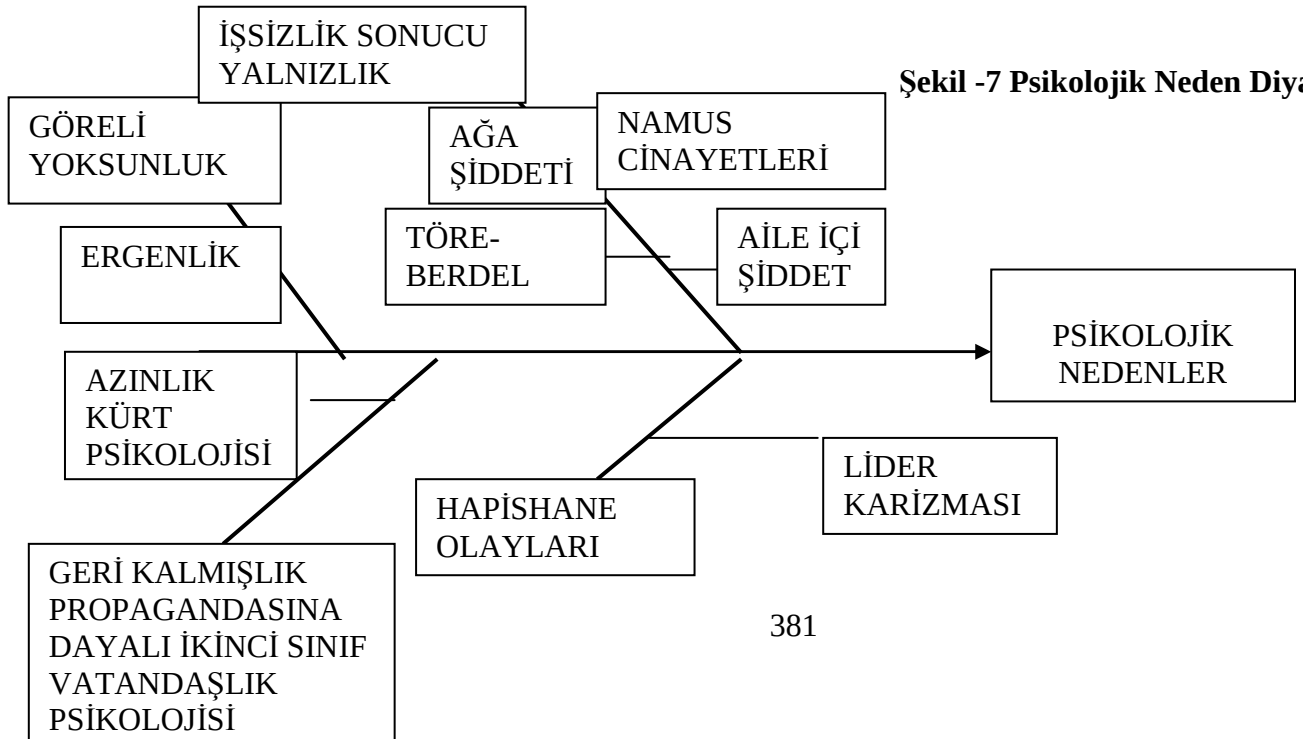
Marksizm/Leninizm ideolojisinin geçerli olduğu ilk dönemde en temel neden bölgedeki sosyal yapıdaki ilişkiler olduğu sıkça dile getirilmiştir.Toprak ağalığı hariç, dini kurumlar ve aşiret yapısı bölgenin istikrarlı kalmasında önemli unsurlardan biridir.Aşiret bir aile olduğu için, her bir üyesi kaybedilemez.Aşiretlerin sağladığı koruma ortamını, terör örgütü üstlenmektedir. Din önemli birleştirici kimliktir.Müslüman kimliği oluşması sürecinde, bireylerin sorunlarının çözülmesinde cami imamlarının etkin fonksiyonları vardır. Bunun önemini bilen PKK, gerici olarak nitelendirdiği din adamlarından kendi kadrosunu oluşturmuştur.

Vamık Volkan'ın Politik Psikoloji kitabında değindiği “seçilmiş travma “ temelinde mağduriyet psikolojisi militan olmanın psikolojik nedeni olarak gösterilir.(Volkan,1993:103)Volkan sorunun %70'i psikolojik olduğunu belirtmiştir.Bölgesel az gelişmişlik sorunu, orada yaşayan insanlar üzerinde yabancılaşma olarak nitelendirilen dışlanmışlığı, kendi kaderi ile baş başa hayatta kalma stratejisi geliştirmek zorunda olan

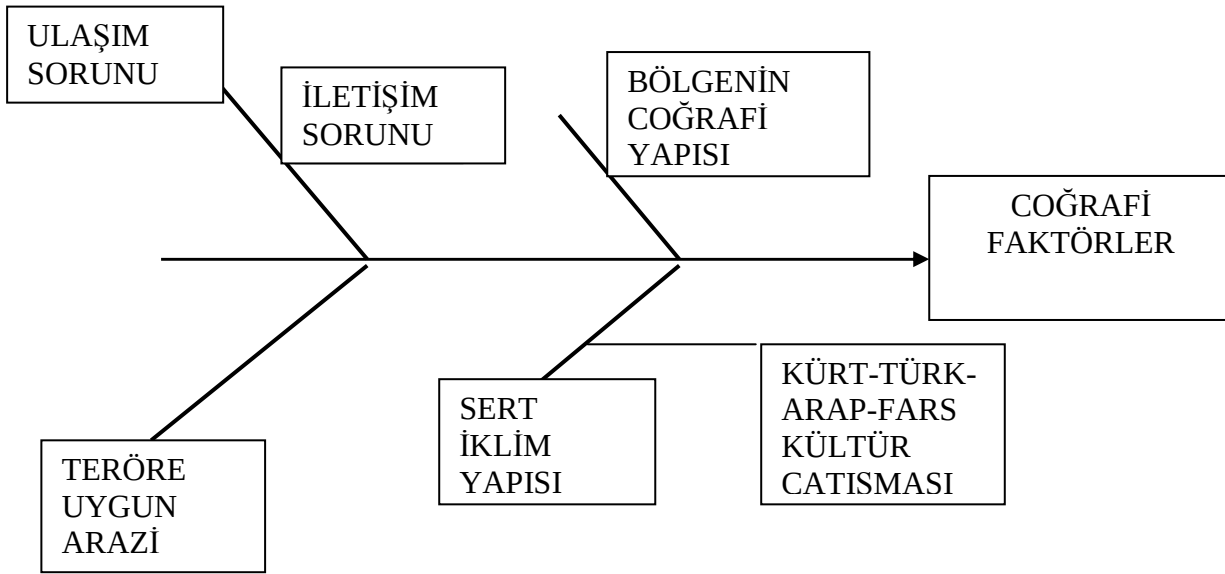
Şekil-6: Sosyal Neden Diyagramı

eğitimsiz, mesleksiz genç kitle üzerinde psikolojik bir travma oluşturmaktadır.Özellikle “sömürgecilik” kavramı üzerinden sürekli işlenen tezler, Fanon’un dile getirdiği haklı gören ulusal şiddeti ortaya çıkarmaktadır.Türk –Kürt köken benzerliği tezi işlense de, terör örgütü, bu kardeşlik ise neden Kürtler, devlet ile bu kadar sorun yaşıyor propagandasının yapılmasına imkan vermektedir.

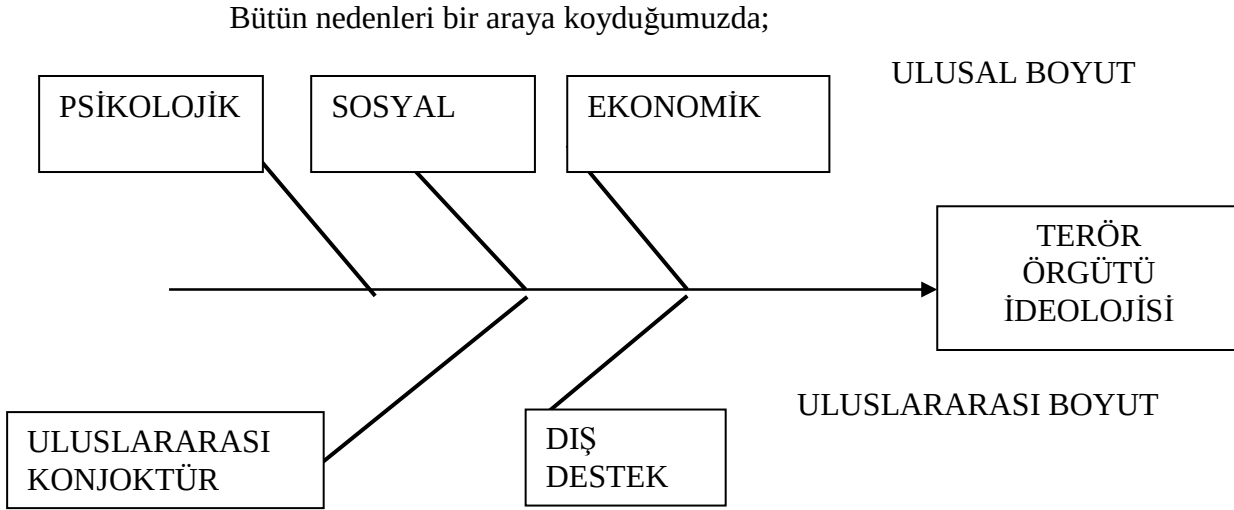
Şekil -7 Psikolojik Neden Diyagramı

Uluslararası faktörler, dünya sistemi ve bölgesel gelişmelerle yakından ilintilidir. Türkiye'nin bölgeye yakın sınır komşularındaki istikrarsızlıklar, sınır değişiklikleri, iç savaş ve diğer olaylar direkt etkilemektedir. Terör örgütü yurt dışı gelişmeleri hızla kendi lehine çevirecek fırsatlara çevirmeye çalışmaktadır. Enerji geçiş güzergahlarının üzerinde olması nedeniyle İran'da kurulan Mahabad Cumhuriyeti bir yıl kadar sürmüştür. Bölgenin petrol kaynakları, bu kaynakların kesintisiz batıya nakli istikrarsız olmasını şart koşturmaktadır. Terör örgütü için varlığına yönelik en ciddi tehdittir. Egemen devletler, istikrar için devler altı örgütler yerine her zaman devletler işbirliği içinde olduklarından bölgenin enerji nakilleri konusunda merkez olması terör örgütünün de dış desteklerinin azalmasına neden olacaktır.

Şekil-8 Coğrafi Neden Diyagramı

Terörle Mücadele kesintisiz ve sürekli politikalar isteyen, siyaset üstü bir süreçtir. Deneyimli ve uzman kişilerin çalıştığı, politika üretebilecek bir kurumlaşmanın bakanlık düzeyinde olması çok ülkenin güvenliği ve bekası için çok önemlidir. Terörün yoğun olduğu yerlerde halkın seçimlerde istismar edilmesi daha sonraki dönemlerde şiddetin yükselmesi ile geri dönmektedir. Ulusal politika olarak stratejik program dahilinde bir mücadele yürütülmesi, sonuçların ölçülebilir ve değiştirilebilir olması nedeniyle sürekli bir iyileştirmeyi gerektirmektedir.

Şekil-9 : Tüm Nedenler Diyagramı

6. Karşı Tezlerin Geliştirilmesi

Siyasal alanda “demokrasi “ kavramı terör örgütünün en sık kullandığı kavramdır.Türk devletin insan hakları konusunda dünya sıralamasını pratiği, kendi önerdiği ütopyik siyasi modelde daha demokratik olduğu iddiasını taşımaktadır.Lipson, demokrasinin bir ideal olduğunu söyleyerek , herkesin kendine göre kullandığı bir kavram olduğunu belirtir.John Keane, *Şiddet ve Demokrasi* kitabında, demokrasinin ruhu ve özü itibarıyla şiddeti lanetlediğini söyler.Kurumlar bütünü ve bir yaşam biçimi olarak düşünülen demokrasi çok çeşitli ahlak kuralları uyarınca yaşayan iç içe insan toplulukları içinde ve arasında gücü eşitçe bölüştürmek üzerine kurulu bir sistemdir.(Keane,2010:9) Terör örgütünün demokrasi kavramına sahiplenmesi sözde kalmakta, seçimler döneminde tehdit ile oy toplamaktadır.

KCK nın sözleşmesinin madde 11 de Abdullah Öcalan kurucusu ve önderidir. Ekolojiye ve cinsiyet özgürlüğüne dayalı demokrasinin felsefi, teorik ve stratejik kuramcısıdır. Her alanda bütün halkı temsil eden önderlik kurumudur. Kürdistan halkının özgür ve demokratik yaşamına ilişkin temel politikaları gözetir ve temel konularda en son karar merciidir. Yürütme Konseyi başkanını görevlendirir. KCK sözleşmesi bir toplumsal sözleşme niteliğinde hazırlandığı için katılan her birey kendi haklarını kolektif genel iradeye teslim etmiştir. Bu genel irade meşru egemenliğin tek kaynağıdır. Max Weber otoriteyi, meşrulukla özdeşleştirir ve Öcalan bu sözleşmede yer alan madde gereğince bu topluluğun meşru bireysel iktidarı, otoritesidir. Sözleşmeyi kabul edenler rıza gösterdikleri için, meşru

otorite, güçtür. Son sözü söyleyen kişidir. Demokratik işleyiş görüntüsel olarak var olsa da tek adamlığa dayalı bir yönetim tarzını ortaya koymuştur.

KCK sözleşmesinin madde 12 de, Kürdistan Halk meclisinin yapısından bahseder. A şıkında halk meclisinin üyelerinin; Türkiye, Irak, Suriye, İran ve Avrupa dahil olmak üzere tüm yurtdışındaki KCK yurttaşlarının nüfus oranına göre seçilen 300 üyeden oluşur. (Deligöz, 2012:167) Türkiye de son genel seçimlerde PKK ile ilintili partiye bir buçuk milyon oy gelmiştir. Toplam tüm iddia edilen ülkelerdeki nüfus bu sayının çok üstündedir. Toplam nüfus için 300 kişilik meclis yapısı çok dar bir temsildir. Doğrudan demokrasi iddia edilse de özünde temsili demokrasiyi uygular. Tüm düşünceleri yansıtamaz. Meclisin yapısı bir yöneten-yönetilen ayrımını ortaya çıkarır. Başkanlık yapısı yönetim alanında çok güçlü bir yapıya sahiptir. Seçilme yaşı sadece gençlere 18 yaş sınır olarak tanınmış, çocuklar ve lise gençliği için özel bir durum söz konusu değildir. Kadın-erkek eşitliği % 50-%50 olarak sağlanmamış ve kadınlar için % 40 cins kotası konmuştur. Ataerkil yapı ile mücadele, cinsiyet özgürlüğü fikrinin temelini oluştururken, Öcalan son sözü söyleyen erkek kişi olması nedeniyle ataerkil yapıyı koruyan bir siyasi örgütlenme modelidir.

KCK topluluğu özünde topluluğu birey karşısında önemli kılan bir sistemi öngörür. Komün tarzı örgütlenmelerde bir arada yaşam zorunluluğu, demokrasi olarak kendi kendini yönetme meselesini ortaya çıkarmaktadır. Ortak bir dizi soruna kolektif çözümler bulma ve kolektif kararlar verme amacı için birlikte yaşama esastır. Bu sistemde demokrasi topluluk içinde vardır bağımsız birey bu topluluğun üyesi olarak bireysel demokratik bağımsızlığından söz edilemez. Kolektif karar oluşturma sürecine katılım bir haktan çok yükümlülüktür. Atina'nın aktif yurttaşlar modelini yansıtmaya çalışır. Topluluk bireye üstün kılınmıştır. (Gülalp, 2007:178)

Fransız Felsefeci Claude Lefort, iktidarın demokrasilerde boş kalan ve hiçbir zaman dolmaması gereken bir alan olduğunu söyler. Doldurma çabası totalitarizme götürebilir. Totalize etme eğilimi iktidarı dolduran kişinin elindedir. Totalitarizm, esasında demokrasinin köktenci bir inkârıdır. Toplumun tümünü temsil ettiğini ileri süren bir iktidarla, bir halk yarattığını iddia eder. Bu nedenle de demokrasi belirsiz bir rejimdir. (Ceyhan, [web] 2010) *Hannah Arendt*, İnsanlık Durumu adlı eserinde, demokrasiyi politik eylemle ilişkilendirme tarzı olarak ele alır, bir rejim ya da düzen olarak görmez. Eylemi yapan, kuran ve dönüştüren insan etkinliğidir. Erki oluşturan eylem ortak olmaktan çıkıp hiyerarşik olarak düzenlendiği an

tahakküme dönüşür.(Arendt, 1994)*Alexis de Tocqueville*, Amerika’da Demokrasi adlı kitabında, halkın egemenliğine dayanan demokrasi, adlandırılması zor olan bir despotizm biçimine dönüşme ihtimalini taşır. Tiranlık olarak adlandırılmayacak bir esarete dönüşür. Demokratik devrimi devrimci hareket izlemez. Devrimci tutkular yerini kendi devamlı kılacak şekilde bir yönetim tarzına bırakır.(Tocqueville, 1984) *Moses Hess*, Sosyalizm veya Komünizm adlı çalışmasında politika kavramını ret eder. Yöneten ve yönetilenler ilişkisi olduğu sürece tahakküm ve kölelik ilişkisi de bulunacaktır. Demokrasi denilen şey, kişisel özgürlük altında bireysel keyfi yönetimdir. Din ve politika tam anlamıyla yok olmadıkça adil bir düzen kurulamaz.(Abensour,2002:92)

Woodrow Wilson, insanların yeni siyasi örgütlenme biçimleri geliştirerek toplumu geliştirme yeteneğine sahip olamadığını düşünerek karşı bir görüş bildirir. Yardımseverlikle hiçbir zaman güçlü bir adam ya da özgür bir ulus yaratılamamıştır. Toplumsal gelişme tasarıları, özgür insanın yaşama hakkı üzerine, kadınların ağır işler de çalışmaması, çocukların iyi gelişip güçlü kişiler olarak yetişme hakkı üzerine dayanmalıydı. Anayasa, insanların buluşu değildir. Özgürlüklerin kaynağı değil özgürlüklerin dile getirildiği yazılı metinlerdi. Temsili hükümet, kendi kendini yönetmenin bilinen tek yoludur. (Wilson,1961:103) Sosyolog *Robert MacIver*, demokrasiyi çoğunluğun yönetimi olarak ele alınsa da despotların ve diktatörlerin bazı durumlarda, partizan çoğunluk üzerinde bir yönetim şekline de dönüşebilir. Çoğunluk kavramından çok, kimin yöneteceğini ve hangi amaçlara ulaşmak için yönetileceğini saptama yoludur. Halkın ırksal ya da etnik alanda kesin bölünmelere uğradığı, kitlelerin bilgisizlik ve yoksulluk nedeniyle toplumsal yaşamda rol alamadıkları yerlerde gelişmesinin mümkün olmadığını söylemiştir. İnsanların düş kırıklarına uğradıkları ve korkularla kuşatıldıkları zamanlarda, kendilerini içinde bulundukları acılardan kurtaracağına söz veren ilk düzenbaz demagogun ağına düşmeleri kaçınılmaz bir sonuçtur der.(Maciver ve Page,1969:223)

Batı merkezli değerler dizisi da demokrasi halkın kendi kendini temsilciler aracılığı ile yönettiği bir siyasal modeldir. Demokrasi yönetimi Eski Yunan şehir devletlerinde uygulanarak günümüze gelmiştir. Kelime olarak Yunancadan gelse de belirli bir insan kitlesi için uygun olduğundan model tam bir uygulanabilir değildir. Liberalizm ile neredeyse özdeş tutulan, demokrasi tüm gücün bir elde toplanmasını önlemek için, sınırlı yetkiye sahip bir yönetim olmalı inancı üzerine kurulmuştur. Başına buyruk bir otokratın mutlak erkine ne kadar güvenirse çoğunluğun mutlak erkine de güvenilmelidir. ABD de 1905-1924 yıllarında

gelişen *İlerlemeci Akım*, halkın senatörleri doğrudan seçmesini ve ulaşım-iletişim gibi kurumların devletin elinde olmasını isteyen bir demokrasi anlayışını getirmişlerdir.(Burns,1984:14)

Sosyal demokrat, F.D.Roosevelt, insanların ekmekle özgürlük arasında bir seçim yapmak zorunda bırakıldıklarında ekmeği seçeceğini ileri sürmüştür. Demokrasi bu nedenle, halkın günlük yaşamında olumlu ve yapıcı bir güç olmalı, yalnızca siyasal gereksinimleri değil ekonomik gereksinimleri de karşılamalıydı. Bazı Avrupa ülkelerinde demokrasinin çökmesinin nedeni halkın demokrasiden hoşlanmaması değil, işsizlikten güvensizlikten çocuklarının fakir görmekten ileri geldiğini belirtmiştir. Demokratik yönetim Anayasanın güvenceye aldığı özgürlüklerden hiç birini çiğnemedi ekonomik adaletin yeniden kurulması için gerekli her şeyi yapabilecek güce sahip olmalıdır.(Burns,1993:22)

Roosevelt'in başkan yardımcısı Henry A.Wallace, *Ekonomik Demokrasi* kavramını geliştirerek sosyal refah, kişi onuru ve kişi haklarının savunulduğu bir yönetim anlayışı geliştirmiştir.Ekonomik demokrasi de halkın üretkenliği artırılarak gelir elde etmesi, gelirlerin adil ve eşit dağılımının sağlanabilmesi, dengeli bir sosyal genel refah sağlama amacını taşıyordu. Sosyal refahı gerçekleştirmek, etnik demokrasiyi yani farklı etnik gruptan olan kimselere ve azınlık gruplarına fırsat eşitliğinin sağlanmasını gerektiriyordu. Çoğunluğun yönetimi ilkesi, halkın çözüm bekleyen sorunların neler olduğu konusunda bilgi edinebilmesi için her türlü olanağın sağlanması ile mümkün olmalıdır.(Wallece, 1940:31-32) Kişi hakları ve bireyin kutsallığı ilkesini güvence altına almayan bir demokrasi olamazdı. Tüm insanların farklı olma hakkını kabul etme yolunda bir hoşgörü ve tutum gösterilmesi gerekli olmalıydı. İnsanın gelişme yolunda sahip olduğu olanakların, bilim, din, sanat alanlarında yetenekli olanların belli bir despotu, ırkı ya da ulusu yüceltmeye zorlanmaksızın gerçekleştirilmeliydi.(Wallece, 1944:37-39) Siyaset bilimci *Charles Merriam*, demokrasi idealinin insanlığı vaat edilen ülkeye, özgürlüğün ve bolluğun ülkesine götürme yolunda, insan yeteneğinin özgürce kullanabileceği olanakların açıldığını belirtmişti. Maddi refah, tinsel gereksinimlerin doyurulmasının aracıdır. Çünkü refah, rahatlık hizmet sunan imkânlarla sahip olmak değil, daha iyi eğitime, daha çok kültürel fırsata kavuşmak ve bireysel, toplumsal düş kırıklarından kurtulmak anlamında gelmektedir. Yoksulluk, eğitimsizlik insan onurunu yükseltmemiş, her zaman boş inançların, kör inançlılığın, ırk düşmanlığının ve adaletsizliğin kaynağını oluşturmuştur. Merriam, demokrasiyi eşitliğin düzeyinin yükselterek sağlanması ile mümkün olabilir. Marksist bakış açısından tüm halkı proleterlere dönüştürmek anlamında

değildi. Proletarya statüsünün ortadan kaldırılmasını amaçlamıştı.(Merriam,1941:5) Refah devleti kuramı demokratik sosyalizmle yakın benzerlikler gösterir.

Siyasal antropoloji siyasal iktidarın nasıl oluştuğu, zorlayıcı olmayan iktidardan zorlayıcı iktidara nasıl ve neden geçildiğini araştıran bir bilim dalıdır. Antropoloji açısından bir toplumun ilkel olabilmesi için, devletsiz toplum ve sınıfsız toplum olması gerekir. Anarşiyi antropolojik açıdan tanımlayan Fransız antropolog Pierre Clastres, devletten mahrum oldukları için ilkel adı verilen toplumların aslında bir politik duruşa sahip olarak, devletsiz toplumların devlete karşı olan toplumlar olduğunu söylemiştir. Clastres'in antropolojisi, toplumun tamamının özgürlüğü üzerine kurulu anti-liberal bir anarşi teorisidir. İlkel-uygar toplum ayrımını devlet kurumuna sahip olmakla ilintilendirmiştir. Devletsiz toplumlar ilkel toplumlardır.(Clastres,2011:164) Öcalan'ın konfederalizm modeli, devletsiz ve kapitalist ekonomik sistemin olmaması nedeniyle ilkel toplum olarak adlandırılmasına neden olmaktadır.

İlkel toplumlarda iktidarı elinde bulunduran ve bunu şef üzerinde uyguladığı için bu topluma “devlete karşı toplum” denir. Topluluk ile şef arasındaki borç ilişkisine göre bu toplum tanımlanmaktadır. Şeften topluma doğru cömertlik olarak bir ödeme yapılıyorsa o toplum iktidar-toplum diye bölünmemiştir. Tam aksi yönde toplum şefe vergi olarak bir borç ödüyorsa bu iktidarın şefin ellerinde yoğunlaşmak üzere toplumdan ayrıldığını, toplumun yöneten-yönetilenler şeklinde bölündüğünü gösterir. Vergi almak veya para dağıtmak iktidar ilişkisini belirlemektedir.(Clastres,1992:141)

İktisadi Antropolog Sahlins, borç kavramına iktisadi ve siyasal bir anlam yükleyerek iktidar ilişkisini tanımlamıştır. Toplumun eşitlik arzusu ile şefin iktidar arzusu arasındaki karşıtlıktan beslenen bir borç ilişkisidir. Sahlins, Marksist kuramın ekonominin siyaseti belirlediği tezini tersine çevirerek siyasetin ekonomiyi belirlediğini söyler. Çünkü ilkel toplumlarda ekonomi yoktur. Ekonominin kurallarını toplum koyar. Ekonomiyi belirleyen siyaset ilişkisi olduğunu söylemiştir.(Sahlins,1976:11-30)

Clastres, ilkel toplumun belli başlı özelliklerini şu şekilde sıralar; (Clastres,2011:13,14,27,169);

- (1) Amerika'daki yerli toplumların en belirgin özelliği demokrasi anlayışı ve eşitliğin olmasıdır.
- (2) Bu toplumda ekonomi yoktur. İlkel toplumlar ekonomiyi ret eden toplumlardır. Ev Tipi üretim tarzı toplumsal alan içinde özerk şeklinde ortaya çıkmıştır. Her topluluk üyelerinin geçimi için gerekli malzemeyi kendisi üretmesi ekonomik otarşidir. Herkesin ihtiyacına göre ilkesinin uygulanmasıdır. (Clastres, 1992:132) Üretime ayırdıkları sınırlı süre göz önüne alındığında insanlar için boş zaman toplumdur.
- (3) Ekonomi geçim düzeyindedir. Geçim ekonomisi, fazla çalışmaya gerek olmadan sadece ihtiyacı gidermek için yapıldı. Üretimin anlamı, karşılanması gereken ihtiyaçlarla ölçülen, sınırlanan bir etkinliktir. Bu nedenle bolluk toplumu da denilmektedir.
- (4) Siyasal iktidar yok denecek kadar azdır.
- (5) Toplum özellikle malların, kadınların ve sözcüklerin mübadele edilmesiyle oluşan üç temel düzlemde tanımlanır.
- (6) Yerli toplulukların en önemli özelliği siyasal bağımsızlık olan özerk birim olmalarıdır. Liderler veya şefler tarafından yönetilen topluluklardır.
- (7) İnsanlar kendi etkinliklerinin efendisidir. Bu etkinliklerden doğan ürünlerin dolaşımında yine kendileri egemendir. Kapitalist sistem de başkaları için üretmek bu topluluklarda yoktur. Emek kavramı da yok olan toplumlardır. İşbölümü yoktur. İşbölümü olmadığı için sınıfsal hiyerarşi ve onun otoritesi de yoktur. Ekonomi politik denen ekonominin siyaseti belirlemesi şef düzeyindedir.
- (8) Savaş gençler için topluluk da saygınlık kazanmanın başlıca aracıdır. Savaşçı sürekli doyumsuzluk içinde yaşayan bir insandır. Her zaman daha fazlasını talep eden bir mantık içinde hareket eder. Savaşçıya ününü veren toplum olduğu için, savaşçı toplumun egemenliği altındadır. (Clastres, 1992:228)
- (9) Nüfus artışı topluluğun varlığını sürdürmesinin temel koşullarını etkiler. Nüfus artışı şefin iktidar gücünü kullanmasına neden olur.
- (10.) İlkel toplumsal örgütlenmenin politik kategorileri; parçalılık, bağımsızlık, merkeziyetçilikten uzaklık üzerinde şekillenmiştir. Hem bir bütünsellik hem de birlik oluşturur. Sürekli özerkliğini korumaya özen gösteren, birliği ile bütünsellik oluşturur. Toplumsal bölünmeyi ret etmesi siyasal bir özellik

taşıır.Grubun toplumsal arzusu, toplumsal gövdeyi birlik ve bütünlük olarak korumaktır.(Clastres,1992:132,191)

(11)İlkel toplum zengin-yoksul, sömüren-sömürülen ayrımının olmadığı bölünmemiş, homojen bir yerel topluluktur. Topluluğun ekonomik otarşisini sağlayan, ev tipi üretim tarzı toplumsal bütünü oluşturan akraba özerkliğini ve bireylerin bağımsızlığını sağlar. Tek işbölümü cinsler arasındaki işbölümüdür.

(12) Mitler, ilkel toplumda önemli bir yere sahiptir.Mitler yardımı ile homojen bir toplum oluşturulur.

(13)Thomas Hobbes'un belirttiği gibi doğal bir ortamda insanın insanla savaşı söz konusu değildir.Claude Levi Strauss, savaşın başka gruplar ile ilişkiler söz konusu olduğunda gündeme gelmektedir.Ticaret gerçekleşmediği için malzeme talebi savaşla sağlanmaktadır.İlkel toplum herkesin herkesle mübadele aracı olarak savaş kullanan toplumdur.(Clastres,1992:188)

(14) Kaynakların doğal felaketler karşında kıt malzeme, ilişkiye girdiği diğer tüm gruplarla rekabete sokar. Bu yaşam mücadelesi bir silahlı çatışmaya varır. Şefin iktidarını dış tehdidi sürekli kıldığı için güçlendirir. Kıt olan kaynakların rekabeti gruplar arasında savaşı sürekli kılar. Savaş, ilkel toplumlarda ittifaktan daha önemlidir. Her topluluğun savaşçı gücü, özerkliğinin, ayrıcalıklı var oluşunun önemli unsurudur. Savaş var olduğu sürece özerklik de vardır.Bölünmeyi engeller.İlkel toplumsal varlık tamamen savaşa dayanır. (Clastres,1992:182,204)

(15)Yerel bölge topluluk tekelinde olan ve üzerinde hak sahibi olduğu bölgedir. Toprakla kurulan bu köklü ilişki,ilkel topluluğun siyasal yanını oluşturur.Toprak üzerindeki hakimiyet,kaynaklar açısından kendine yeterliliği garanti altına alarak topluluğun otarşı idealini gerçekleştirmesine izin verir.(Clastres,1992:191)

İlkel ya da devlete karşı toplum, devlete kaos-doğa-iktidar ilişkisi bağlamında geçmiştir.İlkel toplum doğayı mitsel-dinsel bir çerçeve içine kapatarak zararsız bir hale getirirken, devlet iktidarı doğayı bir köle haline getirerek kontrol altına alır. Eski toplumlarda geçim ekonomisine göre topluluk üyelerinin beslenmesinin zor olduğu, doğal koşullardaki en küçük bir olumsuzluktan (kuraklık-su baskını-deprem-heyelan gibi) etkilenebilen topluluklar olarak tanımlamıştır.Doğal felaketleri kaynaklarını doğadan bulan bir topluluk için açlık tehlikesi demektir.Doğanın yarattığı bu kaosu ancak iktidar olarak devlet kontrol altına

alabilecek olumlu bir güçtür.Eko anarşistler doğanın sömürülmesi sona ererse doğal felaketlerinde biteceğini ve devletin iktidarına gerek kalmayacağını ileri sürmüşlerdir.Ekolojik felaket devam ettiği sürece devlet iktidarı da devam etmek zorunda kalacaktır.Ekolojik ilke devletsiz toplumlar için temel ilkedir

Amerikalı antropolog Henry Lewis Morgan, Amerikan kıızılderileri üzerinde yaptığı araştırmalar sonucunda eski toplumlarda kandaşlık-hısımlık ilişkilerinin nasıl işlediğini incelemiştir. Eski Toplum adlı eserinde Morgan, toplumsal evrimi üretim araçlarındaki gelişmeye bağlı olarak yabanıllık, barbarlık ve uygarlık olarak üç aşama da ele alır. Evrim,insanın bilinçli olarak doğayı değiştirme ve denetleme çabasının bir ürünü olarak gören,Morgan insanlığın kan bağına bağlı örgütlenme aşamasından toprak,mülkiyet birliğine dayanan aşamaya doğru evrilmiştir.(Morgan,1994) Bu çalışması Marksist tarihsel materyalist düşünceler ve Engels'in Ailenin özel mülkiyetin ve devletin kökeni adlı kitabına referans oluşturmuştur. Morgan'ın üretim araçlarının gelişme düzeyine göre üçlü tasnifinden yola çıkan Marks, doğu toplumlarında kapitalizmin olmaması nedeniyle barbar toplumlar olarak nitelendirmiştir.

Öcalan bir idea olarak komünizm, Altın çağ dönemindeki Neolitik dönemde yaşanan ilkel komünizm dir.Antropolog Harold Barclay ilkel komünizm ile Marksist komünizmi birbirinden ayırır.İlkel komünizm de mülkiyetin ortak olduğu arkaik ya da ilkel topluluklar içinde görünen bir ekonomi çeşididir.Böyle toplumlar komünal olarak sahip olunan şey her zaman topraktır.Marksist komünizm detaylı bir sosyolojik sistem olarak, bir tarih felsefesi ve mülkiyetin ortaklaşa paylaşıldığı bir toplumun koşullarını yaratma fikridir.İnsanlar tarihte ilkel komünizmden başlayıp daha yüksek bir komünizme doğru ilerlemeci bir döngüsellik gösterirler. (Barclay, 2010:5)

Öcalan, anti modernleşmeci ve anti kapitalist, anti devletçi ideal toplumunda ilkel komünizm idealini savunurken bu ilkeğini ilerlemeci olarak değerlendirirken , İtalyan kültür felsefeci ve mitoloji felsefeci Giambattista Vico'nun özgün tarih anlayışını esas alır. Vico tarihi insanların eseri olarak gören ilerlemeci döngüsel tarih anlayışı benimsemiştir.(Vico,2007)Marks'ın düz ilerlemeci tarih anlayışı olarak değil kuantum fiziğini bilimsel temel alıp, mevcut sistemden kopuş yeni bir toplum yaratma şeklinde dile getirmiştir. *Freyt Perlman*, Er –Tarih'e Karşı, Leviathan'a Karşı kitabında batı uygarlık eleştirisini yaparken, Mezopotamya bölgesindeki ilk anarşist topluma değinir. Toplum içinde var olan

güç biçimlerinin ileri bir çözümlemesini ilkel kavramını yeniden değerlendirerek sentezleştirir. *Anarko-ilkellik* olarak nitelendirilen bu yaklaşım, gelişmek için doğa durumunu terk ederken daha fazla bağımlı hale geldiğimizi, uygarlık-dışı bir topluluğun bir özgürlükler topluluğu olduğunu belirtir. (Perlman,2006) Öcalan kendi demokratik uygarlık paradigmasında eski Mezopotamya olarak adlandırılan Zağros-Toros dağ bölgesinde ilkel komünizmle bu yaklaşımı devam ettirerek özgürlük olarak Neolitik dönemi yaşatmayı hedef koyar. Kapitalist sistem öncesi doğal ortamdaki (arkaik) toplumsal yapılar anaerkil dir. Doğa cömert bir ana olarak simgelenmekte ve toplumsal model olarak doğal ortama dönüş ile gelen özgürlükle ilintilidir. Samuel Noah Kramer, *Sumerians* kitabında *amargi* sözcüğü ile anaya dönüş anlamına gelen özgürlüğü dile getirir. Öcalan Neolitik döneme dönüşü, *amargi* olarak hem doğaya hem de özgürlüğe dönüştür.(Kramer,2002:19)

Vahşi ilkel kabilelerin yaşamı, bir toplumun düzeni devlet olmadan da nasıl korunabileceği ile ilgili bilgi vermek açısından önemlidir. Ekonominin olmadığı bulunan coğrafyadaki kaynakların kullanımına dayanan, dış saldırı tehdidi altında olduğu sürece şefin zor gücünü kullanabildiği, şef vergi topladığı sürece bir yöneten-yönetilen ilişkisinin olması, savaşçıların toplumun egemenliği altındadır. Antropolojik araştırmaların ortaya koyduğu perspektiften bakıldığında, ilkel komünizmin işlediği doğal toplumda KCK sözleşmesinin madde 10 ‘nun i bendinde; “Her KCK yurttaşı mükellefiyeti gereği vergilerini ödemekle yükümlüdür “ ibaresi toplumdan lidere yönelik bir borç ilişkisini ortaya koymaktadır.(Deligöz,2012:166) Bu borç ilişkisi yöneten-yönetilen ayrımının göstergesidir. Tarım ve hayvancılığın esas alındığı geçim ekonomisi olarak nitelendirilen bu komünal yaşamda esasen bir piyasa ekonomisi yoktur. Siyasi iktidar yani Öcalan’ın liderliği ekonomiyi belirler. Aynı sözleşmenin madde 11 de stratejik kuramcı olarak bunu teyit eder. KCK topluluğunun devamlılığı için PKK silahlı güç olarak zorunludur. Örgütlü milis gücü olarak PKK, topluluğun devamlılığını sağlar. PKK silahlı olarak yok edilmesi, Öcalan’ın ideal toplumunun ütöpik olarak kalmasına neden olacaktır.

İdeal toplum Kürtler için güneş ülkesi adı verilen Kürdistan da devletsiz toplumdur. Öcalan, halkların devlet odaklı olmayan, ahlaka öncelik tanıyan demokratik cinsiyetçi özgürlükçü ekolojik toplumunu bir ütopya olarak görür. Özgürlük ve eşitlik ütopyasıdır.(Öcalan,2004:205;Öcalan,2009a:68) *Tommasa Campanella’nın* Güneş Ülkesi eserinde günün birinde gerçekleşebileceği, toplu halde yaşayan insanların amacının genel yarar olduğu, özel mülkiyetin olmadığı bir sosyalist toplum düzeninden bahseder. İnsanların

kendi çıkarlarını bir kenara bırakıp, Güneş ülkesinde devlete ve genel yarara hizmet etmelidirler. Dayanışma bilinci ve topluma yararlı olma ilkesi esastır. Mal mülk ortaklığının yanında, kadın da ortaktır. Bu ortaklığın amacı aynı kadından doğan birçok çocuk ile kan bağı oluşturmaktır. Üretime, tüketime ve bilime olağanüstü önem verilir. Kendi kendine yeterli bir köy komünçülüğü esastır. Devletin, dinin ve insanlığın düşmanlarına karşı acımasızca savaşılr. Campanella, eskiden mutlu bir altın çağ vardı ,yeni bir altın çağ da yeniden doğabilir ve bunun da Güneş ülkesi gibi bir devlet düzeniyle gerçekleşeceğine inanmaktadır. Komüncü kent düzenin kurulmasını ve büyük dünyaya egemen olacak bir düzenin manifestosu niteliğindedir. (Campanella,2005) Öcalan'da Altın çağ olarak Neolitik dönemdeki doğal toplum düzenini bir hedef olarak ,Campanella gibi sözde Kürdistan denilen güneş ülkesinde sosyalist temelde bir toplum düzeni ve bu düzenin orta doğu için mümkün olabileceğini hayal etmiştir.

Terör örgütü eski Sosyalist devlet kurma fikrine geri dönerse, bu devletin demokrasi ile yönetilecek bir devlet olduğunu söylemekle zordur. 1920'lerin Sosyalist Partileri amaçları, tutkuları ne kadar radikal olsa da ne kadar demokratik görünseler de sonuçta temsil ettikleri kitlelerden çok tepedekilerin ihtiyaçları ve tutkularına hizmet etmiştir. Demokrasiden söz eden aslında örgütten, örgütten söz eden gerçekte oligarşiden söz etmektedir. Michels tezini desteklemek için Alman Sosyal Demokrat Partisi ve sendika hareketlerini incelemiştir. Kitle demokrasisini uyguladıklarını iddia etmişlerdir; işçi sınıfını temsil ettiklerini öne sürmüşlerdir; kapitalizmi devirip yerine sosyalizmi kurmak için tasarlanmış örgütler olduklarını iddia etmişlerdir. Ancak uygulamada, eylem ve politikaları devrimci olmaktan çok reformist ve muhafazakar olmuştur. Bu yüzden Michels'e göre örgütler içinde demokrasi başarısızlığa mahkumdur. Demokratik liderlik sadece bir seçkincilik tipi, sosyalizm de kitleleri kontrol altına almakta kullanılan yeni bir ideoloji biçimidir. (Slattery; 2007 : 65-67)

Ulus devlet yapısının alt kimlikleri ret eden niteliği ile demokratik olmadığı, demokratik olması için toprak bütünlüğüne zarar vermeden toplumsal barışın sağlandığı özerklik talebi gündeme getirilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti ulusunun inşasında, Renan'ın modeli olan toprak temelli yöntem kabul edilmiştir. Sınırları içerisinde yaşayan herkes etnik köken, ırk, din, dil gibi bağlarına bakılmaksızın eşit hak ve özgürlüklere sahip eşit vatandaşlar olarak kabul edilir. PKK ise kan temelli yöntem diğer bir ifadeyle Kürt etnik grubun değerleri ekseninde inşa etmek istediği bir ulus devlet idealini taşımaktadır. Kuzey Irak'taki federe yönetimin demokratikliği eksiktir. Feodal geleneklerini devam ettirmektedirler.

(Oran,2004:31,204) Bu ideal dışlayıcı ve tek tip etnik kimliğe dayalı olduğu için demokratik kabul edilemez.

Hennayake, Sri Lanka Tamil Kaplanlarının terör eylemlerinin nedenini; Sinhalese çoğunluk milliyetçiliğinin azınlıkları dışlayan siyasal uygulamalara karşılık ortaya çıkan bir durum olarak değerlendirmiştir.Çoğunluk ulusçuluğu, azınlık ulusçuluğun varlık nedeni olmaktadır.Hennayake, azınlık ulusçuluklarını “interaktif ulusçuluk “ şeklinde tanımlamıştır.(Hennayake, 1992:526-549) Anayasa MD.66/1; “ *Türk devletine vatandaşlık bağı ile bağlı herkes Türktür*” maddesi, vatandaşlık ve ulusal kimliğin vatandaşların etnik kökenlerini yadsımamaktadır.” Türkiyelilik” alt kimlikleri olan bir bütünü ifade etmektedir. Üst kimlik olarak Türkiyelilik, entegrasyonu sağlayıcı bir kavram olarak benimsenmesi önem taşımaktadır.(Oran,2004 :99;205)

Göçmen olarak yoğun Kürt nüfusun yaşadığı Fransa ve İsveç’de, Kürtlerin toplumsal alandan dışlandığı ile ilgili çalışmalar, çokkültürlülük uygulamasının benimsenen bir ilke olmadığını göstermektedir. Fransa, cumhuriyetçi, yerli olmayanları dışlayan, asimilasyoncu, laik ve eşitlikçi bir toplum olarak görülmektedir.(Khayati,2010:155) Dış mahalle olarak adlandırılan banliyöler, etnik açıdan ayrılmış konut alanlarıdır. Bu alanlar Fransız medyasında, toplumsal parçalanma,ırksal çatışma, suçluluk, kaçak işçiler ve şiddet mekanları olarak anılmaktadır. Banliyölerde yaşayan göçmenlerin sayıca artmasının Fransız toplumundaki toplumsal uyumu tehdit eden “hoşgörü eşiği”ni azaltması ile sonuçlanmıştır. Toplumsal dışlanma ve etnik ayrımcılık sonucunda, polis baskısının ortaya çıkarttığı Kasım 2005 isyanlarında Kürt göçmenlerin Fransa doğumlu çocukları da yer almıştır. (Khayati,2010:175,183) Fransız milliyetçiliğinin, göçmenlere yönelik “öteki olma” rolü bir asimilasyoncu bir anlam taşımaktadır.Kürt çocuklar, Fransa’da kendi anadillerinde eğitim alma hakkına sahip değillerdir.Antlaşma ile sağlanan bu hak, Kürtlerin bir devleti olmaması nedeniyle, Kürtçe Fransız devlet okullarının bir müfredatı içerisinde yer almamıştır. Tüm bu uygulamalar, Fransa’nın vatandaşlık politikasının, kamusal alanda “ farklı olma hakkı”na yer vermediğini göstermektedir.

İleri sosyal politikalar, insan hakları, demokrasi ve örgütlenme özgürlüğü açısından model ülke olarak gösterilen İsveç’de de durum aynıdır.(Erol,1995:43-47) İsveç hiçbir zaman

etnik ve kültürel açıdan homojen bir ulus olmamıştır.²⁵ Ancak iki farklı etnik grubun, İsveç yerli nüfusu ve göçmen grupların yan yana yaşadığı bir ülke olarak görülmektedir. Seçim özgürlüğü, eşitlik ve işbirliğine dayalı çok kültürlü azınlık politikaları karşısında ayrımcılık toplumsal statü, ırk veya etnik aidiyet temelinde gerçekleşmektedir. İsveç'te bulunan Kürtler ekonomik anlamda iş bulma, sosyal politikalar olarak konut sorunu, yaşam koşulları, okulların durumu konularında etnik ayrımcılık uygulamalarına maruz kalmaktadırlar. (Khayati,2010:253) Kültürel derneklerini kurabilmekte, çocuklarına kendi anadillerinde ders aldırabilmekte imkan sağlansa da, Kürt mülteci ve göçmen topluluklarına yönelik tutum dışlayıcıdır. (Khayati,2010:282-283) İsveç Başbakanı Olof Palme'nin 1986 suikastında PKK bağlantısı, İsveç'te yaşayan Kürt kadınlara uygulanan namus cinayetleri, Kürtlerin İsveç toplumunda negatif bir imaj ile damgalanmasıyla sonuçlanmıştır. Will Kymlicka “çok etnikli haklar” fikrini desteklemek için “çok kültürlü vatandaşlık “ kavramını ortaya atarken, Batılı toplumlardaki demokratik süreçleri ,etnik ve kültürel farklılıkları temsil etmedeki yetersizlikleri nedeniyle eleştirmişti. (Khayati,2010:67)Ancak uygulamada, şiddet ve terör ile ilişkilendirilen etnik grubun faaliyetleri, tolerans edilmemektedir. Ulusal kimliğinin tehdit altında olabilme riski nedeniyle, pratikte çok kültürlü yaklaşım uygulanmamaktadır.

Batılı devletlerin Kürt sorunu bakış açısı, “ insan hakları “ kapsamındadır. Negatif haklar olarak adlandırılan birinci kuşak haklar, medeni ve siyasi haklar; pozitif haklar olarak iktisadi, sosyal ve kültürel hakları ikinci kuşak haklar olarak adlandırılır²⁶ ve insan hakları kapsamı içerisindedirler. Negatif haklar; bir ülkenin tüm vatandaşlarına tanınan bireysel haklardır. Pozitif haklar ise; yalnızca azınlığa tanınır. (Oran,2004:32-33) Günümüzde, üçüncü kuşak hakları olarak, kolektif haklar ya da halklara ilişkin haklar, azınlık haklarını da insan hakları kapsamında değerlendiren görüşler vardır. İnsan hakları olarak kolektif haklar değerlendirildiğinde; halkların kendi geleceklerini belirleme hakkı ve insani yardım hakkı ortaya çıkmaktadır.(Aral,2010:15) Soğuk Savaş dönemi boyunca, Self determinasyon hakkı; sömürge yönetimi altında yaşayan halklar; sistematik ırkçılığı bir yönetim biçimi haline getiren rejimler altında yaşayan halklar (örneğin 1990'lı yıllara de Güney Afrika'nın durumu); işgal altında yaşayan halklar (örneğin halen İsrail işgali altında yaşayan Filistinliler) olarak üç grup insan topluluğu ile ilgili olarak yerleşik bir hak kabul edilmiştir. PKK terör

²⁵ İsveç'te beş tane ulusal azınlık bulunmaktadır; Yahudiler, Roma, Sami,İsveçli Finler ve Tornedalerler. Tarihi azınlık dilleri Yidiş dili, Romai Çib dili ,Sami dili, Fin dili ve Meankielidir.İsveç azınlıklar politikası bu dillerin varlığını devam ettirmeleri için desteklemektedir.(Khayati,2010:268)

²⁶ **Negatif haklar**, doğuştan geldiği için devletin engelleme yükümlülüğü yoktur.Pozitif haklar için devletin aktif müdahalesini gerektirdiği için bu şekilde anılmaktadır.(Aral, 2010:1)

örgütü, sömürge tezi ile sömürge yönetimi altında yaşayan hak olduğunu iddia etmiş, Güneydoğu Anadolu'nun sömürge yönetimi devletin desteklediği Kürt kökenli geleneksel yapıdan kaynaklanan bir yönetim mevcut olduğu için geçerlilik kazanmamıştır. Sömürü olduğu iddia edilen durum Kürt kökenlilerin yine Kürtler üzerindeki sömürüsüdür. Durumun PKK tarafından ileri sürülebilmesi için, bir komisyon kurularak, faili meçhul cinayetlerin²⁷ araştırılmasını talep etmektedir. Bu cinayetlerin terör örgütü tarafından da bölge de otorite olmak, kendinden olmayanları cezalandırmak için bizzat işlendiği de bilindiğinden, sözde ırkçı Türk devleti rejiminin insan hakları ihlali olarak değerlendirilememektedir. 11 Eylül 2001 terör saldırısı sonrası alınan kararlar ile güvenlik-insan hakları ikilemi, güvenlik yönünde geliştirilmiş, terörle mücadele ederken gerçekleşen insan kayıplarının sistematik bir öldürme olmadığı kabul edilmiştir.

PKK terör örgütü, Kürt halkının bir azınlık olarak ele alınmasını talep ederken, kolektif haklar kapsamında azınlık haklarının insan hakları olarak ele alındığında, halkların kendi kaderini belirlemesini yasal zeminde meşru bir hak olarak göstermek istemektedir. Bu konuda ileri sürülebilecek tezler şunlardır; hukuk da azınlıkların halk olarak hangi grupları kapsadığını belirtmekte belirsizlik vardır genellikle yerli halklar (Kızılderililer, Aborjinler, Mauriler, Laplar ve Samiler gibi..) halk olarak kabul edilmektedir; azınlık hakkı ilgili devletin o gruba verdiği bir haktır, devletin iradesine bağlıdır. Lozan Antlaşması'nın 37-45 maddeleri, azınlık hakkını dini yönden farklı vatandaşlara tanımıştır.(Meray,2001) Etnik kimlik için geçerli değildir; üçüncü kuşak haklar için bugüne dek özel olarak bu hakları düzenleyen bağlayıcı bir uluslar arası bir antlaşma yoktur ve kolektif hakların insan hakları niteliği yerleşik ve bağlayıcılık gerektiren bir durum yaratmadığı için devletler insan hakları olarak kabul etmemektedir. (Aral,2010:10; 268) AB projesi, etno- milliyetçilikler karşısında, parçalanmaları desteklememektedir. İngiltere karşısında bağımsızlığını kazanma girişimlerinde bulunan İskoçya'ya bağımsızlık durumunda AB ile üyeliğinin sona ereceği, yeniden başvurma sürecinin başlayacağını ve bu sürecinde çok uzun olacağı bildirilmiştir. Azınlık söyleminden çok AB'nde "kültürel çeşitlilik söylemi" geçerlidir. (Kaya,2008:62) Mustafa Kemal, Kürt şeyh ve ağalarına yazdığı mektuplarda "*Osmanlı ülkesi Türklerin ve Kürtlerin yurdu, Kürtlerde Osmanlı milletinin ayrılmaz bir unsuru*" olarak tanımlanmıştır.(Yeğen,1999:116)Bu mektuplara paralel, Kürtlerin azınlık değil, Kurtuluş

²⁷ Faili meçhul cinayetler konusunda; daha ayrıntılı bilgi için Prof.Dr. Ümit Özdağ ve İkbâl Vurucu'nun **Türkiye'deki Faili Meçhullerin ve Kayıpların Tam Listesi Cesetler Gölgele ve Yalanlar**, Ankara Kripto yayınlarının kitabına bakınız.

Savaşı'nda aktif yer alması nedeniyle, kurucu ulus olarak tanımlandığı daha geçerli bir düşüncedir. (Oran,2004:77)

Uluslararası hukuk çerçevesinde kültürel haklardan²⁸ söz edildiğinde farklı olma hakkı olarak anlaşılmaktadır. PKK'nın siyasal partisi kimlik siyaseti yaparak, genel çoğunluktan farklı olduğunu benimsettirmeye çalışmaktadır. Bir ülkede yaşayan toplumsal grupların , kendi kültürleri yaygın/egemen kültürden farklıysa, bunların kültürel kimliklerini koruma ve kültürlerini geliştirme hakları vardır.Türkiye'de Kürtçenin sivil hayat içerisinde kullanımının serbest bırakılması, eğitim alanında belli sınıflarda seçmeli ders olarak okutulması, birçok üniversitede Kürdoloji bölümleri, Kürtçe anabilim dallarının açılması kültürel haklar konusunda, eşit koşullarda katılımı sağlanmıştır. Üniversiteler aracılığıyla kültürlerini yaşama ve yaşatma hakkı sağlanmıştır. 2000'li yıllarda açılan Kürtçe özel dil kursları öğrenci yetersizliğinden dolayı kapanmıştır. Tunceli Üniversitesi'nde 2009-2010 öğretim yılında Kurmançça ve Zazaca dillerini seçmeli ders olarak müfredata dahil etmesine rağmen, öğrencilerin ilgi göstermemesi nedeniyle programdan kaldırılmıştır. İngilizce eğitimi almak daha geçerli bir eğilimdir. (Gültekin,2012:61,67)

Kültürel haklar özellikle ana dilini kullanma hakkı konusunda çeşitli devletlerin farklı uygulamaları olmuştur. Bu uygulamalar, farklı kültüre mensup kişilerin birbirlerinden ayıran en önemli etken dil olduğu görülmektedir. Bu farklı uygulamalar şu şekilde gerçekleşmiştir;(Tacar,1996:68-88)

- (1) Tek dil konuşulan ülkeler. Ülkenin dili resmi dil ya da ulusal dil olarak adlandırılır.
- (2) Tek ulusal dil ve o dilde eğitim politikası izlemekle birlikte, bölgesel dilleri ve göçmenlerin dillerini hesaba katan farklı dillere sınırlı öğrenim ve uygulama olanağı tanıyan ülkeler. Çin, ABD gibi.
- (3) Azınlık diline uluslar arası antlaşma gereği kullanılma olanağı tanıyan ülkeler. Lozan Antlaşması ile gayri Müslimlere tanınan haklar,

²⁸ **Kültürel haklar tanımı** , kültür kavramı ülkeden ülkeye değiştiği için , bu tanımda kültürden ne anlaşıldığına ve kapsamına bağlıdır.Kültürel haklar; genel ve özel olarak ikiye ayrılarak şu haklar sıralanmıştır;Genel Kültürel haklar, Düşünce hakkı, konuşma hakkı, yazma hakkı, basın hakları, eğitim hakkı, kültürel örgütlenme hakkı. Özel Kültürel haklar, kültürü istemek hakkı, kültürün gelişme hakkı,kültürel özerklik hakkı, kültürün korunma hakkı. (Çeçen,1995)

- (4) Ülkenin resmi dili dışında başka dillere özel hukuki statü tanıyan ülkeler.İngiltere ve Fransa .İngiltere’de yazılı bir anayasa yoktur.Galler diliyle ilgili özel bir yasa çıkarılmış, ayrı dil özellikleri bulunan İskoçya ve İrlanda için özel yasal düzenleme yapılmıştır.(Tacar, 1996:97-99)
- (5) Bölgesel özerklik tanıyan ülkeler.Fransa, İspanya, İtalya örnekleri verilebilir.Fransa’da Korsika’ya yarı özerklik statüsü tanıyarak, ademi merkeziyetçi bir reform uygulamıştır.İspanya’da beş farklı dil; Katalan, Galiçya dili, Bask dili, Asturya dili, Argon dili konuşulmaktadır.Bu diller özerk statülerine uygun olarak çeşitli özerk topluluklarda resmi dil sayılırlar. İtalya’da Aosta Vadisi, Trennte ve Alto Adige ,Friuli’den ibaret üç özerk bölgede İtalyancadan başka Friuli’de Slovence; Aosta Vadisi’nde Fransızca; Trennte ve Alto Adige’de Almanca konuşulmaktadır.(Tacar,1996:111-115)
- (6) Bölge-dil ayrımı uygulayan ülkeler. Belçika ve İsviçre örnekleri.Kültürler bölge esasına göre birbirinden ayrılmıştır.Belçika’da Flaman ve Volan bölgesi.İki resmi dili olan başkent Brüksel’dir.İsviçre, kantonlar federal yasaların sınırlamadığı ölçüde “bağımsız devlet “ statüsündedir.Bölgeler dillere göre ayrılmıştır.Fransızca, İtalyanca ve Almanca konuşan kantonlar ayrımı bulunmaktadır.(Tacar,1996:126-127)
- (7) Birden fazla resmi dili bulunan ülkeler.Yeni Zelanda, İsrail ve Kanada bu ülkelere örnektir.Parlamento, kamu idaresi, yargı eğitiminde çok dillilik uygulanmaktadır.İsrail’de resmi diller İbranice ve Arapçadır.Kanada’da Fransızca ve İngilizce konuşulmaktadır.Kanada Quebec’te Fransızca konuşanlar çoğunluktadır.(Tacar,1996:129-133)

Dil konusu, etnik egemenlik sağlama aracı olarak büyük önem taşımaktadır. Kürtlerin, çoğunluktan tamamen farklı olduğunu ileri süren tez yanlıştır. Kimliğin önemli bir göstergesi olan dil, yani Kürtçe dil ve kültür incelemelerine baktığımızda melez bir yapıya sahip olduğu bilinmektedir. Ahmet Buran’ın Kürtçe/Arapça bir sözlük incelemesinden; Kürt dilinde Farsça 1298 kelime, Arapça 1239 kelime, Türkçe 1003 kelime, Özel isim 472, Süryanice-Ermenice-Rusça-Rumca 1947 kelime bulunduğunu belirtmiştir.(Özdemir,2010:201) Kürtçedeki diğer dillere ait kelime sayısı fazlalığı melezlik yapısı nedeniyle farklı/öteki olduğu iddia edilemez. Stalin, *Marksizm ve Dil Bilim* adlı kitabında, dillerin sınıflara ayrılmış toplumlarda melezleşme ile yeni bir dil olarak gelişemeyeceğini söylemiştir. Böylesi toplumlarda bir dil

diğerini alt eder. Buna *asimilasyon* adını vermiştir. (Stalin,1976b:326,338) Stalin'in ileri sürdüğü görüşten yola çıkarak, Kürtçenin melez özelliği nedeniyle yeni bir dil olarak kabul edilmesi de zordur.

Kürtçe anadil de eğitim talebi, farklılıkların daha da keskinleştirilmesi için, PKK tarafından sürekli ileri sürülen bir taleptir. Anadilde eğitim, tüm öğrenim boyunca bireyin Kürtçe eğitim almasıdır. Bu talebin kabul edilmemesinde temel tezleri şunlardır; Türkiyeli olarak bireyin, tüm ekonomik ve siyasi olarak iletişim aracı geçerli dil Türkçeyi bilmek zorunluluğudur. Kürtler arasında var olan kültürel çeşitlilik dil konusunda farklı olan dört lehçenin birbirinden farklılığını ortaya çıkarmıştır.Soranca, Kurmançça ,Zazaca ve Gorani lehçeleri, ilde ile değişen lehçe,şive farklılıkları ile birbirlerini anlayamamaktadırlar.Türkçe, bütün Kürt yurttaşlarımız açısından iletişim aracı olarak tel dildir. İkinci olarak, Güneydoğu Anadolu bölgesinde Türkçe yerine anadilde eğitim adı altında yöresel dilde eğitim kabul edildiği zaman bu eğitim, lehçe farklılıklarından dolayı tek bir dilde olamaz. (Gültekin,2012 :51,59)

Türkçe her zaman, Kürt kökenli yurttaşlarımız için İngilizce gibi bir yabancı dil değildir. PKK'nın ana dili her zaman Türkçe olmuştur. PKK üst düzey yöneticileri arasındaki yazışmalarda, örgüt eğitimlerinde, PKK kongrelerinde,tüm yayınları belgeli olarak Türkçedir. Örgüt lideri Öcalan hiçbir Kürtçe sesli konuşma kaydı ve kitabı bulunmamaktadır.(Gültekin,2012 :15-16, 45)

Kamusal alanda Kürtçenin kullanılma talebi, kırsal bölgelerde yaşayan kadınların Kürtçeden başka bir dil bilmemesinden kaynaklanmaktadır.Birçok okulun terör nedeniyle işleyemez olduğu ve kızların okutulmaması temel nedenlerden biridir.Şehre göç eden bu tip aileler, gecekondü semtlerinde yaşamaya başladıklarında, kadınlar yeni sosyal çevreye entegrasyonları zorlaşmakta ve kadınların iletişimleri, etnik ayrımı daha da güçlendirmektedir.(Mojab,2005:162) Kadınların eğitimsiz olması, milliyetçi söylemde diğer dillerden etkilenmeyerek “Saf Kürtler” olarak kaldıkları düşünülmektedir. Kürt ulusunun inşasında açık bir rol verilerek ulusun kültürel göstergeleri ve ulusun çocuklarının anneleri ve öğretmenleri olarak görölmelerine imkan vermiştir.Kürt kadınlarının Kürt saflığının kaynağı devam edebilmeleri için, Kürt kadınlarının Kürtlüklerini sürdürmeleri idi.Kız çocuklarının okutulmamasının temel nedenlerinden biri olarak da ileri sürülebilir. (Mojab,2005:59-60) Kadınlar eğitimsiz kaldıkları sürece yabancı etkilerden uzak kalmaktadırlar. Finlandiya bu

konuda örnek gösterilebilir. Fince, hızlı bir okullaşma stratejisi ile yeni bir dil geliştirmişlerdir. Bunda kızların, erken yaşlarda eğitime alınarak, dil eğitiminin odağı haline gelmesi önemlidir. Kürtçede kızların okutulmaması sayesinde özgünlüğünü korumaktadır. (Sancar,2012:70) Siyasi seçim öncesi Kürtçe dilinde seçim propagandası, kırsalda ve şehirlerde bu kadınların oylarının kazanılmasına yöneliktir. Etnik farklılaşmanın zayıflatılması ve ortak diyalog zeminin açık olması için Kürt kızlarının eğitimi birincil öncelikli olmalıdır. Tarihimizde denenmiş olan Kız Enstitüleri'nde izlenen stratejinin yeniden hayata geçirilerek, sınıfsal farkları ve farklı etnik kimlikleri aşan bir sonuç doğuracaktır. Orta sınıf çekirdek aile yaşamını modelleyen ve Batı kültürünün öğelerine dayanan bir kadın eğitimi,orta ve alt sınıf kızlara ve Türkçe bilmeyen Kürt kızları için modernleştirici olacaktır.(Sancar,2012:222)

Demokratik yönetim hakkı, yasal zeminde Etnik bir parti olarak BDP'nin seçimlerden elde ettiği sonuçlar ile yerel yönetimler tarafından gerçekleştirildiği iddia edilse, oy verme esnasında şiddete ve zora dayalı terör örgütünün baskısı demokrasi ile çelişmektedir. Şiddet ve terör yoluyla görüşlerini kabul ettirmek, demokrasi de yoktur. Şiddet kullananlara diyalog yolu açılırsa, eline silah alanın görüşünü zorbalıkla gündeme getirmesi de kabul edilmiş olur. (Tacar,1996:24) Sadece BDP'ye dayalı tekeli siyaset, partinin amaç kısmında, evrensel ilke saydıkları demokratik çoğulculuk ile ters düşmektedir. Demokratik çoğulculuk olarak, birden fazla partinin olması, Kürt bireylerinin gerçek taleplerinin Mecliste temsil edilmesi açısından önemlidir. Böylece PKK'nın Kürt halkının iradesi üzerindeki silahla konulmuş ipotek hakkı ortadan kalkacaktır. Kimlik siyaseti yapmak adına yöre halkının her konuyu siyasi açıdan bakan yaklaşımı, sosyal ve ekonomik konularda konuya özgü çözümlerin üretilmesini sağlayacaktır. Demokratik yönetim hakkı çerçevesinde, demokrasi bir insan hakkı sayılırsa, terör örgütünün silahla ipotek koyduğu demokrasinin temel unsurlarından genel oy hakkının ihlal edilerek insan haklarına aykırı davrandığı söylenebilir. Bir ülkede demokrasi gaspında bulunan güçlere karşı, uluslararası alanda “insani müdahale “ kapsamında gerekirse askeri güç kullanımının uygulandığı bir teamülde, o siyasi partinin kapatılması anayasal bir suç değildir.(Ardal,2010:108)

PKK'nın öncelik verdiği kitle her zaman köylüler olmuştur. Tarihte denenilen Köy Enstitüleri, modernleşme ve ekonomik bireysel kalkınma açısından en başarılı örneklerden biri sayılmaktadır. Kırsal kalkınmanın birincil öncelikli olarak hem ekonomik hem de kültürel anlamda modern köylü bireylerinin yetişmesi için bu tip enstitülerin hayata yeniden

geçirilmesi önemlidir. Öcalan'ın komünizmin hayata geçmesi için ekonomik ve sosyal yaşam örgütlenmesi, komün Yezidilerde her zaman var olan bir yaşam tarzıdır. Kolektif çiftlikler ile ekonomik geçimlerini sürdürmüşlerdir. Tarımsal kesim komünleri Amerika'da da çeşitli şekillerde siyasi bir sonuç üretmeden insanların bir araya gelerek ortak bir yaşama kültüründe, kendi kendini yöneterek yer almışlardır.1970'li yılların ortasında ABD'de tahmini 6000 kırsal komün bulunmaktaydı.(Cantzen,2000 :159) Komün yaşam tarzı bir rejim modelinden çok bireylerin kişisel tercihleridir.

Stalin, ulusal bir sorun haline gelmiş bir konunun ulusal eşitliğin gerçek anlamda sağlayarak çözülmesi için beş etken zorunlu tutmuştur (Stalin,1976a :145);

- (1)Geri kalmış halklar ve ulusların iktisadi durumunu, varlık koşullarını, geliştirmek;
- (2)Bu halk ve ulusların kültürlerini geliştirmek;
- (3)Onlara siyasi eğitim vermek; siyasi sistem içinde yer almalarını sağlamak,
- (4)Onları ekonomi ile bütünleştirmek;
- (5)Geri kalmış halklar ile iktisadi işbirliğini kurmak, ulusal eşitlikten, milliyetlerin fiili eşitleştirilme önlemlerini uygulamak,

Stalin'in ileri sürdüğü bu beş etken, Türkiye Cumhuriyeti tarafından tüm vatandaşlara eşit davranma ilkesi çerçevesinde, Kürt kökenli vatandaşlarımızın ekonomik, siyasi ve kültürel haklarının sağlanarak gerçekleştirilmiştir. Kuzey Irak yönetimi ile kurulan yakın ekonomik işbirliği beşinci maddenin uygulamaya konduğunun örneğidir.Bu uygulamalar sonucunda Kürt meselesinin, bir ulusal sorun olarak ileri sürülemeyeceği belirtilebilir.

Hukuk bölgenin temel sosyal örgütlenme yapısı aşiretler nedeniyle hep ikinci planda olmuş bir konudur. Aşiret töreleri en geçerli kurallar olarak benimsenmiştir. Bugün PKK Türk yargısının tanınmasını ortadan kaldırarak kendi adalet sistemini yerleştirmek istemektedir. Bölgede tarihsel olarak var olan aşiret törelerinin yerine PKK adalet sistemi kolayca benimsenebilir. Hukukun üstünlüğü, bireylerin haklarının hukuk olarak korunduğu sistemin bölge halkına anlatılması çok önemlidir. Haklarını bilmeyen birçok kadın, töre veya berdel, küçük yaşta evlenmeler yüzünden istemedikleri bir yaşam sürmektedirler. Devletin hukukun üstünlüğü ilkesiyle, insan olarak özgürce yaşama hakkının işlerlik kazanması, Kürt kökenli vatandaşların devlete olan güveninde yeniden kazanılmasında önem taşımaktadır.

Kültürel bilinç ve sosyal istihbarat kavramlarına bu mücadelede önem verilmesi gerekmektedir. Etkili bir iletişim programı ve örgütsel kültür, zihniyet ve bürokrasinin bu mücadeledeki rolü çok önemlidir. Sorunun kaynağı olan ülkenin kendi koruma mekanizmalarını güçlendirerek bu mücadelenin uluslararası işbirliği çerçevesinde gerçekleşmesi önemlidir.

Mao'ya göre bir rejimin yaşaması ve gelişmesi için şu şartları gerektiğini vurgulamıştır (Tsetung, 1971 :24);

- (1) Sağlam bir halk tabanı,
- (2) Sağlam bir parti örgütü,
- (3) Oldukça güçlü bir kırmızı ordu,
- (4)Askeri harekete elverişli arazi,
- (5)Yaşamak için yeterli ekonomik kaynaklar.

Mao'nun savaşma taktiklerini temel referans alan PKK terör örgütünün, mücadelede ortadan kaldırılması için izlenecek adımlar bu beş maddenin terör örgütü için geçerli olmamasıdır. Halk tabanının yasal siyasal rekabet imkânlarıyla partilerin hizmet anlayışı çerçevesinde kazanılarak, silahlanmadan uzaklaştırılması, PKK silahlı kadrosunun zayıflatılması, arazi avantajının geniş alan hâkimiyeti ve sınırların korunma altına alınması ile ortadan kaldırılması, diğer ülkelerdeki terör kamplarının sonlandırılması; terör örgütüne maddi imkân sağlayan kaynakların diplomatik işbirliği ile sonlandırılmasıdır. Kaçakçılık bölge halkının geçim kaynaklarından biri olmasına son verilmelidir. Hayvancılık ve Tarım konusunda serbest bölgeler, bölgede yaratılarak, diğer ülkelerinde talep gösterdiği uluslararası ticaret merkezleri yaratılmalıdır.

Mao, kurduğu silahlı birlik, kızıl ordu için en tehlikeli durum bireycilik olarak belirtilmiştir. Bireycilik küçük burjuva ve burjuva fikirlerin yansıması olarak tanımlanır. Bireycilikten kaynaklanan tehditleri şu şekilde sıralamıştır (Tsetung, 1971:76-78)

- (1)**Misilleme** .Parti içinde eleştirilen kişinin, dışarıda küçük düşürmek ve misilleme yapmaktadır.Parti çıkarlarına göre hareket etmeyen, kişisel kaygılardan ileri gelmektedir.

(2)**Küçük Grup Zihniyeti** Genel çıkarları görmezden gelip sadece kendi küçük gruplarını düşünmektedirler.En dar bireycilik örnekleridir ve çok şiddetli yıpratıcı ve bölücü etkileri vardır.

(3) **Memur Zihniyeti** Parti ve Kızıl Ordu, devrimin kendine verdikleri görevleri yerine getirecek birer araçtır.Sorumluluklarının devrime değil üstlerine karşı olduğunu düşünmeleri pasif bir davranış , memur zihniyeti olarak değerlendirilmiştir.

(4)**Eğlence Aramak** Bireyciliği eğlence arama şeklinde kendini göstermektedir.Hayatın gerçekten güç olduğu bölgelerde savaşmak yerine, eğlenceye dalmak da bireyci davranış olarak görülmüştür.

(5)**Pasiflik** Pasif tutum içinde kalan üyeler istediklerini ortamda bulamayınca ayrılma isteğinin ortaya çıkmasıdır.Önderlerin görev dağıtımı ya da disiplini sağlama konusundaki hatalarından kaynaklanmaktadır.

(6)**Ordudan Ayrılma İsteği** Hayatın maddi güçlüğü,uzun mücadeleden sonraki yorgunlukta,önderlerin işleri yürütmede, görev bölümünde ya da disiplini uygulamada gösterilen becerisizliklerdir.

PKK terör örgütü , örgüt içerisindeki bireycilik eğilimlerinin gelişmesi, örgütün bir çekim merkezi olmaktan çıkarılması ile mümkündür. Bölgede Kürt bireylerinin ekonomik ve sosyal yaşamlarındaki iyileştirmeler, girişimciliğin özendirilmesi birey tercihlerin dağdan uzaklaşmasına neden olacaktır. Dağdaki ve örgütteki yaşamın zorluklarının bilinmesi, ayrılma taleplerinin infaz edilerek sonuçlandırılmasıyla ilgili resimli ve belgeli yayınların gençlerin bilinçlendirilmesi açısından önemlidir. Kadınların terör örgütü içerisindeki durumları, aslında PKK'nın genel olarak Kürt kadınlarının özgürlüğüne çok yer vermediğini söylemektedir.(Mojab,2005:148-149) Terör örgütü silahlı kadro liderlerinin pasifize edilmesi örgüt içerisinde psikolojik bir travma yaratacağı için, mücadelede en öncelikli hedef örgüt liderleri olmalıdır.

Terörle Mücadele kesintisiz ve sürekli politikalar isteyen, siyaset üstü bir süreçtir.Deneyimli ve uzman kişilerin çalıştığı, politika üretebilecek bir kurumlaşmanın bakanlık düzeyinde olması ülkenin güvenliği ve bekası için çok önemlidir.Terörün yoğun olduğu yerlerde halkın seçimlerde istismar edilmesi daha sonraki dönemlerde şiddetin yükselmesi ile geri dönmektedir.Ulusal politika olarak stratejik program dahilinde bir mücadele yürütülmesi, sonuçların ölçülebilir ve değiştirilebilir olması nedeniyle sürekli bir iyileştirmeyi gerektirmektedir.

Stratejik yönetim süreci, uzun döneme yayılmış mücadelenin bilimsel verilere dayalı olarak bilgi toplama, analiz, seçim, karar ve uygulama faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır. Strateji amaca ulaşmak için izlenen bir yol olarak temel hedef saptandıktan sonra mevcut bütün kaynaklar hedefe uygun şekilde tasarılmağa dayanır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bir terör örgütünü oluşturan üç temel unsurdan biri olan ideoloji perspektifinden, PKK terör örgütünün ideolojisini inceleyerek, ideoloji ve insan kaynağı arasındaki ilişkisinden bilimsel bir mücadele yöntemi ortaya koymaya çalışılmıştır. PKK terör örgütü ideolojisini iki ayrı dönem olarak; önce Marksizm-Leninizm daha sonra Eko Anarşizm, Anarko Komünizm kuramlarına dayalı demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü bir paradigma, olarak belirlemiştir. PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan, ideolojiyi bir yaşam tarzı olarak yazılarında ifade ettiği için, örgüt militanlarının zihin yapılarını çözmek açısından önemli bir bilgi kaynağı oluşturmaktadır. Her bir ideoloji belirli bir strateji ve taktik ortaya konulmasını gerektirmektedir. İdeolojinin dayandığı felsefi ve siyasal görüşlere uygun karşı tezler oluşturmak, taban bulduğu kitleyi kazanmak, terör örgütünü marjinal seviyeye indirmek, ideolojiye dayalı stratejik terörle mücadele yönteminin temel hedefleridir.

İdeolojik inceleme amacıyla terör örgütü dokümanlarını oluşturan yayınlar ve kitaplar incelendikten sonra birbirine rakip olan ama ortak bir kapitalizm eleştirisine sahip her iki ideolojinin temel kavramları, karşı tezler oluşturmak için açıklanmıştır. Her iki ideoloji bir devrim ve bu devrimi gerçekleştirecek temel sınıfları belirlemiştir. Marksizm-Leninizm proletarya (işçi sınıfı) düzeni toptan değiştirebilecek temel sınıf olarak belirlemiştir. PKK terör örgütü, 1971 sol direniş içerisinde çıkmış bir örgüt olarak işçi sınıfı önderliğinde köylülerin geniş yer aldığı bir terör örgütü olmuştur. Tarımda kapitalistleşmenin etkisiyle şehre göç eden köylü ailelerinin yaşadıkları işsizlik ve işçi sınıfı içerisinde yer almaları bunun temel sebeplerinden biridir. Üniversite gençliği daha az sayıda olmuş, aydın kitle olarak örgüt bilincini benimsenmesinde çoğunlukla görev almışlardır. Anarşist kuramlara dayalı yeni ideolojisinde sınıflar geniş tutulmuş kadınlar, göçmenler, çocuklar, işsizler, gençler ve sığınmacılar ve mülteciler yer almıştır. Her iki ideolojideki sınıfların temel özelliği kendilerini psikolojik olarak ezilen olarak görmelerine neden olan ekonomik ve sosyal duruma sahip olmalarıdır. PKK terör örgütü ekonomik ve sosyal sorunlar; terörle mücadele esnasında örgüt militanları tarafından insan hakları konusu en çok kitleleri etkilemek için kullandıkları nedenlerin başında gelmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin yer aldığı batı kapitalist sistemi , Güney doğu bölgemizde toptan değiştirerek, Sosyalizm ve Komünizm sistemini egemen kılmak terör örgütünün gerçekleştirmek istediği toplum modelidir. İlk dönem sosyalizme

dayalı bir devlet kurmak nihai hedef iken devlet sosyalist olamaz toplumun sosyalist olması esas alınmıştır.

Etnik milliyetçilik kavramı terör örgütünün ilk çıkış dönemlerinde, Güney doğu'da mücadele eden Kürt örgütlere karşı yürütülen silahlı mücadele; örgütün kurulduğunda Türk solu üyelerinden ve halen dağ kadrosunda Türklerin yer alması; örgüt yayınlarında Türk – Kürt arasında bir sorun olmadığı ve sistemin değişmesi için ortak hareket edilmesi gerektiği; milliyetçiliğin Marksizm/Leninizm ideolojisinde yer almaması; ulus devlet ideolojisi olarak milliyetçilik demokratik-ekolojik-cinsiyetçi paradigmada yer almaması gibi nedenlerden dolayı ileri sürülemez.

Bir ülke yönetiminin ülke içinde yaşayan herkesin katılımıyla, devlet politikaları konusunda bir öz değerlendirme yaparak sürekli bir iyileştirme mantığı içinde yönetilmesi hem uluslar arası sistemde güçlü ve refah devleti olması açısından önemlidir. Terör örgütü tabanını oluşturmak açısından belirlediği, insan kaynağının belirlenmiş olması hedef kitleye yönelik, örgüt ideolojisinin ortaya koyduğu ekonomik ve sosyal sorunların analiz edilip karşı önlemlerinin seçilmesini ve planlamasını kolaylaştıracaktır. İnsan kaynağının sorunlarının çözülmesi, terör örgütünün ileri sürdüğü çözümleri alternatif olmaktan çıkaracaktır.

Terör bu yönetim süreci içerisinde bir krizdir.Kriz yönetimi olarak teröre sebebiyet veren nedenlerin ortaya konarak bunları azaltan sürekli bir iyileştirme mantığı önemlidir.Terörle mücadele partiler üstü bir devlet politikası olarak süreklilik içerisinde olması önemlidir.

En iyi terörle mücadele, devleti yönetenler değişse bile süreklilik arz eden ve kendini yenileyen stratejilere dayalı olmalıdır.Uzun vadeli Halk savaşı, iki ayrı kuramın hayata geçmesini sağlamıştır. İnsan kaynağı, bölge halkının çok çocuklu aile yapısı nedeniyle süreklilik arz etmektedir. Zamanında yapılacak iyileştirmelerin, terör örgütünün süreklilik arz eden iddialarını geçersiz kılacaktır. İnsan kaynağını azaltma mücadelesi yanında, askeri ,finansal ve taktik istihbarat konularında en üst teknoloji ve imkan kabiliyetlerinin geliştirilmesi terör örgütünün psikolojik desteğinin azalmasına neden olacaktır.

PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan kendi kendini yöneten komün yaşam tarzının her alanda uygulanmasını talep etmiştir. Öcalan Görüşme Notları'nda; “ Halkı en alttan en

üstte kadar komünler biçiminde örgütlemek temel paradigmamız olmalıdır. Bu pratikte gündelik sorunlara pratik çözümler bulma biçiminde olmalıdır. Sosyalizm ancak bu şekilde yaşama geçirilebilir. Devlet sosyalist olamaz, sadece toplum sosyalist olabilir “ der. (Brauns, 2011 :64) Toplumsal yaşamın demokratik örgütlenme biçimi komündür. Dini alanda komün şeklinde örgütlenmeyi talep edebilir.Hizbullah terör örgütünün siyasal alanda aktif haline gelmesi yeni bir rekabeti bölgede başlatacaktır. Taban bulduğu kitleyi kaybetmemek için geçmişte olduğu gibi dini söylemlere ağırlık veren bir terör örgütü haline dönüşebilir.Japonya’daki Aum Shrinkyo terör örgütü en sonunda marjinalleşmiş bir tarikata dönüşmüştür.Değişen sosyal ve ekonomik yapı terör örgütünün tabanını zayıflattığı sürece PKK böyle bir tarikata dönüşebilir.ABD’de Oklohoma’da tarikat lideri toplu intihar emri vererek tarikatı sonlandırmıştı.Böyle bir örnek gibi terör örgütü kendi kendini sonlandırabilir.

KAYNAKLAR

- AKDERE, İlhan, **Marksizm’de Temel Kavramlar**, İstanbul: Evrensel Basım yayın, 8.Baskı, 2010.
- AKIN Canan Rojin ve DANIŞMAN Funda, **Bildiğin Gibi Değil 90’larda Güneydoğu’da Çocuk Olmak**, İstanbul: Metis Yayınları, Dördüncü Basım Kasım 2011.
- Aksiyon Dergisi**, “Sınır Ötesinde ABD ile Çatışır mıyız ?” , 24 Temmuz 2006.
- AKPINAR; Alişan, **Osmanlı Devletinde Aşiret Mektebi**, İstanbul: Göçebe Yayınları,1.Basım, 1997.
- AKSOY-a Ali, “Örgütsel Öğrenme”**Örgütsel Davranış Boyutlarından Seçmeler**, Mehmet Tikici (der) ,Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2005.
- AKSOY-b,Hüsnü, **Uygarlığın Paradoksları ve Marksizm Feminizm –Anarşizm-Varoluşçuluk-Ekoloji**, İstanbul: 1997.
- AKTAN Hamza, **Kürt Vatandaş**, İstanbul: İletişim Yayınları 1769 Bugünün Kitapları 137, 2012.
- ALKAN Necati, **Gençlik ve Terörizm Terör Örgütlerinin Gençliği Kazanmada Kullandığı Yöntemler**, Ankara: TEMUH Dairesi Başkanlığı Yayınları, No 9 EGM Yayın Katalog 323,2002.
- ALKAN Necati, **PKK’da Semboller Aktörler Kadınlar**, İstanbul: Karakutu Yayınları: 280, Araştırma –İnceleme: 66, Ocak 2012.
- AKTAN, Hamza, **Kürt Vatandaş**, İstanbul, İletişim Yayınları 1769, 2012.
- AKTAN, S. Gündüz ve KOKNAR M.Ali, “ Turkey “, **Combating Terrorism Strategies of Ten Countries**, Yonah Alexander (ed), The University of Michigan Press, 2005.
- AKYÜREK, Salih, “ Kürtler ve Zazalar Ne Düşünüyor? Ortak Değer ve Sembollere Bakış” **Bilge Adam Stratejik Araştırmalar Merkezi BİLGESAM**, Rapor No 26, Ocak 2011.
- ALIŞ, Ahmet, “ Üç Devrin Tanığı: Modern Kürt Siyasi Tarihinin İçinden Musa Anter’i Okumak”,
[http://www.birikimdergisi.com/birikim/makale.aspx?mid=661&makale="Üç%20Devrin"%20Tanığı:%20Modern%20Kürt%20Siyasi%20Tarihinin%20İçinden%20Musa%20Anteri%20Okumak](http://www.birikimdergisi.com/birikim/makale.aspx?mid=661&makale=), (20.09.2010)
- ALİNİA, Minoo, **Diaspora Mekânları Öteki Olma Deneyimleri ve Aidiyet Politikaları**, İstanbul, Avesta Yayınları,2007.
- ALTHUSSER, Louis **İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları**, , (çev) Y.Alp. Ve M. Özışık, İstanbul: İletişim yay.2000.

- AMİN Samir, ARRİGHİ Giovanni, FRANK Gunter Andre ve WALLERSTEİN Immanuel, **Büyük Kargaşa Yeni Toplumsal Hareketlerin Krizi**, (çev) Erden Akbulut, İstanbul: Alan Yayıncılık 135, Güncel Sorunlar Dizisi: 23, 1993.
- ARAL, Berdal, **Üçüncü Kuşak İnsan Hakları Olarak Kolektif Haklar**, Ankara, Siyasal Kitapevi, 2010.
- ARENDT, Hannah, **İnsanlık Durumu**, (çev) B.Sina Şener, İstanbul: İletişim Yayınları, 1994.
- ARMAĞAN, İbrahim, **Bilimsel Araştırma Yöntemleri 2**, İzmir: Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Fakültesi Yay, 1983.
- ARRIGHI Giovanni, WALLERSTEİN Immanuel ve HOPKINS Terence, **Sistem Karşıtı Hareketler**, İstanbul: Metis Yayınları, 1995.
- ARVON, Henri, **Anarşizm Nedir?** (çev) Galip Üstün, İstanbul :Gerçek Yayınevi, No 12, 1966.
- AVRICH, Paul, **Rus Devriminde Anarşistler**, İstanbul, Metis Yayınları, 1992.
- AYDIN, Nurullah, “PKK-ASALA Ortaklığı”, 9 Kasım 2007, http://www.kononline.com/author/Prof.DrNurullah-Aydin/108/PKK-ASALA_Ortakligi.html
- BAHRO, Rudolf, **Nasıl Sosyalizm? Hangi Yeşil? Niçin Tinsellik?** (çev) Tanıl Baro, İstanbul :Ayrıntı Yay, 2.Baskı Genişletilmiş, 1996.
- BAKUNIN, Mihayıl, **Bakunin Marx’a Karşı**, (çev) H.Murat Yurttaş, İstanbul: Yazılama Yayınevi, 2010.
- BAL, İhsan ve ÖZKAN Emre. “ PKK Terör Örgütü Kronolojisi”, **Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi**, Ankara, USAK Yay, Cilt 2, Sayı 8, 2006, 146-156.
- BALL, Terence ve DAGGER Terence, **Political Ideologies and The Democratic Ideal**, New York: Harper Collins College Publishers, Second Edition, 1995.
- BAREKH, Bhikhu, Marx’s **Theory of Ideology**, Londra: Croom Helm, 1982.
- BARRETT, Michael, **Marx’dan Foucault’a İdeoloji**, (çev) Ahmet Fethi, İstanbul: Sarmal Yayınları, 1.Baskı, 1996.
- BAŞEREN, Sertaç. ” Terörizm ve Uluslararası İlişkiler “,**Stratejik Araştırmalar Dergisi**, Sayı 1, Yıl 1, s.51-58, Şubat 2003.
- BAŞEREN, Sertaç “ Kavramsal Özellikleri ile Terörizm (Tarihi ve Hukuki Boyutları ile) “, **Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu** 23-24 Mart 2006, Ankara : Genelkurmay Başkanlığı Basımevi, s.7-18.
- BAKUNİN, Mikhail, **Marxism, Freedom and The State**, (çev) K.J. Kenafick, Londra, Freedom Press, 1984.

- BALİBAR, Etienne, “ The Nation Form : History and Ideology “, **New Left Review**, XIII, 3,1990,pp.334-350.
- BAUDRİLLARD, Jean , **Simulakrlar ve Simölasyon**, (çev.) Oğuz Adanır, Doğu-Batı yay, s.15 , 2003.
- BAŞBUĞ , İlker, **Terör Örgütlerinin Sonu**, İstanbul :Remzi Kitapevi, 2011.
- BARCLAY, Harold, **Efendisiz Halklar**, (çev) Zarife Biliz, İstanbul :Versus Yayınları, 2010.
- BARTH, Fretrik, **Ethnic Groups and Boundaries**, Boston :Little Brown and Company, 1969.
- BAYHAN, Zeki, **Başka Bir Dünya Var ! Demokratik, Ekolojik, Cinsiyet Özgürlükçü Paradigma**, İstanbul :Belge Yayınları, 2011.
- BAYIK, Cemil, “Türk Devletinın İradesi Kırılacaktır”,
http://www.hezenparastin.com/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=818:tuerk-devletin-in-radesi-krlacaktr&catid=36:mesavunma&Itemid=297, 2010
- BECERMEN, Metin,”Dünyayı Değıştirmeye Dair :Marx’ın On Birinci Tezi Üzerine” **Doğu Batı Düşünce Dergisi Karl Marx**, Yıl 14, Sayı 55, Kasım-Aralık-Ocak 2010-2011, sf.79-83.
- BECK, Ulrich ,**Risk Society:Towards a New Modernity** ,Sage :London ,1992.
- BECK,Ulrich, **Siyasallığın İcadı**, (çev Nihat Ünler),İstanbul :İletişim Yayınları, 2009.
- BERK, Mehmet, “Nietzsche Sokrates’e Karşı” 16 Kasım 2007,<http://www.genbilim.com/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=1263>“B DP Diyarbakır’da Özerk Mahkeme `Kurdu “,<http://www.ankarahaber.com/haber/BDP-Diyarbakir-da-ozerk-mahkeme-kurdu/93645>, (08.09.2011)
- BEŞİKÇİ, İsmail, **PKK Üzerine Düşünceler Özgürlüğün Bedeli**, Diyarbakır, Melsa Yayınları,18 Ocak 1992.
- BEYER, Wolfram, “ Marx ve Bakunin Aynı Cephe de mi? Toplumsal Devrimin Güncelliğı Üzerine “,(der) Hans Jürgen Degen, **Anarşizmin Bugünü Tavrılar**, (çev) Neşe Ozan, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1999.sf.11-27.
- BIRCH, H.Anthony, **The Concepts and Theories of Modern Democracy**, Routledge: London and New York, 1993.
- BİLA, Fikret, **Hangi PKK?** Ankara :Ümit Yayıncılık, 3.Baskı,2004.
- BİLA, Fikret, **Komutanlar Cephesi**, İstanbul, Detay Yayınları, 2007.
- BRAUNS, Nick, “ Komünün Öğrettikleri: Tarihte ve Günümüzde Şura Demokrasisi”, (çev Murat Çakır), , **Özgür Halk ve Demokratik Modernite İki Aylık Düşünce Dergisi**, Mart-Nisan-Mayıs 2011, sayı 1, sf.63- 67
- BRENNERT, George. G, **Marx’ın Özgürlük Etiğı**, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1998.

- BOOKCHIN, Murray, **Ekolojik Bir Topluma Doğru**, (çev) Abdullah Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1988.
- BOOKCHIN, Murray, **Toplumsal Anarşizm mi Yaşam Tarzı Anarşizm mi?** (çev) Deniz Aytaş, İstanbul: Kaos Yayınları, 1995.
- BOOKCHIN, Murray, **Toplumsal Ekolojinin Felsefesi**, (çev) Rahmi Gür Ögdil, İstanbul: Kabalcı Yayınları, 1996.
- BOOKCHIN, Murray, **Toplumu Yeniden Kurmak**, (çev) Kaya Şahin, İstanbul: Metis Yayınları, 1999a.
- BOOKCHIN, Murray, **Kentsiz Kentleşme Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü**, (çev) Burak Özyalçın, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1999b.
- BOOKCHIN, Murray, “ Komünalist Karar Anı”, (Çev) Sezgin Ata, **Toplumsal Ekoloji Dergisi**, Sayı :1, Bahar 2002, 31-46.
- BOTTOMORE, Tom. **Marksist Düşünce Sözlüğü**, (çev) Mete Tunçay, İstanbul: İletişim Yayınları, 1993.
- BOUDANOV A. ve SOTCHEVKO G. **Mağlup Edilemeyen Vietnam ve Kamboçya Tarih-Ekonomi-Politika**, (çev) Ahmet Kaya, Ankara: Ürün Yayınları 3, Sosyalist Sistem Dizisi 2, Mayıs 1975.
- BOURDIEU, Pierre, **Outline of a Theory of Practice**, Cambridge: Cambridge University Press, 1977.
- BOURDIEU, Pierre and EAGLETON Terry ; “Doxa and Common Life “, **New Left Review**, NLR I/191, January-February 1992, p.111-121.
- BOZARSLAN, Hamit, **Doğunun Sorunları**, Diyarbakır, Şafak Kitapevi, 1966.
- BÖLÜĞİRAY, Nevzat, **Özal Döneminde Bölücü Terör (1983-1991)**, İstanbul, 1993.
- BRÖCKLİNG, Ulrich “ Modası Geçmiş Savaş, Askerlerin Geleceği ve Anti militarizmin Perspektifleri “,(der) Hans Jürgen Degen, **Anarşizmin Bugünü Tavrılar**, (çev) Neşe Ozan, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1999.sf.141-162.
- BUHARIN N. ve PREOBRAJENSKIY Y. **Komünizmin Abecesi**, (çev) Yavuz Alogon, İstanbul: Belge Yayınları, 1992.
- BULDAN, Nejdin, **PKK’da Kadın Olmak**, İstanbul, Doz Yayınları, 2004.
- BRUİNESSEN, Martin Von, **Kürdolojinin Bahçesinde Kürdologlar ve Kürdoloji Üzerine Söyleşi ve Makaleler**, (çev) Mustafa Topal, İstanbul: İletişim Yayınları, 2012.
- BRUİNESSEN, Martin Von, **Kürdistan Üzerine Yazılar**, (çev) Nevzat Kırış, İstanbul: İletişim Yayınları, 1992a

- BRUÏNESSEN, Martin Von, **Ağa Şeyh ve Devlet Kürdistan'ın Sosyal ve Politik Örgütlenmesi**, (çev) Remziye Arslan, Ankara: Özge Yayınları, 1992b
- BURNS, Mcnall Edward, **Çağdaş Siyasal Dünceler 1850-1950**, (çev) A.Şenel, Ankara, Birey ve Toplum Yayınları, 1984
- BUSH Kenneth ve KEYMAN Fuat, "Identity –Based Conflict: Rethinking Security in the Post-Cold War World ", **Global Governance**, Cilt 3, No 3, Eylül-Aralık 1997, s.317.
- BUZAN, Bary, **People, States and Fear: An Agenda For International Security Studies in the Post Cold War Era**, Hemel Hampstead, Harvester Wheatsheaf, Noulder, Co. Lynne Rienner, 1991, s.190.
- BÜSAM Proje Raporu, **Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgeleri Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Politik Yapı Araştırması ve Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerinden En Fazla Göç Almış Olan İllerin Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Politik Yapı Araştırması: Sorunlar, Beklentiler ve Çözüm Önerileri**, İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, Aralık 2009.
- CALLINICOS, Alex, **Toplum Kuramı Tarihsel Bir Bakış**, (çev.) Yasemin Tezgiden, İstanbul: İletişim Yayınları, 2004.
- CAMERON, Neill Kenneth, **Stalin Çatışkılarının Adamı**, (çev) Neşenur Domaniç, İstanbul: Ceylan Yayıncılık, 1997.
- CAMPANELLA, Thomasso, **Güneş Ülkesi**, (çev) Sadık Usta, İstanbul: Kaynak Yayınları Ütopyalar Dizisi,2005.
- CAMUS, Albert, **Başkaldıran İnsan**,(çev) Tahsin Yücel, İstanbul, Can Yayınları, 2012.
- CANGIZBAY Kadir, **Gurvitch: Sosyoloji ve Felsefe**, İstanbul: Ütopya yay.1999.
- CANTZEN, Rolf, **Daha Az Devlet, Daha Çok Toplum**, (çev) V.Atayman, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1994.
- CARR, H. Edward, **Mihail Bakunin**, (çev) Gün Zileli, İstanbul: Versus Yayınları, 2006.
- CEYHAN-a, Ali Kemal, **Hiç Konuşulmayanlar Konuşuluyor Mücadele Edenlerin Dilinden Terör**, İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları 23, Haziran 2012.
- CEYHAN-b,Arsen, "Claude Lefort: Demokrasi & İnsan Hakları ve Totalitarizm", [http://www.ikincigrup.com/index.asp?haberID=28743,\(11.10.2010\)](http://www.ikincigrup.com/index.asp?haberID=28743,(11.10.2010))
- CHALLEYE, Felicien, **Mülkiyetin Tarihi**, (çev) Turgut Ayтуğ, İstanbul: Remzi Kitapevi, 1969.
- CHESNEAUX, Jean, " Asya Tipi Üretim Tarzının Açtığı Yeni Araştırma Alanları ", **Asya Tipi Üretim Tarzı**, (çev) İrvem Keskinoğlu, İstanbul: Ant Yayınları, 1970,sf.23-68.

- CLASTRES, Pierre, **Vahşi Savaşının Mutsuzluğu Siyasal Antropoloji Araştırmaları**, (çev) Alev Türker ve Mehmet Sert, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1992.
- CLASTRES, Pierre, **Devlete Karşı Toplum**, (çev) Mehmet Sert ve Nedim Demirtaş, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2011.
- COHEN Gerald A. **Karl Marx'ın Tarih teorisi** (çev.Ahmet Fethi) İstanbul :Toplumsal Dönüşüm yay,1998.
- COHEN, Stanley, “ Social Control and the Politics of Reconstruction “(ed.) D.Nelken, **The Futures of Criminology** , London: Sage Publ, pp 63-88,1994
- CRENSHAW,Martha “ The Causes of Terrorism “,**Comparative Politics** ,Vol 13,No 4 (July 1981) ,pp.379-399.
- ÇAĞLAYAN, Handan, **Analar, Yoldaşlar, Tanrıçalar Kürt Hareketinde Kadınlar ve Kadın Kimliğinin Oluşumu**, İstanbul :İletişim Yayınları, 2010.
- ÇALIŞIR,İlker, “ Anarşizm ve Eğitim”, **Mekteb-i Sultani SOBİT Galatasaray Sosyal Bilimler Topluluğu Gayri Resmi Yayın Organı**, <http://mektepsobit.blogspot.com/2010/02/anarsizm-ve-egitim.html>,(08 Şubat 2010)
- ÇANDAR, Cengiz, **Dağdan İniş-PKK Nasıl Silah Bırakır ? : Kürt Sorunu'nun Şiddetten Arındırılması**, TESEV Demokratikleşme Programı, Haziran 2011.
- ÇAYAN, Mahir “ Revizyonizmin Keskin Kokusu (1) “, **Türk Solu Dergisi**, 12 Ağustos 1969, sayı 91.
- ÇAYAN, Mahir , **Bütün Yazılar**,İstanbul : Atılım Yayınları, Birinci Baskı Mart 1992
- ÇAYAN, Mahir , **Teorik Yazılar**,İstanbul : Gökkuşluğu Yayınları, Yayın No 11, Birinci Baskı Eylül 1996.
- ÇEÇEN,Anıl, **İnsan Hakları**, Ankara, Gündoğan Yayınları,1995.
- ÇELİK, Nur, Betül, “ Marx'ın Ontolojisi ve Siyasal Öznellik Sorunu”, **Doğu-Batı Düşünce Dergisi**, Kasım-Aralık-Ocak 2010-2011, sayı 55,sf.11-31.
- ÇELİK, Nur, Betül, **İdeolojinin Soy Kütüğü Marx ve İdeoloji**, Ankara :bilim ve Sanat Yayınları,2005.
- ÇEVİK, Abdülkadir, **Politik Psikoloji**, Ankara : Dost yayınları, 2007.
- ÇİTLİOĞLU,Ercan, **Ölümcül Tahterevalli Ermeni ve Kürt Sorunu**, Ankara :Destek yay, 2007.
- ÇİTLİOĞLU,Ercan, **Gri Tehdit :Terörizm**, Ankara :Destek yay, 1.Baskı,Temmuz 2008.
- ÇULHAOĞLU,Metin, **İdeolojiler Alanı ve Türkiye Örneği**, Ankara :Öteki Yayınevi, Özgür Üniversite Kitaplığı 17, Güncel Sorunlar Dizisi 10,Eylül 1988.
- ÇÜRÜKKAYA, Selim, **Apo'nun Ayetleri**, İstanbul , 14 Temmuz Yayınları, 1994.

DAVIES, Jude, “İngiltere’de Anarşi mi ? 1990’ların İngilteresi’nde Anarşizm ve Popüler Kültür”, (der) Jon Purkis ve James Bowen, **21.Yüzyıl Anarşizmi Yeni Binyıl İçin Ortodoks Olmayan Fikirler**, İstanbul :Ayrıntı Yayınları, sf.91-117, 1998.

DEGEN, Hans Jürgen, “ Anarşizmin Bir Geleceği Var Mı? Birkaç Not”, “,(der) Hans Jürgen Degen, **Anarşizmin Bugünü Tavrılar**, (çev) Neşe Ozan, İstanbul :Ayrıntı Yayınları, 1999.sf.163-176

DELİÖZ, Önder, **KCK Demokrasi Kılıfında Terör**, İstanbul :Timaş Yayınları, 2012.

DEMİREL,Emin. **Geçmişten Günümüze PKK ve Ayaklanmalar**, İstanbul, IQ Kültür ve Sanat Yayıncılık, 2005.

DERSİM, Ferze, “Endüstrinin Sanat ve Spor Dünyası”, <http://www.pkkonline.com/tr/index.php?sys=article&artID=550>, 2010.

DEVALL Bill ve SESSIONS George, **Deep Ecology**, Salt Lake City :Peregrine Smith Books,1985.

Devrimci Kültür ve Ahlak Eğitim Dizisi 1, Bilim ve Aydınlanma Yayınları, 2009.

DİNÇER,Ömer. **Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası**,İstanbul :Beta Yay, 5.Baskı,1998,.

DOLGOFF, Sam. **Bakunin**. (Çev) Cemal Atilla, İstanbul , Kaos Yayınları, 1998.

DRAPER, Hal, **Proletarya Diktatörlüğü Tartışması Marx’tan Lenin’e**, (çev) Osman Akınhay, İstanbul :Belge Yayınları, 1990.

DTP [http://www.dtp.org.tr/default.asp?sf=icerik&icerikid=223,\(1](http://www.dtp.org.tr/default.asp?sf=icerik&icerikid=223,(1) Ağustos 2008)

DUMAN, Fatih, “Sivil Toplum”, **Siyaset** (ed) Mümtaz’er Türköne, Ankara, Lotus yayınları, 2007, sf.347-379.

DUMENİL,Gerard; LÖWY, Michael ve RENAULT, Emmanuel, **Marksizm’in 100 Kavramı**,İstanbul, Yordam Yayınları, 2011.

DUVERGER,Maurice, **Siyasal Partiler**, Çev.E.Özbudun,Ankara :Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi yayınları1970.

DÜZEL, Neşe, “ Türkiye’nin Sınırı Kürdistan Olacak ” ,Selahattin Demirtaş ile Pazartesi Konuşmaları, **Taraf Gazetesi**, (9 Nisan 2012),sf.11

EAGLETON, Terry ,**İdeoloji**, İstanbul :Ayrıntı Yay.,1991.

ENGELS, Friedrich, **Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni**, Ankara : Sol Yayınları, 1978.

ENGELS, Friedrich, **Konut Sorunu**, (çev) G.Özdural, Ankara :Sol Yayınları 2.Baskı,Ankara,1992.

ENGELS, Friedrich, **Feuerbach ve Alman İdealizminin Sonu**, Ankara :Sol yayınları, 2009

- Emniyet Genel Müdürlüğü, **PKK (1973-1979)**, Ankara EGM Yayınları, No 52, 1984
- ERDOĞAN, Mustafa, **Anayasal Demokrasi**, Ankara, Siyasal Kitapevi, 1999.
- ERDOST, Muzaffer, **Asya Üretim Tarzı ve Osmanlı İmparatorluğunda Mülkiyet İlişkileri**, Ankara :Onur Yayınları, Üçüncü Baskı 2005
- ERGİL Doğu.1992 “ Uluslararası Terörizm “, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Dergisi**, Cilt 47,Sayı 3/4,Haziran-Aralık .s.139-143
- ERİCKSON,Richard J. **Legitimate Use of ForceAgainst State-Sponsored Terrorism**, Air University Press, Washington D.C.,1989.
- ERİKSEN, Hylland Thomas, **Etnisite ve Milliyetçilik Antropolojik Bir Bakış**, (çev) Ekin Uşaklı, İstanbul :Avesta Yayınları,2002.
- ERİKSON Erik H.,” The problem of Ego Identity “, **Journal of the American Psychoanalytic Association** IV (1956) p.56-121.
- EROL,Ahmet, **Demokrasi Örgütlenme Özgürlüğü ve İsveç Örneği**, Ankara, TC Kültür Bakanlığı Yayınları /1728 Demokrasi Klasikleri Dizisi / 7,1995.
- ERSANLI-a, Büşra ve BAYHAN, Halil, “ Demokratik Özerklik: Statü Talebi ve Demokratikleşme Arzusu”, **Türkiye Siyasetinde Kürtler Direniş,Hak Arayışı, Katılım**, (der) Büşra Ersanlı, Günay Göksu Özdoğan, Nesrin Uçarlar, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012,sf.203-251.
- ERSANLI-b, Büşra ve ÖZDOĞAN, Göksu Günay, “ Kürtlerin Türkiye’de Yakın Dönem Siyasi Temsiliet ve Katılım Mücadeleleri”, **Türkiye Siyasetinde Kürtler Direniş,Hak Arayışı, Katılım**, (der) Büşra Ersanlı, Günay Göksu Özdoğan, Nesrin Uçarlar, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012,sf.17-57.
- ERSEVER ,Cem. **Kürtler PKK ve Abdullah Öcalan**, İstanbul. Milenyum Yayınları ,2009.
- Ezidilik,<http://www.pkkonline.com/tr/index.php?sys=article&artID=643>
- FANON,Frantz, **Yeryüzünün Lanetlileri**, (çev) Sen Süer Kaya, Sosyalizm Yayınları 14 Anti Sömürgecilik İncelemeleri ve Araştırma Dizisi3, Mayıs 1994.
- FARAÇ, Mehmet, **PKK’nın Şifreleri**, İstanbul, Cumhuriyet Kitapları, 2008.
- FERNBACH, David, **Siyasal Marx**, (çev) Murat Akad, İstanbul :Daktylos Yayınevi, 2008.
- FİSKE, John, **Understanding Popular Culture**, Londra and New York Routledge, 1989.
- FİRESTONE,S, **Cinselliğin Diyalektiği**, (çev) Y.Salman, İstanbul :Pavel Yayınevi.1993.
- FLOWERS, Nancy, **Pusulacık Çocuklar İçin İnsan Hakları Eğitimi Kılavuzu**, (çev) Metin Çulhanoglu, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 293 İnsan Hakları Hukuku Çalışmaları 10, 1.Baskı , Mart 2010.

FREEMAN Mark ve HAYNER B.Priscilla, “Hakikat Beyanı”, **Özgür Halk ve Modernite İki Aylık Düşünce Dergisi Hakikat Rejimi ve Yöntem**, Mart-Nisan-Mayıs 2011, sayı 1, sf.12-22.

FOUCAULT, Michel, **Özne ve İktidar**, (çev) Işık Ergüden ve Osman Akınhay, İstanbul :Ayrıntı Yayınları, 2000.

GALMAN C.,BACH I., KOLPINSKI N. TARTAKOVSKI B.,KUNIA V.,GURBUNOV V. ve YEREMI V., **Paris Komünü ve Marksizm**, (çev) Kenan Somer, İstanbul :Sarmal Yayınevi,1996.

GALTUNG John, **Essays in Peace Research**, 1-V (Copenhagen :Christian Ejlers and Atlantic Highlands, NJ Humanities Pres, 1975-79) ; “ Structural Theory of Imperialism “, **Journal of Peace Research** , (2, no 4,1965) ,s.348-96

GAMBONE, Larry, “Gustav Landauer’in Komüniter Anarşizmi “,http://itaatsiz.org/index.php?option=com_content&view=article&id=110:gustav-landauerin-komueniter-anarsizmi&catid=1:makale&Itemid=41

Genelkurmay Başkanlığı Resmi İnternet Sitesi , “Basın Açıklaması“,07 Ekim 2007, http://www.tsk.tr/10_ARSIV/10_1_Basin_Yayin_Faaliyetleri/10_1_Basin_Aciklamalari/2007/BA_22.html, 13 Mart 2010.

Genelkurmay Başkanlığı Resmi İnternet Sitesi, “ Basın Açıklaması”,29 Şubat 2008, http://www.tsk.tr/10_ARSIV/10_1_Basin_Yayin_Faaliyetleri/10_1_Basin_Aciklamalari/2008/BA_25.html,

GİAP, Nguyen Vo, **Vietnam Halk Savaşının Zaferi**, Ankara, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 1975.

GİDDENS, Anthony, **The Constitution of Society :Outline of the Theory of Structuration** , Polity Press,Cambridge ,p.219

GİLİOV,S.**Lenin’in Ulusal Sorun’u Üzerine**, (çev) Gül Aysu, İstanbul :Amaç Yayınları,1989.

GODELIER, Maurice, **Asya-Tipi Üretim Tarzı ve Kavramı ve Marksist Şemalara Göre Toplumların Evrimi**, (çev) Atilla Tokatlı, İstanbul :Özgün Yayınları, 1974.

GOMIAN Donna ve Harris David, **Düşünce İnanç ve İfade Özgürlüğü, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Yorum ve İçtihatları**, (çev) Orhan Kemal Cengiz, İstanbul :Belge Yayınları, 1998.

GORZ,Andre, **Kapitalizm Sosyalizm Ekoloji Yönelim Bozuklukları Arayışlar**, (çev) Işık Ergüden,İstanbul : Ayrıntı Yayınları,1993.

GÖÇEK, Müge Fatma, “ Türkiye’de Çoğunluk, Azınlık ve Kimlik Anlayışı”, **Türkiye’de Çoğunluk ve Azınlık Politikaları AB Sürecinde Yurttaşlık Tartışmaları**, (der) Ayhan Kaya ve Turgut Tarhanlı, İstanbul, TESEV Yayınları, 3.Baskı, Kasım 2008; sf. 67-81.

GÖKÇE, Orhan, **İçerik Analizi Kuramsal ve Pratik Bilgiler**, Ankara : Siyasal Kitapevi,2006.

GÖREGENLİ,Melek,**Çevre Psikolojisi İnsan-Mekan İlişkileri**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 317 Psikanaliz/Psikoloji 4, Ekim 2010.

GRAMSCI, Antonio, **Hapishane Defterleri**, (çev) Adnan Cemgil, İstanbul :Belge yayınları, 2009.

GRAY John, **El Kaide Modern Olmanın Anlamı**,(çev) Zehra Savan, İstanbul :Everest yay.2004.

GÜLALP, Haldun, **Vatandaşlık ve Etnik Çatışma Ulus-Devletin Sorgulanması**, İstanbul:Metis Yayınları, 2007.

GÜLER, Mehmet, **KCK Dosyası Küresel Devlet Devletsiz Kürtler**, İstanbul,Belge Yayınları, 2010.

GÜLTEKİN, Mehmet Bedri, **Kürtçe Eğitim Sorunu**, İstanbul, Kaynak yayınları, 2012.

GÜN Rengin.2002 “11 Eylül Sonrasında Başat Tehdidin Yeni adı : Uluslararası Terörizm Olgusu “,**Stratejik Analiz**, Cilt 2 ,Sayı 24 ,Nisan,s.113-119.

GÜNÇEKTİ, Sedat, “PKK’da Kadın Olmak Kitabı ve Bir Sunu (1) http://www.rizgari.com/modules.php?name=Rizgari_Niviskar&cmd=read&id=474 , (29.06.2005)

GÜNDÖĞAN; Cemil “Gelenegin Değersizleşmesi : Kürt Hareketinin 1970’lerde Gelenekselle İlişkisi Üzerine “, **Türkiye Siyasetinde Kürtler Direniş,Hak Arayışı, Katılım**, (der) Büşra Ersanlı, Günay Göksu Özdoğan, Nesrin Uçarlar, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012, sf.93-151.

GÜRSEL, Kadri, **Dağdakiler Bagok’tan Gabar’a 26 Gün** , İstanbul :Metis Yayınları, 2004.

GÜRSES, Emin, **Ayrılkçı Terörün Anatomisi IRA-ETA-PKK**, Ankara, 1997.

HABERMAS, Jürgen, **The Theory of Communicative Action Volume 1 Reason and The Communicative Action**, (Çev) Thomas Mc Carthy, Boston, Beacon Pres, 1984.

HABERMAS, Jürgen, **Öteki Olmak Ötekiyle Yaşamak**, (çev) İlknur Aka, İstanbul:Yapı Kredi Yayınları, 2004.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, **Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması Raporu**, HÜNEE,Ankara,2006.

- HAHNEL, Robin, **İktisadi Adalet ve Demokrasi Rekabetten İşbirliğine**, (çev) Yavuz Alogan, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2006.
- HAN, Mugtedir, **Global Siyasette Kimlik İnşası ,Küreselleşme Bir Aldatmaca mı?** (çev.) Osman Akınhay ,1.Baskı,Alfa :İstanbul 2000.
- HARGROVE, E. “ Ecological Sabotage :Pranks or Terrorism ? “, **Environmental Ethics** 4, p.291-297, 1983.
- HART, Lindsay, “ Radikal Doğrudan Eylemi Savunurken Sivil İtaatsizlik,Sabotaj ve Şiddetsizlik Üzerine Düşünceler “,(der) Jon Purkis ve James Bowen, **21.Yüzyıl Anarşizmi Yeni Binyıl İçin Ortodoks Olmayan Fikirler**, İstanbul :Ayrıntı Yayınları, sf.63-87, 1998.
- HASSANPOUR, Amir, **Kürt Diliyle İlgili Devlet Politikaları ve Dil Hakları**, İstanbul,Avesta Yayınları, 1997.
- HASSANPOUR,Amir, “The Reproduction of Patriarchy in The Kurdish Language”,**Women of a Non-State Nation/ The Kurds**, (der) S.Mojab,Mazda, California.2001.
- HECHTER Michael ve LEVİ Margaret, “ The Comparative Analysis of Ethnoregional Movements”, **Ethnic and Racial Studies**, 2, 3,1979,pp.260-274.
- HENNAYAKE,K.S., “ Interactive Ethnonationalism : An Alternative Explanation of Minority Ethnonationalism”,**Political Geography**, Vol 11, No 6 , Novemver 1992, p.526-549.
- HEPER, Metin, **Devlet ve Kürtler**, İstanbul, Doğan Kitap,2008.
- HERZOG, Thomas, **Terrorismus –Versuch Einer Definition und Analyse Internationale**, Übereinkommen zu seiner Bekämpfung, (dies) Köln–1991.
- HIRST,Paul.” Statism, Pluralism and Social Control”, **British Journal of Criminology**, 40.2000, ,pp.279-295
- HOBBES,Thomas, **Leviathan veya Bir Din ve Dünya Devletinin İçeriği, Bicimi ve Kudreti**, (cev.)Semih Lin, Yapi Kredi Yayınları 319, Kazım Taşkent Klasik Yapıtlar Dizisi 9,2010.
- HOBSBAWN, Eric ve RANGER Terence, **The Invention of Tradition**, Cambridge : Cambridge University of Press, 1983.
- HOLT, John, **Escape From Childhood The Needs and Rights of Children**, Holt Associates, 1974.
- HUNTINGTON, Samuel ,**Political Order in Changing Societies**, New Haven :Yale University,1968,p.39-50

İLKARACAN, Pınar,” Türkiye’nin Doğu Bölgelerinde Kadın Cinselliği Bağlamının İncelenmesi”, **Müslüman Toplumlarında Kadın ve Cinsellik**, (der) Pınar İlkaracan, çev. Ebru Salman, İstanbul: İletişim Yayınları, 2003.

İMSET, İsmet G. **PKK: Ayrılıkçı Şiddetin 20 Yılı** (1973-1992) , Ankara , Turkish Daily News Yayınları, 1993.

ISHIYAMA, John ,” Does Globalization Breed Ethnic Conflict ? “, **Nationalism and Ethnic Politics**, Cilt 9, no 4, Kış 2004.

İSTEGÜN Aziz ve AVCI İsmail, “ Genç Kürtlerin Şiddetle İmtihanı”, **Aksiyon Haftalık Haber Dergisi Sayı 905**, (9-15 Nisan 2012), sf. 40-45.

“İşte Pratikte Özerklik “, <http://www.aksam.com.tr/iste-pratikte-ozerklik--66046h.html>, 08.09.2011 Kadın Özgürlük Tarihi-2, <http://www.pkkonline.com/tr/index.php?sys=article&artID=248>, 2010.

KALAYCI, Hüseyin, **Kanada Quebec Sorunu Çok Kültürcülük Kendi Kaderini Tayin Milliyetçilik ve Federalizm**, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara , 2007.

KALKAN, Duran.”Neden Dördüncü Stratejik Dönem ?

“, <http://www.pkkonline.com/tr/index.php?sys=article&artID=567>, 2010.

KAMANN, Friederike, “ Feminizmin Radikalleşmesi Olarak Anarko-Feminizm”, (der) Hans Jürgen Degen, **Anarşizmin Bugünü Tavrılar**, (çev) Neşe Ozan, İstanbul :Ayrıntı Yayınları, 1999, sf. 99-111.

KAPMAZ, Cengiz. **Öcalan’ın İmralı Günleri**, İstanbul : İthaki Yayınları, 1. Baskı, Ocak 2011,

KARASIN, Y. **Devrim Sürecinin Diyalektiği**, İstanbul, Konuk yayınları, 1978.

KARAAHMETLİ, Mehmet, **Lenin’in Ulusal Sorun Teorisi ve Sovyet Rusya’daki Uygulaması**, Toplum Yayınevi, 1976.

KAVAK, Şeref, “ Kürt Siyasetinin 2000’li Yılları : “Türkiyelileşme “ ve Demokratik Toplum Partisi “, **Türkiye Siyasetinde Kürtler Direniş, Hak Arayışı, Katılım**, (der) Büşra Ersanlı, Günay Göksu Özdoğan, Nesrin Uçarlar, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012, sf. 151-203.

KAYA, Ayhan, “Avrupa Birliği Bütünleşme Sürecinde Yurttaşlık, Çokkültürcülük ve Azınlık Tartışmaları : Bir arada Yaşamın Siyaseti”, **Türkiye’de Çoğunluk ve Azınlık Politikaları AB Sürecinde Yurttaşlık Tartışmaları**, (der) Ayhan Kaya ve Turgut Tarhanlı, İstanbul, TESEV Yayınları, 3. Baskı, Kasım 2008; sf. 41-67.

KAYA,Ayhan, **Türkiye’de İç Göçler Bütünleşme mi Geri Dönüş Mü ? İstanbul Diyarbakır Mersin**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 246 Göç Çalışmaları 11, 1.Baskı, Mayıs 2009.

KAYER, Sertaç, “ Kürtler Öcalan’da İçin Israrlı”, **Özgür Gündem**, http://www.ozgurgundem.com/index.php?haberID=43202&haberBaslik=K%C3%BCrtler%20%C3%96calan%20i%C3%A7in%20%C4%B1srar%C4%B1&action=haber_detay&module=nuce, (27.06.2012)

KAYTAN, Haydar, “Anlamın ve Hissin Yarattığı İnsan Önder APO”

<http://www.pkkonline.com/tr/index.php?sys=article&artID=180>, 2010

KCK SÖZLEŞMESİ, <http://www.scribd.com/doc/16223666/KCK-ddianamesinin-tam-metni>, 25.05.2009

KEANE, John, **Şiddet ve Demokrasi**, (çev Meral Üst), İstanbul, Ankara Kitapevi,2010

KHAYATİ, Khalid, **Mağdur Diasporadan Sınır Ötesi Vatandaşlığa mı? Fransa ve İsveç’teki Kürtlerde Diasporanın Oluşumu ve Ulus-ötesi İlişkiler**, İstanbul, Avesta Yay, 2010.

KIŞLALI, Mehmet Ali, **Güneydoğu Düşük Yoğunluklu Çatışma**, Ankara, Ümit Yayıncılık, 1996

KIŞLALI-b, Taner Ahmet, **Siyaset Bilimi**, Ankara :Ankara Üniversitesi Basımevi, 1987.

KIZILTUĞ, Kürşad, “Güçsüz Devlet Adamları, Daha Güçsüz İnsanlar!-Gustav Landauer”,Qijika Reş Dergisi / Sayı 3 , (12 Haziran 2011), <http://qijikares.blogspot.com/2011/06/gucsuz-devlet-adamlar-daha-gucsuz.html>

KLEMM,Ulrich, “ Pedagoji ve Anarşizm Arasındaki Güncel İlişki Üzerine”, (der) Hans Jürgen Degen, **Anarşizmin Bugünü Tavrılar**, (çev) Neşe Ozan, İstanbul :Ayrıntı Yayınları, 1999.sf.112-130.

KOÇ, Ali, “ Komünalist Ekonomi,” **Özgür Halk ve Demokratik Modernite İki Aylık Düşünce ve Kuram Dergisi**, İstanbul :Medya Yay, sayı 1, 2011.

KOROLYOV,Fyodor, **Lenin ve Eğitim**, (çev) Tahsin Yılmaz, İstanbul :Sorun Yayınları, 1989.

KOVEL, Joel, **Tarih ve Tin Özgürleşme Felsefesi Üzerine bir İnceleme**,(çev) Hakan Pekinel ,İstanbul,Ayrıntı Yayınları,Birinci Basım 1994.

KÖKER, Levent, “ Liberal Demokrasi ve Eleştirileri”, **On Birinci Tez Kitap Dizisi :6 Demokrasi, Devlet ve Sınıflar**, İstanbul :Uluslararası Yayıncılık, Haziran 1987,sf.67-89

KRAMER, Samuel Noah, **Tarih Sümer’de Başlar**,(çev) Hamide Koyukan, İstanbul :Kabalıcı Yayınevi,2002.

KROPOTKİN, Peter, **Etika Ahlakın Kaynağı ve Açılması**, (çev) Ahmet Ağaoğlu,İstanbul :Kavram Yayınları,1991.

- KROPOTKİN, Peter, **Ekmeğin Fethi**, (çev) Mazlum Beyhan, Ankara :Öteki Yayınları,1999.
- KROPOTKİN, Peter, **Anarşi Felsefesi-İdeali**, (çev) Işık Ergüden, İstanbul :Kaos Yayınları,2005.
- KURUBAŞ, Erol.**Kürt Sorunun Uluslararası Boyutu ve Türkiye : Sevr-Lozan Sürecinden 1950'lere (Cilt-2)** ,Ankara, Nobel Yayın Dağıtım,2004.
- Kürdistan Devriminin Yolu Manifesto, <http://www.scribd.com/doc/8424952/Kurdistan-Devriminin-Yolu-MANIFESTO>, 20 Kasım 2010
- KYMLİCA, Will, **Çok Kültürlü Yurttaşlık Azınlık Haklarının Liberal Teorisi**,(çev) İstanbul,Ayrıntı Yayınları,1998.
- LABİN, Susanne, **Komünist Propaganda Taktikleri**, Konya, Milli Ülkü Yayınevi, sayı 7, Fikri Eserler 4, 1976.
- LACLAU, Ernesto ve MOUFFE, Chantal, **Hegemonya ve Sosyalist Strateji**, (Çev) Ahmet Kardan ve Doğan Şahiner, İstanbul :Birikim yayınları, 1.Baskı, 1997.
- LARRAIN, Jorge **The Concept of Ideology**,Londra :Hutchison Press,1979.
- LATTER, Richard, “ Demokrasilerde Terörle Mücadele”, **Strateji Dergisi**, 1995 /2
- LEFEBVRE, Henri, **Marx'ın Sosyolojisi**, (çev) Selahattin Hilav, İstanbul : Öncü Kitapevi, 1968.
- LENİN, Vladimir İviç, **Devlet ve İhtilal**, (çev) Gaybiköylü, Ankara : Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 1969.
- LENİN, Vladimir İviç, **İki Taktik Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği**, (çev) M.Ardos, Ankara : Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 1970.
- LENİN, Vladimir İviç, **Marksizm Üzerine**, (çev) Tamer Özsu, Ankara: Aşama Yayınları, Birinci Basım, Eylül 1974
- LENİN, Vladimir İviç, **Gençlik Üzerine**, (çev) Erdal Şakıyan, İstanbul: Hasat Yayınları, 1975
- LENİN, Vladimir İviç, **Kültür ve Kültür İhtilali Üzerine**, (çev) A.Yorulmaz, İstanbul : Arkadaş yayınları, 1976a.
- LENİN, Vladimir İviç, **Tarım Sorunları**, (çev) Serpil Güvenç, Ankara : Sol yayınları, 1976b.
- LENİN, Vladimir İviç, **Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı**, Ankara : Sol Yayınları, 1977a.
- LENİN, Vladimir İviç, **Emperyalizm Kapitalizmin En Yüksek Aşaması**,(çev) Cemal Süreyya, Ankara : Sol Yayınları, 1977b.
- LENİN, Vladimir İviç, **Kır Yoksullarına** ,(çev) Kemal Yusuf , Ankara : Odak Yayınları, 1979.

- LENİN, Vladimir İviç, **Barış İçinde Bir arada Yaşama**,(çev) Tahir Balkan, Ankara : Ekim Yayınları, 1990.
- LENİN, Vladimir İviç, **Komünizmin Çocukluk Hastalığı “Sol “ Komünizm**, (çev) Muzaffer Erdost, Ankara : Sol Yayınları, 1991.
- LENİN, Vladimir İviç, **Ne Yapmalı ?**, (çev) Muzaffer Erdost, Ankara : Sol Yayınları, 1992a.
- LENİN, Vladimir İviç, **Komün Dersleri**, (çev) Kenan Somer, Ankara : Sol Yayınları, 1992b.
- LENİN, Vladimir İviç, **Sosyalizm ve Savaş**, (çev) N. Solukçu, Ankara : Sol Yayınları, Altıncı Baskı , Kasım 1992c.
- LENİN, Vladimir İviç, **Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu**, (çev) İsmail Yarkın, İstanbul : Inter Yayınları, 1993
- LIEBMAN, Marcel, **Lenin Döneminde Leninizm Muhalefet Yılları, Cilt-1**, (çev) Osman Akınhay, İstanbul : Belge Yayınları 101, Birinci Baskı Ekim 1990.
- LINKLATER, Andrew, “Critical Sociology of Transnational Harm “, S.Hobden and John Hobson (der.) , **Historical Sociology of International Relations** (Cambridge :Cambridge University Press,2002),s.162-180
- LİND SAY, A.D.,**Demokrasinin Esasları**, (çev) Kamil Diriöz, Ankara :Milli Eğitim Bakanlığı Devlet Kitapları, 1973.
- LİPSON,Leslie, **Demokratik Uygarlık**, (çev) H.Gülalp ve T.Alkan, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1984.
- LUKACS,György. **Lenin’in Düşüncesi**, (çev) Ragıp Zarakolu, İstanbul :Belge Yayınları, 1998.
- MACIVER Charles ve Page H., Cemiyet, (çev) Amiran Kurktan, İstanbul : Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1969.
- MALİNİN,V.A., **Markşçı-Leninci Felsefenin Temelleri II Tarihsel Maddecilik**, (çev) Cafer Ertuna, İstanbul, Konuk Yayınları,1979.
- MANDEL, Ernest, **Marksist Ekonomi El Kitabı**, İstanbul : Suda Yayınları, 2.Baskı, 1974.
- MANDEL, Ernest,” In Defence of Social Planning “, **New Left Review**, sayı 159 , (Eylül-Ekim 1986)
- MANDEL, Ernest. **Leninist Örgüt Teorisi**, (çev) Oktay Emre, İstanbul :Yazın Yayıncılık, 1995.
- MANNING,P ,**Erving Goffman and Modern Sociology**, Polity Pres , Ambridge,1992
- MARCUS, Aliza, **Kan ve İnanç-PKK ve Kürt Hareketi**,(çev) A.Alkan, İstanbul :İletişim Yayınları, 2009.
- MARX, Karl, **Fransa’da Sınıf Mücadeleleri**, (çev M.E.), Ankara :Sol yayınları, 1967.

- MARX, Karl, **Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı**, (çev M.E.), Ankara :Sol yayınları, 1970.
- MARX, Karl, **Türkiye Üzerine (Şark Meselesi)** , (çev) Selahattin Hilav ve Atilla Tokatlı, İstanbul :Gerçek yayınları, 1974.
- MARX, Karl, **1844 El Yazmaları**, İstanbul :Birikim yayınları, 2000
- MARX, Karl, **Yahudi Sorunu Üzerine**, Ankara :Sol yayınları, 2009.
- MARX Karl, **Capital Volume I** , (çev. S.Moore and E.Aveling,) Marksists.org, 2010.<<http://www.marksists.org/archive/marx/works/download/pdf/Capital-volume-1.pdf> >[erişim tarihi :20.05.2010]
- MARX Karl. ve ENGELS Friedrich.; **Alman İdeolojisi**; (Çev: Sevim Belli) Ankara; Sol Yayınları ikinci Baskı Kasım 1987 ..
- MARX Karl ve ENGELS Friedrich, **Sömürgecilik Üzerine**, (çev Muzaffer Erdost), Ankara : Sol yayınları, 1997..
- MARX Karl ve ENGELS Friedrich, **Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi**, (çev.Barişta Erdost), Ankara : Sol yayınları, 2002
- MARX Karl. ve ENGELS Friedrich, **Komünist Parti Manifestosu** ,(çev) Erkin Özalp, İstanbul : NK Yayınları Gelenek Dizisi, 2003
- MARX Karl. ve ENGELS Friedrich, **Komünist Manifesto ve Hakkında Yazılar** ,(çev) Nail Satlıgan,Tektaş Ağaoğlu,Olcay Göçmen ve Şükrü Alpagut, İstanbul :Yordam Kitap, 1.Baskı , 2008
- MARX Karl ,ENGELS Friedrich ve LENİN İlviç, **Kadın ve Aile**, (çev Öner Ünalın), Ankara : Sol yayınları, 1993
- MARX Karl ,ENGELS Friedrich, LENİN İlviç ve STALİN Josef, **Kadın ve Komünizm**, (çev) Ö Ufuk, İstanbul : Öncü Kitapevi, Kasım 1970.
- MARSH, J. **Total Quality Management In Education**. Avon:Training And Enterprise Council. 1992
- MATUR, Bejan, **Dağın Ardına Bakmak**, İstanbul ,Timaş yayınları 2441, Düşünce Dizisi 19, 1.Basım Şubat 2011.
- MCCARNEY, Joe, **The Real World of Ideology**, Brighton :Harvester, 1980.
- Meray, Seha, **Lozan Barış Konferansı Tutanaklar Belgeler**, İstanbul ,Yapı Kredi Yayınları, 2001.
- MERRIAM, E. Charles, **On The Agenda of Despotism**, Cambridge : Harvard University Press, 1941.
- MET, Ülkü, **Anarşizm ve Terörizm**, EGM Yayınları, Ankara, 1991.

- MİLLET,K. **Cinsel Politika**, (çev) S.Selvi, İstanbul :Payel Yayınları, 1987.
- MİLLETT, Steve, “ Ne Devlet Ne Pazar Toplumsal Refah Üzerine Anarşist Bir Perspektif”, (der) Jon Purkis ve James Bowen, **21.Yüzyıl Anarşizmi Yeni Binyıl İçin Ortodoks Olmayan Fikirler**, İstanbul :Ayrıntı Yayınları, sf. 41-62, 1998.
- MİLLİYET, “ Terör örgütünün KCK Türkiye Meclisi Yapılanması” <http://www.milliyet.com.tr/Yasam/SonDakika.aspx?aType=SonDakika&ArticleID=1100049>, 28 Mayıs 2009.
- MINEGOUE, Kenneth ,**Alien Powers : The Pure Theory of Ideology**, Palgrame Macmillan : Londra,1985.
- MOJAB, Sharzad, **Devletsiz Ulusun Kadınları**, İstanbul, Avesta Yayınları, 2005.
- MOOSA, Essa, “Güney Afrika’da Müzakere Deneyimi”, **Özgür Halk ve Demokratik Modernite İki Aylık Düşünce ve Kuram Dergisi**, Sayı 1, Mart-Nisan-Mayıs 2011, sf.39-43.
- MORGAN, Henry Lewis, **Eski Toplum 1**, (çev) Ünsal Oskay, İstanbul :Payel Yayınevi, 1994.
- MORLAND, Dave, “ Anarşizm, İnsan Doğası ve Tarih”, (der) Jon Purkis ve James Bowen, **21.Yüzyıl Anarşizmi Yeni Binyıl İçin Ortodoks Olmayan Fikirler**, İstanbul :Ayrıntı Yayınları, sf.21-39, 1998.
- MOORE, W.Stanley, **Marx, Engels, Lenin’de Devlet Kuramı Kapitalist Demokrasi’nin Eleştirisine Giriş**, (çev) Ahmet Cumhur Aytulun, İstanbul :Simge Yayınevi, 1989.
- MUMCU, Uğur, **Kürt-İslam Ayaklanması 1919-1925**, İstanbul : Tekin Yayınevi, 20.Basım, 1995.
- MÜTERCİMLER, Erol. **Yüksek Stratejiden Etki Odaklı Harekâta Geleceği Yönetmek**, İstanbul, Alfa Yayınları, 2006.
- NAİMAN, Joanne, **Marksizm ve Feminizm İki Ayrı Kuram**, (çev) Saadet Özkal, İstanbul:Amaç Yayıncılık, Siyasal Bilgiler Dizisi 4, Birinci Basım Mart 1988.
- NEÇAYEV, Sergey. **Devrimcinin Anahtar Kitabı**, (Türkçesi Süreyya Evren), İstanbul, 1997.
- NIEBURG,H.L. **Political Violence**,New York :St Martin Press
- NIETZSCHE, Friedrich Wilhelm, **Böyle Buyurdu Zerdüş**, İstanbul : Cem Yayınevi, 1999.
- NİKİTİN, Bazil,**Ekonomi Politğin Temel İlkeleri**, (çev) Orhan Suda, İstanbul :Suda Yayınları, İkinci Baskı, 1974.
- NİKİTİN, Bazil,**Kürtler Sosyolojik ve Tarihi İnceleme**, Özgürlük Yolu Yayınları, 2.Baskı,1986.

NIMTZ, H. August, **Demokrasi Savaşçıları Olarak Marx ve Engels**,(çev) Can Saday, İstanbul, Yordam Kitap, 2012.

OLSON, Robert, **Kan İnançlar ve Oy Pusulaları Türkiye’de Kürt Milliyetçiliği’nin Yönetimi 2007-2009**, İstanbul :Avesta Yayınları,2009.

Ortadoğu’da Şiddetin Merkezi Kadındır-4,

<http://www.pkkonline.com/tr/index.php?sys=article&artID=379>, 2010.

Ortadoğu’da Güncel Kaostan Çıkışta Kadın Özgürlüğü’nün Rolü-5,

<http://www.pkkonline.com/tr/index.php?sys=article&artID=385>

OSBORNE,David, **OSB Banishing Bureaucracy :The Five Strategies for Reinventing Government**.Adison Wesley Pub.1997

Öcalan Davası, <http://www.belgenet.com/dava/dava12.html>

ÖCALAN, Abdullah-m, **Sosyalizm ve Devrim Sorunları**, İstanbul,Melsa yayınları, 1992.

ÖCALAN, Abdullah, **Politik Rapor PKK IV Kongresine Sunulan**, İstanbul, Zagros yayınları, 1993a.

ÖCALAN, Abdullah, **Kürdistan’da İşbirlikçilik-İhanet ve Devrimci Direniş**, İstanbul, Zagros Yay, 1993b.

ÖCALAN, Abdullah, **PKK IV. Kongresi’ne Sunulan Politik Rapor**, İstanbul, Zagros Yay, 1993c.

ÖCALAN, Abdullah, **Din Sorununa Devrimci Yaklaşım**, (der) Ali Küçük, İstanbul, Melsa yayınları, 1993ç.

ÖCALAN, Abdullah , **Nasıl savaşmalı ? Halk savaşı ve Ordulaşması Üzerine Cilt 1**, Bilim Aydınlatma Yayınları, 1993d.

ÖCALAN, Abdullah, **APO’cu Militan Kişilik 1**, Bilim ve Aydınlanma Yayınları, 1994a.

ÖCALAN, Abdullah –g, “Üveyş Ana Bilinçsiz Bir İsyan Doğurucusudur.”,<http://www.pkkonline.com/tr/index.php?sys=article&artID=304>

(11.04.1994)

ÖCALAN, Abdullah, **Gerçeğin Dili ve Eylemi**, Şam, 1966.

ÖCALAN, Abdullah-d, “ Alevilik Kardeşliğin Özüdür.”,

<http://www.pkkonline.com/tr/index.php?sys=article&artID=598>, 17 Eylül 1996.

ÖCALAN, Abdullah-a., “Kadın Kurtuluş İdeolojisi Sosyal Bir İdeolojidir,”

<http://www.pkkonline.com/tr/index.php?sys=article&artID=253> ,8 Mart 1998.

ÖCALAN, Abdullah-h, “Kadın Kurtuluş İdeolojisi Sosyal Bir İdeolojidir”,

<http://www.pkkonline.com/tr/index.php?sys=article&artID=253>, (08.03.1998)

ÖCALAN, Abdullah, **Özgür Yaşamla Diyaloglar 1995-1998 Çözümlemeleri**, Nedim Esen (der), İstanbul ,Çetin Yayınları,2002.

ÖCALAN, Abdullah, **Özgür İnsan Savunması**, İstanbul ,Çetin Yayınları,Birinci Baskı 2003.

ÖCALAN, Abdullah. **Kürdistan’da Halk Kahramanlığı**, İstanbul, 2004.

ÖCALAN,Abdullah, **Bir Halkı Savunmak**, İstanbul, Çetin Yayınları, 2004b.

ÖCALAN,Abdullah-n, **İdeolojik Kimlik (Savunmalarından Derleme)**, Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi Yayınları 1, <http://www.belgeler.com/blg/2ghk/ideolojik-kimlik-abdullah-ocalan>, 15.02.2007

ÖCALAN, Abdullah, “Toplumların Doğasına Uygun Bir Sistem: Demokratik Konfederalizm”, <http://www.dozaciwanan.com/haber-50777.html>,24.07.2009

ÖCALAN, Abdullah-r, **Demokratik Uygarlık Manifestosu Üçüncü Kitap Özgürlük Sosyolojisi**, Diyarbakır : Aram Yayıncılık, 2009

ÖCALAN, Abdullah-n, “ 2010 Yılı Demokratik Temelde Büyük Bir Mücadele Yılı Olmalıdır”, <http://www.pkkonline.com/tr/index.php?sys=article&artID=205>, (30 Aralık 2009a)

ÖCALAN, Abdullah, **Demokratik Uygarlık Manifestosu Birinci Kitap Uygarlık Maskeli Tanrılar ve Örtük Krallar Çağı**, Diyarbakır : Aram Yayıncılık, 2009a

ÖCALAN, Abdullah, **Demokratik Uygarlık Manifestosu İkinci Kitap Kapitalist Uygarlık Maskesiz Tanrılar ve Çıplak Krallar Çağı**, Diyarbakır : Aram Yayıncılık, 2009b

ÖCALAN, Abdullah-ı, “Demokratik Moderniteyi Yeniden İnşa Görevleri”, <http://www.pkkonline.com/tr/index.php?sys=article&artID=163,2010>

ÖCALAN, Abdullah-b, “Toplumsal Yaşam ve Tarım”, <http://www.pkkonline.com/tr/index.php?sys=article&artID=628,2010>.

ÖCALAN, Abdullah, “ Kürt-İslam Sentezi”, <http://www.pkkonline.com/tr/index.php?sys=article&artID=626>, 2010a.

ÖCALAN, Abdullah-o, “Yerel-Bölgesel Sorunlar ve Demokratik Ulus Çözümü “ , **Özgür Halk ve Modernite İki Aylık Düşünce Dergisi**, Haziran-Temmuz 2011, sayı 2, sf.21-29

ÖCALAN, Abdullah, **Demokratik Uygarlık Manifestosu Dördüncü Kitap Ortadoğu’da Uygarlık Krizi ve Demokratik Uygarlık Çözümü**, Diyarbakır :Hawar Yayıncılık, 2011a

ORAN, Baskın, **Türkiye’de Azınlıklar Kavramlar, Teori, Lozan, İç Mevzuat, İçtihat, Uygulama**, İstanbul, İletişim Yayınları,2004.

ÖZCAN, Ali Nihat. **PKK Tarihi ,İdeolojisi ve Yöntemi**, Ankara , ASAM Yayınları,1999.

ÖZCAN, Ali Nihat ve GÜRKAYNAK Erdem,” Kim bu Dağdakiler ?”**TEPAV Türkiye Ekonomik Politikalar Araştırma Vakfı**, Ankara, www.tepav.org.tr,Şubat 2012.

- ÖZDAĞ, Ümit. **Türk Sorunu**, Ankara ,Kripto Yayınları, 2010.
- ÖZDAĞ, Ümit ve Vurucu İkbāl, **Türkiye’deki Faili Meçhullerin ve Kayıpların Tam Listesi**, Ankara, Kripto Yayınları, 2011.
- ÖZDEMİR, Rıza Ali, **Kart Kurt Sesleri Arasında Kaybolan Gerçek**, Ankara ,Kripto Yayınları, 2. Baskı 2010.
- ÖZGENÇ, İzzet, **Terörle Mücadele Kanunu**, Ankara :Seçkin Yayıncılık, Hukuk Kitapları Dizisi 752, Eylül 2006.
- “Özerklik Çalıştay’ında Şok Bilgi “<http://www.bugun.com.tr/haber-detay/137490-ozerklik-calistay-inda-sok-bilgi-haberi.aspx>, 10.01.2011
- ÖZKAN, Tuncay, **Operasyon**, İstanbul, Doğan Kitap, 2000.
- ÖZKIRIMLI, Umut, **Milliyetçilik Kuramları Eleştirel Bir Bakış**, İstanbul :Sarmal Yayınevi, 1999.
- ÖZTAN, Güven Gürkan, **Türkiye’de Çocukluğun Politik İnşası**, İstanbul : Bilgi Üniversitesi Yayınları 373 Sosyoloji 13, Aralık 2011.
- PANNEKOEK, Anton, **Lenin’in Filozofluğu**, (çev) Sabir Yücesoy, İstanbul :Metis Yayınları, Birinci Basım Mayıs 2002
- PERLMAN, Frety, **Er –Tarih’e Karşı, Leviathan’a Karşı**, (çev) İnan Mayıs Aru, İstanbul :Kaos Yayınları, 2006.
- PİR, Mazlum Kemal, **Yolumuza Devam Ediyoruz Teslimiyete ve Tasfiyeciliğe Karşı Devrimci Çizgide Israr Bildirgesi**, İstanbul :Tohum Yayınları, Nisan 2000.
- PİRİM, Oktay ve ÖRTÜLÜ, Süha. **Ömerli Köyünden İmralı’ya PKK’nın Yirmi Yıllık Öyküsü**. 1. Basım, İstanbul , Boyut Yayın Grubu, 1999.
- PIRTAŞI Fırat, ” **Yeni Boyutlarıyla Terörizm ve Dış Politika** “, Uluslararası Terörizm ve Dış Politika, Prof. Dr. Osman Metin Öztürk (der.) , Ankara: Biltek yay. 2002.
- PKK Tüzüğü, <http://www.pkkonline.com/tr/index.php?sys=article&artID=174>, 26 Ağustos 2008.
- PLATON, **Devlet**, (çev Erhan Bayram) , İstanbul , Metropol Yayınları, 2006.
- POCOCK, Greville Agard John, **The Machiavelian Moment. Florentine Political Thought and The Atlantic Republican Tradition**, Princeton :Princeton University Pres, 1975.
- POWERÖY, J. William, **Marksizm ve Gerilla Savaşı**, (çev) A. Sarıali, İstanbul :Belge Yayınları, 1992.
- Problem Çözme Teknikleri El Kitabı**, KOGEM Koç Holding A.Ş. Eğitim ve Geliştirme Merkezi, Birinci Baskı Haziran 1993.

- PROUDHON, Pierre –Joseph, **Mülkiyet Nedir?**, (çev)Vedat Gülşen Eretürk, İstanbul :Ararat Yayınevi, 1969.
- PULITZER, Georges, **Felsefenin Temel İlkeleri**, Ankara :Sol Yayınları, 1976.
- PURKİS Jon ve BOWEN James, **21.Yüzyıl Anarşizmi Yeni Binyıl İçin Ortodoks Olmayan Fikirler**, (çev) Şen Süer Kaya, İstanbul : Ayrıntı Yayınları, 1998.
- RANSOME, Paul. **Antonio Gramsci Yeni Bir Giriş**, (çev) Ali İhsan Başgöl, Ankara :Dipnot yay, 2011.
- REIMAN, Michal, **Stalinizmin Doğuşu “İkinci Devrim” in Arifesinde SSCB**, (çev) Bülent Tanatar, İstanbul :Metis Yayınları, 1998.
- REVKIN, A. **The Burning Season : The Murder of Chico Mendes and The Fight for The Amazon Rain Forest**, Londra: Collins Pub., 1990.
- İçin Mao**, (çev) Soner Karababa, İstanbul :Umut Yayıncılık, 1993.
- ROUSSEAU, Jean Jacques, **Toplum Sözleşmesi**, İstanbul, Paragraf Yayınevi,2005.
- ROUSSEAU, Jean Jacques **Emilie Bir Çocuk Büyüyor**, Selis, İstanbul, 2006.
- SAİD, Edward, **Orientalizm**, New York :Vintage Book, 1978
- SAİD,Edward, **Kültür ve Emperyalizm**, (çev) Nemciye Alpay, Hil Yayınları, İstanbul.1998.
- SAKIK, Şemdin, **İmralı’da Bir Tiran Abdullah Öcalan**, İstanbul, Togan Yayınları, 2012.
- SAN, Çoşkun, **Max Weber’de Hukukun ve Meşru Otoritenin Sosyolojik Analizi**, Ankara : İTİA yayınları, No 47, 1971.
- SANCAR,Serpil, **Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti Erkekler Devlet, Kadınlar Aile Kurar**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012.
- SAMPSON, R.J.and Groves W.B., “Community-Structure and Crime:Testing Social Disorganization theory “, **American Journal of Sociology**,94 :4, 1989,pp.774-802
- SAMPSON ,R.J. and LAURTISEN J.L. “Violent victimization and offending :individual – situtaional and community level risk factors “,in Reis,A.J.Roth,J.A.and Miczek,K.A.(ed) **Understanding and Preventing Violence**, Washington DC ,Vol 3, 1994, pp1-114.
- SARAÇOĞLU,Cenk. **Şehir,Orta Sınıf ve Kürtler :İnkar’dan “Tanıyarak Dışlama” ya**,İstanbul :İletişim Yayınları, 2011.
- SARAL, Cevdet, **Terörün Gizli Efendileri Dünyayı Armagedona Zorlayanlar**, Ankara, Kripto Yayınları, 2012.
- SARIZEYBEK , Erdal, **Çarçella Anadolu’da Ateşle Oynamak**, İstanbul :Pozitif Yayınları, 2011.

SAVRAN, Güngör, “ Marx’ın Düşüncesinde Demokrasi : Siyasetin Eleştirisi”, **On Birinci Tez Kitap Dizisi :6 Demokrasi, Devlet ve Sınıflar**, İstanbul :Uluslararası Yayıncılık, Haziran 1987, sf.52-67.

SCHUMPETER, Joseph, **Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi Cilt I**, (çev) R.Tınaz ve T.Akaloğlu, İstanbul : Varlık Yay,1968.

SEİTZ,Gunar, “ Anarşi ve Komün”, (der) Hans Jürgen Degen, **Anarşizmin Bugünü Tavrılar**, (çev) Neşe Ozan, İstanbul :Ayrıntı Yayınları, 1999.sf.77-98.

SENNETT, Richard, **Otorite**, (çev) Kamil Durand, İstanbul :Ayrıntı yayınları.

SEROK, Melsa, **Kadının Toplumsal Sözleşmesi**, İstanbul :Hevi Yayınları, 2001.

SETA (Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları) Vakfı, **Türkiye’nin Kürt Sorunu Algısı**, Ankara, Pollmark Piyasa ve Kamuoyu Araştırmaları, Ağustos 2009.

SHILS Edward “ The concept and function of ideology “,International Encyclopaedia of the Social Sciences,cilt 7 ,1968.

SLATTERY, Martin, **Sosyolojide Temel Fikirler**, (der) Ümit Tatlıcan-Gülhan Demiriz, İstanbul :Sentez yay,2007.

SMITH D.Anthony, **National Identity**, Londra :Penguin Books, 1991.

SPRING, Joe, **Özgür Eğitim**, İstanbul, Ayrıntı yayınları, 3.Basım,2010.

SOMER, Kenan, “Leninist Diktatora Sorunsalı Üzerine Bir İrdeleme Girişimi,” **Ülke**, Sayı 3, (Nisan Mayıs Haziran 1978).sf.89-112.

SOMMIER, Isabella, **Devrimci Şiddet** ,(çev) Işık Ergüden, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012.

SÖNMEZ-a, Mustafa, **Kürt Sorunu ve Demokratik Özerklik**, Ankara :Notabene Yayınları, 2011.

SÖNMEZ-b, Latif,” Güç kimde Kim Yönetiyor “, **Özgür Halk ve Modernite İki Aylık Düşünce Dergisi**, Haziran-Temmuz 2011, sayı 2, sf .43-50

STALIN, Josef. **Sosyalist Ekonominin Meseleleri**, (çev) M. Kabagil, Ankara :Sol Yayınları, 1.Baskı, 1967.

STALIN, Josef. **Marksizm ve Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu**, (çev) Muzaffer Ardos, Ankara :Sol Yayınları, 2.Baskı, 1976a.

STALIN, Josef. **Marksizm ve Dil Üzerine**, (çev) Celal Üster, İstanbul :Koral Yayınları, 1976b.

STALIN, Josef. **Leninizmin İlkeleri**, (çev) Muzaffer Erdost, Ankara :Sol Yayınları, 6.Baskı, 1979.

STEINBERG, Jonathan, **Why Switzerland ?** , Cambridge University Press, Cambridge, 1996.

STEPHANOVA, E.A., **General Engels**,(çev) Mehmet Şimşek, İstanbul :Ceylan Yayıncılık, No 24, İkinci Baskı, Ekim 1997.

SUNAR,Lütfi,” Marx’ın Doğu’ya Bakışı :Batı’nın Tanımlanmasının Bir Aracı Olarak Doğu”,**Doğu Batı Dergisi Karl Marx**, Sayı 55, Yıl 14, Kasım-Aralık-Ocak 2010-11, sf.157-181.

Switzerland’s Political System :Decentralisation, Federalism and Direct Democracy, <http://www.democracy-building.info/switzerlands-political-system.html>, (20.06.2006)

SWEEZY, Paul, **Marksizm Üzerine Dört Ders**, (çev) Tuncel Öncel, İstanbul :Yordam Kitap, 2009.

ŞAFAK, Mahsun, **PKK ve Değişim Stratejisi**, İstanbul :Mem Yayınları, Mart 2002.

ŞEHİRLİ, Atilla, **Türkiye’de Bölücü Terör Hareketleri**, İstanbul , Burak yayınları,2000.

ŞEMO,Ereb, **Dımdım Kalesi**, (çev) Edib Polat, İstanbul :Evrensel Yayınları, 2005.

TACAR, Pulat, **Kültürel Haklar Dünyadaki Uygulamalar ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi**, Ankara, Gündoğan Yayınları, 1996.

TAN, Altan, **Kürt Sorunu : Ya Tam Kardeşlik Ya Hep Birlikte Kölelik**, 2’nci Baskı , İstanbul, Timaş Yayınları,2009.

TANRIKULU, Vildan, ”Demokratik Toplum Hareketi Kürtleri Türkiye Cumhuriyeti’ne Siyasal Entegrasyon Projesidir I-II ”, <http://www.kurdinfo.com/arsiv/cozum/vil12.htm>, (Nisan-Haziran 2005).

TAŞDEMİR Fatma, **Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi**, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK) Yayınları 10, Uluslararası Hukuk Serisi 3, Ankara, Nisan 2006.

TAYLOR, Shelley; PEPLAU Letita ve SEARS David, **Sosyal Psikoloji**, (çev) Ali Dönmez, Ankara, İmge Yayınevi, 2007.

T.B.M.M Tutanak Dergisi, “Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da Boşaltılan Yerleşim Birimleri Nedeniyle Göç Eden Yurttaşlarımızın Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Tespit Edilmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Raporu”, 53 Dönem 20,(2 Haziran 1998).

TEMİZÖZ, Cemal, **Kuruluşu İnfazları Katliamlarıyla Siyasallaşan PKK Terörü**, İstanbul :Togan Yayıncılık,2012.

TEZCAN,Tolga, **Gebze Küçük Türkiye’nin Göç Serüveni**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 361 Göç Çalışmaları 12, 1.Baskı, Temmuz 2011.

THORNTON Perry,Thomas.1964 "Terror as a Weapon of Political Agitation," in **Internal War: Problems and Approaches**, ed. Harry Eckstein New York: Free Press of Glencoe.,1964, pp71-99

- TIKIROĞLU, Murat, **Marksist Tarih Anlayışı**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdari İlimler Fakültesi Öğrenci Derneği Yayınları, No 3 , Ankara, Birinci Baskı 1976.
- TİBETU, Teshale, “On the Question of Feudalism , Absolutism, and the Bourgeois Revolution,” **Review**, 13 (1), p.49-152.1990.
- TİMM, Uwe,” Neyse ki Özgürlüğe Doğru Gidiliyor Özelleştirme Üzerine Liberter Perspektifler”, (der) Hans Jürgen Degen, **Anarşizmin Bugünü Tavrılar**, (çev) Neşe Ozan, İstanbul :Ayrıntı Yayınları, 1999.sf. 29-61.
- THOMPSON, Paul, **The Making of English Working Class**, London: Pelican Books, 1968.
- TOCQUEVILLE, Alexis de, **Amerika’da Demokrasi**, İstanbul :Yetkin Yayınları 1984.
- TROPKIN N., ŞİRİNYA K. Ve KARPİLENKO S., **Leninist Strateji ve Taktikler**, Ankara :Kızılırmak Yayınevi, 1976.
- TSETUNG, Mao, **Askeri Yazılar**, (çev) N.Solukçu, Ankara : Sol Yayınları, 1971
- TSETUNG, Mao, **Halk Demokrasisi** , (çev) A.Kumcu, İstanbul : Hasat Yayınları, 1974.
- TUFAN ,Tarkan.**Bir Devrimcinin Portesi Mahir Çayan’ın Hayatı ve Fikirleri**, İstanbul :Nokta Kitap, 2007.
- TULGAR, Ahmet.” Şemdinli Üstüne Hassas Uyarılar”,**Haftalık Dergisi**, Sayı 137, 22-28 Kasım 2005,sf. 25-47.
- TUNÇAY, Mete, **Sosyalist Siyasal Düşünüş Tarihi Cilt 1**, Ankara :Bilgi Yayınları, Özel Dizi 16, Mayıs 1976.
- TURAN,İnanç, Mehmet, **Yıkıntının Tarihi ve Teorisi**, İstanbul , Özgür Üniversite Kitaplığı, 2011.
- TURNER, J.C,**Rediscovering the Social Group :Self-Categorization Theory** , Oxford :Basic Balckwell, 1987.
- TURNER, S. Bryan, **Marx ve Oryantalizmin Sonu**, (çev) Çağatay Keskinok, Ankara :Kaynak Yayınları, 1984.
- TÜRK, Bahadır, “ İdeoloji”, **Siyaset** , (ed) Mümtaz’er Türköne, Ankara:Lotus Yayınevi,Ekim 2007,sf.105-144.
- UÇARLAR, Nesrin, “ Kürtçenin Direnişi ve Siyasalın Geri Dönüşü”, **Türkiye Siyasetinde Kürtler Direniş, Hak Arayışı, Katılım**, (der) Büşra Ersanlı, Günay Göksu Özdoğan, Nesrin Uçarlar, İstanbul, İletişim Yayınları, 2012,sf.251-299.
- UYGUN, Oktay, **Federalizm**, İzmler Dizisi :1, İstanbul, BDS yayınları , 1996.
- VİCO, Giambattista, **Yeni Bilim**, (çev) Sema Önal, İstanbul :Doğu-Batı Yayınları, 2007.
- VOLKAN, Vamık. **Politik Psikoloji**,Ankara,Ankara Üniversitesi Yayınları, 1993.

- VOLKAN, Vamık. **Kimlik Adına Öldürmek Kanlı Çatışmalar Üzerine Bir İnceleme**, İstanbul, Everest Yay, 2007.
- VOLOŞİNOV, Valentin Nikolayeviç ,**Marksizm ve Dil Felsefesi**, İstanbul :Ayrıntı yay.2001
- WALBY, Sylvia, “ Is citizenship Genderet ? “, **Sociology**, 28, 2, 1994, p.379-395
- WALLACE, A.Henry, **The Price of Freedom**, Washington : National Home Library Foundation, 1940.
- WALLACE, A.Henry, **The Century of The Common Man**, New York ,1944.
- WALLERSTEİN, Immanuel, **Liberalizm’den Sonra**, (çev) Erol Öz, İstanbul :Metis Yayınları, 1998.
- WAPNER, P. “ In Defence of Banner Hangers: The Dark Green Politics of Greenpeace “, B.R. Taylor (der) , **Ecological Resistance Movements :The Global Emergence of Radical and Popular Environmentalism**, Albany , New York State University Press, 1995.
- WEBER, Max, **The Methodology of the Social Sciences** , (ed) Edward A.Shils.,The Free Press, 1949.
- WEBER, Max, **Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu** (çev) Gülistan Solmaz, İstanbul :Adler yay, 2009.
- Wikipedia,PKK Saldırıları ve Çatışmaları Kronolojisi (2000-2009),
[http://tr.wikipedia.org/wiki/PKK_sald%C4%B1r%C4%B1lar%C4%B1_ve_%C3%A7at%C4%B1%C5%9Fmalar%C4%B1_kronolojisi_\(2000-2009\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/PKK_sald%C4%B1r%C4%B1lar%C4%B1_ve_%C3%A7at%C4%B1%C5%9Fmalar%C4%B1_kronolojisi_(2000-2009)), 23 Temmuz 2010.
- WILSON, Woodrow, **Seçme Parçalar**, (çev) Nermin Abadan, İstanbul :Türk Siyasi İlimler Derneği Yayınları, 1961.
- WOOD, Meiksins Ellen, **Kapitalizm Demokrasiye Karşı Tarihsel Maddeciliğin Yeniden Yorumlanması**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2003.
- WOODCOCK, George, **Anarşizm**, (çev) Ergün Tuncalı, İstanbul :Akşam Kitap Kulübü Serisi, 1967.
- YALÇIN,C. **Göç Sosyolojisi**, Ankara:Anı Yayınları,2004.
- YALÇIN –HECKMAN,Lale ve Van Gelder, Pauline, “ 90’larda Türkiye’de Siyasal Söylemin Dönüşümü Çerçevesinde Kürt Kadınlarının İmajı :Bazı Eleştirel Değerlendirmeler”,(çev) Tanıl Bora, **Vatan, Millet, Kadınlar** , (der) Ayşegül Altınay, İstanbul:İletişim Yayınları , 2011,sf.325-357.
- YALÇIN –HECKMAN,Lale, **Kürtlerde Aşiret ve Akrabalık İlişkileri**, (çev) Gülhan Erkaya, İstanbul:İletişim Yayınları,2002.
- YAYMAN, Hüseyin, **Şark meselesinden Demokratik Açılıma Türkiye’nin Kürt Sorunu Hafızası**, Ankara : Seta Yayınları, Şubat 2011.

- YEĞEN, Mesut, **Devlet Söyleminde Kürt Sorunu**, İstanbul, İletişim Yayınları, 1999.
- YEĞEN, Mesut, **Müstakbel Türk'ten Sözde Vatandaşa Cumhuriyet ve Kürtler**, İstanbul, İletişim Yayınları Araştırma – İnceleme 199, 2006.
- YEĞEN, Mesut, **Son Kürt İsyanı**, İstanbul :İletişim Yayınları, Araştırma İnceleme 256, 2011.
- YETKİN, Çetin, **Antidemokrasizm Bir Demokrasi Eleştirisi**, İstanbul, Gürer yayınları, 2012.
- YILMAZ, Sait, **21'inci Yüzyılda Güvenlik ve İstihbarat**, İstanbul, Alfa Yayınları, 2006.
- YILMAZ Sait ve AKAGÜNDÜZ Osman, **Kürtler Neden Devlet Kuramaz ?**, İstanbul :Milenyum Yayınları, 1.Baskı, Mayıs 2011.
- YUVAL-DAVİS Nira ve ANTHİAS Floya, **Gender and Nation**, Londra : Sage Publications, 1989.
- YÜCE, M . Can, Doğu'da Yükselen Güneş Cilt 1, İstanbul, Zelal Yayınları, 1990a
- YÜCE, M . Can, Doğu'da Yükselen Güneş Cilt 2, İstanbul, Zelal Yayınları, 1990b
- YÜCEL, Müslüm, **Kürtlerde Ölüm ve İntihar Kına ve Ayna**, İstanbul ,Agora Kitaplığı, 3.Basım, 2010.
- ZİLELİ, Gün, **Stalinizm Bir İdeolojinin İflası**, Özgür Üniversite Kitaplığı :83, Ankara , Şubat 2010